

C:\Users\Plazma\Desktop\304\Bronteová_Charlotte-Jana_Eyrová.pdb

PDB Name: Jana Eyrova
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXT
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 17.9.2007
Modification Date: 17.9.2007
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

Title: JANA EYROVÁ
Author: Charlotte Bronteová
Version: 0.6
OCR: N/A
Corrections: 1 (Kanagom+ DocReader2)
ISBN: N/A
Note: PalmBookZ

Z anglického originálu přeložila a poznámkami opatřila Jarmila Fastrová.

Translation - Jarmila Fastrová, 1968.
Illustration - Marta Sonnbergová, 1976.

Kapitola 1.

Tedy bylo tak ošklivo, že se nedalo jít na procházku. Ráno jsme se asi hodinu proběhli po zahradě mezi holými křovisky, ale po obědě (paní Reedová obědvala brzy, když neměla hosty) studený vítr přihnál tmavé mraky a spustil se prudký déšť, takže na procházku nebylo ani pomyšlení. Byla jsem ráda - nikdy jsem nestála o dlouhé odpolední procházky, zvláště když bylo venku zima. Bylo to hrozné, vracet se domů v sychravém soumraku - ruce a nohy mě zábly, bylo mi líto, že mě chůva Bětuška hubuje, a pokořovalo mě vědomí, že nejsem tělesně tak zdatná jako Eliška, Jan a Jiřina Reedovi.

Eliška, Jan a Jiřina byli se svou mamá v salóne; zpola ležela na pohovce před krbem a vypadala úplně šťastná, že má kolem sebe své miláčky (kteří se v tu chvíli neprali ani nebrečeli). Já jsem na její výslovné přání nesměla trávit odpoledne s rodinkou u krbu. "Lituji, že ti nemohu dovolit, abys tam byla s námi, ale dokud se od Bětušky nedozvím a dokud se sama nepřesvědčím, že se doopravdy a vážně snažíš, aby z tebe bylo milé a hodné dítě a aby ses naučila přívětivějším a roztomilejším způsobům - dokud nebudeš trochu jemnější, upřímnější a přirozenější, musím tě vyloučit z našeho rodinného kroužku - ten je jen pro děti, které si ho umějí vážit a dovedou v něm být šťastné."

"To zas na mne Bětuška žalovala?" zeptala jsem se.

"Jano, já nemám ráda, když mě někdo chytá za slovo a moc se vyptává; je to protivné, když dítě dospělým tak odmlouvá. Posad' se někam a sed' - a mlč, když nedoveš mluvit přívětivě."

Vedle salónu byl pokoj, kde jsme snídali; vkradla jsem se tam. Byla tam knihovnička; vzala jsem si z ní velkou knihu a vybrala jsem si schválně takovou, kde bylo hodně obrázků. Uvelebila jsem se na lavičce v okenním výklenku, posadila jsem se na zkřížených nohou jako Turek a téměř úplně jsem zatáhla červené mohérové záclony, abych si dvojnásobně zajistila samotu.

Vpravo mi zacláněly pokoj bohatě zřasené tmavočervené záclony a vlevo jsem měla čisté okenní tabule, které mě sice chránily, ale neodlučovaly od nevlídného listopadového počasí. Když jsem obracela listy v knize, pozorovala jsem chvílemi, jak to venku v zimním odpoledni vypadá. Kus dál se všechno "ztrácelo v našedlé mlze a mracích, ale trochu blíž bylo vidět na mokré trávník a keře bičované divým skučícím víchem, který bez ustání hnal před sebou prudký liják. Začala jsem si prohlížet knihu Ptáci žijící na britských ostrovech od Bewicka: tištěný text mě ani tolik nezajímal, ale bylo tam několik stránek úvodu, který upoutal i mou dětskou obraznost a který pojednával o tom, kde se zdržují mořští ptáci; o "pustých skalních útesech a mysech", kde žijí jen oni; o norském pobřeží, které je od jižního cípu, zvaného Lindeness nebo Nase, až k Severnímu mysu lemováno ostrovy -

"Kde v bouřných vírech moře Severní kypí kol holých, smutných ostrovů daleké Thule a kde oceán se dravě hrne mezi Hebridy."

Nemohla jsem nechat bez povšimnutí zmínku o pustém pobřeží Japonska, Sibíře, Špicberků, Nové země, Islandu, Grónska - a o "rozsáhlých oblastech za polárním kruhem, pustých, bezútěšných prostorách, kde se nastrádaly mrazy a sněhy, kde se prostírají obrovské pláně věčného ledu, které se tam za staletí v zimě nakupily ve velehorských ledovcových pásmech kolem severní točny a v nichž se v mnohonásobných vrstvách soustředil chlad". O těch mrtvolně bílých říších jsem si utvořila vlastní představu - mlhavou, jako všechny takřka nepochopitelné pojmy, které se

nejasně mihají dětským mozky, ale divně a mocně působivou. Slova na těch stránkách úvodu se sdružovala s obrázky, jež po něm následovaly, a dávala zvláštní význam skalisku, které čnělo osamělé uprostřed vzdutých vln a rozstříklé pěny; rozbitému člunu, vyvrženému na pusté mořské pobřeží; chladnému strašidelnému měsíci, který mezi nakupenými mraky vyhlížel na vrak potápějící se lodi.

Nemohu říci, proč mi naháněla strach podívaná na opuštěný hřbitov a náhrobky s nápisy; na jeho bránu a u ní z každé strany strom, na nízkou poboženou zeď v pozadí a vycházející srpek měsíce, který svědčil, že se nad tím výjevem snáší večer.

Dvě lodi, nehybné na zmalátnělém moři, se mi jevily jako mořské přízraky.

Honem jsem obrátila list s obrázkem d'ábla, jak si uvazuje na záda zlodějský ranec - ten obrázek mě děsil.

A stejně i to černé s rohama, co sedělo na osamělé skále a pozorovalo v dálce zástup lidí kolem šibenice.

Každý obrázek o něčem vyprávěl - bylo to pro mou nevyvinutou chápavost a nevytříbenou vnímavost často záhadné, ale přesto nesmírně zajímavé - tak zajímavé jako pohádky, které nám někdy za zimních večerů vyprávěla Bětuška, když byla náhodou v dobré náladě; to si přinesla ke krbu do dětského pokoje žehlicí prkno a dovolila nám, abychom se posadili kolem. A zatímco rozžehlovala nabírané krajkové náprsenky paní Reedové a sežehlovala do záhybů lem jejích nočních čepečků, živila naši dychtivou obraznost milostnými a dobrodružnými příběhy ze starodávných pohádek nebo ještě starodávnějších balad, nebo (jak jsem v pozdějších dobách zjistila) z Pamel a Henryho, hraběte z Morelandu.

Když jsem tam seděla s Bewickem na klíně, byla jsem šťastná - alespoň šťastná svým způsobem. Nebála jsem se ničeho, jen toho, aby mě někdo nevyrušil, ale to se stalo brzy. Dveře do pokoje se otevřely.

"Kde jsi, škarohlídko?" křikl Jan Reed, ale ihned zmlkl - zdálo se mu, že v pokoji asi nikdo není.

"Kde je, k ďasu?" pokračoval. "Lízo! Jíro!" volal na sestry. "Jana tady není!"

Řekněte mamá, že běhá venku v dešti - ta protívala!

"Dobře, že jsem zatáhla záclony," pomyslíla jsem si a vroucně jsem si přála, aby mě v mé skrýši neobjevil. Jan Reed by mě tam sám jistě nebyl nalezl; nebyl tak bystrý, nikdy ho nic netrklo. V té chvíli vstrčila hlavu do dveří Eliška a hned řekla:

"Ta zas jistě sedí v okně, Jendo!"

Okamžitě jsem vyšla z okenního výklenku, protože jsem se hrozila pomyslení, že by mě Jenda asi odtamtud vyvlekl násilím.

"Co chceš?" zeptala jsem se rozpačitě a bojácně.

"Řekni: co si přejete, mladý pane," odpověděl. "Přeji si, abys šla sem." Uvelebil se v lenošce a pokynul mi, abych šla blíž a postavila se před ním.

Jan Reed byl čtrnáctiletý školák, o čtyři roky starší než já - mně bylo teprve deset - na svůj věk velký a statný a měl nečistou, nezdravou pleť, tlustý rozplácělý obličej, zavalité velké ruce a nohy. U stolu se obyčejně cpal, takže ho občas trápil žlučník, a měl kalné oči a odulé tváře. Měl být vlastně ve škole, ale mamá si ho vzala na nějaký měsíc domů, přý "protože má tak choulostivé zdraví". Pan učitel Miles tvrdil, že by se učil dobře, kdyby mu z domova neposílali tolik koláčů a cukroví, ale milující matka s jeho příliš tvrdým výrokem nesouhlasila a klonila se spíše ke shovívavějšímu názoru, že Jan vypadá tak nezdravě, protože se musí ve škole moc učit a snad se mu tam stýská po domově.

Jan neměl matku a sestry moc v lásce a já jsem se mu protívala. Pořád mě pronásledoval a trestal - ne dvakrát či třikrát za týden, ani jednou nebo dvakrát denně, ale ustavičně. Trásla jsem se před ním strachy každíčkým svým nervem a každý ždíbeček masa ve mně cukal odporem, sotva se mi Jan přiblížil.

Naháněl mi takovou hrůzu, že jsem z toho byla někdy až vyděšená, protože jsem si na jeho hrozby a ubližování neměla komu postěžovat. Služebnictvo se mne nechtělo zastat, aby si mladého pána nerozhněvalo, a paní Reedová byla slepá a hluchá, když šlo o jejího miláčka - nikdy nechtěla vidět, jak mě Jan bije, a nechtěla slyšet, jak mi nadává, ačkoli to obojí někdy dělal i před ní, ale častěji za jejími zády.

Zvykla jsem si tedy Jana poslouchat, a proto jsem přistoupila blíž; na chvíli na mne vyplázl jazyk, div si jej nevyvrátil z kořene; věděla jsem, že mě co nevidět udeří; bála jsem se té rány a zadumaně jsem se zadívala na odporný, ošklivý zjev toho, kdo mi ji měl zasadit. Nevím, zda mi vyčetl mé myšlenky z obličeje, ale vskutku mě z ničehož nic prudce udeřil.

Zapotácela jsem se, a když jsem zas nabyla rovnováhy, ucouvla jsem několik kroků od lenošky, kde seděl.

"To máš za to, že jsi před chvílí byla na mamá tak drzá," řekl, "a za to, že ses tak lstivě schovala za záclony a že ses prve tvářila tak vyzývavě, ty potvoro!"

Byla jsem na Janovy nadávky zvyklá a nikdy mi ani nenapadlo, abych mu odmlouvala - starala jsem se jen o to, jak snesu ránu, která po takové nadávce vždycky následovala.

"Co jsi dělala za záclonami?" zeptal se mně.

"Četla."

"Ukaž co!"

Vrátila jsem se k oknu a přinesla jsem mu tu knihu.

"Jakým právem nám bereš naše knihy? Mamá říká, že jsi odkázána na naše dobrodiní. Vždyť nemáš peníze, tvůj otec ti žádné nezanechal. Měla bys jít žebrot, a ne žít tady u nás mezi dětmi z dobré rodiny, jako jsme my, jíst stejná jídla jako my a nosit šaty, které ti máma musí kupovat. Já tě naučím, hrabat se v mých knihách! Jsou to moje knihy, abys věděla, všechno tady v domě patří mně, za několik let mi to aspoň bude patřit. Postav se tamhle ke dveřím, co nejdál od zrcadla a od oken!"

Uposlechla jsem, protože jsem si hned neuvědomila, co má za lubem; ale když jsem viděla, jak zdvíhá knihu, míří jí na mne a chce jí po mně hodit, instinktivně jsem se zděšeným vykřikem rychle uskočila; bylo však už pozdě a prudce vymrštěná těžká kniha mě zasáhla; padla jsem na podlahu, narazila jsem hlavou o dveře a úderem jsem si ji odřela. Rána krvácela a pocítila jsem prudkou bolest; strach mě přešel, vystřídal ho jiné pocity.

"Ty zlý a surový kluku!" vykřikla jsem. "Jsi jako vrah - otrokář - jsi jako římský císař!"

Četla jsem totiž Goldsmithovy Dějiny Říma a měla jsem už vlastní názory na Nera, Caligulu a tak dále. V duchu jsem ho k nim často přirovnávala, jenže mě nikdy ani nenapadlo, abych to vyslovila nahlas.

"Cože? Co?" zařval. "Co si to dovoluješ? Eliško, Jiřino, slyšely jste ji? Já to povím mamá! Ale nejdřív -"

Vztekle se na mne vrhl - zabořilo mě, jak mě chytil za vlasy a za rameno, ale tentokrát měl co dělat s tvorem blízkým zoufalství. Vskutku jsem v něm viděla tyрана, vraha. Cítila jsem, jak mi po krku stékají kapky krve, a v ráně na hlavě řezavou bolest - ty pocity na chvíli převládly nad mým strachem a začala jsem se Janovi zuřivě bránit. Nevím ani, co mé ruce v té chvíli dělaly, ale křikl na mne "Potvoro! Potvoro!" a hlasitě se rozbrečel. Brzy se mu dostalo pomoci. Eliška a Jiřina zatím doběhly pro paní Reedovou, která už byla nahoře. Ihned přispěchala do pokoje a za ní Bětuška a komorná slečna Abbotová. Odtrhly nás od sebe a slyšela jsem, jak vykřikly:

"No tohle! No tohle! Takhle zuřivě se vrhat na mladého pána!"

"Jestlipak už někdo viděl takovou vzteklou holku!"

A paní Reedová dodala:

"Odved'te ji do červeného pokoje a zamkněte ji tam!" Okamžitě se mne chopily dvoje ruce a odvěkly mě nahoru.

Kapitola 2.

Celou cestu jsem se jim bránila - bylo to u mne něco nového, co ještě potvrzovalo špatné mínění o mé povaze, k němuž se Bětuška a slečna Abbotová přikláněly. Nevěděla jsem ani, co dělám, ale vyváděla jsem asi jako smyslů zbavená.

Uvědomovala jsem si, že jsem se tentokrát vzbouřila a že mě za to stihne velmi těžký trest - a jako každý - otrok, když se vzbouří, byla jsem ze zoufalství odhodlána, že si už nedám líbit nic, děj se co děj.

"Držte jí ruce, slečno Abbotová - vyvádí jako vzteklá kočka!"

"Styďte se! Styďte se!" křičela komorná. "Co je to za způsob, slečno Eyrová, bít pana Jana, vašeho pána a syna vaší dobrodějky!"

"Jak to, mého pána? Copak jsem jeho služka?"

"Ne, jste ještě míň než služka, vždyť vás tady živí zadarmo. Tak, tady zůstaňte sedět a přemýšlejte o své ošklivé povaze."

Dostaly mě zatím násilím do pokoje, jak jim paní Reedová nařídila, a prudce mě posadily na taburet; chtěla jsem honem zas vyskočit jako pérem vymrštěná, ale dva páry rukou mě ihned zadržely.

"Jestli nebudete klidně sedět, musíme vás tady přivázat," řekla Bětuška. "Půjčte mi podvazky, slečno Abbotová, moje by mi za chvíli roztrhala."

Slečna Abbotová se odvrátila a začala si s tlusté nohy stahovat pouto, jímž mě chtěly svázat. Když jsem viděla ty přípravy, které pro mne znamenaly tak hroznou potupu, mé rozčilení trochu zchladlo.

"Nestahujte si podvazky," vykřikla jsem, "já se už ani nehnu!"

A abych jim dokázala, že to myslím doopravdy, chytila jsem se oběma rukama taburetu.

"Tak ale opravdu," řekla Bětuška, a když se přesvědčila, že se skutečně podrobují, pustila mě z rukou; stály tam se slečnou Abbotovou nade mnou, paže založené v loktech, a hleděly na mne zamračeně a nedůvěřivě, jako by pochybovaly o mém zdravém rozumu.

"Takhle ještě nikdy nevyváděla," řekla Bětuška a obrátila se k Abbotové.

"Ale vždycky to v ní bylo," zněla odpověď. "Často jsem naší paní říkala, co si o tom dítěti myslím, a paní se mnou souhlasila. Je to poťouchlá potvůrka - jakživa jsem neviděla, aby se malé dítě dovedlo tolik přetvařovat."

Bětuška na to neodpověděla, ale za chvíli mi řekla:

"Měla byste si uvědomit, slečno, že musíte být paní Reedové vděčna - vždyť vás živí a šatí. Kdyby vás odtud vyhnala, musela byste do sirotčince."

Na to jsem neměla co říci - nebylo to pro mne nic nového, už v mých nejranějších vzpomínkách se ozývaly podobné pohrůžky. Odjakživa mi nejasně zněly v sluchu výčitky, že bych měla být za prokazovanou dobrodiní vděčná; byly mi velmi trapné a krušily mě, ačkoli jsem jim dobře nerozuměla. Slečna Abbotová dodala:

"A nesmíte si myslet, že se slečnám Reedovým a mladému pánovi vyrovnáte, i když je paní Reedová tak laskavá a dovolí, abyste s nimi vyrůstala. Budou mít jednou spoustu peněz, a vy nebudete mít žádné. Patří se tedy, abyste byla pokorná, abyste se snažila být na ně přívětivá."

"Říkáme vám to proto, že to myslíme s vámi dobře," řekla Bětuška nikterak přísně. "Měla byste se snažit, abyste byla užitečná a příjemná, a pak byste tady možná měla opravdový domov. Ale když budete vzteklá a hrubá, paní Reedová si vás jistě nenechá."

"A mimoto ji potrestá Pán Bůh," prohlásila slečna Abbotová. "Což kdyby na ni seslal náhlou smrt, zrovna když dostane takový záchvat vzteku - a kde by se pak octla? Pojd'te, Bětuško; necháme ji tady samotnou - ani za nic bych nechtěla mít takové černé srdce jako ona. Modlete se, slečno Eyrová, až tu budete sama - jestli se nebudete kát, mohlo by se komínem spustit dolů něco moc ošklivého, a třeba by si vás to odneslo!"

Odešly, zavřely za sebou dveře a zamkly je.

Červený pokoj sloužil za ložnici pro hosty, jenže málokdy v něm někdo spal - mohla bych skoro říci, že nikdy, jen když pro náhodný nával hostů bylo třeba, aby se využilo každého lůžka v domě. A přece patřil k největším, nejhonosněji zařízeným pokojům v Gatesheadu. Uprostřed čněla jako oltář postel se čtyřmi mohutnými mahagonovými sloupy a závěsy z tmavě červeného damašku; dvě veliká okna s neustále staženými roletami zpola zahalovaly podobné záclony, nahoře podkasané a po stranách splývající v hustých záhybech až k zemi; koberec byl také červený; na stole v nohách postele byla karmínově červená vlněná pokrývka; zdi byly světle hnědé s narůžovělým nádechem; skříň, toaletní stolec

a židle byly z tmavého leštěného mahagonu. V pokoji sladěném v tmavých barvách se svítil oslnivě bílý vyšívaný přehoz, rozestřený na posteli přes vysoko nastlané zíněnky a bělostné polštáře. Stejně nápadně se tam vyjímalá veliká vycpaná lenoška u hlav postele, také bílá, před níž stála podnožka - připadala mi skoro jako trůn.

V pokoji bylo chladno, protože se tam jen zřídka topilo; bylo tam ticho, protože byl daleko od dětského pokoje a kuchyňských místností, a vypadalo to tam slavnostně, protože se vědělo, že tam jen málokdy někdo chodí. Jenom v sobotu služebná utírala se zrcadel a s nábytku prach, který se tam za týden usadil, a občas tam přicházela paní Reedová a vždycky si prohlédla obsah tajné zásuvky ve skříni, kde měla uloženy různé listiny, schránku s klenoty a miniaturní podobiznu zesnulého manžela. A v těchto posledních slovech je obsaženo celé tajemství červeného pokoje - čarodějnická moc, jež ochraňovala jeho samotu, ačkoli byl tak nádherně zařízený.

Pan Reed zemřel před devíti roky, a v tom pokoji vydechl naposledy; tam byl po smrti vystaven; odtamtud vynesli zřizenci pohřebního ústavu rakev s jeho ostatky. A od toho dne do pokoje jen málokdy někdo chodil, protože u všech vzbuzoval posvátnou hrůzu.

Bětuška a uštěpačná slečna Abbotová mě uvěznily na nízkém taburetu poblíž mramorového krbu; přede mnou čněla postel; vpravo ode mne stála vysoká tmavá skříň, v jejíchž leštěných výplních se nejasně a lomeně zrcadlily okolní předměty; vlevo byla zastřená okna a mezi nimi veliké zrcadlo, v kterém se odrážel velkolepý, ale pustý pokoj s tou vysokou postelí. Nevěděla jsem určitě, zda dveře zamkly, a sotva jsem si dodala odvahy, abych se vůbec pohnula, vstala jsem a šla jsem se přesvědčit. Bohužel ano, ani žalární mříže nemohly být pevnější. Když jsem se vracela, musela jsem projít kolem zrcadla - mé oči jako učarované bezděky pátraly v prostoru, který se mi v něm zjevil. V jeho přízračných hlubinách se všechno zdálo ještě studenější a temnější než ve skutečnosti a divná postavička s bílým obličejem a rukama - jediné světlé skvrny v tom ponurém obraze - upírala na mne třpytící se ustrašené oči, které jediné se uprostřed všech těch nehybných věcí pohybovaly - můj odraz v zrcadle vypadal opravdu jako duch a připomínal nějaký malinký přízrak, zpola vílu a zpola skřítku, o nichž nám Bětuška vyprávěla večer pohádky, jak se potmě zjevují opozdílým pocestným v opuštěných údolích zarostlých kapradím a v rašeliništích.

V té chvíli mě začínaly napadat pověřivé představy, ale nemohly mě zatím zcela ovládnout, protože jsem ještě nevystřízlivěla z horkokrevné nálady a dosud ve mně neochabl rozhořčený vzdor otroka, který se vzbouřil - nejdřív jsem se musela vzepít prudkému návalu vzpomínek na minulost, nežli jsem se poddala bezútešné přítomnosti.

Ve vzrušeném mozku mi jako temný rmut ve zkalené studni vířily vzpomínky na Janovo zuřivé trýznění, na jeho pyšné a lhostejné sestry, na odpor, jaký mi projevovala jejich matka, a na nespravedlivé chování služebnictva. Proč mám jen pořád trpět, proč se na mne tak osopují, proč mě pořád obviňují a věčně odsuzují? Proč jim nikdy neudělám nic vhod? Proč se marně pokouším, abych si aspoň někoho z nich naklonila? Uminěné a sobecké Elišky si všichni váží a Jiřině, která je zhýčkaná a uštěpačná, nedůtklivá, hašteřivá a drzá, vždycky všechno promíjeji. Jak se zdá, všichni ji mají rádi jen proto, že je hezká, že má růžové tvářičky a kučeravé zlaté vlasy, až je radost na ni pohledět, a proto jí odpouštějí všechny její chyby. Janovi si nikdo netroufá odporovat; natož aby se ho někdo opovážil trestat, ačkoli každou chvíli zakrouží krk holubům, zabíjí paví mláďata, štve psy na ovce, ve skleníku rve hrozny z vinné révy a ulamuje poupata nejvzácnějších květín v zahradě; matce nadává "babo", někdy se jí posmívá, že má nečistou pleť, podobnou jako on; když ho o něco žádá, odmlouvá jí a kolikrát jí potrhá a pošpiní hedvábné šaty, a přece je pořád "její miláček". Já si vůbec netroufám něčím se provinít, snažím se splnit každou povinnost, a přece mi od rána do večera ustavičně vytýkají, že jsem zlá a protivná, nevládná a poťouchlá.

Hlava mě stále bolela a krvácela tam, kde jsem si ji při pádu narazila - Jana nikdo nepokáral za to, že mě tak svévolně udeřil, a když jsem se bránila, aby mi zbytečně neubližoval dál, hned se na mne všichni vrhli a osočili mě.

"To je nespravedlivé - nespravedlivé!" napovídal mi rozum, který to utrpení ostře vnímal, a proto dovedl alespoň v té chvíli správně usuzovat; a rozhodnost, rovněž vydrážděná, mě ponoukala, abych si vymyslela nějaký prapodivný způsob, jak bych před tím nesnesitelným útlakem unikla - chtěla jsem utéct, nebo kdyby to bylo neproveditelné, umínala jsem si, že vůbec nebudu jíst ani pít, až pomalu zemřu.

Toho smutného odpoledne byla má duše jako ohromená. V mozku jsem měla zmatek a mé srdce se bouřilo. Ale ten duševní boj se odehrával v temné a neproniknutelné nevědomosti. Nedovedla jsem odpovědět na otázku, která se mi v nitru ustavičně ozývala - proč vlastně takhle trpím? Teď, po tolika (nepovím kolika) letech je mi to jasné.

Působila jsem v Gatesheadu rušivě - vůbec jsem mezi ně nepatřila - nemohla jsem se přizpůsobit paní Reedové ani jejím dětem, ani jejím vyvoleným poddaným. Neměli mě v lásce, a já jsem je také vlastně neměla nikdy ráda.

Nebyli povinni cítit náklonnost k dítěti, které nemohlo mít nikoho z nich rádo, které bylo mezi nimi cizí, mělo docela jinou povahu než oni, docela jiné schopnosti a sklony - bylo tam zbytečné, nedovedlo být nějak prospěšné a působit jim potěšení, mohlo jim být jen ke škodě, protože v sobě pěstovalo zárodky rozhořčení nad tím, jak se s ním zachází, zárodky opovržení vůči jejich smýšlení.

Vím, že kdybych byla bývala temperamentní, bystrá, lehkomyšlná, náročná, hezká a rozpustilá - a přitom třeba stejně osamělá a odkázaná na jejich dobrodiní - byla by mě paní Reedová snášela líp; její děti by se byly ke mně chovaly srdečněji a družněji a služebnictvo by si snad nebylo tolik dovolovalo svádět na mne všechny neplechy, které děti tropily.

V červeném pokoji se začínalo šerit - bylo už po čtvrté hodině a nad zamračeným odpolednem se snášel bezútešný soumrak. Slyšela jsem, jak déšť ustavičně šlehá do okna na schodišti a jak vítr skučí v zahradě za domem. Ponenáhlu mi začínaly chladem tuhnout údy a odvaha mě opouštěla. Můj obvyklý pocit ponížení, oťresené sebedůvěry, zoufalé sklíčenosti ve mně utlumil oharky dohasínající zlosti: Všichni říkají, že jsem zlá - a možná že opravdu jsem - copak jsem si prve neumínala, že zemřu hladem? To je přece hřích - a mohla bych umřít v hříchu? Láká mě snad tolik útočiště v hrobce před oltářem v gatesheadském kostele? V takové hrobce prý odpočívá pan Reed; to pomyšlení mi ho připomnělo a čím víc jsem na něj myslela, tím větší hrůza mě jímala. Nepamatovala jsem, že byl můj strýc - bratr mé

matky - že se mne ujal a vzal mě k sobě, když jsem osiřela, a že mu v posledních chvílích jeho života musela paní Reedová slíbit, že mě bude vychovávat u sebe, jako bych byla její vlastní dítě. Paní Reedová se pravděpodobně domnívá, že tomu slibu dostala - a možná že se o to vsutku snaží, pokud je toho při své povaze schopna. Ale jak by mohla mít doopravdy ráda vetřelce, který není z jejího rodu a kterého k ní po manželově smrti nepoutá žádný příbuzenský svazek? Je pro ni jistě mrzuté, že je tím vynuceným slibem vázána, aby nahradila rodiče cizímu dítěti, které nemůže milovat a v němž stále vidí něco cizího, co k ní nepatří a co se natrvalo vetřelo do jejího rodinného kruhu. Napadla mě podivná představa. Nepochybovala jsem - nikdy jsem o tom nepochybovala, že by pan Reed byl na mne ještě hodný, kdyby zůstal naživu, a když jsem se dívala na tu bílou postel a zešeřelé zdi - a chvílemi jsem také jako z učarování pohlédla do nejasně se lesknoucího zrcadla - začínala jsem se rozpomínat, že jsem slýchala o mrtvých, jak je to v hrobě znepokojuje, když vidí, že jejich poslední přání nejsou splněna, a jak se zjevují na zemi, aby ztrestali ty, kdo se svému slibu zpronevěřili, a pomstili utlačované; představovala jsem si, že duch pana Reeda, štvaný vědomím o křivdách, jež musí zakoušet dítě jeho sestry, mohl by opustit svůj posmrtný útulek - ať v chrámové hrobce nebo v neznámé říši zesnulých - a že by se mi mohl v tom pokoji zjevit. Otrhla jsem si slzy a potlačila jsem vzlyky, protože jsem se bála, že by ho můj prudký žal možná povzbudil, aby mě svým posmrtným hlasem utěšil, nebo že se mi v tom šeru možná zjeví jeho tvář obklopená září a soucitně se nade mnou skloní. Cítila jsem, že ta představa, sama o sobě konejšivá, by byla strašná, kdyby se uskutečnila, a proto jsem se snažila vši mocí jí zahnat - nechtěla jsem se jí poddat. Shrnula jsem si vlasy z očí, zdvihla jsem hlavu a chtěla jsem se směle rozhlédnout po temném pokoji, ale v té chvíli zeď ozářilo světlo. Ptala jsem se v duchu, zda to snad není měsíční paprsek, který proniká nějakou skulinou v roletě. Ale ne, měsíční zář je přece nehybná, a tohle se pohybovalo - když jsem se na to dívala, posunulo se to až na strop a chvělo se mi to nad hlavou. Dnes si dovedu snadno vysvětlit, že ten pruh světla byla pravděpodobně zář lucerny, s níž někdo šel po trávníku před domem - ale tehdy jsem očekávala něco hrůzného, protože jsem z rozčilení měla rozrušené nervy, a domnívala jsem se, že rychle se posouvající světelný paprsek je předzvěstí nějakého zjevení z onoho světa. Srdce se mi rozbušilo, hlava mi hořela, v uších mi hučelo a domnívala jsem se, že to slyším šelest křidel - zdálo se mi, že je mi něco nablízku; padla na mne tíseň, až jsem se div nezalkla; odvaha mě opustila - běžela jsem ke dveřím a zoufale jsem zacloumala klikou. Venku na chodbě se ozvaly kvapné kroky, klíč se otočil v zámku a Bětuška se slečnou Abbotovou vrazily do pokoje.

"Co je vám, slečno Eyrová?" ptala se mne Bětuška.

"Takový hrozný povyk! Celá se z toho třesu!" zvolala slečna Abbotová.

"Pusťte mě odtud! Pusťte mě do dětského pokoje!" vykřikla jsem.

"Proč? Stalo se vám něco? Viděla jste snad něco?" vyptávala se Bětuška.

"Viděla jsem světlo a myslela jsem, že se mi zjeví něčí duch!" Popadla jsem Bětušku za ruku a ona mi ji nevytrhla.

"Křičela schválně!" rozhořčeně prohlásila slečna Abbotová. "A jak křičela!"

Kdyby ji něco bolelo, mohlo by se jí to prominout, ale chtěla nás jen přivolat.

Však já ty její drzé úskoky už znám!"

"Co se tu děje?" ozval se přísný hlas a paní Reedová spěšně vešla z chodby - lem čepečku jí povíval kolem obličeje a sukně jí šustily jako listy ve vichřici.

"Abbotová a Bětuško, snad jsem vám přikázala, abyste nechaly Janu Eyrovou --v červeném pokoji tak dlouho, dokud za ní sama nepřijdu!"

"Ale slečna Jana tolik křičela, paní Reedová," přimlouvala se Bětuška:

"Nechte ji být," zněla odpověď. "Pusť se Bětuščinu ruky, dítě, ujišťuji tě, že se ti takovýmhle způsobem nepodaří, aby ses odtud dostala. Přetvářka je něco odporného, zvláště u dětí. Je mou povinností, abych ti dokázala, že ti takové úskoky nejsou nic platné - teď tady zůstaneš ještě hodinu a pak tě odtud vysvobodím jen pod podmínkou, že se podrobíš mému rozkazu a budeš tady zticha."

"Tetičko, slítnete se nade mnou! Odpusťte mi! Já to tady nevydržím - potrestejte mě nějak jinak! Vždyť já tady umřu, jestli..."

"Ticho! Tahle tvá zpupnost je hrozně odporná!" Byla bezpochyby přesvědčena, že je to zpupnost. Považovala mě za zchytralou komediantku - opravdu mě pokládala za výlupek zavilé zloby, ničemnosti a nebezpečného pokrytectví. Bětuška a slečna Abbotová se vzdálily a paní Reedová, vydrážděna mým nepřičetným strachem a divým vzlykáním, prudce mě odstrčila a bez okolků zamkla dveře. Slyšela jsem, jak jí na chodbě šustí sukně, a brzy potom jsem asi dostala nějaký záchvat či co a omdlela jsem.

Kapitola 3.

Probudila jsem se s pocitem, jako bych byla měla příšerný sen, a pamatuji se, že jsem před sebou uviděla strašnou rudou zář za hustým černým mřížovím. Také jsem slyšela šum a hovor tlumených hlasů, jakoby přerušovaný hučením větru nebo vody - ale byla jsem tolik rozrušená a vyděšená, že jsem nic nevnímala jasně. Zanedlouho jsem si uvědomila, že se mnou někdo cosi dělá - že mě zdvihá a podpírá, abych se mohla posadit, a to tak něžně, jak mě ještě nikdy nikdo nepozdvihl ani nepodepřel. Položila jsem si hlavu na polštář nebo na něčí paži a hned se mi ulevilo. V pěti minutách se rozplynul zmatek, který mi obestíral smysly, a jasně jsem rozpoznala, že ležím ve své postýlce a že ta rudá zář je oheň v dětském pokoji.

Byla noc a na stole hořela svíčka. Bětuška stála s umyvadlem v nohách postele a blízko mé hlavy seděl nějaký pán a skláněl se nade mnou.

Když jsem viděla, že v pokoji je cizí člověk, který nepatří ke Gatesheadu a nemá nic společného s paní Reedovou,

pocítila jsem nevýslovnou úlevu a uklidňující jistotu ochrany a bezpečí. Odvrátila jsem oči od Bětušky (ačkoli mě její přítomnost ani zdaleka tolik nedráždila, jako kdyby tam byla bývala například slečna Abbotová) a prohlížela jsem si tvář toho pána. Zнала jsem ho, byl to lékárník pan Lloyd, kterého paní Reedová povolávala, když byl nemocný někdo ze služebnictva; k sobě a k dětem volala lékaře.

"No, poznala jste mě?" zeptal se.

Vyslovila jsem jeho jméno a podala jsem mu ruku - stiskl mi ji a s úsměvem řekl: "Časem to bude zas dobré." Pak mě položil a nařídil Bětušce, aby na mne dala dobrý pozor, že mě v noci nesmí nikdo vyrušovat. Dal jí ještě několik pokynů, řekl, že zítra přijde zas, a odešel, k mému zármutku, vždyť jsem měla pocit bezpečí a přátelské účasti, když seděl na židli u hlav postele - jakmile za sebou zavřel dveře, pokoj celý ztemněl a srdce se mi znovu sevřelo.

"Chce se vám spát, slečno?" zeptala se mne Bětuška skoro něžně.

Ani jsem si netroufala jí odpovědět, protože jsem se bála, aby pak na mne zas nebyla hrubá. "Já to zkusím."

"Chtěla byste se napít, nebo byste snad něco snědla?"

"Ne, děkuji, Bětuško."

"No, snad bych tedy mohla jít spát, už je dvanáct pryč, ale kdybyste v noci něco potřebovala, můžete na mne zavolat."

Najednou tak zdvořilá! To mě osmělilo a zeptala jsem se:

"Bětuško, co to se mnou je? Nejsem nemocná?"

"Tam v tom červeném pokoji se vám udělalo špatně, asi jste moc plakala, ale jistě vám brzy bude zas líp."

Bětuška pak odešla do pokoje pro služebné, který byl hned vedle. Slyšela jsem ji, jak řekla Sáře:

"Sáro, pojď si ke mně lehnout do dětského pokoje, nechci tam dnes ani za nic na světě spát s tou chudinkou sama, vždyť by mohla umřít! Je mi moc divné, že dostala ten záchvat - což jestli tam něco viděla? Paní byla na ni moc přísná." Pak se vrátila se Sárou a obě ulehly, ale než usnuly, šeptaly si ještě půl hodiny.

Zaslechla jsem jen úryvky jejich rozmluvy, mohla jsem však podle nich docela přesně usoudit, o čem si hlavně povídají. "Mihlo se tam před ní něco v bílém hávu a zase to zmizelo." - "Za tím zjevením šel velký černý pes." - "Slyšela tříkrát hlasitě zaklepat na dveře." -

"Na hřbitově bylo světlo zrovna nad jeho hrobem" - a tak dále.

Konečně obě usnuly; oheň v krbu i svíčka zhasly. Celou tu příšerně dlouhou noc jsem ani oko nezamhouřila - byla jsem vyděšená a sluch, zrak i mozek jsem měla vydrážděný strachem, jaký může pocítit jen dítě.

Příhoda v červeném pokoji neměla za následek těžkou ani dlouhou tělesnou nemoc, způsobila mi jenom nervový otřes, jehož dozvuky pocítuji až dodnes.

Ano, paní Reedová, jen vám mohu děkovat za své občasné záchvaty hrozného duševního utrpení. Jenže měla bych vám odpustit, protože jste nevěděla, co činíte; drásala jste mi srdce, ale domnívala jste se, že se snažíte vykořenit mé zlé sklony.

Nazítí v poledne jsem byla už zase vzhůru a oblečená jsem seděla zachumlaná v plédu u krbu v dětském pokoji.

Tělesně jsem se cítila slabá a vyčerpaná, ale ještě víc jsem trpěla nevýslovnou duševní sklíčeností - takovou sklíčeností, že jsem nemohla potlačit slzy, které mi neustále kanuly; sotva jsem si setřela s tváře jednu slanou kapku, hned mi na ni skápla druhá. Ale přitom jsem si říkala, že bych měla vlastně být šťastná, protože tam nejsou děti paní Reedové, které si vyjely s mamá v kočáře. Nebyla tam ani slečna Abbotová - šla někde jinde - jen Bětuška přecházela po pokoji, odklízela hračky a urovnávala zásuvky a chvílemi na mne promluvila několik nezvykle vlídných slov. Za těch okolností jsem se přece mohla cítit jako v pokojném ráji, vždyť jsem byla celý život zvyklá na ustavičné napomínání a nevděčné a hrubé zacházení - ale měla jsem tak ztýrané a napjaté nervy, že je nemohlo nic uklidnit a žádná radost je nemohla příjemně vzrušit.

Bětuška odešla dolů do kuchyně a přinesla mi odtamtud dort na peště malovaném porcelánovém talíři s rajkou uhnížděnou ve věnci ze svažce a růžových poupátek, který u mne dříve vždycky budil nadšený obdiv; často jsem prosila, abych ten talíř směla vzít do rukou a abych se na něj mohla podívat zblízka, ale pokaždé mi bylo dáno na srozuměnou, že nejsem takové výsady hodna. Tentokrát mi Bětuška ten vzácný talíř položila na klín a srdečně mě pobídla, abych snědla kousek jemného pečiva, který mi na něm podala. Marný projev přízně!

Tak jako všechno, co je nám dlouho odpíráno a po čem často zatoužíme, přišel už moc pozdě. Nemohla jsem koláček ani vzít do úst a pestré peří ptáka i barvy květů byly jakoby vybledlé - odstrčila jsem talíř i s koláčky. Bětuška se mne zeptala, jestli chci nějakou knihu; slovo kniha na mne chvíli zapůsobilo povzbudivě a poprosila jsem ji, aby mi přinesla z knihovny Gulliverovy cesty. Pročítala jsem je často a s potěšením. Soudila jsem, že se tam vypráví o skutečných událostech, a četla jsem tu knihu s hlubším zájmem než pohádky; hledala jsem pak marně skřítky pod listy náprstníku a mezi zvonečky, pod houbami a břečťanem, který obrůstal výklenky ve starých zdech, až jsem se nakonec smířila se smutnou pravdou, že se asi z Anglie odstěhovali někde do divokých krajů, kde jsou bujnější a hlubší lesy a kde není tolik lidí, kdežto o Liliputánech a obrech jsem byla přesvědčena, že skutečně žijí někde ve vlastní zemi, a vůbec jsem nepochybovala, že se jednou vydám na dalekou cestu a na vlastní oči uvidím trpasličí říši s malými políčky, domečky, stromečky i lidičkami, s malinkými kravičkami, ovečkami a ptáčky, a v té druhé říši zas obilí vysoké jako stromy v lese, obrovské hafany a kočky, muže a ženy veliké jako věže. Ale když jsem tentokrát měla v rukou milovanou knihu - když jsem v ní obracela listy a hledala v ní na báječných obrázcích kouzlo, které si mě předtím vždycky podmanilo, zdály se mi všechny ponuré a neutěšené: z obrů byli najednou vychrtlí strašáci, z trpaslíků byli jen zlomyslní a strašidelní šotci a Gulliver mi připadal jako ubohý a opuštěný poutník v hrůzných a nebezpečných končinách. Zavřela jsem knihu, protože jsem si ji netroufala dál prohlížet, a položila jsem ji na stůl vedle koláčků, jichž jsem se ani nedotkla.

Bětuška zatím už v pokoji poklidila a utřela prach, unyla si ruce, otevřela bednu malou zásuvku, plnou báječných hedvábných a atlasových hadříčků, a pustila se do šití nového čepečku pro Jiřínčinu panenku. Přitom si zpívala píseň:

"Po světě jsme se spolu toulali už dávno tak -"

Dříve jsem tu píseň často slyšela a vždycky s opravdovým potěšením, protože Bětuška měla pěkný hlas - totiž mně se moc líbil. Tentokrát zněl její hlas také příjemně, ale zdálo se mi, že se v něm ozývá nepopsatelný smutek. Když byla zabrána do práce, zpívala chvílemi refrén "už dávno tak" velice tiše a hodně protáhle, takže vyzněl truchlivě jako zajímavý pohřební zpěv. Pak spustila jinou píseň, tentokrát opravdu žalostnou.

"Pout' má je dlouhá, jdu krajinou pustou, nohy mě bolí a tělo mám slabé; snáší se soumrak, tma stihne mě cestou, měsíček nesvítí sirotě malé."

Do smutných vřesovišť, do skalních strží lidé mě vyhnali v chladnou noc tmavou; kroky mé nebeští andělé střeží, ochráni, potěší sirotu malou.

Zdálky je slyšet, jak větříček šustí, na nebi blikají hvězdičky smavé;

Pán Bůh můj jistě mě teď neopustí, útěchu sešle mi, sirotě malé.-

I kdybych uklouzla na lávce z chvojí, zlákána v bažiny bludičkou zrádnou, Bůh jistě vyslyší modlitbu moji, vezme mě do nebe, sirotu malou.

Ač nemám domov, ni otce, ni matku, silímě jediná myšlenka stále: útulek najdu kdes na nebi v koutku, vždyť Bůh je mi otcem, mně sirotě malé."

"Jděte, slečno Jano, přestaňte plakat!" řekla Bětuška, když píseň dozpívala.

Stejně tak mohla říci ohni: "přestaň hořet!" - ale copak tušila, že se nedovedu ubránit chorobnému rozcitlivění?

Dopoledne přišel pan Lloyd znovu.

"Cože, už jste vstala?" podivil se, jakmile vešel do dětského pokoje. "No, chůvo, jak se jí daří?"

Bětuška odpověděla, že je mi docela dobře.

"Ale nevypadá moc vesele. Pojdte sem, slečno Jano - jmenujete se přece Jana, ne?"

"Ano, Jana Eyrová."

"Mně se zdá, že jste plakala, slečno Jano Eyrová - můžete mi říci proč? Bolí vás něco?"

"Nebolí."

"Pláče asi proto, že si nemohla vyjet s paní v kočáře," podotkla Bětuška.

"To snad ne, vždyť je už velká a jistě není tak malicherná."

Také jsem si to myslela, jenže mé sebevědomí bylo dotčeno křivým nařčením, a proto jsem honem odpověděla: "Jakživa bych pro něco takového neplakala a protiví se mi jezdit v kočáře. Pláču proto, že jsem nešťastná."

"Styďte se, slečno!" okřikla mě Bětuška.

Hodného lékárníka to zřejmě překvapilo. Stála jsem před ním a zadíval se na mne upřeně. Měl malá šedá očka; nebyla zrovna bystrá, ale teď bych skoro řekla, že vypadala chytře; v obličeji měl ostré rysy, ale zdál se dobromyslný. Zahleděl se na mne pozorně a zeptal se:

"Z čeho jste vlastně včera omdlela?"

"Upadla," řekla honem Bětuška.

"Upadla! Zas o ní mluvíte, jako by byla malé dítě. Snad je dost velká, aby dovedla chodit, ne? Jistě jí už je nejmíň osm let."

"Porazili mě!" Toto stručné vysvětlení ze mne vyhrklo, protože jsem znovu pocítila trýzeň uražené hrdosti. "Ale z toho jsem neomdlela," dodala jsem a pan Lloyd si zatím šňupl z tabatěrky.

Když si ji zastrkoval zpátky do kapsy ve vestě, rozlehlo se hlučné vyzvánění, jímž se služebnictvo vyzývalo k obědu, a on to věděl. "To zvoní na vás, chůvo," řekl, "můžete jít, a než se vrátíte, udělám slečně Janě kázání."

Bětušce se moc nechtělo odejít, ale musela, protože v gatesheadském domě se přísně požadovala dochvilnost u jídla.

"Jestli jste neomdlela z toho pádu, tedy mi povězte z čeho?" vyptával se mne pan Lloyd dál, jakmile Bětuška odešla.

"Zavřeli mě v pokoji, kde straší, a nechali mě tam potmě."

Viděla jsem, jak se pan Lloyd usmál a zároveň zamračil. "Straší! Tak vida, přece jen jste ještě malé dítě! Bojíte se strašidel!"

"Bojím se ducha pana Reeda - on v tom pokoji umřel a byl tam vystaven v rakvi. Nikdo, ani Bětuška, by tam v noci nešel, když nemusí. Bylo to kruté, zavřít mě tam samotnou, bez svíčky - bylo to tak kruté, že na to snad jakživa nezapomenu."

"Nesmysl! A proto jste tak nešťastná? Bojíte se i teď, za denního světla?"

"Ne, ale brzy se zase setmí - a pak - jsem nešťastná - moc nešťastná, také kvůli jiným věcem."

"Jakým? Můžete mi povědět aspoň o některých?"

Tolik jsem si přála, abych mu mohla na tu otázku upřímně odpovědět! Bylo mi však velice zatěžko vyjádřit odpověď slovy. Děti cítí, ale nedovedou své pocity rozbírat; i když se jim částečně podaří rozebrat je v myšlenkách, neumějí výsledek svých úvah vyjádřit slovy. Ale měla jsem strach, abych nepromeškala tuto první a snad jedinou příležitost ulevit si v zámutku tím, že se někomu svěřím - chvíli jsem zmateně mlčela a pak se mi jakžtakž podařilo dát mu sice neúplnou, ale aspoň tak dalece pravdivou odpověď.

"Nemám tatínka ani maminku, bratry ani sestry."

"Ale máte hodnou tetu a bratrance a sestřenice."

Zase jsem se odmlčela a potom jsem se zmohla na stručné prohlášení:

"Jan Reed mě porazil a teta mě zamkla v červeném pokoji."

Pan Lloyd vytáhl tabatěrku podruhé.

"Vám se v Gatesheadu nelíbí? Vždyť je to moc krásný dům!" řekl. "Copak nejste za to vděčná, že můžete bydlet v takovém krásném domě?"

"Ale není to můj dům, a Abbotová říká, že mám ještě menší právo tu bydlet než nějaká služka."

"Hm, snad byste nebyla tak hloupá a nechtěla odtud odejít, z takového nádherného domu!"

"Odešla bych ráda, kdybych měla kam, ale nedostanu se odtud, dokud nebudu dospělá."

"Možná že ano - kdo ví? Máte ještě nějaké příbuzné mimo paní Reedovou?"

"Myslím že ne."

"Ani z otcovy strany?"

"Já nevím, jednou jsem se ptala tety Reedové a ona řekla, že možná mám nějaké chudé příbuzné, docela obyčejné lidi, že se také jmenují Eyrovi, ale tvrdila, že o nich nic neví."

"Kdybyste takové příbuzné měla, chtěla byste k nim?"

Zamyslíla jsem se. Chudoba se zdá hrozná i dospělým, natož dětem, které snad ani nepoznaly pilné, pracovitě a slušné chudé lidi - slovo chudoba v nich budí jen představy rozedraného šatstva, nedostatečného jídla, studených krbů bez ohně, hrubých způsobů a hanebných neřestí; pro mne chudoba znamenala totéž jako ponižení.

"Ne, nechtěla bych být u chudých lidí," zněla má odpověď.

"Ani kdyby na vás byli hodní?"

Zavrtěla jsem hlavou - nedovedla jsem pochopit, jak by si chudí lidé mohli dovolit být hodní. Představovala jsem si, že bych se naučila mluvit jako oni, že bych navykla jejich způsobům, že bych byla nevzdělaná a že by ze mne jednou byla taková chudá žena, které jsem někdy vidala ve vsi Gatesheadu na zápraží domků, jak chovají děti nebo perou prádlo.

Ne, nebyla jsem taková hrdinka - nedovedla jsem obětovat společenské postavení pro osobní svobodu.

"Jsou vaši příbuzní opravdu tak chudí? Musí se živit prací?"

"Já nevím. Paní Reedová říká, že jestli nějaké příbuzné mám, jsou to jistě žebráci - a já bych nerada žebrala."

"Chtěla byste do školy?"

Zase jsem se zamyslíla. Neměla jsem takřka ani ponětí, co to je škola -

Bětuška někdy o ní mluvila tak, jako by tam dívky musely sedět na tvrdých lavicích, nosit přímídlo a učit se uhlazeným a přísným způsobům. Jan Reed školu nenáviděl a o svém třídním učiteli mluvil ošklivě, ale já jsem se neřídila jeho vkusem. Bětuščinu povídačky o školní kázní (které pochytily od slečen v rodině, u níž sloužila, než přišla do Gatesheadu) mě sice trochu lekaly, ale myslím, že mi zase znělo velice lákavě její podrobné vyprávění o tom, v čem se tam slečny zdokonalily. Povíдалa mi vychloubavě, jak se tam naučily krásně malovat krajinky a květiny; jaké písně uměly zpívat a jaké kousky hrát na klavír, jak dovedly pěkně háčkovat pompadúry a překládat francouzské knihy - její vyprávění ve mně probudilo ctižádost. Mimoto by škola znamenala úplnou změnu, dalekou cestu, vysvobození z Gatesheadu a krok do nového života.

"Šla bych moc ráda do školy," byl hlasitý závěr mých úvah.

"No dobrá - kdo ví, co se může stát!" řekl pan Lloyd a vstal. "To dítě by potřebovalo změnu vzduchu a prostředí," dodal si jen tak pro sebe, "má pocuchané nervy."

Bětuška se v té chvíli vrátila a před domem zahrčela kola kočáru na pískem posypané cestě.

"To se vrací vaše paní, chůvo?" zeptal se pan Lloyd. "Rád bych s ní mluvil, než odejdu."

Bětuška se nabídla, že ho dovede do pokoje, kde se podávala snídaně. Podle toho, co se pak stalo, soudím, že při rozhovoru s paní Reedovou si lékárník dodal odvahy a doporučil jí, aby mě poslala do školy, a ona s tím bezpochyby ochotně souhlasila. Slečna Abbotová totiž jednou večer hovořila s Bětuškou, když spolu seděly v dětském pokoji a šily - byla jsem už v posteli a domnívaly se asi, že spím. Řekla Bětušce: "Vsadila bych se, že se paní ráda zbaví takového protivného a nezvedeného dítěte, které jako by člověka pořád hlídalo a kulo nějaké tajné pikle." Slečna Abbotová mě patrně považovala za Guy Fawkesa v dětském vydání.

Tehdy se před Bětuškou rozpovídala, a tak jsem se poprvé dověděla, že můj otec byl chudý duchovní a maminka se za něho provdala proti vůli rodičů, kteří soudili, že to je pro ni nerovné manželství; že mého dědečka Reeda její neposlušnost moc rozzlobila a nedal jí ani šilink věna; že za rok na to, co se moji rodiče vzali, nakazil se tatínek tyfem, když navštěvoval chudé ve velkém průmyslovém městě, kde byl kaplanem a kde tehdy ta nemoc zle řádila; že se maminka od něho nakazila a umřela ani ne za měsíc po jeho smrti.

Když to Bětuška všechno vyslechla, řekla s povzdechem: "Je tedy chudinka slečna Jana vlastně k politování."

"Ano," odpověděla slečna Abbotová. "Kdyby byla milá a hezká, mohl by s ní mít člověk soucit, že je tak opuštěná, ale takové malé protivny nemůže nikomu být líto."

"Moc ne, to se ví," přisvědčila jí Bětuška. "Kdyby byla na jejím místě taková krasavice jako slečna Jiřina, jistě by to člověka dojímal mnohem víc."

"Ó, já jsem do slečny Jiřiny úplně zamilovaná!" zvolala nadšeně slečna Abbotová. "Je to takové roztomilé dítě! A tolik jí to sluší - ty dlouhé kučeravé vlásky - má tak krásné modré oči a takovou pěknou barvu - je jako malovaná! -

Bětuško, měla bych k večeri chut' na opékaný chléb se sýrem!"

"Já taky - a s osmaženou cibulí! Pojďme honem dolů." A odešly.

Kapitola 4.

Z rozhovoru s panem Lloydem a z porady mezi Bětuškou a slečnou Abbotovou mi svítila naděje, která mě natolik vzpružila, že jsem si přála, abych se uzdravila. V mém životě měla zřejmě brzy nastat změna, a já jsem ji očekávala mlčky a toužebně. Dlouho však nenadcházela - mijely dny a týdny, byla jsem zas úplně ve své kůži, ale nikdo se už víckrát nezmínil o tom, o čem jsem se tolik napřemýšlela. Paní Reedová se na mne občas přísně podívala, ale jen zřídka na mne promluvila; postarala se, abych byla po nemoci ještě víc odloučena od jejích dětí - přidělila mi pokojíček, kde jsem spala sama, a nařídila, že musím o samotě i jíst a zdržovat se stále jen v dětském pokoji, kdežto její děti byly pořád v salóně. Nezmínila se nikdy ani slovem, že mě pošle do školy, ale přesto jsem instinktivně cítila, že jistě dlouho nestrpí, abych s

ní zůstala pod jednou střechou, protože kdykoli se na mne podívala, ukázal se jí v očích ještě zřetelněji než dříve výraz nepřekonatelného a hlubokého odporu.

Eliška a Jiřina byly zřejmě poslušny jejích příkazů a mluvily na mne co nejméně. Jan se vždycky tvářil zpupně, kdykoli mě uviděl, a jednou mi zase chtěl nabít, jenže já jsem se mu ihned postavila na odpor - okamžitě se zas ve mně probudila prudká zlost a zoufalá odvaha ke vzpouře, jež mě už jednou tak nebezpečně vydráždily, a proto se raději zdržel a utekl s hlasitým proklínáním a s křikem, že jsem mu rozbila nos. Vskutku jsem ho udeřila pěstí do nosu vši silou, jakou jsem dovedla vyvinout, a když jsem viděla, že jsem ho tou ranou nebo snad svým výhružným vzezřením zastrašila, měla jsem chuť využít své výhody a pustit se do něho, ale zatím už doběhl k mamě. Slyšela jsem ho, jak jí s brekem začal vykládat, že "ta ošklivá Jana Eyrová" se na něj vrhla jako divoká kočka, ale mamě ho dost příkře zarazila:

"Nemluv mi o ní, Jene, vždyť jsem ti říkala, aby ses jí vyhýbal - nestojí vůbec za to, aby sis jí všimal. Já si nepřeji, abyste se s ní stýkali, ani ty, ani tvé sestry."

Naklonila jsem se přes zábradlí a unáhleně jsem vykřikla, ani jsem neuvážila, co mluvím:

"Oni mi za to nestojí, abych se s nimi stýkala!"

Paní Reedová byla dost tělnatá, ale když uslyšela to podivné a opovážlivé prohlášení, hbitě vyběhla do schodů, vyřítla se na mne jako smršť a zahнала mě do dětského pokoje, přimáčkla mě na postel a vztekla mi poručila, že se celý den nesmím odtamtud ani hnout, a běda mi, kdybych se ozvala jenom jediným slovem!

"Co by vám tak asi řekl strýček Reed, kdyby byl živ?" zeptala jsem se jí takřka bezděčně - opakuji, takřka bezděčně, protože jsem měla pocit, jako by se mi z úst ozývala slova; k nimž má vůle nedala souhlas, jako by za mne mluvilo cosi, nad čím nemám vládu.

"Cože?" vyjekla paní Reedová.

V šedých očích, obvykle chladných a klidných, se jí ukázal téměř ustrašený výraz - pustila mon paži a vyvalila je na mne, jako by opravdu nevěděla, zda jsem dítě nebo snad ďábel. Tu jsem se do ní teprve pustila:

"Strýček Reed je v nebi a vidí všechno, co si myslíte a co děláte, a tatínek a maminka také - oni dobře vědí, že jste mě nechala celý den zavřenou a že byste chtěla, abych umřela."

Paní Reedová se rychle vzpamatovala - důkladně mnou zatřásla, napohlavkovala mi a pak beze slova odešla. Za chvíli přišla Bětuška a hodinu mi dělala kázání, v němž mi podávala nezvratné důkazy, že jsem zlé a hrozně nezvedené dítě, jaké svět neviděl - skoro jsem jí to uvěřila, protože mi v nitru háraly jen zlé pocity.

Minul listopad, prosinec a půl ledna. Vánoce a Nový rok se v Gatesheadu slavily svátečně a vesele jako obvykle, všichni si dávali dárky a pořádaly se večere a společenské večírky. Já jsem se těch radovánek ovšem nesměla zúčastnit; podílela jsem se na nich jen potud, že jsem byla svědkem, jak se Eliška s Jiřinou nastrojily a šly dolů do salónu v tenkých mušelínových šatech s nachovými šerpani, vlasy dovedně stočené v lokýnkách, a pak jsem poslouchala zdola hru na klavír nebo na harfu, pobíhání stolníka a sluhy, cinkání skla a porcelánu, jak se podávalo občerstvení, a úryvky tlumeného rozhovoru, jak se dveře do salónu otvíraly a zavíraly. Když mě to omrzelo, opustila jsem své stanoviště nad schody a vrátila jsem se do tichého a opuštěného dětského pokoje - bylo mi tam trochu smutno, ale necítila jsem se nešťastná. Abych řekla pravdu, vůbec jsem netoužila po té společnosti, protože si mne tam jen málokdy někdo povšíml; kdyby byla Bětuška bývala hodná a družná, byla bych mnohem raději trávila večery s ní a v klidu než v salóně plném dam a pánů a pod přísným dohledem paní Reedové. Jenže jakmile Bětuška slečny ustrojila, obvykle hned odešla do kuchyně nebo do pokoje k hospodyně, kde se bavila líp, a vždycky odnesla svíčku s sebou. Seděla jsem pak sama s panenkou v klíně, dokud v krbu nevyhaslo, a chvílemi jsem se rozhlížela po zešeřelém pokoji, abych se přesvědčila, že tam nestraší nic horšího než já; a když i oharky v krbu přestaly žhnout, spěšně jsem se odstrojila, vši silou tahajíc za tkaničky, abych honem rozvázala uzly a dostala se co nejdříve do postele, kde jsem potmě a v chladu nalezla útočiště. Vždycky jsem si do postele vzala panenku - lidské bytosti musí něco milovat, a protože jsem neměla vhodnější předmět náklonnosti, utěšovala jsem se tím, že mohu mít ráda a hýčkat vybledlou a neživou loutku, rozedranou jako strašák. Když si teď na to vzpomínám, nedovedu ani pochopit, jak jsem tu hračku mohla tak bláhově a opravdově milovat, skoro jako bych si představovala, že je živá a schopná lidských citů. Nebyla bych ani usnula, kdybych ji nedržela v náručí, zabalenou v mé noční košilce, a když tam se mnou ležela v bezpečí a teple, byla jsem poměrně šťastná - věřila jsem, že ona je také šťastná.

Nekonečně dlouhé se mi zdály hodiny, kdy jsem čekala, až se společnost rozejde a uslyším Bětuščinu kroky na schodech; někdy si i mezitím zaskočila nahoru pro náprstek nebo nůžky, nebo mi třeba přinesla něco k večeři - housku či sýrový koláček - vždycky se posadila ke mně na postel, než jsem to snědla, a pak mě pěkně zabalila do přikrývky. Dvakrát se stalo, že mě dokonce políbila a řekla: "Dobrou noc, slečno Jano." Když byla Bětuška takhle něžná, zdálo se mi, že je nejhodnější, nejhezčí a nejvlídnější tvor na světě; z celého srdce jsem si přála, aby byla vždycky tak milá a laskavá - aby do mne už víckrát nestrkala, aby mě už nikdy neplísnila a neukládala mi příliš těžké úkoly, jak měla často ve zvyku. Myslím, že Bětuška měla jistě od přírody dobré vlohy, protože dělala všechno čiperně a obratně a měla pozoruhodné vypravěčské nadání, mohu-li soudit podle dojmu, jakým na mne působily její pohádky. Byla také hezká, jestliže jsem si správně zapamatovala její tvář a zjev. Vzpomínám si na ni jako na štíhlé děvče, černovlasé a černooké, s hezoučkým obličejem a pěknou čistou pletí. Jenže měla vrtošivou a unáhlenou povahu a trochu divné ponětí o důslednosti a spravedlnosti, ale i tak jsem ji měla nejradši ze všech lidí v Gatesheadu.

Bylo patnáctého ledna, asi devět hodin ráno, Bětuška odešla dolů na snídání a teta Reedová si ještě nezavolala své děti k sobě. Eliška si nasadila čepce a oblékala si teplý plášť do zahrady - chystala se jít nakrmit drůbež - dělala to ráda a moc ráda také prodávala vejce hospodyně a ukládala si peníze, které za ně dostávala. Měla obchodní sklony a nápadnou zálibu ve spoření, což se projevovalo nejen tím, že prodávala vejce a kuřata, ale i tím, jak nemilosrdně dovedla smlouvat se zahradníkem o peníze za květinové cibulky, semena a sazeničky - měl totiž od paní Reedové rozkaz, že musí od slečny Elišky kupovat všechno, co si vypěstovala na svém záhonu a co si přála prodat, a Eliška by

byla prodala i vlasy s vlastní hlavy, kdyby na tom byla pěkně vydělala. Zprvu si peníze schovávala do tajných skrýší, zabalené v hadříkách nebo ve starých papírkách na natáčení vlasů, ale služebné některé ty skrýše objevily a Eliška se bála, aby o své cenné poklady nepřišla, a proto si je raději dala k matce do úschovy na lichvářský šedesátiprocentní úrok, který vymáhala každého čtvrt roku - měla notýsek, v němž si pečlivě a přesně zaznamenávala všechny příjmy a výdaje.

Jiřina seděla na vysoké stoličce před zrcadlem, česala si kadeřavé vlasy a zaplétala si do nich umělé květiny a vybledlá péra, jejichž zásobu našla v některé zásuvce v podkrovní komůrce. Stála jsem si postel, protože mi Bětuška přísně nařídila, abych ji měla urovnanou, než se vrátí (zaměstnávala mě často jako pomocnici při úklidu dětského pokoje, kde jsem utírala prach a podobně). Když jsem na posteli urovnala prošívanou příkrývku a složila jsem si noční košili, chtěla jsem s lavičky pod oknem sklídit obrázkové knížky a nábytek z domečku pro panenky, který tam Jiřina nechala rozházený - ale příkre mě okřikla, abych její hračky nechala být (protože židličky a zrcátka, hezké talířky a šálečky byly jejím vlastnictvím), a tak jsem toho zanechala. Z dlouhé chvíle jsem pak začala dýchat na květiny, které na okně vytvořil mráz, a vyčistila jsem si kousek okenní tabule, abych se mohla podívat ven, kde bylo v krutém mraze všechno ztichlé a jako zkamenělé.

Z okna jsem viděla na vrátnici u brány a vjezdni cestu. Jakmile mým dechem roztálo stříbrné bílé kapradí, které jako závoj pokrývalo okenní tabule, hned jsem líp viděla ven - v té chvíli se brána otevřela dokořán a projel jí kočár.

Dívala jsem se lhostejně, jak přijíždí k domu, protože do Gatesheadu často jezdily kočáry, ale nikdy nepřivezly na návštěvu nikoho, kdo by mě zajímal.

Kočár zastavil před domem, rozlehlo se cinkání zvonku u domovních dveří a přichozí byl vpuštěn dovnitř.

Beztek se mne to netýkalo a zatím mě živěji zaujala podívaná na hladového drozda, který cvrlikal mezi holými větvemi třešně, přivázanými k hřebíkům na domovní zdi blízko okenního rámu. Na stole byl ještě zbytek chleba a mléka od mé snídaně - uždibla jsem kousek chleba a pokoušela jsem se okno vytáhnout, abych mohla ptáčkovi nadrobit na okenní římsu, ale najednou do dětského pokoje přiběhla Bětuška.

"Honem si svlékněte zástěrku, slečno Jano! Co to tam děláte? Umyla jste si ráno ruce a obličej?" Než jsem ji odpověděla, pokusila jsem se ještě okno povytáhnout, protože jsem chtěla, aby si ptáček mohl nadrobený chléb sezobat. Okno povolilo, rozsypala jsem drobečky na římsu pod oknem a zčásti i na větev třešně, pak jsem okno stáhla a odpověděla jsem:

"Ne, Bětuško, před chvílí jsem teprve utřela prach."

"Vidíte, jak jste protivná a nedbalá! Co to tam děláte? Jste celá červená - to jste asi zas tropila nějakou neplechu! Proč jste otvírala okno?"

Nemusela jsem se ani obtěžovat vymýšlením odpovědi, protože Bětuška měla zřejmě velice naspěch a nebyla by mě ani vyslechla - odtáhla mě k umyvadlu a nemilosrdně mi drhla obličej a ruce, ale naštěstí to netrvalo dlouho, honem mi je spláchla vodou a utřela drsným ručníkem. Pak mi pichlavým kartáčem přihladila vlasy, svlékla mi zástěrku, hnala mě ke schodům a nařídila mi, abych honem běžela dolů, protože na mne v jídelně čekají.

Byla bych se ráda zeptala, kdo na mne čeká a je-li tam také paní Reedová, ale Bětuška se ihned vrátila do dětského pokoje a zavřela za sebou dveře. Sestupovala jsem pomalu dolů. Už snad tři měsíce si mě paní Reedová nezavolala k sobě - celou tu dobu jsem se směla zdržovat jen v dětském pokoji, a proto jídelna a salóny ve mně budily uctívou bázeň jako zapovězená místa, kam jsem si vůbec netroufala vejít.

Stála jsem v prázdné hale přede dveřmi do jídelny a třásla jsem se bázní.

Takového zbabělce ze mne za těch několik dní udělal strach, vyvolaný krutým a nespravedlivým trestem! Měla jsem strach vrátit se do dětského pokoje - bála jsem se vstoupit do jídelny; stála jsem tam deset minut rozčilená a nerozhodná, ale pak mě prudké zacinkání zvonku přimělo k odhodlání - musela jsem dovnitř.

"Kdo tam asi na mne čeká?" ptala jsem se v duchu, když jsem oběma rukama vši silou stiskla kliku, která se otáčela velmi ztuhla a několik vteřin nechtěla povolit. "Koho tam uvidím mimo tetu Reedovou? Muže nebo ženu?" Kliku povolila, dveře se otevřely, s hlubokou úklonou jsem vešla do pokoje, pozdvihla jsem oči a uviděla jsem - černý sloup! Tak se mi aspoň na první pohled jevila tenká, vzpřímená a tmavě oděná postava na koberečku před krbem; její zamračená tvář vypadala jako vyřezávaná maska, posazená na tom sloupu jako hlavice na dřívku.

Paní Reedová jako obvykle seděla v křesle u krbu - pokynula mi, abych šla blíž. Uposlechla jsem a ona mě tomu cizímu člověku, který tam stál jako zkamenělý, představila slovy: "Tohle je to děvčátko, o kterém jsem vám psala."

Ten člověk (byl to tedy muž!) pomalu otočil hlavu ke mně, chvíli si mě zvědavě prohlížel šedýma očima, které mu probleskovaly pod hustým obočím, a vážně se zeptal hlubokým hlasem: "Je malá - kolik je jí let?"

"Deset."

"Už tolik?" podivil se nedůvěřivě a ještě několik minut na mne pátravě hleděl.

Pak mě oslovil:

"Jak se jmenuješ, děvčátko?"

"Jana Eyrová, prosím."

Při těch slovech jsem se na něho podívala - zdálo se mi, že je hodně veliký, ale já jsem tehdy byla moc malá; měl dlouhý obličej, který tak jako všechno ostatní v jeho zjevu působilo tvrdě a strojeně.

"Tak co, Jano Eyrová, jsi hodná?"

Na tu otázku jsem nemohla dát kladnou odpověď, protože ten malý svět, v kterém jsem žila, měl opačný názor, a proto jsem mlčela. Paní Reedová odpověděla za mne - významně zavrtěla hlavou a za chvíli řekla: "Čím méně o tomhle budeme mluvit, tím líp, pane Brocklehurstě."

"Je mi vskutku líto, že to slyším! Musím si s ní pohovořit." Naklonil se ze svislé polohy a složil se do lenošky naproti paní Reedové. "Pojď sem," vyzval mě.

Přistoupila jsem k němu na kobereček, vzal mě za ramena a postavil si mě proti sobě. Když jsem měla jeho obličej téměř v jedné rovině proti svému, všimla jsem si, že má velikánský nos a širokánská ústa, z kterých mu vyčnívají dlouhatánské zuby.

"Nedovedu si představit nic smutnějšího než dítě, které zlobí," začal, "zvlášť když je to děvčátko! Víš, kam se po smrti dostanou zlí lidé?"

"Do pekla," zněla má pohotová a pravověrná odpověď.

"A co je to peklo? Můžeš mi to říci?"

"Jáma plná ohně."

"A ty bys chtěla do té jámy spadnout a navěky se tam škvařit?"

"Prosím nechtěla."

"Co tedy musíš dělat, by ses tam nedostala?"

Chvilí jsem uvažovala, ale přesto má odpověď, když jsem ji nakonec ze sebe vypravila, nebyla uspokojivá: "Musím dávat pozor, abych se nerozstona a neumřela."

"Copak se můžeš uchránit, aby ses nerozstona? Vždyť každodenně umírají děti ještě mladší než ty. Před několika dny jsem byl na pohřbu pětiletého dítěte - bylo to hodné dítě a jeho duše je teď v nebi. Obávám se, že by se to nedalo říci o tobě, kdybys byla povolána z tohoto světa."

Věděla jsem, že by se mi jeho obavy nepodařilo rozptýlit, proto jsem sklopila oči, zadívala jsem se na jeho veliké nohy rozkročené na koberečku a s povzdechem jsem si v duchu řekla, že bych se teď chtěla octnout někde hodně daleko.

"To byl, doufám, upřímný povzdech lítosti, že jsi své vzácné dobrodějce způsobila tolik zármutku."

"Dobrodějce! Dobrodějce!" pomyslila jsem si. "Všichni říkají, že paní Reedová je má dobrodějka! Je-li tomu tak, jistě nejsou dobrodějky nic příjemného!"

"Modlíš se večer i ráno?" vyptával se mne dál.

"Prosím ano."

"Čteš bibli?"

"Někdy."

"A ráda? Čteš ji ráda?"

"Čtu ráda Proroctví, obzvlášť Danielovo, a První knihu Mojžišovu a Samuelovu, tu a tam něco z Druhé knihy Mojžišovy a některá místa z Knih králů a z Paralipomenon, a také knihu Jobovu a proroctví Jonášovo."

"A co žalmy? Doufám, že se ti líbí?"

"Ne, nelíbí."

"Ne? To se styd! Mám chlapečka, který je menší než ty a dovede už šest žalmů nazpaměť, a když se ho někdo zeptá, co by mu bylo milejší, sníst si perníček nebo naučit se nazpaměť verš nějakého žalmu, vždycky řekne: "Ó, to se ví, že bych se radši naučil verš nějakého žalmu! Žalmy přece zpívají andělé, a já bych chtěl být malý andělíček už tady na zemi!" Pokaždé dostane dva perníčky za odměnu, že je tak zbožný, ačkoli je ještě maličký."

"Žalmy nejsou zajímavé," podotkla jsem.

"To je důkaz, že máš zlé srdce. Musíš se modlit k Bohu, aby ses polepšila, aby ti dal nové srdéčko - aby ti místo tvého srdce z kamene dal lidské srdce z masa."

Chystala jsem se položit mu otázku, jak by se vlastně provedla ta operace, kdybych měla místo svého srdce dostat nějaké nové, ale paní Reedová honem zakročila a řekla mi, abych se posadila. Potom s ním vedla rozhovor sama.

"Pane Brocklehurst, snad jsem vám před třemi týdny psala, že tohle děvčátko nemá takovou povahu a takové vlastnosti, jaké bych si přála - kdybyste ji přijal do lowoodské školy, buďte tak laskav a požádejte představenou i učitelky, aby na ni přísně dohlížely, a především aby si daly pozor na její nejhorší vlastnost, totiž prolhanost. Zmiňuji se o tom schválně před tebou, Jano, aby ses pana Brocklehursta nepokoušela podvádět."

Měla jsem se paní Reedové věru proč bát a věděla jsem dobře, proč ji nemohu mít ráda - nikdy se nezdržela, aby mě krutě nezranila. V její přítomnosti jsem nikdy nemohla být šťastná. I když jsem si dávala co největší pozor, abych byla poslušná, i když jsem se co nejvíc snažila jí vyhovět, vždycky mě odmrštila a mé snahy mi oplatila nějakým podobným osočením. Když to obvinění vyřkla před cizím člověkem, dala mě tím do srdce. Nejasně jsem vytušila, že mi chce vzít všechnu naději už hned na počátku nového životního období, které mě podle jejího rozhodnutí očekávalo - měla jsem pocit (ačkoli bych jej nebyla dovedla vyjádřit slovy), že usiluje o to, abych se na své budoucí cestě setkala s nevlidností a nevraživostí. Bylo mi, jako bych se před panem Brocklehurstem proměnila v prolhané a protivné dítě - mohla bych to krivé obvinění nějak vyvrátit?

"Nemohla!" pomyslila jsem si a jen stěží jsem se ovládla, abych se nerozplakala nahlas. Honem jsem si setřela několik slz, bezmocných svědectví svého utrpení.

"Lhaní je u dítěte ošklivá vlastnost," řekl pan Brocklehurst. "Je to vlastně podvádění a všichni lháři dostanou co proto v tom ohnivém jezeře hořící síry."

Však my si na ni dáme pozor, paní Reedová - promluvím si o tom se slečnou Templovou a s učitelkami."

"Přála bych si také, aby byla vychována pro život, jaký ji v budoucnu čeká," pokračovala má dobrodějka. "Aby se naučila být pracovitá a pokorná; dovolíte-li, bude zůstat v Lowoodu i přes prázdniny."

"Vaše rozhodnutí jsou velice rozumná, madam," odpověděl pan Brocklehurst.

"Pokora je křesťanská ctnost, chovankám lowoodské školy velice potřebná, a proto dbám, aby se jim obzvlášť pečlivě vštěpovala. Snažím se nalézt způsoby, jakými se dá nejučinněji potlačit světská marnivost, a nedávno jsem se s potěšením přesvědčil, že mám v té věci úspěch. Má mladší dcerka Augusta byla jednou s maminkou na návštěvě ve škole, a když se vrátila domů, řekla překvapeně:

"Ó tatínku, všechny lowoodské dívky jsou tak tiché a vypadají tak skromně! Mají vlasy hladce sčesané dozadu,

dlouhé zástěry a u pasu přivázané kapsy z rezného plátna - vypadají skoro jako děti chudých lidí! A dívaly se na mne a na maminku, jak jsme ustrojené, jako by ještě jakživy neviděly hedvábné šaty!" "

"Taková opatření úplně schvaluji," prohlásila paní Reedová. "I kdybych hledala po celé Anglii, sotva bych našla školu tak dokonale vhodnou pro dítě, jako je Jana Eyrová. Hlavní věc je přísná kázeň, milý pane Brocklehurst - já jsem vždycky pro důslednou přísnost."

"Je to první křesťanská povinnost - u nás v Lowoodu zachováváme přísnou kázeň v každém ohledu. Naše chovanky dostávají jednoduchou stravu, jednoduše se oblékají a ubytování je také prosté. Strohá jednoduchost je heslo, které u nás ve škole platí pro všechny."

"Zcela správně, pane Brocklehurst. Mohu tedy doufat, že tuhle dívku přijmete jako žačku do lowoodské školy a že ji tam budete vychovávat tak, aby se to shodovalo s jejím postavením a s životem, jaký ji v budoucnu čeká?"

"Můžete, madam - bude přijata do školky, kde se pěstují vybrané rostlinky - a projeví, doufám, vděčnost za tu neocenitelnou výsadu, že bude patřit mezi vyvolené."

"Pošlu vám ji tedy co nejdřív, pane Brocklehurst - ujišťuji vás, že se nemohu dočkat, až se zbavím té odpovědnosti, která mě už začínala příliš zatěžovat."

- "Zajisté, madam, zajisté! A teď dovolu, abych se vám poroučel. Vráť se - domů asi tak za týden nebo za čtrnáct dní - můj dobrý přítel arciděkan mi asi nedovolí, abych od něho odjel dříve. Oznámím slečně Templové, aby se připravila na novou žačku, takže Jana může být kdykoli bez nesnází přijata do školy."

Sbohem."

"Sbohem, pane Brocklehurst! Vyřídte mé pozdravy paní a slečnám Brocklehurstovým, Augustě a Teodoře, a také mladému pánovi Broughtonovi!"

"Spolehněte se, madam. Děvčátko, tu máš knížku - má název Průvodce dítěte."

Čti si z ní vždycky, když se modlíš, obzvlášť to místo, kde se vypráví o hrozném a náhlém smrti Marty G-, nehodného děvčátka, které rádo lhalo a podvádělo."

Při těch slovech mi pan Brocklehurst dal do ruky tenký sešitek v papírových deskách, potom zazvonil, aby mu zavolali kočár, a odjel.

Osaměla jsem s paní Reedovou. Chvilí jsme obě mlčely - ona šla a já jsem ji pozorovala. Paní Reedové mohlo tehdy být šestatřicet až sedmatřicet let; byla to hmotná žena s širokými rameny a silnými údy; neměla vysokou postavu a byla sice tělnatá, ale nikoli tlustá; měla dost dlouhý obličej a hodně vyvinutou dolní čelist, nízké čelo, bradu velikou a vysedlou, ústa a nos dost pravidelné; pod světlým obočím se jí třpytily neúprosné oči; plet' měla tmavou a drsnou a vlasy světlé skoro jako len. Byla zdravá jako řepa - nikdy ani trochu nezastonala - pečlivá a dobrá hospodyně, domácnost a hospodářství i s nájemci měla pevně v rukou - jen děti se někdy vymkly její nadvládě a pohrdlivě se jí posmívaly.

Dobře se oblékala a měla takovou postavu a vystupování, že se na ní pěkné šaty náležitě uplatnily.

Seděla jsem na nízké stoličce nedaleko její lenošky a pátravě jsem si prohlížela její postavu a obličej. V ruce jsem držela sešitek s vyprávěním o náhlém smrti té lhářky, na které jsem byla upozorněna jako na patřičnou výstrahu. To, co se před chvílí událo, co o mně paní Reedová řekla panu Brocklehurstovi, a celý ráz jejich rozhovoru byla čerstvá, živá rána, která mě páčila v duši. Slyšela jsem zřetelně každé její slovo, které mě pokaždé citelně zasáhlo a podnítilo ve mně prudkou zášť.

Paní Reedová vzhledla od své práce, zadívala se na mne a její prsty v té chvíli ustaly v čilých pohybech.

"Nesed' tady, jdi zpátky do dětského pokoje!" nařídila mi. Můj pohled nebo něco jiného na ni patrně působilo urážlivě, protože na mne promluvila nesmírně popudlivě, ačkoli se snažila své podráždění krotit. Vstala jsem a šla jsem ke dveřím - pak jsem se zas vrátila, přešla jsem přes celý pokoj až na druhý konec k oknu, pak zase zpátky a zastavila jsem se těsně před ní.

Musela jsem promluvit. Jednala se mnou krutě a urážlivě, a musela jsem jí to oplatit - ale jak? Byla jsem dost silná, abych mohla své protivnici dát pádnou odvetu? Sebrala jsem všechny své síly a vmetla jsem jí do tváře neohrabanou výčitku: "Já nejsem lhářka! Kdybych byla, řekla bych vám, že vás mám ráda, ale prohlašuji, že vás ráda nemám - nenávidím vás nejvíce ze všech lidí na světě kromě Jana Reeda. A tuhle knížku o lhářce můžete dát Jiřině - to ona lže, a ne já!"

Paní Reedová měla ruce nečinně složené na ruční práci a nepřestávala na mne upírat oči studené jako led.

"Máš mi ještě co říci?" zeptala se tónem, jakým by někdo oslovil dospělého protivníka, a ne takovým, jakým se obvykle mluví s dětmi.

Mrazivý pohled jejich očí a její hlas ve mně vyburcovaly veškerou zášť, jaké jsem byla schopna. Třásla jsem se od hlavy až k patě, protože se mne zmocnilo nepřekonatelné vzrušení. Mluvila jsem dál:

"Jsem ráda, že nejste se mnou příbuzná - už víckrát vám neřeknu teto. Až budu dospělá, nepřijdu vás nikdy navštívit. A když se mne někdo zeptá, jestli vás mám ráda a jak jste se mnou zacházela, řeknu, že se mi dělá nanic, když si na vás jen vzpomenu, a že jste se mnou zacházela ohavně a krutě."

"Jak se opovažuješ něco takového tvrdit, Jano Eyrová?"

"Jak se opovažuji, paní Reedová? Jak se opovažuji? Vždyť je to pravda!"

Copak si myslíte, že nemám cit a nepotřebuji aspoň trochu lásky a vlídnosti? Já takhle nemohu žít, a vy vůbec nemáte soucit. Až do smrti si budu pamatovat, jak jste mě odstrčila - jak hrubě a zlostně jste mě odstrčila - a jak jste mě zamkla v červeném pokoji, ačkoli jsem se příšerně bála, ačkoli jsem křičela, div jsem se nezalkla: "Slitujte se! Slitujte se, tetičko Reedová!" A takhle krutě jste mě trestala za to, že mě váš zlý kluk uhodil - pro nic za nic, tak prudce, až jsem upadla. Každému, kdo se mne bude ptát, povím podle pravdy, jak to tehdy bylo. Lidé si myslí, že jste hodná, ale vy jste zlá a máte tvrdé srdce. To vy klamete lidi!"

Ještě jsem ani neskončila a v duši se mi ulevilo - rozjásala se divným pocitem volnosti a vítězství, jaký jsem ještě nikdy nepoznala. Bylo mi, jako by praskly nějaké neviditelné okovy a jako bych si vydobyla netušenou svobodu. Ten pocit nebyl bezdůvodný - paní Reedová vypadala ustrašeně; ruční práce jí sklouzla z klína; zdvihla ruce, začala se kývat ze strany na stranu, a dokonce se jí zkroutil obličej, jako by se měla rozplakat.

"Jano, ty se mylíš! Co se to s tebou děje? Proč se tolik třeseš? Chtěla by ses trochu napít vody?"

"Ne, paní Reedová."

"Přála by sis tedy něco jiného, Jano? Ujišťuji tě, že chci, abychom byly přítelkyně."

"To není pravda. Vždyť jste řekla panu Brocklehurstovi, že mám špatnou povahu a jsem prolhaná. Ale já povím v Lowoodu všem, jaká jste a co jste udělala."

"Jano, ty těmhle věcem nerozumíš - musíme děti trestat, když se něčím proviní."

"Vždyť já nelžu!" vykřikla jsem rozrušeně a pronikavě.

"Ale jsi zlostná, Jano, to musíš uznat! A teď jdi zas do dětského pokoje - buď má hodná holčička - a na chvíli si lehní."

"Já nechci být vaše hodná holčička - já si nechci lehnout! Pošlete mě hodně brzo do školy, paní Reedová, tady mám nesnesitelný život!"

"No, však já tě brzo pošlu do školy," zabručela si sotto voce paní Reedová - sebrala si svou ruční práci a znenadání odešla z pokoje.

Zůstala jsem tam sama - jako vítěz na bojišti. Byl to můj nejtěžší boj a poprvé jsem zvítězila! Postála jsem trochu před krbem, kde předtím stál pan Brocklehurst, a užívala jsem chvíli vítězného osamění. Zprvu jsem se usmívala a byla jsem v povznesené náladě, ale ta prudká rozkoš pomínila, jakmile se mi uklidnila rozproušená krev v žilách. Dítě se nemůže hádat s dospělými, tak jako jsem to udělala já, protože vzápětí podlehně trýznivým výčitkám svědomí a mrazivému pocitu skleslosti. Když jsem paní Reedové metala, v tvář obvinění a hrozby, byl by se dal můj duševní stav obrazně přirovnat ke kopci ozářenému a stravovanému plameny, vyšlehlými z hořícího vřesu - a téměř kopci, zčernalému a rozpukanému, jakmile plameny vyhasnou, se pak podobal můj duševní stav, když jsem si po půlhodině mlčenlivých úvah uvědomila, že jsem se chovala jako šílenec a mé nenávistné a nenáviděné postavení teď bude ještě nesnesitelnější.

Prvně v životě jsem trochu poznala, jak chutná pomsta: měla říznou příchut' jako silné víno, které nás rozežře, když je polkne - ale zůstala mi po ní kovová, leptavá pachut' a měla jsem pocit jako při otravě. Byla bych ochotně šla paní Reedovou odprosít, ale věděla jsem ze zkušenosti a také instinktivně, že by mě odmrštila dvojnásob opovržlivě, a tím by mě při mé popudlivé povaze znovu vydráždila ke vzpouře.

Po tom rozlíceném výbuchu bych si byla ráda dokázala, že mám i lepší sklony, byla bych ráda ukojila nějaký méně nepřátelský cit, než to zaslepené rozhořčení.

Vzala jsem do ruky knihu - jakési arabské pohádky, posadila jsem se a snažila jsem se číst. Ale neuvědomovala jsem si, co čtu, protože mě mé myšlenky rozptylovaly při četbě, která mě jindy tak okouzlovala. Otevřela jsem skleněné dveře do zahrady - bylo tam úplně ticho, všechno jako by spoutal suchý mráz, nezmírněný ani jediným paprskem slunce, ani zavanutím větříčku. Přehodila jsem si sukni přes hlavu, zabalila jsem si do ní paže a šla jsem se podívat do té části sadu, která byla úplně oddělená.

Nenalézala jsem však potěšení mezi zamlklými stromy, spadánými borovými šiškami - zmrzlými pozůstatky podzimu a - rudohnědým listím, jež vítr v minulých dnech svál na hromádky, kde pak zůstalo nehybné a ztuhlé. Opřela jsem se o vrátka a dívala jsem se na pustou louku, kde se už nepásly ovce a krátká tráva byla spálená mrazem a pokryta jiním. Byl velice ponurý den - nad tím vším se klenula šedivá obloha a sníh byl na spadnutí: chvílemi už začaly poletovat vločky, které se usazovaly na umrzlé pěšince a ojínné louce a neroztávaly.

Stála jsem tam hrozně nešťastná a stále jsem si šeptem opakovala: "Co si počnu - co si jen počnu?"

Najednou jsem uslyšela hlasité volání: "Slečno Jano, kdepak jste? Pojdte k obědu!"

Věděla jsem dobře, že je to Bětuška, ale nehýbala jsem se. Po pěšince se blížily její lehké cupitavé krůčky.

"Vy ošklivá!" řekla. "Proč nepřiběhnete, když na vás volám?"

Bětuščina společnost se mi zdála přívětivá v porovnání s myšlenkami, jimiž jsem se obírala, přestože jako obvykle byla trochu pohněvaná. Jenže po vítězném střetnutí s paní Reedovou jsem si z pomíjivého chůvina hněvu moc nedělala, naopak, měla jsem chuť si s tím lehkomyšlným děvčetem trochu zalaškovat.

Objala jsem ji oběma rukama kolem pasu a řekla jsem jí: "Ale Bětuško, tak se už nezlobte!"

Obvykle jsem si nelibovala v takových upřímných a neohrožených projevech, ale zdálo se, že ji to potěšilo.

"Vy jste divné dítě, slečno Jano," řekla a upřeně se na mne zadívala. "Co se tak ráda potulujete o samotě? Brzy asi pojedete do školy, že?"

Přikývla jsem.

"A nebude vám líto rozloučit se s chudinkou Bětuškou?"

"Bětušce přece na mě vůbec nezáleží! Vždyť mě pořád hubuje!"

"Protože jste taková divná, ustrašená, zakřiknutá chudinka. Měla byste být smělejší."

"To tak! Aby mě bili ještě víc!"

"Hlouposti! Ale je pravda, že dost zkusíte. Minulý týden za mnou přijela maminka a říkala, že by žádnému svému dítěti nepřála, aby bylo na vašem místě - Tak pojdte domů, mám pro vás dobrou novinu!"

"Já vám nevěřím, Bětuško."

"Jak to mluvíte, dítě? A nedívejte se na mne tak ztrápeně! Vždyť paní se slečnami a s mladým pánem jedou odpoledne někam na čaj, tak budete svačit se mnou! Poprosím kuchařku, aby vám upekla koláček, a pak mi pomůžete prohlédnout své zásuvky, protože vám budu brzy balit kufr. Paní chce, abyste odjela z Gatesheadu už za dva dny, a musíte si vybrat hračky, které si chcete vzít s sebou."

"Bětuško, slibte mi, že mě už nebudete hubovat, než odjedu."

"No, to vám slíbím, ale pamatujte si, že musíte být hodná a nesmíte se mne bát."

Necukejte sebou, když na vás náhodou promluví trochu drsně, člověka to dráždí."

"Myslím, že se vás už nikdy nebudu bát, Bětuško, protože jsem si na vás zvykla - brzy se zas budu bát jiných lidí."

"Když se jich budete bát, nebudou vás mít rádi."

"Tak jako vy, Bětuško?"

"Neříkám, že vás nemám ráda, slečno - mám vás možná radši než všechny ostatní."

"Ale nedáváte to znát."

"Vida, jaký máte ostrý jazýček! Mluvíte teď docela jinak než dřív. Co to, že jste najednou tak nebojácná a troufalá?"

"No, vždyť už brzy odjedu, a pak..." Chtěla jsem jí říci, co se událo mezi mnou a paní Reedovou, ale pak jsem si to rozmyslila a usoudila jsem, že bude líp, když o tom pomlčím.

"To se tak ráda se mnou rozloučíte?"

"Vůbec ne, Bětuško - teď je mi to vlastně dost líto."

"Vida, je vám to dost líto, a teprve teď. A jak chladně jste to řekla, slečinko!"

Vsadila bych se, že kdybych chtěla, abyste mi dala hubičku, jistě byste mi ji nedala - řekla byste: radši ne!"

"Moc ráda vám dám hubičku, ale musíte trochu sehnout hlavu!" Bětuška se shýbla, políbily jsme se a vracela jsem se s ní domů docela potěšená. Odpoledne uplynulo v pokojném souladu a večer mi Bětuška vyprávěla několik svých nejčarovnějších pohádek a zazpívala mi několik svých nejhezčích písní. Vida, i mně v životě chvilkami zasvitne slunce!

Kapitola 5.

Sotva ráno devatenáctého ledna odbilo pět hodin, Bětuška přišla se svíčkou do mého pokojíčku - byla jsem už vzhůru a skoro oblečená. Vstala jsem půl hodiny před jejím příchodem a umyla jsem se a oblékla ve světle zapadajícího půlměsíčku, jehož paprsky proudily úzkým oknem vedle mé postele. Měla jsem odjet z Gatesheadu dostavníkem, který jel kolem naší brány v šest hodin ráno. Jediná Bětuška v celém domě už byla na nohou, zatopila v mém pokojíčku a uvařila mi snídani. Děti většinou nemohou rozčilením jíst, mají-li před sebou nějakou cestu - ani já jsem nemohla jíst. Bětuška mě marně pobízela, abych polkla aspoň několik lžic svařeného mléka s chlebem, které mi připravila; zabalila tedy do papíru několik sušenek a dala mi je do brašny; pak mi pomohla obléct kožíšek a nasadit si čepce, zabalila se do plédu a vyšla se mnou z dětského pokoje. Když jsme šly kolem ložnice paní Reedové, řekla: "Půjdete se s paní rozloučit?"

"Ne, Bětuško. Když jste včera odešla dolů na večeri, přišla k mé postýlce a řekla, že ji ráno nemusím budit, ani děti. A pak mi připomněla, že byla vždycky má nejlepší přítelkyně, abych jí tedy byla za to vděčná a abych podle toho o ní vždycky mluvila."

"A co jste jí na to řekla, slečno?"

"Nic - schovala jsem si hlavu pod přikrývku a obrátila jsem se obličejem ke zdi."

"To nebylo správné, slečno Jano!"

"Bylo to úplně správné, Bětuško! Paní Reedová nikdy nebyla má přítelkyně - byla můj největší nepřítel."

"Nemluvte tak, slečno Jano!"

"Tak, teď dám Gatesheadu sbohem!" vykřikla jsem, když jsme se přes halu dostaly domovními dveřmi ven.

Měsíc už zapadl a byla velká tma; Bětuška nesla lucernu, kterou nám svítila na mokré schůdky a písčitou vozovou cestu, rozmáčenou nedávnou oblevou.

Zimní ráno bylo sychravé a studené; pospíchala jsem k bráně a zuby mi jektaly.

Ve vrátnici bylo světlo. Když jsme tam přišly, žena vrátného právě rozdělávala oheň; u dveří stál můj kufr převázaný provazem, který tam odnesli už večer.

Bylo za pár minut šest a brzy, jakmile odbila šestá hodina, uslyšela jsem zdálky hrčení kol příjíždějícího dostavníku. Šla jsem ke dveřím a dívala jsem se, jak se jeho světla v šeru rychle přibližují.

"Pojede sama?" zeptala se žena vrátného.

"Ano."

"Jak je to daleko?"

"Padesát mil."

"To je daleká cesta! Divím se, že se paní Reedová nebojí pustit ji tak daleko samotnou."

Dostavník zastavil před bránou. Byli do něho zapřaženi čtyři koně a nahoře sedělo plno cestujících. Průvodčí a vozka nás hlučně pobízeli, abychom si pospíšily - hodili můj kufr na střeche a někdo mě vzal z náručí Bětušky, kterou jsem držela pevně kolem krku a líbala.

"Ať na ni dáte dobrý pozor!" řekla průvodčímu, když mě usazoval v dostavníku.

"To se ví!" zněla odpověď; dvířka bouchla, někdo zvolal "Hotovo, jedeme!" a rozjeli jsme se. Takto jsem byla odtržena od Bětušky a Gatesheadu a vržena do neznáma, do dalekých a tajemných končin, jak jsem se tehdy domnívala.

Pamatuji si z té cesty jen málo - vím jenom, že se mi den zdál k nepřečkání dlouhý, jako bychom ujeli už stovky mil.

Projeli jsme několika městečky a v jednom, dost velkém, jsme se zastavili, koně byli vypřaženi a cestující vystoupili, aby se mohli naobědvat. Mne průvodčí též zavedl do hostince a chtěl, abych k obědu něco snědla, ale vůbec jsem neměla chuť k jídlu. Nechal mě tedy v rozlehlé místnosti, kde byl na obou koncích krb, od stropu visel svícen a vysoko na zdi byla červená pavláška plná hudebních nástrojů. Dlouho jsem se tam procházela s velmi podivnými pocity - měla jsem smrtelný strach, že někdo přijde a unese mě, vždyť jsem věřila povídkám o zlodějích dětí, které mi Bětuška večer u

krbu často vyprávěla. Konečně se průvodčí vrátil, znovu mě posadil do dostavníku, vylezl si na své místo, zatroubil na ochraptělou trubku a už jsme drkotali dál po dlažbě městečka L-.

Odpoledne poprchávalo a byla trochu mlha. Když se zešeřilo, začínala jsem mít pocit, že jsme opravdu hodně daleko od Gatesheadu. Neprojížděli jsme už městečky a krajina se změnila - na obzoru se kolem dokola zdvihaly velké šedivé kopce. Zatím se setmělo a začali jsme sjíždět údolím, kde se černal les, a ještě dlouho, když byla už taková tma, že venku nebylo nic vidět, pořád jsem slyšela, jak ve větvích stromů sviští prudký vítr.

Ten zvuk mě ukolébal, až jsem nakonec usnula. Nepodřimovala jsem dlouho a náhle mě probudilo zastavení dostavníku; dvířka byla otevřená a stála u nich žena, asi služebná - viděla jsem jen její obličej a šaty ve světle lucerny.

"Je tady děvčátko, které se jmenuje Jana Eyrová?" zeptala se. Odpověděla jsem "ano" a někdo mě zdvihl a postavil na zem, vedle mne složili můj kufr a dostavník ihned odjel.

Byla jsem po dlouhém sezení celá zdřevěnělá a jako zmámená po té rychlé jízdě v drnčícím dostavníku.

Výburcovala jsem se z otupělosti a rozhlédla jsem se kolem. Zprvu jsem v té tmě nevnímala nic než prudký déšť a vítr, ale za chvíli jsem před sebou rozeznala jakousi zeď a v ní otevřená vrátka, jimiž jsem prošla se svou novou průvodkyní, která je za sebou zavřela a zamkla. Ukázal se dům nebo několik domů - jakési rozlehlé stavení - se spoustou oken, z nichž některá byla osvětlena.

Bližily jsme se k domu cestičkou posypanou oblázky, kde mi nohy čvachtaly ve vodě, a někdo nám otevřel domovní dveře; služebná mě chodbou zavedla do pokoje, kde v krbu hořel oheň a nechala mě tam samotnou.

Postála jsem chvíli u krbu, abych si nad ohněm ohřála ztuhlé prsty, a pak jsem se rozhlížela kolem. V pokoji nehořela ani svíčka, ale míhavé světlo z krbu střídavě ozařovalo tapetované zdi, koberec, záclony a lesklý mahagonový nábytek; byl to salón, ne tak prostorný a nádherný jako v Gatesheadu, ale docela pěkně zařízený. Snažila jsem se rozeznat, co asi představuje jeden obraz na zdi, ale otevřely se dveře, vstoupila žena se svíčkou a druhá vešla hned za ní.

Ta první byla urostlá tmavovlasá žena s tmavými očima a vysokým bílým čelem; měla přísnou tvář a vzpřímenou postavu částečně ztuhlou šátkem.

"Jak mohli takové malé dítě poslat samotné?" řekla a postavila svíčku na stůl.

Chvilku si mě pozorně prohlížela a pak dodala:

"Měly bychom ji brzy uložit do postele, vypadá unaveně. Jsi unavená?" otázala se mne a položila mi ruku na rameno.

"Trochu, madam."

"A jistě máš také hlad - slečna Millerová, ať jí dají něco k večeři, než půjde spát. Rodiče tě prvně posílají do školy, víd', děvčátko?"

Vysvětlila jsem jí, že rodiče nemám. Vyptávala se mne, jak je to dlouho, co umřeli, kolik je mi let, jak se jmenuji, umím-li číst a psát a aspoň trochu šít; pak se ukazováčkem jemně dotkla mé tváře a řekla: "Doufám, že budeš hodná," a propustila mě se slečnou Millerovou.

Ženě, která zůstala v pokoji, bylo asi tak devětadvacet let - ta, která šla se mnou, se zdála o několik let mladší. První na mne udělala dojem svým zjevem, hlasem i chováním. Slečna Millerová vypadala obyčejněji; tváře měla červené, ale v obličejí ztrápený výraz; v chůzi a pohybech byla uspěchaná, jako by ji pořád čekala spousta práce; byla to pomocná učitelka, jak jsem se pak dozvěděla, a její zevnějšek tomu nasvědčoval. Vedla mě všelijakými místnostmi a chodbami velké a nepravdělně stavěné budovy. Když jsme prošly částí domu, kde vládlo úplné a trochu tíživé ticho, zaslechla jsem tlumený mnohohlasý hovor a za chvíli jsme vstoupily do široké a dlouhé místnosti, kde stály na obou koncích dva nenatřené stoly; na každém hořely dvě svíčky a kolem nich seděla na lavicích spousta dívek nejrůznějšího stáří, od devíti desíti let až do dvaceti. V nejasném světle svíček se mi zdálo, že jich je nespočetně, ačkoli jich ve skutečnosti nebylo víc než osmdesát; všechny byly stejně ustrojené v hnědých soukenných šatech podivného střihu a v dlouhých zástěrách z rezného plátna. Byla to hodina, kdy se učily; opakovaly si látku, již se měly na zítřek naučit, a tlumený hovor, který jsem prve zaslechla, byl jen změněný ševal jejich hlasů, jak si polohlasem odřikávaly úkoly.

Slečna Millerová mi pokynula, abych si sedla na lavici blízko dveří, pak se postavila na druhý konec místnosti a křikla: "Třídní dozorkyně, seberte učebnice a uklid'te je!"

U každého ze čtyř stolů vstala větší dívka, obešla stůl kolem dokola, sebrala učebnice a odnesla je. Slečna Millerová pak dala nový rozkaz:

"Třídní dozorkyně, přineste podnosy s večeří!"

Tytéž dívky zas odešly a za chvíli se vrátily, každá s podnosem, na němž byly narovnané porce čehosi, co jsem nemohla rozeznat, a uprostřed každého podnosu stál džbán vody a plechový hrnek. Rozdaly porce dívkám u stolů, a když se některá chtěla napít, nalila si trochu vody do plecháče, který byl společný pro celý stůl. Když přišla řada na mne, napila jsem se také, protože jsem měla žízeň, ale jídla jsem se ani nedotkla - byla jsem tolik rozrušená a unavená, že jsem nemohla jíst; teprve za chvíli jsem si všimla, že každá dívka dostala kousek tenké ovesné placky.

Po jídle slečna Millerová přečetla modlitbu a dívky se seřadily do dvojic podle tříd a odešly nahoru do ložnice. Byla jsem tak zmožena únavou, že jsem skoro neviděla, jak to v ložnici vlastně vypadá - byla to velice dlouhá místnost, jako prve učebna. Tu noc jsem měla spát v jedné posteli se slečnou Millerovou; pomohla mi při svlékání, a teprve když jsem už ležela, začala jsem se rozhlížet po dlouhých řadách postelí, z nichž v každé za chvíli už ležely dvě dívky. Za deset minut byla zhašena jediná svíčka, v úplné tmě všechno ztichlo a já jsem usnula.

Noc rychle minula; byla jsem tak unavena, že se mi ani nic nezdálo; probudila jsem se jen jednou a slyšela jsem, jak venku prudce duje zuřivá vichřice, jak se déšť lije proudem, a uvědomila jsem si, že slečna Millerová už leží vedle mne. Když jsem znovu otevřela oči, vyzváněl hlučně zvon, dívky už byly vzhůru a oblékaly se; nezačínalo ještě ani svítat a v ložnici na dvou miskách hořely knoty. Vstala jsem také, ač se mi nechtělo; byla řezavá zima a celá jsem se trásla, než jsem se honem jakž takž oblékla; s mýtím jsem musela počkat, až bude volné umyvadlo, protože v uličce mezi postelemi stály prostředkem místnosti stojany s umyvadly, z nichž každé bylo společné pro šest dívek. Znovu zazvonilo;

všechny jsme se seřadily po dvou a v tom pořádku jsme sešly po schodech dolů do studené a špatně osvětlené učebny. Slečna Millerová zas přečetla modlitbu a potom křikla:

"Posad'te se podle tříd!"

Na chvíli nastal veliký hluk a zmatek a slečna Millerová musela několikrát křiknout "Ticho!" a "Pořádek!" Když se dívky ztišily, viděla jsem, že všechny sedí ve čtyřech polokruzích proti čtyřem židlím, z nichž každá stála za stolem; všechny dívky měly v rukou knihu a na každém stole před prázdnou židlí ležela veliká kniha jako bible. Nastala několikavteřinová pauza, kdy bylo slyšet jen změt' tlumených hlasů, a slečna Millerová chodila od třídy ke třídě a napomínala dívky, aby byly zticha.

V dálce zacinkal zvonek, vzápětí vstoupily do učebny tři ženy a každá se posadila na židli u jednoho stolu; slečna Millerová usedla na čtvrtou prázdnou židli, která byla nejbližší u dveří a kolem níž byly rozsazeny nejmenší dívky; byla jsem vyzvána, abych se připojila k této nejnižší třídě, a musela jsem si sednout až na konec půlkruhu.

Začala pobožnost: znovu jsme odříkaly ranní modlitbu, pak se četly určené texty z Písma a po nich následovalo čtení celých kapitol z bible, které trvalo hodinu. Než to skončilo, úplně se rozednilo. Neúnavný zvon se ozval počtvrté; třídy se znovu seřadily a byly odvedeny na snídani do jiné místnosti - tolik jsem se zaradovala, že dostanu něco k jídlu!

Dělalo se mi skoro špatně, jak jsem byla vysílená hladem - vždyť předešlého dne jsem nejedla téměř nic.

Jídelna byla veliká, ponurá místnost s nízkým stropem; na dvou dlouhých stolech se kouřilo z hlubokých mís s čímsi horkým, ale k mému zármutku se z nich nešířil nikterak lákavý pach. Když dívky ucítily v nozdřích výpary jídla v mísách, projevíly zřejmě všeobecnou nespokojenost. V čele průvodu, kde byly seřazeny velké dívky z nejvyšší třídy, ozvala se šepem slova:

"Ovesná kaše je zas připálená, to je hnus!"

"Ticho!" vzkřikl něčí hlas, nikoli slečny Millerové, ale jedné učitelky, tmavovlasé osůbky; byla elegantně ustrojená, ale vypadala trochu nevrlé, a posadila se do čela u jednoho stolu, kdežto u druhého seděla v čele jakási tělnatější žena. Marně jsem se rozhlížela po té, která mě večer přivítala - nebyla tam. U téhož stolu jako já seděla na dolním konci slečna Millerová a u druhého zaujala stejné místo starší žena podivného zevnějšku, která vypadala jako cizinka - učitelka francouzštiny, jak jsem se pak dověděla. Pomodlily jsme se dlouhou modlitbu před jídlem a zazpívaly jsme žalm, potom služebná přinesla učitelkám čaj a snídani začala.

Měla jsem strašný hlad, až se mi dělalo mdlo, a proto jsem zhltnula několik lžic kaše, ani jsem si nevšímalá, jak chutná, ale jakmile jsem jen trochu zahnila hlad, hned jsem zpozorovala, že mám před sebou jakousi ohavnost. Připálená ovesná kaše je něco skoro tak odporného jako shnilé brambory - i hladovému se z ní dělá špatně. Lžice se zdvíhaly jen pomalu; viděla jsem, jak se všechny dívky nutí, aby kaši polkly, ale většinou se o to brzy přestaly pokoušet. Bylo po snídani, ale nikdo se nenasídal. Modlitbou jsme poděkovaly za jídlo, které jsme nejedly, zase jsme zazpívaly žalm a odebraly jsme se do učebny. Byla jsem až na konci průvodu, a když jsem šla kolem stolů, viděla jsem, jak si jedna učitelka přitáhla mísu s ovesnou kaší a ochutnala ji, pak se podívala na ostatní, všem se ukázal v tváři výraz nevole a jedna z nich, ta tělnatá, řekla šepem:

"Ta kaše je odporná! To je hanebnost!"

Než začalo vyučování, uplynulo čtvrt hodiny a v učebně na tu krátkou dobu zavládl úžasný zmatek a hluk - v přestávce byla patrně povolena volnější a hlasitá zábava, a dívky své výsady náležitě využívaly. Mluvílo se výhradně o snídani, na kterou všechny dívky svorně reptaly. Chudinky! Byla to jediná útěcha, která jim zbývala. V učebně byla z učitelk jen slečna Millerová a kolem ní se seskupilo několik větších dívek, které ji vážně a zamračeně něco vykládaly.

Slyšela jsem, že některé vyslovily jméno pana Brocklehursta, ale slečna Millerová káravě vrtěla hlavou, jenže se příliš nesnažila utiшит všeobecné hněvivé rozhořčení - bezpochyby je sdílela.

Hodiny v učebně odbily devět; slečna Millerová opustila svůj kroužek, postavila se doprostřed místnosti a křikla:

"Ticho! Všechny na svá místa!"

Znovu zavládla kázeň; v pěti minutách se promíšené skupiny v pořádku rozřídily a babylónská změt' křičících hlasů se trochu utišila. Učitelky zaujaly svá místa dochvilně, ale přesto se zdálo, jako by se na něco čekalo. Osmdesát dívek, seřazených na lavicích podél stěn místnosti, sedělo zpřímá a bez hnutí. Bylo to podivné shromáždění, jak tam seděly a všechny měly vlasy tak hladce sčesané z obličeje, že jim neodstávala ani jediná kadeř; všechny v hnědých šatech s vysokým límečkem lemovaným úzkou náběrkou, vpředu s kapsami z režného plátna (které měly sloužit jako pytlíky na ruční práci a tvarem se trochu podobaly malé brašně, jakou nosí u opasku zavěšenou skotští horalé) přivázanými na tkaničkách kolem pasu; všechny ve vlněných punčochách a hrubých venkovských střečích zapjatých na mosazné přezky. Asi dvacet takto oděných dívek bylo už dospělých, byly to vlastně mladé ženy - moc jim to neslušelo, i ty nejhezčí vyhlížely rapodivně.

Stále jsem se ještě na ně dívala a také chvílemi na učitelky - z nichž se mi nelíbila ani jedna; ta tělnatá vypadala trochu hrubě, ta tmavovlasá dost zlostně, ta cizinka drsně a podivínsky a chudinka slečna Millerová byla v obličeji celá rudá, jakoby ošlehaná větrem, ale vypadala unaveně. Jak jsem tak bloudila očima od obličeje k obličeji, celá škola najednou vstala, jako by někdo stiskl péro a tím je všechny současně uvedl do pohybu.

Co to? Byla jsem překvapena, protože jsem neslyšela žádný rozkaz. Nežli jsem se vzpamatovala, dívky zas už seděly, ale všechny měly oči upřené k jednomu bodu; pohlédla jsem tam, kam se všechny dívaly, a spatřila jsem ženu, která mě večer přivítala. Stála před krbem na dolním konci učebny (na obou koncích místnosti totiž byl krb) a mlčky a vážně si prohlížela dívky, sedící ve dvou řadách. Slečna Millerová k ní přistoupila a patrně se jí na něco zeptala, a když dostala odpověď, vrátila se na své místo a řekla nahlas:

"Dozorkyně z první třídy, přines glóby!"

Než byl rozkaz vykonán, má známá zvolna přešla na druhý konec místnosti.

Mám asi velice vyvinutý sklon k zbožnému uctívání, protože se ještě dnes živě pamatuji, s jakým obdivem jsem očima

sledovala každý její krok. Když jsem ji spatřila v denním světle, viděla jsem, že má pěknou vysokou postavu, světlou pleť, hnědé oči s vlídným zábleskem v duhovce, lemované tmavými, jemně prohnutými a dlouhými řasami, které se nápadně vyjímalý pod jejím vysokým bílým čelem; na skráních měla hodně tmavé hnědé vlasy stočené v husté lokýnky podle nové módy - hladké ofiny a dlouhé lokny se tehdy už nenosily; šaty měla také podle poslední módy, tmavočervené a ozdobené arabeskami z černého sametu; u pasu se jí třpytily zlaté hodinky (tehdy se hodinky ještě nenosily tak všeobecně jako dnes). K doplnění obrazu necht' si čtenář přimyslí jemnou bledou tvář s čistou pleť a důstojný zjev i chování, aby si mohl udělat správnou představu o zjevu slečny Templové - pokud ovšem je možno slovy objasnit osobnost Marie Templové - později jsem totiž zjistila i její křestní jméno v modlitební knize, kterou mi jednou světila, abych ji vzala s sebou do kostela.

Představená lowoodské školy (slečna Templová byla naší představenou) usedla ke stolu, na němž stály glóby, vyzvala žákyně nejvyšší třídy, aby se posadily kolem ní, a začala je vyučovat zeměpisu; ostatní učitelky si svolaly nižší třídy a hodinu je zkoušely z dějepisu, mluvnice a podobně; potom přišla hodina psaní a počtů a slečna Templová zatím dávala několika starším žákyním hodinu hudby. Konec každé hodiny ohlašoval zvon, který nakonec odbil dvanáctou.

Představená vstala:

"Musím chovankám říci několik slov," oznámila nám.

Žákyně už začínaly hlučet, jako vždycky po skončení vyučování, ale jakmile se ozval její hlas, ihned ztichly.

"Dnes jste měly k snídani kaši, kterou jste nemohly jíst - jistě máte hlad, a proto jsem nařídila, abyste všechny dostaly k přesnídávce chléb se sýrem."

Učitelky na ni hleděly dost překvapeně.

"Stane se tak na mou odpovědnost," řekla jim na vysvětlenou a potom odešla z učebny.

Za chvíli byly přineseny porce chleba se sýrem a rozdány všem žákyním, které toto občerstvení velice rozradovalo. Pak dostaly rozkaz "Do zahrady!" Každá si nasadila hrubý slaměný klobouk, pod bradou si jej přivázala barevnou bavlněnou tkaničkou a oblékla si šedivou vlněnou pláštěnku. Ustrojila jsem se také tak a šla jsem v průvodu s ostatními ven na vzduch.

Zahrada byla velké prostranství ohrazené zdmi tak vysokými, že přes ně nebylo vidět; po jedné straně se táhla krytá veranda a uprostřed byly řady záhonků oddělených širokými cestičkami; tyto záhonky měly přiděleny chovanky, aby si na nich pěstovaly zahrádky, a každý patřil jedné dívce. Když se na nich pestřily květiny, vypadaly bezpochyby hezky, ale koncem ledna byly květiny spálené morovým dechem zimy a dohněda zetlelé. Chvěla jsem se chladem, jak jsem tam stála a rozhlížela se kolem. Počasí nebylo příznivé pro vycházku; nepršelo sice, ale byl pošmourný den zastřený vlhkou žlutou mlhou, a země byla po včerejším lijáku ještě všude promáčená. Otužilejší chovanky běhaly po zahradě, aby se prudkým pohybem zahřály, ale několik bledých a hubených dívek se shluklo na verandě, kam se uchýlily před vlhkem a zimou, jenže se třáslý i tam, protože hustá mlha jim pronikala až na kůži, a často jsem z jejich hloučku zaslechla suchý kašel.

Až dosud jsem na nikoho nepromluvila a mne si patrně také nikdo nevšímal - stála jsem tam úplně osamělá, ale na pocit samoty jsem byla zvyklá, a proto mě netížil. Opřela jsem se o sloupek verandy, přitáhla jsem si šedou pláštěnku k tělu, pokoušela jsem se zapomenout na zimu, jež mě zábla zvenčí, a na neukojený hlad, který mi hlodal uvnitř, a pohřžila jsem se v pozorování svého okolí a v úvahy. Mé myšlenky byly příliš nejasné a kusé a nestojí ani za to, abych je zde zaznamenala. Dosud jsem si ani přesně neuvědomovala, kde jsem - zdálo se mi, jako by se můj dřívější život v Gatesheadu ztrácel v nekonečné dálce, přítomnost byla zatím neurčitá a cizí a o budoucnosti jsem si ještě nedovedla udělat představu. Rozhlížela jsem se po tom prostranství, podobném klášterní zahradě, a pak jsem se zadívala na dům - veliké stavení, jehož jedna půle se zdála šedivá a stará a druhá úplně nová. Tato část domu, kde byla učebna a ložnice, měla okna z malých tabulek, s rámem uprostřed, takže vypadala jako chrámová; a nad domovními dveřmi byla kamenná deska s tímto nápisem:

Gowoodský ústav. - Tuto část dala roku - obnovit Naomi Brocklehurstová z Brocklehurst Hall v tomto hrabství.

"Tak svět' světlo vaše před lidmi, ať vidí skutky vaše dobré a slaví Otce vašeho, kterýž jest v nebesích."

Sv. Matouš, V., 16.

Četla jsem ta slova znovu a znovu - měla jsem pocit, že by k nim patřilo nějaké vysvětlení, a nikterak jsem nemohla pochopit jejich plný význam. Uvažovala jsem, co asi znamená to slovo "ústav", a snažila jsem se nalézt souvislost mezi první částí nápisu a tím veršem z Písma, až najednou těsně za mnou někdo zakašlal, takže jsem se mimoděk ohlédla.

Uviděla jsem děvčátko usazené na kamenné lavičce a skloněné nad knihou, kterou pozorně četlo. Stála jsem tak blízko, že jsem si mohla přečíst titul knihy Rasselas - zdál se mi podivný a vzbudil můj zájem. Dívka právě obracela list a náhodou ke mně pozdvihla oči, proto jsem se jí rovnou zeptala:

"Je ta kniha zajímavá?" Zároveň jsem pojala úmysl, že ji jednou požádám, aby mi knihu půjčila.

"Mně se líbí," odpověděla po krátkém odmlčení, než si mě trochu prohlédla.

"O čem je?" ptala jsem se dál. Nedovedu téměř pochopit, kde se ve mně vzala ta smělost, že jsem se pustila do hovoru s cizí dívkou, vždyť něco takového se přičilo mé povaze i mým návykům. Když jsem ji viděla číst, probudil se asi ve mně pocit souznění, jako by se byla někde dotkla citlivé struny - také jsem ráda četla, jenže lehčí knihy pro děti, vážným a hodnotným jsem nerozuměla a nic jsem z nich neměla.

"Můžeš se na ni podívat," odpověděla dívka a knihu mi podala.

Chvilí jsem si ji prohlížela a přesvědčila jsem se, že by mě její obsah tolik nezaujal jako její název - zdálo se mi, že Rasselas je pro můj dětinský vkus nudná četba; nebylo tam nic o vilách a skřítcích a ty hustě potištěné stránky se mi zdály jednotvárné a bezbarvé. Vrátila jsem ji knihu; klidně si ji vzala, nepromluvila ani slovo a chtěla se zas pohroužit do horlivé četby, jenže já jsem se znovu osmělila ji vyrušit:

"Můžeš mi říci, co znamená ten nápis na desce nad vchodem? Co to je Lowoodský ústav?"

"Tenhle dům, kde teď budeš žít."
"Proč mu říkají ústav? Copak se nějak liší od jiných škol?"
"Naše škola se částečně vydrží ze dobročinných příspěvků - ty i já a ostatní dívky jsme tady odkázány na dobročinnost. Jsi přece sirotek, ne? Vidíš, že už nemáš tatínka ani maminku?"
"Oba umřeli už dávno, vůbec se na ně nepamatuji."
"No, všem zdejším dívkám umřeli rodiče, buď tatínek, nebo maminka nebo oba, a tohle je ústav pro výchovu sirotek."
"Copak tady nic neplatíme? Copak jsme tady zadarmo?"
"Platíme tady každá patnáct liber ročně, nebo je za nás platí příbuzní."
"Tak proč se téhle škole říká dobročinný ústav?"
"Protože patnáct liber nestačí na stravu, ubytování a školné a to, co se nedostává, se hradí z příspěvků."
"A od koho jsou?"
"Od všelijakých dobročinných lidí tady z okolí a z Londýna."
"Kdo to byl Naomi Brocklehurstová?"
"Ta dáma, která dala vystavět nové křídlo domu, jak stojí na té desce, a její syn tady dozírá a všechno řídí."
"Proč?"
"Protože je pokladníkem a ředitelem ústavu."
"Tenhle dům tedy nepatří té stíhlé dámě, která nosí hodinky a která řekla, že dostaneme chléb se sýrem?"
"Slečně Templové? Kdepak! Škoda! Ta je zodpovědná panu Brocklehurstovi za všechno, co dělá. Pan Brocklehurst pro nás kupuje jídlo a šaty."
"Bydlí tady?"
"Ne - dvě míle odtud ve velkém panském domě."
"Je hodný?"
"Je duchovní a prý velice dobročinný."
"Říkala jsi, že se ta krásná dáma jmenuje slečna Templová?"
"Ano."
"A jak se jmenují ostatní učitelky?"
"Ta s červenými tvářemi se jmenuje Smithová - dohlíží na ruční práce a stříhá nám na šaty, kabátky a pláštěnky a na všechno ostatní, protože si všechno na sebe šijeme samy. Ta malá černovlasá je slečna Scatcherdová - vyučuje dějepis a mluvnici a zkouší žáky z druhé třídy. A ta, co přes sebe nosí šátek a má kapesník přivázaný u pasu žlutou pentličkou, se jmenuje madame Pierrotová - je z jižní Francie, z města Lisle, a učí nás francouzsky."
"Máš učitelky ráda?"
"Nu, ano."
"Máš ráda i tu malou černovlasou, i madame...? Neumím její jméno vyslovit tak jako ty."
"Slečna Scatcherdová je prchlivá - musíš dát pozor, abys ji nerozhněvala, ale madame Pierrotová není zlá."
"Slečna Templová je ze všech nejhodnější - že?"
"Slečna Templová je moc hodná a vzdělaná, vyniká nad všechny ostatní, protože toho ví mnohem víc než ony."
"Jsi tady už dlouho?"
"Dva roky."
"Jsi také sirotek?"
"Ano, umřela mi maminka."
"Jsi tady šťastná?"
"Ty se moc vyptáváš. Zatím jsem ti toho řekla už dost, teď mě nech číst."
V té chvíli zazvonilo k obědu a všechny jsme se vrátily dovnitř. V jídelně zas bylo cítit pach, nijak lákavější než ten, který jsme čichaly při snídani. Oběd přinesly ve dvou velkých plechových nádobách, z nichž vystupovala pára páchnoucí po žluklém tuku. Viděla jsem, že je v těch nádobách jídlo uvařené ze starých brambor, smíchaných s podezřelými kousky zatuchlého masa. Každá žákyň dostala na talíř dost vydatnou porci. Snědla jsem, co jsem mohla, a ptala jsem se v duchu, zda budeme každý den dostávat takové jídlo.
Po obědě jsme se ihned odebraly do učebny, vyučování začalo znovu a trvalo až do pěti hodin.
Za odpoledne došlo jen k jedné význačné události. Všimla jsem si, že dívku, s kterou jsem po obědě rozmlouvala na verandě, slečna Scatcherdová při hodině dějepisů vyloučila ze třídy a nechala ji za trest stát uprostřed velké učebny. Zdálo se mi, že to je nesmírně potupný trest, obzvlášť pro takovou velkou dívku - vypadala nejmní na třináct let. Očekávala jsem, že se bude tvářit ztrápeně a zahanbeně, ale k mému překvapení se nečervenala ani neplakala - byla klidná a vážná, když tam tak stála jako střed pozornosti všech. "Jak to může tak klidně snášet, jak se může tak ovládat?" říkala jsem si. "Kdybych byla na jejím místě, snad bych se studem propadla do země. Vypadá, jako by myslela na něco, co s tím trestem nemá docela nic společného - jako by se jí to vůbec netýkalo, co se děje kolem ní a před ní. Slyšela jsem už o tom, že lidé mívají sny i ve dne - má snad teď takový sen? Oči má sklopené k zemi, ale jistě tam nic nevidí - vypadá, jako by se dívala do sebe, do svého srdce; asi tam vidí něco, nač se rozpomíná, a ne to, co je tady kolem ní. Ráda bych věděla, jaká ta dívka je - je-li hodná, nebo nezvedená."
Brzy po páté jsme dostaly k svačině hrníček kávy a půl krajíčku černého chleba. Zhltnula jsem chléb a vypila kávu s chutí, ale byla bych toho ráda snědla a vypila dvakrát tolik - pořád jsem byla hladová. Pak jsme měly půl hodiny oddechu a zase jsme se učily; potom jsme každá dostaly sklenici vody a kousek ovesné placky, pomodlily jsme se a šly jsme spát. To byl můj první den v Lowoodu.

Kapitola 6.

Příští den začal jako předešlý - ráno jsme zase vstávaly a oblékaly se při jasném světle zažehnutých knotů, ale mytí jsme si musely odpustit, protože voda v konvích zamrzla. Večer se totiž počasí obrátilo - prudký severovýchodní vítr nám štěrbínami v oknech celou noc fičel do ložnice, až jsme se v postelích třáslы zimou a voda v konvích zledovatěla. Nežli skončilo dlouhé modlení a čtení z bible, které trvalo půl druhé hodiny, myslela jsem, že zmrznu. Konečně jsme zasedly k snídani a tentokrát nebyla ovesná kaše připálená - dala se jíst, ale bylo jí málo. Má porce se mi zdála nepatrná, litovala jsem, že kaše není dvakrát tolik.

Při vyučování mě zařadily do čtvrté třídy a byly mi přikázány pravidelné úkoly a vyučovací předměty. Až dosud jsem sledovala všechno, co se v Lowoodu dělo, jen jako divák, ale od té chvíle jsem tam měla spoluúčinkovat. Téměř jsem vůbec nebyla zvyklá učit se z paměti, a proto se mi vyučování zdálo dlouhé a svízelné; byla jsem také popletená z častého střídání předmětů; a tak jsem se zaradovala, když mi slečna Smithová asi ve tři hodiny odpoledne dala do rukou pruh mušelínu, dlouhý dva yardy, jehlu, náprstek a tak dále, posadila mě v tichém koutku učebny a nařídila mi, abych ten pruh obrobila. Celou tu hodinu šily také všechny ostatní dívky, až na ty z druhé třídy, které stály kolem slečny Scatcherdové - seděla na židli uprostřed nich a poslouchala je, jak čtou. Ve ztichlé učebně bylo slyšet, co čtou, jak to která dívka dovede a jak je slečna Scatcherdová přítom napomíná nebo chválí. Měly hodinu anglického dějepisu - mezi čtoucími dívkami jsem zas uviděla svou známou z verandy: na počátku hodiny stála v čele třídy, ale protože udělala nějakou chybu ve výslovnosti nebo snad neklesla hlasem na konci věty, byla najednou vykázána až na poslední místo. Ačkoli stála docela vzadu, slečna Scatcherdová na ni ustavičně nějak upozorňovala a každou chvíli ji napomínala:

"Burnsová" (to bylo patrně její příjmení; dívkám se tam říkalo příjmením jako v jiných školách hochů), "stůj pořádně, nevyvracej kotník, okamžitě dej špičky od sebe!" - "Burnsová, nevystřikuj tak protivně bradu!" - "Burnsová, musíš držet hlavu vzhůru, nestrpím, abys přede mnou takhle stála!" A tak podobně.

Dívky přečetly kapitolu dvakrát, pak zavřely knihy a učitelka je zkoušela. Ta kapitola zahrnovala jedno období vlády Karla I. a učitelka kladla žákám otázky o poplatcích z dováženého a vyváženého zboží a z lodních nákladů, které většina dívek nedovedla zodpovědět, ale když přišla řada na Burnsovou, zřejmě si zapamatovala všechno, co za tu hodinu přečetly, protože pokaždé měla odpověď pohotovou a správnou. Pořád jsem čekala, že jí slečna Scatcherdová pochválí, že dávala pozor, ale místo toho na ni znenadání křikla:

"Podívej se, jak jsi nepořádná, ty špindíro! Ještě sis ráno vůbec nevyčistila nehty!"

Burnsová mlčela a bylo mi divné, proč neodpovídá. Myslela jsem si: "Proč neřekne, že si nemohla vyčistit nehty, že si ani nemohla umýt obličej, když nám zamrzla voda v konvích?"

Ale mou pozornost upoutala slečna Smithová, která mě žádala, abych jí podržela přadeno příze; navījela ji do klubka a vyptávala se mne chvílemi, zda jsem už byla někde ve škole, zda umím značkovat prádlo, vyšívát, plést a tak dále; dokud mě nepropustila, nemohla jsem pozorovat slečnu Scatcherdovou. Když jsem se vrátila do svého koutku, udělala právě nějaký rozkaz, jenže jsem přeslechla, co říkala, ale Burnsová se ihned oddělila od ostatních dívek, odešla do malé místnosti, kde se ukládaly knihy, za chvíli se vrátila a přinesla pruty na jednom konci svázané dohromady. Ten zlověstný předmět podala slečně Scatcherdové a uctivě se přitom uklonila, pak si bez říkání klidně odvázala zástěru a učitelka ji ihned metlou dvanáckrát prudce šlehla do krku. Burnsově nevhrla do očí ani jediná slza; přestala jsem šít, protože se mi při té podívané třáslы prsty marnou a bezmocnou zlostí, ale v zamyšleném obličejí Burnsové se nepohnul ani sval.

"Vida, jak jsi otrlá!" zvolala slečna Scatcherdová. "Tebe asi nic neodnaučí nepořádku! Odnes metlu!"

Burnsová uposlechla; když se vracela z pokojíku, podívala jsem se na ni pátravě - strkala si právě kapesník do kapsy a na hubené bradě se jí leskla stopa po slze.

Nejpříjemnější chvíle v Lowoodu byly pro mne ty, když jsme si večer směly hrát; kousek chleba a doušek kávy v pět odpoledne sice neutišil hlad, ale trochu mě posílil a osvěžil;-přísná kázeň povolila a v učebně bylo tepleji než dopoledne - do krbu se totiž přiložilo trochu víc, aby oheň líp hořel, protože světlo z krbu mělo asi nahradit svíčky, které se ještě nerozsvítily. Ta rudá zář, mírný povyk a hlahol tolika hlasů mi byly vítané - dávaly mi pocit svobody. Večer toho dne, kdy jsem viděla, jak slečna Scatcherdová našlehala žačce Burnsové, chodila jsem mezi školními lavicemi a stoly a rozesmátými hloučky jako obvykle sama bez družky, a přece jsem se necítila osamělá. Když jsem se octla blízko okna, pokaždé jsem nadzdvihla roletu a podívala jsem se ven, kde hustě sněžilo a při dolních okrajích oken se tvořily malé závěje; když jsem přitiskla ucho na sklo, slyšela jsem, jak venku neutěšené skučí vítr, ačkoli uvnitř hlučely veselé hlasy.

Kdybych byla měla odedávna přívětivý domov a kdybych byla odešla od hodných rodičů, asi bych v těch chvílích nejbolestněji pociťovala lítost z odloučení; skučení větru by mi bylo skličovalo srdce a změt' hlasů v pološeru by byla rušila můj klid. Ale takto mě obojí podivně vzrušovalo, ocitla jsem se v bezstarostné náladě a vášnivě jsem si přála, aby se v zešeřelé učebně úplně setmělo a změt' tlumených hlasů aby se vystupňovala v řev.

Přeskočila jsem lavice a podlešla stoly, abych se dostala ke krbu - klečela tam před vysokou mřížkou Burnsová, tichá a zahloubaná nad knihou, v jejíž společnosti zapomínala na všechno, co se kolem ní dělo - četla tam v matné záři žhnoucích oharků.

"Pořád čteš Rasselase?" zeptala jsem se jí zezadu.

"Ano," odpověděla, "zrovna to dočítám."

A za pět minut knihu zavřela. Byla jsem ráda.

"Teď si s ní snad mohu pohovořit," pomyslela jsem si. Sedla jsem si na podlahu vedle ní.

"Jaké máš křestní jméno?"

"Helena."

"Jsi zdaleka?"

"Ze severu, od skotských hranic."

"Vrátíš se tam někdy?"

"Doufám, že ano, ale nikdo si nemůže být jist, co se stane v budoucnu."

"Jistě by ses odtud chtěla dostat, že?"

"Ne - proč? Poslali mě sem, abych se vzdělávala, a nemělo by smysl, kdybych odtud odešla dřív, než získám vzdělání."

"Ale ta učitelka, slečna Scatcherdová, se k tobě chová ukrutně!"

"Ukrutně? Vůbec ne! Je přísná a nesnáší mé chyby."

"Kdybych byla na tvém místě, neměla bych ji ráda - nedala bych si to od ní líbit, a kdyby mě šlehla metlou, výrvala bych jí metlu z ruky a před ní bych ji rozlámala na kusy."

"Myslím, že bys něco takového asi neudělala - ale kdyby přece, vyloučil by tě pan Brocklehurst ze školy a tvé příbuzné by to velice zarmoutilo. Je mnohem lepší trpělivě snášet bolest, kterou necítí nikdo jiný než ty, než dopustit se nějakého ukvapeného činu, jehož zlé následky postihnou všechny tvé příbuzné. A pak, vždyť v bibli stojí, že máme zlo oplácet dobrem."

"Vždyť je to ponižující, nechat si našlehat a stát na hanbě uprostřed učebny, kde je plno lidí, a tys už přece velká! Já jsem mnohem mladší než ty, ale jistě bych to nesnesla."

"Musela bys to snést, kdyby ses tomu nemohla vyhnout. Je to slabost a hloupost říkat, že bys něco nesnesla, když ti je souzeno, že to musíš snášet."

Poslouchala jsem ji s údivem, protože jsem nechápala, jak může takhle věřit, že člověk musí křivdu snášet. A ještě nepochopitelnější a nepřijatelnější mi byla její shovívavost vůči učitelce, která ji tak krutě potrestala. Měla jsem pocit, že Helena vidí všechno v nějakém jiném světle, jež naše oči nemohou postřehnout.

Začínalo se mi zdát, že možná má pravdu ona a ne já, ale nechťelo se mi rozbírat tu otázku důkladněji - řekla jsem si raději, že si tohle ponechám na vhodnější dobu.

"Říkáš, že máš chyby, Heleno. Jaké? Mně se zdá, že jsi moc hodná."

"Vezmi si tedy z mého příkladu poučení, že nemáš lidi posuzovat podle vnějšího zdání. Slečna Scatcherdová měla pravdu, že jsem špindíra. Málokdy mám uklizené věci a nedovedu si je udržovat v pořádku, jsem nedbalá, zapomínám předpisy, a když se mám učit, radši se dám do čtení; nedovedu soustavně pracovat a někdy si říkám jako ty, že to nesnesu, abych se podřizovala pořádku a kázni. To všechno slečnu Scatcherdovou velice dráždí, protože je od přírody pořádná, přesná a puntičkářská."

"A zlostná a krutá," dodala jsem. Ale Helena Burnsová mlčela - zřejmě se mnou nesouhlasila.

"Je na tebe slečna Templová také tak přísná jako slečna Scatcherdová?"

Když jsem vyslovila jméno slečny Templové, mihl se jí vážným obličejem slabý úsměv.

"Slečna Templová je moc hodná - bolí ji, když musí být na některou z nás přísná, i na tu nejhorší žačku. Vidí také mé chyby, ale vytýká mi je mírně, a když udělám něco chvályhodného, vždycky mě po zásluze odmění. Bude to asi pravda, že mám nešťastnou a nedobrou povahu, vždy ani její mírné a rozumné napominání nic nezmuže a já se nedovedu polepšit. Velice si toho vážím, když mě pochválí, ale ani to mě nepovzbudí, abych byla soustavně pečlivější a pozornější."

"To je divné," řekla jsem, "je přece tak snadné dávat pozor."

"Pro tebe bezpochyby ano. Pozorovala jsem tě dnes dopoledne při vyučování, jak dovedeš dávat pozor. Když slečna Millerová vykládala látku a pak tě z ní zkoušela, zřejmě jsi nebyla ani chvilku roztěkaná. Já jsem v myšlenkách pořád někde jinde - když mám poslouchat slečnu Scatcherdovou, abych si dobře zapamatovala všechno, co říká, často ani neslyším její hlas, jako bych najednou měla nějaký sen. Někdy si myslím, že jsem zas u nás na severu v Northumberlandu a že to, co kolem sebe slyším, je bublání potůčku, který protéká údolím blízko našeho domu, a když potom na mne přijde řada, abych odpověděla na nějakou otázku, musím se napřed probudit - předtím jsem vůbec neslyšela, co se četlo, protože jsem v duchu poslouchala bublání potůčku, a pak nemám připravenou odpověď."

"Ale dnes dopoledne jsi odpovídala správně!"

"To byla jenom náhoda, protože mě zajímalo, co jsme četly. Dnes dopoledne jsem nesnila o tom potůčku, protože mi bylo hrozně divné, že si člověk, který chce jednat správně, může někdy počínat tak nespravedlivě a nerozumně jako Karel První. Myslela jsem si, jaká je to škoda, že byl tak čestný a svědomitý, a přece mu nakonec záleželo hlavně na tom, aby si udržel své královské výsady."

Škoda, že neměl větší rozhled a nepochopil, čím je prodchnuta jeho doba, jak se tomu říká. Ale já mám Karla přece ráda - vážím si ho a lituji ho, ubohého popraveného krále! Jeho nepřátelé byli mnohem horší než on - prolévali krev, a na to neměli právo. Jak se mohli opovážit ho zabít!"

Helena jako by si tohle říkala jen pro sebe; zapomněla, že jí přece nemohu rozumět - že o věci, o které mluví, nevím skoro nic. Svou příští otázkou jsem ji zase strhla na svou úroveň.

"A když máte hodinu se slečnou Templovou, jsi také v myšlenkách jinde?"

"To ne! Aspoň ne často, protože slečna Templová skoro vždycky řekne něco, co je mi nové, nač jsem nikdy nepomyslela. Dovede mluvit a já ji nesmírně ráda poslouchám, a obvykle se od ní dozvím právě to, co jsem chtěla vědět."

"Při hodinách se slečnou Templovou jsi tedy hodná?"

"Ano, ale není mi to nikterak zatěžko - vyhovuje to mým sklonům. Není to žádná zásluha, být takhle hodná."

"To není pravda - je to pěkné, když dovedeš být hodná na ty, kdo jsou na tebe hodní. Já bych si pro sebe nic jiného nepřála. Kdyby byli lidé vždycky hodní a poslušní vůči těm, kdo jsou krutí a nespravedliví, pak by zlí lidé pokaždé

prosadili svou, nikdy by se nebáli, nikdy by se nezměnili a byli by pořád čím dál tím horší. Když nás někdo bezdůvodně udeřil, měli bychom mu to podle mého přesvědčení důkladně oplatit - tak důkladně, aby se ten, kdo nás udeřil, řádně poučil, že to už víckrát nesmí dělat."

"Doufám, že budeš smýšlet jinak, až budeš starší - teď jsi ještě nezkušené dítě."

"Ale jedno vím jistě, Heleno - nemohu mít ráda ty, kdo mě nechťejí mít rádi, i když se jim snažím všemožně vyhovět, a musím se bránit proti těm, kdo mě trestají nespravedlivě. Je to zrovna tak přirozené, jako když mám ráda ty, kdo mi projevují náklonnost, a když se podrobím trestu, jestliže vím, že je zasloužený."

"Tohle je učení, které vyznávají jen pohani a divoši, ale křesťané a civilizované národy se k němu nehlásí."

"Proč? Tomu nerozumím."

"Násilí není nejlepší zbraň proti nenávisti a pomstou se křivda nesmyje."

"Tak tedy čím?"

"Čti Nový zákon a všiměj si, co praví Kristus a jak jedná - říd' se jeho slovem a příkladem."

"A co říká?"

"Milujte své nepřátele, žehnejte těm, kteří vám klnou, činite dobré těm, kteří vás nenávidí a chovají k vám zášti."

"Měla bych tedy milovat paní Reedovou, ale to nemohu! A měla bych žehnat jejímu synu Janovi, ale to nesvedu!"

Tu mě zas Helena žádala o vysvětlení. A já jsem se jí svěřila se svým nesnesitelným utrpením, jak nejlíp jsem uměla.

Když jsem se rozcílila, dovedla jsem být zlá a krutá, a mluvila jsem tak, jak jsem cítila, nezkrtně a nelitostně.

Helena mě trpělivě vyslechla až do konce. Čekala jsem, že na to něco poví, ale mlčela.

"Řekni, není paní Reedová zlá ženská bez srdce?" zeptala jsem se jí nedočkavě.

"Chovala se k tobě nevlídně, jistě - ale musíš pochopit, že nesnáší tvou povahu, tak jako slečna Scatterdová nesnáší mou. Tak přesně se pamatuješ na všechno, co ti udělala a řekla! Zdá se, že její nespravedlivé jednání v tvém srdci zanechalo zvlášť hluboký dojem. I kdyby se mnou někdo zacházel sebehůř, nemohlo by se mi to takhle vřít do paměti. Nebyla bys šťastnější, když ses vynasnažila zapomenout, jak na tebe byla přísná a jak tě to dráždilo? Myslím, že život je krátký a že to je škoda, když v sobě pořád živíme hněv a nedovedeme zapomínat na křivdy. My všichni tady na světě máme a musíme mít své chyby, ale věřím, že přijde čas, kdy se jich zbavíme, jakmile se vysvobodíme ze smrtelného těla, jakmile zkaženost a hřích od nás odpadnou zároveň s břemenem naší tělesné schránky, a zbude jen jiskra duše - nehmatatelná podstata života a myšlenky, tak čistá, jako když ji člověku vdechli Stvořitel. Vráti se tam, odkud přišla, a možná že se pak spojí s nějakou vyšší bytostí, než je člověk - nebo snad projde různými stupni blaženosti, až se bledá lidská duše promění ve skvoucího anděla. Jistě se nikdy nestane, aby se naopak člověk zvrhl v ďábla! Ne, tomu nemohu uvěřit! Vyznávám jinou víru, které mě nikdo neučil a o které ján málokdy mluvím, ale nalézám v ní útěchu a lpím na ní, protože z ní kyne naděje všem."

Podle mé víry je Věčnost pokojný odpočinek - všichni tam naleznou domov - a nikoli strašná, bezedná propast. Když mám tu víru, je mi zřejmý rozdíl mezi zločincem a jeho zločinem - mohu upřímně odpouštět zločinci, ačkoli se hrozím jeho zločinu. Když mám tu víru, nikdy mé srdce netrýzní pomstychtivost, žádné ponižování ve mně nebudí odpor a bezpráví mě nemůže úplně zkrušit - žiji klidně a hledím vstříc smrti."

Helena stále chodila s hlavou svěšenou, a jakmile domluvila, klesla jí ještě hloub. Pochopila jsem z výrazu její tváře, že si nepřeje se mnou dál mluvit, že by se raději věnovala vlastním myšlenkám. Ale nebylo jí dopřáno mnoho času k rozjímání - za chvíli se přiblížila třídní dozorkyně, statná a drsná dívka, a křikla na ni silným cumberlandským přízvukem:

"Heleno Burnsová, jestli si ihned nesbalíš ruční práci a neuklidíš zásuvku, řeknu slečně Scatterdové, aby se na ni šla podívat!"

Takto vyburcována ze snění Helena si povzddechla, vstala a bez odmluvy a otálení třídní dozorkyni uposlechla.

Kapitola 7.

Mé první čtvrtletí v Lowoodu mi připadalo jako celý věk, ale nikoli zlatý - do úmoru jsem zápasila s velikými nesnázemi, než jsem přivykla nové kázni a nezvyklým úkolům.

Strach, že se mi to nepodaří, působil mi ještě větší trýzeň než tělesné strádání, jež bylo mým údělem, ačkoli to také nebyla maličkost.

Celý leden a únor a ještě počátkem března napadly spousty sněhu, a když roztály, byly cesty téměř neschůdné, takže jsme se nemohly ani hnout ze zahrady, leda když jsme šly do kostela. Ale každodenně jsme musely v zahradě za vysokými zdmi hodinu pobývat na čerstvém vzduchu. Neměly jsme dostatečné oblečení, aby nás chránilo před třeskutou zimou; neměly jsme vysoké botky a sníh nám vnikal do střevíců a rozpouštěl se v nich; nenosily jsme rukavice, takže nám ruce zámly a omrzaly, a stejně i nohy. Pamatuji se, co jsem každý večer vytrpěla, jak mě zanícené nohy svědily, a na ta muka, když jsem si ráno musela do střevíců vméstnat opuchlé, otláčené a neohebné prsty.

Trpěly jsme také nedostatečnou stravou. Měly jsme jako všechny dorůstající dívky dravou chuť k jídlu, ale dostávaly jsme ho tak málo, že by sotva udrželo naživu neduživé a chorobné děcko. Nedostatečnou stravou byly nejvíc postiženy menší žáčky, protože vyhladovělé velké dívky využily každé příležitosti a lichocením nebo hrozbami vymáhaly na malých jejich porce. Častokrát jsem se musela podělit ještě s dvěma dívkami o vzácný kousek černého chleba, který jsme dostávaly k svačině, třetí dívce jsem zas musela nechat polovinu svého hrníčku kávy a zbytek jsem vypila s utajovaným pláčem, k němuž mě dohnal nesnesitelný hlad.

Neděle byly v zimním období neutěšené. Musely jsme chodit pěšky dvě míle do kostela v Brocklebridge, kde měl ředitel našeho ústavu bohoslužby. Už když jsme se vydaly na cestu, bylo nám zima, a což teprve, když jsme přišly do

kostela - div jsme nezmrzly, než skončily ranní bohoslužby. Na oběd jsme se nevracely do školy, bylo to moc daleko a musely jsme být ještě na odpolední pobožnosti - proto jsme každá s sebou dostaly porci chleba se studeným masem, stejně skoupou jako naše obvyklé dávky jídla.

Po odpolední pobožnosti jsme se vracely přes nechráněné úbočí kopce, kde fičel ledový zimní víchř, který se hnál od severu přes zasněžené pohoří a šlehal nám do obličej, div nám s něho neserval kůži.

Pamatuji se, jak vedle průvodu zemřelých dívek lehce a rychle kráčela slečna Templová a přitahovala si k tělu kostkovanou pláštěnku, která se jí vzdouvala v mrazivém větru, a jak nás slovy i příkladem povzbuzovala, abychom neklesaly na mysli. Říkala: "Kupředu, děvčata, jako udatní vojáci!" Ostatní učitelky byly chudinky samy tolik sklíčené, že se ani nesnažily nás pobízet.

Tolik jsme toužily po světle a teple u ohně v krbu, až se vrátíme! Nám malým však nebylo dopřáno, abychom se u něho ohřály, protože oba krby v učebně ihned obklopily velké dívky, které se kolem nich usadily ve dvou řadách, a teprve za nimi se ve skupinkách na zemi choulily menší děti a halily si vyhublé paže do zástěr.

Jakási útěcha nás čekala v pět hodin, kdy jsme dostaly čaj s dvojnásobnou porcí chleba - totiž celý krajíc místo jen půlky - a na něm jako zvláštní lahůdka lupínek másla; těšily jsme se na tu pochoutku vždycky celý týden; od neděle do neděle. Obvykle se mi podařilo uchránit si polovíčku těch skvělých hodů pro sebe, ale s ostatkem jsem se vždycky musela rozloučit.

V neděli večer jsme z paměti odříkávaly katechismus a pátou, šestou a sedmou kapitolu z evangelia sv. Matouše, a pak jsme poslouchaly dlouhé kázání, které předčítala slečna Millerová a nezadržitelně přitom zívala únavou. Často se tehdy stávalo, že několik malých děvčátek ze čtvrté třídy přemohl spánek, spadly z lavice takřka polomrtvé a musely jsme je zdvihat. Nedalo se proti tomu dělat nic jiného než postavit je doprostřed učebny a nechat je tam stát, dokud kázání neskončilo. Někdy se holčičky neudržely na nohou a svalily se všechny na jednu hromadu; dozorkyně jim pak přinesla své vysoké stolice, aby se o ně mohly opřít.

Dosud jsem se nezmínila o návštěvách pana Brocklehursta. Byl totiž z domova skoro celý měsíc po mém příchodu - snad si prodloužil pobyt u přítele arciděkana - a pro mne to byla velká úleva. Nemusím říkat, proč jsem se jeho návratu bála, ale nakonec se přece vrátil.

Jednou odpoledne (byla jsem v Lowwoodu tři týdny) jsem seděla nad psací tabulkou a mořila jsem se sčítáním dlouhého sloupce čísel. Zabloudila jsem očima k oknu a zahlédla jsem jít někoho kolem - poznala jsem tu hubenou postavu takřka instinktivně, a když za chvíli celá škola včetně učitelek vstala, nemusela jsem ani pozdvihnout oči a věděla jsem, či příchod takto přivítaly. V učebně se rozlehly různé kroky a vedle slečny Templové, která také vstala, najednou stál ten černý sloup, který se tak zlověstně nade mnou mračil před krbem v Gatesheadu. Pohlédla jsem úkosem na ten kamenný pilíř. Ano, opravdu to byl pan Brocklehurst, upjatý ve svrchníku, a zdál se ještě delší, tenčí a strnulější než tehdy v Gatesheadu.

Hrozila jsem se toho zjevení z vážných důvodů; dobře jsem se pamatovala na úskočné narážky, v jakých paní Reedová mluvila o mé povaze, a na to, jak jí pan Brocklehurst slíbil, že slečnu Templovou a učitelky zpraví o mých ohavných sklonech. Pořád jsem se děsila chvíle, kdy svůj slib splní - každodenně jsem se hrozila příchodu toho muže, jehož údaje o mém dřívějším životě a o mém rozhovoru s ním měly mi jako nezdravému děcku provždy vypálit na čele potupné znamení - a stál tam přede mnou, vedle slečny Templové. Tiše jí něco říkal do ucha; nepochybovala jsem, že jí odhaluje mou mrzkou povahu; s bolestnou úzkostí jsem jí upřeně hleděla do tmavých očí a čekala jsem, že na mne každou chvíli vrhnou pohled, vyjadřující ošklivost a opovržení. Napínala jsem také sluch, a protože jsem náhodou seděla nablízku v první lavici, zaslechla jsem téměř všechno, co jí říkal, a přesvědčila jsem se, že se zatím nemám čeho obávat.

"Doufám, slečno Templová, že vystačíte s nitěmi, které jsem koupil v Lowtonu - měl jsem dojem, že se nejlíp hodí k šití bavlněných košil, a vybral jsem také přiměřené jehly. Můžete říci slečně Smithové, že jsem si zapomněl poznamenat jehly k látání punčoch, ale příští týden jich objednáme několik balíčků; řekněte jí také, že nesmí nikdy žádné žačce dát víc než jednu jehlu; když jich mají víc, nedávají na ně pozor a poztrácejí je. A ještě něco, slečno. Přál bych si, aby se pečovalo líc o vlněné punčochy - když jsem tady byl naposled, prohlížel jsem si v zelinářské zahradě prádlo, které se tam sušilo na šňůrách; visela tam spousta roztrhaných černých punčoch a podle toho, jaké v nich byly díry, jsem usoudil, že už delší dobu nebyly řádně zalátány."

Umlkl.

"Prosím, vašim pokynům bude vyhověno," řekla slečna Templová.

"A pak," pokračoval, "pradlena mi říkala, že si některé chovanky berou dva čisté límečky týdně - to je moc, slečno Templová, podle předpisů mají dostávat jen jeden."

"Mohla bych vám to, prosím, vysvětlit. Anežku a Kateřinu Johnstonovy pozvali příbuzní v Lowtonu minulý čtvrtek na čaj, a proto jsem jim dovolila, aby si vzaly čisté límečky."

Pan Brocklehurst přikývl.

"Nu, tentokrát nic nenamítám, ale dbejte laskavě, aby se to nestávalo moc často. A ještě něco mě překvapilo - když mi hospodyně předložila účty, zjistil jsem, že v posledních dvou týdnech dostaly chovanky dvakrát k přesnídávce chléb se sýrem. Jak to? V předpisech přece o přesnídávkách není ani slovo. Kdo tuhle novotu zavedl a jakým právem?"

"Udělal jsem to na svou odpovědnost, pane Brocklehurst," odpověděla slečna Templová. "Ovesná kaše k snídani byla připálená, chovanky ji přece nemohly jíst, a já jsem si netroufala je nechat o hladu až do oběda."

"Okamžik, slečno, s dovolením! - Víte přece, že nehodlám naše dívky vychovávat tak, aby si zvykaly na přepych a rozmazlování, ale že chci, aby byly otužilé, trpělivé a skromné. Jestli náhodou někdy dostanou jídlo, které jim není vhod, připálené nebo málo či příliš kořeněné, nemělo by se jim vynahrazovat něčím, co jim líc chutná, protože takhle se rozmazluje a maří se jen cíl naší ústavní výchovy. Takové příležitosti by se mělo naopak využít k duchovnímu posílení chovaneček, k pobídce, aby dočasný nedostatek snášely statečně. Nebylo by nevhodné pronést k chovankám stručný

proslov, jímž by mohla některá učitelka moudře poukázat na strážně prvních křesťanů, utrpení mučedníků a na to, jak Kristus Pán své učedníky nabádal, aby vzali kříž a následovali ho; jak nás varoval, že ne samým chlebem živ je člověk, nýbrž i slovem, které vychází z úst Božích; a na jeho božská slova útěchy: "Blahoslavení, kteříž lačněji a žízněji spravedlnosti, neboť oni nasyceni budou: Slečno Templová, když dětem dáte místo připálené kaše chléb se sýrem, nasytíte sice jejich malá těla, ale nepostaráte se o jejich hladovějící nesmrtelné duše!"

Pan Brocklehurst zase zmlkl - snad přemožen dojetím. Slečna Templová sklopila oči, když k ní začal mluvit, ale pak je upírala přímo před sebe a její obličej, od přírody bledý jako mramor, vypadal chladně a strnule jako ten kámen, obzvlášť její čelo a ústa, sevřená tak pevně, jako by je mohlo rozevřít jen sochařské dláto, postupně ztuhla jako zkamenělá v přísném výrazu.

Pan Brocklehurst zatím stál na stupínku před krbem s rukama za zády a důstojně shlížel na chovanky ústavu. Najednou zamžoural, jako by byl postřehl cosi, co mu oslnilo nebo uráží zrak - obrátil se k slečně Templové a spustil vzrušenějším tónem:

"Slečno Templová, slečno Templová - co to vidím - tamhleta dívka má nakadeřené vlasy! Zrzavé - a ještě k tomu nakadeřené!" Napřáhl hůl a třesoucí se rukou ukázal na ten strašný zjev.

"To je Julie Severnová," velice klidně odpověděla slečna Templová.

"Tak? Julie Severnová? Copak smí chovanky mít nakadeřené vlasy? Jak se může proti předpisům a zásadám takhle nepokrytě přiznávat k zálibě ve světské marnivosti - tady, v dobročinném ústavě, prodchnutém duchem evangelia - nosit nakadeřené účes?"

"Julii se kadeří vlasy od přírody," odpověděla slečna Templová ještě klidněji.

"Od přírody! Ale my se tady nesmíme podřizovat přírodě! Já si přeji, aby chovanky našly milost před tváří Boží. A vůbec, k čemu takové dlouhé vlasy?"

Upozornil jsem vás už několikrát, že si přeji, aby chovanky nosily vlasy učesané hladce, skromně a jednoduše. Slečno Templová, tu dívku musíme dát úplně ostříhat - zítra sem pošlu holiče. Vidím také, že i některé jiné chovanky mají moc dlouhé vlasy - například tamhleta velká dívka - řekněte jí, aby se otočila.

Řekněte všem dívkám z první třídy, aby vstaly a obrátily se obličejem ke zdi."

Slečna Templová si přetřela rty kapesníkem, jako by chtěla zahladit bezděčný úsměv, ale pak ten rozkaz vyslovila, a když dívky z první třídy pochopily, co se na nich žádá, všechny vstaly. Naklonila jsem se v lavici dozadu a pozorovala jsem je, jak se při tom tváří a ušklíbají. Škoda, že to neviděl i pan Brocklehurst!

Byl by si snad uvědomil, že si může s křehkou tělesnou schránkou dělat co chce, ale lidské nitro je jeho zásahům nepřístupnější, než si představuje.

Asi pět minut si pátravě prohlížel rub těch živých medailí a pak vynesl rozsudek. Jeho slova zněla, jako když odzvánějí hrany:

"Všem chovankám, které mají drdoly, ustříhnout vlasy!"

Slečna Templová zřejmě něco namítla.

"Slečno Templová," pokračoval, "já musím sloužit Pánu, jehož království není z tohoto světa, mým posláním je umrtvovat v chovankách tělesné žádosti; musím je naučit, aby se oblékaly cudně a střízlivě, aby nenosily dlouhé copy a drahocenné šaty. Ale všechny větší dívky tady před námi mají dlouhé vlasy zapletené do copů, a to je důkaz, jak se o ně pokouší marnivost. Opakují, že se jim copy musí ustříhnout - pomyslete jen, kolik promarněného času -."

Pana Brocklehursta vyrušil příchod tří dam, které v té chvíli vstoupily do učebny. Škoda, že nepřišly trochu dřív a nemohly si poslechnout jeho kázání o oblékání - byly totiž naparáděné v sametu, hedvábí a kožešinách. Dvě mladší z té trojice (hezké dívky, šestnáctiletá a sedmnáctiletá) měly šedivé plstěné klobouky podle tehdejší módy, půvabně zalconěné pštrošími péry, a zpod nich jim splývaly hezké světlé vlasy, dovedně stočené v husté lokýnky. Starší dáma se halila do nádherné sametové pláštěnky lemované hermelínem a na čele měla nakadeřenou falešnou ohnu.

Tyto dámy, paní a slečny Brocklehurstovy, uctivě přivítala slečna Templová a uvedla je na čestná sedadla poblíž pana Brocklehursta. Přijely asi kočárem s důstojným pánem a zatím provedly důkladnou prohlídku v hořejších místnostech, když on vedl obchodní jednání s hospodyní, vyslyšel pradlenou a dělal kázání slečně Templové. Ihned začaly různými poznámkami a výtkami častovat slečnu Smithovou, která měla na starosti prádlo a dozor v ložnicích, ale neměla jsem kdy poslouchat, co jí říkaly, protože mou pozornost přilákalo a upoutalo něco jiného.

Až do té chvíle jsem bedlivě naslouchala rozmluvě pana Brocklehursta se slečnou Templovou, ale přitom jsem nelenila a učinila rázná opatření, abych si zajistila osobní bezpečnost; domnívala jsem se, že se mi to podaří, jestli se nějak schovám, aby na mne nebylo vidět. Proto jsem se na lavici svezla hodně nízko, opřela jsem se vzadu o opěradlo a přidržela jsem si před obličejem tabulku, jako bych byla zabrána do počítání. Bylo by se mi možná podařilo uniknout pozornosti, ale zrádná tabulka mi náhodou vyklouzla z ruky a s protivným třeskotem spadla na podlahu, takže se na mne soustředila pozornost všech přítomných. Věděla jsem, že je zle; shýbla jsem se pro tabulku, která se přerazila na dva kusy, a sbírala jsem zatím všechny své síly, očekávajíc to nejhorší. A přišlo to.

"Nepozorné děvče!" řekl pan Brocklehurst, a hned nato: "Aha, to je ta nová chovanka." Strachem jsem ani nedutala.

"Málem bych byl zapomněl, že vám o ní musím něco říci." A pak se strašně rozkřikl, jak se mi aspoň zdálo: "Ať to dítě, které teď rozbilo tabulku, vyjde před lavice!"

Nebyla bych se mohla ani hnout - byla jsem jako ochrnutá - ale dvě větší dívky, které seděly vedle mne každá z jedné strany, mě postavily na nohy a postrčily před obávaného soudce, a pak se mne laskavě ujala slečna Templová a dovedla mě až k němu; zaslechla jsem, jak mi šepetem dodává odvalu:

"Neboj se, Jano, já jsem viděla, žeš to neudělala naschvál - nebudeš za to potrestána."

Její laskavá šeptaná slova mě bodala do srdce jako dýka.

"Za chvíli se dozví, že jsem pokrytec, a bude mnou opovrhovat," řekla jsem si a při tom pomyšlení se mi rozproudila

krev zuřivou nenávistí ke všem Reedovým, Brocklehurstovým a spol. Vždyť jsem nebyla Helena Burnsová.

"Dejte sem tamhleto stolicí," řekl pan Brocklehurst a ukázal na jednu hodně vysokou, na které do té chvíle seděla třídni dozorkyně.

"Postavte na ni to dítě!" poručil, když ji dívky přinesly.

Stalo se, ale nevím, kdo mě tam postavil; takové podrobnosti jsem vůbec nevnímala; byla jsem si vědoma jen toho, že stojím vysoko, že mám těsně před sebou pana Brocklehursta a dosahuji mu hlavou až k nosu. Pod sebou jsem zahlédla záplavu měňavého oranžového a fialového hedvábí a kožšin a oblak vlnivého stříbrného peří.

"Dámy," řekl pan Brocklehurst a obrátil se ke své rodině, "slečno Templová, učitelky a chovanky, vidíte všechny to dítě?"

Ovšemže mě viděly, vždyť jsem cítila, jak se na mne soustředily oči všech jako zápalné čočky, pod nimiž se mi škařila kůže.

"Je ještě malá, jak vidíte, vypadá jako každé jiné dítě; Bůh jí milostivě dal lidskou podobu jako nám všem; nic v jejím zevnějšku nenaznačuje, že má tak ošklivou povahu. Koho by napadlo, že v ní zlý duch už našel svou služebnici a svůj nástroj? Ale musím s politováním říci, že je tomu tak."

Umlkl na chvíli a já jsem se zatím snažila utišit své cukající nervy a říkala jsem si, že jsem konečně překročila Rubikon - že se té trýzni už nevyhnu, a proto ji musím snést udatně.

"Milé chovanky," pokračoval s patosem duchovní z černého mramoru, "je to velice smutný, žalostný případ. Musím vás varovat před tou dívkou, která je vyvržena ze stáda věrných oveček Božích - nepatří k nim, ačkoli se mezi ně vetřela. Musíte si na ni dát pozor, musíte se vystříhat jejího příkladu! Vyhýbejte se jí, bude-li třeba, vyobcujte ji ze svých her a ze svého středu! Učitelky, musíte ji střežit! Hlídejte každé její hnutí, važe dobře její slova, bděte nad jejími skutky a trestejte její tělo, abyste zachránily její duši, je-li vůbec možno, aby byla spasena. Tato dívka - (můj jazyk se zdráhá, ale musím vám to říci) - toto dítě, narozené v křesťanské zemi, ale horší než mnohý malý pohan, který se modlí k Bráhmovi a pokleká před Džagannáthem - tato dívka je - lhářka!"

Nastala desetiminutová pomlčka - zatím jsem se už docela vzpamatovala a viděla jsem, jak všechny Brocklehurstovy vytáhly kapesník a přitiskly si jej k očím, stará Brocklehurstová se začala kývat sem a tam a dvě mladé si septají:

"To je strašné!"

Pan Brocklehurst pak pokračoval: "Dověděl jsem se to od její dobrodějky, od zbožné a dobročinné dámy, která ji k sobě vzala jako sirotka a vychovávala ji jako své vlastní dítě, ale nešťastná dívka se jí za laskavou a šlechetnou péčí zle odměnila tak hrozným nevděkem, že ušlechtilá dáma musela svým dětem nakázat, aby se s ní nestýkaly, protože se bála, aby se jejich čisté duše jejím mrzkým příkladem nenakazily. Poslala ji sem, aby se vyléčila, tak jako v dávných dobách židé posílali své nemocné ke smutné kašně Bethesdě - a prosím vás, učitelky, i vaši představenou, nedopusťte, aby ji hrůzy obklíčily jako voda."

Po tom velebném závěru si pan Brocklehurst zapjal nejhořejší knoflík na svrchníku, polohlasem něco řekl svým dámám, které ihned vstaly, uklonil se slečně Templové a všechny vzácné osobnosti důstojně vypluly z učebny. Můj soudce se ve dveřích obrátil a řekl:

"Nechte ji na té stoličce stát ještě půl hodiny, a ať na ni až do večera nikdo nemluví!"

A tak jsem tam v té výšce zůstala stát - já, která jsem řekla, že bych to nesnesla, kdybych měla stát jenom na vlastních nohou na hanbě uprostřed učebny, byla jsem tam všem na odiv potupně vystavena jako na pranýři. Mé pocity se vůbec nedají vyličit! Když mě už začaly zmáhat, stahovaly mi hrdlo a škrtily mi dech, přiblížila se ke mně dívka, pohlédla na mne a šla dál. V jejích očích zazářilo zvláštní světlo a jeho paprsky ve mně vzbudily zvláštní pocit. Byl mi neznámý, ale byl tak povznášející! Jako by se nějaká hrdinná mučednice přiblížila k ztýrané otrokyni a svou blízkostí jí vlila novou sílu! Přemohla jsem vzlykavý pláč, který už už propukal, zdvihla jsem hlavu a odhodlaně jsem se vzpřímila. Helena Burnsová se na něco zeptala slečny Smithové, byla za svou otázku pokárána, vrátila se na své místo, a když šla kolem mne, znovu se na mne usmála. Ale jaký to byl úsměv! Doposud se na něj pamatuji a vím, že to byl projev ušlechtilé duše a opravdové odvahy - ozářil ji ostré rysy v hubeném obličejí a zapadlé šedé oči, jako by se v nich odrážel skvoucí zjev anděla. A přece měla Helena Burnsová v té chvíli na rukávě "odznak nepořádnosti"; ani ne před hodinou jsem slyšela, jak ji slečna Scatcherdová odsoudila, že zítra dostane k obědu jen chléb a vodu, protože udělala kaňku v sešitě, jak do něho opisovala úkol. Lidská povaha je nedokonalá - i na kotouči nejjasnější oběznice jsou skvrny. Jenže oči takové slečny Scatcherdové dovedou rozeznat jen drobné vady, ale ten jasný kotouč nevidí, protože jeho zář je oslepuje.

Kapitola 8.

Ještě než ta půlhodina minula, odbilo pět. Vyučování skončilo a všechny odešly do jídelny na svačinu. Odvážila jsem se slézt se stoličky; zatím se úplně zešeřilo; odklidila jsem se do kouta a posadila jsem se na podlahu. Kouzelná moc, která mě doposud posilovala, začínala se vytrácet; neubránila jsem se svým citům a za chvíli jsem podlehla tak zdrcujícímu žalu, že jsem se úplně zhroutila. Ležela jsem s obličejem obráceným k zemi a přemohl mě pláč; nebyla tam Helena Burnsová a nemohla mě podepřít; byla jsem sama, nedovedla jsem se ovládnout a z očí se mi řinuly slzy na podlahu. Chtěla jsem být v Lowoodu opravdu hodná a tolik jsem se chtěla přičinit, abych si získala hodně přítelkyň, abych si zasloužila jejich úctu a náklonnost. Však jsem už udělala zřejmé pokroky: dopoledne jsem se dokonce dostala na první místo ve třídě, slečna Millerová mě vřele pochválila a slečna Templová se na mne mile usmála. Slíbila mi, že mě bude učit kreslit a že mě dá učit francouzsky, budu-li ještě dva měsíce dělat takové pokroky; spolužačky mě přijaly vlídně; ty, které byly stejně staré jako já, se mnou jednaly jako se sobě rovnou a nikdo mi neubližoval - a teď tady ležím

zas pošlapaná a zdrcená; budu se umět ještě vzchopit?

"Už nikdy," řekla jsem si a horoucně jsem si přála, abych umřela. Sotva jsem to přání zájímavě vyslovila, kdosi přišel; vilekaně jsem zdvihla hlavu - a zas byla u mne Helena Burnsová; v matné záři vyhasínajícího ohně jsem ji viděla, jak se blíží z druhého konce dlouhé, prázdné učebny; přinesla mi kávu a chléb.

"Tu máš, najež se trochu," řekla, ale já jsem obojí odstrčila - měla jsem pocit, že bych se i jedinou kapkou té kávy a drobčkem chleba snad udávila. Helena se na mne dívala asi dost překvapeně; nemohla jsem potlačit prudké vzrušení, ačkoli jsem se o to snažila ze všech sil - štkala jsem nahlas. Posadila se u mne na podlahu, sepjala ruce kolem kolenou, opřela si o ně hlavu, a tak seděla mlčky a nehybně jako Indián. Já jsem promluvila první:

"Heleno, proč tady u mne sedíš, když všichni věří, že jsem lhářka?"

"Všichni, Jano? Když řekl, že jsi lhářka, slyšelo to přece jen osmdesát dívek, a na světě jsou stamilióny lidí."

"Co mi záleží na těch miliónech, když vím, že všech osmdesát mých spolužaček mnou teď opovrhují!"

"Mýlíš se, Jano, snad tady ve škole není ani jediná, která tebou opovrhne a nemá tě ráda - jsem přesvědčena, že tě mnoho dívek velice lituje."

"Jak mne mohou litovat, když slyšely, co o mně řekl pan Brocklehurst?"

"Pan Brocklehurst není žádný bůh; nikdo si ho moc neváží a nikdo se mu neobdivuje; tady ho nikdo nemá moc rád a on se nikdy nepříčinil, abychom ho měly rády. Kdyby si tě byl nějak zvlášť oblíbil, měla bys tu kolem sebe samé nepřítelkyně, zjevné nebo tajné, ale takhle by ti skoro všechny dívky projevíly soustrast, kdyby se nebály. Možná že se k tobě budou učitelky a spolužačky několik dní chovat chladně, ale v srdci budou skrývat přátelské city, a jestli vydržíš být hodná, brzy ti své city projeví ještě vřeleji, když je teď musí potlačovat. A pak, Jano -" ale najednou se odmlčela.

"Co, Heleno?" zeptala jsem se a vzala jsem ji za ruku; jemně mi třela prsty, aby mi je zahřála, a pak pokračovala:

"I kdyby tě nenáviděl celý svět a věřil, že jsi špatná a zlá, nebyla bys bez přátel, kdybys měla čisté svědomí a nemohla si tedy vyčítat, že ses něčím provinila."

"Já vím, že bych o sobě nemohla smýšlet špatně, ale to mi nestačí; když mě nemají rádi druzí, byla bych radši mrtvá - nesnesla bych to, Heleno, kdybych byla opuštěná a nenáviděná. Věř mi - kdybych věděla, že si získám upřímnou náklonnost tvou nebo slečny Templové, nebo někoho jiného, koho mám opravdu ráda, dala bych si ochotně lámat ruku, nebo bych se nechala nabodnout býkem na roh, nebo bych se postavila za koně, který kope, ať by mě třeba udeřil kopytem do prsou -"

"Fst, Jano! Tobě příliš záleží na lidské náklonnosti - jsi moc vznětlivá a prudká. Pán, který tě stvořil a dal ti život, postaral se také o to, ays měla oporu ještě v něčem jiném než ve své slabé povaze nebo v jiných tvorech, stejně slabých jako ty. Mimo tento svět a lidské plemeno je ještě neviditelný svět, který je královstvím duchů; obklopuje nás kolem dokola, protože je všude, a ti duchové nás sřezí, protože jim to bylo uloženo; i kdybychom umírali v mukách a hanbě, zkrušení všeobecným opovržením a zdrcení nenávistí, andělé vidí naše utrpení a vědí, že jsme nevinní (jestliže opravdu jsme nevinní, tak jako ty - jistě ses neprovinila tím, z čeho tě tak mrzce a okázale obvinil pan Brocklehurst, ačkoli se to dověděl z druhé ruky od paní Reedové; já věřím, že jsi upřímná, když hledím do tvých vroucných očí a na tvé čisté čelo). Bůh jen čeká, až se naše duše oddělí od těla, a chystá nám královskou odměnu. Jak bychom mohli klesat pod tíhou běd, má-li život tak brzy skončit, a my dobře víme, že nás po smrti čeká blaženost a sláva?"

Mlčela jsem. Helena mě ukonejšila - byla jsem už klidná, ale zároveň mě tížil nevýslovný smutek. Zatímco mluvila, sklíchoval mě hluboký zármutek, ale nedovedla bych říci, odkud se vzal. Teprve když domluvila a začala rychle oddychovat a trochu se rozkašlala, ihned jsem zapomněla na svůj žal a pocítila jsem nejasné obavy o ni.

Opřela jsem si hlavu Heleně o rameno a objala jsem ji kolem pasu; přivinula si mě k sobě a chvíli jsme tak zůstaly mlčky sedět. Zanedlouho někdo přišel.

Venku se zdvihl vítr, smetl s oblohy husté mraky a ukázal se měsíc - jeho světlo ozářilo blízké okno, nás obě i blížící se postavu, v níž jsme ihned poznaly slečnu Templovou.

"Jdu si pro tebe, Jano Eyrová," řekla. "Pojď se mnou do mého pokoje - a když je tady Helena Burnsová, může jít s námi."

Šly jsme. Představená nás vedla bludištěm chodeb a pak po schodech nahoru, až jsme se dostaly do jejího pokoje. V krbu vesele praskal oheň a v pokoji bylo útulně. Slečna Templová řekla Heleně Burnsové, aby se posadila do nízké lenošky u krbu, sama si sedla do druhé a zavolala si mě k sobě.

"Už tě to přešlo?" zeptala se a zadívala se mi do obličeje. "Už ses vyplakala ze svého zármutku?"

"Myslím, že mě to nikdy nepřestane rmoutit."

"Proč?"

"Protože to bylo křivé obvinění, a vy, madam, a všichni ostatní si teď budete myslet, že jsem zlá a špatná."

"Budeme o tobě smýšlet podle toho, jaká se ukážeš, Jano. Chovej se vždycky jako hodné dítě a budeme s tebou spokojení."

"Jistě, slečno Templová?"

"Jistě," odpověděla a objala mě kolem pasu. "A teď mi řekni, kdo je ta tvá dobrodějka, o které mluvil pan Brocklehurst?"

"Paní Reedová - její muž, můj strýc, mě jí dal před smrtí na starost."

"Nevzala si tě tedy k sobě z vlastní vůle?"

"Ne. Litovala, že to musela udělat, ale podle toho, co si služebné často vyprávěly, musela strýčkovi slíbit, než umřel, že si mě nechá vždycky u sebe."

"Jano, snad to už víš, ale já ti to raději povím. Když je zločinec z něčeho obžalován, může se vždycky hájit. Byla jsi obviněna ze lži - hled' tedy, aby ses přede mnou obhájila, jak nejlíp dovedeš. Pověz mi všechno, nač se doopravdy

pamatuješ, ale nesmíš si nic přidávat a nesmíš přehánět."

V hloubi srdce jsem se rozhodla, že se budu co nejvíc mírnit - že budu mluvit co nejpravdivěji. Chvilku jsem se rozmyšlela, než jsem si souvisle uspořádala, co řeknu, a pak jsem jí pověděla všechno o svém smutném dětství. Byla jsem vyčerpána po tom zoufalém pláči, a proto jsem jí nezvykle klidně vyprávěla o svých smutných zážitcích; měla jsem také na paměti Heleninu výstrahu, že se nesmím poddávat zášti, a proto v mém vyprávění bylo mnohem méně žluči a pelyňku než jindy. Takto zmíněná a zjednodušená zněla pravdivěji, a čím dále jsem mluvila, tím víc jsem byla přesvědčena, že mi slečna Templová všechno věří.

Zmínala jsem se také o panu Lloydovi, jak ke mně přišel po mém záchvatu, protože jsem nevynechala příšernou příhodu v červeném pokoji. Když jsem o tom vyprávěla, neubránila jsem se rozčilení - nic nemohlo v mé paměti zmírnit křečovitou, smrtelnou hrůzu, jíž se mi sevřelo srdce, když paní Reedová tak opovržlivě odmrštila mé vášnivé prosby o odpuštění a zamkla mě v temném strašidelném pokoji podruhé.

Domluvila jsem, slečna Templová se chvíli na mne mlčky zadívala a pak řekla:

"Já o tom panu Lloydovi něco vím - napiši mu, a bude-li jeho odpověď souhlasit s tím, cos mi vyprávěla, budeš veřejně očištěna od všeho, z čeho jsi byla obviněna. V mých očích jsi, Jano, očištěna už teď."

Políbila mě a přitiskla mě k sobě - byla jsem šťastná, protože mi to působilo dětinskou radost, když jsem si mohla zblízka prohlížet její tvář a šaty, tu a tam zkrášlené nějakou ozdobou, její bílé čelo, husté lesklé lokýnky a zářící tmavé oči.

Potom zas oslovila Helenu Burnsovou:

"Jak se ti dnes daří, Heleno? Kašlala jsi moc?"

"Ani moc ne, slečno Templová."

"Bolí tě pořád na prsou?"

"Teď trochu mň."

Slečna Templová vstala, vzala ji za ruku a změřila jí tep; pak zase usedla do lenošky a tiše si vzdychla. Na chvíli se zamyslela, pak se vzpamatovala a řekla vesele:

"Ale když jsem si vás pozvala, musím vás také pohostit," a zazvonila.

"Baruško," řekla, když přišla služebná, "ještě jsem nesvačila - přineste mi čaj a dejte na podnos také šálky pro tyhle dvě slečny."

Služebná se za chvíli vrátila s podnosem. Tak hezké se mi zdály porcelánové šálky a lesklý čajník, které Baruška postavila na okrouhlý stůl u krbu! Čaj byl vřelý a vonný a bílý opékaný chléb také příjemně voněl, ale povšimla jsem si, že je ho moc málo, a trochu jsem zesmutněla, protože jsem začínala pociťovat hlad - slečna Templová si toho také všimla a řekla:

"Baruško, mohla byste přinést ještě kousek chleba a másla? Tohle pro tři nestačí."

Baruška odešla a za chvíli se vrátila:

"Madam, paní Hardenová řekla, že vám poslala stejnou porci jako jindy."

Paní Hardenová byla totiž hospodyně - lepší si pan Brocklehurst nemohl ani přát; byla to žena jakoby sešňěrovaná v krunýři z ocele a kotic.

"No dobrá, Baruško," odpověděla slečna Templová, "musí nám to tedy stačit."

Když služebná odešla, dodala s úsměvem: "Naštěstí mám tentokrát něco na přilepšenou."

Vyzvala nás, Helenu a mne, abychom si přisedly ke stolu, a postavila před každou šálek čaje a chutný, ale tenký krajíček bílého opékaného chleba. Potom vstala, odemkla zásuvku, vytáhla z ní něco zabaleného v papíře, a když to rozbalila, ukázalo se, že to je velký koláč s kmínem.

"Chtěla jsem vám dát každé kousek s sebou," řekla, "ale když máme tak málo chleba, musíte si to sníst tady," a začala jej krájet na hezky velké kousky.

Pochutnávaly jsme si na těch hodech jako na nektaru a ambrózii, a neméně potěšení nám působil spokojený úsměv, s nímž nás naše hostitelka pozorovala, jak ukájíme hlad lahůdkami, které nám tak štědře nabídla. Když jsme čaj vypily a odklidily podnos, vyzvala nás, abychom se zas posadily ke krbu; seděla uprostřed mezi námi a zapředla s Helenou rozmluvu, jíž jsem dychtivě naslouchala, protože to byl pro mne vzácný požitek.

Osobnost a vážná tvář slečny Templové vždycky vyzařovala jasný klid; když mluvila, vyjadřovala se vždycky přiměřeně a vytříbeně - člověk si ani nedovedl představit, že by mohla mluvit rozhorleně, rozčileně nebo roztrpčeně; dívat se na ni a naslouchat jí byla rozkoš, zušlechťená a ovládaná uctivým obdivem.

S takovým pocitem jsem jí tehdy naslouchala, ale nad Helenou Burnsovou jsem žasla.

Jídlem a osvěžujícím čajem, jasně plápolavým ohněm, přítomností laskavé a milované učitelky - nebo snad především z nějakého popudu jejího jedinečného ducha - zburovaly se v ní všechny její schopnosti. Probudily se a rozhořely - nejdřív ji jasným ruměncem zažehly tváře, které jsem až do té chvíle vidala vždycky jen bledé a bezkrevné; pak jí zasvitly v očích obestřených vlahým leskem, které najednou byly ještě podivněji krásné než oči slečny Templové - ta krása nezáležela v pěkném zbarvení ani v jemně narýsovaném obočí a dlouhých řasách, ale ve zvláštním oživeném výrazu a týpitu. Duše se jí chvěla na rtech a její slova proudila z jakéhosi tajemného zdroje - může mít čtrnáctiletá dívka tak velké a silné srdce, aby pojal vzdušný proud čistý, bohatý a vroucí výmluvnosti? Tak mocným dojmem působila onoho pro mne pamětihodného večera Helena - jako by její duch dychtil za tu krátkou chvíli prožít víc, než mnozí lidé prožijí za celý dlouhý život.

Hovořily o věcech, o kterých jsem nikdy neslyšela; o dávných národech a krajích; o dalekých zemích; o tajemstvích přírody, která již byla nebo teprve budou objevena; mluvily také o knihách. Tolik jich už přečetly! A jaké měly zásoby vědění! Tak dobře znaly všelijaká francouzská jména a francouzské spisovatele!

Ale můj úžas, deště vyvrcholil, když se slečna Templová Heleny zeptala, zda jí někdy zbude volná chvíle, aby si mohla

zopakovat latinu, které ji učil její otec.

Pak vzala z police knihu a řekla Heleně, aby jí přečetla a přeložila jednu stránku z Vergilia. Helena jí vyhověla a při každém tom zvukném verši můj obdiv vzrůstal v takřka nábožnou úctu. Sotva Helena skončila, ozvalo se zvonění, které nás vyzývalo, abychom šly spát - nesměly jsme se zdržet už ani chvíli. Slečna Templová nás objala, přitiskla si nás k srdci a řekla:

"Bůh vám žehnej, děti!"

Helenu objímala trochu déle než mne a jen nerada ji zas pustila - provázela ji očima až ke dveřím; už podruhé nad ní smutně vzdychla a setřela si slzu na tváři.

Ve dveřích ložnice jsme slyšely hlas slečny Scatcherdové, která prohlížela zásuvky - právě se skláněla nad Heleninou, kterou měla vytaženou, a když jsme vstoupily, přivítala Helenu přísným pokáráním a řekla jí, že jí zítra přišpendlí na rameno všelijaké nepořádně složené předměty.

"Měla jsem věci opravdu v hanebném nepořádku," pošeptala mi Helena.

"Chtěla jsem si je urovnat, ale zapomněla jsem na to."

Nazítří ráno slečna Scatcherdová napsala na pruh tuhého papíru nápadnými písmeny slovo "špindíra" a jako výstražné znamení jej uvázala Heleně na vysoké, inteligentní a ušlechtilé čelo. Helena je nosila až do večera trpělivě a pokorně, protože to pokládala za zasloužený trest. Jakmile slečna Scatcherdová po odpoledním vyučování odešla, příběhla jsem k Heleně, strhla jsem jí to potupné znamení a hodila jsem je do ohně. Vztek, jehož Helena nebyla schopna, pátil mě celý den v duši a ustavičně mi stékaly po tvářích velké horké slzy, protože při podívané na Heleninu dojemnou odevzdanost do osudu se její srdce svíralo nesnesitelnou bolestí.

Asi za týden po těchto událostech slečna Templová dostala na svůj dopis odpověď od pana Lloyda a ukázalo se, že to, co jí napsal, souhlasí s mým vyprávěním. Slečna Templová shromáždila celou školu a oznámila, že bylo provedeno vyšetřování, zda jsou pravdivá obvinění, vznesená proti Janě Eyrové, a že ji teď může s radostí prohlásit za úplně očištěnou od všeho, z čeho byla nařčena.

Učitelky mi pak podaly ruku a políbily mě a v řadách mých spolužaček se ozval radostný šepot.

Od té chvíle, co jsem byla zbavena bolestného břemene, pustila jsem se znovu s chutí do práce a umínila jsem si, že musím překonat všechny nesnáze. Těžce jsem se lopotila, ale mé úspěchy byly přiměřené mému úsilí; neměla jsem od přírody spolehlivou paměť, ale cvikem se mi zlepšila a soustavným učením se mi zbystřil mozek; za několik týdnů jsem postoupila do vyšší třídy a za necelé dva měsíce jsem se začala učit francouzštině a kreslení. Téhož dne, kdy jsem se naučila přítomnému a minulému času slovesa être, nakreslila jsem také poprvé domek (jehož zdi, mimochodem, byly ještě šikmější než nakloněná věž v Pise).

Když jsem se večer ukládala ke spaní, zapomněla jsem si v představách vybavit barmakovskou hostinu, totiž horké smažené brambory nebo čerstvé mléko s bílým chlebem, jimiž jsem si zvykla obrazně ukájet hlad. Místo toho jsem se kochala podívanou na vysněné obrazy, které jsem viděla ve tmě a které byly všechny dílem mých rukou: lehce načrtnuté domy a stromy, malebné skály a zříceniny, stáda dobytka jako od Cuypa, jemně zbarvené motýly poletující nad růžovými poupaty, ptáky klovající do zralých třešní, hnízda zlatohlávků s perleťově lesklými vejci, kolem nichž se vinuly mladé břechťanové výhonky. Zkoumala jsem také v duchu možnosti, zda budu jednou umět plynne překládat z francouzské pohádkové knížky, kterou mi madame Pierrotová toho dne ukázala. Ale ještě než jsem tu otázku uspokojivě rozřešila, zmožil mě sladký spánek.

Správně řekl Šalomoun: "Lepší jest krmě z zeli, kdež jest láska, nežli z krmného vola, kdež jest nenávisť."

Nebyla bych Lowood i se všemi nedostatky a strádáním vyměnila za Gateshead s každodenním blahobytem.

Kapitola 9.

Jenže nedostatků, totiž hlavně strádání v Lowoodu ubývalo.

Bližilo se jaro, vlastně jsme je už měli: zimní mrazy ustaly, sníh roztál a řezavý vítr zmírněl. Mé ubohé nohy, opuchlé a ošlehané třesutými lednovými mrazy, že jsem div neochromla, začaly se ve vlažnějším dubnovém počasí hojit a otoky scházely; ráno a večer nám už v žilách netuhla krev při teplotách jako v Kanadě; docela dobře jsme vydržely hodinu pobíhat po zahradě; když svítlo slunce, bylo tam někdy dokonce příjemně a vlně, na hnědých záhoncích začínala růst tráva, která byla každým dnem zelenější, až člověka maně napadala myšlenka, že se po nich v noci prochází Naděje a zanechává po sobě každým dnem viditelnější stopy. Mezi stébly trávy vykukovaly kvítky: sněženky, krokusy, fialové podléšky a zlatooké macešky. Ve čtvrté odpoledne jsme chodily na procházku (měly jsme toho dne jen dopolední vyučování) a nalézaly jsme u cesty a pod živými ploty ještě něžnější polorozvité květinčky.

Objevila jsem také, že za vysokými zdmi zahrady, vroubenými železnými hroty, čeká velké a radostné překvapení, které ohraničoval jen obzor - ve věnci velebných hor se tam prostíralo bujně zelené údolí, místy ztmnělé hlubokými stíny, a protékal jím jasný potůček s tmavými kaménky a jiskřivými víry. Vypadalo docela jinak, než dokud jsem je vídala ztuhlé mrazem pod ocelově šedivou zimní oblohou a sněžným příkrovem! Tehdy se přes fialové vrcholky hor honily mlhy, studené jako smrt, hnané východním větrem, a valily se dolů do údolí a slatin, kde splývaly se zmrzlou párou nad potůčkem! Tehdy to nebyl potůček, ale kalný dravý proud, prodíral se mezi stromy a jeho divoký řev se rozléhal údolím; často býval ještě rozvodněn prudkým lijákem nebo chumelenicí a les na jeho březích vypadal jako husté řady kostlivců.

Po dubnu přišel květen - jasný a rozzářený; na modré obloze pokojně svítlo slunce a celý měsíc foukal vlahý západní nebo jižní vítr. A pak teprve se rostlinstvo rozbujelo, i Lowood jako by si rozpustil husté vlasy - celý se zazelenal a rozkvetl; kostry vysokých jilmů, jasanů a dubů slavnostně obživly, v koutech zahrady se hojně rozrůstaly lesní

rostliny, všechny prolákliny se pokryly kobercem nesčetných odrůd mechu a tam, kde bujně kvetly petrkliče, jako by země vyzářovala sluneční světlo, kdežto ve stínu něžně prosvítaly jako rozházené vločky bledého pozlátka. Všech těch krás jsem užívala plně, volně, nestřeženě a téměř osaměle. Ale musím vysvětlit, jak se to stalo, že jsem se z nich mohla radovat najednou tak svobodně.

Vylíčila jsem rozkošný koutek země, zasazený uprostřed hor a lesů a rozložený na březích potoka. Byl vskutku rozkošný, ale byl-li také zdravý, to je jiná otázka.

Zalesněné údolí, v němž ležel Lowood, bylo kolébkou mlh, které jsou pařeníštěm bacilů, a ty se s rychlým příchodem jara brzy rozbujely, vnikly do našeho sirotčince, do přeplněné učebny a ložnice zanesly tyf, a ještě než nastal máj, proměnil se náš ústav v nemocnici.

Chovanky byly náchylné k nákaze, protože přes zimu byly zpola vyhladovělé a zesláblé po zanedbaném nachlazení - z osmdesáti jich onemocnělo pětadvacet. Přestalo se vyučovat, kázeň se uvolnila. Těch několik, které zůstaly zdravé, mělo téměř neomezenou volnost - ústavní lékař nařídil, že nemají-li se také rozstomat, potřebují častý pohyb na čerstvém vzduchu. I kdyby to nebyl nařídil, beztak neměl nikdo kdy, aby nás hlídal a omezoval. Slečna Templová se zcela věnovala nemocným, ustavičně byla kolem nich a odcházela z nemocničního pokoje jenom na několik hodin v noci, aby se trochu vyspala. Učitelky byly plně zaměstnány balením a jinými nutnými přípravami k odjezdu šťastných dívek, které měly přátele a příbuzné, takže je mohli a chtěli ze sídla nákazy vysvobodit.

Mnohé dívky, jež nemoc už zachvátila, brzy po návratu domů zemřely; jiné umřely v ústavě a byly pochovány tiše a rychle, protože se při tak prudce nakažlivé nemoci nesmělo s pohřbem otálet.

V Lowoodu se tedy usídlila nemoc a smrt tam byla častou návštěvnicí; v ústavních zdech zavládl ponurý smutek a strach; místnosti a chodby byly načichlé nemocničním pachem, drogy a léky se marně snažily zahnat morový dech smrti.

A venku se zatím klenula čistá májová obloha bez mráčku nad smělými kopci a krásným zalesněným údolím. Zahrada se pestřila květy; sléz byl vysoký jako stromy, rozvily se lilie, rozkvetly tulipány a růže; na obrubách záhonků se pestřily růžové travičky a karminové plnokvěté sedmikrásky; šípkové růže ráno a večer vydechovaly kořenou jablečnou vůni. Jenže lowoodské chovanky z těch voňavých pokladů většinou nic neměly, leda když některá dostala do rakve skromnou kytíčku.

Ale já a ostatní, které zatím neonemocněly, jsme plně užívaly krásné krajiny a pohody - směly jsme se od rána do večera potulovat po lesích jako Cikánky, dělaly jsme si, co jsme chtěly, a chodily jsme, kudy jsme chtěly; také jsme měly lepší stravu. Pan Brocklehurst s rodinou se k Lowoodu ani nepřiblížoval, a proto už tak bedlivě neprohlížel účty za domácnost; protivná hospodyně odjela ze strachu před nákazou a její nástupkyně, bývalá správkyně lowtonského dispenzáře, ještě nepřivýkla novým poměrům a krmila nás dost vydatně. Nemusela také už krmit tolik krků, protože nemocné jedly moc málo; při snídani jsme měly plnější misky, a když nebylo kdy uvařit oběd, což se stávalo často, dávala nám velké kusy studeného nákypu nebo tlusté krajíce chleba se sýrem, které jsme si braly s sebou do lesa, kde jsme už měly každá své oblíbené místočko, a tam jsme se přepychově naobědvaly.

Já jsem nejraději sedávala na širokém hladkém kameni, který bílý a suchý vyčníval uprostřed potůčku a k němuž jsem se nedostala jinak, než když jsem se přebrodila vodou bosa. Na kamení bylo tak málo místa, že se na něm mohla vedle mne pohodlně usadit jen jedna dívka - Marie Anna Wilsonová, tehdy má nejmilejší kamarádka, velmi bystrá a ostražitá osůbka, v jejíž společnosti jsem si libovala jednak proto, že byla vtipná a svérázná, a za druhé proto, že jsem se s ní cítila volně. Byla o několik let starší než já, znala svět líp a uměla mi vyprávět o mnohém, o čem jsem se ráda něco dozvíдалa; dovedla ukájet mou zvědavost; byla také velmi shovívavá vůči mým chybám a nikdy mě neomezovala ani nekrotila, ať jsem řekla cokoli. Měla vypravěčské vlohy, a já jsem zase ráda všechno rozbírala; já jsem se ráda vyptávala a ona ochotně poučovala, a tak jsme se spolu dobře snášely a bavily, ačkoli naše rozhovory snad nebyly zrovna povznášející.

Ale kde zatím byla Helena Burnsová? Proč jsem těch blažených dnů svobody neužívala s ní? Copak jsem na ni zapomněla? Nebo jsem byla tak bídna, že mě její čistá duše už omrzela? Marie Anna Wilsonová, o které zde mluvím, se mé první známé jistě nevyrovnala - dovedla mi jen vyprávět zábavné příběhy a přizvukovat mému jadernému a uštěpačnému klevetění, v němž jsem si libovala.

Kdežto Helena, jestliže jsem ji správně vystihla, mohla každého, kdo měl štěstí se s ní stýkat, jistě zušlechtit a povznést na vyšší úroveň.

Věř mi, čtenáři, že jsem to dobře věděla a cítila - jsem sice velmi nedokonalý tvor, mám spoustu chyb, které v mé povaze vyváží jen málo dobrých vlastností, ale Helena Burnsová mě nikdy neomrzela a nikdy mě k ní nepřestala poutat silná, něžná a uctívá náklonnost, jakou v mém srdci do té doby nikdo jiný nevzbudil. Nebylo to ani možné, protože Helena mi vždycky a za všech okolností projevovala tiché a věrné přátelství, nikdy neztrpčené špatnou náladou a nikdy nezkalené podrážděním. Helena byla nemocná - neviděla jsem ji už několik týdnů, ležela někde nahoře v pokoji. Řekly mi, že není v nemocniční části domu, kde leží dívky s tyfem. Stonala na souchotiny, nikoli na tyf, a souchotiny jsem si ve své nevědomosti představovala jako dost lehké onemocnění, které se časem a pečlivým ošetřením jistě vyléčí. Této své domněnce jsem pevně věřila, protože slečna Templová jednou či dvakrát vyvedla Helenu odpoledne do zahrady, když bylo teplo a svítalo slunce; ale nesměla jsem s ní promluvit; vídala jsem ji jen z okna učebny, a dost nezřetelně, protože byla celá zabalená v plédu a seděla na verandě dost daleko od domu.

Jednou večer na počátku června jsem se s Marií Annou zdržela hodně dlouho v lese; jako obvykle jsme se odloučily od ostatních a zabloudily jsme dost daleko, takže jsme nevěděly, jak se dostaneme zpátky; musely jsme se zeptat na cestu v osamělém domku, kde bydlil muž se ženou, hlídač stáda polodivokých vepřů, kteří se v lese pásli na žaludech. Když jsme se vracely, vyšel už měsíc; u vrátek do zahrady stál malý koník, kterého jsme znaly, protože patřil lékaři, a Anna Marie podotkla, že je někomu asi moc zle, když tak pozdě večer zavolali pana Batese. Vešla do domu; zůstala

jsem ještě chvíli venku, protože jsem si chtěla zasadit na svém záhonku hrst kořínků, které jsem si vyhrabala v lese - bála jsem se, aby do rána neuvadly. Ani pak se mi nechtělo dovnitř; padala rosa a květy tak voněly! Byl tak příjemný večer, jasný a teplý; obloha na západě ještě žhnula a slibovala, že zítra zas bude krásný den, a na ztemnělé východní obloze velebně vycházel měsíc. Viděla jsem to všechno a radovala jsem se z toho, jak to dovede jen dítě, ale najednou mě napadla myšlenka, která mi ještě nikdy nevstoupila na mysl:

"Je to tak smutné, když někdo teď leží nemocný a může každou chvíli umřít!

Svět je tak krásný - bylo by to hrozné, kdyby člověk musel odtud odejít bůhvíkam!"

A začala jsem poprvé vážně usilovat, abych si ujasnila, co mi bylo odedávna vštěpováno o nebi a pekle; poprvé se má duše začala těm představám polekaně bránit a poprvé se mi vzadu a vpředu a všude kolem dokola zjevila nezměřitelná propast. Dovedla jsem si jasně představit jen jediný bod - přítomnost, všechno ostatní se ztrácelo v beztvárném mraku a bezedných hlubinách; a má duše se chvěla hrůzou při pomýšlení, že by mohla zakolísat a utonout v tom chaosu.

Zaujatá touto novou představou jsem najednou zaslechla, jak se otvírají domovní dveře; vyšel z nich pan Bates a s ním ošetřovatelka. Jakmile nasedl na koně a odjel, chtěla zase zmizet v domě, ale honem jsem k ní přiběhla.

"Jak je Heleně Burnsové?"

"Moc špatně," odpověděla.

"Pan Bates tedy přijel k ní?"

"Ano."

"A co říkal?"

"Říkal, že tady už dlouho nebude."

Kdybych ta slova byla slyšela včera, byla bych jim rozuměla tak, že ji odvezou domů, do Northumberlandu. Vůbec by mě nenapadlo, že by to mohlo znamenat, že umírá. Ale v té chvíli jsem to věděla ihned; jasně jsem pochopila, že Heleniny dny na tomto světě jsou sečteny a že odejde do říše duchů, jestli taková říše někde je. Strnula jsem hrůzou, pak jsem pocítila prudký žal a potom touhu - musím Helenu vidět! Zeptala jsem se, v které místnosti leží.

"V pokoji slečny Templové," řekla ošetřovatelka.

"Smím tam? Chtěla bych jí něco říci."

"Kdepak, dítě! Asi by vás k ní nepustily! Ale měla byste už jít dovnitř, dostanete horečku, jestli zůstanete venku, když padá rosa."

Ošetřovatelka za sebou zavřela domovní dveře a já jsem vešla dovnitř postranním vchodem, kudy se chodilo do učebny; přišla jsem právě včas - bylo devět hodin a slečna Millerová svolávala chovanky, aby šly spát.

Asi tak za dvě hodiny - bylo snad už jedenáct - jsem tiše vstala; nemohla jsem usnout a podle úplného ticha v ložnici jsem soudila, že mé spolužačky tvrdě spí - oblékla jsem si šaty přes noční košili, bosa jsem se vykradla z ložnice a šla jsem hledat pokoj slečny Templové. Byl úplně na druhém konci domu, ale znala jsem cestu a světlo měsíce na jasné letní obloze tu a tam padalo okny do chodby, takže jsem se tam bez nesnází vyznala. Když jsem se blížila k nemocničnímu pokoji, ucítila jsem varovný pach kafru a lihu; rychle jsem ty dveře minula, protože jsem se bála, aby mě neslyšela ošetřovatelka, která tam v noci bděla.

Měla jsem strach, aby mě tam nepřistihla a neposlala mě zpátky. Musela jsem vidět Helenu - musela jsem ji obejmout, než umře - musela jsem jí dát poslední políbení a promluvit s ní několik posledních slov.

Sestoupila jsem po schodech, prošla chodbou v přízemí, podařilo se mi neslyšně otevřít a zavřít dvoje dveře, pak jsem zas vystoupila po jiném schodišti a octla jsem se přímo proti pokoji slečny Templové. Klíčovou dírkou a zpod dveří pronikalo světlo - všude kolem dokola bylo úplné ticho. Když jsem se přiblížila, viděla jsem, že jsou dveře trochu pootevřené, snad aby měl do pokojíku k nemocné přístup čerstvý vzduch. Nemohla jsem otálet, hořela jsem netrpělivostí - smysly jsem měla až bolestně napjaté a duši mi svírala úzkost - a tak jsem otevřela dveře dokořán a podívala jsem se dovnitř. Pátrala jsem tam po Heleně a děsila jsem se, že ji uvidím mrtvou.

Vedle postele slečny Templové stálo lůžko zpola zakryté bílými závěsy kolem postele. Pod příkrývkou jsem viděla tělo, ale obličej zakrývaly závěsy, a v lenošce u lůžka seděla ošetřovatelka, s kterou jsem večer mluvila v zahradě, a spala; na stole čadila svíčka, u níž asi zapomněla přistříhnout knot. Slečna Templová tam nebyla; později jsem se dověděla, že ji zavolali do nemocničního pokoje k dívce, která blouznila v horečce. Přistoupila jsem blíž a postavila jsem se u postýlky; ruku jsem měla na závěsu, ale z opatrnosti jsem napřed promluvila, než jsem jej odhrnula. Pořád jsem se děsila, že v postýlce uvidím mrtvou.

"Heleno!" zašeptala jsem tiše. "Jsi vzhůru?"

Pohnula se, odhrnula závěs a spatřila jsem její obličej, bledý a vyhublý, ale úplně klidný - tak málo změněný, že se mé obavy okamžitě rozptýlily.

"jsi to ty, Jano?" zeptala se jemným hlasem, který jsem tak dobře znala.

"Ne, vždyť Helena neumře," pomyslíla jsem si, "všichni se mýlí - kdyby měla umřít, nemohla by mluvit a vypadat tak klidně."

Naklonila jsem se nad postýlkou a políbila jsem ji; čelo měla studené, i hubené tváře, i ruku a zápěstí, ale usmívala se jako jindy.

"Co tady děláš, Jano? Je už jedenáct pryč, před chvílí jsem slyšela odbíjet hodiny."

"Jdu se na tebe podívat, Heleno. Slyšela jsem, že ti je moc špatně, a nemohla bych usnout, kdybych si s tebou nepopovídala."

"Ty se jdeš se mnou rozloučit, já vím - možná že už je čas."

"Copak ty odjedeš, Heleno? Pojedeš domů?"

"Ano - domů - tam, kde je můj poslední domov - na věčnost."

"Ne, ne, Heleno!" Nemohla jsem žalem ani promluvit. Vší silou jsem potlačovala pláč - Helena dostala záchvat kašle, ale

ošetřovatelku neprobudila; když kašel polevil, ležela chvíli úplně vyčerpaná. Pak mi řekla šeptem:

"Jano, ty jsi bosa! Lehni si ke mně pod přikrývkou!"

Uposlechla jsem, Helena mě objala a já jsem se k ní přitiskla. Dlouho mlčela a pak mi zase řekla šeptem:

"Jsem moc šťastná, Jano! Až se dovíš, že jsem umřela, nesmíš se pro mne rmoutit - nemáš, proč bys nade mnou truchlila. Všichni jednou musíme umřít, a ta nemoc, na kterou umírám, vůbec nebolí - smrt přichází poněkud, mírně, má duše je klidná. Nikdo mne nebude moc litovat, mám jen otce, ale ten se nedávno oženil a nebude se mu po mně stýskat. Když umřu takhle mladá, vyhnu se aspoň velkým útrapám. Neměla jsem takové vlastnosti a nadání, abych se na světě dovedla uplatnit - jistě bych byla pořád chybovala."

"Ale víš, kde se octneš po smrti, Heleno? Dovedeš si to představit?"

"Věřím, že si mě Bůh vezme k sobě."

"Ale kde je Bůh? Kdo to je?"

"Náš Stvořitel, můj i tvůj - jistě nedá nikdy zahynout těm, které stvořil."

Spoléhám se na Všemohoucího a mám plnou důvěru, že je dobrý. Nemohu se už dočkat té velké chvíle, až se k němu navrátím a až se mi zjeví."

"Ty tedy věříš, Heleno, že je nebe a že se tam naše duše po smrti dostane?"

"Věřím v posmrtný život, věřím, že Bůh je dobrý, a proto mu bez starosti svěřuji svou nesmrtelnou duši. Bůh je můj otec, Bůh je můj přítel, miluji ho a věřím, že on miluje mne."

"A setkám se zase s tebou, Heleno, až umřu?"

"Jistě také přijdeš do říše blažených, drahá Jano, a tam tě uvítá Všemohoucí Otec nás všech."

Zase jsem zapochybovala, ale tentokrát jen v duchu: "A kde je ta říše? Copak opravdu někde je?" Objala jsem Helenu ještě pevněji; zdálo se mi, že ji miluji ještě víc než dřív; měla jsem pocit, že ji nemohu nechat odejít; schovala jsem si obličej na její šíji. Za chvíli řekla nejlíbeznějším hlasem:

"Ach, mně je tak dobře! Ten poslední záchvat kašle mě trochu unavil a teď se mi chce spát - ale neopouštěj mě, Jano, jsem ráda, že jsi u mne."

"Já u tebe zůstanu, drahá Heleno! Nikdo mě od tebe neodloučí."

"Je ti teplo, miláčku?"

"Ano."

"Dobrou noc, Jano."

"Dobrou noc, Heleno."

Políbily jsme se a za chvíli jsme obě usnuly.

Když jsem se probudila, byl už den; vyburcoval mě jakýsi nezvyklý pohyb; pozdvihla jsem oči: někdo mě držel v náručí - byla to ošetřovatelka a nesla mě po chodbě do ložnice. Nikdo mě nepokáral, že jsem nezůstala ve své posteli, všichni měli na mysli něco jiného, a tak mi nikdo nechtěl dát vysvětlení na spoustu mých otázek. Teprve za pár dní jsem se dověděla, že se slečna Templová vrátila do svého pokoje za svítání a našla mě v postýlce u Heleny Burnsové - tiskla jsem se obličejem k jejímu rameni a objímala jsem ji oběma rukama kolem krku. Spala jsem a Helena byla - mrtvá. Má hrobeček na hřbitově v Brocklebridge; celých patnáct let po její smrti to byla jen hromádka hlíny porostlá trávou, ale teď je tam šedivá mramorová deska s jejím jménem a pod ní je pouze jediné slovo "Resurgam."

Kapitola 10.

Až dosud jsem události svého bezvýznamného života zaznamenávala dopodrobně - prvních deset let jsem vylíčila málem ve stejném počtu kapitol. Jenže tohle nemá být můj životopis - chci zde čerpat ze své paměti jen to, o čem se mohu domnívat, že to je dost zajímavé. Proto pomínu mlčením téměř všechno, co jsem prožila v příštích osmi letech. Zmíním se o tom jenom několika řádky, abych navázala na další vyprávění.

Když tyf splnil v Lowoodu své pustošivé poslání, přestávala tam nákaza řádit, ale vyžádala si tolik obětí, že to ve veřejnosti vzbudilo pozornost. Zavedlo se vyšetřování, jak se tam nakažlivá nemoc mohla tolik rozšířit, a postupně vyšly najevo různé skutečnosti, které veřejnost nesmírně pohoršovaly. Zjistilo se, že ústav má nezdravou polohu, že chovanky dostávají nevyhovující stravu, co do množství i jakosti, že se k vaření užívá závadné vody z potoka, že jsou chovanky špatně ubytovány a mají nedostatečný oděv. Výsledky vyšetřování byly pro pana Brocklehursta pokořující, ale pro náš ústav blahodárné.

Dost zámožných a dobročinných lidí v hrabství přispělo štědrými částkami na postavení vhodnější budovy ve zdravější krajině; byly zavedeny nové předpisy, strava a oblečení chovanek se zlepšily a ústavní fond byl svěřen správnímu výboru. Pana Brocklehursta nebylo možno ponechat stranou, protože byl zámožný a měl vlivné příbuzné, a tak se udržel jako pokladník, ale při výkonu těchto povinností mu pomáhali pánové, kteří měli větší rozhled a pochopení, i úřad inspektora s ním sdíleli lidé, kteří dovedli udržovat přísnou kázeň v rozumných mezích, měli smysl nejen pro úspornost, ale i určité pohodlí chovanek, a byli soucitní a spravedliví. Po zavedení těchto reforem se z naší školy stal skutečně užitečný a zušlechťující ústav a já jsem v něm zůstala ještě osm let - šest let jako chovanka a dva roky jako učitelka - a v obou těch postaveních mohu dosvědčit, že náš ústav měl blahodárný význam.

Celých těch osm let jsem vedla jednotvárný život, ale nebyla jsem nešťastná, protože jsem nezhálela. Měla jsem možnost získat výtečné vzdělání, a láska k některým předmětům a touha vyniknout ve všech mě pobádala v práci - povzbuzovalo mě také upřímné potěšení, že učitelky jsou se mnou spokojené, zvláště ty, které mám ráda, a proto jsem plně využila výhod, které mi škola skýtala. V nejvyšší třídě jsem už měla nejlepší prospěch ze všech žaček a později mi bylo svěřeno učitelské místo, jež jsem horlivě zastávala dva roky, ale pak se můj osud obrátil.

Při všech těch změnách zůstala slečna Templová představenou školy a jí především vděčím za největší část získaných vědomostí; její přátelství a společnost mi byly zdrojem útěchy - byla mi matkou, vychovatelkou a později družkou. Potom se provdala, odstěhovala se s manželem (duchovním, výtečným člověkem, který byl takřka hoden své ženy) do vzdáleného hrabství a tím jsem ji ztratila.

Od toho dne, kdy od nás odešla, byla jsem jako vyměněná - vždyť s ní mě opustil pocit, že jsem v Lowoodu konečně zakotvila a našla tam do jisté míry domov. Přejala jsem od ní něco z její povahy a mnoho jejích návyků, v mém myšlení zavládl soulad a má vznětlivá duše se trochu ustálila. Dovedla jsem se podříditi povinnostem a pořádku; byla jsem klidná a domnívala jsem se, že jsem spokojená; ostatním, a obvykle i sama sobě, jsem se jevila jako ukázněný jedinec, který se dovede ovládat.

Ale osud v podobě důstojného pána Nasmythe mě od slečny Templové odloučil; brzy po svatebním obřadu jsem ji uviděla naposledy, jak v cestovním obleku nastoupila do poštovního kočáru; dívala jsem se za ní, jak ujížděl do kopce a zmizel za jeho úbočím, a pak jsem odešla do svého pokoje a zůstala jsem tam o samotě skoro až do večera, protože na oslavu té velké události jsme neměly odpoledne vyučování.

Téměř celou tu dobu jsem přecházela po pokoji sem a tam. Domnívala jsem se, že jen truchlím nad svou ztrátou a přemýšlím, jak bych si ji mohla nahradit.

Ale když jsem se vytrhla z úvah, odpoledne minulo a venku se už setmělo, a teprve pak jsem si začínala uvědomovat, že se zatím se mnou udála změna: že jsem ze sebe stříšla všechno, co jsem si vypůjčila od slečny Templové - že totiž zároveň s ní zmizelo to jasné a klidné ovzduší, které jsem vdechovala v její blízkosti - že jsem se zas octla ve svém přirozeném živlu, že se ve mně znovu probouzí má vznětlivost. Nebylo mi, jako bych ztratila oporu, ale spíše nějaký mocný popud - nechyběla mi schopnost uvažovat klidně, ale už jsem neměla důvod, abych tak uvažovala. Lowood byl kolik let celým mým světem, zvykla jsem si na tamější soustavnou kázeň, ale najednou jsem si uvědomila, že svět je veliký a že v něm čekají rozličné naděje, obavy a vzrušující zážitky na ty, kdo mají odvahu pustit se do jeho rozlehlých prostor, kde na ně číhá nebezpečí, a hledat tam opravdové životní zkušenosti.

Přistoupila jsem k oknu, otevřela jsem je a podívala jsem se ven. Viděla jsem obě křídla domu, zahradu, okolí Lowoodu a kopce na obzoru. Můj pohled se jen svezl po blízkých předmětech a spočinul na těch nejvzdálenějších, na modravých vrcholcích kopců; toužila jsem, abych se dostala až za ně; všechno, co ohraničovaly ty kamenité kopce porostlé vřesem, zdálo se mi jako vězení, kde jsem se cítila jako vyhoštěná. Sledovala jsem očima bílou silnici, která se vinula kolem úpatí kopce a mizela v hlubokém průsmyku - tolik jsem toužila, abych se po ní mohla pustit ještě dál! Vzpomínala jsem, jak jsem po té silnici dostavíčkem za soumraku sjížděla do údolí, zdálo se mi, že to je už celý dlouhý věk, co jsem přijela do Lowoodu, a od té doby jsem se odtamtud ani nehнула. Všechny prázdniny jsem strávila v ústavě; paní Reedová mě nikdy nepozvala do Gatesheadu; ani ona, ani nikdo z její rodiny mě nepřijel navštívit. Vůbec jsem neměla s vnějším světem spojení - žádný dopis ani vzkaz; školní předpisy, školní povinnosti, školní obyčeje a pojmy, hlasy a tváře, rčení, obleky, záliby a antipatie - to bylo všechno, co jsem věděla o životě. A najednou jsem cítila, že to nestačí; za to odpoledne jsem náhle měla osmi jednotvárných let ve škole až po krk. Toužila jsem po svobodě, vzdychala jsem po svobodě, modlila jsem se za svobodu, ale zdálo se mi, jako by se má modlitba rozptýlila ve vanoucím větříku. Vzdala jsem se té touhy a pomodlila jsem se pokorněji, aby mi byla dopřána změna, která by mi dala nový popud - i tato modlitba jako by se rozplynula v nekonečném prostoru. "Dopřej mi tedy, Bože, alespoň nějaké nové otročení!" vykřikla jsem zcela zoufalá.

V té chvíli začalo zvonit k večeři a musela jsem dolů. Neměla jsem kdy, abych se věnovala svým přerušným úvahám, dokud se neoctnu v posteli, ale i pak mě učitelka, s níž jsem sdílela pokoj, zdržovala dlouhou rozprávku o bezvýznamných věcech, takže jsem se nemohla soustředit na otázku, ke které jsem se tolik toužila vrátit. Nemohla jsem se dočkat, až spánek mé společnici zavře ústa.

Zdálo se mi, že kdybych se znovu zamyslela nad tím, co mě napadlo, když jsem se dívala z okna, jistě bych našla nějaké uspokojivé řešení.

Slečna Gryceová konečně začala chrápat - byla to statná rodačka z Walesu a zvuky, jež ve spánku obvykle vydávala nosem, vždycky mě dost sužovaly, ale tentokrát jsem ty první hluboké tóny uvítala s úlevou, jako znamením, že mě nebude nic rušit. A hned mi oživila v mozku myšlenka, která byla už málem zahlazena.

"Nové otročení! Na tom něco je," řekla jsem si (samozřejmě v duchu - nemluvila jsem nahlas. Jistě na tom něco je, protože to nezní moc lákavě jako třeba slova Svoboda, Vznešení, Požitek - ta zní vskutku příjemně, ale pro mne to jsou jen prázdné, pomíjivé zvuky a zbytečně mařím čas, když jim naslouchám.

Ale Otročení - to je přece skutečnost. Každý přece může otročit - já tady otročím už osm let, a teď bych zas chtěla otročit někde jinde. Toho bych snad mohla dosáhnout vlastním přičiněním, ne? Je to přece proveditelné! Ano - ano - je to dosažitelný cíl, a když budu usilovně přemýšlet, vymyslím si snad nějaký prostředek, jak ho dosáhnout.

Abych svůj nebohý mozek vyburcovala k činnosti, posadila jsem se na posteli.

Byla sychravá noc - přehodila jsem si přes ramena pléd a začala jsem usilovně přemýšlet.

"Co vlastně chci? Nové místo, nové prostředí, nové tváře kolem sebe a nové okolnosti; chci to, protože je zbytečné chtít něco lepšího. Jak to lidé dělají, když chtějí nalézt nové místo? Obracejí se asi na své známé - jenže já žádné nemám. Ale na světě je jistě mnoho lidí, kteří také nemají známé, musejí se sami o sebe starat a také si sami pomoci - jakým způsobem si hledají zaměstnání?"

Nevěděla jsem, nic mi nenapadlo; nařídila jsem tedy mozku, aby honem našel nějakou odpověď. Pracoval, čím dál tím úporněji; cítila jsem, jak mi krev buší v hlavě a ve spáncích, ale téměř hodinu jsem napínala mozek bezvýsledně, vládl v něm stále zmatek. Z toho marného úsilí jsem se roztrásla jako v horečce; vstala jsem a prošla jsem se po pokoji, přistoupila jsem k oknu, odhrnula záclonu a zahlédla jsem několik hvězd; pak mě zas roztrásla zima a honem jsem vlezla do postele.

Nějaká dobrá víla mi za mé nepřítomnosti jistě zanechala na podušce tak usilovně hledané řešení; když jsem si na ni položila hlavu, vynořilo se mi v mozku docela klidně a přirozeně: "Ti, kdo hledají místo, inzerují v novinách; musíš si dát inzerát do ... ského věstníku."

"Jenže já nevím, jak se to dělá."

Můj mozek našel hladce a hbitě odpověď:

"Musíš ten inzerát sestavit, dát do obálky i s penězi na zaplacení a poslat do redakce Věstníku; musíš to dát v Lowtonu na poštu co nejdříve, jakmile to bude možné; odpovědi si nech posílat na své jméno na tamější poštu; asi za týden po odeslání dopisu se tam půjdeš zeptat, zda došla nějaká odpověď, a pak se musíš podle toho zařídit."

Tento plán jsem si několikrát zopakovala, dokud jej můj mozek nestrávil; když nabyl zcela jasné a věcné podoby, pak teprve jsem spokojeně usnula.

Jakmile se rozednilo, byla jsem už vzhůru; sestavila jsem inzerát, dala do obálky a napsala na ni adresu, ještě než začal školní zvonec odzvánět ranní budiček. V mém inzerátě stálo:

"Mladá žena s učitelskou praxí" (copak jsem nebyla už dva roky učitelkou?) "hledá místo u rodiny s dětmi do čtrnácti let" (nebylo mi ještě ani osmáct, a proto jsem se domnívala, že bych se nemohla ujmout vedení žáků, kteří by mi byli věkem bližší). "Je způsobilá vyučovat všem předmětům zavedeným v dobrých anglických školách, a mimoto francouzštině, kreslení a hudbě" (čtenáři se bude výčet možná zdát chudý, ale na tehdejší dobu byl dost obsažný).

"Odpovědi adresujte: J. E., pošta v Lowtonu, -ské hrabství."

Inzerát jsem měla celý den zamčený v zásuvce. Po svačině jsem si od nové představené vyžádala dovolení, abych mohla v Lowtonu obstarat nějaké nákupy pro sebe a několik svých kolegyní, představená ochotně svolila a já jsem šla. Byly to dvě míle cesty a večer pršelo, ale dny byly ještě dlouhé. Zašla jsem do několika obchodů, hodila jsem dopis do poštovní schránky a vrátila jsem se v lijáku, v promáčených šatech, ale s úlevou v srdci.

Příští týden se mi zdál dlouhý - posléze- však přece skončil, jako všechno tady na zemi, a k večeru jednoho příjemného podzimního dne jsem se opět vydala pěšky po silnici do Lowtonu. Byla to dost malebná cesta, vedla po břehu potůčku, který se vinul půvabným údolím; ale tentokrát mě víc než přírodní krásy zajímaly dopisy, které na mne možná čekají v městěčku.

Jako účel své vycházky jsem udala, že musím k ševci, aby mi vzal míru na nové boty. Proto jsem tu pochůzku odbyla nejdřív, a pak teprve jsem šla na poštu, která byla naproti ševcovskému krámku v téže čisté a tiché uličce; na poště úřadovala stará žena, která měla na nose rohové brýle a na ruku černé háčkové rukavice bez prstů.

"Jsou zde nějaké dopisy pro J. E.?" zeptala jsem se jí.

Podívala se na mne přes brýle, otevřela zásuvku a dlouho se v ní přehrabovala, tak dlouho, že má naděje už začínala kolísat. Konečně vytáhla nějaký dopis, podržela si jej skoro pět minut před brýlemi a podala mi jej přes přepážku a při tom zas na mne vrhla zvědavý a nedůvěřivý pohled. Byl to dopis pro J. E.

"Jen jeden?" zeptala jsem se.

"Víc jich tu není," řekla. Strčila jsem jej do kapsy a obrátila se čelem k domovu; nemohla jsem si dopis přečíst hned - podle školních předpisů jsem se musela vrátit do osmi, a bylo už půl osmé.

Po návratu na mne čekaly různé povinnosti - musela jsem hodinu dohlížet na chovanky, dokud se učily, potom jsem musela číst modlitby (ten večer byla řada na mně) v ložnici, kde se chovanky ukládaly k spánku, a pak jsem ještě večeřela s ostatními učitelkami. Když jsme se konečně rozešly do svých pokojů, zase jsem nebyla sama, měla jsem přece v pokoji slečnu Gryceovou. Ve svícnu zbyl jen kousíček svíčky a bála jsem se, že má spolubydlící bude mluvit tak dlouho, dokud i ten nedohoří; našťastí jsme však byly po vydatné večeři, která měla na mou společnici uspávací účinek; ještě jsem se ani nesvlékla a už jsem ji slyšela chrápat. Ve svícnu zbýval kousíček svíčky; honem jsem dopis vytáhla z kapsy - na pečeti bylo písmeno F a obsah dopisu byl stručný:

"Má-li J. E., která minulý čtvrtek inzerovala v ... ském věstníku, zmíněnou kvalifikaci a může-li předložit uspokojivé doporučení, pokud jde o její osobu a dosavadní činnost, mohu jí nabídnout místo učitelky u devítiletého děvčátka s platem třiceti liber ročně. Žádám J. E., aby laskavě zaslala své jméno, adresu, příslušná doporučení a jiná podrobnější sdělení na adresu: paní Fairfaxová, Thornfield u Millcote, hrabství xx."

Dlouho jsem si ten dopis prohlížela - rukopis byl staromódní a trochu roztřesený, jako by to psala nějaká stará žena.

Tohle mě uspokojilo - nebyla bych si to přiznala, ale měla jsem obavy, že takovým samostatným jednáním jen podle své hlavy bych se mohla dostat do nějaké bryndy; především jsem si přála nalézt nějaké slušné místo, solidní, en régle. Řekla jsem si, že taková stará paní by se mi mohla docela dobře hodit. Tak vida, paní Fairfaxová! Jako bych ji viděla před sebou, v černých šatech a vdovském čepěčku; možná chladnou, ale celkem zdvořilou, zkrátka vzor starší počestné Angličanky. Thornfield! To je bezpochyby jméno jejího domu, jistě pěkného a spořádaného - ale nedovedla jsem si jasně představit, jak asi vypadá.

Millcote v hrabství xx! Honem jsem se rozpomněla na mapu Anglie a za chvíli už jsem se upamatovala, kde je to hrabství i to město - o sedmdesát mil blíž Londýnu než zapadlé končiny, kde jsem tehdy žila; také mi to bylo docela vhod.

Toužila jsem dostat se někam, kde je živo a rušno, a Millcote je velké průmyslové město na řece A ..., je tam bezpochyby velký ruch, ale tím líp, aspoň to bude úplná změna. Představa vysokých dýmajících komínů mě sice moc nelákala, ale utěšovala jsem se nadějí, že Thornfield bude patrně od toho města dost daleko.

V tom zbytek svíčky roztál a knot zhasl.

Nazítí jsem musela podniknout další kroky - nemohla jsem si už nechávat svůj plán jen pro sebe, musela jsem se s ním svěřit, abych jej mohla uskutečnit.

V polední přestávce jsem požádala představenou o rozmluvu a řekla jsem jí, že bych mohla dostat nové místo, kde bych měla dvojnásobný plat (v Lowwoodu jsem měla jen patnáct liber ročně). Prosila jsem ji, aby o tom zpravila pana

Brocklehursta nebo někoho jiného z výboru a zeptala se jich, zda by mi dali požadované doporučení. Představená mi ochotně slíbila, že to zprostředkuje.

Nazítí přednesla mou žádost panu Brocklehurstovi, ale ten řekl, že musí napřed dopsat paní Reedové, mé příbuzné a opatrovnici. Poslal jí tedy dopis a paní Reedová odpověděla, že si mohu dělat, co chci, že se už dávno přestala vměšovat do mých záležitostí. Obsah jejího dopisu se musel dát na vědomí všem členům výboru, a konečně - po hrozných dlouhých průtahách, jak se mi aspoň zdálo - jsem dostala písemné povolení, že tedy smím nastoupit lepší místo, dostanu-li je, s připojeným ujištěním, že jsem se v Lowoodu vždycky chovala dobře, jako učitelka i jako žačka, a proto dostanu i požadované doporučení, v němž budou oceněny mé osobní vlastnosti i učitelské schopnosti, podepsané osobami, kterým je svěřen dozor nad lowoodským ústavem.

Toto doporučení jsem obdržela asi za měsíc, poslala jsem jeho opis paní Fairfaxové a dostala jsem od ní odpověď.

Psala, že je všechno v pořádku, a oznámila mi, že mám u ní nastoupit místo vychovatelky za čtrnáct dní.

Zaměstnávala jsem se horlivě přípravami a těch čtrnáct dní mi rychle uběhlo.

Neměla jsem moc velkou výbavu, ale byla přiměřená mým potřebám; za poslední den jsem si stačila sbalit kufr - tentýž, s kterým jsem před osmi lety přijela z Gatesheadu.

Dřevěný kufr jsem převázala a přibila na něj cedulku se svým jménem a s adresou. Za půl hodiny si měl pro něj přijít posluha, aby jej dopravil do Lowtonu, kam jsem se musela nazítí časně ráno vydat pěšky k dostavníku. Vykartáčovala jsem si černé soukenné cestovní šaty, připravila jsem si klobouk, rukavice a rukávník; prohlédla jsem všechny zásuvky, abych tam nic nezapomněla, a pak jsem už neměla docela nic na práci - posadila jsem se, abych si trochu odpočala.

Ale nešlo to; ačkoli jsem byla celý den na nohou, nemohla jsem si odpočinout ani na chvíli, byla jsem příliš rozrušená. Toho večera končilo jedno období mého života a ráno mělo začít nové - věděla jsem, že v noci ani nezamhouřím oko, že budu tu velkou změnu očekávat v horečném napětí.

"Slečno," řekla mi služebná, kterou jsem potkala v hale, kde jsem bloudila jako duch, který nemá nikde stání, "dole na vás někdo čeká."

"Bezpochyby posluha," pomyslíla jsem si a bez vyptávání jsem běžela dolů. Na cestě do kuchyně jsem šla kolem zadního salónku vyhrazeného učitelkám; byly tam pootevřené dveře a někdo z nich vyběhl do chodby.

"Je to opravdu ona! Poznala bych ji všude!" vykřikla ta osoba, která mě na chodbě zastavila a chytila mě za ruku.

Podívala jsem se na ni; viděla jsem před sebou usedlou ženu oblečenou jako lepší služebná, ale ještě mladou; byla velice hezká, měla černé vlasy a oči a živě zbarvenou pleť.

"Tak co, nemůžete mě poznat?" zeptala se mne hlasem a s úsměvem, které mi byly povědomé. "Snad jste na mne už nezapomněla, slečno Jano?"

Ve vteřině jsem ji prudce objímala a líbala. "Bětuško! Bětuško! Bětuško!" Víc jsem ze sebe nevypravila. Bětuška se smála a plakala zároveň a šly jsme se spolu posadit do salónku. Před krbem stál asi tak tříletý človiček v kostkovaném kabátku a kalhotkách.

"To je můj hošíček Bobík," ihned se pochlubila Bětuška.

"Vy jste vdaná, Bětuško?"

"Ano, skoro už pět let, vzala jsem si kočího, Roberta Leavena, a mám také holčičku, té jsem dala jméno Jana."

"Z Gatesheadu jste se odstěhovali?"

"Ne, bydlíme tam ve vrátnici; bývalý vrátný je pryč"

"Nu, a jak se tam všichni mají? Musíte mi o nich povídat, Bětuško, ale nejdřív se posaďte - a co ty; Bobíku? Vezmu tě na klín, chceš?" Ale Bobík se raději přišoural k mamince.

"Ani jste moc nevyrostla, slečno Jano, a mohla byste trochu ztloustnou," pokračovala paní Leavenová. "Asi vás tady ve škole špatně krmili; slečna Eliška je o hlavu větší a slečna Jiřina nejméně dvakrát širší než vy."

"Jiřina je asi hezká, že, Bětuško?"

"Moc hezká. Loni v zimě byla s mamá v Londýně a všichni se jí tam obdivovali, a dokonce se do ní zamiloval nějaký mladý lord, ale jeho příbuzní byli proti tomu, aby se s ní oženil, a tak se spolu smluvili - věřila byste to? - že ji ten mladý lord unese, ale prozradilo se to a příbuzní jim to překazili. Vyslídila to slečna Eliška, bezpochyby ze závidosti, a teď jsou Eliška a Jiřina na sebe jako pes a kočka, pořád se jen hádají."

"Nu, a co je s Janem Reedem?"

"O mamá s ním není ani trochu spokojená. Byl na univerzitě, ale propadl prý při zkouškách. Potom z něho chtěl strýc mít advokáta a přál si, aby studoval práva - mladý pán vede moc zhýralý život, asi z něho nikdy nebude nic kloudného."

"A jak vypadá?"

"Je hodně velký a někteří lidé říkají, že je hezký - jen kdyby neměl tak tlusté rty!"

"A co paní Reedová?"

"Paní ztloustla a v obličeji vypadá dobře, ale myslím, že není moc spokojená."

Asi má starosti - mladý pán hrozně utrácí."

"To ona vás ke mně poslala, Bětuško?"

"Kdepak! Chtěla jsem vás už dávno vidět, a když jsem slyšela, že přišel od vás dopis a že odtud odjedete až bůhvíkam, řekla jsem si, že se musím jet na vás podívat - pak by to nešlo, až budete tak hodně daleko."

"Obávám se, Bětuško, že jsem vás zklamala." Řekla jsem to se smíchem - pozorovala jsem, že na mne Bětuška sice hledí s úctou, ale že se jí v očích vůbec nezračí obdiv.

"No, to bych zrovna nemohla říct, slečno Jano. Vypadáte uhlazeně, jako velká dáma, a já jsem od vás nikdy nečekala víc - už jako dítě jste nebyla žádná krasavice."

Bětuščině upřímné odpovědi jsem se musela usmát. Věděla jsem, že je správná, ale přiznávám se, že mi nebyla tak

docela lhostejná - když je člověku osmnáct let, chce se skoro každý líbit, a vědomí, že jeho zevnějšek pravděpodobně tomu přání nevyhovuje, rozhodně mu nemůže být vhod.

"Ale jistě jste se toho hodně naučila," pokračovala Bětuška, aby mě utěšila.

"Co všechno umíte? Dovedete hrát na piano?"

"Trochu."

V pokoji byl klavír - Bětuška k němu přistoupila, otevřela jej a poprosila mě, abych se k němu posadila a zahrála jí nějaký kousek. Zahrála jsem několik valčíků a Bětuška byla okouzlena.

"Slečny Reedovy nikdy tak dobře nehrály!" prohlásila jásavě. "Vždycky jsem říkala, že se budete učit líp než ony. Umíte malovat?"

"Tamhle nad krbem visí jeden můj obrázek." Byla to krajinka malovaná vodovými barvami, kterou jsem darovala představené z vděčnosti za to, že se za mne přimluvila u členů výboru, a kterou si pak dala zarámovat a zasklít.

"Ó, to je krásný obrázek, slečno Jano! Takový by snad nedovedl namalovat ani ten učitel, u kterého se učí slečna Eliška, natož aby něco takového svedly slečny. Kdepak, ty se k vám vůbec nemůžou rovnat! A naučila jste se francouzsky?"

"Ano, Bětuško. Umím francouzsky číst i mluvit."

"A dovedete vyšívat na mušelinu a na plátně?"

"Dovedu."

"Ó, to je z vás dokonalá dáma, slečno Jano! Ale já jsem vždycky věděla, že z vás jednou něco bude, i když se příbuzní o vás přestanou starat. Ale chtěla jsem se vás na něco zeptat. Slyšela jste někdy o svých příbuzných z otcovy strany, o nějakých Eyrových?"

"Ne, nikdy."

"Víte přece, jak o nich paní vždycky mluvila, že to jsou docela obyčejní lidé.

Možná že jsou chudí, ale jistě patří k lepším lidem, zrovna jako Reedovi. Jednou, asi před sedmi lety, přijel do Gatesheadu nějaký pan Eyre a ptal se na vás; paní řekla, že jste ve škole, ale že to je od nás padesát mil. Bylo mu asi moc líto, že se nemůže zdržet - chystal se někam daleko za moře a loď odjížděla snad už za dva dny z Londýna. Byl to lepší pán, myslím, že byl bratr vašeho tatínka."

"A nevíte, Bětuško, kam odjel?"

"Na nějaký ostrov, tisíc mil daleko, kde se pěstuje víno - sluha mi říkal -"

"Na Madeiru?" zeptala jsem se.

"Ano, tam - zrovna tak se to tam jmenovalo!"

"A tak odjel?"

"Ano. Zdržel se u nás jen chvíli - paní se k němu chovala náramně povýšeně.

Potom o něm řekla, že to byl nějaký dotěrný obchodní cestující. Robert myslí, že asi prodává víno."

"Pravděpodobně," přisvědčila jsem, "nebo je možná úředníkem nebo obchodním zástupcem u firmy, která prodává víno."

Povídaly jsme si s Bětuškou snad hodinu o starých časech, ale pak se už musela se mnou rozloučit. Nazítří ráno jsem se s ní ještě na několik minut setkala v Lowtonu, kde jsem čekala na dostavník. Naposled jsme se spolu rozloučily před hostincem "U Brocklehurstova znaku" a pak jsme se rozešly každá svou cestou - Bětuška se vydala pěšky pod lowoodský kopec, kde zastavoval dostavník, jímž se musela vrátit do Gatesheadu, a já jsem nastoupila do povozu, který mě měl odvézt k novým povinnostem a novému životu v neznámém okolí města Millcote.

Kapitola 11.

Nová kapitola románu je něco jako příští jednání divadelní hry - až tentokrát vytáhnu oponu, musíš si, čtenáři, představit pokoj v hostinci "U krále Jiřího" v Millcote s nápadně vzorkovanými tapetami na zdích, jaké obvykle bývají v pokojích v takových hostincích; a také takový koberec, nábytek, krb s ozdobami i takové barvotisky portrétů Jiřího Třetího i prince Waleského a vyobrazení Wolfovy smrti. To všechno spatříš, čtenáři, ve světle visací petrolejové lampy a báječného ohně v krbu, u něhož sedím v plášti a klobouku; můj rukávník a deštník leží na stole a celá ztuhlá a prokřehlá zimou se ohřívám po šestnáctihodinové jízdě v sychravém říjnovém počasí - odjela jsem z Lowtonu ve čtyři hodiny ráno a městské hodiny v Millcote právě odbíjejí osmou.

Zdá se ti snad, čtenáři, že tedy nejsem na tom tak zle, ale já si dělám starosti.

Když dostavník zastavil před hostincem, myslela jsem, že tam bude na mne někdo čekat, a když jsem slézala po dřevěných schůdkách, které mi podomek přistavil, abych mohla pohodlněji vystoupit, rozhlížela jsem se kolem dokola a doufala jsem, že uslyším své jméno a uvidím nějaký povoz, který by mě dopravil do Thornfieldu. Ale nic podobného nebylo v dohledu, a když jsem se zeptala číšníka, jestli se někdo ptal po Janě Eyrové, dostala jsem zápornou odpověď. Nezbyvalo mi tedy nic jiného než požádat, aby mě nechali počkat v nějaké oddělené místnosti, a tak zde čekám a znepokojuji se všelijakými pochybnostmi a obavami.

Je to zvláštní pocit, když se taková nezkušená mladá osoba octne úplně osamělá, odtržená od všeho, s čím byla v nějakém spojení, nazdařbůh vržená do světa - není si jista, zda se dostane do přístavu, kam měla namířeno, a mnoho překážek jí zbraňuje, aby se vrátila zpět do útočiště, které opustila. Z počátku je ten pocit zlahodněn kouzelnou příchutí dobrodružství a prohřát pocitem pýchy, ale pak to kouzlo začne rušit svíravý strach. Takový strach se mne zmocnil, když jsem tam čekala už půl hodiny a pořád jsem byla sama. Konečně jsem si řekla, že zazvoním.

"Je tu někde v okolí Thornfield?" zeptala jsem se číšníka, který přišel na mé zazvonění.

"Thornfield? To nevím, zeptám se ve výčepu." Zmizel, ale okamžitě se vrátil.

"Jmenujete se Eyrová, slečno?"

"Ano."

"Dole na vás někdo čeká."

Vyskočila jsem, popadla rukávník a deštník a vyběhla jsem na chodbu. U otevřených vrat stál muž a v záři pouliční svítilny jsem nejasně rozeznala povoz s jedním koněm.

"Tohle asi bude váš kufr, že?" zeptal se mne dost příkře, když mě uviděl, a ukázal na mé zavazadlo v chodbě.

"Ano."

Postavil je do vozu, jakési bryčky, a já jsem si do ní vlezla za ním; než kočí zavřel dvířka, zeptala jsem se ho, jak je do Thornfieldu daleko.

"Tak šest mil."

"Jak dlouho asi budeme na cestě?"

"Tak hodinu a půl."

Zavřel dvířka, vylezl si na kozlík a vydali jsme se na cestu. Jeli jsme pomalu, měla jsem tedy dost času k úvahám. Byla jsem ráda, že se konečně blížím k cíli své pouti, a v povozu se mi sedělo dost pohodlně, ačkoli nebyl nikterak elegantní. Oddala jsem se myšlenkám.

"Podle té obyčejné bryčky a toho jednoduchého člověka se zdá," uvažovala jsem, "že si paní Fairfaxová nepotrpí na okázalost - tím líp. Octla jsem se jen jednou v životě u lidí z vyšších kruhů a byla jsem mezi nimi moc nešťastná.

Jestlipak tam žije docela sama, jen s tou holčičkou? Nu, je-li jen trochu příjemná, jistě s ní budu dobře vycházet; rozhodně se o to vynasnažím, ale bohužel to člověku někdy není nic platné. V Lowoodu jsem si to také usmyslila, vytrvale jsem se snažila a nakonec tam se mnou byli spokojeni, ale paní Reedová i mé nejlepší snahy odmítala s opovržením. Modlím se k Bohu, aby se z paní Fairfaxové nevyklubala druhá paní Reedová, ale i kdyby se to stalo, nemusím u ní zůstat - když bude nejhůř, mohu si zase dát do novin inzerát. Jakkpak jsme už asi daleko?"

Stáhla jsem okénko a podívala jsem se ven; vřadu jsem viděla Millcote a podle spousty světel se zdálo, že je to dost velké město, mnohem větší než Lowton.

Pokud jsem potmě mohla rozeznat, byli jsme uprostřed jakýchsi pastvin, ale kolem dokola byly roztroušené domky. Zdálo se mi, že je to docela jiný kraj než v okolí Lowoodu, lidnatější a jednotvárnější, rušnější a moc málo romantický. Byla tma, poprchávalo a silnice byla blátivá, proto kočí nechal koně celou cestu jít krokem - jsem přesvědčena, že jsme už jeli dvě hodiny místo hodinu a půl; konečně se na kozlíku obrátil a řekl:

"Teď už nemáme do Thornfieldu daleko."

Zase jsem se podívala ven: jeli jsme kolem kostela, na obloze se rýsovala jeho široká nízká věž a zvon na věži odbíjel čtvrt; nedaleko na svahu kopce jsem viděla úzký pás světel, zřejmě tam byla nějaká vesnička nebo samota. Asi po deseti minutách kočí zastavil, slezl z kozlíku a otevřel široká vrata; projeli jsme a vrata se s třeskotem zavřela. Začali jsme pomalu stoupat trochu do kopečka vjezdovou cestou a octli jsme se před domem s dlouhým průčelím; v jednom arkýřovém okně za záclonou blikala hořící svíčka, ale všechno ostatní bylo v temnotách. Bryčka zastavila u domovních dveří, které otevřela služebná.

Vstoupila jsem a vešla dovnitř.

"Račte tudy, madam," řekla služebná. Šla jsem za ní čtvercovou halou, kde byly kolem dokola vysoké dveře. Uvedla mě do pokoje a zprvu mě oslnila zář svíčky a z krbu, bylo to najednou příliš silné osvětlení po té dvouhodinové cestě, kdy si mé oči zvykly na úplnou tmu. Ale když jsem se rozkoukala, spatřila jsem útulný a přívětivý pokoj.

Byl malý, velmi útulný; před vesele praskajícím ohněm stál okrouhlý stůl a u něho staromódní lenoška s vysokým opěradlem, v níž seděla starší paní ve vdovském čepečku, černých hedvábných šatech a sněhobílé průsvitné zástěrce; vypadala nesmírně úpravně a zrovna tak, jak jsem paní Fairfaxovou v duchu vídala, jenže méně důstojně a přívětivěji. V rukou měla pletení a u nohou jí způsobně seděla veliká kočka; nechybělo zkrátka nic, co by mohlo ještě doplnit ideální obrázek útulného domova. Nedovedla jsem si ani představit, že by se nová vychovatelka hned při prvním kroku mohla octnout v příjemnějším prostředí - žádná zdrcující nádhra ani okázalost, která člověka přivádí do rozpaků. Jakmile jsem vstoupila do pokoje, paní hbitě vstala a srdečně mě přivítala.

"Dobrý večer, má milá. Byla to asi zdlouhavá cesta, náš kočí jezdí tak pomalu - jistě je vám zima, pojdte se ohřát."

"Dobrý večer - paní Fairfaxová?" otázala jsem se.

"Ano, správně, posadte se."

Dovedla mě k své lenošce a začala mi snímat šátek a rozvazovat stuhý, jimiž jsem měla klobouk uvázaný pod bradou - prosila jsem, aby se tolik neobtěžovala.

"Ó, to nic není - máte jistě prsty ztuhlé zimou. Leo, přineste trochu svařeného vína s cukrem a nějaké obložené chleby - tu máte klíče od špižírny."

Jako dobrá hospodyně vytáhla z kapsy svazek klíčů a podala jej služebné.

"Tak, a teď si přitáhněte lenošku blíž k ohni," pokračovala. "Přivezla jste si zavazadlo, má milá?"

"Ano, madam."

"Povím jim, aby je odnesli do vašeho pokoje," řekla a hbitě vyšla ze dveří.

"Chová se ke mně, jako bych byla přijela na návštěvu," pomyslila jsem si.

"Takové přivítání jsem vůbec nečekala - představovala jsem si, že mě tady přijmou chladně a upjatě. Nikdy jsem neslyšela, že by se takhle někdo choval k vychovatelce, ale nesmím předčasně jásat."

Paní se vrátila, vlastnoručně odklidila se stolu své pletení a několik knih, aby bylo kam postavit podnos, který Lea přinesla, ale při jídle mě obsluhovala sama.

Přivádělo mě do rozpaků, že jsem středem takové laskavé pozornosti, na jakou jsem vůbec nebyla zvyklá, a ještě ke

všemu mi ji prokazovala má zaměstnavatelka a nadřízená! Ji samotnou však zřejmě ani nenapadlo, že by se ke mně chovala nějak nemístně laskavě, a proto jsem její zdvořilou pozornost klidně přijímala.

"Uvidím ještě večer slečnu Fairfaxovou? Moc by mě to těšilo," začala jsem, sotva jsem se občerstvila nabídnutým jídlem a nápojem.

"Co jste říkala, má milá? Jsem trochu nahluchlá," řekla ta milá paní a naklonila se uchem k mým ústům.

Opakovala jsem svou otázku zřetelněji.

"Slečnu Fairfaxovou? Aha, vy asi myslíte slečnu Varensovou! Vaše příští žačka se jmenuje Varensová."

"Tak? Není to tedy vaše dceruška?"

"Ne - já nemám děti."

Byla bych se jí ráda vyptávala dál, jak je s ní slečna Varensová příbuzná, ale vzpomněla jsem si, že není zdvořilé příliš se vyptávat, a beztak jsem věděla, že se to časem dozvím.

"Jsem tak ráda," pokračovala, posadila se proti mně a vzala si kočku na klín, "jsem tak ráda, že jste přijela! Bude se mi teď tady žít příjemněji, když budu mít společnost. Život je tady i tak příjemný, protože Thornfield je pěkný starý dům, za poslední léta snad trochu zanedbaný, ale pořád ještě vypadá slušně, jenže v zimě je člověku smutno, když je sám, i v nejpěknějším domě. Řekla jsem sám - Lea je jistě milé děvče a Jan a jeho žena jsou moc slušní lidé, ale ti tady slouží a člověk se s nimi nemůže stýkat jako se sobě rovnými; nesmí s nimi být moc důvěrný, aby u nich neztratil vážnost. Věřte mi, že za celou zimu (byla to velice krutá zima, jestli se pamatujete - když nesněžilo, tak zas přšelo a fičel studený vítr), od listopadu až do února, nevskočila k nám do domu živá duše, kromě řezníka a listonoše. Byla jsem z toho už celá smutná, jak jsem tady večer co večer sedávala tak docela o samotě. Někdy jsem si zavolala Leu, aby mi trochu předčítala, ale myslím, že z toho chudinka neměla moc velkou radost - myslela si možná, že jí moc zavírám doma. Na jaře a v létě je na tom člověk trochu líp, ve dne svítí slunce a večery nejsou tak dlouhé. Letos na začátku podzimu přijela Adélka Varensová s chůvou, a když je v domě dítě, je tam hned živěji. Ale teď jste tady také vy, to mi bude už opravdu veselo."

Když jsem tu ctihodnou ženu poslouchala, začalo se mé srdce rozechřívát.

Přitáhla jsem si křeslo blíž k ní a vyslovila jsem upřímné přání, aby jí v mé společnosti bylo vskutku tak příjemně, jak očekává.

"Ale teď vás už nebudu zdržovat, nechci, abyste tady se mnou seděla do noci," řekla. "Za chvíli bude dvanáct a vy jste byla celý den na cestě, jistě jste unavená."

Jestli jste si už zahřála nohy, ukážu vám váš pokoj. Dala jsem vám připravit pokoj hned vedle svého; je malý, ale myslela jsem, že se vám bude zamlouvat líp než některý z těch velkých pokojů v průčelí - jsou sice krásněji zařízené, ale vypadají tak neutěšeně a opuštěně, já sama tam nikdy nechci spát."

Poděkovala jsem jí za tu prozíravou volbu, a protože jsem byla po dlouhé cestě opravdu unavená, prohlásila jsem, že bych už šla docela ráda spát. Vzala do ruky svícen a já jsem za ní vyšla z pokoje. Nejdřív se přesvědčila, zda jsou domovní dveře zamčené, vytáhla z nich klíč a vedla mě nahoru po schodech.

Zábradlí i schody byly z dubového dřeva; nad schodištěm bylo veliké okno z drobných tabulek, takže to na schodech a dlouhé galerii, z níž vedly dveře do ložnic, vypadalo spíš jako v kostele než v obytném domě. Na schodech i na chodbě bylo sychravo jako v kryptě a na člověka to tam působilo neveselým dojmem prázdnoty a opuštěnosti, proto jsem byla ráda, když mě paní Fairfaxová konečně uvedla do malého pokojíku s obyčejným moderním nábytkem.

Jakmile mi přivítivě dopřála dobrou noc, zamkla jsem se v pokoji a chvíli jsem se tam rozhlížela. Utulný pokojík částečně smazal ponurý dojem, jakým na mne působila prostorná hala s tmavým širokým schodištěm a dlouhá studená galerie, a měla jsem pocit, že jsem po celodenní tělesné námaze a duševní úzkosti konečně našla bezpečný útolek.

Srdce mi překypovalo vděčností - klekla jsem si u postele a vzdala jsem povinné díky; než jsem zase vstala, nezapomněla jsem se pomodlit o pomoc na své příští životní dráze a sílu zasloužit si tu milost, jež mi byla bez mého přičinění dopřána. Tentokrát jsem nespala na trnitém loži, ani jsem se o samotě nebála. Byla jsem unavena a spokojena a brzy jsem tvrdě usnula - když jsem se probudila, byl už bílý den.

Slunce prozařovalo mezi veselými modrými květovanými záclonkami a pokojík vypadal útulně s tapetami na zdech a koberec na podlaze; bylo to něco docela jiného než holá prkenná podlaha a strohé zdi v Lowoodu se zašpiněnou sádrovou omítkou, a povzbudilo mě to. Na mladé lidi silně působí vnější okolí - a já jsem si řekla, že mi teď jistě začíná jasnější životní období, kdy mým údělem budou i růže a radosti a ne samé trní a lopocení. Jako by se ve mně začaly probouzet všechny mé schopnosti, vyburcované změnou prostředí a nadějí, že začnu nový život. Nemohu přesně říci, co jsem vlastně očekávala, ale bylo to něco příjemného - nikoliv ihned nebo snad za měsíc, ale v neurčité, nejasné budoucnosti.

Vstala jsem a pečlivě jsem se ustrojila; musela jsem se oblékat prostě - všechno, co jsem měla na sebe, bylo co nejjednodušší - ale přesto jsem si přirozeně vždycky dala záležet, abych vypadala upraveně. Nebylo mým zvykem zanedbávat svůj zevnějšek a nestarat se o to, jakým dojmem působím; vždycky jsem si naopak přála, abych vypadala co nejlíp a abych se co nejvíc líbila, ačkoli jsem věděla, že nejsem žádná kráska. Někdy jsem litovala, že nejsem hezčí; někdy jsem toužila mít růžové tváře, rovný nos a malá červená ústa jako višně; byla bych ráda měla vysokou, důstojnou a pěkně vyvinutou postavu; považovala jsem za neštěstí, že jsem tak malá a bledá a že mám dost nevzhledný obličej s ostrými rysy. Proč jsem vlastně toužila být hezká a proč mi bylo líto, že nejsem? To je těžko říci a tehdy jsem si to ani sama jasně neuvědomovala; mělo to však svou příčinu, logickou a přirozenou, ale když jsem si pečlivě uhladila vlasy kartáčem, oblékla černé šaty - byly sice až kvakersky jednoduché, ale měly aspoň tu přednost, že mi velice dobře padly - a připjala jsem si na ně čistý bílý límeček, zdálo se mi, že se před paní Fairfaxovou objevím v docela slušné podobě a že snad aspoň nevzbudím nelibost u své nové žačky. Otevřela jsem okno, pěkně jsem si urovnala všechny věci na toaletním stolku a vyskočila jsem ze dveří.

Prošla jsem dlouhou galerií vystlanou rohožemi a sestoupila jsem po kluzkých dubových schodech; postála jsem chvíli dole v hale - podívala jsem se na několik obrazů na zdech (pamatuji se, že jeden představoval zamračeného muže v brnění, jiný zase dámu s napudrovanými vlasy a perlovým náhrdelníkem), na bronzovou lampu, která visela od stropu, na velké hodiny v dubové skříni zajímavě vyřezávané, stářím a ustavičným leštěním černé jako eben. Všechno se mi zdálo vznešené a velkolepé, ale vždyť jsem nebyla zvyklá na žádnou nádheru!

Zasklené dveře z haly byly otevřené, vyšla jsem si tedy ven. Bylo krásné podzimní jítro, ranní slunce jasně ozařovalo rezavě hnědé háje a louky, které se dosud zelenaly. Vzkročila jsem na trávník, pozdvihla oči a prohlížela jsem si průčelí domu. Byl dvoupatrový, nijak zvlášť rozlehlý, ale přece dost velký; byl to panský dům, ale žádné šlechtické sídlo, ačkoli měl nahoře cimbuří, takže vypadal malebně. Za šedivým průčelím domu se temněl starý sad, sídliště krákoravých havranů kteří křížovali ve vzduchu nad paloukem a zahradou a snášeli se na velikou louku za povaleným plotem, kde stála řada starých trnitých hlohů, mohutných, sukovitých a rozložitých jako duby - ihned jsem si vysvětlila, proč se ta usedlost jmenuje Thornfield. O kus dál byly vrchy - ne tak vysoké a skalnaté jako kolem Lowoodu, které jako hradby člověka odlučovaly od ostatního světa; tady byly vrchy také pusté a tiché a Thornfield ležel v jejich klínu jako v klidném zákoutí, jaké by člouček nehledal v blízkosti tak rušného města. Na úbočí jednoho z těch kopců se táhla roztroušená stavení, jejichž střechy se ztrácely v korunách stromů; kostel stál nedaleko Thornfieldu a vrcholek staré zvonice vykukoval nad skupinou hustých stromů mezi domem a vraty.

Radovala jsem se z toho klidného okolí a příjemně svěžího vzduchu, s potěšením jsem naslouchala krákoravým havranům, prohlížela jsem si široké, šedivé a oprýskané průčelí domu a myslila jsem si, že zde taková osamělá starší paní má pěkný domov, a v té chvíli se paní Fairfaxová objevila u dveří.

"Cože! Vy jste už venku!" řekla. "Vidím, že jste rané ptáče." Přistoupila jsem k ní a ona mě mile políbila a podala mi ruku.

"Líbí se vám v Thornfieldu?" zeptala se mne. Odpověděla jsem, že se mi tam opravdu moc líbí.

"Je tu pěkně," řekla, "ale bojím se, že to tady bude brzy vypadat dost sešle, jestli se pan Rochester nerozhodne, že se tady přece jen usadí natrvalo, nebo jestli sem aspoň nebude častěji jezdit. Takový velký dům s pěknou zahradou potřebuje, aby v něm majitel opravdu bydlel."

"Pan Rochester!" zvolala jsem udiveně. "Kdo to je?"

"Ten pán, kterému Thornfield patří," odpověděla klidně. "Copak jste nevěděla, že se jmenuje Rochester?"

Ovšemže jsem to nevěděla - jakživa jsem to jméno neslyšela, ale stará paní se zřejmě domnívala, že jeho existence je všeobecně známá skutečnost, již si musí být každý takřka instinktivně vědom.

"Já jsem myslela," podotkla jsem, "že Thornfield patří vám."

"Mně? Mé milé dítě, jak vás to jen mohlo napadnout? Mně? Já jsem přece jen zdejší hospodyně - vedu mu tady domácnost. Pan Rochester je sice z matčiny strany můj vzdálený příbuzný, totiž mého muže, který byl farářem v Hay - v té vesničce tamhle na kopci, ke které patří kostel hned za našimi vraty. Matka pana Rochesteru se jmenovala Fairfaxová a byla vzdálená sestřenice mého muže. Ale já našeho příbuzenství nijak nevyužívám - vůbec na ně nedbám, považuji se za docela obyčejnou hospodyně; můj zaměstnavatel se ke mně vždycky chová zdvořile, a já nic víc nečekám."

"A co to děvčátko - má začka?"

"To je jeho schovanka a dal mi na starost, abych pro ni našla vychovatelku."

Myslím, že ji chce potom poslat do školy v hrabství xx. Ale tady zrovna jde s "bonou", jak říká své chůvě." Tím se mi všechno vysvětlilo: ta přivítává a laskává paní tedy není zámožná vdova, ale je tam ve službě zrovna jako já. Nic jsem proti tomu neměla - naopak, docela mi to vyhovovalo. Jedná tedy se mnou jako se sobě rovnou, protože jsme si skutečně rovny; není to jen projev blahovůle; tím líp - mohu se k ní aspoň chovat nenuceněji.

Thornfield - thorn: česky trn, field: louka.

Zatímco jsem uvažovala o tom, co jsem se dověděla, přiběhla k nám přes trávník malá holčička a za ní její chůva.

Podívala jsem se pozorně na svou žákyni, která si mne zprvu ani nepovšimla; byla ještě malá, sedmiletá až osmiletá, slaboučká, měla drobounký bledý obličejíček a spoustu kadeřavých vlasů, které jí splývaly až do pasu.

"Dobré jítro, slečno Adélko," řekla paní Fairfaxová. "Pojď sem, pozdrav tu dámu, která se s tebou bude učit, abys jednou byla vzdělaná a moudrá." Adélka se přiblížila.

"C'est là ma gouvernante?" ukázala na mne a zeptala se chůvy, která odpověděla:

"Mais oui, certainement"

"Copak jsou cizinky?" otázala jsem se užaslá, že obě mluví francouzsky.

"Ta chůva je Francouzka, i Adélka se narodila ve Francii a byla tam od narození až do té doby, co sem asi před půlrokem přijela. Zpočátku neuměla ani slovo anglicky, teď se už aspoň trochu domluví. Já jí nerozumím, protože když mluví anglicky, plete do toho moc francouzštinu, ale vy se s ní jistě dobře dorozumíte."

Naštěstí jsem měla tu výhodu, že mě francouzštině učila Francouzka, a protože jsem se vždycky snažila hovořit s madame Pierrotovou co nejčastěji a mimoto jsem se posledních sedm let naučila denně nazpaměť několika francouzským rčením - zároveň jsem pečlivě cvičila správný přízvuk a hleděla jsem co nejpřesněji napodobit výslovnost své učitelky - mluvila jsem dost plynně a správně, takže jsem se před slečnou Adélkou nemusela ostýchat. Když slyšela, že jsem její vychovatelka, přistoupila ke mně a podala mi ruku, a když jsem ji vedla na snídani, promluvila jsem na ni několik vět její mateřštinou; zprvu mi odpovídala dost úsečně, ale u stolu si mě velkýma světlehnědýma očima asi deset minut pozorně prohlížela a rozpovíдалa se pak už docela nenuceně.

"Jej, vy mluvíte francouzsky zrovna tak dobře jako pan Rochester," řekla mi francouzsky, "aspoň si Sofie bude mít s kým povídat. Bude ráda, protože jí tady nikdo nerozumí, paní Fairfaxová umí jen anglicky. Sofie je má chůva, přijela se mnou po moři na veliké lodi s komínem, z kterého se kouřilo - a jak! - a mně bylo špatně a Sofii také, i panu Rochesterovi. Pan Rochester spal na pohovce v hezkém pokoji, kterému říkali salón, ale my se Sofii jsme měly lůžka jinde. Já jsem z něho div nespadla, bylo vysoko nad zemí a úzké jako police. Mademoiselle - jak se jmenujete?"

"Eyrová - Jana Eyrová."

"Érová? Kdepak, já to nedovedu vyslovit. Ráno loď zastavila, ještě ani nebylo světlo, a najednou jsme byli v takovém ohromném městě, kde bylo plno kouře, i domy byly celé začouzené - vypadalo to tam docela jinak než v tom hezkém čistém městečku, odkud jsem přijela. Pan Rochester mě snesl v náručí po nakloněném prkně, pak mě postavil na zem, Sofie přišla za námi a všichni jsme se posadili do velkého kočáru, který nás přivezl před veliký krásný dům - byl ještě větší než tenhle a krásnější a říkali mu hotel. Zůstali jsme tam skoro týden a Sofie se mnou každý den chodila do velkého parku, kde byla spousta stromů, kde běhala spousta dětí, a pak tam byl rybník a na něm moc krásní ptáci, kterým jsem házela drobečky."

"Rozumíte jí, když tak rychle brebentí?" zeptala se mne paní Fairfaxová.

Rozuměla jsem jí velmi dobře, protože jsem byla zvyklá na madame Pierrotovou, která také mluvila hodně rychle.

"Byla bych ráda," pokračovala hodná paní Fairfaxová, "kdybyste se jí zeptala na její rodiče - jestlipak se na ně vůbec pamatuje?"

"Adélko," otázala jsem se, "s kým jsi bydlela v tom hezkém čistém městě, o kterém jsi mluvila?"

"S maminkou, ale to už je dávno, protože si ji potom Panna Marie vzala do nebe. Maminka mě učila tančit a zpívat a říkat básničky. K mamince chodily na návštěvu spousty pánů a dam a já jsem jim tančila nebo jsem jim seděla na klíně a zpívala jsem jim - to se mi líbilo. Mám vám něco zazpívat?"

Protože se už nasnídala, dovolila jsem jí, aby mi ukázala, co umí. Seskočila ze židle a sedla si mi na klín; potom vážně sepjala ručky, setřásla si vlásky z obličeje, pozdvihla oči ke stropu a spustila árii z nějaké opery. Byla to píseň dámy, která naříká nad zradou svého milence a vyzývá na pomoc svou hrdost; žádá komornou, aby ji ustrojila do nejnádhernějších šatů a ozdobila nejdražšími šperky, protože chce jít na ples, kde bude také ten zrádce, a chce tam být hodně veselá, aby mu ukázala, jak málo ji smoutí, že ji opustil.

Bylo mi divné, proč se holčička naučila právě téhle písni, ale hlavně mě zarazelo, jak ji někdo mohl mít k tomu, aby svým dětským hláskem šveholila o lásce a žárlivosti - byl to úplný nevкус, aspoň podle mého názoru.

Adélka zpívala árii velice melodicky a naivně, jako malé dítě. Když skončila, seskočila mi z klína a řekla: "A teď vám, mademoiselle, přednesu nějaké básničky."

Zaujala divadelní pózu a spustila: "La Ligue des rats, fable de Lafontaine".

Přednášela tu bajku zpěvavým hláskem, pěkně artikulovaně, se správným důrazem a přiměřenými gesty, což u dítěte v jejím věku až udivovalo a svědčilo o tom, že se jí dostalo pečlivého výcviku.

"Té bajce tě naučila maminka?" zeptala jsem se jí.

"Ano, a učila mě, že to mám říkat zrovna takhle: Qu'avez-vous donc? lui dit un de ces rats; parlez!" Musela jsem při tom vždycky zdvihnout ruku - takhle - abych si připomněla, na které slovo mám při té otázce dát důraz. Mám vám teď něco zatančit?"

"Ne, to už stačí. Ale u koho jsi bydlela pak, když si tvou maminku, jak říkáš, vzala do nebe Panna Marie?"

"S madame Frédericovou a s jejím mužem; starala se o mne, ale vůbec není má příbuzná. Asi je chudá, protože neměla takový krásný dům jako maminka.

Ale nebyla jsem u nich dlouho. Jednou se mne pan Rochester ptal, jestli bych chtěla být u něho v Anglii, a já jsem řekla ano, protože jsem pana Rochesteru znala o moc dřív než paní Frédericovou, a byl na mne vždycky hodný a dával mi hezké šaty a hračky. Jenže nedrží slovo, víte - přivezl mě do Anglie a pak zas odjel zpátky a já ho teď vůbec nevidím."

Po snídani jsem šla s Adélkou do knihovny, jíž jsme měly podle pokynů pana Rochesteru užívat jako učebny. Knihy byly většinou zamčené v zasklených skříních, ale jedno oddělení zůstalo otevřené a bylo v něm všechno potřebné k vyučování nejzákladnějším předmětům a mimoto i různá lehčí četba, knihy básní, životopisy, cestopisy, několik románů a tak dále. Patrně se domníval, že to vychovatelce úplně postačí jako soukromá četba, a tehdy mě vskutku zcela uspokojovala - ve srovnání se skrovným výběrem v Lowoodu, kde jsem měla jen tu a tam příležitost přečíst si nějakou knížku, nabízel se mi zde dost bohatá žeh zábavy a poučení. V pokoji bylo také úplně nové pianino, které mělo krásný zvuk; pak tam ještě byly dva glóby a malířský stojan.

Přesvědčila jsem se, že je má začka dost učelivá, ale že asi nebude moc pilná: zřejmě nebyla zvyklá pravidelně se něčím zaměstnávat. Domnívala jsem se, že by nebylo rozumné, kdybych ji hned zpočátku nechávala příliš dlouho zavřenou mezi čtyřmi stěnami. Nejdřív jsem jí musela dost dlouho domlouvat, nežli jsem ji přiměla, že se opravdu chvíli učila, ale když se přiblížilo poledne, dovolila jsem jí, aby si šla zas k chůvě. Chtěla jsem Adélce do oběda namalovat pár obrázků. Když jsem si šla nahoru pro skicář a tužky, zavolala na mne paní Fairfaxová:

"Dopolední vyučování už skončilo?" Byla v pokoji s dvojkřídlymi otevřenými dveřmi, a když mě takto oslovila, šla jsem tam za ní. Byl to velký, nádherně zařízený pokoj s purpurovými křesly a záclonami, tureckým kobercem, stěnami vykládanými ořechovým dřevem, jedním velkým oknem s malovaným sklem a vysokým stropem s vkusnou štukovou výzdobou. Paní Fairfaxová oprašovala několik váz z krásného purpurového mramoru, které stály na příborníku.

"To je krásný pokoj!" užasla jsem a rozhlížela jsem se kolem, protože jsem tak velkolepou nádhru ještě nikdy nespatriila.

"Ano, je to jídelna. Otevřela jsem na chvíli okno, abych sem pustila trochu čerstvého vzduchu a slunce, protože v pokojích, které jsou tak málo obývané, se usazuje vlhko - vedle v salóne je sychravo jako v kryptě."

Ukázala na široký oblouk proti oknu, zatažený nachovými záclonami, které byly poodhrnuté. Vystoupila jsem po dvou širokých stupních, mezerou mezi záclonami jsem nahlédla do vedlejšího pokoje a zdálo se mi, že je jako z pohádky - tak jsem já nezkušená žasla nad krásou, která se mi tam zjevila. Byl to velice hezký salón a za ním menší dámský salónek a v obou ležely na podlaze bílé koberce, na nichž jako by byly rozloženy pestré květinové věnce; oba měly stropy vyzdobené sněhobílými sádrovými hrozny a révovými listy, pod nimiž se ještě nápadněji vyjímaly karmínové pohovky

a taburety. Na krbu ze světlého parmského mramoru stály rabínově rudé vázy z jiskřivého českého skla a mezi okny byla velká zrcadla, v nichž se zařízení salónu odráželo jako záblesky ohně na sněhu.

"Udržujete ty pokoje v báječném pořádku, paní Fairfaxová," řekla jsem jí.

"Nic tu není zaprášeného, a přece nejsou nikde plátěné potahy - nebýt toho, že je tu trochu chladno a vlhko, mohlo by se zdát, jako by se těch pokojů užívalo každodenně."

"Víte, slečno Eyrová, pan Rochester sice přijíždí jen málokdy, ale pak se tu objeví najednou a úplně nečekaně."

Pozorovala jsem, že ho zlobí, když musíme honem dávat pokoje do pořádku a stahovat povlaky s nábytkem, a proto jsem si řekla, že budu v pokojích radši pořádek uklízet, abych je měla vždycky pohotově."

"Copak je pan Rochester tak náročný a nedůtklivý?"

"Ne, nijak zvlášť, ale má panské záliby a návyky a chce mít všechno tak, jak se mu to líbí."

"Máte ho ráda? Mají ho tady lidé rádi?"

"Ó ano, jeho rodiny si tady v okolí vždycky vážili - vždyť jim tu od nepamětných dob patří skoro všechna půda, kam se jen podíváte."

"Nu, to s tím přece nemá nic co dělat, máte-li ho ráda či ne. Jaký je to člověk?"

"Já osobně nemám důvod, proč bych ho neměla mít ráda, a myslím, že také nájemci ho považují za spravedlivého a velkodušného člověka - jenže se tady bohužel nikdy dlouho nezdrží."

"Není tak trochu podivín? Jakou má povahu?"

"Ó, jistě se mu nedá nic vytýkat. Snad je opravdu trochu podivín, ale je hodně zcestovalý a poznal veliký kus světa, aspoň myslím. Je jistě také chytrý, jenže se mnou toho nikdy moc nenamluví."

"V čem je podivín?"

"Já nevím - to se nedá tak snadno říci - nebije to zrovna do očí, ale člověk to cítí, když s ním mluví, člověk si není nikdy jistý, jestli mluví žertem nebo vážně, jestli je spokojený nebo naopak; člověk mu zkrátka dobře nerozumí - aspoň já ne. Ale na tom přece nezáleží, jinak je to moc hodný pán."

To bylo všechno, co jsem se od paní Fairfaxové o jejím i svém zaměstnavateli dověděla. Jsou lidé, kteří jako by vůbec nedovedli stručně načrtnout něčí povahu, kteří neumějí vystihnout a popsat význačné vlastnosti ani lidí, ani věcí. Milá paní Fairfaxová k nim zřejmě patřila a mé otázky ji přivedly do rozpaků, ale nepřiměla jsem ji, aby se rozpovídala. Pan Rochester byl pro ni zkrátka pan Rochester, vznešený a bohatý statkář - a nic víc; dál ji už nic nezajímalo, dál už nebyla na nic zvědavá a zřejmě se jí zdálo divné, že bych o jeho osobnosti, chtěla nabýt určitější představy.

Když jsme odešly z jídelny, nabídla mi, že mě provede po celém domě; chodila jsem tedy za ní nahoru dolů a všemu jsem se obdivovala, protože tam bylo všechno úpravné a pěkné. Veliké pokoje v průčelí domu se mi zdály obzvlášť velkolepé, i některé v druhém patře, ačkoli tmavé a nízké, ale ty mě zase zajímaly, protože byly starodávně zařízené. Nábytek se z pokojů v prvním patře asi čas od času stěhoval do druhého patra podle toho, jak se měnila móda, a v nejasném světle, které tam vnikalo úzkými okny, jsem viděla postele staré snad sto let, podivné dubové a ořechové truhly s vyřezávanými palmovými listy a hlavami andělů, které vypadaly takřka jako archa úmluvy starověkých židů; řady úctyhodných židlí, úzkých a s vysokým lenochem; ještě starodávnější stolice bez opěradel s polštáři, na nichž byly dosud stopy odřených ozdob vyšitých prstů, z kterých už po dva lidské věky zbyl v rakvích jen prach. Všechny ty starožitnosti působily dojmem, jako by druhé patro domu bývalo domovem minulých generací - jako svatyně plná relikvií. Ve dne se mi ty tiché, tmavé a zajímavé pokoje líbily, ale nikterak jsem netoužila, abych se mohla aspoň jednu noc vyspat v nějaké z těch širokých masivních postelí v dubovém přístěnku, z nichž některé měly dvířka; jiné postele měly starodávná anglická nebesa s bohatě vyřezávanými ozdobami, které představovaly podivné květy, ještě podivnější ptáky a nejpodivnější lidské bytosti - to všechno by v bledé měsíční záři jistě působilo prazvláštním dojmem.

"Spí tady v těch pokojích služebnictvo?" zeptala jsem se.

"Ne, služebnictvo má menší pokoje dozadu, tady nikdy nespí nikdo. Člověk by málem řekl, že kdybychom měli v Thornfieldu nějaké strašidlo, jistě by se prohánělo v těchhle pokojích."

"To ano! Vy tady nemáte strašidlo?"

"Nikdy jsem o žádném neslyšela," odpověděla s úsměvem paní Fairfaxová.

"Ani se tu o žádném nevypráví? Neslyšela jste nějaké staré pověsti a báje o zdejších strašidlech?"

"Snad ani ne. Ale říká se, že předkové Rochesterových bývali kdysi spíš divocí než klidní lidé - snad proto teďtak klidně odpočívají v hrobě."

"Ano - kdysi žili bouřlivě, nyní klidně spí," šeptala jsem si. "Kam půjdete teď, paní Fairfaxová?" otázala jsem se, protože se chystala k odchodu.

"Vylezu si na střechu - nechcete se podívat, jaká je odtamtud vyhlídka?" Šla jsem tedy za ní vzhůru po uzounkých schodech na půdu a odtamtud jsme se po žebříku a padacími dveřmi dostaly na střechu. Octla jsem se ve stejné výši jako koruny stromů, v nichž sídlili havrani, a viděla jsem do jejich hnízd. Když jsem se naklonila přes cimbuří a podívala jsem se do dálky, měla jsem před sebou celé okolí jako na mapě: jasné zelený, jako sametový trávník, který se táhl těsně podél šedivého průčelí domu; louku rozsáhlou jako park, na níž tu a tam stály skupiny mohutných starých hlohů; povadlý temný les pročísnutý pěšinou zřejmě zarostlou mechem, protože se zelenala víc než stromy; kostel hned za vraty, silnici, tiché kopce - všechno odpočívalo v podzimmím slunci, a na obzoru čistou bledě modrou oblohu a na ní jen tu a tam perlově šedé obláčky jako žily v mramoru. V celé té scénérii nebylo nic neobyčejného, ale všechno působilo mile přívětivě. Když jsem se obrátila a protáhla jsem se padacími dveřmi, skoro jsem neviděla na přičle žebříku; na půdě bylo černo jako v kryptě ve srovnání se vzdušnou modrou klenbou, po níž jsem se prve s potěšením rozhlížela, a se sluncem ozářenou krajinou, v níž se střídaly háje, pastviny a zelené kopce a jejímž středem byl panský dům Thornfield.

Paní Fairfaxová se chvilku zdržela, musela padací dveře zavřít na petlici; po hmatu jsem dotápala ke dveřím z půdy a opatrně jsem sestoupila po úzkých schodech. V druhém patře jsem chvíli počkala na dlouhé chodbě, po obou stranách s řadou malých, černých, zavřených dveří do předních a zadních pokojů; byla úzká, nízká a ponurá, protože měla jen jedno úzké okno až na opačném konci - vypadala jako chodba v zámku Modrovousově.

Když jsem po té chodbě chvíli tiše chodila sem a tam, uslyšela jsem najednou zvuky, které mě v tom tichu hrozně překvapily - smích! Podivný smích, zřetelný, chladný, neveselý. Zůstala jsem stát - smích umlkl, ale jenom na okamžik; pak se ozval hlučněji; prvně jej bylo slyšet sice zřetelně, ale byl docela tichý. Pak se rozlehl pronikavě, jako by byl probudil ozvěnu ve všech těch opuštěných pokojích, ačkoli se ozval jen z jednoho - byla bych mohla ukázat na ty dveře, za nimiž jsem jej zaslechla.

"Paní Fairfaxová!" vykřikla jsem, protože jsem ji zaslechla na schodech. "Slyšela jste ten hlasitý smích? Kdo to byl?"

"Asi některá služebná," odpověděla, "snad Lada Poolová."

"Slyšela jste to také?" ptala jsem se jí dál.

"Ano, docela zřetelně - slýchám ji často, obvykle šije tady v jednom pokoji."

Někdy je s ní Lea, a když jsou ty dvě spolu, často se hlučně baví."

Smích se ozval znovu, tiše, přerývaně; a po něm zas vzrušené mumlání.

"Lado!" zavolala paní Fairfaxová.

Věru jsem nečekala, že se ozve nějaká venkovská Lada, protože to byl úplně tragický, nepřirozený smích, jaký jsem ještě jakživa neslyšela. Nebýt toho, že bylo právě poledne, že ten prapodivný chechtot neprovázely žádné strašidelné okolnosti, že zkrátka nic kolem dokola, ani ta denní doba, nenahánělo člověku hrůzu, byl by se mne jistě zmocnil pověřivý strach. Stalo se však cosi, co mě přesvědčilo, že jsem byla blázen, jestli jsem se tím smíchem vůbec dala jen překvapit.

Dveře, které mi byly nejbliž, se otevřely a vyšla z nich služebná v stáří asi tak mezi třiceti a čtyřiceti. Měla statnou hranatou postavu, rzavé vlasy a tvrdý, nehezky obličej; něco méně romantického a strašidelného si snad ani nelze představit.

"Moc tam hlučíte, Lado!" řekla paní Fairfaxová. "Nezapomeňte na příkazy!"

Lada se mlčky uklonila a vrátila se do pokoje.

"Pomáhá Lee při práci v domě a šije," pokračovala vdova. "Sem tam se jí dá leccos vytknout, ale jinak není zlá. Ještě jste mi ani neřekla, jak vám šlo učení s novou žačkou?"

Začaly jsme hovořit o Adélce a zatím jsme spolu sestoupily do světlého a veselejšího prvního patra. V hale k nám přiběhla Adélka a volala:

"Mesdames, vous êtes servies! J'ai bien faim, moi!"

V pokoji paní Fairfaxové na nás už čekal oběd.

Kapitola 12.

Milé přijetí, jehož se mi v Thornfieldu dostalo, slibovalo mi klidné životní období, a ani delší pobyt v tom domě a mezi jeho obyvateli nezklamal mé naděje. Ukázalo se, že paní Fairfaxová je skutečně taková, jaká se jeví, to jest mírná a dobrosrdečná žena s docela slušným vzděláním a průměrnou inteligencí. Má malá žačka byla živá a zhýčkaná, patrně ji vždycky každý ve všem vyhověl, a proto bývala někdy svéhlavá; ale byla úplně svěřena mé péči a nikdo se nerozumně nevměšoval do mých výchovných plánů, a tak si odvykla své vrtochy a brzy z ní bylo poslušné a učelivé děvčátko. Neměla velké nadání ani pozoruhodné povahové rysy, ani obzvlášť vyvinutý smysl pro vkus, takže nikterak nevynikala nad obvyklou úroveň dětí v jejím věku; ale neměla ani žádné povahové vady a špatné vlastnosti a nebyla tedy horší než jiné normální děti. Dělal docela slušné pokroky a projevovala mi živou náklonnost, ačkoli snad nijak zvlášť hlubokou; pro její naivnost, veselou povídavost a snahu, aby si mě získala, jsem si ji natolik oblíbila, že jsme spolu docela dobře vycházely.

Jsou lidé, kteří věří ve vznešené zásady o andělské povaze dětí a jsou přesvědčeni, že je povinností osob pověřených jejich výchovou, aby zbožňovaly děti jako modly. Takovým lidem se asi bude zdát, že mluvím o své žačce příliš chladně, ale já tohle nepíši proto, že bych chtěla lichotit rodičům sobecky zamilovaným do vlastních dětí; nechci být hláskou troubou svatouškovských chvalozpěvů a prázdných tlachů - píši jen pravdu. Starala jsem se svědomitě, aby Adélka prospívala a dělala pokroky v učení, a měla jsem ji ráda, ačkoli jsem o tom nemluvila, stejně jako jsem si paní Fairfaxovou zamilovala z vděčnosti za její laskavost a těšila jsem se z její společnosti, protože měla klidnou a mírnou povahu a mlčky mi dávala najevo, že si mne váží. Snad mi někdo bude mít za zlé, že na sebe povím ještě něco: kdykoli jsem si vyšla sama na procházku, chodila jsem až k vratům a rozhlížela jsem se z nich po silnici. Když si Adélka hrála s chůvou a paní Fairfaxová se ve špižárně zabývala přípravou ovocných rosolů, chodila jsem často na půdu - vystoupila jsem tam po schodech, zdvihla padací dveře a vylezla na střechu, odkud jsem se rozhlížela do dálky po lukách a kopcích a zamlženém obzoru - a vždycky jsem toužila, abych byla nadána takovým bystrozrakem, že bych dohlédla až za ten obzor, kde je svět plný ruchu a shonu, kde jsou města a kraje plné života, o nichž jsem slýchala, ale které jsem nikdy nespatriila. Prála jsem si mít víc životních zkušeností, než jsem měla, větší možnost styku s lidmi mého založení a větší příležitost seznámit se s lidmi nejrůznějších povah - a tohle mi v Thornfieldu chybělo. Dovedla jsem ocenit dobré vlastnosti paní Fairfaxové i Adélčiny, ale věřila jsem, že na světě jsou ještě jiní dobří lidé, zajímavější, a toužila jsem, abych je mohla poznat.

Mnozí mi to budou bezpochyby mít za zlé a řeknou, že jsem byla věčně nespokojená. Nemohla jsem za to - měla jsem v povaze neklid, pociťovala jsem jej někdy až bolestně. V takových chvílích mi bylo jedinou úlevou, když jsem se mohla

procházet sem tam po chodbě v druhém patře, protože jsem v tom tichu a v té samotě měla pocit bezpečí a mohla jsem se v duchu zabývat a nejjasnějšími vidinami, které se mi zjevovaly - měla jsem jich jistě mnoho a všechny byly obestřeny čarovnou září; v té samotě se mé srdce jásavě rozbušilo překypující touhou po životě a zároveň se tetelilo zmatkem. Ale ještě raději jsem v duchu naslouchala báji, která neměla konce - která vznikla v mé obraznosti a bez ustání se rozvíjela dál, podněcována představami o tom, po čem jsem toužila a co jsem ve skutečném životě nepoznala - o bohatých životních zkušenostech a ohnivých citech.

Je marné říkat, že by lidé měli být spokojeni, mohou-li žít klidně: lidé potřebují, aby se v jejich životě něco dělo, a když takový život nemají, pravděpodobně budou o něj usilovat. Miliónům je souzen ještě tišší způsob života než můj, a milióny se mlčky bouří proti svému údělu. Nikdo neví, jaké vzpoury, kromě těch politických, klíčí v lidských masách zde na zemi. Všeobecně se předpokládá, že jsou ženy velice pokojní tvorové - ale ženy mají cit právě tak jako muži, potřebují nějaké pole činnosti, aby mohly uplatnit své schopnosti, stejně jako jejich bližní mužského rodu; když se jim ukládají příliš přísné meze a když jsou odsouzeny k úplné stagnaci, trpí právě tak, jako by trpěli muži. Je důkaz omezenosti, když jejich privilegovanější bližní říkají, že by se ženy měly výhradně věnovat jen vaření pudinků, pletení punčoch, hraní na klavír a vyšívání pompadúrů. Je důkaz tuposti, když muži ženy odsuzují nebo se jim vysmívají za to, že se snaží umět víc a vědět víc, než se ze zvyku považuje pro ně za nutné.

Když jsem tak o samotě přecházela po té chodbě sem a tam, dost často jsem slyšela smích Lady Poolové; byl to týž pronikavý smích nebo stejné tiché protahované ha-ha, jež mě tak rozechvěly, když jsem je slyšela poprvé; slyšela jsem také její přepjaté vzrušené mumlání, ještě prapodivnější než její smích.

Některé dny byla úplně zticha, ale jindy vydávala zvuky, jež jsem si vůbec nedovedla vysvětlit. Někdy jsem ji i vídala: vyšla ze svého pokoje s mísou a talířem nebo podnosem v rukou, odnesla to do kuchyně a za chvíli se zas vrátila, obyčejně (romantický čtenáři, musíš mi odpustit, že říkám takovou všední pravdu!) se džbánem piva. Její zjev vždycky účinkoval jako studená sprcha na zvědavost, kterou ve mně vzbuzoval její prapodivný smích a mumlání; ta usedlá žena s tvrdým obličejem by jistě nebyla upoutala můj zájem. Několikrát jsem se pokusila zapíšť s ní rozhovor, ale zdálo se, že toho moc nenamluví: všechny mé pokusy toho druhu obvykle odbyla jednoslabičnou odpovědí.

Ostatní členové domácnosti, to jest Jan a jeho žena, služebná Lea a francouzská chůva Sofie, byli slušní lidé, ale nikterak pozoruhodní. Se Sofií jsem mluvila francouzsky a někdy jsem se jí vyptávala na její vlast, ale neměla popisné ani vypravěčské vlohy a obvykle mi dávala vlažné a zmatené odpovědi, které patrně měly mou zvědavost spíš odradit než povzbudit.

Minul říjen, listopad a prosinec. Jednou v lednu mě paní Fairfaxová poprosila, abych dala Adélce odpoledne volno, protože je nachlazená, a když se Adélka horlivě připojila k její žádosti, vzpomněla jsem si, jak mi v dětství bývalo takové občasné volno vzácné, a proto jsem svolila - soudila jsem, že udělám dobře, když budu v takovém případě povolná.

Bylo krásné, klidné počasí, ale velmi studené. Omrzelo mě sedět samotné v knihovně, odkud jsem se celé dopoledne ani nehнула. Paní Fairfaxová právě dokončila dopis, který bylo třeba odnést na poštu, nasadila jsem si tedy klobouk a oblékla pláštěnku a nabídla jsem se, že jej odnesu do Hay - vždyť tam byly jen dvě míle, tedy v zimě moc příjemná odpolední procházka. Šla jsem se ještě podívat na Adélku, která se pohodlně usadila ve svém křesílku u krbu v pokoji paní Fairfaxové, dala jsem jí její nejhezčí voskovou panenku (kterou jsem obyčejně měla uloženou v zásuvce, zabalenou do stříbrného papíru), aby si měla s čím hrát, a pohádkovou knížku, aby se jí mohla zabavit, kdyby ji panenka omrzela. Adélka se se mnou rozloučila slovy:

"Revenez bientôt, ma bonne amie, ma chère mademoiselle Jeannette," já jsem ji políbila a vydala jsem se na cestu.

Země byla umrzlá, všude kolem bylo ticho a nikde ani živá duše. Zprvu jsem šla rychle, abych se zahřála, ale pak jsem zpomalila krok, abych se mohla kochat různými požitky, jež taková odpolední zimní procházka skýtá, a mohla se nad nimi zamýšlet. Když jsem šla kolem kostela, odbíjel zvon na věži tři hodiny: byla to kouzelná doba, přibližoval se soumrak a sluneční zář začínala blednout - šikmé paprsky se ponenáhlu skláněly k zemi. Byla jsem už míli za Thornfieldem a šla jsem úzkou cestou vroubenou živým plotem, v létě obsypaným šípkovými růžemi a na podzim oříšky a ostružinami - dosud se na něm tu a tam rděly šípky a hložinky jako vzácné korálky, ale největším zimním půvabem té cesty byla úplná osamocenosť mezi odpočívajícími holými křovisky. Když zavál větrník, nic se tam neozvalo; nerostly tam cesmínové ani zimostrážové keře - ty by byly šelestily, ale bezlisté hlohové a lískové křoví bylo němé jako bílé ošoupané kameny, které se táhly prostředkem cesty. Široko daleko po obou stranách se prostíraly jen louky, na nichž se už nepásl dobytek, a chvílemi zaharašili v živém plotě hnědí ptákové jako ojedinělé suché listy, které se opozdily na větvích a ještě neopadly.

Cesta stále stoupala do vršku; když jsem byla asi v poloviční vzdálenosti do Hay, posadila jsem se na schůdky, po nichž se přelézalo přes živý plot na louku.

Přitáhla jsem si pláštěnku k tělu a ruce jsem si schovala v rukávníku, takže mi nebylo zima, ačkoli mrzlo až praštělo, jak svědčil ledový povlak na kamenech v místech, kudy se přes ně po náhlé oblevě před několika dny přelézal potůček, nyní zamrzlý. Měla jsem odtamtud vyhlídku na Thornfield: ten šedivý dům s cimbuřím byl ohniskem celého údolí a za ním se na západě zdvihal k obzoru temný holý sad a les. Zůstala jsem tam sedět, dokud slunce nekleslo do korun stromů a nezapadlo mezi jejich kmeny jako jasný karmínový kotouč. Pak jsem se zas obrátila k východu.

Na vrcholku kopce přede mnou stál vycházející měsíc, zatím ještě bledý jako obláček, ale každým okamžikem jasnější - díval se dolů na vesničku Hay částečně zacloněnou stromy, z jejichž komínů stoupal modrý kouř; byla vzdálena ještě celou míli, ale v tom naprostém tichu jsem zřetelně slyšela, jak se odtamtud slabě ozývá šelest života. Postřehla jsem také šumění vody, ale nedovedla jsem rozeznat, kterým údolím nebo jakou úžlabinou protéká; za vesničkou Hay bylo hodně kopců a v údolíčkách mezi nimi bezpochyby bublala spousta bystřín. V tichém podvečeru bylo slyšet zurčení nejbližších potoků i hukot nejvzdálenějších.

Do toho jemného šplouchání a šelestění, tak vzdáleného a přitom tak zřetelného, najednou rušivě zasáhly drsné zvuky

- buch, buch - třeskne jako úder kladiva na kámen, které přehlušily tiché šplouchání vodních vlnek, tak jako na obraze veliká skála nebo sukovitá ramena mohutného dubu, jež se temně a ostře rýsují v popředí, zastíní modravé vrchy, sluncem ozářený obzor a změť oblaků, které se vznášejí jako vzdušné preludy v dálavách, kde všechny barvy splývají. To cvakaly podkovy na kamenech - po cestě se blížil kůň; nebylo ho ještě vidět, protože cesta se klikatila, ale bylo ho slyšet čím dál tím víc. Chtěla jsem právě vstát se schůdků - jenže cesta byla úzká, a proto jsem zůstala sedět, než kůň přejede. Tehdy jsem byla mladá a v mozku se mi rojily všemožné jasné i temné představy: mezi všelijakou bláhouvoutí tam byly i vzpomínky z dětských pohádek a ve zralejší dívčí obraznosti mi vytanuly jasnější a živější, než jaké mohly být v dětství. Jak se kůň přibližoval a já jsem čekala, až se přede mnou v soumraku objeví, vzpomněla jsem si na jednu Bětuščinu pohádku, v níž se vyprávělo, jak se v severní Anglii zjevovalo strašidlo v podobě koně, mezka nebo velkého psa, který se někdy znenadání na opuštěných cestách přihnál na opozdilé pocestné, tak jako se ten kůň hnál ke mně.

Byl už hodně blízko, a přece se ještě neukázal. Najednou se do toho cvakání ozvalo prudké zaharašení pod živým plotem, a těsně při zemi u liskového křoví se kolem přehnál veliký pes s černobílou srstí, takže se zřetelně odrážel od hnědého křoví. Vypadal docela jako to strašidlo z Bětuštiny pohádky - silný jako lev, chlupatý, s velikánskou hlavou; minul mě rychle, nezastavil se a podíval se mi do tváře proti všemu očekávání obyčejnými psíma očima. Za ním se přihnál vysoký statný kůň a na něm jezdec. Když jsem spatřila toho muže, toho lidského tvora, pohádkové kouzlo se rázem rozplynulo. Na Bětuščině strašidle nikdy nikdo nejezdil; zjevovalo se vždycky jen samotné; podle mých představ mohli skřítkové brát na sebe podobu němé tváře, ale sotva by asi byli hledali útolek v obyčejném lidském těle. Tohle nebylo strašidlo - ten člověk si chtěl nadjet zkratkou do Millcote. Když přešel, šla jsem dál, ale jenom několik kroků, a obrátila jsem se, protože jsem slyšela, jak se podkovy najednou smekly, jak jezdec vykřikl: "K čertu, co teď?", a vzápětí třesk podkov na kamenech a těžký pád. Muž i kůň se váleli na zemi - kůň sklouzl na hladkém ledě, který sklovitým povlakem potáhl kameny na cestě. Pes se skokem přihnál zpátky, a když viděl, že jeho pána stihla nehoda, a slyšel koně říčet bolestí, rozštěkal se tak divoce, že se to ve večerním tichu hlučně rozléhalo mezi kopci - bylo to hluboké hafání, protože pes byl veliký a silný. Čenichal kolem povaleného koně a jezdce a potom přiběhl ke mně: nemohl nic jiného dělat - neměl, kde by se dovolal pomoci. Poslechla jsem ho a přiblížila jsem se k jezdci, který se vši silou pokoušel vyprostit se zpod koně. Počínal si při tom velice rázně, proto jsem si řekla, že si jistě moc neublížil, ale zeptala jsem se ho:

"Zranil jste se, pane?"

Myslím, že zaklel, ale nevím to jistě; rozhodně si něco tiše zabručel, a tak mi nemohl hned odpovědět.

"Mohu vám nějak pomoci?" zeptala jsem se znovu.

"Postavte se trochu stranou," odpověděl; nejdřív se pozdvihl na kolena a teprve pak se postavil. Ustoupila jsem a nato začalo namáhavé zvedání, dupání a třískání kopyt, provázené hafáním a štěkáním, takže jsem raději ustoupila ještě o kus dál; ale nedala jsem se tím zastrašit a neutekla jsem, protože jsem chtěla vědět, jak to dopadne. Dopadlo to dobře - kůň se postavil na nohy a pes byl okřiknut: "Lehnout, Hektore!" Jezdec se pak sehnul a ohmatával si nohu i chodidlo, jako by se chtěl přesvědčit, zda je má v pořádku; zřejmě ho něco bolelo, protože se opřel o schůdky, s nichž jsem před chvílí vstala, a posadil se na ně.

Asi se mi zachtělo být nějak užitečná nebo aspoň služná, protože jsem se znovu přiblížila.

"Jestli jste se poranil a potřebujete pomoc, mohla bych pro někoho dojít buď do Thornfieldu nebo do vsi."

"Děkuji vám, nebude to zapotřebí, nemám polámané kosti - vyvrtil jsem si kotník." Znovu vstal a začal kroutit nohou v kotníku, ale bezděčně si přitom ulevil "Au!"

Ještě se úplně nesetmělo a měsíc zářil čím dál víc, proto jsem ho viděla zřetelně. Měl na sobě jezdeckou pláštěnku s kožšinovým límcem a ocelovou sponou, takže jsem nemohla rozeznat, jakou má postavu, ale viděla jsem, že je asi středního vzrůstu a má hodně široký hrudník. Měl snědý obličej s přísnými rysy a hustým obočím, v té chvíli zlostně staženým, takže oči měly vztekly, vzdorný výraz; nebyl to mladík ani starší muž - mohlo mu být asi pětadvacet let. Nebála jsem se ho, jen jsem se ho ostýchala. Kdyby byl býval hezký a mladý jako hrdina románu, vůbec bych si netroufala takhle se ho vyptávat proti jeho vůli a nabízet mu pomoc, o kterou nežádal. Snad jsem žádného hezkého mladíka jakživa ani nespatriila, a určitě jsem ještě nikdy s žádným nepromluvila. V teorii jsem s obdivem uctívala krásu, eleganci, rytířskost a jiné mužné půvaby - ale kdybych se s těmito vlastnostmi setkala vtělenými v mužskou podobu, asi bych si instinktivně uvědomila, že nemám nic, čím bych mohla vzbudit sympatie takového člověka, a chránila bych se ho jako ohně, blesku a jiných jevů, které člověka oslní, ale zároveň odpuzují.

Kdyby se byl ten cizí muž na mne přívětivě usmál, když jsem ho oslovila, kdyby byl mou nabízenou pomoc odmítl vesele a s díky, byla bych šla dál svou cestou a nic by mě nenabádalo, abych se ho vyptávala dál - jenže se choval ke mně nevlídně a drsně, a tak jsem před ním nebyla v rozpacích. Zůstala jsem tam stát, ačkoli mi mávnutím ruky naznačil, abych ho nechala být, a prohlásila jsem:

"Já vás nenechám samotného, tak pozdě večer tady na té opuštěné cestě.

Počkám, dokud vás zase neuvidím sedět na koni."

Teprve pak na mne upřel oči - předtím se na mne vůbec nepodíval, ani úkosem.

"Myslím, že byste měla být už dávno doma," řekl. "Bydlíte tady někde blízko?"

"Tamhle dole - když svítí měsíc, docela nic se nebojím být takhle pozdě venku. Doběhnu vám s radostí do vsi, jestli si přejete - stejně tam jdu, musím dát na poštu dopis."

"Říkáte, že bydlíte tamhle dole - snad ne v tom domě s cimbuřím?" a ukázal na Thornfield ozářený bledým světlem měsíce, takže se jeho šedivě průčelí zřetelně rýsovalo na pozadí stromů, které proti jasné západní obloze vypadaly jako nakupené temné stíny.

"Ano, tam."

"Komu ten dům patří?"

"Panu Rochesterovi."

"Znáte ho?"

"Ne, jakživa jsem ho neviděla."

"On tam tedy nebydlí?"

"Ne."

"Můžete mi říci, kde je?"

"Nemohu."

"Jistě tam nesloužíte. Jste asi -" Zarazil se a zběžně si prohlédl, jak jsem oblečená - byla jsem ustrojena velmi jednoduše, jako obyčejně, v černé pláštěnce z merina a v černém plstěném klobouku, v jakých by nedělala parádu ani komorná. Zdálo se, že se marně dohaduje, čím asi jsem; pomohla jsem mu:

"Jsem vychovatelka."

"Á, vychovatelka!" opakoval. "K čertu, byl bych málem zapomněl! Vychovatelka!" A zase si začal pátravě prohlížet, co mám na sobě. Za chvíli vstal se schůdků, ale obličej se mu zkroutil bolestí, jakmile se pokusil udělat krok.

"Nemohu na vás chtít, abyste mi došla pro pomoc," řekl, "ale mohla byste mi trochu pomoci sama, chcete-li být tak laskava."

"Samozřejmě."

"Nemáte deštník, abych se o něj mohl opřít jako o hůl?"

"Ne."

"No tak zkuste, jestli byste mohla chytit koně za uzdu, a přiveďte mi ho sem."

Nebojíte se ho?"

O samotě bych se jistě koně bála a vůbec bych na něho nesáhla, ale když mě o to požádal, byla jsem ochotna uposlechnout. Položila jsem si rukávník na schůdky a přiblížila jsem se k tomu vysokému koni - snažila jsem se chytit ho za uzdu, ale byl bujný a nechtěl mi dovolit, abych se přiblížila k jeho hlavě; marně jsem se o to několikrát pokusila; měla už jsem z něho smrtelný strach, protože divoce kopal předními nohama. Jezdec mě chvíli pozoroval a pak se dal do smíchu.

"Jak je vidět, nechce hora k Mohamedovi," řekl. "Nic naplat, musíte Mohamedovi pomoci, aby se dostal k hoře. Pojd'te sem, prosím vás."

Přistoupila jsem k němu. "Odpusťte," pokračoval, "ale nouze mě přiměla, že musím použít vaší pomoci." Položil mi ruku na rameno, opřel se o mne dost ztěžka a belhal se ke koni. Ihned se chopil uzdy, brzy koně zkontroloval a vyskočil do sedla - zlostně se při tom ušklíbl, protože se mu zkroutil vyvrtnutý kotník.

"A teď," řekl, "mi podejte bičik, leží tamhle u plotu."

Nalezla jsem bičik a podala jsem mu ho.

"Děkuji vám - a teď si pospěšte na poštu s tím dopisem a honem se vraťte domů."

Dotkl se ostruhou koně, který se v první chvíli polekal a vzepjal, pak se prudce rozběhl po cestě; pes se pustil za ním a v mžiku všichni tři zmizeli, "jak snítky vřesu v pustině vichřice rozvěje."

Zdvihla jsem rukávník a šla jsem dál. Ta událost pro mne tedy skončila - bezvýznamná událost, úplně neromantická a nijak zvlášť zajímavá, ale přece znamenala změnu v mém jednotvárném životě, byť jenom na hodinu. Někdo potřeboval mou pomoc a požádal o ni a já jsem mu ji poskytla; těšilo mě, že jsem mohla pro někoho něco udělat, něco docela všedního, pomíjivého, ale udělala jsem to z vlastního popudu, a mne už omrzela život, v němž jsem měla jen trpnou úlohu. Ta nová tvář byla jako nový obraz, který rozmnožil mou sbírku vzpomínek; byl úplně nepodobný všem ostatním obrazům, jež jsem si naschránila v paměti, předně proto, že to byla tvář muže, a za druhé proto, že byla snědá, energická a přísná. Pořád jsem ji viděla před sebou, když jsem v Hay strkala dopis do poštovní schránky, i pak, když jsem se rychle vracela s kopce k domovu. U těch schůdků jsem se na chvíli zastavila, rozhlédla jsem se a napjala jsem sluch - představovala jsem si, že bych mohla zas uslyšet cvakání podkov na kamenech a že by se mi zas mohl zjevit jezdec v pláštěnce a strašidelný novofoundlandský pes, ale viděla jsem před sebou jen živý plot a holou vrbu, která tam stála nehnutě vztyčená v měsíční záři; slyšela jsem jen lehoučký šelest vánku, jak chvílemi fafoukal do stromů kolem Thornfieldu, vzdáleného celou míli; když jsem se podívala dolů, odkud jsem jej zaslechla, a přelétla jsem pohledem průčelí domu, uviděla jsem, jak v jednom okně bliká světlo - to mi připomnělo, že jsem se opozdila, a honem jsem šla dál. Nerada jsem se vracela do Thornfieldu. Jakmile překročím práh domu, zase nastane ten jednotvárný život; vejdu do tiché haly, vystoupím po tmavém schodišti, octnu se o samotě ve svém pokojíku, potom půjdu dolů za pokojnou paní Fairfaxovou a strávím s ní dlouhý zimní večer, jen s ní samotnou - a v mžiku ve mně utuchne příjemné vzrušení, vyvolané tou procházkou; mé schopnosti zas budou spoutány neviditelnými okovy jednotvárného a příliš klidného života, jehož výhody, bezpečí a klid pro mne začínaly pozbývat ceny. V té době by mi bylo jen prospělo, kdybych se byla zmítala v bouřlivém životě plném nejistoty a zápasů, protože by mě drsné a trpké zkušenosti přiměly, abych znovu zatoužila po tom klidu, který mě omrzela! Ano, bylo by mi to prospělo právě tak jako dlouhá procházka člověku, kterého už omrzelo pohodlně sedět v měkké lenošce; touha po troše pohybu byla u mne v těch okolnostech stejně přirozená, jako by byla u něho.

Postála jsem ve vratech; otálela jsem na trávníku; chodila jsem chvíli před domem sem a tam. Zasklené dveře byly zakryty okenicemi, neviděla jsem dovnitř; mé oči a můj duch se od toho ponurého domu, který mi připadal jako šedivé vězení s temnými kobkami, obracely k obloze, jež se nade mnou prostírala jako modré moře neposkvrněné ani jediným obláčkem; na ní se velebně vznášel měsíc a zdálo se, jako by šel stále výš. Vyhoupl se nad vrcholky kopců, za nimiž vyšel a které zůstávaly čím dál tím hloub a hloub pod ním, a stoupal k zenitu, tmavému jako noc v nezbadatelné výšce a nezměřitelné dálce. Když jsem se zadívala na tetelivé hvězdy, průvodkyně měsíce, srdce se mi rozechvělo a v žilách se

mi prudce rozproudila krev. Drobné skutečnosti člověku připomenou, že žije na zemi: slyšela jsem odbíjet hodiny v hale - to postačilo; odvrátila jsem se od měsíce a hvězd, otevřela jsem postranní dveře a vešla jsem do domu.

V hale nebyla úplná tma, bylo tam trochu světlo, zatím jen od bronzové lampy, která visela vysoko u stropu - ale lampa a několik dolních stupňů dubového schodiště byly zality teplou rudou září - padala tam otevřenými dvojkřídlými dveřmi z velké jídelny, kde v krbu hořel oheň, který vrhal vlídný odlesk na mramorový krb a mosazné náčiní u krbu a přívětivě osvětloval nachové drapérie a leštěný nábytek. Ozařoval také skupinu osob u krbu - zahlédla jsem ji jenom na okamžik a zaslechla jsem nejasně směsici veselých hlasů, mezi nimiž jsem (jak se mi zdálo) rozeznala Adélcin hlásek, ale v tom se dveře zavřely.

Honem jsem běžela do pokoje paní Fairfaxové - hořel tam také oheň v krbu; ale svíčka nehořela a paní Fairfaxová tam nebyla. Na koberečku před krbem jsem místo ní spatřila velkého psa s černou a bílou dlouhou srstí, který tam seděl vzpřímený, zcela o samotě, a vážně hleděl do ohně - byl zrovna takový jako ten strašidelný pes tam venku na cestě. Byl mu tolik podobný, že jsem se k němu přiblížila a zavolala jsem na něho: "Hektore!"

Pes vstal, šel ke mně a očichal mě. Pohladila jsem ho a začal klátit dlouhým ohonem; nevěděla jsem, odkud se tam vzal - vypadal až strašidelně, a tak se mi nechtělo zůstat s ním o samotě. Zazvonila jsem, protože jsem potřebovala svíčku, a mimoto jsem se chtěla dovědět, jak se tam pes dostal. Přišla Lea.

"Kde se tu vzal ten pes?"

"Přišel s pánem."

"S kým?"

"S panem Rochesterem - přijel před chvílí."

"Opravdu? Paní Fairfaxová je s ním?"

"Ano, slečna Adélka také - jsou v jídelně, a Jan jel pro doktora: pán měl totiž nehodu, kůň se s ním svalil a pán si vyvrtnul kotník."

"Nestalo se to na cestě z Hay?"

"Ano, když jel s kopce - kůň sklouzl na ledě."

"Aha! Buďte tak hodná, Leo, přineste mi svíčku."

Přinesla ji a za chvíli přišla paní Fairfaxová, která mi její zprávu potvrdila a dodala, že přijel doktor Carter a je právě u pana Rochesterera; potom zas hned odběhla, aby dala přichystat čaj, a já jsem si šla nahoru odložit plášťenku.

Kapitola 13.

Pan Rochester šel večer brzy spát, patrně na lékařův rozkaz, a ráno dost dlouho nevstával. Když konečně přišel dolů, měl plno práce - čekal na něho správce hospodářství s několika nájemci, kteří s ním chtěli mluvit.

Musely jsme s Adélkou vyklidit knihovnu, aby měl kde přijímat návštěvy, které přicházely každodenně. Paní Fairfaxová dala zatopit v jednom pokoji v prvním patře, kam jsem odnesla naše knihy a zařídila jsem tam učebnu. Hned dopoledne jsem pozorovala, že se v Thornfieldu mnoho změnilo; nebylo tam už ticho jako v kostele - skoro každou hodinu se ozývalo klepátko u domovních dveří nebo zvonění; dole v hale bylo také často slyšet kroky a nové hlasy v různých tóninách; vnikalo tam zkrátka ovzduší z vnějšího světa a mně se tam rozhodně líbilo víc, když pán byl doma.

Onoho dne se Adélka učila špatně, nedovedla se soustředit: pořád vybíhala ze dveří a dívala se přes zábradlí, jestli zahlédne pana Rochesterera. Vymýšlela si záminky, aby mohla jít dolů, a samozřejmě jsem ji podezřívala, že by se chtěla podívat do knihovny, ale věděla jsem, že tam nesmí. Když mě to nakonec rozzlobilo a přiměla jsem ji, aby zůstala sedět, povídala mi Adélka bez ustání o svém "ami, monsieur Edouard Fairfax de Rochester" (neslyšela jsem až do té chvíle nikdy ostatní jeho jména), čímž ho dokonce povýšila do šlechtického stavu. Dohadovala se, jaké jí asi přivezl dárky - jak se ukázalo, zmínil se jí večer, že až mu přivezou i Millcote zavazadla, bude tam někde menší krabice, jejíž obsah by ji mohl zajímat.

"Et cela doit signifier," řekla, "qu'il y aura là dedans un cadeau pour moi, et peut-être pour vous aussi, mademoiselle. Monsieur má parlé de vous - il má demandé le nom de ma gouvernante, et si elle n'était pas une petite personne, assez mince et un peu pâle. Jái dit qu'oui - car cest vrai, n'est-ce pas, mademoiselle?"

Obědvávala jsem s Adélkou jako obvykle v pokoji paní Fairfaxové. Odpoledne byla vichřice a sněžilo, a proto jsme byly pořád v učebně. Po setmění jsem Adélce dovolila, že může uklidit knihy a nechat učení, a poslala jsem ji dolů; podle toho, že bylo dole poměrně ticho a u domovních dveří přestalo zvonit, jsem soudila, že pan Rochester nemá návštěvy. Když jsem osaměla, přistoupila jsem k oknu, ale venku jsem nic neviděla - byl už soumrak a sníh padal tak hustě, že zastřelil i keře na trávníku. Spustila jsem záclonu a posadila jsem se zas u krbu.

Zdálo se mi, že tam v nakupených žhnoucích polenech vidím nějaký hrad, podobný tomu na Rýně, jaký jsem kdysi viděla na obrázku - ale najednou přišla paní Fairfaxová a zbořila mi svým příchodem ohnivý hrad, jejíž jsem si v obraznosti vybudovala, ale zároveň rozehnala tíživé a nevídané myšlenky, které mě začínaly v osamění skličovat.

"Pan Rochester by byl rád, kdybyste k němu s Adélkou přišla večer na čaj do salónu," řekla. "Celý den měl pořád co dělat a nemohl se s vámi setkat dřív."

"V kolik hodin mám přijít?" zeptala jsem se.

"Asi tak v šest. Na venkově chodí brzy spát. Měla byste se snad už převléknout, půjdu s vámi a pomohu vám. Tady je svíčka."

"Je to nutné, abych se převlékla?"

"Ano, uděláte líp, já se vždycky k večeri převlékám, když je tady pan Rochester."

Zdalo se mi, že to je snad trochu zbytečná obřadnost, ale odešla jsem do svého pokoje a s pomocí paní Fairfaxové jsem se převlékla z černých soukenných šatů do černých hedvábných; jiné a lepší jsem neměla, až na jedny světle šedé, ale ty se mi podle mých lowoodských měřítek zdály příliš krásné, vhodné jen k nejslavnostnějším příležitostem.

"Potřebujete nějakou brož," řekla paní Fairfaxová. Měla jsem jen jedinou brožku s perlou, kterou mi dala na památku slečna Templová; připjala jsem si ji a šly jsme dolů. Nenavýkla jsem společnosti cizích lidí a bylo pro mne dost krušné, že mám na tak obřadné pozvání předstoupit před pana Rochestera. Ve dveřích do jídelny jsem pustila paní Fairfaxovou napřed a šla jsem v patách za ní jako stín; prošly jsme jídelnou a obloukem, v němž byly závěsy spuštěny, jsme vstoupily do elegantního salónu.

Na stole byly rozsvícené dvě voskové svíce a dvě stály na krbu, před nímž se v záři báječného ohně vyhříval Hektor - ležel natažený na zemi a u něho klečela Adélka. Na pohovce zpola seděl, zpola ležel pan Rochester s nohou podepřenou poduškou; pozoroval Adélku a psa a obličej měl jasně ozářený ohněm. Poznala jsem v něm toho jezdce s hustým tmavým obočím a hranatým čelem, nahoře jako useknutým černými vlasy, jež mu nad ním rostly v přímé čáře. Poznala jsem jeho energický nos, spíš osobitý než hezký; jeho veliká chřípí, která podle mého domnění značila prchlivou povahu; jeho přísná ústa a širokou bradu - ano, ta ústa a brada vskutku vypadaly velice přísně. Neměl na sobě pláštěnku, a tak jsem viděla, že se mu jeho hranatá postava hodí k obličej.

Myslím, že měl pěknou atletickou postavu - široký hrudník a úzké boky - ale nevysokou a negraciézní.

Pan Rochester jistě věděl, že jsme s paní Fairfaxovou přišly, ale neměl patrně náladu vzít nás na vědomí, protože ani nepozdvihl hlavu, když jsme se k němu přiblížily.

"Vedu vám slečnu Eyrovou, prosím," řekla klidně paní Fairfaxová. Uklonil se, ale stále nespouštěl z očí dítě a psa.

"Ať se slečna Eyrová posadí," řekl - ten nucený strnulý úklon a netrpělivý, ačkoli jinak zdvořilý tón jako by říkaly: "K čertu, co je mi po tom, jestli je tady slečna Eyrová nebo ne! Nemám teď zrovna náladu se s ní bavit."

Posadila jsem se docela klidně. Dokonale zdvořilé přivítání by mě bylo pravděpodobně přivedlo do rozpaků, protože bych je nedovedla opřít, a tím méně oplácet příměřeně uhlazeným a laskavým jednáním; drsnost a nevrlost mě aspoň k ničemu nezavazovala - naopak, cítila jsem se ve výhodě, že mu jeho mrzuté přivítání oplácím slušným a klidným chováním. Svými výstředními způsoby u mne vzbudil určitý zájem - byla jsem zvědavá, jak se bude chovat dál. Choval se jako socha - nepromluvil ani slovo a vůbec se nepohnul. Paní Fairfaxové se zřejmě zdálo, že by někdo měl už začít být vlídný, a proto promluvila první. Přivětivě, jako obvykle - a jako obvykle dost otřepanými frázemi - mu vyslovila soustrast, že měl celý den tolik práce, že je to pro něho jistě mrzuté, že ho bolí vyvrtnutý kotník, a zároveň ho pochválila, jak to všechno klidně a trpělivě snáš.

"Rád bych se napil čaje, madam," byla jediná odpověď, jaké se jí dostalo.

Honem zazvonila, a když služebná přinesla podnos, začala horlivě a hbitě připravovat šálky, lžičky a ostatní. Přistoupila jsem s Adélkou ke stolu, ale pán domu se nehnul z pohovky.

"Buďte tak laskava a podejte panu Rochesterovi šálek," řekla mi paní Fairfaxová. "Adélka by mohla čaj rozlít."

Vyhověla jsem jí. Když mi bral šálek z ruky, Adélka se patrně domnívala, že se naskytla vhodná chvíle, aby si pro mne vyžádala nějaký důkaz přízně, a zeptala se:

"N'est-ce pas, monsieur, qu'il y a un cadeau pour mademoiselle Eyre, dans votre petit coffre?"

"Jakýpak cadeau!" odsekl jí příkře. "Vy jste čekala nějaký dárek, slečno Eyrová? Dostáváte ráda dárky?" a upřel na mne tmavé, hněvivé a pronikavé oči.

"Ani nevím, pane Rochestere, mám s dárky málo zkušeností, ale všeobecně se soudí, že je příjemné je dostávat."

"Všeobecně? Ale co o tom soudíte vy?"

"Musela bych si to rozmyslet, kdybych vám měla dát správnou odpověď. Taková věc se musí uvážit po všech stránkách, než se o ní člověk závazně vysloví, protože to je dost složitá otázka."

"Je vidět, slečno Eyrová, že nejste tak naivní jako Adélka - ta se hned s křikem dožaduje dárků, jakmile mě uvidí, kdežto vy kolem toho chodíte jako kočka okolo horké kaše."

"Protože vím, že si to nezasloužím tak jako Adélka; může se dovolávat toho, že jste její starý známý, a vžitých zvyklostí - říkala mi totiž, že je zvyklá dostávat od vás hračky. Ale kdybych měla říci, jestli očekávám také něco pro sebe, byla bych na rozpacích, protože mě vůbec neznáte a nikdy jsem pro vás neudělala nic, zač bych si zasloužila uznání."

"Prosím vás, jenom nebuďte zase příliš skromná. Vyzkoušel jsem Adélku a vidím, že jste si s ní dala velkou práci. Není bystrá ani nadaná, a přece za tu krátkou dobu udělala velké pokroky."

"Vidíte, pane Rochestere, teď jsem od vás přece dostala 'cadeau' a jsem vám za něj vděčná, protože učitelka si ani nemůže přát lepší odměnu, než když ji někdo pochválí, že její žáci dělají pokroky."

"Hm!" Víc na to pan Rochester neřekl a popíjel mlčky čaj.

"Přisedněte si ke krbu," řekl mi, jakmile paní Fairfaxová odklidila podnos a usadila se v koutku se svým pletením. Adélka mě předtím vodila za ruku po pokoji a ukazovala mi krásné knihy a ozdobné předměty, rozložené na různých poličkách a skřínkách. Uposlechl jsem, jak bylo naší povinností - Adélka si mi chtěla sednout na klín, ale dostala příkaz, aby si šla hrát s Hektorem.

"Jste u nás tři měsíce, že?"

"Ano, pane Rochestere."

"Kde jste byla předtím?"

"V lowoodském ústavě v x x hrabství."

"Aha, v tom dobročinném! Jak dlouho jste tam byla?"

"Osm let."

"Osm let! To jistě máte tuhý život! Myslel bych si, že by v takovém ústavě stačily čtyři roky, aby oddělaly i hodně silného člověka! Není divu, že tak trochu vypadáte, jako byste byla z jiného světa. Však se mi už zdálo divné, kde jste

vzala ten obličej. Když jsem se s vámi včera večer setkal na cestě z Hay, bezděčně jsem si vzpomněl na všelijaká zjevení z pohádek, a už jsem se vás chtěl zeptat, jestli jste mému koni nějak neučarovala - ani teď si tím nejsem tak docela jist. Kde jsou vaši rodiče?"

"Já žádné nemám."

"Nejspíš jste nikdy žádné neměla! Pamatujete se na ně?"

"Ne."

"To jsem si myslel. Čekala jste tam u cesty asi na svoje lidi, ne?"

"Na koho, pane Rochestere?"

"Na pidimužiky - vždyť svítil měsíc, ten večer byl pro ně jako stvořený. Co jsem vám udělal, že jste mi za trest potáhla kameny ledem?"

Zavrtěla jsem hlavou. "Pidimužici se už odtud všichni odstěhovali před sto lety," odpověděla jsem mu zrovna tak vážně, jako on mluvil se mnou. "Nikde v Anglii, ani v lukách kolem Hay, po nich už nenajdete stopu. Myslím, že tady už nikdy nebudou dovádět při měsíčku, ani v létě, ani na podzim, ani v zimě."

Paní Fairfaxová pustila pletení do klína, vyvalila oči úžasem a divila se asi, jaké jsou tohle řeči.

"Nu, když říkáte, že nemáte rodiče," začal zase pan Rochester, "máte jistě nějaké příbuzné, strýce a tety, ne?"

"Nemám, aspoň jsem nikdy žádné nepoznala."

"A kde je váš domov?"

"Nikdy jsem žádný neměla."

"Kde žijí vaši sourozenci?"

"Nemám žádné."

"Kdo vás k nám tedy doporučil?"

"Měla jsem v novinách inzerát a paní Fairfaxová na něj odpověděla."

"Ano," řekla ta hodná paní, která teď zas už věděla, na čem je, "a denně děkuji Prozřetelnosti, že jsem slečnu Eyrovou přijala za vychovatelku. Mám v ní neocenitelnou společnici a Adélka hodnou a pečlivou učitelku."

"Nemusíte se obtěžovat, nepotřebuji od vás vysvědčení," odbyl ji pan Rochester. "Vychvalováním mě neošálíte, dovedu to posoudit sám. Zatím mi povalila koně."

"Prosím?" otázala se udiveně paní Fairfaxová.

"Jí mám co děkovat za ten vyvrtnutý kotník."

Zatvářila se polekaně.

"Žila jste někdy v městě, slečno Eyrová?"

"Ne."

"Byla jste hodně ve společnosti?"

"Jediná má společnost byly chovanky a učitelky v Lowoodu, a teď zas jen moji známí tady v Thornfieldu."

"Četla jste hodně?"

"Jen to, co se mi náhodou dostalo do ruky - nebyly to moc učené knihy, a bylo jich dost málo."

"Žila jste až dosud jako jeptiška, jistě jste se tedy dobře pocvičila v náboženství. Ten Brocklehurst, který je ředitelem v Lowoodu, jak jsem slyšel, je duchovní, že?"

"Ano, je."

"A všechny chovanky ho patrně zbožňovaly, tak jako jeptišky v klášteře zbožňují svého zpovědníka."

"Ó ne."

"Jste asi velice chladná! Jak to? Žila jste tam jako v klášteře a nezbožňovala jste svého duchovního pastýře? Vždyť to je úplné rouhání!"

"Pan Brocklehurst mi byl protivný, a nebyla jsem sama. Je to tvrdý člověk, náramně sebevědomý, a rád se plete do všeho - dal nám ostříhat vlasy, a aby uspořil, kupoval nám špatné jehly a nitě, s kterými jsme skoro ani nemohly šít!"

"To bylo nemístné spoření," podotkla paní Fairfaxová, která zas byla chvíli schopna sledovat náš rozhovor.

"A to bylo jeho hlavní provinění?" zeptal se pan Rochester.

"Dokud měl sám na starosti zásobování, mořil nás hladem, ale pak na něj dozíral výbor. Jednou týdně nás nudil strašně dlouhým kázáním a večer jsme musely číst knížky, které sám sepsal, o náhlých úmrtích a božích trestech, takže jsme se potom bály jít spát."

"Kolik vám bylo let, když jste přišla do Lowoodu?"

"Asi deset."

"A byla jste tam osm let - teď je vám tedy osmnáct, že?"

Přisvědčila jsem.

"Počty jsou přece jen k něčemu dobré, jak je vidět, protože jinak bych byl asi neuhodl, jak jste stará. Je to těžké, když je výraz v obličejí v takovém rozporu s ostatním zevnějškem, jako u vás. A čemu jste se v Lowoodu naučila? Umíte hrát na piano?"

"Trochu."

"Ovšem, to je obvyklá odpověď. Jděte do knihovny - totiž buďte tak laskava!

- Odpusťte mi ten rozkazovací tón. Jsem zvyklý říkat: Udělejte tohle, a hned mi každý vyhoví. Nemohu kvůli někomu, kdo je tu nový, měnit své zvyky a obyčeje. - Jděte tedy do knihovny, vezměte si s sebou svíčku, nechte dveře otevřené, posaďte se ke klavíru a něco mi zahrajte."

Odešla jsem a splnila jsem jeho příkaz.

"Dost!" zvolal za chvíli. "Vidím, že opravdu umíte trochu hrát, jako každá jiná anglická školačka, snad trochu líp, ale ne dobře."

Zavřela jsem klavír a vrátila jsem se. Pan Rochester pokračoval:

"Adélka mi ráno ukázala nějaké kresby a říkala, že jsou vaše. Jenže nevím, jestli jste to kreslila docela sama; pravděpodobně vám při tom pomáhal učitel kreslení?"

"Ne, opravdu ne!" řekla jsem honem.

"Nu, uražená hrdo! Nu, přineste mi tedy svůj skicář, jestli se můžete zaručit, že jste všechno, co tam je, kreslila sama; ale napřed si to dobře rozmyslete, než mi dáte slovo - však já poznám, jestli je to packanina!"

"Nedám vám tedy slovo a posuďte to sám, pane Rochestere."

Přinesla jsem skicář z knihovny.

"Přišoupněte mi stolek," řekl a přitáhla jsem mu jej až k pohovce. Adélka a paní Fairfaxová si přisedly, aby se mohly podívat.

"Netlačte se na mne!" okřikl je pan Rochester. "Budu vám ty obrázky podávat, až si je prohlédnu, ale nestrkejte mi sem hlavu!"

Každou kresbu a malbu si pozorně prohlédl. Tři položil stranou a ty ostatní odstrčil, když je měl prohlédnuté.

"Odneste si je tamhle k tomu stolku, paní Fairfaxová," řekl, "a dívejte se na ně s Adélkou - a vy" (pohlédl na mne) "se posadte tady a odpovězte mi na mé otázky. Vidím, že to všechno kreslila jedna a táž ruka: byla to vaše ruka?"

"Ano."

"A kde jste vzala čas, abyste to všechno nakreslila? Zabraly vám jistě spoustu času a je vidět, že jste o nich hodně přemýšlela."

"Kreslila jsem je o prázdninách poslední dva roky, co jsem byla v Lowoodu, protože jsem měla dost volného času."

"A kde jste vzala předlohy?"

"Z hlavy."

"Z té hlavy, co máte na ramenou?"

"Nu ano."

"Máte tam ještě nějaké jiné nápady toho druhu?"

"Možná, snad. Doufám že i - lepší."

Rozložil si ty obrázky před sebou a znovu si je střídavě prohlížel.

Zatímco se jimi zaměstnává, povím ti, čtenáři, co představují - musím tě však upozornit předem, že na nich není nic podivuhodného. Jejich náměty mi vstanuly v obraznosti vskutku velice živě, až jsem nad nimi žasla, ale když jsem se své představy pokoušela vtělit ve viditelnou podobu, ruka mi zůstávala hodně pozadu za představivostí a pokaždé vytvořila jen mdlý obraz toho, co jsem v duchu viděla.

Byly to akvarely. První představoval rozbouřené tmavé moře, nad nímž se válely nízké mraky; v dálce bylo všechno ve stínu, i v popředí, totiž ty nejbližší vlny, protože pevná zem tam nebyla. Jen jediný pruh světla jasně ozařoval stěžen vyčnívající z vln, na němž seděl velký tmavý kormorán s křídly postříkanými pěnou; v zobáku měl zlatý náramek posázený drahokamy, které jsem nakreslila co nejpřesněji tužkou a pak jsem na -ně zlehka nanesla štětcem nejzářivější a nejtípytnější barvy. Pod ptákem a stěžněm prosvítala zelenou vodou utonulá, ale zřetelně bylo vidět jen její krásnou paži, s níž jí vlny strhly ten náramek, nebo jí jej kormorán serval.

Na druhém obrázku byl v popředí jen zamlžený vrcholek kopce, na němž se šikmo skláněla stébla trávy a listnaté lodyhy, jako by se přes ně hnál vítr. Vzadu se nad tím prostírala obloha, temně modrá jako za soumraku, a nad kopcem se na obloze vznášela ženská podoba, kterou jsem namalovala co nejjemnějšími odstíny šedi, jaké jsem dovedla namíchat. Na čele jí zářila hvězda, ale rysy obličejové byly v mlze, již divě probleskovaly tmavé oči. Dlouhé vlasy jí vlály kolem hlavy jako stíny, jako ponurý mrak rozčechraný větrem nebo působením elektřiny. Krk měla mdle ozářený jakoby měsíčním svitem a týž bledý odlesk se chvěl i na pruhu řídkých oblaků, z nichž se vynořovala a skláněla ta líbezná Večernice.

Na třetím byl rozsychatý ledovec, který čněl k mrazivé polární obloze a severní zář vysílala snopy hustých kalných paprsků kolem dokola v dálce po obzoru.

V popředí se vznášela hlava - obrovská hlava, skloněná ke straně a opřená o ledovec. Čelo podpíraly dvě sepjaté průhledné ruce, které zastíraly dolní část obličejové jako nažloutlý závoj; čelo bylo úplně bezkrevné, bílé jako kost, a pod ním viditelné jen jedno skelné a jakoby mrtvé oko, bezvýrazné, ale přitom zoufale vytřeštěné. Zjevení mělo na hlavě bohatě zřasený černý turban, nezřetelně se rýsující a nehmotný jako mrak, a mezi jeho záhyby zářil bílý ohnivý diadém vyšperkovaný jiskrami s kalným nádechem. Ten bílý diadém představoval "podobu královské koruny" a hlava zobrazovala "představu, která nemá tvar".

"Byla jste šťastná, když jste malovala tyhle obrázky?"

"Byla jsem jimi úplně zaujata - ano, byla jsem při tom šťastná. Když jsem je malovala, byla to pro mne největší rozkoš, jakou jsem v životě poznala."

"Hm, to moc neznamená. Podle toho, co jste mi pověděla, poznala jste moc málo rozkoší - ale když jste sestavovala a míchala ty barevné odstíny, octla jste se patrně v jakémsi vysněném ráji, jaký si dovede vytvořit jen umělec. Pracovala jste na těch obrázcích spoustu hodin denně, že?"

"Neměla jsem nic jiného na práci, protože byly prázdniny, a tak jsem nad těmi obrázky seděla od rána až do oběda a od oběda až do večera - pracovala jsem na nich pilně celé dny, a v létě jsou dny dlouhé, tak jsem toho využila."

"A byla jste spokojena s výsledky své horlivé práce?"

"Zdaleka ne. Trápil mě rozpor mezi mými představami a jejich zobrazením, protože ty představy jsem nebyla schopna ztvárnit na papíře."

"Nemáte tak docela pravdu - zachytila jste aspoň stín svých představ, i když snad nic víc. Neměla jste dostatečné odborné vzdělání a výcvik, abyste je ztvárnila dokonale, ale na takovou školačku to jsou prapodivné kresby. Ty

představy jsou fantastické. Ty oči Večernice jste asi viděla v nějakém snu. Je to zvláštní, jak se vám podařilo, že jsou tak jasné a přitom vůbec nezáří, protože jejich lesk tlumí ta hvězda na čele. Jsou tak vážné a hluboké, ale co chtějí vyjádřit? A kdo vás naučil malovat vítr? Pod tím nebem a nad kopcem řadí prudká vichřice.

Copak jste někdy viděla Latmos? Vždyť tohle je Latmos! Vezměte si zas ty kresby!"

A ještě než jsem zavázala tkaničky u skicáře, podíval se na hodinky a obořil se na mne:

"Už je devět hodin - co si vlastně myslíte, slečno Eyrová, že Adélce dovolíte, aby byla tak dlouho vzhůru? Pošlete ji do postele!"

Adélka mu popřála dobrou noc a políbila ho, než odešla z pokoje; nebránil se tomu, ale Adélčino políbení mu zřejmě nebylo o nic příjemnější, než by bylo bývalo Hektorovi - dokonce snad ještě méně.

"A teď vám přeji všem dobrou noc," řekl a pokynul směrem ke dveřím na znamení, že ho naše společnost už omrzela a že bychom měly jít. Paní Fairfaxová si sbalila pletení, já jsem sebrala svůj skicář, uklonily jsme se mu, chladně nám kývl hlavou na rozloučenou a odešly jsme.

"Paní Fairfaxová, vy jste říkala, že pan Rochester není nijak zvlášť podivínský," poznamenala jsem pak v jejím pokoji, kam jsem za ní přišla, jakmile jsem Adélku uložila do postele.

"Nu, a je?"

"Myslím, že ano - je hodně náladový a unáhlený."

"Pravda, tomu, kdo ho nezná, se možná zdá trochu podivínský, ale já jsem na něho zvyklá, a tak mi to vůbec nevadí - a pak, má-li opravdu nějaké podivínské vlastnosti, dá se to u něho omluvit."

"Proč?"

"Jednak proto, že už má takovou povahu - nikdo přece nemůže za svou povahu - a pak ho jistě trápí starosti, a proto je duševně tak nevyrovnaný."

"Jaké starosti?"

"Hlavně rodinné."

"Vždyť žádnou rodinu nemá."

"Teď už ne, ale měl - totiž příbuzné. Před několika roky mu zemřel starší bratr."

"Starší bratr?"

"Ano. Panu Rochesterovi patří tahle usedlost teprve devět let." "Vždyť je to už dost dlouho. Měl toho bratra tak rád, že pro něj stále tolik truchlí?"

"Nu, nevím - snad ani ne. Myslím, že spolu měli nějaké nedorozumění. Pan Roland Rochester se k panu Edvardovi nezachoval docela spravedlivě a snad proti němu popudil otce. Starý pán měl moc rád peníze a hrozně mu na tom záleželo, aby se rodinný majetek udržel pohromadě. Nechtěl jej rozdělit mezi své syny, a přece by byl býval rád, kdyby měl i pan Edvard hodně peněz, aby mohl žít tak, jak se sluší na syna z takové vážené rodiny. Jakmile byl pan Edvard plnoletý, udělala se nějaká opatření, která nebyla docela správná a natropila hodně zla. Starý pan Rochester a pan Roland spojenými silami dostali pana Edvarda do trapné situace, aspoň podle jeho soudu, jen proto, aby mu dopomohli k penězům; nikdy jsem se nedověděla, do jaké situace ho vlastně dostali - ale jistě mu to způsobilo nesnesitelné duševní utrpení. Pan Rochester není člověk, který dovede snadno odpouštět, a tak přerušil s rodinou styky a teď už dlouhá léta vede trochu nespokojený život. Myslím, že nikdy nepobyl v Thornfieldu déle než čtrnáct dní od té doby, co umřel jeho bratr, který nezanechal závěť, a proto rodinný majetek na něho přešel celý. Není také divu, že odtud pořád utíká."

"Proč?"

"Snad je mu tady smutno."

Vyhýbavá odpověď - ráda bych byla slyšela něco určitějšího, ale paní Fairfaxová mi buď nemohla, nebo nechtěla obšírněji vysvětlit příčiny a povahu těch útrap, které pan Rochester zakoušel. Ujišťovala mě, že to je i pro ni tajemství a že to, co mi pověděla, jsou vlastně jen její dohady. Zřejmě si přála, abych o tom už přestala mluvit, a tak jsem se jí dál nevyptávala.

Kapitola 14.

Několik příštích dní jsem pana Rochesteru vídala jen zřídka.

Ráno byl patrně velice zaměstnán a odpoledne za ním jezdili pánové z Millcote a ze sousedství a někdy zůstávali i na večeri. Když měl vyvrtnutý kotník natolik v pořádku, že mohl zas jezdit na koni, býval hodně venku - patrně oplácel ty návštěvy, protože se vracel až pozdě večer.

V té době se málo vídal i s Adélkou, a mé styky s ním se omezovaly na náhodná setkání v hale, na schodišti nebo na galerii - prošel kolem mne někdy chladně a povýšeně, bral mě na vědomí jen upjatým kývnutím hlavy nebo vlažným pohledem, ale někdy se mi zdvořile uklonil a přívětivě se usmál. Jeho střídavé nálady mě neurážely, věděla jsem, že nemají nic společného se mnou, že ta vrtkavost je závislá na jiných příčinách - že se mnou vůbec nespojují.

Jednou měl na večeri hosty a poslal si pro můj skicář, bezpochyby aby jim ukázal mé kresby. Pánové odešli brzy, museli se zúčastnit nějakého veřejného shromáždění v Millcote, jak mi sdělila paní Fairfaxová, a protože venku bylo ošklivo a pršelo, zůstal pan Rochester doma. Brzy po jejich odchodu zazvonil a vzkázal, abych přišla s Adélkou dolů. Přihladila jsem Adélce kartáčem vlasy a upravila jsem na ní šatečky a pak jsem se přesvědčila, že i já mám na sobě všechno v pořádku - na mém prostém kvakerském zevnějšku věru nebylo co upravovat - všechno, co jsem měla na sobě, bylo tak pečlivě uhlazené a jednoduché, včetně mých vlasů utážených v copech, že se na tom ani nedalo nic pocuchat. Na schodech mi Adélka řekla, že je zvědavá, jestli už přišel ten kufík, který se z nedopatření někde zdržel.

Konečně měla její dušička pokoj - když jsme přišly do jídelny, stála tam na stole menší krabice. Adélka jako by instinktivně poznala, že je pro ni.

"Ma boite! Ma boite!" zvolala a běžela k ní.

"Ano, tady je konečně tvá bolte ! Odnes si ji tamhle do koutku, ty pravá dcero Paříže, a hezky si ji vykuchej," ozval se z ohromné lenošky u krbu hluboký a dost jízlivý hlas pana Rochestera.

"A pamatuj si, že mě nesmíš obtěžovat povídáním o postupu operace, a v jakém stavu budou vnitřnosti! Proved' si tu operaci pěkně potichu - tiens-toi tranquille, enfant, comprends-tu?"

Adélka jeho výstrahu zřejmě ani nepotřebovala - odklidila se s tím pokladem na pohovku a horlivě rozmotávala uzel na provázku, jímž byla krabice převázána. Když se jí podařilo překážku odstranit, odkryla víko, potom ještě několik vrstev stříbritého papíru a zvolala:

"Oh ciel! Que cest beau!" a pak se u vytržení zahlubala nad obsahem krabice.

"Je tady slečna Eyrová?" zeptal se pán domu, trochu se v lenošce nadzdvihl a ohlédl se ke dveřím, kde jsem zůstala stát.

"Nu, tak pojdte, posadte se tadyhle." Přitáhl k lenošce křeslo. "Nelibuji si v dětském žvatlání," pokračoval. "Jsem starý mládenec a dětské šišláni ve mně nebudí příjemné vzpomínky. Bylo by mi nesnesitelné, kdybych měl strávit celý večer této-á-téte s takovým škvrnětem. Neodtahujte si křeslo, slečno Eyrová, nechte je tam, kam jsem je postavil - totiž buďte tak laskava. Čert vem tyhle zdvořilé fráze! Pořád na ně zapomínám. Nemám také obzvlášť v lásce prostoduché staré dámy. Ale na tu svou nesmím zapomínat, bylo by to neslušné, kdybych ji zanedbával, vždyť patří k rodině, totiž provdala se za Fairfaxe, a krev prý není voda."

Zazvonil a vzkázal pro paní Fairfaxovou, která za chvíli přišla a přinesla si košíček s pletením.

"Dobrý večer, madam! Čeká vás tady dobročinný úkol: zakázal jsem Adélce, že se mnou o těch dárcích nesmí mluvit, ale ona se jistě potřebuje někomu vypovídat. Buďte tedy tak hodná a dělejte jí společníci a posluchačku - uděláte tím jedno z největších dobrodiní ve svém životě."

A vskutku, jakmile Adélka spatřila paní Fairfaxovou, zavolala na ni, aby se k ní posadila na pohovku, začala jí rozkládat na klíně porcelánové, slonovinové a voskové poklady, které našla ve své "boite", a přitom na ni vychrlila nadšený slovní doprovod lámanou angličtinou, jak to jen ona dovedla.

"Když jsem splnil hostitelské povinnosti," pokračoval pan Rochester, "a postaral jsem se, aby se mí hosté navzájem dobře bavili, smím se snad také postarat o svou zábavu. Slečno Eyrová, přitáhněte si křeslo ještě trochu kupředu, sedíte moc vzadu, takhle bych na vás neviděl, anebo bych musel změnit svou pohodlnou pozici v lenošce, a to mě ani nenapadne."

Vyhověla jsem mu, ačkoli bych byla mnohem radši zůstala trochu ve stínu, ale pan Rochester udělal rozkazy tak samozřejmě, že jich člověk musel chtít nechtít ihned uposlechnout.

Jak jsem řekla, byli jsme v jídelně; při večeři byl rozsvícený lustr, takže pokoj měl slavnostní osvětlení; v krbu jasně plápolal rudý oheň, vysoké okno a ještě vyšší oblouk do salónu byly zastřeny bohatě zřasenými nachovými záclonami. V tichém pokoji bylo slyšet jen tlumené Adělčino žvatlání (neodvažovala se mluvit hlasitě) a chvílemi, když umlkla, šlehání zimního deště do okenních tabulí.

Pan Rochester v lenošce s damaškovým potahem vypadal jinak, než jak jsem ho vídala dříve - ne tak přísně, zdaleka ne tak zachmuřeně. Na rtech měl úsměv a oči mu jiskřily, snad po víně, které při večeři vypil - pravděpodobně, ačkoli nevím. Měl po večeři zřejmě dobrou náladu, byl hovornější, srdečnější, rozmarnější a ne tak upjatý a chladný jako ráno. Ale stejně vypadal pořád hodně přísně, mohutnou hlavu měl opřenou o zaoblený lenoch křesla a oheň v krbu mu ozařoval obličej jakoby vytesaný ze žuly a veliké tmavé oči - měl velké tmavé oči, dokonce krásné, a chvílemi se v jejich hloubkách cosi zakmitlo - netvrdím, že to byl výraz něhy, ale aspoň čehosi, co ji člověku připomínalo.

Zahleděl se na chvíli do ohně a já jsem se zatím zadívala na něj; najednou obrátil hlavu a přistihl mě, jak mu upřeně hledím do obličeje.

"Vy si mě prohlížíte, slečno Eyrová," řekl. "Co myslíte, jsem hezký?"

Kdybych si to byla rozvážila, byla bych na tu otázku jistě dala nějakou neurčitou odpověď - ale než jsem se nadála, byla už odpověď venku; řekla jsem:

"Nejste, pane Rochestere."

"O, vy jste opravdu zvláštní, na mou čest!" prohlásil. "Vypadáte jako malá jeptiška, upejpavá, tichá, vážná a skromná, jak tady tak sedíte s rukama v klíně a s očima obyčejně sklopenýma k zemi (leda když se mně, mimochodem, pronikavě zadíváte do obličeje, jako například před chvílí). A když se vás člověk na něco zeptá nebo udělá nějakou poznámku, na kterou musíte něco říci, uslyší najednou náramně přímou a otevřenou odpověď, nechci říci neotesanou, ale jistě dost drsnou. Co to má znamenat?"

"Odpusťte, byla to opravdu příliš přímá odpověď. Měla jsem říci, že není snadné odpovědět bez rozmyšlení na takovou otázku, jakou jste mi dal - měla jsem říci, že každý máme jiný vkus, že na kráse tolik nezáleží, nebo něco podobného."

"Dobře, že jste to neřekla. Na kráse tolik nezáleží, vida! Pod záminkou, že byste chtěla zmírnit svou odpověď, že byste mě chtěla vliďným pohlazením uchlácholit, ještě mi ke všemu vrazíte dýku do týla! Pokračujte, prosím. Nalezla jste na mně nějakou tělesnou vadu? Doufám, že mám obě ruce a nohy i obličej jako každý jiný člověk."

"Pane Rochestere, dovoluji, abych svou původní odpověď odvolala! Nechtěla jsem být jízlivá, jen mi to tak hloupě uklouzlo."

"To je právě to, však jsem si to myslel, a musíte se mi z toho zodpovědět. Tak začněte se svou kritikou: nelíbí se vám moje čelo?"

Odhrnul zvlněné černé vlasy a ukázal mi mohutné čelo, svědčící o hodně vyvinutém mozku, ale úplně rovné, bez toho zaoblení, které je známkou dobrosrdečnosti.

"Nu tak, slečno, jsem hlupák?"

"Vůbec ne, naopak - ale nezdálo by se vám nezdvořilé, kdybych se vás zeptala, jestli jste filantrop?"

"Tak vida, zase! Zas mě bodne nožikem a tváří se přitom, jako by mě chtěla pohladit po hlavě - a jen proto, že jsem se přiznal, že nemám rád společnost dětí a starých ženských (ale tiše, aby to neslyšely!). Ne, milá slečno, nejsem v běžném smyslu filantrop, ale mám svědomí," a ukázal na hrbolky, které prý svědčí o svědomitosti, a u něho byly naštěstí dost nápadné, ba dokonce byly příčinou, že měl horní část hlavy nezvykle rozšířenou. "Mimoto jsem kdysi míval i dobré srdce, třeba trochu drsné. Když jsem byl tak mladý jako vy, byl jsem dost útlocitný - tehdy jsem cítil s nedorostlými, odstrčenými a ošizenými. Ale od té doby se mnou osud zle zatočil a zvalchoval mě důkladně pěští, a tak si teď lichotím, že jsem tvrdý jako gumový míč. Má možná někde ještě tu a tam trhlunku a hluboko uvnitř malinké citlivé jádro. Tak co, zbývá mi aspoň jiskřička naděje?"

"Jaké naděje, prosím?"

"Že bych se jednou mohl z toho gumového míče proměnit zase v člověka z masa a krve."

Rozhodně vypil moc vína, pomyslíla jsem si, ale nevěděla jsem, jak mám na tu divnou otázku odpovědět. Copak jsem mohla poznat, je-li takové proměny schopen?

"Zdá se, že jste ve velkých rozpacích, slečno Eyrová! Nejste sice o moc hezčí než já, ale ty rozpaky vám sluší a mně docela vyhovují, protože mi aspoň nemůžete tak zvědavě upírat oči do obličeje a musíte si prohlížet květiny na koberci, a tak buďte rozpačitá dál. Mladá dámo, já jsem dnes v družné a sdílné náladě."

Při těch slovech vstal z lenošky a opřel se loktem o krb, takže jsem dobře viděla nejen jeho tvář, ale i postavu. Měl neobyčejně široký hrudník, téměř nepřiměřený k délce končetin. Jistě by mnoho lidí bylo řeklo, že je ošklivý, ale měl bezděčně hrdé vystupování a nucené chování, jako by mu na tom vůbec nezáleželo, jak vypadá, jako by se směle spoléhal, že jiné vlastnosti, vrozené i získané, u něho bohatě vyváží nedostatek tělesných půvabů. Když se člověk na něho díval, musel s ním tu lhostejnost nevyhnutelně sdílet a jaksi slepě a podvědomě se dal jeho sebedůvěrou přesvědčit.

"Mám dnes družnou a sdílnou náladu, a proto jsem si pro vás vzkázal," opakoval. "Nedovedl jsem se spokojit ohněm v krbu a rozsvíceným lustrem, potřeboval jsem společnost, kterou mi nemohl poskytnout ani Hektor, protože také nemůže mluvit. S Adélkou by to šlo trochu líp, ale ta mi zase zdaleka nemohla postačit, zrovna tak jako paní Fairfaxová. Jsem přesvědčen, že vy byste mi vyhovovala, kdybyste chtěla - ten první večer, co jsem si vás pozval sem dolů, byla jste pro mne hádankou. Od té doby jsem na vás málem zapomněl, měl jsem plnou hlavu jiných myšlenek. Ale dnes večer si chci udělat pohodlí, nechci myslet na věci, které mě obtěžují, chci se příjemně pobavit. Rád bych, abyste se o sobě trochu rozpovídala - rád bych se o vás dověděl trochu víc - a proto mluvte."

Nepromluvila jsem ani slovo, jen jsem se usmála: nebyl to moc shovívavý ani pokorný úsměv.

"Mluvte!" naléhal.

"O čem, prosím?"

"O čem chcete. Ponechávám to úplně na vás, jaký si zvolíte námět a jak o něm chcete mluvit."

Seděla jsem dál mlčky. "Jestli si myslí, že budu mluvit, jen abych mluvila a abych ukázala, že dovedu, tak uvidí, že se neobrátí na tu pravou," řekla jsem si.

"Jste němá, slečno Eyrová."

Byla jsem němá dál. Naklonil ke mně trochu hlavu a jediným náhlým pohledem se mi jako by vnořil zrakem do očí.

"Umíněná?" otázal se. "A mrzutá, co? Ó, samozřejmě. Však má žádost byla neslušná, skoro drzá. Odpusťte mi to, slečno Eyrová. Pamatujte si jednou provždy, že se k vám nechci chovat, jako bych vás nepovažoval za sobě rovnou - totiž (honem se opravil) cítím se nad vámi v převaze jen potud, že jsem o dvacet let starší než vy a o celé století zkušenější. Na to mám právo, et j'y tiens, jak by řekla Adélka, a jen proto, že jsem v tomto smyslu nad vámi v převaze, vás žádám, abyste byla tak hodná a trochu si teď se mnou popovídala a rozptýlila mé myšlenky. Jsem už z toho otrávený, že se pořád upínají k jedné a téže věci - bodají mě v hlavě jako rezavý hřebík."

Konečně se určil dát mi vysvětlení, dokonce se mi téměř omluvil! Uznávala jsem, že to je dost velká blahosklonnost, a chtěla jsem mu to dát nějak najevo.

"Ochotně vás budu bavit, prosím, jestli to dovedu. Ale nevím, o čem bych měla mluvit, aby vás to zajímalo. Dávejte mi otázky a já se vynasnažím, abych vám na ně co nejlíp odpověděla."

"Tedy předně - souhlasíte se mnou, že mám právo být trochu pánovitý a příkrý, a někdy možná i náročný, z důvodů, které jsem uvedl? Totiž proto, že bych mohl být vaším otcem, že jsem měl v životě různé zkušenosti, že jsem se potloukal mezi lidmi různých národností a že jsem sjezdil půl světa, kdežto vy jste si až dosud hezky klidně žila v jednom domě mezi stále týmiž lidmi?"

"Jak myslíte."

"To není žádná odpověď - totiž je to odpověď, ale velice dráždivá a vyhýbavá. Odpovězte mi jasně."

"Myslím totiž, že nemáte právo mi poroučet jen proto, že jste starší než já nebo že jste poznal kus světa. Mohl byste se cítit vůči mně v převaze jen tehdy, jestliže jste dovedl ze svého delšího života a ze svých zkušeností nějak těžit."

"Hm, to není špatná odpověď. Ale já ji neuznávám, protože se mi vůbec nehodí do krámu. Až dosud jsem těch dvou výhod nevyužil k zvláštnímu prospěchu, spíš naopak. Nechme tedy mou převahu stranou, ale stejně musíte uznat, že mám právo dávat vám občas rozkazy a že se nesmíte zlobit a urážet, když někdy zní trochu pánovitě - uznáváte to?"

Usmála jsem se a řekla jsem si, že pan Rochester je vskutku podivín - zřejmě zapomíná, že mi platí třicet liber ročně za to, abych přijímala jeho rozkazy.

"Váš úsměv se mi moc líbí," řekl - okamžitě postřehl letmý výraz v mém obličeji, "ale měla byste také něco říci."

"Myslela jsem si, že je na světě moc málo lidí, kteří by se vypyтали, zda to jejich placené podřízené zlobí nebo uráží, když musí přijímat jejich rozkazy."

"Placené podřízené! Copak vy jste moje placená podřízená? Ó ano, máte pravdu, zapomněl jsem, že dostáváte plat. Dobrá, chcete-li to brát takhle prospěchářsky, souhlasíte, že vás smím trochu prohánět?"

"Ne, prosím, z toho důvodu ne - ale proto, že jste na ten plat zapomněl a že vám záleží, je-li vašemu podřízenému v tom závislém postavení příjemně či ne.

Z toho důvodu s vámi upřímně souhlasím."

"A dovolíte mi, abych si odpustil spoustu konvenčních zdvořilostí a frází, a nebudete si myslet, že to je opovážlivost, když je zanedbávám?"

"Já bych jistě nikdy nepovažovala takové zanedbávání společenských formalit za opovážlivé. Není mi nijak proti myslí, ale opovážlivost by si nedal ani za plat líbit žádný člověk, který si váží osobní svobody."

"Nesmysl! I když si lidé váží osobní svobody, většinou si za peníze dají líbit všelicos. Proto si hleďte svého a nepouštějte se do všeobecných úsudků o lidech - nemáte o nich ponětí. Ale v duchu vám za tu odpověď tisknu ruku, ačkoli jste neměla úplně pravdu - a nejen za to, co jste mi odpověděla, ale i za to, jak otevřeně a upřímně jste to řekla. Něco takového se totiž člověku často nestává, naopak, na upřímné otázky obyčejně dostane strojené, chladné nebo hloupé odpovědi, které svědčí o hrubém nepochopení. Ani tři ze tří tisíc průměrných vychovatelek by mi neodpověděly tak jako vy. Ale nechci vám lichotit - jste-li jiného ražení než většina lidí, není to vaše zásluha, jste taková od přírody. Nesmím také dělat příliš ukvapené závěry. Znáám vás zatím moc málo, možná že nejste o nic lepší než ty ostatní - možná že máte nesnesitelné nectnosti, které snad vyváží několik vašich dobrých vlastností."

"Vy ovšem také," pomyslíla jsem si. Když mi ta myšlenka napadla, naše pohledy se právě setkaly - jako by mi ji vyčtl z očí, protože odpověděl, ne jako by mi jenom napadla, ale jako bych ji vyslovila:

"Ano, ano, máte pravdu, já mám také spoustu chyb - přiznávám to a ujišťuji vás, že je nechci nikterak omlouvat. Ví Bůh, že nemám právo být na jiné moc přísný: Mám všelijaké vzpomínky z minulosti, napáchal jsem už všelicos a měl bych se zhloubat nad tím životem, jaký jsem vedl - vím, že by moji bližní mohli mé posměšné a přísné výtky obrátit proti mně. Nastoupil jsem, totiž - jako všichni, kdo chybili, rád svaluji poloviční vinu na zlý osud a nepříznivé okolnosti - byl jsem vržen na tu nesprávnou životní dráhu, když mi bylo jednadvacet let, a od té doby jsem už nenalezl správnou cestu. Možná že bych teď byl docela jiný, že bych mohl být tak dobrý jako vy - stejně bezúhonný jako vy - a moudřejší. Závidím vám váš duševní klid, vaše čisté svědomí, vaše neposkvřené vzpomínky. Takové čisté vzpomínky bez poskvrny, to je jistě neocenitelný poklad - nevyčerpatelný zdroj nevinné radosti - vidíte, děvče?"

"Jaké jste měl vy vzpomínky, pane Rochestere, když vám bylo osmnáct let?"

"Tehdy byly ještě čisté - průzračné, zdravé, nezkalené špinavou usazeninou, která je později proměnila v páchnoucí louži. Když mi bylo osmnáct, byl jsem takový jako vy - tehdy jsem se vám úplně vyrovnal. Příroda mě stvořila jako celkem dobrého člověka, slečno Eyrová, patřil jsem opravdu mezi slušné lidi - ale teď už takový nejsem, jak vidíte. Řekla byste asi, že to nevidíte - lichotím si aspoň, že vám takovou odpověď čtu v očích (mimochodem dejte si na ně pozor, jsou moc výmluvné a já dovedu bystře postřehnout, co vyjadřují). Věřte mi tedy, že nejsem padouch, na mou čest ne - něco takového si o mně nesmíte myslet, nejsem tak špatný, to byste mě přeceňovala. Ale částečně vinou okolností, jak jsem doopravdy přesvědčen, a nikoli jen mých přirozených sklonnů, stal se ze mne obyčejný otrlý hříšník, který se nezřízeně oddával ubohým a nicotným rozkoším, jimiž si bohatí a bezcenní lidé zpestřují život. Divíte se, že se vám k tomu přiznávám? Věřte, že se možná v budoucnu často chtíc nechtíc stanete důvěrníci svých známých, kteří se vám budou svěřovat se svým tajemstvím - lidé totiž instinktivně uhadnou, zrovna tak jako já, že sice nevyunikáte sdílnosti, ale dovedete naslouchat druhým, když vám povídají o sobě. Lidé také vycítí, že jejich důvěrná sdělení neposloucháte se škodolibým opovržením, ale s jakýmsi vrozeným smyslem pro účast s druhými, který se projevuje velmi nevtrávně, a to na druhé působí povzbudivě a dodává jim to myslí."

"Jak to víte - jak jste na tohle všechno přišel?"

"Vím to dobře, a proto budu mluvit dál téměř stejně bez obalu, jako bych si zapisoval své myšlenky do deníku. Řeknete snad, že jsem ty okolnosti měl zdolávat - měl jsem, to je pravda - ale já jsem to nedělal, jak vidíte. Když mi osud ublížil, nebyl jsem tak moudrý, abych o tom dovedl chladně uvažovat - propadl jsem zoufalství, a tak jsem se dostal na scestí. Když se mi hnusí oplzlé vtípy nějakého zhýralého hlupáka, nemohu si lichotit, že jsem něco lepšího než on - naopak, musím si přiznat, že nemám právo se nad ním povyšovat. Škoda, že jsem nedovedl odolat pokušení - ví Bůh, že toho lituji! Sťezte se výčitek svědomí, slečno Eyrová, nikdy se nedejte zlákat na scestí - výčitky svědomí člověku otravují život."

"Dají se prý vyléčit pokáním."

"Nedají. Člověk se jich snad zbaví, jestliže se polepší. Kéž bych se mohl polepšit! Cítím, že k tomu ještě mám dost sil - ale když se někdo už zapletl do nástrah jako já, když je už zatížen hříchem a kletbou, co je mu takový úmysl platný? Štěstí je pro mne beztak neodvolatelně ztracené, mám tedy právo na trochu životní radosti a dopomohu si k ní stůj co stůj!"

"Zabřednete ještě víc do hříchu."

"Možná - ale copak je to hřích, když člověk touží po sladké a čisté radosti?"

A já bych ji mohl mít - tak sladkou a čistou jako med, který sbírají divoké včely na vřesovišti."

"Bude mít ostny - bude vám chutnat hořce."

"Jak to víte? Vždyť s tím nemáte žádné zkušenosti! Tváříte se tak strašně vážně, až velebně, a přitom o takových věcech nemáte ani ponětí, tak jako tady ta kamej -" (vzal ji do ruky, ležela na krbu). "Nemáte vůbec právo dělat mi kázání, vy nevinátka - neprekročila jste ještě ani práh života a nemůžete vůbec znát jeho tajemství."

"Chtěla jsem vám jen připomenout vaše vlastní slova, prosím. Říkal jste, že člověk má výčitky svědomí, jestliže se dá svést pokušením, a že mu pak otravují život."

"A kdo mluví o pokušení? Vůbec mi ani nenapadlo, že ten nápad, který se mi knítl mozkiem, mohl by znamenat nějaké

pokoušení! Naopak, jsem přesvědčen, že to bylo vnuknutí, které přináší útěchu - vím to. Už je tu zas! Nepochází od ďábla, ujišťuji vás - a jestli snad přece, zahalil se ten ďábel do světlého roucha andělského. Musím takového líbezného hosta pustit dovnitř, když klepe u brány mého srdce."

"Nepouštějte ho tam - není to anděl, i když tak vypadá."

"Jak to víte, prosím vás? Snad nechcete tvrdit, že umíte instinktem rozeznat, je-li to padlý anděl z propasti či posel od věčného trůnu - zda to je vůdce či svůdce?"

"Soudila jsem podle toho, jak jste se tvářil, když jste říkal, že to vnuknutí máte znovu - vypadal jste zachmuřeně. Jsem přesvědčena, že budete ještě nešťastnější, jestli ho uposlechnete."

"Mýlíte se - přináší mi to nejlíbeznější poselství. A ostatně, nejste přece strážkyní mého svědomí, tak si nedělejte starosti. Jen pojď dál, můj milý poutníče,"

Řekl to tak, jako by mluvil k nějakému zjevení, které nemohl vidět nikdo jiný než on, vztáhl ruce před sebe a pak je složil na prsou, jako by tu neviditelnou bytost svíral v objetí.

"Tak, přijal jsem toho poutníka -" pokračoval, a to už platilo mně. "Věřím pevně, že to je božská bytost v přestrojení. A pomohlo mi to! Mé srdce bylo jako márnice, a teď tam bude jako ve svatyni."

"Mám-li říci pravdu, vůbec vám nerozumím, a nemohu přece s vámi mluvit o věcech, v kterých se nevyznám. Víím jen jedno - říkal jste, že nejste tak dobrý, jak byste chtěl být, a vyslovil jste politování, že jste tak nedokonalý. V jedné věci jsem vám rozuměla - když jste se mi svěřil, že poskvrněné vzpomínky ustavičně působí jako jed. Myslím, že kdybyste se opravdu snažil, jistě byste časem dosáhl toho, abyste byl sám s sebou spokojený - kdybyste hned ode dneška začal odhodlaně napravovat své myšlenky a své skutky, nastřádal byste si za několik let novou zásobu neposkvrněných vzpomínek, k nimž byste se vracel s radostí."

"To je dobrý nápad, a máte pravdu, slečno Eyrová - od téhle chvíle si začnu vytrvale dláždit cestu do pekel!"

"Pane Rochestere?"

"Vydlážďím ji dobrými úmysly, které budou, doufám, trvanlivé jako křemen."

Ode dneška se budu stýkat s jinými lidmi a budu se zabývat docela jinými věcmi než doposud."

"Lepšími?"

"Lepšími - o tolik lepšími, oč je čistý kov lepší než struska. Zdá se, že o tom pochybujete, ale já ne - znám svůj cíl i pohnutky, které mě k němu vedou. Od téhle chvíle bude pro mne platit jako zákon, že ten cíl i ty pohnutky jsou spravedlivé - stejně neporušitelný, jako byly zákony Médů a Peršanů."

"Nemohou přece být spravedlivé, jestli je třeba pro ně stanovit nové zákony."

"Jsou, slečno Eyrová, ačkoli je nezbytně třeba pro ně stanovit nové zákony, protože neslýchané okolnosti vyžadují neslýchané zákonné předpisy."

"Zdá se mi, že to je nebezpečná zásada! Je přece hned zřejmé, že se jí dá snadno zneužít."

"Vy jste úplně mudrc! Máte pravdu, ale přísahám při svých domácích bůzcích, že jí nezneužiji."

"Nezapomínejte, že jste jen chybující lidský tvor."

"To jsem, ale vy také - co na tom?"

"Chybující lidský tvor by si neměl osobovat moc, kterou je možno bezpečně světit jen dokonalým božským bytostem."

"Jakou moc?"

"Prohlašovat o výjimečném jednání, které není posvěceno zákonem: - "Staniž se tak!""

""Staniž se tak" - ano, to je to právě, správně jste to řekla!"

"Prosím, ať se tedy tak stane.." Při těch slovech jsem vstala, protože se mi zdálo zbytečné pokračovat v rozmluvě, která mi byla úplně nesrozumitelná, a nadto jsem si také uvědomila, že se v jeho povaze vůbec nevyznám, že je pro mne alespoň prozatím nezbadatelná - jakmile jsem se přesvědčila o své nevědomosti, začala jsem ztrácet pocit jistoty a bezpečí.

"Kam jdete?"

"Uložit Adélku, už má dávno být v posteli."

"Vy se mne bojíte, protože mluvíím jako sfinga."

"Mluvííte v skutku v hádankách - přivádíte mě do rozpaků, ale rozhodně se vás nebojím."

"Bojíte - máte se moc ráda a bojíte se, abyste nechybila."

"V tom smyslu mám určité obavy - nerada bych mluvila hloupě."

"I kdybyste mluvila hloupě, říkala byste to tak klidně a vážně, že bych to třeba omylem považoval za něco rozumného. Copak se nikdy nesmějete, slečno Eyrová? Neobtěžujte se s odpovědí - já víím, že se smějete jen zřídka, ale jistě se dovedete smát vesele. Věřte mi, nejste svým přirozeným založením přísná, zrovna tak jako já nejsem svým přirozeným založením zvrhlý. Jste ještě trochu pod vlivem přísné lowoodské kázně - ovládáte výraz v obličejí, tlumíte hlas a krotíte každý svůj pohyb. V přítomnosti muže, který je skoro jako váš starší bratr - nebo jako váš otec, či velitel, jak chcete - máte strach vesele se usmívat, nenuceně mluvit a volně se pohybovat. Ale myslím, že si časem zvyknete chovat se vůči mně přirozeně, stejně jako já bych se k vám nikdy nemohl chovat konvenčně zdvořile, a pak se ve vašem obličejí a v pohybech projeví větší živost a rozmanitost, jakou si teď netroufáte dát najevo. Chvillemi za těmi hustými mřížemi klece zahlédnu velmi zajímavé ptáče - živé, neposedné a odhodlané, že z toho vězení musí jednou uniknout - kdyby se dostalo na svobodu, vzneslo by se až k oblakům. Opravdu chcete už jít?"

"Před chvílí odbilo devět, pane Rochestere."

"To nevadí - počkejte ještě chvíli. Adélce se stejně ještě nechce spát. Stojím zády ke krbu, slečno Eyrová, obrácený obličejem do pokoje, vidím tedy dobře, co se tam děje. Když jsem s vámi mluvil, pozoroval jsem přitom chvillemi i Adélku (z určitých důvodů ji pokládám za zajímavý předmět pozorování - ty důvody vám možná, dokonce určitě, jednou sdělím). Před deseti minutami vytáhla z krabice růžové hedvábné šatečky, a když si je prohlížela, rozzářil se jí

obličej nadšením - má v krvi touhu, aby se líbila, která jí plete hlavu a dráždí ji až do morku kostí. "Il faut que je l'essaie," řekla, "et á l'instant même!" a vyběhla ze dveří. Je teď se Sofií nahoře a jistě si ty šatečky zkouší; za chvilku tady bude zpátky a já vím, co uvidím - zdrobnělinu Céliny Varensové, jak se objevovala na jevišti! Ale nechme toho. Jenže mé nejněžnější city asi čeká otřes, mám aspoň takovou předtuchu - počkejte tady a uvidíte, jestli je správná." Zanedlouho jsem slyšela Adélku cupítat v hale. Vběhla do pokoje přestrojená, jak její opatrovník předpověděl. Místo hnědých šateček měla na sobě růžové hedvábné s velice krátkou sukénkou, širokou a v pase tak hustě nabranou, že jí v bocích odstávala; na hlavě měla věneček z růžových pupat a na nožkách hedvábné punčošky a baletní střívičky z bílého atlasu.

"Est-ce que ma robe va bien?" zvolala a přihnala se skokem až k nám, "et mes souliers? et mes bras? Tenez, je crois que je vais danser!"

Roztáhla si sukénku a přetancila po pokoji, před panem Rochesterem si stoupla na špičky, svižně se otočila, pak před ním půvabně přiklekla a řekla:

"Monsieur, je vous remercie mille fois de votre bonté!" Potom vstala a zeptala se: "C'est comme cela que maman faisait, n'est-ce pas, monsieur?"

"Zrovna tak!" odpověděl, "a "comme cela" mi vyčarovala anglické zlato z kapes mých britských kalhot. Ach, slečno Eyrová, já jsem býval zelený mladík - zelený jako tráva! Ani vy se teď nemůžete pochlubit takovými zelenými jamami půvaby, jaké tehdy zdobily mne. Mé jaro už minulo, ale zbyl mi po něm tenhle francouzský kvítek. Někdy bych se ho docela rád zbavil, teď vím, že nevyrůstá z dobrého kořínku. Zjistil jsem totiž, že na ten kořínek neúčinkuje žádné hnojivo než zlatý prach, a proto nemám ve zvláštní oblibě ani ten kvítek, zvlášť když vypadá tak uměle jako teď. Chovám jej a pěstuji hlavně z římskokatolické zásady, že jediným dobrým skutkem člověk může vykoupit své četné hříchy, těžké i lehké. Jednou vám to všechno vysvětlím. Dobrou noc."

Kapitola 15.

Vysvětlil mi to při nejbližší příležitosti.

Jednou odpoledne mě s Adélkou náhodou potkal v parku; nechal Adélku, aby si hrála s Hektorem a s tamburínou, a požádal mě, abych se s ním prošla dlouhým bukovým stromořadím, odkud na ni bylo vidět.

Potom mi řekl, že Adélka je dceruška francouzské baletky Céliny Varensové, k níž kdysi pojal "grande passion", jak to nazval. Céline ho ujišťovala, že ho miluje vášnivěji než on ji. Domníval se, že ho zbožňuje, ačkoli je ošklivý; věřil, že se Célině líbí jeho "taille d'athlète" víc, než kdyby měl všechny půvaby Apollóna belvedérského.

"Ta záliba, kterou projevovala galská nymfa svému britskému pidimužikovi, tolik mi zalichotila, slečno Eyrová, že jsem Célinu ubytoval v přepychovém hotelu se zástupem služebnictva, koupil jsem jí kočár, spoustu kašmírových šátků, diamantů, krajek a tak dále. Začal jsem se zkrátka podle ustálených obyčejů přivádět na mizinu jako každý jiný zamilovaný blázen. Nebyl jsem patrně originální a nedovedl jsem si vymyslet novou cestu k zostuzení a zkáze, ale hloupě a poslušně jsem se tam ubíral starou vyšlapanou dráhou, jen abych se ani o píď neuchýlil z vyježděných kolejí. A potkal mě osud všech takových zamilovaných bláznů - jak jsem si zasloužil. Přišel jsem náhodou jednou večer k Célině, kdy mě nečekala; nebyla doma, ale byl teplý večer a unaven chozením po Paříži jsem se posadil v jejím budoáru - byl jsem šťasten, že mohu dýchat vzduch posvěcený její nedávnou přítomností. Ne, to přeháním - nikdy jsem si nemyslel, že by mohla něco posvětit; zavánělo to tam spíš jako po zapáleném františku, po pižmové a ambrové voňavce než svatosti. Výpary skleníkových květů a rozprášených voňavek mě začínaly dusit, a tak jsem otevřel skleněné dveře a vyšel jsem na balkón. Ulici osvětlovaly měsíc a plynové lampy a byl takový tichý a jasný večer. Na balkóně stálo několik židlí - sedl jsem si tam a zapálil jsem si doutník - když dovolíte, zapálím si teď také."

Umlkl, vytáhl doutník, dal si jej do úst, zapálil, vyfoukl kotouček vonného dýmu havanského tabáku do mrazivého, bezslunečného vzduchu a pokračoval:

"Tehdy jsem také měl rád bonbóny, slečno Eyrová - chroupal - (odpusťte mi ten barbarský výraz) chroupal jsem tedy čokoládové bonbóny, střídavě jsem dýmal z doutníku a díval jsem se na ekvipáže, které se těmi elegantními ulicemi pohupovaly k nedaleké opeře, a najednou jsem spatřil moderní zavřený kočár tažený párem krásných anglických koní a v jasné záři velkoměstského večera jsem zřetelně rozeznal kočár, který jsem - koupil Célině. Vracela se domů - dychtivě jsem se naklonil přes železné zábradlí a srdce se mi samozřejmě rozbušilo nedočkavostí. Jak jsem tušil, zastavil vůz u domovních dveří pode mnou a "můj plamen" (to je to pravé slovo pro takovou vášeň k baletce) se vyhoupl na chodník, sice ve večerním plášti s kápí - byla to, mimochodem, úplně zbytečná přítěž v teplé červnové noci - ale okamžitě jsem Célinu poznal podle malé nožky, která jí vykoukla zpod sukně při seskakování se stupátka. Naklonil jsem se z balkónu ještě víc a chtěl jsem na ni šeptem zavolat „Mon ange" - ovšem docela tiše, aby to mohlo postřehnout jen ouško mé milenky - ale najednou za ní z kočáru vyskočila čísi postava, rovněž zahalená v pláštěnce, na chodníku zařinčela ostruha a postava, která právě prošla klenutým parádním vchodem do domu, měla na hlavě důstojnickou čapku.

Vy jste nikdy nepocítila osten žárlivosti, vidíte, slečno Eyrová? Ovšemže ne, zbytečně se vás ptám - vždyť jste nikdy nebyla zamilovaná. Oba ty city teprve poznáte - vaše duše ještě spí a ten otřes, který ji vyburcuje, vás teprve čeká. Myslíte si, že celý život plyne takovým klidným proudem, po jakém až dosud sklouzala léta vašeho mládí. Dáváte se-jím unášet se zavřenýma očima a zacpanýma ušima - nevidíte skaliska, která nedaleko trčí nad vodní hladinu, a neslyšíte, jak se lámou a tříští vlny. Ale já vám říkám - a pamatujte dobře na má slova - jednou se přece octnete v místě, kde se proud vašeho života bude muset prodrat úžinou mezi ostrými skalisky, o něž se s lomozem roztrhne v rozvířené vlny a stříkající pěnu, a pak se o ta ostrá skaliska buď rozbijete na atomy, nebo vás vyhoupne nějaká vysoko vzduť vlna a

přenesse vás přes ně do tišších vod - v jakých jsem teď zakotvil já.

Mám rád takové počasí, jako je dnes, tu oblohu jako z ocele a přísné ticho země spoutané mrazem. Mám rád Thornfield, jeho starobylý ráz a odloučenost, staré stromy s hnízdy havranů a trnité hlohy, šedivé průčelí domu s řadami ztemnělých oken, v kterých se odráží ocelově šedé nebe - a přece jsem se dlouho hrozil pomyšlení na ten dům a vyhýbal jsem se mu, jako by v něm rádil mor. Ještě teď se hrozím.."

Zaskřípěl zuby a umkl; zastavil se a prudce dupl podpatkem do utvrdlé země.

Jako by ho přepadla nějaká nenáviděná myšlenka a sevřela do svých spárů tak pevně, že nemohl jít dál.

Když se zastavil, vrátili jsme se stromořadím k domu. Pozdvihl hlavu a vrhl na cimbuří pohled, jaký jsem do té doby ani potom nikdy nespátřila. Jako by se bolest, stud a hněv - zlost, odpor a nenávisť vztekale potýkaly v jeho rozšířených velkých zornicích pod obočím černým jako eben. Ty pocity spolu divoce zápasily o prvenství, ale najednou je vítězně zdolalo něco jiného, tvrdého a cynického - jako by zlost udusilo umíněné odhodlání, jímž jeho obličej takřka zkameněl. Pan Rochester pokračoval:

"Chvilí jsem se odmlčel, slečno Eyrová, protože jsem si musel cosi vyřídit se svým osudem. Stál tamhle u toho buku - vypadal jako ty čarodějnice, které se zjevily Makbethovi na forreském vřesovišti. "Ty máš rád Thornfield?" řekl, zdvihl ukazováček a napsal jím ve vzduchu memento, které se táhlo v příšerných hieroglyfech po celém průčelí domu mezi horní a dolní řadou oken. "Měj ho rád, jestli můžeš!", "Měj ho rád, jestli si troufáš!"

"Budu ho mít rád," odpověděl jsem, "troufám si mít ho rád!" A svému slovu dostojím!" (dodal umíněně.) "Zdolám všechny překážky, které mi stojí v cestě ke štěstí a k tomu, aby ze mne byl dobrý člověk - ano, dobrý člověk! Chci být lepší, než jsem byl a než jsem - tak jako před Jobovým velrybem neobstál šíp, kopí ani pancíř, tak i mně neodolají překážky, které jiní považují za nepřekonatelné jako železné kopí a měděný pancíř - já je zdolám, jako by byly ze slámy a ztrouchnivělého dříví."

Vtom k němu přiběhla Adélka s tamburínou. "Pryč!" křikl na ni příkře. "Teď se mi nepřibližuj, dítě! Jdi si k Sofii!" Šel mlčky dál, ale dodala jsem si odvahy a připomněla jsem mu jeho vyprávění, od něhož se tak najednou odchýlil.

"A zůstal jste na balkóně," zeptala jsem se ho, "když mademoiselle Varensová vstoupila do pokoje?"

Čekala jsem spíše, že mou dost nevhodnou otázku příkře odmítne, ale naopak, vzpomatoval se z ponurých úvah, pozdvihl ke mně oči, a čelo jako by se mu náhle vyjasnilo. "Ó, zapomněl jsem na Célinu! Tak abych se k ní zas vrátil. Když jsem viděl, že má krasavice přijela domů v doprovodu kavalíra, bylo mi, jako by něco zasyčelo, jako by se na balkóně v měsíčním světle najednou vztyčil zelený had žárlivosti, který tam ležel svinutý, vjel mi pod vestu a prohryzl se ve dvou minutách až k mému srdci. Je to divné!" zvolal a zas náhle ut'al své vyprávění. "Je to opravdu divné, že se s tímhle vším světuji vám, takové mladičké dívce - a ještě divnější je to, že mi tak klidně nasloucháte, jako by to bylo něco nejobvyklejšího na světě, že muž jako já vypráví o svém milostném poměru s baletkou plaché a nezkušené dívky, jako jste vy! Ale tahle podivná okolnost vysvětluje tu první, jak jsem vám už jednou říkal - vy, taková vážná, prozíravá a obezřelá, jste jako stvořená k tomu, aby se vám druzí světovali se svým tajemstvím.

A pak, vím dobře, komu se s tím světuji. Víím, že se vaše duše hned tak nenakazí - je to zvláštní duše, jedinečná.

Naštěstí nemám v úmyslu jí ublížit, ale i kdybych měl, ta duše by si stejně ublížit nedala. Nemůže to vadit, když si spolu popovídáme častěji, protože já vám nemohu uškodit, ale zato vy mi můžete dát posilu." A potom zas vyprávěl dál:

"Zůstal jsem na balkóně. "Jistě půjdou spolu do budoáru," řekl jsem si, "musím je tady zaskočit!" Natáhl jsem ruku otevřenými dveřmi a shrnul jsem přes ně záclony; nechal jsem mezi nimi jen skulinu, abych viděl do pokoje; potom jsem dveře přivřel, ale tak, abych mohl úzkou štěrbinou poslouchat, jak si ti dva budou šeptem vyznávat lásku; pak jsem se zas tiše posadil na židli, a za okamžik ti dva vešli do pokoje. Honem jsem přiblížil oko ke skulině. Přišla Célinina komorná, rozsvítila lampu, postavila ji na stůl a odešla. Viděl jsem teď dvojici zřetelně; oba odložili pláště a Varensová se objevila v lesklém hedvábí, ověšená šperky - měla je ode mne, samozřejmě - a její společník byl v důstojnické uniformě. Hned jsem v něm poznal jednoho mladého vikonta - hlupáka a neřestného zhýralce, s kterým jsem se občas vídal ve společnosti, ale nikdy by mi nebylo ani napadlo, že bych ho měl nenávidět, tak dokonale jsem jím opovrhoval. Jakmile jsem ho poznal, jedovatý zub toho hada, mé žárlivosti, se okamžitě ulomil, protože v té chvíli má láska k Célině zhasla jako pod dusítkem. Žena, která mohla zrazovat s takovým sokem, nestála za to, abych o ni usiloval - zasloužila si jen opovržení, ale ještě větší jsem si zasloužil já za to, že jsem se jí nechal ošálit.

Začali spolu hovořit, a pak se mi teprve ulevilo: byl to tak lehkovážný, vypočítavý, chladný a hloupý rozhovor, že musel každého, kdo jej poslouchal, spíš znudit než rozzuřit. Na stole ležela má navštívenka - povšimli si jí a začali mluvit o mně. Ani on, ani ona nebyli dost velkorysí a duchaplní, aby mi dovedli dát jaksepatří co proto, ale mluvili o mně sprostě a urážlivě jako dva nízcí darebáci, obzvlášť Célinina - ta se dokonce dost vtipně rozpovídala o mých tělesných nedostacích - čili vadách, jak je nazývala. Předemnou obvykle s vřelým obdivem vychvalovala mou "beauté málé", jak se vyjadřovala. Tím se zásadně lišila od vás, protože vy jste mi hned při druhém setkání bez obalu řekla, že mě nepovažujete za hezkého muže. Tehdy mě ten rozdíl překvapil a -"

Zas k nám přiběhla Adélka.

"Monsieur, před chvílí tu byl Jan a říkal, že přišel správce a chtěl by s vámi mluvit."

"A, v tom případě musím být stručný. Otevřel jsem dveře a vytrhl jsem je z rozhovoru, oznámil jsem Célině, že ji už nebudu obtěžovat svou ochranou, nařídil jsem jí, aby se z domu vystěhovala, a nabídl jsem jí značnou částku na úhradu neodkladných výdajů. Nevšímal jsem si jejích výkřiků, hysterického pláče, proseb, námitek a křečovitého vzlykání a dal jsem si s vikontem schůzku v Bois de Boulogne. Nazítří ráno jsem měl potěšení utkat se s ním v souboji; nechal jsem mu na památku náboj v hubené paži se zakrnělými svaly, slabé jako křídlo neduživého kuřete, a řekl jsem si, že jsem se s těmi dvěma vypořádal s konečnou platností. Jenže naneštěstí mě Varensová půl roku předtím obdařila touhle holčičkou, Adélkou - tvrdila, že je to mé dítě, a možná že je, ačkoli v jejím obličejí nevidím ani nejmenší podobu s takovým věčně zamračeným otcem: Hektor je mi mnohem podobnější než ona. Několik let po tom, co jsem se s

Varensovou rozešel, opustila dítě a utekla s nějakým muzikantem nebo zpěvákem do Itálie. Nikdy jsem se k Adélce nehlásil jako k svému dítěti a vůbec neuznávám, že by měla vůči mně nějaké nároky, vždyť nejsem její otec. Ale když jsem se dověděl, že je chudinka úplně opuštěná, vysvobodil jsem ji z pařížského kalu a bahna a přesadil jsem ji sem, do čisté a zdravé půdy anglického venkova.

Paní Fairfaxová jí ve vás našla vychovatelku. Jenže teď, když víte, že je to nemanželské dítě francouzské baletky, budete na své postavení v mém domě a na svou chráněnkou asi pohlížet jinak, a jednoho dne mi dáte výpověď a oznámíte mi, že jste si našla jiné místo - že se budu muset laskavě poohlédnout po nějaké nové vychovatelce, a tak dále - co?"

"Ne, vždyť Adélka nemůže za chyby své matky ani za vaše. Mám ji ráda, a když teď vím, že je skoro sirotek - že ji matka opustila a vy se k ní nehlásíte - budu ji mít ještě radši. Jak bych mohla dát přednost nějakému rozmazlenému děcku z bohaté rodiny, které by svou vychovatelku nenávidělo jako protivnou trapičku, před opuštěnou malou sirotou, která ke mně přilnula jako k přítelkyni?"

"Aha, vy tedy na to pohlížíte takhle! Nu, musím teď domů - měla byste také jít, už se stmívá."

Zůstala jsem ještě chvíli venku s Adélkou a s Hektorem - proběhla jsem se s ní o závod a pak jsme si spolu tamburínami přehazovaly opeřené míčky přes síťku. Když jsme se vrátily domů a svlékla jsem jí čepec a kabátek, vzala jsem si ji na klín; nechala jsem ji tak sedět hodinu a poslouchala jsem její žvatlání.

Nekárala jsem ji ani za některé volné a triviální výrazy, jichž někdy užívala naschvál, když měla pocit, že je středem pozornosti, a jež svědčily o tom, že má sklon k povrchnosti zděděný patrně po matce, který se dost přičítá anglické povaze. Ale měla i dobré vlastnosti, pro které jsem byla ochotna oblíbit si ji co nejvšeleji. Pátrala jsem v jejím obličejí po nějaké podobě s panem Rochesterem, ale marně: ani jediný rys, ani letmý výraz nenasvědčoval, že by s ním byla příbuzná. Škoda - kdyby se daly nalézt aspoň stopy jejich vzájemné podoby, snad by mu na ní víc záleželo.

Až večer ve svém pokoji jsem mohla začít soustavně uvažovat o tom, co mi pan Rochester vyprávěl. Jak sám řekl, nebylo na tom příběhu docela nic neobyčejného. Bohatý Angličan, vášnivě zamilovaný do francouzské baletky, která ho zradí, je ve společnosti bezpochyby dost všední zjev. Ale jistě bylo zvláštní, že se ho náhle zmocnilo tak prudké vzrušení, sotva začal mluvit o tom, jak konečně našel uspokojení a jak si zas oblíbil starý rodinný dům a jeho okolí.

Uvažovala jsem o tom s podivem, ale ponenáhlu jsem na to přestávala myslet - viděla jsem, že je mi to zatím nevysvětlitelné; a soustředila jsem se na úvahy o chování pana Rochesterera ke mně. Jeho projev důvěry jsem si vykládala jako důkaz, že dovede ocenit mou mlčenlivost, a tak jsem jej také přijímala. Jeho vztah ke mně jako by se byl v několika posledních týdnech ustálil. Zdálo se, že ho má přítomnost neobtěžuje; neměl už záchvaty mrazivé povýšenosti jako dříve; když se neočekávaně se mnou setkal, zdálo se, že je mu to vítané, vždycky měl pro mne vlídné slovo a někdy i úsměv; když mě obřadně pozval k sobě, jednal se mnou vždycky přívětivě a srdečně, takže jsem měla pocit, že ho skutečně dovedu pobavit a on mě k těm večerním rozhovorům zve nejen z laskavosti, ale pro potěšení.

Mluvila jsem ovšem poměrně málo, ale ráda jsem mu naslouchala. Měl sdílnou povahu; zřejmě rád dával mně, světem nezkušené, poučení o tom, jak to ve světě chodí a vypadá - nezdůrazňoval světskou zkaženost a špatnost, ale odhaloval mi takové stránky života, které mě zajímaly jako obraz bohaté a rozmanité skutečnosti, jako něco nového, o čem jsem dosud neměla ponětí. Působilo mi to upřímné potěšení, protože mě v myšlenkách uváděl do nového světa, budil ve mně nové představy těmi výjevy, které mi tak živě líčil, ráda jsem se jím dávala v duchu vést do těch nových oblastí, které mi odhaloval, a nikdy mě nevyleká ani nepřivedl do rozpaků nějakou pohoršlivou narážkou.

Svým nenuceným chováním mě vysvobodil z pout uzavřenosti, která mě tolik tížila, a naklonil si mě svým přátelským a upřímným jednáním, zdvořilým a přitom srdečným. Někdy jsem měla pocit, jako by spíše byl můj blízký příbuzný a nikoli zaměstnavatel. Býval ještě občas pánovitý, ale to mi nevadilo - věděla jsem už, že to má prostě v povaze. Měla jsem nový zájem, jímž se můj život obohatil, a byla jsem za to tak vděčná a šťastná, že jsem už netoužila po nějaké příbuzné duši; úzký srpeček mého osudu jako by se rozšiřoval; prázdné mezery v mém životě se začínaly vyplňovat; cítila jsem se tělesně zdravější, přibývalo mi na váze i síle.

Zdál se mi pan Rochester pořád ještě ošklivý? Nikoli, čtenáři; pocit vděčnosti a vzpomínky na naše rozhovory, vesměs příjemné a družné, způsobily, že jsem s opravdovým zálibením pozorovala jeho tvář a jeho přítomnost mě rozjařovala víc než nejzářivější oheň v krbu. Ale nezapomínala jsem přitom na jeho chyby - nebylo to ani možné, protože mi je sám často připomínal. Byl pyšný, jízlivý a přikře pánovitý v jednání s každým, kdo se mu nevyrovnal - v hloubi duše jsem byla přesvědčena, že jeho velmi laskavé chování ke mně je vyváženo až nespravedlivou přisností vůči mnohým jiným lidem. Byl náladový a nevypočitatelný; když mi občas vzkázal, abych mu přišla předčítat, přistihla jsem ho nejednou, jak sedí v knihovně sám a sám, s hlavou opřenou na rukou založených v loktech; když zdvihl hlavu, byl zachmuřený a vrhl na mne mrzutý, takřka nepřátelský, posupný pohled. Ale byla jsem přesvědčena; že ta náladovost, ta příkrost a jeho dřívější nectnosti (říkám dřívější, vždyť se zdálo, že se už polepšil) jsou jen následky nějakého krutého příkoří, jímž ho osud stihl. Věřila jsem, že má ušlechtilější povahové sklony, vznešenější zásady a čistší záliby, než jaké se v něm vyvinuly vlivem životních podmínek, výchovy a nepříznivého osudu.

Domnívala jsem se, že má v povaze výtečné vlastnosti, prozatím ještě pokažené a všelijak znešvařené. Nemohu popřít, že jsem s ním měla soucit v jeho trápení, ať již bylo jakékoli, a že bych za to byla dala mnoho, kdybych mu je mohla nějak ulehčit.

Zhasila jsem svíčku a ulehla jsem do postele, ale nemohla jsem usnout: pořád jsem před sebou viděla ten výraz v jeho obličejí, když se ve stromoradí najednou zastavil a řekl, jak se mu tam zjevil jeho osud a varoval ho, že nemůže být v Thornfieldu nikdy šťastný.

"Proč asi?" ptala jsem se. "Co ho tady tak odpuzuje? Odjede zas brzy? Paní Fairfaxová říkala, že se tu jen málokdy zdrží déle než čtrnáct dní, a teď je tady už osm týdnů. Jestli odjede, bude mi tady smutno. A což kdyby se sem nevrátil ani na jaře, ani v létě, ani na podzim! Pak by mě už nic netěšilo, i kdyby bylo to nejkrásnější počasí a kdyby zářilo slunce!"

Ani nevím, zda jsem při těch úvahách usnula či ne - ale najednou mě vyburcovalo nesrozumitelné mumlání, podivné a žalostné, které se ozývalo přímo nade mnou, jak se mi zdálo. Litovala jsem, že jsem nenechala svíčku hořet; byla neutěšená, tmavá noc - padla na mne skličující tíha. Posadila jsem se na posteli a naslouchala jsem. Mumlání utichlo. Pokoušela jsem se zas usnout, ale srdce mi bušilo úzkostí a můj vnitřní klid byl tentam. Kdesi dole v hale jsem slyšela odbíjet hodiny: byly dvě. V té chvíli se mi zdálo, jako by se někdo dotkl dveří mého pokoje, jako by po nich přejely něčí prsty a tápavě hledaly potmě cestu přes dlouhou galerii. Zavolala jsem: "Kdo je tam?" Nic mi neodpovídalo. Strachem mne zamrazilo.

Najednou jsem si vzpomněla, že je to možná Hektor - když kuchyňské dveře zůstaly náhodou otevřené, dost často se připlížil na práh ložnice pana Rochesteru - sama jsem ho tam kolikrát ráno viděla ležet. Ten nápad mě trochu uklidnil, a zase jsem si lehla. Ticho má na nervy konejšivý účinek - v celém domě zas zavládlo nerušené ticho, a tak jsem cítila, že znovu začínám usínat. Té noci mi však nebylo souzeno, že budu spát. Sotva se na mne začal snášet spánek, zase zděšeně upláchl zastrašen zvuky, při kterých mi tuhl morek v kostech.

Byl to démonický smích - tichý, potlačovaný a hluboký - a jako by se ozýval těsně u klíčové dírky ve dveřích mého pokoje. Ležela jsem hlavou blízko dveří a v první chvíli jsem myslela, že ten strašidelný smích slyším těsně u postele - takřka těsně u hlavy. Zdvihla jsem ji a rozhlédla jsem se, ale nic jsem neviděla: když jsem upírala oči do tmy, ozval se ten nepřirozený smích znovu, a rozpoznala jsem, že je až za dveřmi. Zprvu mi napadlo, že bych měla vstát a připevnit petlici kolíkem, ale pak jsem raději zase vzkřikla: "Kdo je tam?"

Venku něco zachroptělo a záupělo. Za chvíli jsem slyšela, jak se po galerii vzdalují kroky směrem ke schodům do druhého patra; nedávno tam vsadili dveře, aby se přístup ke schodům mohl zavírat; slyšela jsem, jak se ty dveře otevřely a zavřely, a zas všechno utichlo.

"Nebyla to Lada Poolová? Copak je posedlá ďáblem?" napadlo mi. Nemohla jsem už zůstat sama: musela jsem vstát a jít k paní Fairfaxové. Honem jsem na sebe naházela šaty a přehodila jsem si šátek; odsunula jsem roztřesenou rukou petlici a otevřela jsem dveře. Na galerii před mým pokojem stála na rohoži zapálená svíčka. To mě překvapilo, ale ještě víc jsem žasla nad tím, že na galerii bylo jako v mlze, jako by tam bylo plno kouře. Rozhlédla jsem se vpravo i vlevo, abych se přesvědčila, odkud ty modravé kotoučky dýmu unikají, ucítila jsem ostrý zápach a uvědomila jsem si, že někde hoří. Něco vrzlo a uviděla jsem dokořán otevřené dveře - byly to dveře do pokoje pana Rochesteru a vyhrnul se z nich hustý kouř.

Už jsem si na paní Fairfaxovou ani nevzpomněla, ani na Ladu Poolovou a její smích - v mžiku jsem byla v tom pokoji. Kolem postele šlehaly ohnivé jazyky - závěsy byly v jednom ohni. V žáru a dusivém dýmu tam ležel pan Rochester nehybně v hlubokém spánku.

"Probudte se! Probudte se!" vykřikla jsem a zacloumala jsem jím, ale jenom něco zamumlal a obrátil se na druhou stranu - byl omámen kouřem. Nesměla jsem ztrácet ani chvilku, začínaly už chytat příkrývky. Běžela jsem ke stolku s umyvadlem a konví; naštěstí bylo veliké a konev byla vysoká a v obou voda až po okraj. Přitáhla jsem je k posteli, vylila jsem na ni vodu, letěla jsem zpátky do svého pokoje pro konev s vodou, znovu jsem vychrstla vodu na postel a s boží pomocí se mi podařilo uhasit plameny, které ji stravovaly.

Sykot vody v ohni, třesk rozbité konve, kterou jsem odhodila, jakmile jsem ji vyprázdnila, a hlavně studená voda, již jsem pana Rochesteru důkladně polila, konečně ho vyburcovaly ze spánku. V pokoji bylo tma, ale věděla jsem, že nespí, protože když ucítil, že leží v kaluži vody, začal hromovat a klít.

"Copak je potopa?" vykřikl.

"Není," odpověděla jsem, "ale hořelo! Honem vstaňte, jste celý zmáčený - doběhnu pro svíčku."

"Ve jménu všech zlých duchů, co jich je na světě, snad to není Jana Eyrová?" zvolal. "Jaká to se mnou provádíte kouzla, vy čarodějnice? Je tady s vámi ještě někdo? S kým jste se spikla, že mě utopíte?"

"Doběhnu vám honem pro svíčku, a proboha vás prosím, vstávejte! Někdo tady opravdu kul pikle, musíte se honem přesvědčit, kdo to byl."

"No dobrá - už jsem na nohou! Ale počkejte chvilku s tou svíčkou, nebo bude zle! Musím si vzít na sebe něco suchého, jestli tu něco zůstalo suché - vida, tady můj župan. A teď běžte!"

Odběhla jsem a přinesla jsem svíčku, která zůstala stát na galerii. Vzal mi ji z ruky, zdvihl do výše a díval se na postel, celou začouzenou a popálenou, na zmáčené příkrývky a na koberec zatopený vodou.

"Co se to stalo? A kdo to udělal?" zeptal se.

Stručně jsem mu řekla všechno, co jsem věděla; jak jsem na galerii zaslechla podivný smích a potom kroky, které se vzdalovaly ke schodům do druhého patra; jak jsem uviděla kouř a ucítila hořlavý zápach, který se šířil z jeho pokoje; co jsem spatřila, když jsem tam přiběhla, a jak jsem na něho vylila všechnu vodu, která byla po ruce.

Poslouchal mě velmi vážně a při mém vyprávění se tvářil spíš starostlivě než udiveně. Když jsem skončila, byl chvíli zamlklý.

"Mám zavolat paní Fairfaxovou?" zeptala jsem se.

"Paní Fairfaxovou? Ne - proč byste ji, k ďas, volala? Co by nám tu byla platná? Nechte ji klidně spát."

"Dojdu tedy pro Leu a vzbudím Jana a jeho ženu."

"Nedělejte to - zůstaňte tady. Máte přes sebe pléd? Jestli vám není dost teplo, můžete si vzít tamhle mou pláštěnku, zabalte se do ní a posadte se do lenošky - aspoň vám ji přehodím přes ramena. A teď si dejte nohy pěkně na stoličku, abyste je neměla v mokru. Nechám vás tu chvíli o samotě a vezmu si svíčku s sebou. Zůstaňte tady, dokud se nevrátím, a buďte tichá jako myška."

Musím se podívat do druhého patra. Pamatujte, že se odtud nesmíte hnout, a nevolejte nikoho."

Odešel - dívala jsem se, jak se světlo vzdaluje. Přesl velice tiše přes galerii, otevřel dveře na schody takřka neslyšně, pak je za sebou zavřel a poslední paprsek světla zmizel. Zůstala jsem úplně potmě. Naslouchala jsem, zda se někde něco

ozve, ale neslyšela jsem nic. Uplynula už dlouhá doba. Začínala jsem toho mít dost, bylo mi zima, ačkoli jsem měla na sobě pláštěnku; vůbec jsem nechápala, proč bych tam vlastně měla čekat a proč nesmím nikoho vzbudit. Už jsem byla odhodlána, že neuposlechnu rozkazů pana Rochesterera a vzbudím tím jeho nelibost, a tu se na galerii znovu objevil na zdi mdlý odraz světla a zaslechla jsem kroky jeho bosých nohou na rohoži. "Doufám, že to je on," pomyslíla jsem si, "a ne něco horšího."

Vrátil se bledý a velmi zachmuřený. "Už vím všechno, jak se to stalo," řekl a postavil svíčku na umývací stolek. "Je to tak, jak jsem si myslel."

"A jak, pane Rochestere?"

Neodpověděl; stál tam s rukama založenýma v loktech a sklopenýma očima.

Za chvíli se mne zeptal hlasem, který zněl nějak divně:

"Už jsem zapomněl, jestli jste říkala, že jste něco uviděla, když jste vyhlédla ze dveří svého pokoje."

"Nic, jen tu hořící svíčku na zemi."

"Ale slyšela jste podivný smích, že? Třeba jste ten smích slyšela už někdy předtím, nebo něco podobného, ne?"

"Ano, pane Rochestere - tam nahoře je nějaká žena, která tam šije, jmenuje se Lada Poolová - a ta se tak divně směje. Je to vůbec zvláštní osoba."

"Máte pravdu. Ano, Lada Poolová - správně jste uhodla. Je to opravdu zvláštní osoba, jak říkáte - moc zvláštní. Nu, musím si tu věc rozvážit. Jsem rád, že jste mimo mne jediná, kdo o té dnešní noční příhodě ví a zná přesné podrobnosti. Nejste bláhová a povídává, a tak vás prosím, abyste o tom vůbec nemluvila. Tohle už nějak vysvětlím" (a ukázal na postel). "Teď se zas vraťte do svého pokoje. Já se mohu pro zbytek noci docela dobře vyspat na pohovce v knihovně. Už jsou skoro čtyři - za dvě hodiny bude služebnictvo vzhůru."

"Tak vám přeji dobrou noc," řekla jsem a chystala jsem se k odchodu.

Zdálo se, že ho to překvapilo - bylo to dost nepochopitelné, vždyť mi před chvílkou sám řekl, abych šla.

"Cože!" zvolal. "Vy už chcete odejít, a takhle z ničeho nic?"

"Vždyť jste řekl sám, že už mohu jít."

"Ale napřed se přece musíme rozloučit - vždyť jsem vám ještě neřekl ani slůvko uznání a díky! Nemůžeme se zkrátka rozejít takhle beze všeho, tak suše a chladně. Vždyť jste mi zachránila život! - Vyrvala jste mě ze spárů strašlivé smrti v ukrutných mukách! - A teď byste mě chtěla takhle opustit, jako bychom si byli úplně cizí? Aspoň mi podejte ruku!" Natáhl ruku a já jsem mu podala svou; uchopil ji nejdřív do jedné a pak do obou rukou.

"Zachránila jste mi život - jsem vám nesmírně zavázán a těší mě to. Víc vám nemohu říci. Kdybych měl být za něco takového povinován vděčností komukoli jinému na světě, bylo by to pro mne nesnesitelné, ale když jste to vy, je to docela něco jiného - dobrodiní, které mi prokazujete vy, Jano, necítím jako břemeno."

Umlkl, upřeně se na mne zadíval a na rtech se mu chvěla takřka viditelná slova - ale hlas se mu zadrhl.

"Dobrou noc. Ale tady se vůbec nedá mluvit o nějakém závazku, dobrodiní, břemenu ani o povinné vděčnosti."

"Já jsem věděl," pokračoval, "že mi jednou prokážete dobrý skutek - viděl jsem vám to na očích, hned když jsem vás uviděl poprvé. Vaše oči a váš úsměv"

- (opět se zarazil) - "mě tak" - (pak už mluvil rychle) - "radostně nevzrušily až do hloubi srdce pro nic za nic. Hodně se mluví o vzájemné bezděčné přitažlivosti mezi lidmi a také o působení dobrých duchů - i v nejdívočejších povídkách je někdy zmínka pravdy. Dobrou noc, drahá zachránkyně!"

Jeho hlas zněl tak divně odhodlaně a v očích mu plál zvláštní oheň.

"Jsem ráda, že jsem náhodou nespala," podotkla jsem a chtěla jsem odejít.

"Cože! Vy přece odcházíte?"

"Je mi zima, pane Rochestere."

"Zima? Ó ano - vždyť stojíte ve vodě! Tak jděte, Jano, jděte!" Ale pořád mě držel za ruku, nemohla jsem ji vyprostit.

Napadla mě výmluva.

"Mám dojem, že slyším paní Fairfaxovou," řekla jsem honem.

"No, tak už jděte." Rozevřel prsty a já jsem šla.

Lehla jsem si zas do postele, ale na spánek nebylo ani pomyšlení. Až do rána jsem se zmítala na rozbouřeném moři, na němž se vzdutý příboj radosti převaloval přes vlny nepokoje. Občas se mi zdálo, že těmi divoce vzdutými vlnami vidím břeh, líbezný jako pahorky Beulahu; a chvílemi, jako by mi obcerstvující vítr probuzený mou nadějí vítězně unášel duši k té pevné zemi; ale nemohla k ní doletět, ani v obraznosti - od země vanul větřík a ustavičně ji zaháněl zpátky.

To se rozum bránil blouznění, střízlivý úsudek výstražně krotil vášeň. Byla jsem horečně rozrušená - jistě bych nebyla usnula, a proto jsem vstala, jakmile se rozednilo.

Kapitola 16.

Druhý den po té probdělé noci jsem se těšila na setkání s panem Rochesterem a zároveň jsem se ho bála - chtěla jsem zase slyšet jeho hlas, ale strachovala jsem se jeho očí.

Ráno jsem každou chvíli čekala, že přijde - nechodil často do učebny, ale někdy se tam přece na chvílku zastavil, a toho dne jsem měla dojem, že přijde jistě.

Dopoledne však uplynulo tak jako obvykle, nepříhodilo se nic, co by bylo Adélku vyrušilo z učení. Jen po snídani jsem slyšela jakýsi shon v sousedství pokoje pana Rochesterera, hlas paní Fairfaxové, Lein i kuchařčin - totiž Janovy manželky - a dokonce i bručavý hlas Janův. Ozývaly se výkřiky:

"Ještě štěstí, že pán neuhořel v posteli!" - "V noci se nemá nechávat hořet svíčka, je to nebezpečné." - "To ho jistě

chránila Prozřetelnost, že si vzpomněl na konev s vodou!" - "To je divné, že nikoho nevzbudil!" - "Doufejme, že se nenastýdl, když spal v knihovně na pohovce," a tak dále.

Povídali si tak dost dlouho a pak bylo slyšet drhnutí podlahy a posunování nábytku. Když jsem cestou do jídelny šla kolem toho pokoje, viděla jsem otevřenými dveřmi, že je tam zas všechno v úplném pořádku, chyběly jen závěsy kolem postele. Lea stála na lavičce pod oknem a myla začouzené skleněné tabule.

Chystala jsem se na ni promluvit, protože jsem chtěla vědět, jak jim to pan Rochester vysvětlil, ale když jsem přestoupila práh, uviděla jsem v pokoji ještě jednu ženu - seděla na židli u postele a přišívala kroužky k novým závěsům:

Ladu Poolovou.

Seděla tam v hnědých soukenných šatech a kostkované zástěře s bílým šátkem na krku a čepečkem na hlavě a vypadala klidně a zamlkle jako obvykle. Byla zaujata prací a zdálo se, jako by na ni úplně soustředila své myšlenky. Na přísném čele a v nehezkém obličejí vůbec neměla stopy pobledlosti ani zděšení - proti všemu očekávání se v její tváři vůbec nezračil výraz ženy, která se odhodlala vraždit, za kterou vyhlédnutá oběť přišla minulou noc až do jejího brlohu a tam ji (podle mého přesvědčení) obvinila ze zločinu, jehož se chtěla dopustit.

Byla jsem z toho celá užaslá a zaražená. Když jsem se na ni dívala, pozdvihla ke mně oči, ale ani trochu se nezarazila, v obličejí ani nezrudla, ani nezbledla, nic v něm neprozrazovalo rozčilení, vědomí viny a strach z odhalení. Řekla: "Dobré jitro, slečno," docela lhostejně a úsečně jako obvykle; vzala do ruky kroužek, navlékla do jehly silnou nit a šila dál.

"Počkej, já tě vyzkouším!" řekla jsem si. "Vždyť je to úplně nepochopitelné, že se může tvářit tak nevyzpytatelně."

"Dobré jitro, Lado," pozdravila jsem ji. "Copak se tady stalo? Před chvílí se mi zdálo, jako bych tu slyšela rozčilený hovor, všichni mluvili jeden přes druhého."

"Pán včera v noci četl v posteli, usnul nad knihou a nechal hořet svíčku - chytily závěsy, ale naštěstí se probudil dřív, než začaly hořet přikrývky a postel, a podařilo se mu oheň uhasit vodou z konve."

"To je zvláštní!" řekla jsem tiše; pak jsem se jí upřeně podívala do očí a zeptala jsem se: "A proč pan Rochester nikoho nevzbudil? Copak ho nikdo neslyšel, jak pobíhá po pokoji?"

Znovu ke mně pozdvihla oči - tentokrát se v nich objevil výraz, jako by si byla něčeho vědoma. Chvilí jako by mě ostražitě pozorovala, a pak odpověděla:

"To víte, slečno, pokoje služebnictva jsou moc daleko, nebyl by ho stejně nikdo slyšel. Vy a paní Fairfaxová máte pokoje mnohem blíž, a paní Fairfaxová říká, že vůbec nic neslyšela - lidé k stáru mají často hluboký spánek." Umlkla, a pak dodala zdánlivě lhostejně, ale přece jen s dost nápadným důrazem: "Ale vy jste mladá, slečno, a jistě máte lehké spaní - možná, že jste něco slyšela?"

"Ano," řekla jsem tiše, aby mě nezaslechla Lea, která ležila umyté okenní tabule. "Nejdřív jsem si myslela, že to je Hektor, ale ten se přece nedovele smát - vím docela jistě, že jsem slyšela smích, a velice podivný."

Zas utrhla kus niti, pečlivě ji navoskovala, navlékla ji docela pevnou rukou do jehly a pak úplně klidně poznamenala:

"Pán by se v takovém nebezpečí sotva smál, slečno - asi se vám něco zdálo."

"Vůbec ne," odpověděla jsem trochu zlostně, protože její drzý chlad mě dráždil. Znovu se na mne podívala, zas takovými pátravými a znepokojenými očima.

"Řekla jste pánovi, že jste slyšela ten smích?" otázala se mne.

"Neměla jsem od rána ještě příležitost s ním mluvit."

"A to vás nenapadlo, že byste měla otevřít dveře a podívat se, co se na chodbě děje?" vyptávala se dál.

Zdálo se, že na mně chce něco vyzvědět, že číhá, zda mi bezděky neuklouzne nějaké přiznání, jako při křížovém výslechu. Napadlo mi: kdyby věděla, že ji podezřívám, mohla by mi také provést nějaký zlomyslný kousek, a proto jsem si řekla, že je radno mít se před ní na pozoru.

"Naopak," odpověděla jsem, "zavřela jsem dveře na petlici."

"Vy si tedy nezavíráte dveře na petlici pokaždé, než jdete spát?"

"Ta ženská je chytrá jako ďábel! Chce znát moje zvyky, aby věděla, jak se má příště zařídit!" Mé rozhořčení znovu zvítězilo nad opatrností a odpověděla jsem jí příkře: "Až dosud jsem často zapoměla připevnit petlici kolíkem - myslela jsem, že je to zbytečné. Nevěděla jsem, že bych se tady v tom domě měla bát nějakého nebezpečí nebo nepříjemného vyrušení, ale ode dneška" (a položila jsem na ta slova nápadný důraz) "si dám dobrý pozor, abych se zabezpečila, než si lehnu do postele."

"Uděláte dobře," řekla. "Žijeme tady sice v klidných končinách a ještě jsem jakživa neslyšela, že by se byl někdo pokoušel vloupat se k nám do domu, od té doby, co se tu bydlí, ačkoli každý tady v sousedství ví, že je v kredenci stolního stříbra za několik set liber. Dům je veliký a vidíte, že tu je málo služebnictva, pán se tady přece nikdy dlouho nezdrží - i když přijede, nepotřebuje velkou obsluhu, vždyť je sám, nemá rodinu. Ale já říkám, že jistota je jistota, a člověka to nic nestojí, když si zavře dveře na petlici, aspoň se v nejhorším případě uchrání, kdyby mu chtěl někdo ztropit neplechu. Mnoho lidí se příliš spoléhá na Prozřetelnost - jenže Prozřetelnost tady není k tomu, aby lidem pomáhala, ačkoli často sešle pomoc těm, kdo jí nezneužívají." Takhle svůj proslov skončila: byl dlouhý, uváží-li se její nemluvnost, a vážný, jako by mluvila nějaká kvakerka.

Stála jsem tam ještě úplně ohromená tím, že se dovede (jak jsem se domnívala) tak neuvěřitelně ovládat, že je takový zarytý pokrytec - ale přišla kuchařka.

"Paní Poolová," řekla Ladě, "oběd pro služebnictvo bude za chvíli hotový: přijdete si jej sníst dolů?"

"Ne - připravte mi na podnos půllitr piva, jako obvykle, a kousek pudinku, odnesu si to nahoru."

"Budete chtít kousek masa?"

"Docela malý, a kousíček syra, to stačí."

"A ságovou kaši?"

"Zatím ne - před svačinou přijdu dolů a udělám si ji sama."

Pak se kuchařka obrátila ke mně a řekla, že na mne čeká paní Fairfaxová, a tak jsem odešla.

Při obědě jsem poslouchala vyprávění paní Fairfaxové o nočním požáru jen jedním uchem, protože jsem si ustavičně lámala hlavu hádankou, jaká to je vlastně ženská, ta Lada Poolová, a ještě víc záhadou, jaké má asi v Thornfieldu postavení, že ji pan Rochester nedal hned ráno zatknout, nebo že jí aspoň nedal výpověď. Vždyť se mi v noci zdálo, že je skoro přesvědčen o její vině - jaká tajná příčina mu tedy zbraňuje, že ji neudá? A proč mi uložil mlčení? Bylo to divné - zdálo se mi, jako by ta obyčejná služka měla svého smělého, pyšného a pomstychtivého pána nějak v moci, dokonce natolik, že i když vztáhla ruku na jeho život, neopovazuje se veřejně ji obvinít z toho zločinného pokusu, tím méně ji za to potrestat.

Kdyby Lada byla bývala mladá a hezká, mohlo mě to jistě svádět k podezření, že chování pana Rochesterera je ovlivněno něžnými city k ní, a nikoli opatrností a strachem; byla to však usedlá žena, k níž se příroda zachovala dost macešský, a proto jsem si takové myšlenky vůbec nemohla připouštět. "Ale kdysi byla mladá," uvažovala jsem dál, "bude s panem Rochesterem asi tak stejně stará a paní Fairfaxová mi jednou říkala, že Lada tady už slouží mnoho let. Myslím, že asi nikdy nebyla hezká, ale má možná osobitou a silnou povahu, a ta někdy vyváží nedostatek tělesných půvabů. Pan Rochester má patrně zálibu v takových osobitých a výstředních lidech, a Lada je přinejmenším výstřední osoba. Možná že se jí z nějakého mladistvého rozmaru (takový vrtoch by při jeho prudké a svěhlavé povaze nebyl úplně vyloučený) vydal na milost a nemilost, a ona ho teď má tajně v moci, následkem té jeho mladické nerozvážnosti - třeba teď už nedovede její vliv setřást a nemá odvahu postavit se jí na odpor." Když jsem ve svých úvahách dospěla až sem, znovu jsem si v duchu vyvolala živý obraz Lady - její hranaté a ploché postavy, jejího nevzhledného, chladného, až drsného obličeje, a řekla jsem si: "Ne, to je nemožné! Tahle domněnka nemůže být správná." Najednou se však ozval v mém nitru ten záhadný hlas, který se nám vemlouvá do srdce: "Vždyť ty také nejsi krásná, a přece se panu Rochesterovi snad líbíš, aspoň jsi měla často dojem, že tomu tak je - jen si vzpomeň, co ti v noci řekl; vzpomeň si, jak se na tebe díval, jak zněl jeho hlas!"

Dobře jsem se na to všechno pamatovala - jako bych zas jasně slyšela jeho slova i tón jeho hlasu a jako bych zas viděla výraz v jeho očích. Zatím jsem se vrátila do učebny - Adélka kreslila a já jsem se nad ní skláněla a vedla jsem jí ruku, v níž držela tužku. Najednou se na mne podívala jakoby ulekaně.

"Qu'avez-vous, mademoiselle?" zeptala se mne. "Vos doigts tremblent comme la feuille, et vos joues sont rouges - mais, rouges comme des cerises!"

"Je mi horko, Adélko, jak se nad tebou nakláním." Kreslila dál a já jsem se zas oddala svým myšlenkám.

Honem jsem zahнала to hrozné podezření, které mi prve napadlo - protivilo se mi. Začala jsem se k Ladě přirovnávat a viděla jsem, že jsme každá docela jiná. Vždyť mi Bětuška Leavenová řekla, že jsem pravá dáma, a měla pravdu - jsem přece dáma. A teď vypadám ještě líp než tehdy, kdy mě Bětuška viděla - mám v obličeji víc barvy a přibrala jsem na váze; jsem také živější a veselejší, protože mám radostnější naděje a život mě teď mnohem víc těší.

"Brzy bude večer," řekla jsem si a pohlédla k oknu. "Dnes jsem za celý den nezaslechla v domě hlas pana Rochesterera ani jeho kroky. Ale jistě ho uvidím, než půjdu spát. Ráno jsem měla strach se s ním setkat - teď po tom setkání toužím, už ho tak dlouho marně očekávám: teď se toho setkání nemohu ani dočkat!"

Pak se už hodně setmělo, Adélka si odešla hrát do dětského pokoje se Sofií a mne se zmocnila prudká touha po tom setkání. Poslouchala jsem dychtivě, kdy se dole ozve zvonek, kdy ke mně Lea přijde se vzkazem. Chvilími se mi zdálo, že slyším kroky pana Rochesterera, a obracela jsem se ke dveřím - čekala jsem, že se otevrou a on vstoupí. Dveře však pokaždé zůstaly zavřené, jen do okna se vtírala tma. Ale nebylo ještě pozdě - často si pro mne vzkázal až v sedm, nebo dokonce v osm hodin, a teď je teprve šest. Mé naděje jistě nebudou dnes večer zklamány, vždyť mu toho mám tolik co říci! Chtěla jsem znovu zavést rozhovor na Ladu Poolovou, abych slyšela, co mi o ní poví; chtěla jsem se ho zeptat rovnou, zda je opravdu přesvědčen, že to ona se v noci pokoušela založit požár, a je-li o tom přesvědčen, proč tedy její zločinný pokus tají. Nezáleželo mi na tom, zda ho zvědavými otázkami proti sobě popudím - docela ráda jsem ho střídavě sužovala a chlácholila. Působilo mi to velké potěšení a spolehlivý instinkt mi vždycky zabránil, abych nezašla příliš daleko - pokaždé jsem se včas zarazila, ale ráda jsem ho někdy vydráždila až do krajnosti, protože jsem tak mohla vyzkoušet, co dovedu. Při našich sporech jsem se vždycky bedlivě držela v uctivých mezích, jak se slušelo na mé postavení, ale utkávala jsem se s ním beze strachu, že bych se mohla dostat do trapných rozpaků, a tak to vyhovovalo jemu i mně.

Konečně zavržaly něčí kroky na schodech a přišla Lea, ale oznámila mi jen, že mám přijít na čaj do pokoje paní Fairfaxové. Šla jsem tam ráda, že mohu konečně aspoň dolů - představovala jsem si, že tam budu panu Rochesterovi blíž.

"Jistě se už nemůžete dočkat čaje," řekla ta milá paní, když jsem vstoupila do jejího pokoje, "u oběda jste skoro nic nejedla. Mám strach," pokračovala, "že vám dnes není dobře - tváře máte červené, jako byste měla horečku."

"Ó ne, je mi docela dobře!"

"To vám uvěřím, až mi ukážete, že máte pořádnou chuť k jídlu. Dolila byste laskavě vodu do čajníku, než si dopletu jehlici?" Když ji doplekla, vstala a stáhla roletu, kterou nechala až dosud vytaženou, patrně aby do poslední chvíle využila denního světla, ačkoli soumrak už začínal houstnout v úplnou tmou.

"Dnes večer je pěkně," řekla dívajíc se z okna. "Jenže hvězdy nesvíí - pan Rochester má na cestu docela příjemné počasí."

"Na cestu! - Copak pan Rochester odjel? Nevěděla jsem, že není doma."

"Ano, vydal se na cestu hned po snídani. Jel do Lučín, venkovského sídla pana Eshtona, deset mil od Millcote, ale na opačné straně. Je tam patrně větší společnost - lord Ingram, sir Jiří Lynn, plukovník Dent a tak dále."

"Čekáte, že se na noc vrátí?"

"Kdepak - nečekám ho ani zítra - myslím, že se tam pravděpodobně zdrží celý týden nebo ještě déle. Když se sejdou takoví bohatí lidé ze vznešené společnosti, jistě mají o zábavu postaráno a je jim veselo - mohou si dovolit všechno, co je těší a baví, a jistě se neradi hned tak rozejdou. Zvlášť pánové jsou v takové společnosti vítáni a pan Rochester je dobrý a zábavný společník, všeobecně oblíbený. Dámy ho mají moc rády, ačkoli by se navenek ani nezdálo, že by se jim mohl zvlášť líbit. Je vzdělaný a společenský, mimoto i bohatý a z dobré rodiny, a to je dost velké odškodnění za malé tělesné nedostatky."

"Budou tam také dámy?"

"Paní Eshtonová a její tři dcery - velice elegantní mladé dámy, a pak slečny Marie a Blanka Ingramovy - obě jsou prý moc krásné: viděla jsem Blanku asi před šesti nebo sedmi lety, když jí bylo osmnáct. Byla tady na vánoce na plese, tehdy si sem pan Rochester sezval velkou společnost. Ó, měla jste ten večer vidět naši jídelnu - jak bohatě byla vyzdobená a báječně osvětlená! Myslím, že tehdy tady bylo asi padesát hostů, dam a pánů - z nejlepších rodin v hrabství - a slečna Ingramová prý byla nejkrásnější ze všech tanečnic."

"Říkáte, paní Fairfaxová, že jste ji viděla - jak vypadala?"

"Ano, viděla jsem ji. Dveře do jídelny byly otevřené dokořán, a protože byly vánoce, dovolil pan Rochester služebnictvu, aby se shromáždilo v hale a mohlo si poslechnout, jak některé z těch dam zpívaly a hrály na piano. Pan Rochester mě pozval do pokoje - seděla jsem tam v tichém koutku a dívala jsem se."

Jakživa jsem neviděla takovou nádheru: velkolepě oblečené dámy a skoro všechny - aspoň ty mladší - hezké, ale slečna Ingramová byla určitě královnou plesu."

"Ale jak vypadala?"

"Byla velká, měla pěkné poprsí a krásně zaoblená ramena, půvabnou dlouhou šij a olivovou plet', snědou a čistou, ušlechtilý obličej a velké černé oči skoro jako pan Rochester - svítily se jako její diamanty. A měla také nádherné vlasy, černé jako havran, a moc slušivý účes - silné copy stočené do věnečku a vpředu jí splyvaly dlouhé lesklé lokýnky - jakživa jsem neviděla takové krásné vlasy."

Měla bílé šaty s jantarově žlutou šerpou přes rameno a přes prsa, uvázanou na boku, a dlouhé konce s třásněmi jí splyvaly až pod koleno. Ve vlasech měla připjatou jantarově žlutou květinu, která se pěkně odrážela od jejích hustých černých lokýnek."

"Vzbudila jistě velký obdiv?"

"To se ví, a nejen svou krásou, ale také tím, co všechno dovedla. Zpívala dueto s panem Rochesterem a jeden pán je doprovázel na klavíru."

"S panem Rochesterem? Nevěděla jsem, že umí zpívat."

"Má krásný bas a výtečný hudební sluch."

"A jaký hlas má slečna Ingramová?"

"Silný a velice zvučný - zpívala báječně, byl to požitek ji poslouchat."

A potom také hrála na klavír. Já hudbě nerozumím, ale pan Rochester je dobrý hudebník, a slyšela jsem, jak říkal, že slečna Ingramová hraje neobyčejně dobře."

"A taková krásná a dokonalá dáma ještě není vdaná?"

"Asi ne, snad proto, že ona a její sestra nedostanou velké věno. Starý lord Ingram nesměl svůj majetek rozdělit svým dětem, a tak po něm nejstarší syn zdědil skoro všechno."

"Ale divím se, že se do ní nezamíloval nějaký šlechtic nebo bohatý pán, například pan Rochester. Je přece bohatý, ne?"

"Ó ano, ale je mezi nimi velký věkový rozdíl - panu Rochesterovi bude čtyřicet a jí je teprve pětadvacet."

"Co na tom? Vždyť manželství uzavírají i lidé, mezi kterými je ještě větší věkový rozdíl."

"To je pravda, jenže myslím, že by panu Rochesterovi něco takového ani nenapadlo. Ale vždyť vy nic nejíte - pijete čaj; ale jinak jste se ničeho skoro nedotkla."

"Mám velkou žízeň, nechutná mi jíst. Smím si nalít ještě jeden šálek čaje?"

Chtěla jsem znovu začít o tom, je-li pravděpodobné, že by se pan Rochester s krásnou Blankou snad jednou oženil, ale přišla Adélka a rozhovor se stočil jinam.

Když jsem zas osaměla, přemýšlela jsem o tom, co jsem se dověděla. Zkoumala jsem své srdce, myšlenky a city - snažila jsem se přísně zkrotit ty, které se zatoulaly v bezhraničných a nezbadatelných končinách mé obraznosti, a zahnat je zpět do spolehlivých mezí zdravého rozumu.

Podánilo se mi trochu je spořádat a vyzvala jsem Paměť, aby vydala svědectví o nadějích, touhách a citech, které jsem v sobě hýčkala od minulé noci - o mém celkovém duševním stavu, v němž jsem si tak líbovala už skoro čtrnáct dní; pak přišel na řadu Rozum, který klidně doznal pravdu, nic než pravdu - jak jsem se odvracela od skutečnosti a jak jsem se do svého ideálu zakousla jako klíště - a potom jsem vynesla rozsudek:

Že by se na celém světě nenášel bláhovější tvor, než je Jana Eyrová; že si vůbec nelze představit hloupější osobu, která by se živila takovými libeznými vylhanými představami a hltala je, jako by to byl nektar.

"Ty že by ses mohla zalíbit panu Rochesterovi?" řekla jsem si. "Čím bys ho vlastně chtěla zvábit? Ty že bys pro něho mohla mít nějaký význam? Jdi, jsi hloupá, až mi je z toho nanič! Radovala ses z občasných důkazů jeho přízně - ostatně pochybných, když se uváží, že to je muž z vážené rodiny a velkého světa, a tys jen jeho podřízená, a k tomu ještě úplně nezkušená! Jak ses jen mohla opovážit! Chudinko hloupá! - Copak tě ani sobecký zájem nepřivedl k rozumu? A ještě ráno sis tak pošetile zopakovala celý ten noční výjev! - Zakryj si tvář a styď se! Řekl cosi pochvalného o tvých očích, že? Ty slepé štěně! Jen je pěkně otevři, ty své kalné oči, a podívej se, jaké sis vymýšlela pitomé nesmysly!"

Žádné ženě to nemůže prospět, když si nechá lichotit svým nadřizeným, který ani nemůže mít v úmyslu, že se s ní jednou ožení. Je to šilenství, když nechá žena tajně v srdci plápolat lásku, která stravuje všechny její životní síly, není-li opětována a nemůže-li se projevit - a je-li objevena a opětována, musí ji zavést jako bludička do divokých bažin, odkud

není vyvážnutí.

A teď poslyš, Jano Eyrová, jaký ti ukládám trest: zítra si postavíš před sebe zrcadlo a nakreslíš pastelkami svou věrnou podobiznu - nesmíš ztlumit ani jedinou nedokonalost, vynechat ani jediný ostrý rys, zahladit nic, co v tvém obličejí působí rušivě, a pak pod ten obrázek napišeš: Podobizna vychovatelky, chudé a nehezké, bez příbuzných a přátel.

A pak si vezmeš hladkou slonovinovou destičku - však máš jednu v krabici na barvy - vezmeš paletu a namícháš si nejsvěžejší, nejkrásnější a nejjasnější barvy, vybereš si nejjemnější štětky z velbloudích chlupů, nakreslíš si pečlivě nejkrásnější obličej, jaký si dovedeš představit, naneseš na něj nejměkčí a nejjemnější barevné odstíny a nádechy a pokusíš se vystihnout podobu slečny Blanky Ingramové, jak ti ji vyličila paní Fairfaxová. Nezapomeň, že má lokýnky černé jako havran a mandlové oči - cože, snad si nechceš vzít modelem oči pana Rochesteru? Ticho! Přestaň fňukat! - Nestrpím žádné city, žádnou lítost!

Musíš se chovat rozumně a odhodlaně! Připomeň si ty vznešené a ladné linie, šíj a poprsí řecké bohyně, dej si záležet na oblé a oslnivě bělostné paži a jemné ruce - nesmíš vynechat ani diamantový prsten a zlatý náramek, musíš věrně vypodobnit i vzdušnou krajku a lesklý atlas, půvabnou šerpu a zlatou růži - a tu podobiznu nazveš Blanka, dokonalá a vznešená dáma.

Kdyby ti snad v budoucnu někdy napadlo, že se panu Rochesterovi líbíš, vezmi si ty dvě podobizny a porovnej si je - řekni si: Pan Rochester by možná získal lásku té vznešené dámy, kdyby se chtěl o ni ucházet - je vůbec pravděpodobné, že by mohl vážně pomýšlet na ubohou a bezvýznamnou plebejku?"

"Ano, to udělám," řekla jsem si - a jakmile jsem pojala toto rozhodnutí, ihned jsem se uklidnila a usnula jsem.

Dostala jsem slovu. Za necelé dvě hodiny jsem barevnými pastelkami nakreslila svou podobiznu a do dvou týdnů jsem na slonovině dokončila miniaturní portrét Blanky Ingramové, tak jak jsem si ji představovala. Byla to krásná tvář, a když jsem ji porovnávala se svou skutečnou podobou, nakreslenou pastelkami, byl to takový kontrast, že si má sebekázeň nemohla většit ani přát. Ta práce mi prospěla - měla jsem čím zaměstnat nejen ruce, ale i hlavu, a ujasnila jsem si při ní nové dojmy, jež jsem si chtěla nesmazatelně vtisknout do srdce.

Zanedlouho jsem si už mohla právem blahopřát k výsledkům té kázně, již jsem tak násilně podrobila své city - tolik mě zocelila, že jsem mohla příštím událostem čelit poměrně klidně - kdyby mě zastihly nepřipravenou, nebyla bych pravděpodobně dovedla zachovat klid; - ani navenek.

Kapitola 17.

Minul týden, ale od pana Rochesteru nepřicházely zprávy; uplynulo deset dní, a stále se nevracel. Paní Fairfaxová řekla, že by ji vůbec nepřekvapilo, kdyby odjel z Lučin rovnou do Londýna a odtamtud na pevninu a kdyby se v Thornfieldu neukázal třeba celý rok - vždyť se stalo už dost často, že takhle najednou a nečekaně zmizel. Když jsem to slyšela, pocítila jsem podivné mrazení a svírání u srdce, a dokonce jsem se ani neubránila bolestnému zklamání. Vzala jsem však rozum do hrsti, rozpomněla jsem se na své zásady, rázně jsem volala své pocity k pořádku a kupodivu se mi dost brzy podařilo překonat tu bludnou představu - vyvrátit mylný názor, že by počínání pana Rochesteru mohlo z toho či onoho důvodu nějak souviset s mými životními zájmy. Ale nepřipomínala jsem si poníženě a otrocky své podřízené postavení vůči němu - naopak, řekla jsem si zkrátka:

"Vždyť nemáš s pánem z Thornfieldu nic společného než to, že si tě platí jako učitelku své schovanky a že jsi mu vděčna, poněvadž se k tobě chová uctivě a vlídně, ale máš plné právo takové chování očekávat, jestliže dobře konáš svou povinnost. Ujist'uji tě, že je to jediný vztah mezi vámi dvěma, který on bere vážně - nedělej si z něho tedy předmět svých něžných a vášnivých citů, kterými se jen trýzníš. Společensky mu nejsi rovna - nezapomínej na své postavení, buď hrdá a neplýtvěj tak opravdovou láskou a duševními i tělesnými silami, když se tě o to nikdo neprosí, a naopak o to ani nestojí."

Věnovala jsem se klidně dál svému každodennímu zaměstnání, ale každou chvíli mi v mozku vytanuly nějaké nejasné nápady a důvody, proč bych měla z Thornfieldu odejít. Bezděky jsem si sestavovala text inzerátů a odhadovala jsem možnosti, zda by se mi podařilo nalézt nějaké nové místo. Takové myšlenky jsem nepokládala za nutné zahánět - nechávala jsem je klíčit, snad se z nich jednou něco vyklube.

Pan Rochester už byl pryč déle než čtrnáct dní a najednou paní Fairfaxová dostala poštou dopis.

"Je od pána," řekla, jakmile se podívala na adresu. "Teď se snad dozvíme, máme-li čekat, že se vrátí, nebo ne."

Zatímco zapečetěný dopis otvírala a četla, pila jsem kávu (právě jsme snídaly) - byla horká, čemuž jsem přičítala ohnivý rumělec, který mi najednou stoupl do obličej. Proč se mi třese ruka a proč jsem si nechtíc vylila půl obsahu šálku na talířek, o tom jsem raději nepřemýšlela.

"Nu, někdy si myslím, že vedeme až příliš klidný život, ale teď tady bude možná hodně rušno, aspoň nějaký čas," řekla paní Fairfaxová a stále si držela dopis před brýlemi.

Než jsem si dovolila požádat o vysvětlení, zavázala jsem Adélce tkaničky u zástěrky, které se náhodou uvolnily; pak jsem jí ještě podala housku, dolila hrneček mlékem a teprve potom jsem řekla lhostejně:

"Copak se pan Rochester už brzy vrátí?"

"Ano - píše, že za tři dny, to znamená ve čtvrtek - a dokonce ne sám. Ani nevím, kolik těch vznešených lidí z Lučin přijede s ním: píše, abych připravila všechny nejlepší hostinské pokoje a dala uklidit knihovnu a salóny. Mám si také opatřit pomocnice do kuchyně, třeba v Millcote z hostince "U krále Jiřího", nebo zkrátka kde se dá. Dámy si vezmou s sebou komorné a pánové komorníky, takže budeme mít dům úplně obsazený." Paní Fairfaxová honem dopila kávu a odešla, aby se pustila do práce.

Tři dny byl v domě velký shon a ruch, jak předpověděla. Myslila jsem si, že všechny pokoje v Thornfieldu jsou

báječně čisté a krásně uklizené, ale patrně jsem se mylila. Musely být přivolány na pomoc tři ženy, a takového drhnutí, kartáčování, mytí tapet a klepání koberců, takového oprašování a převěšování obrazů, leštění zrcadel a lustrů, zatápění v hostinských pokojích, větrání příkrývek a prachových peřin u krbů jsem jakživa nebyla svědkem, předtím ani potom. Adélka z toho byla celá divá - přípravy k návštěvě tolika hostů, kteří měli už brzy přijet, zřejmě ji nesmírně vzrušily. Chtěla, aby jí Sofie prohlédla všechny její "toilettes", jak říkala svým šatečkám, aby jí trochu přešla ty, které jsou "passées", a provětrala a přežehlila ty nové. Sama pořád jen skotačila v předních pokojích, skákala po postelích a válela se na hromádách žiněnek, podhlavníků a podušek před krby, v nichž praskal obrovský oheň. Byla osvobozena od školních povinností, protože paní Fairfaxová zapráhla do práce i mne a měla jsem celý den co dělat ve špižárně, kde jsem pomáhala (nebo překážela) jí a kuchaře - učila jsem se dělat piškotové těsto, sýrové koláčky a francouzské pečivo, nakládat zvěřinu a zdobit mísy se zákusky.

Společnost měla přijet ve čtvrtek odpoledne a večere se měla podávat v šest hodin. V období příprav jsem ani neměla kdy oddávat se blouznivým představám a myslím, že jsem byla stejně čilá a veselá jako všichni ostatní - až na Adélku. A přece jsem měla chvíle, kdy mou rozjařenou náladu vystřídal pocit sklíčenosti, zase jsem propadala pochybnostem, předtuchám a chmurným dohadům. Stávalo se to, když jsem náhodou uviděla, jak se pomalu otvírají dveře ke schodům do druhého patra (které bývaly v poslední době stále zamčené) a jak z nich vychází Lada Poolová v nažehleném čepečku, bílé zástěře a bílém šatečku kolem krku; když jsem ji pozorovala, jak jde po chodbě takřka neslyšně v pruhovaných bačkorách, když jsem viděla, jak nahlíží do hostinských pokojů, kde byl samý shon a všechno bylo vzhůru nohama, poučuje několika slovy třeba posluhovačku, jak má leštit mřížku v krbu a mramorové obkládání nebo vyčistit skvrny na tapetách, a zase jde dál. Chodila jednou denně dolů do kuchyně na oběd, pak si tam u plotny trochu zakouřila z dýmky a vracela se nahoru se džbánem piva, jímž se ve své ponuré skrýši utěšovala. Trávila denně jen hodinu dole s ostatním služebnictvem, jinak se celý den zdržovala v druhém patře v nějaké nízké komůrce s tmavým dubovým nábytkem - seděla tam a šila a patrně se při tom strašidelně smála - úplně osamělá jako vězeň v žaláři. Nejpodivnější na tom všem bylo, že kromě mne si nikdo v domě nevšímal jejich zvyků a zřejmě se jim vůbec nedivil; nikdo nemluvil o tom, jaké má v domě postavení a čím se zaměstnává; nikdo ji nelitoval, že je pořád tak sama, odloučená od ostatních. Ale jednou jsem přece slyšela, jak o Ladě mluví Lea s posluhovačkou. Řekla něco, čemu jsem nerozuměla, a posluhovačka se zeptala:

"Má asi moc pěkný plat, ne?"

"Ano," odpověděla Lea, "kdyby tak byl můj! Nemám si nač stěžovat, protože v Thornfieldu se neskrblí, ale paní Poolová dostává nejmíň pětkrát tolik co já. Je spořivá - každé čtvrtletí si nosí do Millcote peníze do banky. Nic bych se nedivila, kdyby měla nasporeno už tolik peněz, že by z nich mohla být docela dobře živa, kdyby odtud odešla. Ale myslím, že si tady zvykla - a pak, není jí ještě čtyřicet, je silná a zastane každou práci. Ještě má dost času, aby se svého místa vzdávala."

"Je to asi dobrá pracovnice," řekla posluhovačka.

"V tom, co má na starosti, se vyzná moc dobře - nikdo by to nezastal líp," řekla Lea významně. "Každý by to také ani nedovedl, i kdyby měl takový plat jako ona."

"To je jisté!" zněla odpověď. "Jestlipak pán-"

Posluhovačka chtěla mluvit dál, ale Lea se obrátila a uviděla mě, a honem posluhovačku šťouchla loktem.

"Copak ona to neví?" slyšela jsem, jak se jí šeptem zeptala posluhovačka.

Lea zavrtěla hlavou a obě samozřejmě umlkly. Z jejich rozhovoru jsem vyrozuměla jen to, že v Thornfieldu je nějaké tajemství, o němž se já nesmím nic dovědět.

Přišel čtvrtek - všechna práce byla skončena ve středu večer. V pokojích zas byly na podlaze koberce a závěsy u posteli podkasány, na postelích se skvěly bělostné povlaky, toaletní stolky byly pěkně urovnané, nábytek se jen leskl a vázy byly plné květín - hostinské pokoje a salóanky vypadaly svěže a zářily čistotou. I hala byla vydrhnutá a uklizená a velké vyřezávané hodiny i stupně a zábradlí schodiště vyleštěné, že se blyštěly jako zrcadlo; v jídelně na kredenci se típly stříbrné mísy a konvice; v salóne a v budoáru stály vázy s exotickými květinami.

Odpoledne se paní Fairfaxová ustrojila do svých nejlepších šatů z černého atlasu, navlékla si rukavice a připjala si zlaté hodinky: měla za úkol přivítat hosty, doprovodit dámy do jejich pokojů a podobně. Adélka se chtěla také nastrojit, ale domnívala jsem se, že pravděpodobně nebude hned večer představena hostům. Abych jí udělala radost, dovolila jsem Sofii, že ji může ustrojit do mušelínových šateček s krátkou nabranou sukénkou.

Já jsem se nemusela převlékat - jistě nebudu vyzvána, abych opustila svou svatyni - totiž učebnu, která se vskutku stala mou svatyní - "milým útočištěm v krušných dobách".

Byl vlažný a jasný jarní den, jaké se koncem března a počátkem dubna zářivě klenou nad zemí a zvětšují léto. Chýlil se už ke konci, ale i večer bylo teplo, takže jsem v učebně pracovala při otevřeném okně.

"Nějak se opozdili," řekla paní Fairfaxová, která tam za mnou přišla, šustíc hedvábnými sukněmi. "Ještě dobře, že jsem nařídila, aby večere byla připravena o hodinu později, než si pan Rochester přál - už je šest pryč. Poslala jsem Jana k vratům, aby dával pozor, až se něco objeví na silnici, je odtamtud vidět veliký kus cesty k Millcote." Přistoupila k oknu.

"Tady jde!" řekla. "Je něco nového, Jene?" zavolala na něho vykloněná z okna.

"Už jedou, madam," odpověděl. "Za deset minut jsou tady."

Adélka letěla k oknu. Šla jsem za ní, ale postavila jsem se opatrně stranou, kde mě zakrývala záclona, takže jsem viděla ven, ale nikdo mě odtamtud nemohl vidět.

Těch deset minut, podle Jana, se mi zdálo hrozně dlouhých, ale konečně zahrčela kola, k bráně přicválali čtyři jezdci na koních a za nimi přijely dva otevřené kočáry plné třepetajících se závojų a vlajících per. Dva z těch jezdců byli mladí elegantní pánové, třetí byl pan Rochester na svém černém koni Mesrúrovi; Hektor se skokem hnal před panem Rochesterem, po jehož boku jela na koni dáma - oba dva dorazili k bráně dřív než ostatní. Měla rudý jezdecký oblek,

který jí málem splýval až na zem, a v mírném větříku za ní povíval dlouhý závoj - v jeho průhledných záhybech prosvítaly husté lokýnky, černé jako havran.

"Slečna Ingramová!" zvolala paní Fairfaxová a odpěchala na své stanoviště dole u domovních dveří.

Průvod jezdců a kočárů se rychle přiblížil obloukem vjezdni cesty a ztratil se mi z dohledu, protože mi jej zaclonil roh domu. Adélka začala žadonit, abych ji pustila dolů, ale vzala jsem ji na klín a vysvětlovala jsem jí, že ji nesmí ani napadnout, aby se dámám ukázala, teď ani jindy, leda by pan Rochester pro ni výslovně vzkázal - že by se pan Rochester zlobil, a tak dále. Když to slyšela, uronila několik slziček, ale zatvářila jsem se velmi přísně, a tak si je poslušně osušila.

V hale se zatím rozlehl veselý ruch - hluboké hlasy pánů a hlaholivé vysoké hlásky dam se libozvučně mísily dohromady, a nade všemi zřetelně, ač nijak hlučně vynikal hlas pana Rochesterera, který dámy a pány vítal ve svém domě.

Pak bylo na schodech slyšet lehké krůčky, cupitání po galerii, tichý veselý smích, otvírání a zavírání dveří, a pak zas na chvíli všechno utichlo.

"Elles changent des toilettes," řekla s povzdechem Adélka, která pozorně naslouchala a sledovala každé hnutí.

"Chez maman," dodala, "quand il y avait du monde, je le suivais partout, au salon et à leurs chambres; souvent je regardais les femmes de chambre coiffer et habiller les dames, et c'était si amusant! Comme cela on apprend."

"Nemáš hlad, Adélko?"

"Mais oui, mademoiselle - voilà cinq ou six heures que nous navons pas mangé."

"Dobrá, když jsou teď dámy ve svých pokojích, odvážím se dolů a přinesu ti něco k jídlu."

Opatrně jsem opustila svůj útulek a sešla jsem dolů po zadním schodišti, které vedlo rovnou ke kuchyni. Tam bylo všechno v ohni a v pohybu; polévka a ryby už byly v posledním stadiu, jen je odnést do jídelny, a kuchařka se skláněla nad rendlíky v takovém duševním i tělesném stavu, že se sama div nevznítala a neshořela. V jídelně pro služebnictvo dva kočí a tři komorníci stáli a seděli kolem krbu - komorné byly patrně nahoře u svých paní a pomocné služebnictvo, najaté v Millcote, všude pobíhalo sem a tam. Propletla jsem se tím zmatkem a konečně jsem se dostala do špižírny, kde jsem se zmocnila studeného kuřete, veky chleba, několika kousků dortu, páru talířů a jídelního příboru, a honem jsem se s tou kořistí zase vzdálila. Když jsem byla už na galerii a právě jsem za sebou zavírala dveře, zaslechla jsem vzrušené tlumené hlasy a pochopila jsem, že se dámy chystají vyjít ze svých pokojů. Kdybych byla šla dál do učebny, byla bych musela projít kolem několika dveří jejich pokojů a byly by mě mohly potkat s mým nákladem jídla, zůstala jsem tedy stát na konci galerie bez okna, kde byla tma - úplná tma, protože slunce zapadlo a rychle se stmívalo. Krásné obyvatelky začaly jedna za druhou vycházet ze svých pokojů, vesele a lehce, a jejich úbory se v soumraku leskly a třpytily. Na chvíli se všechny seskupily na opačném konci galerie a živě, ale tlumeně spolu hovořily jemnými hlasy; pak sešly dolů po schodišti tak neslyšně, jako když se skvoucí mlha valí s horského svahu. Ta skupina dam ve mně zanechala dojem vznešené elegance, jakým na mne až dosud nikdy nic nezapůsobilo.

Adélka stála v otevřených dveřích učebny a vykukovala ven. "To jsou krásné dámy!" zvolala anglicky. "Škoda, že k nim nesmím jít! Myslíte, že pro nás pan Rochester po večeři vzkáže?"

"Opravdu myslím že ne, má teď jiné starosti. Dnes už na ty dámy nemysli, uvidíš je možná zítra. Tady máš večeři."

Měla skutečně hlad, a tak ji na chvíli zaujalo kuře a ty kousky dortů. Dobře, že jsem přinesla něco k jídlu, jinak bychom ani ona, ani já a Sofie, s kterou jsem se o jídlo rozdělila, možná nedostaly k večeři vůbec nic, protože dole měli všichni plné ruce práce a na nás si ani nevzpomněli. Sladké zákusky byly odneseny do jídelny až po deváté hodině a ještě v deset pobíhali sluhové sem a tam s podnosy a šálečky na černou kávu. Dovolila jsem Adélce, aby zůstala vzhůru mnohem déle než obvykle - tvrdila, že jistě neusne, dokud se dole budou pořád otvírat a zavírat dveře a lidé budou pobíhat sem a tam. A mimoto doufala, že by pro nás mohl pan Rochester přece jen vzkázat, a ona by už třeba byla svlečená, "et alors quel dommage!"

Vyprávěla jsem jí pohádky tak dlouho, dokud ji to neomrzelo, a pak jsem s ní pro změnu vyšla na galerii. Lampa v hale byla rozsvícená a Adélka se bavila tím, že nakukovala přes zábradlí a pozorovala, jak dole pobíhá služebnictvo. Pozdě večer jsme zaslechly hudbu v salóně, kam byl přestěhován klavír. Seděly jsme s Adélkou na nejvyšším schodě a poslouchaly jsme. Za chvíli se do zvukových tónů klavíru vmísil zpěv lahodného ženského hlasu. Po tom sólovém zpěvu následovalo dueto a pak veselý sbor a v přestávkách bylo slyšet živý tlumený hovor. Dlouho jsem naslouchala a najednou jsem si uvědomila, že jen proto tak napínám sluch, abych v té směsici hlasů rozeznala hlas pana Rochesterera. Když jsem jej konečně zaslechla, napínala jsem zas uši dál, abych si z těch vzdálených nesrozumitelných zvuků sestavila slova.

Hodiny odbily jedenáct. Pohlédla jsem na Adélku - měla hlavu opřenou o mé rameno a oči se jí zavíraly, vzala jsem ji tedy do náručí a odnesla do postele. Hosté se rozcházeli do svých pokojů teprve před jednou.

Příští den byl stejně krásný jako předešlý a společnost si udělala výlet někam do okolí. Odjeli brzy dopoledne, někteří na koních a ostatní v kočárech - viděla jsem je, když odjížděli i když se vraceli. Jako prve jela na koni z dam jen slečna Ingramová a jako prve cválal pan Rochester po jejím boku - oba jeli kus cesty před ostatními hosty. Upozornila jsem na to paní Fairfaxovou, která stála u okna se mnou.

"Říkala jste, že není pravděpodobné, že by se ti dva chtěli vzít," řekla jsem jí, "ale vidíte - pan Rochester jí zřejmě dává přednost před ostatními dámami."

"Ano, jistě - bezpochyby se mu líbí."

"A on jí," dodala jsem. "Podívejte se, jak k němu naklání hlavu, jako by mu něco důvěrného sdělovala! Škoda, že ji nevidím do obličeje - ještě jsem jej nezahlédla ani na okamžik."

"Uvidíte ji večer," odpověděla paní Fairfaxová. "Zmínila jsem se náhodou panu Rochesterovi, že Adélka tolik touží, aby ji představil dámám, a on řekl:

"No, ať tedy přijde po večeři do salónu, a požádejte slečnu Eyrovou, aby přišla s ní".

"Řekl to jen ze zdvořilosti - já tam jistě nemusím chodit," namítla jsem.

"Upozornila jsem ho, že nejste na společnost zvyklá a že byste se asi nechtěla objevit před těmi veselými lidmi, které vůbec neznáte, ale on mě jako obyčejně odbyl: "Nesmysl! Jestli bude něco namítat, řekněte jí, že si to výslovně přeji. A jestli se jí přesto nebude chtít, řekněte, že si tedy pro ni přijdu, když je tak umíněná."

"Ušetřím mu tu námahu," odpověděla jsem. "Půjdu tam tedy, když to jinak nejde, ale nerada. Budete tam také, paní Fairfaxová?"

"Ne, omluvila jsem se mu a on mou omluvu přijal. Ale povím vám, jak to uděláte, abyste se vyhnula obřadnému představování, které by vás jistě přivedlo do rozpaků a stejně není příjemné. Půjdetě do salónu, dokud tam bude prázdné, než dámy vstanou od stolu, a posadíte se někde v tichém koutku. Až přijdou do salónu pánové, nemusíte tam pak už dlouho zůstat, jestli se vám nebude chtít - počkejte tam chvíli, dokud pan Rochester neuvidí, že tam jste, a pak se zase vytratíte - nikdo si vás nevšimne."

"Zůstanou tady ti lidé dlouho, co myslíte?"

"Snad dva až tři týdny, déle jistě ne. Až skončí velikonoční parlamentní prázdniny, musí se sir Jiří Lynn vrátit do Londýna, protože byl nedávno zvolen do sněmovny. Myslím, že pan Rochester odjede s ním - beztak mě to překvapuje, že tentokrát zůstává v Thornfieldu tak dlouho."

Když se přiblížila hodina, kdy jsem se měla se svou žačkou odebrat do salónu, byla jsem dost rozrušená. Adélka byla celý den u vytržení, jakmile se dověděla, že má být večer představena dámám, a vystřízlivěla teprve pak, když ji Sofie začala strojit. Ihned se zcela soustředila na ten důležitý obřad. Sofie jí stočila kučeravé vlásky do hladkých dlouhých lokýnek a oblékla jí růžové atlasové šatečky, uvázala dlouhou šerpu a navlékla krajkové rukavičky bez prstů, a tu se Adélka tvářila už vážně jako přísný soudce. Nemusela jsem ji varovat, aby si šatečky nepomačkala; když byla ustrojena, posadila se opatrně do svého křesílka, ale napřed si pozorně nadzdvihla atlasovou suknici, aby si ji nepomačkala a ujistila mě, že se ani nehne, dokud se také neustrojím. Netrvalo mi to dlouho - za chvíli jsem už měla na sobě své nejlepší šaty (stříbřitě šedé, které jsem si koupila na svatbu slečny Templové, ale od té doby jsem je neměla na sobě), rychle jsem si přihladila vlasy a připíchla u krku svou jedinou ozdobu, brožku s perlou. Pak jsem šla s Adélkou dolů.

Naštěstí měl salón ještě jeden vchod mimo ten přes jídelnu, kde všichni seděli u večeře. V salóně bylo prázdné, v mramorovém krbu tiše hořel veliký oheň a osamocené voskové svíce tam jasně plály mezi nádhernými květinami, jež zdobily všechny stoly. Obloukový vchod do jídelny byl zatažen rudým závěsem - ačkoli nás od společnosti v sousední jídelně dělil pouze ten závěs, mluvili tam všichni tak tiše, že se nedalo rozeznat, co si povídají, a ozýval se odtamtud jen šum hlasů.

Adélka zřejmě byla stále pod vlivem slavnostních dojmů. Beze slova si sedla na stoličku, jak jsem ji naznačila, a já jsem se posadila na pohovku v okenním výklenku, vzala jsem si z vedlejšího stolu knihu a pokoušela jsem se číst. Adélka si přinesla stoličku až ke mně a sedla si mi k nohám; za chvíli se dotkla mého kolena.

"Co je Adélko?"

"Est-ce que je ne puis pas prendre une seule de ces fleurs magnifiques, mademoiselle? Seulement pour compléter ma toilette."

"Ty myslíš pořád na svou toilette, Adélko - ale tu květinu můžeš dostat."

Vytáhla jsem z vázy růži a zastrčila jsem ji Adélce za šerpu. Holčička si nevýslovně spokojeně vzdychla, jako by konečně její blaho vyvrcholilo. Odvrátila jsem se od ní, abych utajila úsměv, jež jsem nemohla potlačit - ten vážný a takřka zbožný vrozený zájem malé Pařížanky o pěkné oblečení byl až směšný a zároveň trapný.

Za chvíli bylo slyšet, jak vedle v jídelně tiše vstávají od stolu; záclona v oblouku se rozhrnula a objevila se jídelna zalitá světlem rozsvíceného lustru, které se třpytilo na velkolepých stříbrných mísách a broušeném skle na dlouhém stole.

V oblouku stála skupina dam, které vstoupily do salónu, a záclona za nimi se spustila.

Bylo jich jen osm, ale když se rozptýlily po salóně, zdálo se, jako by jich bylo mnohem víc. Některé měly hodně vysokou postavu, mnohé byly v bílých šatech, ale všechny měly na sobě bohatě zřasené dlouhé večerní úbory, takže se zdály ještě větší, než byly, tak jako měsíc vypadá větší, když je v mlze. Vstala jsem a uklonila jsem se jim: dvě nebo tři mi odpověděly pokývnutím hlavy a ostatní se na mne jen zvědavě podívaly.

Rozešly se po pokoji - jejich lehké a plynulé pohyby mi připomínaly bílé ptáky v letu. Některé se pohodlně posadily na pohovky a taburety, jiné stály u stolků a prohlížely si knihy a květiny; ostatní se seskupily u krbu; všechny mluvily tichým, ale jasným hlasem, jako by jinak mluvit ani nebyly zvyklé. Později jsem se dověděla, jak se všechny jmenovaly, ale snad je mohu čtenáři představit hned.

Především paní Eshtonovou s dvěma dcerami. Zřejmě to kdysi bývala hezká žena, a stále ještě byla dobře uchovalá. Její starší dcera Amy byla dost malá, měla naivní dětskou tvář a také takové chování a dráždivě půvabnou postavu - bílé mušelínové šaty s modrou šerpou jí velmi slušely. Mladší Luisa byla větší a měla elegantnější postavu a velmi hezkou tvář, toho druhu, jakému Francouzi říkají "minois chiffonne" - obě sestry měly pleť bělostnou jako lilie. v Lady Lynnová byla velká a tělnatá, asi čtyřicetiletá; držela se velice zpřímá, tvářila se povýšeně a měla na sobě nádherný úbor ze třpytivého měňavého hedvábí; v lesklých tmavých vlasech měla čelenku z drahokamů s chocholem z azurového perli.

Paní Dentová nevypadala tak okázale, ale působila více jako skutečná dáma.

Měla štíhlou postavu, bledý jemný obličej a světlé vlasy. Její černé atlasové šaty, šála z drahé cizozemské krajky a šperky s perlami se jí líbily víc než úbor té lady, který zářil všemi duhovými barvami.

Ale nade všechny vynikaly - částečně snad proto, že je převyšovaly vzrůstem - ovdovělá lady Ingramová a její dcery

Blanka a Marie. Všechny tři měly vznosnou postavu. Matce mohlo být čtyřicet až padesát let, ale přesto vypadala pěkně - vlasy měla (aspoň při světle svíček) stále ještě černé a zuby dosud aspoň na pohled dokonalé. Lidé by jistě většinou řekli, že na svůj věk vypadá skvěle, a nebylo o tom pochyby, po tělesné stránce, ale její vzpřímená postava a tvář působily dojmem téměř nesnesitelné nadutosti. Měla obličej jako římská socha a podbradek, který se svažoval ke krku silnému jako pilíř, ale zdálo se mi, jako by její obličej byl nafouklý a zakaboněný, ba dokonce sraštělý pýchou - i bradu jako by měla podepřenou pýchou, nosila ji až nepřirozeně zdviženou.

Však také měla zlostné a tvrdé oči, které mi připomínaly oči paní Reedové; když mluvila, špulila ústa a měla hluboký hlas, který zněl velice sebevědomě a pánovitě - zkrátka nesnesitelně. V rudých sametových večerních šatech a v turbanu z jakéhosi indického tkaniva protkaného zlatem vypadala důstojně jako císařovna (a myslím, že tak i chtěla vypadat).

Blanka a Marie také měly postavu rovnou a vysokou jako topol. Marie byla na svou výšku příliš štíhlá, ale Blanka měla postavu jako Diana. Prohlížela jsem si ji ovšem s obzvláštním zájmem. Předně jsem se chtěla přesvědčit, zda její zevnějšek souhlasí s tím, jak mi ji vylíčila paní Fairfaxová; za druhé, zda se vůbec podobá miniaturní podobizně, kterou jsem si namalovala podle svých představ; a za třetí - přízně se! - zda by její zjev mohl vyhovovat vkusu pana Rochesteru, jak jsem si jej představovala.

Její zevnějšek se do všech podrobností shodoval jak s mou miniaturou, tak i s popisem paní Fairfaxové. Měla krásné poprsí, pěkně zaoblená ramena, půvabnou šij, černé oči a lokýnky - ale obličej? Byla velice podobná matce: měla úplně stejnou tvář, jenže mladou, bez vrásek; stejné nízké čelo, stejné hrdý a pyšný výraz. Ale nebyla to tak zamračená a zlostná pýcha - slečna Ingramová se každou chvíli smála, jenže její smích byl jízlivý, stejně jako obvyklý výraz jejich plných a pyšných úst.

Geniální lidé prý bývají sebevědomí - nevím, zda slečna Ingramová byla geniální, ale rozhodně byla sebevědomá - dokonce nesmím sebevědomá. Zapředla rozhovor o botanice s jemnou paní Dehtovou. Paní Dehtová patrně nikdy nestudovala botaniku, ale řekla, že má ráda květiny, "zvlášť ty, které rostou dříve". Slečna Ingramová se v botanice zřejmě vyzнала dobře, nebo aspoň sebevědomě užívala odborných výrazů. Brzy jsem zpozorovala, že paní Dehtovou (jak se lidově říká) tahá za nohu, totiž využívá její nevědomosti - počínala si při tom možná docela chytře, ale jistě ne dobrosrdečně. Pak zahrála skvěle na klavír a potom zpívala - měla krásný hlas; mluvila chvíli v ústraní s matkou francouzsky - velice dobře, plynne a se správnou výslovností.

Marie měla mírnější a upřímnější výraz v obličeji než Blanka, jemnější rysy a trochu světlejší pleť (Blanka byla snědá jako Španělka) - ale Marie nebyla tak živá, neměla tak výrazný obličej a zářivé oči; neměla také zřejmě co povídat; když se posadila, zůstala sedět nehybně jako socha ve výklenku. Obě sestry měly na sobě bělostné úbory.

Tak co, zjistila jsem, že by se slečna Ingramová mohla panu Rochesterovi líbit? Nedovedla jsem to posoudit - neznala jsem jeho vkus, pokud šlo o ženskou krásu. Měl-li rád důstojné a velkolepé ženy, představovala Blanka dokonalý typ takové krásy, a mimoto byla vzdělaná a duchaplná. Řekla jsem si, že by se většině mužů asi velice líbila; že se líbí i jemu, o tom jsem asi měla už důkaz; ale musím je přece vidět pohromadě, aby se rozptýlil i poslední stín mých pochybností. Nesmíš si myslet, čtenáři, že Adélka celou tu dobu zůstala bez hnutí sedět na stoličce u mých nohou, kdepak! Když dámy vstoupily do salónu, vstala, šla jim vstříc, obřadně se jim uklonila a řekla vážně:

"Bon jour, mesdames."

Slečna Ingramová na ni pohlédla z vysoka a zvolala: "Vida ji, panenku!"

Lady Lynnová podotkla: "To je asi ta schovanka pana Rochesteru - ta malá Francouzka, o které nám vyprávěl."

Paní Dehtová ji vlídně vzala za ruku a políbila ji. Amy a Luisa Eshtonovy obě současně prohlásily:

"Roztomilé dítě!"

A pak si ji zavolaly k pohovce, kde se usadila mezi nimi a žvatlala střídavě francouzsky a lámaně anglicky; zaujala svým žvatláním nejen ty dvě mladé dívky, ale i paní Eshtonovou a lady Lynnovou - zřejmě jí jejich pozornost náramně lichotila.

Konečně se začne podávat káva a přijdou pánové. Sedím ve stínu - je-li v tom skvěle osvětleném pokoji vůbec někde stín, ale částečně mě zastírá záclona na okně. Znovu se rozhrne závěs a přicházejí pánové; když se objeví všichni najednou, tak jako prve dámy, vzbudí velkolepý dojem; všichni mají na sobě černý večerní oblek; většinou mají vysoké postavy, někteří jsou mladí. Jindřich a Bedřich Lynnovi jsou elegantní šviháci a plukovník Dent je pěkný statný voják. Pan Eshton, okresní soudce, vypadá velmi uhlazeně; má úplně bílé vlasy, ale obočí a licousy ještě tmavé, takže trochu působí jako "père noble de théâtre".

Mladý lord Ingram má hodně vysokou postavu jako jeho sestry; je také hezký, ale tvář má bezvýraznou a netečnou, podobně jako Marie - jak se zdá, vyznačuje se spíš dlouhým nohama a rukama než živou letorou a bystrou inteligencí. Ale kde je pan Rochester?

Přichází poslední - nedívám se ke vchodu, ale vidím ho, že přišel. Snažím se soustředit veškerou pozornost na svou ruční práci - na jehlice a sít'ovanou peněženku, kterou pletu - nechci myslet na nic jiného, chci vidět jen stříbrné korálky a hedvábnou přízi, které mám na klíně - ale kdepak! Vidím zřetelně jeho postavu a nevyhnutelně si připomenu chvíli, kdy jsem ji viděla naposled, tehdy když jsem mu podle jeho mínění zachránila život - jak mě držel za ruku a díval se mi upřeně do obličeje očima, v nichž se zrcadlil vřelý cit, který mu naplňoval srdce a málem by se už byl projevil - to prudké vzrušení jsem v něm tehdy vyvolala já. Tehdy jsem mu byla přece tak blízká! Co se to vlastně pak stalo, že se náš vzájemný vztah tolik změnil? Najednou jsme si tak vzdáleni a odcizeni! Natolik odcizeni, že jsem ani nečekala, že ke mně přijde a promluví na mne. Vůbec jsem se nedivila, že se na mne ani nepodíval, posadil se na druhém konci pokoje a začal rozmlouvat s několika dámmi.

Jakmile jsem viděla, že jeho pozornost je soustředěna k nim a že se na něho mohu dívat, aniž by to zpozoroval, zahledla jsem se mu bezděky upřeně do tváře; nemohla jsem udržet oční víčka sklopená; pořád se zdvíhala a zřítelnice

mých očí se upíraly k němu. Pocítila jsem prudkou rozkoš, jak jsem se na něho dívala - úžasnou, ale bolestnou rozkoš, ryzí jako zlato, ale trýznivou jako ostrý ocelový hrot - asi takovou, jakou pocítí člověk zmráklý žízni, když se připlazí ke studánce, ale ví, že je otrávená, a přece se nad ní skloní a hltá ty božské doušky.

Je pravda, že krásu vidí ten, kdo ji chce vidět. Jeho olivově žlutý obličej, jinak bezbarvý, mohutné hranaté čelo, husté tmavé obočí, hluboko zapadlé oči, energické tahy, umíněná, pevně sevřená ústa - to všechno vyjadřovalo energickou a odhodlanou povahu a pevnou vůli, ale jeho tvář nebyla podle vžitých pravidel krásná. Pro mne však byla víc než krásná; měla pro mne nesmírnou přitažlivost, podléhala jsem zcela jejímu vlivu - zbavovala mě vlády nad mými city a úplně si je podmaňovala. Nechtěla jsem se do něho zamilovat - však víš, čtenáři, že jsem se snažila vši silou vyhubit ve své duši zárodky lásky, jakmile jsem je tam objevila, ale sotva jsem ho opět spatřila, ihned tam zase vzkličily, zazelenaly se a rozbujely. Dovedl mě přimět, abych ho milovala, a nepotřeboval na mne ani pohlédnout.

Porovnávala jsem ho s hosty. Co znamenaly mladistvé půvaby Lynnových, unylá uhlazenost lorda Ingrama, a dokonce i důstojný vojenský zjev plukovníka Denta proti jeho ryzí osobitosti a vrozené síle? Ti druzí na mne vůbec neudělali dojem svým zjevem a výrazem v tváři, ale dovedla jsem si představit, že by je lidé většinou prohlásili za zajímavé a hezké muže, kteří působí pěkným dojmem, kdežto o panu Rochesterovi by řekli, že má příliš tvrdou a přitom smutnou tvář.

Viděla jsem ty druhé, jak se usmívají a smějí - ale vůbec to na mne nepůsobilo - jejich úsměvy se mi zdály stejně oduševnělé jako světlo svíček a jejich smích mi zněl v uších stejně bezvýrazně jako cinkání zvonku. Když se usmíval pan Rochester, přísné rysy mu zjemněly, oči mu zvládněly a vyzářovaly z nich pronikavé, ale hřejivé paprsky. Právě v té chvíli mluvil se sestrami Eshtonovými.

Nemohla jsem pochopit, že tak klidně snášejí jeho pohled, který se mi zdál tak pátravý - čekala jsem, že ty dívky sklopí oči a začnou se rdít, ale byla jsem ráda, že na nich nepozoruji žádné vzrušení. "Není pro ně tím, čím je mně," pomyslíla jsem si. "Není člověk jejich druhu. Myslím, že my dva naopak máme něco společného - jsem o tom přesvědčena - cítím, že je mezi námi jakési příbuzenství - vždyť tak dobře rozumím každému výrazu v jeho tváři, jako by ke mně mluvil, a každému jeho pohybu; ačkoli nás příkře dělí jeho společenské postavení a bohatství, mám v mozku a srdci, v krvi a v nervech cosi, čím jsem mu duševně příbuzná a blízká. Jak jsem si mohla ještě před několika dny říkat, že s ním nemám společného nic než to, že od něho dostávám plat? Jak jsem si mohla nakázat, že se na něj nesmím dívat jinak než jako na svého chlebodáře?"

Vždyť to bylo rouhání proti přírodě! Všechny mé nejlepší, nejopravdovější a nejmocnější city se bezděky soustřeďují na něho. Já vím, že je musím tajit, že v sobě musím dusit naději a nesmím zapomínat, že mu na mně nemůže moc záležet. Tvrdím sice, že mám s ním cosi příbuzného, ale nemám jeho schopnost ovlivňovat druhé a jeho přitažlivé kouzlo; myslím to jen tak, že mám s ním společné určité záliby a pocity. Proto si musím ustavičně opakovat, že mezi námi věčně zůstane propast - ale dokud mám duši v těle, musím ho milovat."

Podává se káva. Od té chvíle, co přišli pánové, jsou dámy čiperné jako křepelky a rozhovor je živější a veselejší.

Plukovník Dent a pan Eshton se přou o politiku a jejich ženy jim naslouchají. Ty dvě pyšné matrony, lady Lynnová a lady Ingramová, hovoří spolu. Sir Jiří - kterého jsem, mimochodem, zapomněla čtenáři vyličit - velice statný a svěží venkovský velmož, stojí před nimi s šálkem kávy v ruce a chvílemi pronese několik slov. Pan Bedřich Lynn sedí vedle Marie Ingramové a ukazuje jí rytiny v nádherně vázané knize; slečna si je prohlíží, chvílemi se usměje, ale zřejmě moc nemluví. Vysoký a netečný lord Ingram se pažemi založený v loktech opírá o lenoch křesla, na němž sedí malá a živá Amy Eshtonová; obrací k němu vzhůru oči a švitoří jako zlatohlávek - zřejmě se jí ten mladík líbí víc než pan Rochester. Jindřich Lynn se posadil na taburet u nohou Luisy Eshtonové; vedle něho sedí Adélka; mladý pán se pokouší mluvit s ní francouzsky a Luisa se směje jeho chybám. Koho si zvolí Blanka Ingramová za společníka? Stojí sama u stolu a půvabně se sklání nad albem, jako by čekala, že za ní někdo přijde; nehodlá však čekat dlouho - přidruží se k někomu sama.

Pan Rochester nechá Eshtonovy být a stojí u krbu sám, tak jako ona u stolu;

Blanka jde k němu a opře se o krb z druhé strany.

"Pane Rochestere, myslila jsem, že nemáte děti rád."

"Moc ne."

"Jak to tedy, že jste se ujal tamhle té panenky?" (A ukáže na Adélku.) "Kde jste ji sebral?"

"Nikde jsem ji nesebral, zůstala mi na krku."

"Měl jste ji dát do školy."

"To si nemohu dovolit - školy jsou moc drahé."

"Nu, myslím, že k ní máte vychovatelku - viděla jsem je před chvílí spolu - copak už odešla? Ne! Pořád ještě sedí tamhle pod oknem za záclonou. Musíte jí přece platit a to vám také přijde draho - snad ještě draž, protože je musíte obě také živit."

Bála jsem se - nebo mám říci doufala jsem? - že při té zmínce o mně pan Rochester snad na mne pohlédne, a bezděky jsem se ještě hloub stáhla do stínu.

Ale on ke mně vůbec neobrátil oči.

"Dosud jsem o tom neuvažoval," řekl lhostejně a upíral oči přímo před sebe.

"Ovšem - vy muži se nedovedete na nic podívat z hlediska úspěšnosti a zdravého rozumu. Měl byste slyšet, jak o vychovatelkách mluví mamá! Měly jsme jich kdysi s Marií nejmíň tucet - většinou byly protivné a nesnesitelné a ty ostatní zase směšné, a všechny lehké ženštiny, vid', mamá?"

"Ptala ses mne na něco, moje dceruško?"

Mladá dáma, k níž se matka tím oslovením tak vlastnický přihlásila, opakovala svou otázku a připojila k ní patřičné vysvětlení.

"Má drahá, nemluv se mnou o vychovatelkách! Už to slovo mí jde na nervy!"

Div mě neumučily svou neschopností a vrtošivostí! Děkuji nebesům, že s nimi už nemám co dělat!"

Paní Dentová se naklonila k té zbožné dámě a pošeptala jí něco do ucha; podle toho, co jí mylady odpověděla, byla to patrně připomínka, že jedna z těch proklínaných osob je nedaleko.

"Tant pis!" řekla mylady. "Doufám, že jí to jen prospěje!" Potom pokračovala tišším hlasem, ale ne tak tiše, abych to neslyšela: "Všimla jsem si jí - vyznám se v lidských tvářích, a v té její vidím všechny nectnosti osob jejího druhu."

"Jaké jsou to nectnosti, madam?" zeptal se jí hodně hlasitě pan Rochester.

"Povím vám to do ouška," řekla a třikrát zlověstně pokývla turbanem.

"Ale já jsem na to moc zvědavý, chtěl bych to slyšet hned."

"Zeptejte se Blanky, máte ji blíže než mne."

"Ó, ušetři mě, mamá! Stačí, když se o celém tom plemeni vyjádřím jen jediným slovem: jsou zkrátka nesnesitelné. Já jsem si od nich ovšem nedala nic líbit, vždycky jsem jim všechno řádně oplatila. Kdybyste věděli, jaké kousky jsme s Tedom tropili těm slečnám Wilsonovým, paním Greyovým a madame Joubertové! Marie byla vždycky moc netečná a nikdy neměla odvalu s námi se spolčovat. Největší legrace byla s madame Joubertovou; slečna Wilsonová byla chudinka, taková neduživá, ukřouraná a ubřečená, nestála nám zkrátka za to, abychom ji skřípli, a slečna Greyová zas byla hrubá a necitelná, na tu nic neplatilo. Ale chudinka madame Joubertová! Vidím ji ještě dnes, jak vztekla se rozzuřila, když jsme ji vydráždili do krajnosti - když jsme rozlili čaj nebo rozdrobili chléb s máslem, když jsme vyhazovali knihy až ke stropu a tloukli pravítkem do stolu nebo pohrabáčem do mřížky u krbu. Tede, pamatuješ se ještě na ty veselé dobi?"

"A-áno, jakpak ne," zpěvavě odpověděl lord Ingram. "A jak na nás chudák stará křičela: 'Zlý, ničemný děti!' Museli jsme jí vždycky udělat kázání, jak se opovažuje poučovat takové chytráky, jako jsme my, a sama je tak nevzdělaná."

"Ano, a pamatuješ se, Tede, jak jsem ti pomáhala prohánět tvého domácího učitele pana Vininga, toho, co měl obličej jako z tvarohu - říkali jsme mu tipavý flandák. On a slečna Wilsonová byli tak drzí, že se do sebe zamilovali - aspoň jsme si to s Tedom mysleli, protože jsme je kolikrát přistihli, jak po sobě házejí očima a vzdychají, a vysvětlovali jsme si to jako příznaky milostné vášně.

Samozřejmě jsme ten objev rozšířili ve veřejnosti a použili jsme toho, abychom ty dva nesnesitelné protivy vyrazili z domu. A mamá, jakmile slyšela něco zvonit, ihned vytušila, že jde o nějakou nemravnost. Vid', mamá?"

"Ovšem, má nejdražší. A mé tušení bylo správné - je tisíc důvodů, věřte mi, proč by se neměl nikdy v žádném spořádaném domě trpět milostný poměr mezi vychovatelkami a domácími učiteli. Předně proto -"

"Proboha mamá! Snad nechceš uvádět všechny ty důvody? Vždyť je ostatně všichni známe - špatný příklad, nevinné dětičky by se mohly zkazit, roztržitost a zanedbávání povinností ze strany těch zamilovaných - vzájemná dohoda, důvěra a spolčování - čím dál tím větší drzost - a nakonec vzpoura a úplná revoluce! Nemám pravdu, paní baronko Ingramová z Ingramu?"

"Máš, ty má lilie, jako vždycky."

"Tak už toho snad můžeme nechat a začít o něčem jiném, ne?"

Amy Eshtonová ten výrok buď neslyšela, nebo ho nedbala, protože řekla jemným dětským hláskem: "My jsme s Louisou také prováděly vychovatelce všelijaké kousky, ale byla to taková dobročka, dala si všechno líbit, nic ji nemohlo rozčítit. Nikdy se na nás nezlobila, vid', Luiso?"

"Ne, nikdy, ať jsme dělaly, co jsme chtěly - rozhrabaly jsme jí třeba zásuvky v psacím stole a skříňku na šití jsme jí převrátily vzhůru nohama - ale byla to taková dobročka, vždycky nám dala všechno, co jsme po ní chtěly."

"Teď patrně," řekla slečna Ingramová s jízlivým úsměvem, "uslyšíme výtah ze vzpomínek na všechny vychovatelky, co jich kdy bylo na světě! Abych tomu trýznění zabránila, podávám znovu návrh na změnu programu. Budete můj návrh podporovat, pane Rochestere?"

"Ovšem, madam, já jsem vždycky na vaší straně."

"Dovolím si tedy stanovit program. Signore Eduardo, jste dnes při hlase?"

"Na váš rozkaz jistě budu, donno Bianco."

"Přikazuji vám tedy, signore, abyste si vyleštil plíce a jiné hlasové orgány, protože královna bude potřebovat, abyste jí je dal k službám."

"Kdo by nezatoužil po úloze Rizzia u takové božské Mary?"

"Dejte mi pokoj s Rizziem!" řekla, pohodila hlavou, až se jí rozhoupaly všechny lokýnky, a šla ke klavíru. "Vždycky si myslím, že David byl asi hrozný hudlař a nestravitelný chlap - mně se víc líbí černý Bothwell - pro mne muž nemá cenu, jestli aspoň trochu nezavání ďáblem. Ať si dějiny soudí Jamese Hepburna, jak chtějí, ale já myslím, že to byl právě takový divoký a neohrožený hrdina a zbojník, jakého bych možná poctila svou rukou."

"Slyšte, pánové! Kdo se z vás nejvíce podobá Bothwellovi?" zvolal pan Rochester.

"Řekl bych, že nejspíš vy," odpověděl plukovník Dent.

"Jsem vám velice zavázán, čestné slovo," řekl pan Rochester.

Slečna Ingramová zatím zaujala hrdou a půvabnou pózu na stoličce u klavíru.

Vypadala vskutku jako královna v tom bohatě zřaseném sněhobílém rouše, jež měla rozestřené kolem sebe, a zahrála skvěle předeheru, ačkoli přitom mluvila.

Jako by měla pocit, že je ten večer na výši, jako by svým chováním a svými řečmi chtěla budit nejen obdiv, ale úžas všech přítomných - zřejmě by je byla ráda ohromila smělým a okázalým vystupováním.

"Mám už dnešních mladíků až po krk!" zvolala, ale ruce se jí nepřestávaly míhat po klávesnici. "Jsou to taková chudáčkově, taková budižkničemově - netroufají si vytáhnout paty z brány papírkova sídla, když jim to mamá nedovolí a když na ně venku nedává pozor! Nezajímá je chudáčky nic jiného než jejich hezké tvářičky, bílé ručičky a malé nožičky, jako by mělo význam, jestli je muž hezký či ne. Jako by krása nebyla zvláštní výsadou žen - jejich zákonitý

podíl z dědictví, jejich věno! Tvrdím, že ošklivá žena hyzdí libou tvář přírody, ale muži by se měli starat o to, aby byli silní a udatní - měli by se řídit heslem: Jezdi na hony, střeň a boj, všechno ostatní nestojí za zlamanou grešlí. To by aspoň byla moje zásada, kdybych byla muž."

"Jestli se někdy vdám," pokračovala po krátkém odmlčení, když viděla, že se nikdo nemá ke slovu, "nesmí mi být můj manžel soken, ale zrcadlem, v kterém se budu zhlížet. Nestřím u svého trůnu žádného soupeře, budu bezpodmínečně žádat, aby mi vzdával uctivý hold - nesmí svůj obdiv dělit mezi mne a vlastní obraz v zrcadle. Zpívejte, pane Rochestere, budu vás doprovázet."

"K službám," zněla odpověď.

"Tohle je zbojnická píseň. Vězte, že si na zbojníky potrpím, a proto ji zazpívejte ,con spirito:"

"Na rozkaz slečny Ingramové by se i zředěné mléko proměnilo v ohnivý nápoj."

"Dejte si tedy pozor - jestli mě neuspokojíte, zahanbím vás a ukážu vám, jak se taková píseň má zpívat."

"To znamená, že budu za svou neschopnost ještě odměněn - vynasnažím se tedy, abych vás neuspokojil."

"Gardez-vous en bien! Budete-li naschvál zpívat špatně, uložím vám patřičný trest."

"Slečna Ingramová by měla být milostivá, protože dovede ukládat takové tresty, jaké jsou nad lidské síly."

"Tohle mi musíte vysvětlit!" poručila dáma.

"Odpusťte, madam, tady není co vysvětlovat - jste natolik bystrá, abyste vytušila, že zamračíte-li se na člověka, je to skoro totéž, jako byste ho odsoudila k smrti."

"Zpívejte!" řekla, znovu se dotkla prsty kláves a rázně spustila doprovod.

"Teď bych se mohla vytrazit," pomyslíla jsem si, ale zůstala jsem tam sedět jako přikovaná těmi tóny, které náhle zazněly. Paní Fairfaxová říkala, že pan Rochester má pěkný hlas, a vskutku měl - lahodný a přitom silný bas - a zpíval s citem a přesvědčivě: jeho zpěv mi rozechvěl srdce a probudil tam zvláštní vzrušení. Počkala jsem, až zmlkne poslední rozkmitaný ohlas hlubokých tónů - až se zas rozproudí hovor, který na chvíli utichl, a pak jsem opustila svou skrýš v koutku a odešla jsem postranním vchodem, který byl naštěstí blízko. Odtamtud vedla úzká chodbička do haly; když jsem jí procházela, povšimla jsem si, že mám rozvázaný stěvíc; zastavila jsem se a klekla jsem si na rohož pod schody, abych si zavázala tkaničky. Slyšela jsem, jak se otvírají dveře z jídelny - vyšel z nich nějaký muž; honem jsem vstala a octla jsem se mu tváří v tvář - byl to pan Rochester.

"Jak se vám daří?" zeptal se.

"Dobře, pane Rochestere."

"Proč jste si v salóně nepřišla se mnou pohovořit?"

Pomyslíla jsem si, že bych mu mohla položit stejnou otázku, ale netroufala jsem si. Odpověděla jsem:

"Nechtěla jsem vás vyrušovat, zdálo se mi, že jste pořád zadaný."

"Co jste dělala celou tu dobu, co jsem byl pryč?"

"Nic zvláštního - učila jsem se s Adélkou, jako obvykle."

"A přitom jste ještě víc pobledla - jak jsem zpozoroval na první pohled. Co je vám?"

"Nic, prosím."

"Nenachladla jste se snad tehdy v noci, kdy jste mě div neutopila?"

"Ani trochu."

"Vraťte se do salónu, neutíkejte tak brzy."

"Jsem unavená."

Chvilí se na mne zadíval.

"A trochu smutná," řekl. "Proč? Řekněte mi to."

"Vůbec ne - vůbec ne! Vůbec nejsem smutná."

"Tvrdím, že jste - tak smutná, že by vám mohly každou chvíli vyhrknout slzy z očí! Vidím je tam - oči se vám lesknou a máte je vlhké, jedna slzička vám už sklouzla z řas a skanula tady na dlaždici: Kdybych měl kdy a neměl smrtelný strach, že nás tady přistihne někdo ze služebnictva, nějaká umravnělá drbna, musel bych vyzvědět, co to má znamenat. Nu, pro dnešní večer vás omlouvám, ale pamatujte si, že dokud tady budou mí hosté, očekávám, že se každý večer objevíte v salóně. Je to mé přání, mějte to na paměti. Teď jděte a pošlete Sofii pro Adélku. Dobrou noc, má -" Zarazil se, kousl se do rtu a honem odešel.

Kapitola 18.

V Thornfieldu nastaly veselé časy, plné shonu, docela jiné než ty tři měsíce tichého, jednotvárného a osamělého života, které jsem tam strávila! Smutná nálada jako by odtamtud byla zahnána, všechny chmurné vzpomínky jako by upadly v zapomnění - všude bylo po celé dny živo a rušno. Člověk ani nemohl přejít po galerii, kdysi tak tiché, aby nepotkal vyšňořenou komornou nebo šviháckého komorníka těch dam a pánů, kteří byli ubytováni v předních pokojích, kdysi tak opuštěných.

Stejně živo bylo i v kuchyni, v přípravně za jídelnou, v jídelně pro služebnictvo i ve vstupní hale a v salónech bylo prázdno a ticho jen tehdy, když modré nebe a klidné jarní slunné počasí vylákalo společnost ven. Pak nastala změna počasí a několik dní neustále přšelo, ale nezdálo se, že by to tlumilo dobrou náladu hostů - když se nemohli veselit venku, oddávali se zábavám doma, ještě živějším a rozmanitějším.

Kdosi jednou večer navrhl, že by se pro změnu měli bavit zas něčím novým, a mluvilo se o tom, aby si zahráli "šarády" - byla jsem zvědavá, co to vlastně je, protože jsem ten výraz neznala. Služebnictvo dostalo rozkaz, aby odšouplo jídelní stoly, svíčky rozestavilo jinak a židle do půlkruhu proti vchodu do salónu.

Zatímco pan Rochester a ostatní pánové řídili tyto přípravy, běhaly dámy po schodech nahoru a dolů a zvonily na své komorné. Zavolaly si paní Fairfaxovou, aby jim ukázala všechny šátky, šaty, závěsy a podobně, co jich je v domě; prohrabaly se skoro všechny skříně v druhém patře a jejich obsah v podobě brokátových krinolín, přiléhavých empírových toalet z atlasu, smutečních šatů, krajkových fižátok a tak dále nosily komorné dolů v plných náručích. Pak nastalo vybírání a to, co se panstvu hodilo, odnášelo se do budoáru za salónem.

Pan Rochester si pak svolal dámy a vyvolil si z nich ty, které měly účinkovat v jeho výstupech. "Slečna Ingramová je samozřejmě má," řekl a jmenoval ještě obě slečny Eshtonovy a paní Dentovou. Pohlédl na mne - náhodou jsem stála nablízku, právě jsem zapínala paní Dentové náramek, u něhož se jí rozepjala spona.

"Budete také hrát?" zeptal se. Zavrtěla jsem hlavou. Nenaléhal, jak jsem se obávala - naopak, dovolil mi, abych se zas tiše vytratila na své sedátko.

Zmizel s vyvolenými dámami za závěsem a ostatní společnost v čele s plukovníkem Dentem se posadila na židle rozestavené do půlkruhu. Pan Eshton si mne povšiml a patrně navrhl, aby mě pozvali mezi sebe, ale lady Ingramová jeho návrh okamžitě zamítla.

"Ne," slyšela jsem ji, jak odpověděla, "vypadá moc hloupě, ta se pro takovou hru nehodí."

Zanedlouho zacinkal zvonek a závěs se rozhrnul. Za obloukem seděl u stolu statný sir Jiří Lynn (kterého si pan Rochester rovněž vyvolil), zahalený do bílého prostěradla; na stole před ním ležela otevřená velká kniha a vedle něho stála Amy Eshtonová v pláštěnce pana Rochester a s knihou v ruce. Někdo, koho nebylo vidět, vesele zacinkal zvonkem: skokem se přihnala Adélka (chtěla mermocí účinkovat ve výstupech se svým opatrovníkem) a začala kolem rozhazovat květiny z košíčku, který měla zavěšený na ruce. Pak se objevila velkolepá postava slečny Ingramové, celá bílá, s dlouhým závojem na hlavě a s věnečkem růží kolem čela; po jejím boku kráčel pan Rochester a oba přistoupili ke stolu. Klekli si a paní Dentová a Luisa Eshtonová, také v bílých šatech, se postavily za ně.

Následoval obřad, který pantomimicky znázorňoval svatbu. Když skončil, společnost diváků se dvě minuty šeptem radila, a pak plukovník Dent prohlásil:

"Bride!" Pan Rochester se uklonil a závěs se zatahl.

Než se znovu rozhrnul, uplynula dost dlouhá přestávka. Potom se ukázal výjev, který svědčil o složitějších přípravách. Jak jsem se už zmínila, vystupovalo se z jídelny do salónu po dvou stupních a na tom horním kus od kraje stála velká mramorová vodní nádrž, která jindy zdobila zimní zahradu, kde se v ní proháněly zlaté rybky, a obvykle byla obklopená cizokrajnými rostlinami - dalo jistě velkou námahu přenést ji odtamtud, protože byla velice těžká.

Na koberci vedle nádrže seděl pan Rochester, přistrojený ve všelijakých plédech a šálách, s turbanem na hlavě. Jeho tmavé oči, snědá pleť a ostře řezaný obličej se k tomu kostýmu velmi dobře hodily - vypadal jako vzor východního emíra, který dovede škrtit hedvábnou šňůrou nebo stát se její obětí. Za chvíli se objevila slečna Ingramová, rovněž v orientálním kostýmu - rudou šálu měla uvázanou kolem pasu jako šerpu, skráně ovinuté vyšívanou plenou, krásně utvářené paže nahé a jednou rukou půvabně podpírala džbán, který měla postavený na hlavě. Její postava, tvář, pleť i celkový zjev vyvolávaly představu orientální princezny z patriarchálních biblických dob, a něco takového měla bezpochyby představovat.

Přiblížila se k nádrži a naklonila se nad ní, jako by do džbánu nabírala vodu, a pak si jej zas postavila na hlavu. Muž, který seděl u studny, zřejmě ji oslovil a o něco žádal - "a rychle složila věderce své na ruku svou a dala mu pít." Muž vytáhl ze západní skřínku, otevřel ji a ukázaly se nádherné náramky a náušnice; žena předstírala úžas a obdiv; poklekl a položil jí šperky k nohám; v její tváři i v pohybech se zračila nedůvěra a zároveň radost; muž jí navlékl náramky na paže a do uší jí připjal náušnice. Výjev Eliezera s Rebekou - chyběli jen velbloudi.

Společnost hadačů zase strčila hlavy dohromady, ale zřejmě se nemohli dohodnout, jakým slovem nebo slabikou by měli vyjádřit, co výstup představoval.

Jejich mluvčí plukovník Dent nakonec požádal, aby se předvedl "celkový obraz", a závěs se zatahl.

Když se rozhrnul potřeť, ukázala se jen část salónu, jinak bylo všechno skryto zástěnou ověšenou jakousi hrubou látkou. Mramorová nádrž byla pryč, místo ní tam stál holý kuchyňský stůl s kuchyňskou židlí a výjev osvětlovala velmi spoře lucerna se začouzeným sklem - všechny svíčky byly zhašeny.

V nevládném šeru tam seděl muž, ruce zaťaté v pěst položené na kolenou a oči sklopené k zemi. Hned jsem v něm poznala pana Rochester, ačkoli si v tom přestrojení nebyl moc podobný - se zašpiněným obličejem, v rozedraném obleku (rukáv na jedné paži mu volně visel jako utržený při rvačce), se sveřepým a hrozně zachmuřeným výrazem a s rozčuchanými a zježenými vlasy. Když se pohnul, zařinčel řetěz, protože měl ruce spoutané.

"Bridewell!" zvolal plukovník Dent a šaráda byla rozluštěna.

Uplynula dost dlouhá doba, než se účinkující převlékli do svých šatů, a pak se zas vrátili do jídelny. Slečna Ingramová přišla zavěšená do pana Rochester a zřejmě ho chválila, že dobře hrál.

"Víte, že jste se mi líbil nejvíc v té poslední úloze? Ó, škoda, že jste se nenarodil trochu dřív, byl by z vás skvělý a dvorný zbojník!"

"Nemám ještě na obličej stopy sazí?" zeptal se a obrátil k ní tvář.

"Bohužel ne, škoda! Škraboška takového lotra by se vám báječně hodila k pleti."

"Vám by se tedy líbil hrdina, který by olupoval pocestné?"

"Takového anglického lupiče-banditu bych si vybrala hned po italském banditovi, ledaže bych dala přednost pirátovi z Levantu."

"No, teď se už nedá nic dělat - nezapomeňte, že jste má žena, vždyť jsme měli před hodinou svatbu v přítomnosti všech těchhle svědků." Zasmála se a trochu se zarděla.

"A teď je řada na vás, Dente," pokračoval pan Rochester. Společnost plukovníka Denta odešla a ti druzí zaujali uvolněné židle. Slečna Ingramová usedla vpravo od hostitele a ostatní diváci se rozsadili po obou stranách vedle nich.

Už jsem se nestarala o účinkující - nečekala jsem se zájmem, až se rozhrne závěs, mou pozornost zaujali diváci: mé oči, před chvílí upřené ke vchodu do salónu, zas neodolatelně přitahovali ti, kdo seděli na židlích v půlkruhu. Už se nepamatuji, jaký výstup sehrála společnost plukovníka Denta, pod jakým heslem a zda měla úspěch. Ale dosud vidím živě, jak se po každém výstupu diváci radili - vidím, jak se pan Rochester obracel k slečně Ingramové a jak ona k němu nakláněla hlavu, až se černými lokýnkami málem dotýkala jeho ramene a tváře; slyším, jak si spolu šeptali; připomínám si, jak se na sebe dívali, a ještě teď se ve mně trochu ozývá pocit, jež ta podívaná vzbudila.

Už jsem ti řekla, čtenáři, že jsem si pana Rochesteru zamilovala, a nemohla jsem ho přece přestat milovat jen proto, že si mne nevšímal - že jsem byla třeba hodiny v jeho blízkosti a on se na mne ani jednou nepodíval - že jsem viděla, jak celou jeho pozornost upoutala pyšná dáma, která by se mne ani nedotkla lemem svých večerních šatů, a kdykoli o mne náhodou zavadila pohledem černých pánovitých očí, ihned je zas odvrátila jako od něčeho, co si vůbec nezaslouží její pozornost. Nemohla jsem ho přestat milovat, ačkoli jsem věděla, že se s tou dámou brzy ožení - ač mi její pyšné a sebevědomé chování každodenně podávalo důkaz, jak si je jista jeho úmysly - ač jsem mohla takřka každou hodinu pozorovat, jak se jí on dvoří - dost nedbale, a spíš čekal, až ona vyhledá jeho, než aby ji vyhledával sám, ale právě tím nedbalým dvořením a hrdým chováním ji k sobě neodolatelně vábil.

První obraz nevěsty (angl. bride) s druhým obrazem u studny (angl. well) měly sloučením obou hesel vyvolat název londýnské káznice Bridewell.

Za takových okolností nemohla má láska ochladnout ani vyhasnout, ale začínala jsem propadat zoufalství. Pomyslíš si snad, čtenáři, že to ve mně mohlo vzbudit žárlivost, ale ženu v mém postavení nesmělo vůbec ani napadnout, aby žárlila na slečnu Ingramovou. Nežárlila jsem - a když, tak jen velmi zřídka; muka, jež jsem pocítovala, se nedala nazvat žárlivostí. Na slečnu Ingramovou jsem nebyla schopna žárlit - takový pocit ve mně nemohla vzbudit, měla příliš nízkou úroveň.

Promiň, čtenáři, zdá-li se ti, že si sama odporuji - já vím, co mluvím. Byla velice okázalá, ale působila nepřírozně; měla sice krásný zjev a vynikala skvělými vědomostmi, ale duši měla chudou a srdce od přírody jalové - na tom úhoru nemohlo nic samovolně vykvést, nemohly se na něm dařit přirozené svěží plody. Nebyla hodná; nebyla osobitá; honosila se zvučnými frázemi z knih; nikdy nevyslovovala své vlastní názory a snad je ani neměla. Hlásala vznešené city, ale nikdy nepoznala, co je opravdová náklonnost nebo soucit; něha a opravdovost jí byly cizí. To se často prozradilo její zlostinou nevraživostí vůči Adélce - pokaždé ji odstrčila a nazvala ji nějakým urážlivým přívlastkem, sotva se jí Adélka náhodou namanula do cesty, někdy ji i vykávala z pokoje, a jednala s ní vůbec chladně a příkře. Ty projevy její povahy jsem nepozorovala jen já - střežil je ještě někdo jiný - bedlivě, bystře a číhavě. Její budoucí ženich, pan Rochester, rovněž bez ustání bděl nad svou vyvolenou - a právě svou obezřelostí a opatrností - tím, že si dokonale a jasně uvědomoval její povahové vady - tím, že v jeho citech vůči ní zřejmě nebyla ani stopa vášně - právě tím mi působil tak trýznivou bolest.

Viděla jsem, že se s ní ožení - z rodinných důvodů, a možná i politických, protože mu její společenské postavení a její styky mohou prospět. Cítila jsem, že ji neobdařil svou láskou a že ona nemá takové vlastnosti, aby si ten poklad mohla získat. A to mě tak bolestně dráždilo - právě tím jsem se tak horečně mučila a stravovala: věděla jsem, že ho nemůže očarovat.

Kdyby si ho byla podmanila rázem a on by jí byl upřímně položil své srdce k nohám, byla bych si zakryla obličej, byla bych se od nich odvrátila a byli by pro mne (obrazně) přestali existovat. Být slečna Ingramová hodná a ušlechtilá žena, nadaná mravní silou, vřelým a laskavým srdcem a bystrým rozumem, byla bych svedla boj na život a na smrt s dvěma dravými šelmy - žárlivostí a zoufalstvím - a pak, až by mi vyrvaly srdce z těla a pozřely je, obdivovala bych se jí jako osobě, již se ani zdaleka nevyrovnám, a má duše by měla nadosmrti pokoj; čím větší by nade mnou měla převahu, tím upřímnější by byl můj obdiv - tím opravdovější by byl klid mé duše. Ale takhle jsem vlastně byla stále svědkem, jak se slečna Ingramová snaží pana Rochesteru okouzlit a jak se jí to stále nedaří, jenže ona si to vůbec neuvědomuje - jak si ješitně představuje, že ho každým vystřeleným šípem zasahuje rovnou do srdce, jak se bláhově pyšní svými úspěchy, ačkoli svou pýchou a samolibostí naopak čím dál tím víc odpuzuje to, co by k sobě chtěla přivábit: když jsem toho byla svědkem, ustavičně mě to dráždilo a musela jsem se nemilosrdně krotit.

To proto, že jsem věděla, proč má jen samý nezdar, a jak by mohla dosáhnout svého cíle. Věděla jsem, že ty šípy, které se stále odrážejí od prsou pana Rochesteru a padají mu neškodně k nohám, mohly by prudce a citelně zasáhnout jeho hrdé srdce, kdyby je vystřelil někdo obratnější - že by mohly v jeho přísných očích vyvolat milostný výraz a změkčit tvrdé rysy v jeho urputné tváři - že by si ho mohla získat pokojnějšími prostředky, a ne takovými zbraněmi.

"Jak to, že na něj nedovede zapůsobit, vždyť má takovou výhodu a může mu být stále nablízku?" ptala jsem se. "Jistě ho nemiluje, nebo snad ho má ráda, ale není to opravdová láska! Kdyby ho skutečně milovala, nemusela by tak plýtvat vypočítavými úsměvy a bez ustání ho stíhat plamennými pohledy, nemusela by se nutit do tak strojeného chování a nepotřebovala by mrhat svými půvaby.

Myslím, že kdyby s ním dovedla mlčky posedět, kdyby méně mluvila a nesnažila se udělat na něj dojem; přiblížila by se víc jeho srdci. Viděla jsem už v jeho obličejí docela jiný výraz než například teď, kdy se tváří tak tvrdě, ačkoli ho ona tak živě baví; ale tehdy se v jeho tváři objevil bezděčně, nebyl vyvolán svůdníckými kouzly a vypočítavými úskoky; tehdy stačilo vzít jeho výraz na vědomí - odpovídat mu nenáročně, když si to přál, a mluvit na něj bez přetvářky, když to potřeboval - a obličej mu zjasněl, zlidštěl a zjhl - člověka to hrálo jako vlídné sluneční paprsky. Jak se mu bude umět zachovat, až se stane jeho ženou?

Myslím, že to nebude umět, a přece to není tak těžké - věřím, že jeho manželka by mohla být nejšťastnější ženou na světě."

Až dosud jsem pana Rochesteru neodsuzovala za to, že chce uzavřít sňatek z vypočítavosti a kvůli společenským stykům. Když jsem zjistila, že to má v úmyslu, velice mě to zprvu překvapilo - nebylo by mě ani napadlo, že by se ve

volbě manželky mohl dát ovlivnit tak všedními pohnutkami; ale čím víc jsem přemýšlela o tom, jaké mají oba společenské postavení, jaké se jim dostalo výchovy, tím méně jsem se cítila oprávněna odsuzovat pana Rochestera a slečnu Ingramovou za to, že se řídí názory a zásadami, jaké jim byly bezpochyby vštěpovány už od dětství. Všichni příslušníci jejich třídy se řídili takovými zásadami, a tehdy jsem se domnívala, že pro to mají důvody, jimž patrně nemohu porozumět. Zdálo se mi, že kdybych jako on byla muž z dobré a zámožné rodiny, vyvolila bych si jen takovou ženu, kterou bych mohla milovat; ale právě proto, že se mi tato zásada zdála tak samozřejmou podmínkou šťastného manželství, dospěla jsem k přesvědčení, že ji nelze všeobecně uplatňovat z jakýchsi důvodů, které jsou mi úplně neznámé - jinak by přece každý na světě jednal tak, jak bych jednala já.

I v jiných věcech, stejně jako v této, posuzovala jsem pana Rochestera čím dál shovívavěji a zapomínala jsem i na jeho chyby, které dříve nikdy neušly mé bedlivé pozornosti. Kdysi jsem se snažila poznat jeho povahu po všech stránkách - uvědomovat si jak jeho dobré, tak i špatné vlastnosti, spravedlivě je zvážit a pak si o něm udělat nestranný úsudek. Pak jsem jeho chyby už neviděla.

Jeho jízlivost, která mě kdysi odpuzovala, a příkrost, která mě lekala, mi byly kořením, které dodávalo vybranému jídlu dráždivou příchut' - bez toho koření by bylo mdlé. A co ten záhadný výraz v jeho očích - zlověstný či ztrápený, zlomyslný či zoufalý? - jež v nich bedlivý pozorovatel chvílemi zahlédl a jenž zas ihned zmizel, takže ty částečně odhalené podivné hlubiny nebylo možno zbádat? Když jsem jej tam přistihla, jímala mě kdysi bázeň a hrůza, jako bych bloudila v sopečných kopcích a najednou bych pod nohama ucítila otřesy země a uviděla před sebou zející propast - ten výraz jsem v jeho očích stále ještě občas vídala a pokaždé se mi rozbušilo srdce, ale už mi nenaháněl hrůzu. Už mě neodpuzoval, naopak, toužila jsem sebrat všechnu odvalu, abych se přesvědčila, co to vlastně je, a záviděla jsem slečně Ingramové štěstí, že jí jednou bude možná dopřáno, aby se do té propasti dlouze zadívala, probádala její záhadné hlubiny a odhalila její tajemství.

Zatímco jsem nemyslela na nic jiného než na pana Rochestera a jeho budoucí nevěstu - co jsem viděla jen je, slyšela jen jejich rozmluvu a přikládala význam jen každému jejich hnutí - věnovali se ostatní hosté zase svým zájmům a zábavám. Lady Lymnová a lady Ingramová spolu vedly dál slavnostní porady, při nichž si navzájem přisvědčovaly pokyvujícími turbany a zdvíhaly do výšky všechny čtyři ruce na znamení překvapení, tajemného úžasu nebo hrůzy, podle toho, o čem právě klevetily, jako dvě velikánské loutky. Vládla paní Dehtová rozmlouvala s dobromyslnou paní Eshtonovou, a obě mě tu a tam obdařily několika přívětivými slovy a úsměvem. Sir Jiří Lynn, plukovník Dent a pan Eshton vedli rozhovory o politice, o záležitostech hrabství nebo o soudních sporech. Lord Ingram koketoval s Amy Eshtonovou; Luisa hrála na klavír a zpívala jednomu z mladých pánů Lymnových nebo ho doprovázela a Marie Ingramová unyle poslouchala dvorné řeči toho druhého. Někdy všichni jakoby jednomyslně přestali přihrávat a pozorovali a naslouchali těm dvěma, kteří hráli hlavní úlohy, protože duši celé společnosti vlastně byli pan Rochester a slečna Ingramová - která s ním byla stále pospolu. Když se náhodou vzdálil na hodinu z pokoje, hosté se zřejmě začali nudit, ale jakmile se mezi ně vrátil, rozmluva zaručeně hned zase oživila, jako by jí dal nový podnět.

Jak společnost vsutku potřebovala, aby ji oživoval svou přítomností, to bylo obzvlášť znát jednoho dne, kdy musel kvůli nějaké důležité záležitosti odjet do Millcote, odkud se měl vrátit až pozdě večer. Odpoledne přišlo, a proto musela společnost odložit zamýšlenou vycházku k Cikánům, kteří se nedávno utábořili na lukách za vesničkou Hay. Někteří pánové se šli podívat do stájí a ti mladší hráli s mladšími dámami v sále kulečnický. Lady Ingramová a lady Lymnová se utěšovaly klidnou karetní hrou. Blanka Ingramová svou přezíravou zamlklostí odradila paní Dehtovou a paní Eshtonovou, které se chvíli pokoušely zatáhnout ji do rozhovoru. Posadila se ke klavíru, zahrála několik sentimentálních písniček a árií, k nimž si tiše zpívala, potom si přinesla z knihovny nějaký román a nevšímavě a povýšeně se s ním posadila na pohovku v naději, že si napínavou četbou zkrátí nudné hodiny čekání. V pokoji a v celém domě bylo ticho, jen chvílemi se shora ozývaly veselé hlasy mládeže u kulečnicku.

Začínalo se stmívat a hodiny už daly hostům výstrahu, že je čas, aby se převlékli k večerí, a tu Adélka, která klečela vedle mne na pohovce v okenním výklenku, najednou zvolala:

"Voilà monsieur Rochester, qui revient".

Otočila jsem se a slečna Ingramová vyskočila z pohovky, i ostatní hosté se vytrhli ze svých zábav, protože v té chvíli se venku na mokrému písku ozvalo skřípání kol a šplíchání kopyt v kalužích. Přijížděl poštovní kočár.

"Co ho to napadlo, že se vrací v kočáře?" řekla slečna Ingramová. "Vždyť odjel na Mesrúrovi" (na svém černém koni) "a měl s sebou Hektora, že? Kde koně a psa nechal?" Při těch slovech přistoupila, vysoká a v širokých sukních, až k oknu, takže jsem se musela prudce nahnout dozadu, div jsem si nezlomila páteř; byla tak rozdyčtější, že mě hned nezpazorovala, až teprve za chvíli - vyšpulila opovržlivě ret a odešla k druhému oknu. Poštovní kočár zastavil, vozka zazvonil u domovních dveří a za ním se objevil pán v cestovním plášti; nebyl to pan Rochester, ale cizí elegantní muž vysoké postavy.

"To je k zlosti!" zvolala slečna Ingramová. "Protivná zábo!" (tohle platilo Adélce). "Vylezeš si do okna a vykřikuješ, že jede pan Rochester!" a slečna Ingramová na mne vrhla hněvivý pohled, jako bych za to mohla.

Z haly bylo slyšet jakési vyjednávání a cizí muž za chvíli vešel do pokoje.

Uklonil se lady Ingramové, kterou patrně pokládal za nejstarší z přítomných dam.

"Zdá se mi, že jsem přijel v nevhodnou dobu, madam," řekl. "Můj přítel pan Rochester bohužel není doma, ale mám za sebou velice dlouhou cestu a doufám, že si jako jeho dávný a důvěrný přítel mohu dovolit zde zůstat, než se vrátí."

Choval se zdvořile, a když mluvil, zdálo se mi, že má trochu zvláštní výslovnost - nikoli snad jako cizinec, ale přece ne takovou jako rodilý Angličan; mohl být asi tak stejného věku jako pan Rochester - něco přes třicet, ale nanejvýš čtyřicet let; pleť měl neobyčejně snědou a jinak byl hezký, obzvlášť na první pohled. Když si ho člověk povšíml bedlivěji, objevil v jeho tváři cosi nepříjemného, či spíš co nepůsobilo příjemně. Rysy měl pravidelné, ale dost mdlé a ochablé; měl velké a pěkně zasazené oči, ale nezračil se v nich život, byly dost bezvýrazné - aspoň se mi zdálo.

Když se ozvalo zvonění k převlékání, společnost se rozptýlila. Uviděla jsem ho zas až po večeři, a to se zřejmě už cítil jako doma. Jeho tvář se mi líbila čím dál tím méně; překvapilo mě, že je tak neklidná a přitom jako bez života. Oči mu ustavičně těkaly, ale jakoby bez cíle, a to na mne působilo zvláštním, dosud neznámým dojmem. Ačkoli to byl hezký muž a vypadal dost přívětivě, nesmírně mě odpuzoval: v jeho plném podlouhlém obličejí s hladkou pleť se nezračila energie a pevná vůle, ačkoli měl ostrý orlí nos a úzké rudé rty; jeho rovné nízké čelo působilo tupě a v jeho vytřeštěných hnědých očích nebyl soustředěný výraz.

Seděla jsem jako obvykle v okenním výklenku a viděla jsem ho v jasné záři svíček na krbu - seděl totiž v lenošce hned u krbu a stále si ji přitahoval ještě blíže, jako by mu bylo zima - a porovnávala jsem ho s panem Rochesterem.

Řečeno ve vší účtě myslím, že se od sebe lišili asi jako ochočený houser a divoký jestřáb - jako krotká ovce a bystrozraký hrubosrstý pes, její strážce.

Řekl prve, že je pan Rochester jeho dávný přítel. Bylo to asi podivné přátelství, které názorně potvrzovalo staré pořekadlo, že se protiklady přitahují.

Sedělo s ním několik pánů a chvílemi jsem zaslechla přes pokoj úryvky jejich rozhovoru. Zpočátku jsem z toho, co jsem slyšela, mnoho nevyrozuměla, protože blízko mne seděly Luisa Eshtonová a Marie Ingramová, a jejich rozmluva přehlušovala útržky vět, jež mi tu a tam doléhaly k sluchu. Povídaly si o tom cizím muži a obě říkaly, že je "krasavec". Luisa prohlásila, že to je "báječný člověk" a že je do něho "úplně zamilovaná"; Marie se zas obdivovala jeho "hezkým malým ústům a nosu" a vyjádřila se, že ji úplně okouzlují.

"A má tak mírné čelo!" prohlásila Luisa. "Tak hladké! Mně se nelíbí muž, který má čelo nakrabacené a pořád se mračí. Tenhle se dívá tak vlídně a tak mile se usmívá!"

Pak je k mému velkému uspokojení pan Jindřich Lynn zavolal na druhý konec pokoje, kde si společnost znovu umlouvala vycházku do cikánského tábora, kterou odpoledne musela odložit.

Mohla jsem tedy soustředit pozornost na skupinu u krbu a za chvíli jsem se dověděla, že se ten cizí muž jmenuje Mason a teprve nedávno přijel do Anglie z nějakých horkých krajů; proto bezpochyby byl tak snědý, proto se posadil tak blízko ke krbu a měl i v pokoji na sobě svrchník. Za chvíli jsem zaslechla jména Jamajka, Kingston, Spanish Town a pochopila jsem, že přijel ze Západní Indie, a zanedlouho jsem k svému překvapení uslyšela, že se tam seznámil s panem Rochesterem. Říkal, že jeho přítel nesnášel tamější žhavé vedro, uragány a období dešťů. Věděla jsem, že pan Rochester hodně cestoval, slyšela jsem to od paní Fairfaxové, ale domnívala jsem se, že se potloukal jen po Evropě, vždyť se až dosud přede mnou nikdo nezminil, že podnikl i cesty do dalekého zámorí.

Zamyslela jsem se nad tím, ale najednou mě z úvah vytrhla překvapující příhoda. Někdo náhodou otevřel dveře, pan Mason se zachvěl chladem a požádal, zda by se mohlo do krbu ještě přiložit; oheň sice již vyhasl, ale hromada oharků byla dosud rozžhavená. Když sluha, který přinesl uhlí, odcházel z pokoje, zastavil se u pana Eshtona a tiše mu cosi řekl - zaslechla jsem jen slova "protivná stará baba".

"Řekněte, že ji dám sebrat policii, jestli odtud ihned nezmizí," odpověděl soudce.

"Ne - počkat!" vskočil mu do řeči plukovník Dent. "Nevyhánějte ji, Eshtone, mohla by se nám hodit, ale musíme se nejdřív poradit s dámami." Pak se obrátil k dámám a pokračoval hlasitěji: "Dámy, chtěly jste se podívat do cikánského tábora u Hay, a tadyhle Sam říká, že dole v čeledníku je stará Cikánka a mermomocí chce, aby ji dovedl k "panstvu", že nám bude hádat z ruky. Chtěly byste ji vidět?"

"Ale plukovníku," zvolala lady Ingramová, "snad byste sem nepustil takovou sprostou podvodnici? Okamžitě ji vyhoďte!"

"Já s ní nic nesvedu, mylady, nechce se odtud hnout," řekl sluha, "ta nikoho z nás neposlechne. Zavolali jsme na ni paní Fairfaxovou, ale ta stará Cikánka se zkrátka usadila v koutku u krbu a prohlásila, že se nehne, dokud ji nepustíme sem k vám."

"Co vlastně chce?" otázala se paní Eshtonová.

"Říká, že chce panstvu hádat z ruky, madam, a zaklíná se, že nepovolí."

"Jak vypadá?" ptaly se jedním dechem slečny Eshtonovy.

"Je to hrozně šeredná stará baba, slečno, černá jako saze."

"Třeba je to opravdu nějaká čarodějnice!" vykřikl Bedřich Lynn. "Musíte ji sem pustit!"

"Samozřejmě," přisvědčil jeho bratr, "vždyť by to byla strašná škoda, kdybychom se připravili o takovou zábavu!"

"Ale hoši, co vás to napadá!" zvolala paní Lynnová.

"Já rozhodně žádnou nepatřičnost nepřipustím!" prohlásila lady Ingramová.

"Ale ano, mamá, připustíš!" ozval se pyšný hlas Blanky Ingramové, která seděla na stoličce u klavíru a při těch slovech se otočila; až dosud mlčela a tvářila se, jako by si prohlížela nějaké noty. "Jsem hrozně zvědavá, co mi bude hádat z ruky, a proto sem tu čarodějnici musíte honem poslat, Same."

"Má drahá Blanko, pamatuj -"

"Však já pamatuji na všechno, co bys mohla namítat, ale musím prosadit svou - rychle rychle, Same!"

"Ano - ano - ano!" volala mládež, dámy i pánové. "Pošlete ji sem, bude to báječná zábava!"

Sluha stále otálel. "Vypadá strašně hrubě," namítl.

"Jděte!" okřikla ho slečna Ingramová, a sluha odešel.

Celé společnosti se ihned zmocnilo vzrušení - všichni se živě rozpovídali, žertovali a vtipkovali, a najednou se Sam vrátil.

"Teď sem zas nechce," oznámil. "Říká, že se nebude ukazovat před "obyčejným stádem" (to jsou, prosím, její slova).

Chce, abych ji zavedl někam do pokoje, kde bude sama, a lidi, co si chtějí dát hádat z ruky, aby tam za ní přišli jeden po druhém."

"Tak vidíš, Blanko, má princezno, jaká je to drzá osoba," spustila lady Ingramová. "Dej si říci, můj anděli, a -"

"Zavedte ji tedy do knihovny," rozkázal "anděl". "Já o to také nestojím, aby mi hádala z ruky před obyčejným stádem - chci ji mít úplně pro sebe. Je v knihovně zatopeno?"

"Je, slečno - ale vždyť je to taková sprostá tulačka!"

"Nechte toho žvanění, hlupáku, a udělejte, co vám poroučím!"

Sam opět odešel a znovu se rozproudil oživený rozhovor, plný očekávání a tajuplného vzrušení.

Sluha se vrátil a řekl: "Čeká v knihovně. Chce vědět, kdo tam za ní přijde první."

"Měl bych se tam snad podívat, než k ní pustíme některou dámu," navrhl plukovník Dent.

"Řekněte jí, Same, že nejdřív přijde pán."

Sam odešel a hned byl zase zpátky.

"Říká, že tam žádné pány nechce, že se nemají vůbec obtěžovat," vyřizoval a stěží potlačoval smích, "a také žádné vdané dámy, jen mladé a svobodné."

"Safra, nemá špatný vkus!" zvolal Jindřich Lynn.

Slečna Ingramová odhodlaně vstala. "Půjdu tam první," řekla tónem, který by byl slušel vůdci vojska, jemuž hrozí porážka a který se odvážně vrhá před svým mužstvem proti nepříteli.

"Má nejdražší, má milovaná, počkej - rozmysli si to!" vykřikla mamá, ale její dcera prošla důstojně a mlčky mimo ni, vykročila ze dveří, jež jí otevřel plukovník Dent, a vzápětí jsme slyšeli, jak vchází do knihovny.

Nastalo poměrné ticho. Lady Ingramová se domnívala, že v takovém případě bude na místě, když zalomí rukama, a také to učinila. Slečna Marie prohlásila, že se do knihovny asi vůbec neodváží. Amy a Luisa Eshtonovy se tiše chichotaly a vypadaly trochu ustrašeně.

Minuty mijely velice zvolna: napočítali jsme jich patnáct, nežli se zas otevřely dveře knihovny a slečna Ingramová se objevila v obloukovém vchodu do salónu.

Bude se smát? Bude to brát jako žert? Všechny oči se na ni upřely nedočkane a zvědavě, ale slečna Ingramová jejich pohledům čelila chladně a odmítavě: netvářila se ani rozrušeně, ani vesele, vrátila se upjatě ke klavíru a mlčky zas usedla na stoličku.

"Tak co, Blanko?" zeptal se jí lord Ingram.

"Co ti řekla?" ptala se její sestra Marie.

"Jak ti je? Co tomu říkáš? Dovede opravdu hádat z ruky?" volali dychtivě slečny Eshtonovy.

"No tak, no tak, lidičky, nebudte tak zvědaví," odpověděla slečna Ingramová.

"Dáte se opravdu snadno přivést v úžas a jste náramně lehkověrní, berete to všechno tak vážně - včetně naší mamá - jako byste opravdu věřili, že tady máme skutečnou čarodějnici, která je ve spojení s rohatým. Vždyť je to jen obyčejná toulavá Cikánka, řemeslná hadačka z ruky, a řekla mi jen to, co člověk od takových poběhlic obvykle slyší. Má dušička má aspoň pokoj, ale myslím, že by pan Eshton měl opravdu dát tu babu hned ráno sebrat, jak prve vyhrožoval."

Slečna Ingramová vzala do ruky knihu, pohodlně se usadila v křesle a zřejmě už o tom nechtěla dál mluvit. Pozorovala jsem ji skoro půl hodiny, ale za celou tu dobu ani jedinkrát neobrátila list a její tvář byla čím dál tím zachmuřenější a nespokojenější, měla čím dál zatrpklejší a zklamanější výraz. Zřejmě neuslyšela nic, co by jí lichotilo, a podle toho, jak dlouho mlčela a vypadala tak zamračeně, jsem usoudila, že přece jen přičítá zbytečně velký význam Cikánčiným odhalením, ačkoli předstírá, že jsou jí lhostejná.

Marie Ingramová a Amy a Luisa Eshtonovy prohlásily, že si žádná z nich netroufá jít samotná, a přece všechny chtěly k Cikánce jít. Nastalo delší vyjednávání prostřednictvím Sama, který pořád pobíhal mezi salónem a knihovnou, až ho z toho bolela lýtka, ale nakonec se mu s velkými nesnázemi přece podařilo vynutit na té přísné Sibyle dovolení, že k ní mohou všechny tři přijít najednou.

Nebyly v knihovně tak zticha jako prve slečna Ingramová - ozývaly se odtamtud hysterické výkřiky a chichotání, a tak asi za dvacet minut vyrazily z knihovny a přiběhly přes halu do salónu hrozně vystrašené.

"To je divná Cikánka!" křičely jedním hlasem. "Vždyť nám řekla takové věci!"

Ví o nás všechno!" a bez dechu klesly do křesel, která jim pánové honem přisunuli.

Když na ně společnost naléhala zvědavými otázkami, prohlásily, že jim pověděla všechno, co kdy řekly a udělaly už jako malé děti, jak mají doma zařízené pokoje a jaké čtou knihy a jaké dárky dostaly od různých příbuzných. Tvrdily, že jim dokonce uhodla i myšlenky a každé z nich pošeptala do ucha jméno osoby, kterou má ze všech lidí na světě nejradši, a co by si nejvíce ze všeho přála.

Pánové se začali vážně vyptávat a chtěli se dovědět bližší podrobnosti, pokud jde o poslední dvě zmíněné otázky, ale na jejich dotěrné naléhání odpovídaly dívky jen uzarděním, stydlivými výkřiky a chichotáním. Matky jim honem nabízely lahvičky se čpavou solí a ovívaly je vějířem a znovu a znovu je starostlivě káraly, proč neuposlechly včas jejich varovných slov; starší pánové se tomu jen smáli a mladší o překot nabízeli rozrušeným dívkám své služby. Můj zrak i sluch byly plně zaujaty tím zmatkem a povykem, ale najednou jsem těsně vedle sebe uslyšela tiché odkašlání - obrátila jsem se a přede mnou stál Sam.

"Prosím, slečno, Cikánka říká, že je tady v pokoji ještě jedna mladá svobodná dáma, která za ní nepřišla, a zaklíná se, že se odtud nehne, dokud vás neuvidí všechny. Myslel jsem, že to asi máte být vy, vždyť tu jinak už žádná taková osoba není. Co jí vzkážete?"

"Rozhodně se tam podívám," odpověděla jsem mu; byla jsem ráda, že mám příležitost ukojit svou vydrážděnou zvědavost. Vytratila jsem se z pokoje úplně nepozorovaně - celá společnost byla totiž seskupena kolem tří vystrašených dívek - a tiše jsem za sebou zavřela dveře.

"Jestli si přejete, slečno," řekl Sam, "počkám na vás v hale, a jestli se jí budete bát, zavolejte a já přijdu."

"Ne, Same, vraďte se do kuchyně, já se ani trochu nebojím." Vskutku jsem se nebála, ale byla jsem velmi zvědavá a

rozčilená.

Kapitola 19.

Když jsem vešla do knihovny, bylo tam úplně ticho a Sibyla - byla-li to Sibyla - seděla docela pokojně v lenošce u krbu. Měla na sobě rudou pláštěnku a černý čepce, vlastně široký cikánský klobouk přitážený k hlavě pruhovaným šátkem, uvázaným pod bradou. Na stole stála zhašená svíčka; Cikánka se skláněla k ohni a zdálo se, že v záři ohně čte v černé knížce, která vypadala jako modlitební - četla si polohlasem, jak to dělají skoro všechny stařeny. Nezanechala toho okamžitě, jakmile jsem přišla, jako by si chtěla dočíst odstavec.

Stála jsem před krbem a hřála jsem si ruce - měla jsem je studené, protože v salóně jsem seděla daleko od ohně. Byla jsem úplně klidná - v Cikánčině zevnějšku věru nebylo nic, co by člověka mohlo znepokojit. Konečně knížku zavřela a pomalu ke mně pozdvihla oči; střecha klobouku jí částečně stínila obličej, ale když ke mně vzhledla, viděla jsem, že je zvláštní. Byl celý hnědý a začouzený; rozcuchané vlasy jí vykukovaly zpod šátku, jímž měla podvázanou bradu a který jí zpola zakrýval tváře, totiž vysedlé čelisti. Pozdvihla oči a upřeně a směle se na mne zadívala.

"Ty tedy také chceš, abych ti hádala z ruky?" řekla hlasem, který byl stejně smělý jako její pohled a drsný jako její obličej.

"Nijak zvlášť o to nestojím, matko, jak chcete - ale měla bych vás předem upozornit, že v taková kouzla nevěřím."

"To je ti podobné, ty opovázlivá! Nic jiného jsem od tebe nečekala - uhádla jsem to hned, jak jsem slyšela tvoje kroky ve dveřích."

"Opravdu? Máte bystré uši!"

"To mám, a taky oči a mozek."

"Však to při svém zaměstnání potřebujete."

"To se rozumí, zvlášť když mám co dělat s takovými zákaznicemi, jako jsi ty."

Proč se netřeseš?"

"Není mi zima."

"A proč jsi nezbledla?"

"Nejsem churavá."

"Proč nevěříš mým kouzlům?"

"Nejsem hloupá."

Stará Cikánka se pod kloboukem a šátkem tiše zachechtala, pak vytáhla krátkou černou dýmku, zapálila si ji a začala z ní bafat. Když si chvíli labužnický zakouřila, vzpřímila se v lenošce, vytáhla dýmku z úst, a upírajíc oči do ohně, řekla s velkým důrazem:

"Ale je ti zima, jsi churavá a jsi hloupá."

"Dokažte mi to," vyzvala jsem ji.

"Dokážu - několika slovy. Je ti zima, protože jsi sama, nemáš nikoho, kdo by z tebe vykřesal oheň, který v tobě je."

Churavíš, protože ti není dopřáno prožívat nejlepší, nejsilnější a nejsladší cit, který je člověku dán. A jsi hloupá, protože se mu nepřístupně bráníš, ačkoli tím tolik trpíš - neuděláš ani krok, aby ses s ním setkala, ačkoli na tebe čeká."

Znovu si vstřčila do úst krátkou černou dýmku a začala z ní prudce bafat.

"Tohle byste mohla říci skoro každému, o kom byste věděla, že žije tak osaměle ve velkém domě jako placená síla."

"Jistě, mohla bych to říct skoro každému - ale měla bych vždycky pravdu?"

"Za stejných podmínek ano."

"To je právě to, za stejných podmínek - ale najdi mi někoho, kdo je má stejně jako ty."

"Mohla bych vám snadno najít tisíc takových."

"Našla bys sotva jedinou osobu. Ty o tom nevíš, ale máš docela zvláštní podmínky - štěstí je ti velice blízké, ano, máš je na dosah. Všecko je tu připravené - stačí jen uvést to do pohybu, aby se to spojilo. Náhodou je to trochu oddělené, ale jakmile se to sblíží, čeká tě blaženost."

"Já takovým záhadám nerozumím. Jakživa jsem nedovedla luštit hádanky."

"Chceš-li, abych se vyjádřila jasněji, ukaž mi dlaň."

"Ale musím si na ni položit stříbrňák, že?"

"To se ví."

Dala jsem jí šilink: vstřčila jej do starého chodidla od punčochy, které vytáhla z kapsy, zavázala je na uzel a uložila zase zpátky. Pak mi znovu řekla, abych natáhla ruku. Poslechla jsem ji. Sklonila se obličejem nad mou dlaní, pátravě si ji prohlížela, ani se jí nedotkla.

"Je moc jemná," řekla. "Z takovéhle dlaně se špatně hádá, nemáš na ní skoro žádné rýhy. Ale copak je osud člověka napsán v jeho dlaní?"

"Máte pravdu," přisvědčila jsem jí.

"Ty máš svůj osud v obličejí - na čele, v očích, kolem nich a v rysech kolem úst. Klekni si a zdvihni hlavu."

"No, teď se aspoň přibližujete skutečnosti," řekla jsem a zároveň jsem ji uposlechla. "Začínám k vám mít trochu důvěru."

Klekla jsem si kousek od ní. Prohrabala oheň a z rozžhaveného uhlí vyšlehla jasná zář; jenže tam, kde seděla, světlo nedopadlo, naopak, měla obličej zastíněný ještě víc - můj byl naopak ozářený.

"Nevím, s jakými pocity jsi ke mně přišla," řekla, jakmile si mě chvíli prohlédla. "Nevím, jaké myšlenky se ti rojí v srdci celé ty hodiny, když sedíš tam v pokoji a ti nastrojení lidé se před tebou míhají jako podoby v kouzelné svítelně: máš s

nimi asi tak málo společného a oni s tebou, jako by to opravdu byly jen stíny lidských bytostí, a ne skuteční, živí lidé."

"Někdy mě to unavuje a uspává, ale skoro nikdy nejsem smutná."

"Utěšuješ se tedy tajnou nadějí, která ti povzbudivě našeptává, že jednou na tom budeš líp?"

"Kdepak! Má nejsmělejší naděje je, že si snad ze svého vydělku našetřím dost peněz, abych si mohla jednou najmout někde domek a zařídit si tam školu."

"To je dost hubená strava pro tvou duši! Když tam tak sedíš v okenním výklenku (jak vidíš, znám dobře tvé zvyky) -"

"Vyzvěděla jste je na služebnictvu."

"Aha, ty si myslíš, že jsi náramně chytrá! No - abych řekla pravdu - mám tady jednu známou: paní Poolovou -"

Jakmile jsem to jméno uslyšela, ihned jsem vyskočila. "Tak vida," řekla jsem si, "přece jen za tím vězí čertovina!"

"Nelekej se," pokračovala ta podivná bytost, "paní Poolová je docela spolehlivá - uzavřená a mlčenlivá, každý jí může plně důvěřovat. Ale chtěla jsem se tě zeptat - když tam tak sedíš v okenním výklenku, nemyslíš na nic jiného než na svou budoucí školu? Nemáš bezprostřední zájem o nikoho z těch lidí, které tam před sebou vidíš? Ani jedna z těch tváří ti nestojí za to, abys ji probádala? Není mezi nimi ani jediná osoba, která by v tobě probouzela alespoň zvědavost?"

"Ráda pozoruji všechny ty osoby a všechny ty tváře."

"Ale nikdy si z nich nevybereš aspoň jednu, nebo možná dvě?"

"Ano, často, jestli se mi zdá, že z každého pohledu a hnutí takové dvojice mohu vyčíst, co se mezi nimi děje - pak mě baví je pozorovat."

"Co tě z toho zajímá nejvíc?"

"No, nemám moc na vybranou. Neděje se mezi nimi nic zvláštního, pořád totéž - samé námluvy, které obvykle skončí pohromou - manželstvím."

"A líbí se ti, že to je pořád totéž?"

"Proč ne? Je mi to celkem lhostejné, pro mne to nemá význam."

"Je ti to lhostejné? Když mladá dáma, hýřící životní silou, zdravím, okouzlující krásou, obdařená bohatstvím a skvělým společenským postavením, se snaží úsměvy očarovat muže, kterého ty..."

"Co já?"

"Znáš - a máš možná docela ráda."

"Já ty pány neznám. Nanejvýš s nimi tu a tam promluvíím několik slov - o tom, že bych měla někoho z nich ráda, se vůbec nedá mluvit. Jsou to starší páni, slušní a důstojní, a je mezi nimi i několik mladých, hezkých, elegantních a živých: ať se tedy dámy pokoušejí očarovat je úsměvy, když se jim to líbí, je to jejich věc, mně na tom vůbec nezáleží."

"Ty tedy ty pány neznáš? Promluvíš s nimi jen tu a tam několik slov? I s pánem domu?"

"Vždyť není doma."

"Náramně chytrá vytáčka! Velice důvtipná! Ráno odjel do Millcote, ale vrátí se večer nebo zítra ráno. Jen proto ho přece nemůžeš vyškrtnout ze seznamu svých zdejších známých - tím ho ještě nesprovodíš ze světa."

"To ne - ale nechápu, co má pan Rochester s tímhle vším společného."

"Mluvila jsem o dámách, které se snaží očarovat pány svými úsměvy, a pan Rochester je v poslední době obdařován takovou spoustou úsměvů, že se mu z toho div nezatočí hlava - copak sis toho vůbec nevšimla?"

"Pan Rochester má přece právo bavit se ve společnosti svých hostů."

"O to tady nejde, jestli na to má právo - ale copak jsi vůbec nepozorovala, že všemi těmi kouzly, která mají vést k manželství, je nejvíc a nejvytrvaleji zahrnován pan Rochester?"

"Čím dychtivěji kdo naslouchá, tím vynalézavější je jazyk toho, kdo se mu chce vmluvit." Tohle jsem si řekla spíš pro sebe než tak, aby to slyšela Cikánka, jejíž podivné řeči, hlas a chování mě oprádkaly jakoby snem. Slyšela jsem z jejích úst jeden překvapující výrok za druhým, až jsem z toho byla celá zmámená, jako bych se čím dál tím víc zamotávala do nějaké pavučiny - nedovedla jsem si vysvětlit, jaký neviditelný duch celé týdny bděl nad mým srdcem, hlídal každé jeho hnutí a zaznamenával si každý jeho tep.

"Čím dychtivěji kdo naslouchá!" opakovala. "Ano, pan Rochester vydrží třeba sedět hodinu s uchem skloněným k těm okouzlujícím rtům a zakouší slast, když se mu tak chtivě vmlouvají. Pan Rochester jim naslouchá velmi ochotně a zdá se, že taková rozptýlení přijímá s povděkem - všimla sis toho?"

"S povděkem! Nepamatuji se, že bych byla v jeho obličeji postihla výraz vděčnosti."

"Postihla! Přece jsi ho tedy zkoumala! A co jsi v něm postihla, když ne vděčnost?"

Mlčela jsem.

"Vidělaš v něm zamilovaný výraz, že? - A když jsi o tom přemýšlela dál, viděla jsi, že se patrně ožení a že jeho příští žena bude šťastná, ne?"

"Hm, to zrovna ne. Vaše kouzla a čáry vám někdy selžou, jak se zdá."

"Cos v něm tedy, k čertu, viděla?"

"Na tom nezáleží: přišla jsem sem, abych se něco dověděla, a ne abych se vám zpovídala. Je o panu Rochesterovi známo, že se ožení?"

"Ano, s krásnou slečnou Ingramovou."

"Brzy?"

"Podle všeho zdání by se dalo tak usuzovat, a budou spolu bezpochyby náramně šťastni (ačkoli o tom patrně pochybuješ: je to opovázlivost, která si zaslouží, aby byla ztrestána). Jistě je do té krásné, vznešené, chytré a vzdělané dámy zamilovaný a možná že ho ona miluje, ne-li jeho osobně, tedy aspoň jeho peněženku. Je přesvědčena, jak vím, že má velký majetek, který není k zahození, ačkoli jsem jí o tom před hodinou něco pověděla (Bůh mi odpusť!), co ji udivilo - tvářila se při tom velice vážně, dokonce se opovržlivě ušklíbala. A proto bych tomu brunetovi radila, aby si dal pozor - jestli se náhodou vyskytne jiný nápadník s ještě větším a méně zadluženým majetkem - dostane brunet

košem..."

"Ale matko, já jsem se nepřišla vyptávat na budoucí osudy pana Rochester!"

Chtěla bych slyšet, co bude se mnou, a o tom jste mi neřekla vůbec nic."

"Tvůj budoucí osud není ještě jasný: když jsem si tě prve prohlížela, rysy v tvém obličejí si vzájemně odporovaly. Vím jenom, že ti je souzena určitá míra štěstí. Věděla jsem to už dříve, než jsem dnes přišla sem. Osud ti je přichystal a bedlivě je pro tebe střeží. Přesvědčila jsem se o tom. Teď záleží jenom na tobě, abys po něm natáhla ruku a vzala si je - zatím je mi záhadou, zda to uděláš."

Klekni si zas přede mne."

"Ale nenechte mě klečet dlouho, oheň mě pálí v obličejí."

Klekla jsem si. Nenaklonila se nade mnou, zůstala sedět pohodlně opřená v lenošce Polohlasem spustila:

"Plamen se míhá v oku, které září jako rosa; zdá se něžné a plné citu; usmívá se nad mou hantýrkou; je vnímavé, v jeho jasné zornici se rychle střídají dojmy, ale ihned zesmutní, jakmile se přestane usmívat; oční víčko je zatížené bezděkou únavou - je to stesk, který prýští z osamělosti. Tvé oko se ode mne odvrací, nesnese můj pátravý pohled; teď se v něm objevil posměšný výraz, jako by chtělo popřít pravdivost mých objevů - jako by nechtělo přiznat, že je tak vnímavé a smutné, ale ten pyšný a odmítavý výraz mě jen utvrzuje v mém mínění. Tvé oko věští příznivý osud."

Tvá ústa se někdy ráda zasmějí - ochotně by sdělovala všechno, co se zrodí v mozku, ale vsadila bych se, že by zamlčela skoro všechno, co se děje v srdci."

Jsou čilá a pružná, nebyla stvořena k tomu, aby se uzavírala v mlčení věčné osamocnosti: jsou to ústa, která by měla hodně mluvit a často se usmívat, která by měla sdělovat lidský cit. I tvá ústa také věští příznivou budoucnost."

Jediným nepřítelem šťastného osudu je tvé čelo, které říká: "Mohu zůstat celý život osamělá, budou-li to vyžadovat okolnosti a má sebeúcta. Nepotřebuji prodávat svou duši, abych získala blaženost. Mám ve svém nitru poklad, s kterým jsem se narodila, a ten mi pro život stačí, i kdyby mi byly odepřeny všechny světské radosti nebo kdyby mi byly nabízeny jen za takovou cenu, jakou bych nemohla zaplatit". Tvé čelo prohlašuje: "Rozum drží city pevně na uzdě, aby se nesplašily a nestrhly ho někam do propasti. Ať si vášně řadí jako zuřiví divoši - však také nic jiného nejsou - a touha ať se ukájí všelijakými bláhovými nadějemi, ale poslední slovo bude mít ve všem rozum, jeho hlas bude vždycky rozhodující. Ať burácí vichřice, ať třeba přijde zemětřesení, ať všechno zachvátí požár - já se budu vždycky řídit tím vnitřním tichým hlasem, který mi sděluje příkazy svědomí."

Tvé čelo má pravdu, a jeho rozhodnutí bude dbáno. Mám určité plány - považuji je za správné - a ty se řídí příkazy svědomí i radami rozumu. Vím, že by květy mládí brzy uvadly a uchřadly, kdyby nabízená číše blaženosti byla jenom nepatrně zkalena hanbou nebo zhořklá výčitkou. Nežádám oběti, nechci působit utrpení, nechci nikoho strhnout do záhuby - to by nehovělo mé krvavé povaze."

Chci těšit, a ne ničit - chci sklízet vděk, a ne krvavé slzy - ani ty slané - mou odměnou musí být úsměvy, láska, něžné - Tak dost! Zdá se mi, že blouzním jako v horečce! Škoda, že tuhle chvíli nemohu protáhnout ad infinitum, ale netroufám si. Až dosud mi nesehalala sebevláda. Mé jednání nevybočilo z přikázaných mezí, ale musím tomu udělat konec, začíná to být nad mé síly. Vstaňte, slečno Eyrová, můžete jít - konec s tou komedií!"

Co se to se mnou dělo? Bděla jsem či spala? Měla jsem sen? Ještě jsem se z něho neprobudila? Cikánčin hlas se změnil; její tón, pohyby a všechno ostatní mi bylo tak známé jako můj vlastní obličej v zrcadle - jako můj vlastní hlas."

Vstala jsem, ale zůstala jsem tam stát. Upřeně jsem se na Cikánku zadívala, rozhrabala jsem oheň a znovu jsem na ni pátravě pohlédla, ale stáhla si klobouk i šátek ještě víc do obličejí a znovu mi pokynula, abych šla. Plameny ji ozářily vztaženou ruku: všimla jsem si jí, protože jsem bystře cíhala na sebemenší náznak, který by mi pomohl tu osobu odhalit. Nebyla to ruka zvadle stařeny - byla jako moje zaoblená a měkká s jemnými stejnoměrně utvářenými prsty; na malíčku se zatřpytil široký prsten - naklonila jsem se nad ním a uviděla jsem na něm drahokam, který jsem spatřila už stokrát. Znovu jsem se zadívala do té tváře, která teď už nebyla ode mne odvrácena, naopak - klobouk byl dole, šátek se svezl a hlava se naklonila ke mně."

"Nu, Jano, poznáváte mě?" otázal se známý hlas."

"Jen ještě shod'te tu červenou pláštěnku, a pak..."

"Vázanky se zadržly na uzel - pomozte mi."

"Přetrhnete je tedy."

"Dobrá - pryč, vy třeť dlužené!" a pan Rochester shodil tu maškaru."

"Vy máte divné nápady!"

"Co říkáte, sehrál jsem tu úlohu dobře?"

Citát z tragédie Williama Shakespeara "Král Lear" (III. jednání, 4. výstup). Překlad J. V. Sládka."

"Před ostatními dámami asi ano."

"A před vámi ne?"

"Se mnou jste nesehrál úlohu Cikánky."

"A jakou tedy? Hrál jsem snad sebe?"

"Ne. Se mnou jste sehrál jakousi nepochopitelnou úlohu. Jsem zkrátka přesvědčena, že jste chtěl na mně něco vyzvědět, nebo mě do něčeho zatáhnout - napovídal jste všelijaké hlouposti a myslel jste si, že budu také mluvit hloupě."

Nezachoval jste se moc pěkně."

"Odpustíte mi, Jano?"

"To vám hned nemohu říci, musím si to rozmyslet. Jestli uvidím, že jsem nemluvila moc pošetile, budu se snažit, abych vám mohla odpustit. Ale nebylo to správné."

"Zato vy jste si počínala velice správně - velmi opatrně a rozumně."

Uvažovala jsem o tom a řekla jsem si, že má celkem pravdu. Potěšilo mě to. Ale vždyť jsem se měla na pozoru takřka od začátku naší rozmluvy. Měla jsem tak trochu tušení, že to je nějaký poťouchlý kousek. Věděla jsem dobře, že Cikánky a hadačky z ruky se obvykle nedovedou vyjadřovat tak jako ta zdánlivá stařena, a mimoto jsem postřehla, že mění hlas a je až úzkostlivě opatrná, abych jí neviděla do obličeje. Ale - měla jsem spíš pořád na mysli Ladu Poolovou, která pro mne byla živoucí záhadou, tajemstvím všech tajemství. Vůbec mě nenapadlo, že by to mohl být pan Rochester.

"Nad čím jste se tak zamyslela?" otázal se. "Co znamená ten vážný úsměv?"

"Údiv a uspokojení nad tím, jak jsem si počínala. Dovolíte, abych teď šla?"

"Ne, počkejte chvíli. Musíte mi říci, co dělají mí hosté v salóně."

"Jistě si povídají o té Cikánce."

"Posad'te se! - Povězte mi, co říkali o mně."

"Měla bych už radši jít, jistě už bude skoro jedenáct. Počkat - víte, pane Rochestere, že k vám před večeří přijel na návštěvu cizí pán?"

"Cizí pán? Ne, nevím - kdo to může být? Nikoho jsem nečekal. Odjel už?"

"Ne, říkal, že se s vámi zná už dlouho, a proto může být tak smělý a počkat tady, až se vrátíte."

"Vem ho čert! Řekl, jak se jmenuje?"

"Mason, a říkal, myslím, že přijel ze Západní Indie, z Jamajky, ze Spanish Town."

Pan Rochester stál v té chvíli vedle mne a držel mě za ruku, jako by mě chtěl dovést k lenošce. Při mých slovech mi křečovitě sevřel zápěstí; úsměv mu strnul na rtech a zdálo se, jako by nemohl popadnout dech.

"Mason! - Z Jamajky!" řekl to takovým tónem, jako kdyby ta slova vyřázel nějaký mluvící panák. "Mason! - Z Jamajky!" opakoval; ta slova vyhrkl ještě třikrát a v obličeji při tom zpopelavěl - jako by ani nevěděl, co dělá.

"Není vám dobře, pane Rochestere?" zeptala jsem se ho.

"Jano, tohle je děsná rána - tohle je děsná rána, Jano!" Zapotácel se.

"jen se o mne opřete!"

"To jste mi nabídla už jednou: dovolte tedy, abych se vám opřel o rameno."

"Prosím, i o ruku."

Usedl a přiměl mne, abych si sedla vedle něho. Vzal mou ruku do obou svých, začal ji hladit a upřel na mne zmatený a hrozně smutný pohled.

"Má malá přítelkyně!" řekl. "Tolik bych si přál, abych se octl na nějakém klidném ostrově jen s vámi - zbavil bych se starostí, nebezpečí a ohavných vzpomínek."

"Mohu vám pomoci? - Dala bych za to život, kdybych vám mohla prospět."

"Jano, budu-li potřebovat pomoc, vyhledám ji u vás, to vám slibuji."

"Děkuji vám. Ale řekněte mi tedy, co mám dělat - vynasnažím se, abych vám vyhověla."

"Přineste mi, Jano, z jídelny sklenici vína, budou tam teď u večeře - a musíte mi říci, je-li tam Mason s nimi a co tam dělá."

Šla jsem. Společnost v jídelně večeřela, jak říkal pan Rochester, jenže neseděli u jídelního stolu - podávala se studená večeře; na příborníku byly misky, každý si vzal, co chtěl, a hosté stáli v jídelně ve skupinkách s talířky a sklenicemi v rukou. Všichni byli zřejmě v rozjařeném náladě, všude se ozýval smích a živý hovor. Pan Mason stál u krbu s plukovníkem Dentem a s jeho ženou a vesele se s nimi bavil. Nalila jsem si do sklenice víno - (viděla jsem, že mě slečna Ingramová při tom zamračeně pozoruje - patrně si myslela, že si moc dovoluji) a vrátila jsem se do knihovny.

Pan Rochester nebyl už tak hrozně bledý, vypadal zase zmužile a přísně. Vzal mi sklenici z ruky.

"Na vaše zdraví, hodná vílo!" řekl, vypil sklenici do dna a vrátil mi ji. "Co tam dělají, Jano?"

"Všichni si povídají a smějí se."

"Netváří se tedy vážně a tajuplně, jako by byli slyšeli něco podivného?"

"Kdepak - žertují a vesele se baví."

"A co Mason?"

"Ten se smál také."

"Kdyby mě všichni ti lidé poplivali, co byste dělala, Jano?"

"Vyhnala bych je odtud, kdybych mohla."

Chabě se usmál. "Ale kdybych tam k nim šel do jídelny a oni by na mne jen chladně pohlédli, opovržlivě by si šeptali a začali jeden po druhém odcházet, co pak? Odešla byste s nimi?"

"Myslím, že ne - zůstala bych radši s vámi."

"Abyste mě utěšila?"

"Ano, abych vás utěšila, jak nejlíp bych dovedla."

"A kdyby vás dali do klatby za to, že jste při mně?"

"Pravděpodobně bych o tom ani nevěděla, a kdyby přece, nic bych na to nedbala."

"Vy byste to tedy snesla, kdyby vás kvůli mně odsuzovali?"

"Dovedla bych to snést kvůli každému příteli, který by si zasloužil, abych při něm stála, tak jako si to jistě zasloužíte vy."

"Vraťte se tedy zas do jídelny, jděte k Masonovi a pošeptejte mu do ucha, že se pan Rochester vrátil a chce s ním mluvit. Přiveďte ho sem a pak nás tu nechte."

"Prosím."

Vyhověla jsem mu. Všichni hosté na mne udiveně upírali oči, jak jsem prošla jídelnou rovnou k panu Masonovi, vyřídila jsem mu vzkaz a vyšla jsem před ním ze dveří. Uvedla jsem ho do knihovny a odebrala jsem se nahoru do

svého pokoje.

Byla jsem už dost dlouho v posteli, a teprve hodně pozdě v noci jsem slyšela, jak se hosté ubírají do svých pokojů.

Rozeznala jsem hlas pana Rochestera, který říkal: "Tudyhle, Masone - tady je váš pokoj."

Jeho hlas zněl vesele a mé srdce se uklidnilo. Brzy jsem usnula.

Kapitola 20.

Zapomněla jsem zatáhnout záclonu na okně a spustit roletu, ačkoli jsem to obvykle dělala. Byla pěkná, jasná noc a měsíc byl v úplňku; když vystoupil na obloze tak vysoko, že stál proti mému oknu a svítil mi do pokoje nezastřenými okenními tabulemi, probudila mě v mrtvém nočním tichu jeho nádherná zář. Otevřela jsem oči a spatřila jsem jeho kotouč - stříbrně bílý a křišťálově jasný. Byl krásný, ale příliš velebný. Zdvihla jsem se na posteli a napřáhla jsem ruku, abych záclonu zatáhla.

Pane Bože! Ten výkřik!

Noční ticho - noční klid rozryl divý, ostrý, pronikavý výkřik, jehož ozvěna se rozlehla po celém domě.

Krev mi ztuhla v žilách: srdce se mi zastavilo, natažená paže mi sklesla jako ochrnutá. Výkřik dozněl - a neopakoval se.

Ale stejně, ať měl ten příšerný vřesk vyjádřit cokoli, nebyl by se mohl hned tak opakovat znovu - ani obrovský sup by nemohl vyslat dvakrát za sebou takový skřek ze svého horského hnízda v Andách, zastřeného mraky. Ať cokoli ze sebe vydalo ten hlas, muselo si to napřed odpočinout, než si mohlo na něco takového troufat znovu.

Ozval se nade mnou v druhém patře. A tam také - ano, v pokoji zrovna nade mnou - jsem slyšela prudký zápas, jako by někomu šlo o život; potom někdo přidušeně vzkřikl: "Pomoc! pomoc! pomoc!" třikrát rychle za sebou.

"Copak nikdo nepřijde?" zvolal, ale divoké dupání a klopýtání se ozývalo dál.

A pak jsem stropem slyšela zoufalý hlas: "Rochestere! Rochestere! Proboha, pojďte sem!"

Kdesi se otevřely dveře a někdo běžel, vlastně hnál se přes galerii. Nade mnou se znovu ozval dupot a potom pád - a všechno ztichlo.

Naházela jsem na sebe šatstvo, ačkoli jsem se po celém těle třásla hrůzou, a vyšla jsem z pokoje. Všichni spáči byli vzhůru; ve všech pokojích se ozývaly výkřiky a zděšený šepot; jedny dveře za druhými se otvíraly - tu a tam z nich někdo vystrčil hlavu a za chvíli už bylo na galerii plno lidí, pánů a dam - všichni vstali z postele. "Co je?" - "Co se stalo?" - "Co se to děje?" - "Přineste světlo!" - "Copak hoří?" - "Jsou v domě zloději?" - "Kam utečeme?" ozývalo se na všech stranách. Nebýt měsíčního světla, byli by bývali úplně potmě. Pobíhali sem a tam a zas se tlačili do jednoho chumlu; bylo slyšet vzlykání, a jak někdo zakopl, ale v tom zmatku se nedalo nic rozeznat.

"K čertu, kde je Rochester?" rozkřikl se plukovník Dent. "Byl jsem u něho, ale v posteli není."

"Tady! Tady!" odpověděl hlas pana Rochestera. "Zachovejte všichni klid - už jdu,".

Dveře na konci galerie se otevřely a objevil se v nich pan Rochester se svíčkou: přicházel z druhého patra. Jedna dáma se k němu ihned vrhla a chytila ho za ruku - byla to slečna Ingramová.

"Stalo se něco strašného, že?" vykřikla. "Mluvejte! Chceme vědět, co se stalo, ať je to co chce!"

"Nepovalte mě na zem a neuškrťte mě," odpověděl, protože se na něho pověsily i slečny Eshtonovy a obě matrony v širokých bílých županech se k němu hnaly jako s napjatými plachtami.

"Nic se nestalo - nic se nestalo!" křičel pan Rochester. "Byla to jen zkouška na představení 'Mnoho povyku pro nic'."

Pusťte mě, dámy, nebo začnu být nebezpečný!"

Vypadal vskutku nebezpečně - z černých očí mu sršely jiskry. S velkým úsilím se uklidnil a dodal:

"Jedna služebná měla divoký sen - nic víc. Je to nervózní osoba, hned ji všechno rozruší - zdálo se jí asi, že vidí nějaké zjevení či co, a ze strachu dostala hysterický záchvat. Teď se všichni zas pěkně vraťte do svých pokojů, dokud nebude v domě klid, nic s ní nesvedeme. Pánové, buďte tak hodní a dejte dámám dobrý příklad. Slečno Ingramová, jsem přesvědčen, že se vám jistě podaří překonat bláhový strach. Amy a Luiso, vraťte se do svých hnízdeček jako pár holoubků. Dámy," (to platilo matronám) "zaručeně se nachladíte, jestli se ještě chvíli zdržíte tady na studené galerii."

A tak se mu střídavým chlácholením a rozkazováním podařilo dostat je všechny zpátky do jejich ložnic, kde se každý honem zamkl. Nečekala jsem, až i mne pošle do mého pokoje, ale nepozorovaně jsem se tam sama vzdálila - stejně nepozorovaně, jako jsem odtamtud vyšla.

Neulehla jsem do postele, ale začala jsem se oblékat. Hluk, který se nahoře rozlehl po tom výkřiku, a slova, jež se tam ozvala, jsem pravděpodobně slyšela jen já, protože pokoj, kde se to událo, byl nad mým. Právě proto jsem ovšem věděla, že to nebyla služebná, která vykřikla ze sna a vydělala celý dům - že vysvětlení pana Rochestera byl jen výmysl, kterým chtěl hosty upokojit. Oblékla jsem se tedy, abych byla pro každý případ připravena. Seděla jsem pak u okna, dívala jsem se ven na tichý sad a postříbřeně louky a čekala jsem, nevím nač. Bylo mi jasné, že po tom podivném výkřiku, zápase a volání musí přece něco následovat.

Nikoli - v domě znovu zavládl úplný klid; postupně ustal všechn pohyb, šepot zmlkl a za hodinu tam bylo ticho jako na poušti. Všechno se znovu octlo v područí spánku a noci. Měsíc už stál nízko na obloze a brzy měl zapadnout.

Nechtělo se mi tam sedět v chladu a potmě a řekla jsem si, že si lehnu oblečená na postel. Odstoupila jsem od okna a téměř neslyšně jsem se plížila po koberci k posteli; shýbla jsem se, abych si zula střevíce, ale vtom jsem zaslechla opatrné zaťukání na dveře.

"Potřebujete mě?" zeptala jsem se.

"Jste vzhůru?" zeptal se hlas, který jsem očekávala, totiž hlas pana Rochestera.

"Jsem."

"A oblečená?"

"Ano."

"Vyjděte tedy z pokoje, ale potichu."

Uposlechla jsem. Na galerii stál pan Rochester se svíčkou v ruce.

"Potřebuji vás," řekl, "pojdte se mnou - pomalu, dejte pozor, aby vás nebylo slyšet."

Měla jsem na nohou lehké trepky, v nichž jsem našlapovala po rohoži měkce jako kočka. Plížil se přes galerii a pak po schodech nahoru, ale v nízké tmavé chodbě v osudném druhém patře se zastavil - došla jsem až k němu a zůstala jsem stát.

"Máte v pokoji mycí houbu?" otázal se mne šeptem.

"Mám."

"Máte tam také čpavou sůl?"

"Ano."

"Vraťte se pro ni a přineste také houbu."

Šla jsem zpátky, vzala jsem se stojanu s umyvadlem houbu a ze zásuvky čpavou sůl a vrátila jsem se. Čekal tam s klíčem v ruce; pak přistoupil k jednomu z těch malých černých dveří a vstrčil klíč do zámku; otočil se ke mně a zeptal se:

"Nedělá se vám špatně, když vidíte krev?"

"Myslím, že se mi neudělá špatně, ale nemám s tím zatím žádné zkušenosti."

Když jsem mu takto odpovídala, pocítila jsem rozechvění, ale nepřeběhl mi mráz po zádech a neudělalo se mi mdlo.

"Podejte mi ruku. Byl bych nerad, kdybyste omdlela, to by bylo zlé."

Vložila jsem mu prsty do ruky. "Teplá a nechvěje se," poznamenal; nato odemkl a otevřel dveře.

Octla jsem se v pokoji, na který jsem se pamatovala, protože jsem ho už viděla tehdy, když mě paní Fairfaxová prováděla po domě; zdi byly kolem dokola ověšeny drapériemi: na jednom místě byly poodhrnuty a spatřila jsem za nimi dveře, které byly tehdy zakryté. Ty dveře zůstaly pootevřené a ze zadního pokoje pronikalo světlo; slyšela jsem odtamtud vrčení a cvakání zubů, skoro jako by tam byl nějaký rozezlený pes. Pan Rochester postavil svíčku, řekl mi: "Počkejte tady chvíli," a vešel do zadního pokoje. Uvítal ho tam smích, zprvu hlučný, ale pak se ztišil a nakonec jsem uslyšela zas to strašidelné ha-ha! Byla to tedy Lada Poolová! Pan Rochester tam něco zařizoval, ale mlčel při tom, ačkoli jsem slyšela, že někdo na něho tiše mluví. Pak se zas vrátil a zavřel za sebou dveře.

"Pojďte, Jano," řekl mi a vedl mě k veliké posteli se zataženými závěsy, která zabírala značnou část pokoje. V hlavách postele stála lenoška a v ní seděl muž vysvlečený z kabátu; nehýbal se; hlavu měl zvrácenou naznak a oči zavřené. Pan Rochester na něj posvítil a v muži s bledým, zdánlivě neživým obličejem jsem poznala pana Masona - viděla jsem také, že má plátěnou košili na rameni a na rukávě prosáklou krví.

"Podržte svíčku," řekl pan Rochester a podal mi ji; pak vzal se stojanu umyvadlo s vodou. "Podržte mi je," řekl a zase jsem uposlechla. Vzal houbu, namočil ji a přetřel jí ten mrtvolný obličej; požádal mě o lahvičku se čpavou solí a přidržel ji muži k nosu. Pan Mason za chvíli otevřel oči a záupěl. Pan Rochester rozepjal raněnému košili a viděla jsem, že Mason má obvázanou paži a rameno - pan Rochester mu houbou smýval krev, která rychle kanula zpod obvazu.

"Je to nebezpečné zranění?" otázal se šeptem pan Mason.

"Kdepak - jenom škrábnutí! Nepoddávejte se tomu tolik, člověče, vzmužte se! Hned vám dojedu pro lékaře - doufám, že se ráno zas můžete vydat na cestu. Jano," pokračoval.

"Prosím?"

"Budete tady s tím pánem muset zůstat sama, hodinu nebo možná i dvě, a budete mu omývat krev, jestli mu ještě poteče, tak jako to dělám já. Když mu bude mdlo, dáte mu napít vody ze sklenice, která stojí tamhle na umyvadle, a přidržíte mu u nosu čpavou sůl. Nesmíte na něho promluvit ani slovo, ať se děje co chce - a - vy na ni také nesmíte mluvit, Richarde, je-li vám život drahý - jestli jen muknete - jestli se hnete - neručím za následky!"

Ten chudák znovu záupěl, ale vůbec si netroufal se pohnout, málem jako by ochrnul strachem, buď ze smrti, nebo z něčeho jiného. Pan Rochester mi dal do ruky houbu, zatím už nasáklou krví, a já jsem s ní dělala totéž co prve on. Chvilku mě pozoroval, pak řekl: "Pamatujte, žádné rozhovory!" a odešel z pokoje. Přepadl mě podivný pocit, když klíč zaskřípal v zámku a vzdalující se kroky utichly.

Tak vida - byla jsem zamčená v druhém patře, v jedné z těch tajuplných kobek, uprostřed noci; před očima jsem měla bledého zakrváceného muže, kterého jsem se musela dotýkat rukama, a hned vedle za dveřmi byla vražednice.

To jediné mě děsilo - všechno ostatní bych byla snesla, ale třásla jsem se při pomýšlení, že by se z těch dveří mohla na mne vyříti Lada Poolová.

Musela jsem vytrvat na svém místě. Musela jsem pozorovat ten strašidelný obličej - ty promodralé nehybné rty, které se nesměly rozevřít - ty oči chvíli zavřené, chvíli zas otevřené, chvílemi těkající po pokoji a chvílemi upřené na mne, ale stále tupě vytřeštěné hrůzou. Znovu a znovu jsem musela namáčet ruku v umyvadle s vodou a krví a smývat ten rudý pramének. Musela jsem to dělat v blikavém světle svíčky, která div neuhasínala - na starodávných zřasených drapériích kolem dokola se míhaly temné stíny, které pod závěsy velikánské staromódní postele až černaly, a podivně se kolísaly na dveřích velké skříně naproti mně - průčelí té skříně mělo dvanáct výplní a na každé byla jako v rámu namalovaná zakaboněná hlava jednoho apoštola; nad nimi se na skřini zdvihal ebenový kříž s umírajícím Kristem. Podle toho, jak se jednotlivé výplně střídavě ocitaly v komíhavém stínu nebo se zaleskly v blikavém světle, vystrčil na mne z výplně hlavu přísný vousatý léčitel Lukáš, či svatý Jan se splývavými zvlněnými vlasy, nebo zas ďábelský Jidáš, který chvílemi vypadal skoro jako živý, jako by se mi měl co chvíli zjevit sám Satan, ten arcizrádce, v podobě svého služebníka.

A přitom jsem musela nejen napínat zrak, ale i sluch - musela jsem číhat na každé hnutí té divoké šelmy či té posedlé ďáblem v jejím brlohu. Ale od chvíle, co odtamtud odešel pan Rochester, byla jako začarovaná; za celou noc jsem odtamtud jen třikrát po dlouhých přestávkách zaslechla zvuk - vrznutí podlahy, jak udělala krok, krátké jako by psi

zavrčení a chroptivé lidské záupění.

Mimoto mě znepokojovaly mé myšlenky. Jaký zosobněný zločin žije tady v tom odloučeném domě, že ho majitel nemůže ani vypudit, ani zkotit? - Jaké tajemství najednou uprostřed hluboké noci tehdy rozpoutalo požár, nebo prve zažiznilo po krvi? Jaký netvor s tváří a tělem obyčejné ženy vydává ty zvuky, někdy jako hlas výsměšného démona a jindy jako supa, který se vrhá na zdechlinu?

A jak se vlastně do těch hrůzných osidel zapletl muž, nad nímž se teď skláním - ten docela obyčejný, zamklý cizí muž - proč se právě na něj vrhla ta furie?

Co ho k tomu přimělo, že se vydal do téhle části domu tak pozdě v noci, kdy měl už dávno spát v posteli? Vždyť jsem slyšela, jak ho pan Rochester vedl do jednoho pokoje dole - co tu tedy pohledával? A proč je teď po tom úskočném přepadení tak zkotlý? Proč se tak klidně podrobil rozkazu pana Rochester, že musí být zticha, aby se neprozradil? Proč mu to vlastně pan Rochester nařídil?

Jeho host se stal obětí zuřivého útoku, i sám pan Rochester byl už jednou ohavným způsobem málem připraven o život, a přece chce oba ty pokusy utajit a ututlat, aby se na ně zapomnělo! Nakonec jsem pochopila, proč se Mason panu Rochesterovi podvolil - byl to netečný člověk, který úplně podlehl silné vůli toho druhého; přesvědčilo mě o tom těch několik slov, která mezi nimi padla.

Bylo zřejmé, že při jejich stycích se trpná povaha Masonova obvykle nechá i ovlivnit rázným a energickým panem Rochesterem. Ale proč se tedy pan Rochester tak zděsil, když se dověděl, že přijel Mason? Proč pouhé jméno tohotohle poddajného člověka - kterého prve dovedl jediným slovem zkotit jako malé dítě - proč ho před několika hodinami tak zdrtilo, jako když blesk zasáhne mohutný dub?

Nemohla jsem zapomenout, jak vypadal a jak byl bledý, když šeptal: "Jano, to je děsná rána - to je děsná rána, Jano!" Nemohla jsem zapomenout, jak se mu třásla ruka, když se mi opíral o rameno - jistě to není maličkost, jestliže to mohlo tolik zkrušit a rozrušit duševně tak silného a tělesně tak zdatného Fairfaxe Rochester.

"Kdy přijde, kdy jenom přijde?" křičelo to ve mně úzkostí, když se noc vlekla jako bez konce - když můj krvácející raněný slábl, sténal, omdlával - a den se neukazoval, pomoc nepřicházela. Už kolikrát jsem Masonovi přidržela k bílým rtům sklenici s vodou a dráždivou sůl k bledým nozdrám, ale zřejmě to nic nepomáhalo - tělesným či duševním utrpením, nebo ztrátou krve, možná i vším tím dohromady mu rychle ubývalo sil. Tolik sténal, zdál se tak slabý, roztěkaný a bezmocný, až jsem se bála, že snad umírá - a nesměla jsem na něho ani promluvit!

Svíčka nakonec dohořela a zhasla, a teprve pak jsem zpozorovala, že skulinami při okrajích záclon začíná pronikat kalné světlo - brzy se mělo rozednít. Za chvíli jsem slyšela v boudě na dvoře štěkat Hektora a má naděje oživila. Ne nadarmo - za pět minut zaskřípal klíč, zámek povolil a já jsem si uvědomila, že má noční hlídka končí. Nemohla trvat déle než dvě hodiny, ale mnohdy mi týden uběhl rychleji.

Do pokoje vstoupil pan Rochester a s ním lékař, kterého přivezl.

"Pospěšte si, Cartere," řekl mu. "Nepovolím vám víc než půl hodiny, a za tu dobu musíte mu ošetřit a obvázat ránu, dopravit ho dolů a dostat z domu."

"Myslíte, že se může vydat na cestu, pane Rochestere?" ° "Samozřejmě, vždyť to není nic vážného - je nervózní, potřebuje, aby se duševně vzpružil. Pusťte se do práce."

Pan Rochester odhrnul hustou záclonu a vytáhl roletu z rezného plátna, aby do pokoje mohlo co nejvíce denního světla; překvapilo mě to a potěšilo, když jsem viděla, že se už takřka úplně rozednilo a na východě se obloha začíná zbarvovat červánky. Pak přistoupil k Masonovi, s nímž se lékař už začal zabývat.

"Tak co, jak je vám, člověče?" zeptal se.

"Bojím se, že mi dala co proto," ozvala se chabě odpověď.

"Co vás to napadá! Jen odvalu! Za čtrnáct dní budete zas v nejlepšímu pořádku, ztratil jste jen trochu krve. Prosím vás, Cartere, uklidněte ho, že mu nehrozí nebezpečí!"

"To mohu na své svědomí," odpověděl Carter, který zatím odstranil obvazy.

"Škoda jen, že jsem se sem nedostal dřív, nebyl by tolik vykrvácel - ale co to?"

Na rameni je také tržná rána, nejen řezná. Tohle nevypadá jako zranění nožem - tady asi měly co dělat zuby!"

"Kousla mě," zabručel Mason. "Zahryzla se do mne jako tygřice, když jí Rochester vzal nůž."

"Neměl jste se dát, měl jste se s ní hned pustit do křížku," řekl pan Rochester.

"Copak bych s ní byl v té chvíli něco svedl?" namítl Mason. "Vždyť to bylo příšerné!" dodal a zachvěl se. "A vůbec jsem to nečekal - vypadala z počátku úplně klidně."

"Já jsem vás varoval," odpověděl pan Rochester. "Říkal jsem vám přece, abyste se měl na pozoru, jestli k ní půjdete. Mohl jste ostatně počkat do rána a měl jste mě vzít s sebou. Bylo to úplné šílenství, že jste se s ní chtěl setkat ještě v noci a sám."

"Myslel jsem, že bych mohl nějak prospět."

"Myslel jste! Myslel jste! To se ví! Dejte mi s tím pokoj, vždyť je to k zlosti".

Teď máte trest za to, že jste se neřídil mou radou, a patrně si ještě něco vytrpíte, tak už mlčím. Pospěšte si, Cartere, honem! Za chvíli vyjde slunce, a do té doby musí být z domu!"

"Hned, prosím, rameno už je obvázané. Ještě se musím podívat na tu ránu na ruce, tam ho asi také pokousala."

"Sála mi krev, řekla, že mi vysaje všechnu krev z těla," nařikal Mason.

Viděla jsem, že se pan Rochester zachvěl a obličej se mu podivně zkřivil, až znetvořil výrazem ošklivosti, hrůzy a nenávisti. Ale řekl přísně:

"Tak už mlčte, Richarde, na tom přece nezáleží, co žvanila, tak to neopakujte."

"Byl bych rád, kdybych to mohl zapomenout," odpověděl Mason.

"Jistě to zapomenete, až budete zase zpátky ve Spanish Town. Myslete si třeba, že už je mrtvá a v hrobě - nebo radši na

ni vůbec nemyslete."

"Na tuhle noc nikdy nezapomenu!"

"Zapomenete - jen se trochu vzmužte, člověče! Před dvěma hodinami jste myslel, že už je po vás, a vidíte, neztratil jste ani řeč. Tak! - Carter s vámi bude za chvíli hotov, a než se nadějete, dá vás zase do pořádku. Jano," (oslovil mě poprvé od té chvíle, co se vrátil) "tu máte klíč - je od mé ložnice dole; hned za ní je má oblékárna - dojděte tam a vezměte z nejhořejší zásuvky v prádelníku čistou košili a nákrčník a přineste je sem - ale honem!"

Odešla jsem, vyhledala jsem ve zmíněné zásuvce košili a nákrčník a vrátila jsem se s nimi.

"A teď obejděte postel a počkejte na druhé straně, dokud ho neustrojím - ale neodcházejte odtud, budu vás možná ještě potřebovat."

Poodstoupila jsem, jak řekl.

"Slyšela jste, Jano, že se dole už něco hýbe?" zeptal se mne za chvíli.

"Ne, všude bylo úplné ticho."

"Musíme vás dostat z domu opatrně, Dicku, bude to lepší jak pro vás, tak i pro tu ubožáčku tady vedle. Podařilo se mi udržet to v tajnosti dost dlouho a byl bych nerad, kdyby se to teď prozradilo. Tu máte, Cartere, pomozte mu do vesty. Kde jste nechal pláštěnku s kožešinou? Víím, že v tomhle zatraceném studeném podnebí vás nemohu bez ní poslat na cestu, třeba jenom jednu míli. Ve svém pokoji? - Jano, doběhněte do Masonova pokoje - je hned vedle mého - a přineste mu odtamtud pláštěnku."

Znovu jsem utíkala a zase jsem se vrátila s širokánskou pláštěnkou, podšitou a lemovanou kožešinou.

"Teď vás musím ještě pro něco poslat," řekl neúnávný pan Rochester. "Musíte dojít pro něco do mého pokoje. Díky bohu, že máte na nohou sametové trepy, Jano! Posla v klapavých dřevácích bych teď rozhodně nemohl potřebovat. Otevřete prostřední zásuvku v mém toaletním stolku a přineste mi malou lahvičku s kapkami a skleničku, kterou tam najdete - honem!"

Letěla jsem tam a zase zpět s žádanými věcmi.

"Dobře! Dovolím si teď, doktore, dát mu něco pro posílněnou, dělám to na svou odpovědnost. Je to na povzbuzení srdeční činnosti, dostal jsem to v Římě od jednoho italského šarlatána - vy byste ho jistě vykopli, Cartere. Musí se to užívat opatrně, ale někdy se to člověku hodí, jako třeba teď. Trochu vody, Jano!"

Podal mi maličkou skleničku a já jsem ji do poloviny naplnila vodou z láhve na umyvadle.

"To stačí - a teď navlhčete hubičku lahvičky."

Učinila jsem to - odměřil do skleničky dvanáct kapek červené tekutiny a podal ji Masonovi.

"Vypijte to, Masone, jste moc skleslý, tohle vás aspoň na hodinu vzpruží."

"Ale neublíží mi to? - Nepopálím se?"

"Pijte, pijte, honem!"

Mason uposlechl - viděl, že je zřejmě marné se zpěčovat. Byl už oblečený - stále ještě bledý, ale nebyl už zakrvácený. Když tu tekutinu polkl, nechal ho pan Rochester ještě tři minuty sedět, pak ho vzal pod paži a řekl:

"Teď se už jistě můžete postavit na nohy - zkuste to." -

Raněný vstal.

"Cartere, vezměte ho pod paži z druhé strany. Jen se vzmužte, Richarde - vykročte - tak!"

"Je mi líp," podotkl pan Mason.

"Jsem o tom přesvědčen. Jano, sejděte pěkně po špičkách před námi po zadních schodech, otevřete postranní vchod do domu - je zavřený jenom na petlici - a řekněte kočmu poštovního kočáru, který čeká někde na dvoře - vlastně ne, za vraty do dvora, nařídil jsem mu, že tam má počkat, aby kola nedrmčela na dlažbě - řekněte mu, aby se připravil, že už jdeme. A je-li dole už někdo vzhůru, Jano, zůstaňte pod schody a tiše zakašlete."

Bylo už půl šesté a slunce mohlo každou chvíli vyjít, ale v kuchyni bylo ještě tma a ticho. Postranní domovní dveře zavřené na petlici jsem otevřela co nejopatrněji, aby nevrzly - na dvoře bylo úplně ticho, ale vrata byla otevřena a hned za nimi stál poštovní kočár se zapřaženými koňmi a s kočím na kozlíku.

Přistoupila jsem k němu a řekla jsem mu, že pánové už jdou; přikývl. Potom jsem se bedlivě rozhlédla a napjala jsem sluch. Všechno ještě dřímalo v raném jitřním poklidu; v jídelně pro služebnictvo byly zatažené záclony na oknech; jen ptáčekové už začínali cvrlikat v sadě na stromech posetých bílými květy, jejichž větve se skláněly jako bílé věncové přes zeď na jedné straně dvora; v zavřených stájích se chvílemi ozvalo dupnutí kopyt kočárových koní - jinak bylo všude ticho.

Pánové vyšli z domu. Mason, jehož podpíral z jedné strany pan Rochester a z druhé lékař, šel zřejmě celkem bez námahy; pomohli mu do kočáru a Carter si sedl vedle něho.

"Dejte na něho pozor," řekl mu pan Rochester, "a nechte si ho u sebe, dokud nebude úplně v pořádku - za nějaký den se příjedu podívat, jak se mu daří. Jak je vám, Richarde?"

"Na čerstvém vzduchu je mi líp, Fairfaxi."

"Nechte vedle něho otevřené okénko, Cartere, naštěstí nefouká vítr. Sbohem, Dicku."

"Fairfaxi..."

"No, co ještě?"

"Postarejte se, aby na ni dali pozor, aby s ní zacházeli co nejšetrněji, ať -" umkl a rozplakal se.

"Dělám všechno, co mohu, dělám jsem to dosud a budu to dělat dál," odpověděl pan Rochester, přibouchl dvířka a povoz odjel.

"Ale dejž Bůh, aby to už jednou skončilo!" dodal pan Rochester, jak zavíral a zajišťoval břevnem těžká vrata do dvora. Potom pomalu a zamyšleně šel ke dvířkům ve zdi, která vedla do sadu. Domnívala jsem se, že mě už nepotřebuje, a chtěla jsem se vrátit do domu, ale zas na mne zavola: "Jano!" Stál v otevřených dvířkách a čekal na mne.

"Pojďte se chvíli projít na čerstvém vzduchu," řekl, "tam v domě je jako v žaláři: nemáte také ten pocit?"

"Vždyť je tak nádherně zařízený, pane Rochestere."

"Vaše nezkušené oči se dají obelstít pozlátkem," odpověděl. "Vidíte tam všechno čarovnými brýlemi a nedovedete rozeznat, že to pozlátko je jen přiklížené a ty hedvábné závěsy jsou jen pavučiny, že ten mramor je jen začouzený kámen a to leštěné dřevo jen staré haraburdí s oprýskaným nátěrem. Ale tady" (ukázal na listnatý oplocený sad, kam jsme vstoupili) "je všechno skutečné, krásné a čisté."

Pustil se po pěšince lemované přistřiženým zimostřezem; po jedné straně byly rozkvetlé jabloně, hrušky a třešně a po druhé záhon rozmanitých staromódních květin, fial, hvozdíků, prvosenek a macešek, mezi nimiž rostly šípkové růžičky, boží dřevce a různé vonné byliny. Bylo krásné jarní jitro a v sadě všechno svěží po střídavých dubnových lijácích a slunečných dnech; na obloze, zbarvené červánky, právě vycházelo slunce, ozařovalo prohnuté orosené větve ovocných stromů a prosvítalo pod ně na tiché pěšinky.

"Jano, chcete kytičku?"

Utrhl polorozvitou růži, která první rozkvetla na keři, a podal mi ji.

"Děkuji vám."

"Jak se vám dnes líbí východ slunce, Jano? Ty lehké obláčky vysoko na nebi, které se brzy rozplynou, jakmile se oteplí - to klidné ráno, ty vůně ve vzduchu?"

"Moc se mi to líbí."

"Byla to divná noc, že, Jano?"

"Ano, byla."

"Celá jste z toho pobledlá. Měla jste strach, když jsem vás nechal o samotě s Masonem?"

"Měla jsem strach, že by někdo mohl přijít ze zadního pokoje."

"Vždyť jsem zamkl dveře a klíč jsem měl v kapse. Byl bych moc nedbalý pastýř, kdybych nechal takovou ovečku - svou oblíbenou ovečku - bez ochrany u vlčího brlohu. Nemohlo se vám nic stát."

"Zůstane tady Lada Poolová dál, prosím?"

"Proč ne? Nelámejte si tím hlavu - přestaňte už na to myslet."

"Zdá se mi, že je váš život v nebezpečí, dokud je tu Lada."

"Nic se nebojte - však si dám pozor."

"A to nebezpečí, kterého jste se v noci obával, teď už minulo, pane Rochestere?"

"To nemohu zaručit, dokud Mason neodjede z Anglie, ale ani pak ne. Jano, já žiji jako na kůře sopky, která může každou chvíli puknout a vychrlít ohnivou lávu."

"Vždyť pan Mason se snad nechá přemluvit. Máte na něj zřejmě velký vliv - snad vám nikdy nic nevyvede naschvál, a vědomě by vám asi neublížil."

"To ne, Mason mi nevyvede nic naschvál a vědomě mi jistě neublíží - ale mohl by mi třeba ublížit nevědomky, mohl by mě jediným neopatrným slovem připravit ne-li o život, tedy jistě o štěstí."

"Řekněte mu tedy, aby byl opatrný - povězte mu, čeho se obáváte, a upozorněte ho, jak by mohl nebezpečí odvrátit."

Zasmál se jízlivě, chytil mě za ruku a honem ji zas pustil.

"Kdybych to mohl udělat, bylo by nebezpečí zažehnáno, vy naivko, přestalo by okamžitě existovat. Od té doby, co Masona znám, stačí jen mu říci: "Udělejte tohle," a on to udělá. V tomto případě mu však nemohu dát rozkaz, nemohu mu říci: "Střežte se mi ublížit, Richarde," protože je nezbytně nutné, aby neměl ani tušení, že by mi mohl ublížit. Tváříte se udiveně a budete se divit ještě víc. Jste přece má malá přítelkyně, že?"

"Ráda vám posloužím a poslechnu vás ve všem, co je správné."

"To je právě to - já vím. Vidím upřímné uspokojení v každém vašem hnutí a výrazu, ve vašich očích i ve vaší tváři, když mi v něčem pomáháte a snažíte se mi vyhovět - když pro mne a se mnou děláte něco, "co je správné," jak tak ráda říkáte. Kdybych vám přikázal, abyste udělala něco, co považujete za nesprávné, nerozběhla byste se na svých lehkých nohou, ani byste nehnula svými obratnými rukama, v očích by se vám nezablesklo a tvář by se vám neoživila. Má bledá přítelkyně by mi klidně řekla: "Ne, to je nemožné - nemohu to udělat, protože to není správné," a nedala by se pohnout ničím na světě, jako hvězda stálice. Vy také máte nade mnou moc a mohla byste mi ublížit - ale já si netroufám vám ukázat, kde jsem zranitelný, abyste mě jednou nebodla do srdce právě proto, že jste má opravdová přítelkyně."

"Jestli nemusíte mít z pana Masona větší strach než ze mne, nemůže se vám nic stát."

"Dejž Bůh, abyste měla pravdu! Tuhle je besídka, Jano, pojďte se tam posadit."

Besídka byla ve výklenku ve zdi, lemovaném břečťanem, a stála tam prostá venkovská lavička. Pan Rochester na ni usedl a nechal mi volné místo, ale zůstala jsem před ním stát.

"Sedněte si," řekl, "lavička je dost dlouhá, je tu místo pro oba. Vy si netroufáte sednout vedle mne? Je to snad nesprávné, Jano?"

Místo odpovědi jsem se posadila - měla jsem pocit, že by nebylo rozumné, kdybych odmítla.

"A teď, má malá přítelkyně, než slunce vypije rosu - dokud se všechny květy v tom starém Nadě neprobudí a nerozevrou, dokud ptáci nenakrmí svá mláďata potravou, kterou tady seženou, a rané včeličky nesebírají první náklad pelu - budu vám vyprávět příběh - a musíte si umět představit, že se něco takového stalo vám. Ale nejdřív se na mne podívejte a povězte mi, že má vaše duše pokoj, že se nebojíte, abych snad nechyboval, když vás tady zdržuji, nebo abyste snad nechybovala vy, když tu se mnou zůstáváte."

"Nebojím se, jsem úplně klidná."

"Tak dobrá, Jano - a teď si zavolejte na pomoc svou obraznost - představte si, že už nejste dobře vychovaná a ukázněná dívka, ale mladý divoch, kterého od dětství jen rozmazlovali. Představte si, že jste někde daleko v cizí zemi a že se tam dopustíte velice chybného kroku, ať jakéhokoli druhu a z jakýchkoli pohnutek - ale jeho následky vás pak

budou stíhat celý život a otráví vám pobyt na zemi. Pamatujte, neříkám zločinu - nemám na mysli prolitou krev nebo jiné podobné provinění, pro které může být pachatel stíhán podle zákona - řekl jsem chybného kroku. Jeho následky jsou pro vás nakonec úplně nesnesitelné a vy se snažíte, abyste se jich zbavila. Sáhnete k neobvyklým opatřením, která nejsou nezákonná ani trestná. Ale přesto hrozně trpíte dál, protože vás opustila veškerá naděje na samém prahu života - slunce se vám zatmělo v pravé poledne a vy víte, že to tak potrvá až do jeho západu. Vaše paměť se žije jen trpkými a hanebnými vzpomínkami; bloudíte z místa na místo a hledáte klid ve vyhnanství a štěstí v rozkoši - ve smyslné rozkoši, s níž srdce nemá nic společného, která otupuje mozek a ochrnuje cit. Po letech dobrovolného vyhnanství se vrátíte s unaveným srdcem a vyprahlou duší; seznámíte se s novým člověkem - jak a kde, na tom nezáleží; naleznete v tom cizím člověku mnoho dobrých a ryzích vlastností, jaké jste dvacet let hledala a s jakými jste se ještě nikdy nesetkala - jsou úplně svěží, zdravé, bez příměsí a bez poskvrny. Ve společnosti toho člověka znovu ožíváte, okříváte - cítíte, že se vám navrací lepší časy, ušlechtilější touhy a čisté city; přejete si začít život znovu a strávit dny, které vám zbývají, způsobem důstojnějším bytosti s nesmrtelnou duší. Abyste toho dosáhla, jste přece oprávněna nedbat na překážky, jaké vám staví do cesty vžitý obyčej -

"pouhý konvenční závazek, který vaše svědomí neschvaluje a váš rozum neuznává?"

Umlkl a čekal na odpověď - co jsem mu měla říci? Ó, kéž by mi nějaký dobrý duch našeptal rozumnou a uspokojivou odpověď! Marná touha! Západní vítr ševalil v břečťanu kolem mne, ale žádný laskavý Ariel mu nepropůjčil svůj dech, aby ke mně mohl promluvit - v korunách stromů zpívali ptáci, ale jejich líbezný zpěv mi byl nesrozumitelný.

Pan Rochester mi znovu předložil svou otázku:

"Smí ten zbloudilý a hříšný člověk, který hledá pokoj duše a činí pokání, jednat bez ohledu na to, co řekne svět, je oprávněný všemu navzdory k sobě "připoutat tu jemnou, spanilou, čistou cizí duši, aby našel klid a nový, život"?" Odpověděla jsem mu: "Pokoj duše a polepšení zbloudilého hříšníka by neměly nikdy být závislé na jeho bližním. Lidé jsou smrtelní, i filozofům jejich moudrost někdy selže a křesťané také mohou sejít na scestí. A proto, jestliže někdo z vašich známých zbloudil a trpí, poraďte mu, že musí hledat sílu, aby se polepšil, "a hojivou útěchu někde výš než u svých bližních."

"Ale potřebuje nástroj - nástroj! Bůh pomáhá i tím, že někdy sešle nástroj. Já sám - mluvím k vám teď bez podobenství - jsem vedl požitkářský, zhýralý a potulný život, a jsem přesvědčen, že jsem našel nástroj, s jehož pomocí bych se vyléčil, kdyby -"

Zarazil se - ptáci prozpěvovali dál, listy tiše šelestily. Bylo mi to až divné, že nepřestanou zpívat a šelestit, aby vyslechli to přerušené doznání; jenže by museli čekat celé minuty - tak dlouho se protáhlo to mlčení. Nakonec jsem pozdvihla oči k otálejícímu mluvčímu - hleděl na mne dychtivě.

"Malá přítelkyně," řekl docela jiným hlasem - a s vyměněným výrazem v obličeji, který už nebyl ani trochu mírný a vážný, ale příkrý a posměšný -

"jistě jste si povšimla mé něžné náklonnosti k slečně Ingramové. Co myslíte - kdybych se s ní oženil, mohl bych začít nový život a vymstil bych se svému osudu?"

Poté ihned vstal, přešel po pěšince až na druhý konec, a když se vrátil, bručel si tiše nějaký popěvek.

"Jano, Jano," řekl a sklonil se nade mnou, "jste po té probdělé noci tak bleďá - neproklínáte mě, že ruším váš klid?"

"Jak bych vás mohla proklínat?"

"Potvrďte to tím, že mi podáte ruku. Vy máte studené prsty! V noci byly teplejší, když jsem je držel v ruce na prahu toho tajuplného pokoje. Jano, kdy se mnou zas budete bdít?"

"Vždycky, když vám budu moci být nějak užitečná."

"Například tu noc před mou svatbou! Víím, že jistě nebudu moci spát. Slíbíte mi, že budete se mnou bdít? Vám mohu povídat o své krasavici, protože jste ji viděla a znáte ji."

"Prosím."

"Takových je málo, vidíte, Jano?"

"Snad."

"Je to pašačka - opravdu pašačka, Jano! Velká, snědá, pěkné poprsí - a vlasy zrovna takové, jaké asi měly dámy v Kartágu. Pro pána! Dent a Lynn už jsou ve stájích! Jděte přes sad, tamhleťmi vrátky."

Rozešli jsme se každý opačným směrem a slyšela jsem ho na dvoře, jak vesele říká:

"Mason si ráno přivstal z vás nejdřív - odjel, ještě než vyšlo slunce. Musel jsem vstávat ve čtyři, abych se s ním rozloučil."

Kapitola 21.

Předtuchy jsou divná věc, tak jako sympatie, tak jako znamení - a všechny tři dohromady jsou tajemství, k němuž lidstvo dosud nenalezlo klíč. Jakživa jsem se předtuchám nesmála, protože jsem je sama mívala, a podivné. Věřím i v sympatie (například mezi příbuznými, kteří dlouho žijí odloučeně daleko od sebe a jsou si úplně odcizeni, přestože se hlásí k společnému rodu, od něhož každý z nich odvozuje svůj původ), jejichž působení se vymyká lidskému chápání. A znamení - copak my víme - jsou třeba jen důkazy, že příroda cítí s člověkem.

Když jsem byla malá, teprve šestiletá, slyšela jsem jednou večer, jak Bětuška Leavenová řekla Martě Abbotové, že se jí zdálo o děťátku, a takový sen je určité znamení, že člověka nebo někoho z rodiny čekají trampoty. Už bych na ten její výrok možná dávno zapomněla, kdyby nebyla bezprostředně následovala událost, která způsobila, že mi nesmazatelně utkvěl v paměti. Nazítří totiž Bětušku povolali domů k úmrtnímu loži její malé sestřičky.

V posledních dnech jsem si její výrok a tu událost často připomínala, protože celý týden neminula snad ani jediná noc,

aby se mi nezdálo o dětátku - jednou jsem je chovala v náručí, jindy houpala na klíně, někdy jsem se na ně dívala, jak si hraje na trávníku s chudobkami nebo zas jak se ručičkami šplouchá v potůčku. Jednou naříkalo, příště se smálo; jednou se ke mně tisklo, jindy přede mnou utíkalo. Ale ať bylo v smutné či veselé náladě a ať mělo jakoukoli podobu, zjevovalo se mi sedm nocí za sebou pokaždé, jakmile jsem se octla v říši spánku.

To ustavičné opakování téže představy - to divné navrácení téhož obrazu se mi nelíbilo a vždycky, když se přiblížil čas jít spát a měla jsem to zjevení znovu "u spatřit, bývala jsem z toho znervóznělá. Když mě tehdy v měsíčné noci vylekal výkřik, také jsem dlela ve společnosti dětského přízraku - a nazítří odpoledne mi paní Fairfaxová vzkázala, abych přišla dolů do jejího pokoje, že tam na mne někdo čeká. Když jsem tam vstoupila, uviděla jsem muže, který vypadal jako panský sluha - byl v hlubokém smutku a držel v ruce klobouk ovinutý pruhem černého krepu.

"Vy se na mě asi už nepamatujete, slečno," řekl a vstal, jakmile jsem vešla do pokoje. "Jmenuju se Leaven - byl jsem kočím u paní Reedové v Gatesheadu, když jste tam žila, je to už osm devět let, a jsem tam pořád."

"Dobrý den, Roberte! Pamatuji se na vás moc dobře, vždyť jste mě někdy nechával jezdit na hnědém poníku slečny Jiřiny. Jak se daří Bětušce? Vy jste se s ní přece oženil, že?"

"Ano, slečno - žena je zdravá a čilá, děkuju za optání. Asi před dvěma měsíci se nám narodilo dětátko - máme teď už tři - a matka i dítě se mají k světu."

"A jak se daří paní Reedové a její rodině, Roberte?"

"Je mi líto, slečno, že vám o nich nemohu dát lepší zprávy. Daří se jim teď moc zle - mají velké trápení."

"Doufám, že nikdo neumřel," řekla jsem a pohlédla na jeho černé šaty. Také se podíval na krep na klobouku a odpověděl:

"Včera týden umřel pan Jan ve svém bytě v Londýně."

"Pan Jan?"

"Ano."

"A jak to nese jeho matka?"

"Víte, slečno Eyrová, tohle není jen tak obyčejné neštěstí. Pan Jan žil náramně divoce, poslední tři roky se moc divně spouštěl, a jeho smrt byla pro ni zlá rána."

"Slyšela jsem od Bětušky, že nevedl moc pěkný život."

"Pěkný! Horší nemohl vést! Promrhal své zdraví a jmění v moc špatné společnosti mužů a žen. Nadělal dluhy a dostal se do vězení - matka mu odtamtud pomohla, ale jakmile byl na svobodě, vrátil se zas k svým bývalým kamarádům a návykům. Neměl dobrou hlavu a ti darebáci, s kterými se stýkal, dovedli tak zneužívat jeho hlouposti, že to svět neviděl. Asi před třemi nedělemi přijel do Gatesheadu a chtěl, aby mu paní upsala celý majetek: Paní to odmítla, protože jí svým výstředním životem připravil o spoustu peněz - vrátil se tedy zas do Londýna a pak jsme dostali zprávu, že je mrtvý. Ví Bůh, jak umřel - prý se snad zabil."

Mlčela jsem - byla to strašná novina. Robert Leaven pokračoval: "Paní už nějaký čas postonávala, v poslední době dost ztloustla a to jí nesloužilo, a když přišla o peníze, měla strach, že bude chudá, moc se proto soužila. Zpráva, že pan Jan umřel a jak umřel, přišla úplně náhle a paní z toho ranila mrtvice. Tři dni nemohla vůbec mluvit, ale v úterý se zdálo, že jí je o hodně líp, že by chtěla něco říct, pořád dávala mé ženě nějaké znamení a něco mumlala. Ale teprve včera ráno Bětuška porozuměla, že se paní Reedová pokouší vyslovit vaše jméno, a nakonec ze sebe dostala slova: "Přiveďte mi Janu - dojeďte mi pro Janu Eyrovou, chci s ní mluvit: Bětuška říká, že to paní Reedová možná nemá v hlavě v pořádku a že to snad ani nemíní doopravdy. Ale pověděla o tom slečnám Reedovým a radila jim, aby pro vás poslaly. Slečny s tím nejdřív otálely, ale paní Reedová začínala být moc nepokojná a tak často volala „Jano, Jano!“, až to slečny nakonec udělaly. Odjel jsem z Gatesheadu už včera, a jestli se můžete tak rychle připravit na cestu, slečno, vzal bych vás zítra časně ráno s sebou."

"Ano, Roberte, budu připravena - myslím, že bych měla jet."

"Taky myslím, že byste měla, slečno. Bětuška říká, že jistě neodmítnete. Ale budete si snad nejdřív muset říct o dovolenou, ne?"

"Ano, a udělám to hned." Dovedla jsem ho do čeledníku, kde jsem ho dala na starost Janovi a jeho ženě, a šla jsem hledat pana Rochestera.

Nenalezla jsem ho v žádném pokoji v přízemí; nebyl na dvoře, ani ve stájích, ani v parku. Ptala jsem se paní Fairfaxové, zda ho neviděla. "Ano," odpověděla, "myslím, že hraje kulečnick se slečnou Ingramovou." Pospíšila jsem si tedy do kulečnickového sálu, odkud se ozýval klapot koulí a hlasný hovor, protože tam mimo pana Rochestera a slečny Ingramové hrály kulečnick i obě slečny Eshtonovy se svými citeli. Bylo k tomu zapotřebí dost velké odvahy, měla-li jsem je z tak zajímavé hry vyrušit, ale nemohla jsem s tou důležitou věcí otálet, a proto jsem šla rovnou k panu Rochesterovi, který stál vedle slečny Ingramové. Když jsem se přiblížila, obrátila se a povýšeně si mě změřila, jako by se její oči ptaly:

"Co tu zas chce, ta dotěrná osoba?", a když jsem pana Rochestera tiše oslovila jménem, udělala rukou pohyb, jako by mě chtěla vykázat ze dveří. Ještě dnes si pamatuji, jak v té chvíli vypadala - byla až nápadně půvabná.

Měla na sobě ranní úbor z blankytného krepu a ve vlasech provlečený pruh azurového gázu. Obličej měla oživený hrou a jeho pyšný výraz nezastřela ani vydrážděná zlost.

"Ta osoba vám něco chce," řekla a pan Rochester se otočil - chtěl vědět, kdo "ta osoba" je. Podivně se usklíbl - často se tvářil tak divně a záhadně - hodil tágo na stůl a vyšel za mnou ze sálu.

"Co je, Jano?" zeptal se opřený zády o dveře učebny, které napřed zavřel.

"Buďte tak laskav, pane Rochestere, potřebuji dovolenou na jeden nebo na dva týdny."

"Nač? - Kam chcete jet?"

"Na návštěvu k nemocné dámě, která pro mne poslala."

"K jaké nemocné dámě? - Kde je?"

"V Gatesheadu v xx hrabství."

"V xx hrabství? Vždyť je to odtud sto mil! Kdo to může být, že si posílá pro lidi, aby za ní jezdili takovou dálku?"

"Jmenuje se Reedová - paní Reedová."

"Reedová z C'Jatesheadu? Tam býval jeden Reed, byl to soudce."

"Ta dáma je vdova po nebožtíku panu Reedovi."

"A co s ní máte společného? Jak se s ní znáte?"

"Pan Reed byl můj strýc - mamčin bratr."

"Dejte pokoj! Nikdy jste mi to neřekla, vždycky jste tvrdila, že nemáte žádné příbuzné."

"Takové, kteří by se ke mně hlásili. Pan Reed je mrtvý a jeho žena se mne zřekla."

"Proč?"

"Protože jsem byla chudá, byla jsem jí na obtíž a neměla mě ráda."

"Ale po Reedovi přece zůstaly děti, ne? Máte tedy bratrance a sestřenice? Sir Jiří Lynn včera mluvil o nějakém Reedovi z Gatesheadu - říkal, že patřil k největším londýnským darebákům, a Ingram si vzpomněl na nějakou Jiřinu Reedovou, také odtamtud, která loni nebo předloni vzbudila v Londýně velký obdiv, jak byla krásná."

"Jan Reed je také mrtvý, přivedl se na mizinu a byl by málem ožebračil celou rodinu - spáchal prý sebevraždu. Ta zpráva jeho matku tak zdrtila, že ji ranila mrtvice."

"A co jí tam budete platná? Vždyť je to nesmysl, Jano! Mne by jakživo ani nenapadlo jezdit sto mil daleko za starou paní, která bude možná mrtvá, než tam dojedete. A ještě k tomu se vás zřekla, jak jste se zmínila."

"Ano, ale to bylo už dávno a tehdy žila v docela jiných poměrech. Neměla bych klid, kdybych jejímu přání nevyhověla."

"Jak dlouho se tam chcete zdržet?"

"Co nejméně."

"Slibte mi, že se tam zdržíte jen týden -"

"Udělal bych líp, kdybych vám to neslibovala - možná že bych musela slib zrušit."

"Slibte mi aspoň, že se určitě vrátíte, že se pod žádnou záminkou nedáte přemluvit, abyste u ní zůstala nadobro."

"Ó ne! Vráťím se určitě, jestli všechno dobře dopadne."

"Kdo s vámi pojede? Nemůžete přece jet tak daleko sama."

"Poslala pro mne kočího."

"Je to spolehlivý člověk?"

"Ano, je u nich už deset let."

Pan Rochester chvíli uvažoval. "A kdy chcete jet?"

"Zítra časně ráno."

"No, budete přece potřebovat nějaké peníze - bez peněz se nemůžete vydat na cestu, a jistě jich moc nemáte, vždyť jste ještě nedostala plat. Kolik máte vůbec peněz, Jano?" otázal se s úsměvem.

Vytáhla jsem peněženku - byla hubená. "Pět šilinků." Vzal mi peněženku z ruky, vysypal si mé úspory na dlaň a tiše se uchichl, jako by ho bavilo, že jsou tak skrovné. Za chvíli vytáhl náprsní tobolek. "Tu máte," řekl a podal mi bankovku - bylo to padesát liber, a byl mi dlužen jen patnáct. Řekla jsem mu, že nemám nazpět.

"Nechci nic nazpět, vždyť to víte. Vezměte si svůj plat."

Odmítla jsem přijmout víc, než mi patřilo. Nej dřív se zamračil, ale pak se zdálo, jako by si na něco vzpomněl, a řekl:

"Správně! Správně! Udělám líp, když vám to všechno nedám - kdybyste měla padesát liber, nevrátila byste se třeba ani za tři měsíce. Tu máte deset - to vám stačí až až, ne?"

"Ano, ale takhle mi zůstanete pět liber dlužen."

"Přijďte si pro ně - máte u mne čtyřicet liber."

"Dovolte, pane Rochestere, abych se vám při téhle příležitosti zmínila ještě o jedné věci."

"Je to něco důležitého? Mluvte, jsem zvědavý, co to je."

"Rozuměla jsem vám dobře, když jste říkal, že se budete brzy ženit?"

"Ano. Co na tom?"

"V tom případě byste měl poslat Adélku do školy - jistě uznáte, že to bude nutné."

"Abych ji odklidil z cesty své budoucí ženě, která by ji možná příliš utiskovala, že? To je docela rozumný návrh, jistě: Adélku budu muset poslat do školy, jak říkáte, a vás samozřejmě - ke všem čertům, ne?"

"To doufám ne, ale budu si muset hledat místo někde jinde."

"To by tak scházelo!" zvolal s hrozně podivným, posměšným tónem v hlase a úšklebkem v obličeji. Na chvíli se na mne zadíval.

"Chcete patrně poprosit paní Reedovou nebo její slečny dcery, aby vám nějaké místo našly, ne?"

"To ne, s těmi příbuznými nejsem tak zadobře, nemám právo žádat je o takovou laskavost - ale dám si inzerát do novin."

"Já vás poženu do horoucích pekel!" zabručel. "Opovažte se inzerovat! Škoda, že jsem vám místo těch deseti liber nedal jen jednu. Vraťte mi devět liber, Jano, já je potřebuji."

"Já také, pane Rochestere," odpověděla jsem a schovala jsem ruku s peněženkou za zády. "Rozhodně se nemohu bez těch peněz obejít."

"Vy malá drzgrešle!" řekl. "Jak mi můžete odmítnout žádost o peníze? Vraťte mi tedy aspoň pět liber, Jano!"

"Ani pět šilinků, ani pět pencí."

"Tak mi ty peníze aspoň ukažte."

"Kdepak, vám není co věřit."

"Jano."

"Prosím?"

"Jedno mi slibte!"

"Slíbím vám všechno, pokud to budu moci splnit."

"Že nebudete inzerovat a že to svěříte mně, abych vám našel nové místo."

Najdu vám je včas."

"To budu ráda, jestli mi zase slíbíte vy, že mě a Adélku včas odklídíte do bezpečí, než sem vkročí vaše budoucí žena."

... "Dobrá! Dobrá! Dávám vám své slovo. Jedete tedy zítra?"

"Ano, časně ráno."

"Přijdete po večeři do salónu?"

"Ne, musím se připravit na cestu."

"Musíme se tedy na krátký čas rozloučit?"

"Asi ano."

"Jak se vlastně lidé loučí? Co při tom dělají, Jano? Poučte mě, já se v tom moc nevyznám."

"Řeknou si sbohem nebo na shledanou, co se jim víc líbí."

"Tak to řekněte."

"Sbohem, pane Rochestere - prozatím."

"A co mám říci já?"

"Totéž, jestli chcete."

"Sbohem, slečno Eyrová - prozatím."

"A to je všechno?"

"Ano."

"Mně se to zdá skoupé a chladné a nepřívětivé. Mně by se líbilo něco jiného - měl by se k tomu přidat nějaký malý obřad. Například by si lidé mohli podat iruku - ale ne, ani to by mě neuspokojilo. Vy mi tedy jen řeknete sbohem, Jano, 'a nic víc?'"

"Vždyť to snad stačí - jedním srdečným slovem se dá vyjádřit zrovna tolik dobré vůle jako spoustou slov."

"Pravděpodobně, ale zní to prázdně a chladně - takové 'sbohem'."

"Jak dlouho tak hodlá stát, opřený zády o dveře?" pomyslila jsem si. "Chtěla bych už začít balit." Zazvonilo k večeři a najednou vzal nohy na ramena, bez jediného slova. Toho dne jsem ho už neviděla a ráno jsem odjela, ještě než vstal. Přijela jsem k bráně Gatesheadu kolem páté odpoledne - prvního května - a nejdřív jsem šla do vrátnice. Bylo tam velice čisto a pěkně uklizeno: okna zdobily bílé záclonky, podlaha byla bez poskvrny, mřížka a nářadí u krbu byly vyleštěné a jasně tam hořel oheň. Bětuška seděla před krbem a kojila své novorozené a v koutě si tiše hrál malý Robert se sestřičkou.

"Bůh vám žehnej! - Já jsem věděla, že přijedete!" zvolala paní Leavenová, jakmile jsem vstoupila.

"Už jsem tady, Bětuško," řekla jsem a políbila jsem ji. "Doufám, že jsem nepřišla pozdě. Jak se daří paní Reedové? - Doufám, že je naživu."

"Ano, je - a docela při vědomí, zdá se, že se nějak sebrala. Doktor říká, že by mohla vydržet ještě jeden nebo dva týdny, ale myslí, že se po té mrtvici už asi nevzpamatuje."

"Mluvila o mně v poslední době?"

"Ještě dnes ráno, tolik si přála, abyste přijela - ale teď spí, aspoň před deseti minutami spala, když jsem u ní byla. Obyčejně leží celé odpoledne jako omráčená, až večer mezi šestou a sedmou se probudí. Nejdřív si tady snad hodinu odpočnete, slečno, ne? Půjdu pak s vámi."

Přišel Robert a Bětuška položila spící děťátko do kolébky a šla ho přivítat; potom na mne naléhala, abych odložila klobouk a vypila si trochu čaje - řekla, že jsem bledá a vypadám unaveně. Ráda jsem přijala její pozvání, a když mi odkládala pláštěnku a klobouk, podvolila jsem se jí zrovna tak trpně, jako když mě svlékala v dětství.

V paměti se mi rychle rojily vzpomínky na staré časy, když jsem pozorovala její čilé přípravy - jak stavěla na podnos své nejlepší porcelánové šálky, jak krájela chléb, opékala jej k čaji a mazala máslem a přitom občas vrazila malému Robertovi či Janičce facku nebo štulec, tak jako v dřívějších dobách mně. Bětuška byla pořád stejně popudlivá, hbitá a hezká.

Chtěla jsem si k čaji přisednout ke stolu, ale přikázala mi, abych se ani nehýbala, zrovna tak rázně, jako to dělávala kdysi. Řekla, že si musím čaj vypít u krbu, a postavila přede mne okrouhlý stolec, na který dala podnos s šálkem a talířkem, na němž byl suchar, tak jako mi v dětském pokoji tajně předkládala na mé židličce nějakou lahůdku, kterou pro mne někde štípla; nu já jsem se usmívala a poslušně jsem se jí podvolila, tak jako v minulých dobách.

Chtěla vědět, zda jsem v Thornfieldu šťastna a zda tam mám hodnou paní; když jsem jí řekla, že tam je jen pán domu, chtěla zase slyšet, je-li to milý pán a jestli se mi líbí. Řekla jsem jí, že je dost ošklivý, ale velice slušný, že se mnou jedná vlídně a že jsem spokojena. Potom jsem jí líčila veselou společnost, která je tam v poslední době na návštěvě, a Bětuška mému podrobnému vyprávění naslouchala se zájmem, protože si v takových věcech moc libovala.

Hodina nám rychle uběhla při tom povídání a Bětuška mi zas podala pláštěnku i klobouk a vyprovodila mě z vrátnice do domu. Právě tak mě vyprovázela téměř už před devíti roky, kdy jsem se ubírala z domu po cestě, po níž jsem se s ní k němu blížila. Opouštěla jsem ten nehostinný dům někdy v lednu - ještě za tmy, bylo tak mlhavé a sychravé ráno - zoufalá, se zatřepkým srdcem - s pocitem psance, takřka zatracence - a měla jsem nalézt studené útočiště v Lowoodu, tak dalekém a nezbádaném. Ten nehostinný dům přede mnou vyvstal znovu - mé vyhlídky byly dosud nejasné, srdce mě stále bolelo. Stále jsem se ještě cítila na světě jako tulačka, ale měla jsem větší důvěru v sebe a ve své schopnosti a nedrtl mě už tolik strach z útisku. Rána, kterou mi způsobily krivdy, nebyla už otevřená - úplně se zatím zacelila a plamen vzdoru ve mně vyhasl.

"Půjdete napřed do pokoje, kde se snídá," řekla Bětuška, když vstoupila přede mnou do haly. "Slečny tam teď asi budou."

Za chvíli jsem se v tom pokoji octla. Každý kousek nábytku tam vypadal zrovna tak jako toho dne, kdy jsem byla ráno představena panu Brocklehurstovi, a před krbem ležel tentýž kobereček, na němž tehdy stál. Pohlédla jsem na knihovnu a zdálo se mi, že tam vidím dva svazky Bewickových Britských Ptáků na obvyklém místě ve třetí polici a hned nad nimi vedle sebe Gulliverovy cesty a Tisíc a jednu noc. Neživé věci se tam nezměnily, ale živé osoby nebyly k poznání.

Spatřila jsem dvě dívky: jednu hodně velikou, téměř tak jako slečna Ingramová - ale velice hubenou, se zažloutlou pleť a přísným obličejem. Vypadala skoro asketicky, a ještě to zdůrazňovaly nesmírně jednoduché černé soukenné šaty s rovnou sukní a naškrobeným plátěným límečkem, vlasy hladce sčesané ze skrání a mnišská šňůra ebenových korálků, na níž byl zavěšen krucifix. Byla jsem přesvědčena, že to je Eliška, ačkoli jsem v tom podlouhlém bezbarvém obličejí nemohla takřka ani rozeznat její dřívější podobu.

Druhá byla určitě Jiřina, ale nikoli ta, jak jsem se na ni pamatovala - štíhlé jedenáctileté děvčátko, křehké jako víla. Tohle byla úplně rozkvetlá, hodně obtloustlá slečna s pleť světle zbarvenou jako vosková panna, s hezkým pravidelným obličejem, unylýma modrýma očima a žlutými vlasy stočenými v prstencích. Měla také černé šaty, ale docela jinak ušité než její sestra - mnohem krásnější a slušivější - přesně podle módy, kdežto její sestra byla oblečená jako puritánka.

Každá sestra měla nějaký matčin rys - ale jen jediný. Hubená a bledá starší dcera měla matčiny chladné oči jako topasy a kvetoucí a bujně vyvinutá - mladší dívka zas měla její silnou dolní čelist a bradu, snad v trochu jemnějším vydání, ale stejně dodávala nevýslovně tvrdý výraz jejímu jinak kyprému, až rozkošnickému obličejí.

Když jsem vstoupila do pokoje, obě dívky vstaly, aby mě přivítaly, a obě mě oslovily "slečno Eyrová". Eliška mě pozdravila stručně a příkře, bez úsměvu - pak se zas posadila, upřeně se zadívala do ohně a patrně na mne docela zapomněla. Jiřina k pozdravu připojila několik obvyklých otázek, jakou jsem měla cestu, všedních poznámek o počasí a podobně, pronesených hodně unylým tónem; při tom si mě několikrát úkosem změřila od hlavy až k patě - přejela pohledem záhyby mé šedohnědé merinové pláštěnky, nebo jím zas utkvěla na jednoduché ozdobě mého prostého klobouku. Dívky dovedou člověku dát pozoruhodným způsobem najevo, že se jim zdá směšný, a nemusí to ani říkat nahlas.

Jejich smýšlení je jasně vyjádřeno v povýšeném výrazu tváře, chladném chování a lhostejném tónu hlasu a nemusí se vůbec prozradit přímo hrubým slovem nebo činem.

Jenže takové ušklibání, ať tajené nebo zjevné, už na mne neúčinkovalo tak jako kdysi. Když jsem tam seděla mezi svými sestřenicemi, byla jsem až překvapena, jak lehce dovedu snášet úplnou nevšímavost jedné a takřka jízlivou pozornost druhé - Eliščin chování mě nepokořovalo a Jiřinino mě nedráždilo. To proto, že jsem měla o čem přemýšlet - že za několik posledních měsíců se ve mně rodmýchaly mnohem mocnější city, než jaké ve mně mohly vzbudit ony - že jsem zakusila mnohem prudší bolesti a opravdovější radosti, než jaké mi ony byly schopny způsobit - a tak jejich strojené chování ve mně nevyvolávalo ani dobré pocity, ani zlé.

"Jak se daří paní Reedové?" zeptala jsem se za chvíli a klidně jsem pohlédla na Jiřinu - pokládala za vhodné zatvářit se při té otázce zaraženě, jako by to byla nějaká nečekaná opovržlivost.

"Paní Reedové? Á, vy myslíte mamá! Je na tom moc špatně, pochybuji, že byste ji mohla ještě večer vidět."

"Byla bych vám velmi vděčná," řekla jsem jí, "kdybyste se laskavě podívala nahoru a řekla jí, že jsem přijela."

Jiřina sebou málem škubla a zděšeně vyvalila modré oči. "Vím, že si moc přála mě uvidět," dodala jsem, "a proto bych ji nerada odpírala splnění toho přání déle, než je nezbytně třeba."

"Mamá nemá ráda, když ji večer někdo vyrušuje," podotkla Eliška. Za chvíli jsem vstala, klidně jsem bez vyzvání odložila klobouk a rukavice a řekla jsem, že se půjdu podívat za Bětuškou - která byla v kuchyni, jak jsem se domnívala - a že ji požádám, aby zjistila, zda má paní Reedová chuť promluvit se mnou ještě dnes večer nebo ne. Odešla jsem z pokoje, vyhledala jsem Bětušku, poslala jsem ji k paní Reedové a přikročila jsem k dalším opatřením. Dříve jsem se zpupným chováním obyčejně nechala zastrašit: kdyby se mi bylo před rokem dostalo v Gatesheadu takového uvítání jako tentokrát, byla bych se rozhodla, že odtamtud hned ráno zas odjedu - ale v té chvíli jsem ihned pochopila, že by to bylo pošetilé. Jela jsem sto mil, abych se s tetou setkala, a musím u ní zůstat dokud jí nebude líp - nebo dokud neumře; pyšného a hloupého chování jejích dcer si nesmím všínat, nesmí mi na něm záležet. Obrátila jsem se tedy na hospodyně, požádala jsem ji, aby mi přikázala pokoj, řekla jsem jí, že se pravděpodobně zdržím na návštěvě jeden nebo dva týdny, pak jsem si dala odnést do pokoje svůj kufr a šla jsem se tam podívat, ale na schodech jsem potkala Bětušku.

"Paní nespí," řekla. "Už ví, že jste tady - pojdte se mnou, uvidíme, jestli vás pozná."

Nepotřebovala jsem, aby mě dovedla do pokoje, který jsem tak dobře znala..."

- kam jsem si v dřívějších dobách musela tak často chodit pro potrestání nebo pokárání. Předběhla jsem Bětušku a tiše jsem otevřela dveře; rozsvícená lampa už na stole byla zastíněná, začínalo se už stmívat. Byla tam táž velká postel se čtyřmi sloupky a jantarově žlutými závěsy jako kdysi, i toaletní stolek, lenoška a u ní podnožka, před kterou jsem si musela snad stokrát kleknout a prosit za odpuštění všelijakých provinění, jichž jsem se nedopustila. Pohlédla jsem do kouta, zda v šeru uvidím kdysi obávanou štíhlou metlu, která tam tehdy číhala, aby se na mne vyřítla jako šotek a rozšlehala mi roztfesenou dlaň nebo cukající se šíjí. Přiblížila jsem se k posteli, rozhrnula jsem závěsy a sklonila jsem se nad vysoko nastlanými poduškami.

Zapamatovala jsem si dobře tvář paní Reedové a dychtivě jsem pátrala po její známé podobě. Je dobře, že čas tlumí pomstychtivost a umlčuje nutkání zlosti a odporu. Odešla jsem kdysi od té ženy s hořkostí a nenávistí, a když jsem se k ní vrátila, nepocíťovala jsem nic než trochu soustrasti s jejím velkým utrpením, a silnou touhu zapomenout a odpustit všechny křivdy - smířit se s ní a přátelsky si s ní stisknout ruku.

Ta známá tvář tam byla - přísná a neúprosná jako vždycky - i to zvláštní oko, které nic nemohlo obměkčit - a

povytažené, velitelské, pánovité obočí.

Tak často se na mne výhružně a nenávisťně mračilo! Vzpomínky na hrůzy a utrpení v dětství prudce ožily, jakmile jsem se zadívala na tu tvrdě narysovanou čáru. A přece jsem se nad nemocnou sklonila a políbila jsem ji - pohlédla na mne.

"Je to Jana Eyrová?" zeptala se.

"Ano. Jak je vám, tetičko?"

Kdysi jsem si přísahala, že jí už nikdy neřeknu tetičko, ale v té chvíli jsem nepokládala za hřích, jestliže na to zapomenou a přísahu zruším: Sevřela jsem v prstech její ruku, která ležela na přikrývce - kdyby mi je byla vlídně stiskla, byla bych v té chvíli pocítila opravdovou radost. Jenže nepřístupné povahy se nedají tak snadno obměkčit a přirozené antipatie se nedají tak honem vykořenit.

Paní Reedová ruku odtáhla, trochu ode mne odvrátila obličej a podotkla, že je teplý večer. Znovu na mne pohlédla - úplně ledově - a já jsem ihned pochopila, že její mínění o mně a její pocity vůči mně se vůbec nezměnily, že se ani nemohou změnit. Poznala jsem jí na očích tvrdých jako kámen - jež něha nemohla proniknout a slzy nemohly obměkčit - že je odhodlána považovat mě za špatnou až do konce, vždyť kdyby uvěřila, že jsem dobrá, nevzbudilo by to v ní upřímnou radost, ale pocit pokoření.

Zprvu mě to zabolalo a potom rozzlobilo, ale pak jsem si umínila, že si ji podmaním - že ji ovládnou navzdory její povaze a vůli. Slzy mi vhrkly do očí, tak jako v dětství, ale přikázala jsem jim, aby se zas vrátily tam, odkud vytryskly.

Posadila jsem se na židli v hlavách postele a naklonila jsem se nad podušky.

"Poslala jste pro mne a tady jsem, a mám v úmyslu tady zůstat, dokud se nepřesvědčím, že se uzdravujete," řekla jsem jí.

"O ovšem! Mluvila jsi s dcerami?"

"Ano."

"Můžeš jim říci, že si přeji, abys tu zůstala tak dlouho, až si s tebou budu moci promluvit o věcech, které mám na mysli - dnes už je moc pozdě a těžko bych se na všechno rozpomněla. Ale chtěla jsem ti něco říci - počkej..."

Podle jejích roztřákaných očí a změněné řeči jsem poznala, jaká troska zbyla z té kdysi statné ženy. Začala se neklidně převracet a přitahovat si přikrývku k tělu; přidržela jsem roh přikrývky loktem, o nějž jsem se opírala, a to ji ihned podráždilo.

"Posaď se zpřímá!" řekla. "Nepřidržuj mi přikrývku, to mě zlobí - jsi přece Jana Eyrová, ne?"

"Jsem Jana Eyrová."

"Natrápila jsem se s tím dítětem k neuvěření. Měla jsem s ní velký kříž a soužení, denně, každou hodinu, s její nepochopitelnou povahou a nenadálými výbuchy zlosti; ustavičně číhala na každý můj pohyb - bylo to až nepřirozené! Jednou dokonce se mnou mluvila jako šílenec, nebo jako ďábel - žádné dítě na světě jistě nikdy nemluvilo a netvářilo se tak jako ona. Byla jsem ráda, když jsem ji dostala z domu. Co mi to jen v Lowoodu udělalo? Propukl tam tyf a tolik chovaneček umřelo, ale ona ne. A já jsem psala, že umřela - škoda, že se to nestalo!"

"Jak jste si mohla přát, aby umřela? Proč ji tolik nenávidíte, paní Reedová?"

"Její matka mi byla vždycky protivná - jediná sestra mého muže, měl ji moc rád, postavil se s ní proti vůli rodičů, kteří se jí zřekli, protože se provdala pod svůj stav, a když dostal zprávu, že zemřela, plakal jako malé dítě. Poslal si pro její děťátko, ačkoli jsem ho prosila, aby je dal někam na venkov ke kojné a radši na ně platil. Nenáviděla jsem to dítě od první chvíle, co jsem je spatřila ..., bylo takové nezuživé, pořád kňouralo a sténalo. Vydrželo v kolébce plakat celou noc - nekřičelo z plných plic jako jiné děti, jen fňukalo a kvílelo. Reedovi ho bylo líto, pořád je obskakoval a choval, jako by bylo jeho vlastní - ani svých dětí si tolik nehleděl, když byly tak maličké. Domlouval mým dětem, aby na to ubožátko byly hodné - ti miláčkové je nemohli ani vystát a on se na ně zlobil, že to dávají najevo. Pak se rozstonal a dával si dítě pořád nosit k posteli a hodinu před smrtí mě přinutil, abych mu slíbila, že si je nechám u sebe. Byla bych si radši vzala na starost nějakého spratka z chudobince, ale můj muž byl slaboch, měl slabou povahu. Jan se ani trochu nepodobá otci a jsem ráda - Jan je jako já a jako mí bratři - je úplně z našeho rodu. Jen kdyby mě přestal soužit těmi dopisy - pořád chce peníze! Nemohu mu žádné dát, sama už nic nemám - budou z nás žebráci. Musím propustit polovinu služebnictva a zavít část domu, nebo pronajmout. K tomu se jakživa neodhodlám - ale z čeho budeme žít?"

Dvě třetiny mého důchodu padnou na placení úroků z hypoték. Jan strašně prohrává v kartách - chudáček! Dostal se mezi podvodníky, klesl tak hluboko, tolik se zneuctil - vypadá příšerně - stydím se za něho, když ho vidím."

Začínala se moc rozčilovat. "Snad bych už měla jít?" zeptala jsem se Bětušky, která stála u postele z druhé strany.

"Snad byste měla, slečno, ale ona večer často takhle mluví - ráno bývá klidnější."

Vstala jsem. "Počkej!" zvolala paní Reedová. "Chtěla jsem ještě něco říci."

Vyhrožuje mi - ustavičně mi vyhrožuje svou smrtí nebo mou - a někdy se mi zdá, že ho vidím v rakvi s hlubokou ránou na krku nebo se zmodralým odulým obličejem. Dostala jsem se do velkých nesnází, mám těžké starosti. Co mám dělat? Kde mám sehnat peníze?"

Bětuška se jí snažila přemluvit, aby polkla utišující prášky, a nakonec se jí to s nesnázemi podařilo. Za chvíli se paní Reedová uklidnila a začala podřimovat.

Pak teprve jsem odešla.

Uplynulo nejméně deset dní, než jsem si s ní zas mohla promluvit: Pořád buď blouznila nebo byla otupělá a lékař nakázal, že se nesmí ničím rmoutit ani rozčilovat. Zatím jsem s Jiřinou a Eliškou jakžtakž vycházela. Z počátku se ke mně chovaly úplně chladně. Eliška proseděla půl dne u šití, čtení nebo psaní a nepromluvila na mne a na svou sestru takřka ani slovo. Jiřina celé hodiny hloupě žvatlala na svého kanárka a vůbec si mne nevšímal. Umínila jsem si, že se budu stále něčím zaměstnávat nebo zabavovat, a proto jsem si přivezla kreslicí náčiní, které mi posloužilo k obojímu účelu. Sedávala jsem opodál nich u okna s pouzdem s tužkami a několika listy papíru a pilně jsem si kreslila z hlavy obrázky různých výjevů, které se mi náhodou vyrojily v ustavičně se přeskupujícím kaleidoskopu mé obraznosti - kousek moře

mezi dvěma skalisky, vycházející měsíc, jehož kotouč protínala plující loď; trs rákosí a vodních kosatců, z něhož se vynořovala rusalcina hlava ověšená květy lotosu; skřítko sedícího na hnízdě pěničky pod propletenými haluzemi rozkvetlého hlohu.

Jednou ráno jsem z ničeho nic začala kreslit obličej - jaký to měl být obličej, jsem nevěděla a nestarala jsem se o to. Vzala jsem do ruky měkkou černou tužku, seřízla jsem ji do tupé špičky a dala jsem se do práce. Za chvíli jsem měla na papíře široké klenuté čelo a hranatý dolní obrys obličeje; měla jsem z těch načrtnutých kontur radost a rychle jsem je začala vyplňovat rysy tváře. Pod to čelo patřilo výrazné vodorovné obočí, potom přirozeně následoval ostrý rovný nos s velkými nozdrami; pak pružné rty, které nesměly být úzké; pak energická brada, dole uprostřed nápadně rozpolcená; samozřejmě nechyběly černé kníry a ebenové vlasy, na skráních načechrané a nad čelem zvlněné. A pak ještě oči - ty jsem si nechala naposled, protože vyžadovaly nejpečlivější práci. Udělala jsem je velké, pěkně utvářené; řasy jsem nakreslila dlouhé a tmavé, zřetelně lesklé a výrazné. "Docela dobré, ale ještě to není ono," řekla jsem si, když jsem zkoumala, jak se mi povedly. "Musí být energičtější a oduševnělejší." Udělala jsem stíny ještě černější, aby světla problyskla jasněji - a několika zdařilými zásahy jsem kresbu zdokonalila. Tak, měla jsem před očima přítelovu tvář. Co mi pak na tom záleželo, že se ke mně sestřenice obrací zády? Dívala jsem se na ni a usmívala jsem se, protože to byla zdařilá podoba - jen promluvit.

"To je podobizna někoho, koho znáte?" zeptala se mne Eliška, která se nepozorovaně přiblížila. Odpověděla jsem, že jsem si ten obličej vymyslela, a honem jsem jej schovala pod ostatní listy papíru. Ovšemže jsem lhala, vždyť to byla velice věrná podoba pana Rochestera! Ale co jí je po tom, a komukoli jinému kromě mne? Jiřina se také přišla podívat. Ostatní kresby se jí moc líbily, ale o té poslední řekla, že to je "nějaký šereda". Obě zřejmě překvapila má dovednost. Nabídla jsem se, že jim nakreslím jejich podobizny, a jedna po druhé mi pak seděla modelem, jak jsem si k nim dělala tužkou náčrtky. Jiřina mi ukázala svůj památník a slíbila jsem jí, že jí do něho namaluji obrázek vodovými barvami, a hned jsem ji tím naladila trochu líp. Navrhla mi, abych se s ní prošla v parku.

Nebyly jsme tam spolu ještě ani dvě hodiny, a už se důvěrně rozpovídala. Počila mě vyličením skvělé zimní společenské sezóny, kterou předloni strávila v Londýně - jaký tam vzbudila obdiv - jak pozorně se tam k ní chovali - dokonce mi naznačila, že měla úspěch i ve šlechtických kruzích. Potom odpoledne a večer byla ještě sdílnější - vyprávěla mi o různých nežných rozhovorech a líčila mi sentimentální výstupy; napovídala mi toho dne zkrátka tolik příhod ze života vznešené společnosti, že by z toho byl tlustý román. Den ze dne se mi pak takhle světovala, ale vždycky se to točilo kolem stejného námětu - Jiřina, její citel a strasti. Kupodivu se nikdy ani nezminila o matčině nemoci, bratrově smrti a současných chmurných rodinných poměrech. Byla zřejmě zcela zaujata vzpomínkami na veselou minulost a touhou po budoucích radovánkách. V pokoji u nemocné matky se každý den zdržela nanejvýš pět minut.

Eliška pořád mluvila málo - zřejmě neměla na rozhovory kdy. Jakživa jsem snad neviděla pilnější osobu, než byla ona, ale dalo se těžko říci, co vlastně dělá, totiž zjistit, zda její píle má nějaký výsledek. Nařizovala si budička a vstávala ráno časně. Nevím, čím se zaměstnávala před snídaní, ale pak už měla celý den rozdělený na pravidelné úseky a pro každou hodinu určitý úkol. Tříkrát denně četla z malé knížky: vyzkoumala jsem, že to je modlitební kniha anglikánské církve. Jednou jsem se jí zeptala, co se jí v té knížce nejvíce líbí, a řekla, že "pokyny pro kněze". Tři hodiny denně zlatou nití vyšívala lem šarlatového čtverce látky, skoro tak velikého jako koberec. Na mé vyptávání, k čemu to bude, mi sdělila, že to je oltářní pokrývka do nového kostela, který nedávno postavili blízko Gatesheadu. Dvě hodiny věnovala zápisům do deníku, další dvě práci v zelinářské zahradě a jednu hodinu účetnictví. Zřejmě nepotřebovala společnost ani rozhovor. Byla možná svým způsobem šťastna, tato pravidelná činnost jí vyhovovala a nic jí nebylo tolik proti mysli, jako když se udála nějaká příhoda, která ji přiměla, že musela změnit svůj denní rozvrh, přesný jako hodiny.

Jednou večer byla ve sdílnější náladě než obvykle. Vyprávěla mi, že jí Janovo chování a peněžní pohroma, která rodině hrozí, kdysi působily hluboký zármutek, ale teď je už klidná, neboť pojala pevné rozhodnutí, že se postarala, aby její vlastní peníze zůstaly nedotčeny, a až matka umře - je přece zcela nepravděpodobné, podotkla klidně, že by se mohla uzdravit a zůstat ještě dlouho naživu - skuteční to, po čem dávno touží: vyhledá si útulek, kde nebude nikdy hrozit nebezpečí, že by ji mohlo něco vyrušit z jejich přesných návyků, a kde bude chráněna neproniknutelnými hradbami před lehkovážným světem. Zeptala jsem se jí, zda se tam Jiřina uchýlí s ní.

"Kdepak! Nemáme přece s Jiřinou docela nic společného a nikdy jsme neměly. Za žádnou cenu bych ji nestrpěla vedle sebe, byla by mi na obtíž. Ať si Jiřina jde svou vlastní cestou, a já si půjdu svou."

Pokud se mi Jiřina nesvětovala se svými srdečnými záležitostmi, ležela skoro celý den na pohovce, naříkala, jak je u nich doma nudno, a ustavičně opakovala:

"Kéž by mě teta Gibsonová pozvala k sobě do Londýna! Byla bych tak ráda, kdybych se odtud mohla dostat aspoň na měsíc nebo na dva, než to tady skončí."

Neptala jsem se jí, co vlastně má skončit, ale předpokládám, že tím mínila očekávané matčino úmrtí a truchlivé pohřební obřady. Eliška sestřinu netečnost a její nářky obyčejně nebrala vůbec na vědomí, jako by ta věčně nabrečená a líná osoba pro ni vůbec neexistovala. Ale jednou, když odložila účetní knihu a rozbalila si vyšívání, udělala sestře kázání:

"Jiřino, ješitnější a hloupější živočich, než jsi ty, jistě nesměl překážet na světě."

Neměla jsi vůbec právo se narodit, když vedeš takový neužitečný život. Nedovedeš si žít pro sebe, neumíš si sama postačit, což by měla umět každá rozumná bytost, ale pořád se jen sháníš po někom silném, na koho by ses slabošsky pověsila. Když nemůžeš najít nikoho, ať by to byl muž či žena, kdo by si chtěl takovou tlustou, slabošskou, nadutou a neužitečnou ženskou pověsit na krk, pak brečíš, že se ti křivdí, že si tě nikdo nevšímá, že jsi nešťastná. Potřebuješ v životě ustavičně změnu a vzrušení, jinak je ti na světě jako v žaláři - potřebuješ obdiv, dvoření, lichocení - musíš mít hudbu, tanec a společnost - jinak nyješ a hyneš.

Copak si nedovedeš najít takový způsob života, aby ses nemusela spoléhat na nikoho, než na své vlastní snažení a na

svou vůli? Podívej se - rozděl si den na úseky, pro každý úsek si stanov nějaký úkol, postarej se, abys nebyla ani čtvrt hodiny, ani deset minut, ani pět bez nějakého zaměstnání, a všechno, čím se zaměstnávaš, konej soustavně, přesně a pravidelně. Den skončí, než se naděješ, a nebudeš nikomu zavázána za to, že ti pomohl zabít čas, protože nebudeš mít volnou ani chvilku a nebudeš muset vyhledávat rozhovor, sympatii a shovívavost - budeš zkrátka žít tak, jak by měl žít každý samostatný člověk. Vezmi si mou radu k srdci, je to první a poslední, kterou ti dávám; pak mě už nebudeš potřebovat, ani nikoho jiného, ať se stane co chce. Nedbej na mou radu - žij si dál tak jako dosud, sužuj se touhou, nařkej si a zahálej - poneseš si sama následky své hlouposti, ať budou sebehorší a nesnesitelnější. Říkám ti teď jasně a poslouchej mě dobře, protože ti to už víckrát nebudu opakovat, ale budu podle toho důsledně jednat. Až matka umře, nebudu se vůbec o tebe starat; od té chvíle, co jí odtud vynesou v rakvi do hrobky v kostele, přestanu mít s tebou cokoliv společného, jako bych tě jakživa neznala. Nesmíš si myslet, když jsme náhodou obě děti týchž rodičů, že ti dovolím, abys mě k sobě připoutala sebemenšími nároky - povídám ti, že kdyby bylo veškeré lidstvo kromě nás dvou smeteno z povrchu zemského a my bychom tady zbyly samotné, nechala bych tě v tomhle starém světě a odebrala bych se na nový."

Sevřela pevně rty.

"Nemusela ses obtěžovat takovým řečením," odpověděla Jiřina. "Každý přece ví, že jsi nejsobečtější stvoření na světě, úplně bez srdce, a já mimoto vím, jak potměšile mě nenávidíš. Dalas mi to pocítit, když jsi mi spískala tu mrzutost s lordem Edwinem Verem; nepřálas mi, že bych se mohla nad tebe vyšvihnout, že bych měla šlechtický titul - že bych se dostala do společnosti, kde by sis ani netroufala se ukázat, a proto jsi mě špehovala a udala a navždy jsi mi zničila budoucnost." Vytáhla kapesník a ještě hodinu potom hlučně smrkala; Eliška tam seděla chladná a vytrvale zabraná do práce.

Někteří lidé si neváží opravdového a ušlechtilého citu, ale tady jsem vyličila dvě povahy, z nichž jedna nesnesitelně čpěla citem a druhá ho měla nechutně a odporně málo. Cit nekořeněný soudností je mdlý nápoj, ale soudnost nemíměná citem je hořké a drsné sousto, které člověku uvízne v krku.

Odpoledne přišlo a fičel vítr: Jiřina usnula na pohovce nad jakýmsi románem, Eliška odešla na pobožnost do nového kostela, protože byl den jakéhosi svatého a ve věcech náboženství byla přísná puntičkářka. Ani nejhorší počasí jí nemohlo bránit v přesném plnění všeho, co považovala za svou nábožnou povinnost: ať bylo pěkně nebo ošklivo, chodila každou neděli třikrát do kostela a ve všední dny nevynechala jedinou pobožnost.

Řekla jsem si, že se podívám nahoru, jak se daří umírající ženě, která tam leží bez povšimnutí - i služebnictvo jí projevovalo jen vlažnou pozornost a placená ošetřovatelka, na kterou se málo dohlíželo, využila každé příležitosti a vytratila se z pokoje. Bětuška byla věrná, ale musela se starat o vlastní rodinu a jen občas přicházela do panského domu. V pokoji nehlídal nikdo, jak jsem očekávala - ošetřovatelka byla pryč; nemocná ležela bez hnutí, zdánlivě otupělá, bledý obličej zabořený v poduškách; oheň v krbu dohasínal. Přiložila jsem do krbu, urovnala přikrývky na posteli, zahleděla jsem se chvíli na nemocnou, která se nemohla dívat na mne, a poodešla jsem k oknu.

Děšť prudce šlehal do okenních tabulí a venku dula divá vichřice. "Ta, co tu leží," pomyslila jsem si, "bude už brzy mimo dosah rozbouraných pozemských živlů. Kam se vznese ten duch - který teďtolik usiluje, aby se zbavil své tělesné schránky - až se z ní konečně vysvobodí?"

Když jsem uvažovala o tom velkém tajemství, vzpomněla jsem si na Helenu Burnsovou, na její slova před smrtí - na její víru, její učení o rovnosti všech duší, jakmile se zbaví těla. Naslouchala jsem v duchu jejímu hlasu, který jsem si tak dobře zapamatovala - a viděla jsem před sebou její bledou, vyhublou, oduševnělou tvář s nadšeným výrazem v očích, jak tam klidně ležela na svém úmrtním lůžku a šepem se mi světovala se svou touhou, aby si ji božský Otec přivinul na prsa - a najednou mi za zády zamumlal slabý hlas: "Kdo je to?"

Věděla jsem, že paní Reedová už několik dní nepromluvila. Začíná snad ožít? Přistoupila jsem k ní.

"To jsem já, tetičko Reedová."

"Kdo - já?" ozvala se znovu. "Kdo jste?" a podívala se na mne překvapeně a jakoby ulekaně, ale přece ne vytřeštěně.

"Já vás vůbec neznám - kde je Bětuška?"

"Ve vrátnici, tetičko."

"Tetičko!" opakovala. "Kdo mi to říká tetičko? Nejsi z rodu Gibsonových, a přece jsi mi nějak známá - poznávám tvůj obličej, ty oči a čelo. Jsi podobná - ano, jsi podobná Janě Eyrové!"

Mlčela jsem - bála jsem se, abych ji nepolekala, kdybych jí potvrdila, že to jsem já.

"Ale bohužel se mýlím," řekla, "je to jen klamně zdání. Ráda bych Janu Eyrovou spatřila a vidím její podobu, ačkoli tu není - a pak, za těch osm let se jistě změnila." Teprve potom jsem ji šetrně ubezpečila, že jsem vskutku ta, za kterou by mě ráda považovala, a když jsem viděla, že mi rozumí a je úplně při smyslech, vysvětlila jsem jí, jak pro mne Bětuška poslala do Thornfieldu svého muže, aby mě přivezl.

"Já vím, že jsem moc těžce nemocná," řekla za chvíli. "Prve jsem se chtěla obrátit, ale nemohla jsem se ani hnout. Měla bych ulehčit svému svědomí, než umřu. Jsou věci, na které si málokdy vzpomene, dokud jsme zdraví, ale tíží nás v takové hodině, jako je tahle. Je tu ošetřovatelka? Není v pokoji nikdo jiný než ty?"

Ujistila jsem ji, že jsme samy.

"Dvakrát jsem ti ublížila a teď toho lituji. Prvně, když jsem zrušila slib, který jsem dala svému muži, že tě budu vychovávat jako své vlastní dítě, a podruhé -" zarazila se. "Vždyť na tom snad tolik nezáleží," mumlala si pro sebe.

"Třeba se ještě pozdravím; je mi trapné, že se mám před ní pokořit."

S velkým úsilím se pokusila změnit polohu, ale nepodařilo se jí to. Měla najednou v obličeji docela jiný výraz, jako by prožívala nějaké vnitřní vzrušení, které snad předcházelo agonii.

"No, musím si to odbýt. Radši jí to řeknu, než se odeberu na věčnost. - Otevř zásuvku v mém toaletním stolku a vezmi dopis, který tam najdeš:

Vyhověla jsem jí. "a teď si ten dopis přečti." Byl krátký a stálo v něm:

"Madam, buďte tak laskavá, pošlete mi adresu mé neteře Jany Eyrové a napište mi, jak se jí daří. Chtěl bych jí brzy dopsat, protože bych byl rád, kdyby ke mně přijela na Madeiru. Prozířetelnost štědře odměnila mou snahu, abych si zajistil slušné živobytí; nemám ženu ani děti, a chtěl bych Janu Eyrovou adaptovat, dokud jsem naživu, aby mohla po mé smrti zdědit můj majetek, jestliže po sobě nějaký zanechám. váš madam, atd. atd.

Jan Eyre, Madeira.

Dopis byl datován před třemi roky.

"Proč jsem se o tomhle nikdy nedověděla?" zeptala jsem se.

"Protože jsem tě zarytě nenáviděla, z celé duše, a nebyla bych ani prstem hnula, abych ti dopomohla k blahobytu.

Nemohla jsem zapomenout, Jano, jak ses ke mně zachovala - jak zuřivě ses na mne tenkrát vrhla, na tvůj tón, když jsi mi řekla, že jsem ti nejodpornější ze všech lidí na světě, na ten úplně nedětský výraz v obličeji a na tvůj hlas, když jsi prohlásila, že se ti už při pomýšlení na mne dělá špatně, když jsi tvrdila, že jsem s tebou nakládala bídne a krutě.

Nemohla jsem zapomenout, jak mi bylo, když jsi na mne tak vyletěla a zahrnulas mě jedovatými výčitkami - měla jsem z tebe strach, jako by se nějaké zvíře, které jsem uhodila nebo odstrčila, na mne podívalo lidskýma očima a jako by mě proklelo lidským hlasem. - Podej mi trochu vody! Pospěš si!"

"Drahá paní Reedová," řekla jsem a dala jsem jí napít, jak si žádala, "na tohle už nemyslete, pusťte to z hlavy. Odpusťte mi má zlostná slova, vždyť jsem tehdy byla dítě a od toho dne uplynulo už skoro devět let." Nevšímalas si, co jí říkám, ale když si smočila rty ve vodě a nabrala dech, pokračovala:

"Povídám ti, že jsem na to nemohla zapomenout, a pomstila jsem se ti, protože bych byla nesnesla, aby tě tvůj strýc adoptoval a abys žila v pohodlí a blahobytu. Napsala jsem mu, že ho musím s politováním zklamat, protože Jana Eyrová je mrtvá - zemřela v Lowoodu na tyf. Tak, a teď jednej, jak je ti libo - vyvrať mé tvrzení, odhal můj podvod, třeba hned. Narodila ses patrně proto, abys mě soužila - v mé poslední hodině mě trýzní vzpomínka na čin, jaký by mě jakživo nenapadlo spáchat, nebýt tebe."

"Kdybyste si jen dala říci, tetičko, a přestala na to myslet, mohla byste snad na mne pohlížet vlídněji, mohla byste mi odpustit..."

"Máš moc ošklivou povahu," řekla, "kterou dodnes nedovedu pochopit: devět let jsi trpělivě a pokojně snášela, jak jsem s tebou zacházela, a desátý rok se najednou rozhněváš a rozběšíš - to mi nejde na rozum."

"Nemám tak ošklivou povahu, jak si myslíte. Jsem zlostná, ale ne pomstychtivá. Kolikrát bych jako malé dítě byla bývala šťastna, kdybych vás mohla mít ráda, kdybyste to připustila - a teď si opravdu přeji, abychom se smířily. Dej mi políbení, tetičko!"

Přiblížila jsem tvář k jejím rtům, ale ani se jí nedotkla. Řekla, že ji to obtěžuje, když se nad ní skláním, a zas požádala o vodu. Musila jsem ji nadzdvihnout a podepřít rukou, jak jsem jí dávala napít - a když jsem ji zas položila, přitiskla jsem dlaň na její ledovou zpocenou ruku - ale při tom dotyku ucukla slabými prsty a odvrátila ode mne oči, které už nabývaly skelného lesku.

"Tak mě tedy mějte ráda nebo mě nenávidte, jak chcete," řekla jsem nakonec, "ale já vám všechno upřímně odpustím. Teď ještě poproste o odpuštění Boha a buďte s pokojem."

Jak asi trpěla, ta ubohá žena. Nedovedla se přimět, aby změnila své navyklé smýšlení - bylo už na to pozdě; nenáviděla mě celý život - a když umírala, musela mě nenávidět dál.

Přišla ošetřovatelka a za ní Bětuška. Otálela jsem tam ještě půl hodiny a doufala jsem, že mi dá nějaké vlídné znamení, ale to se nestalo. Rychle začala znovu upadat do otupělého stavu a nenabyla už vědomí - ve dvanáct hodin v noci skonala. Nebyla jsem u ní, abych jí zatlačila oči, nebyla tam ani jedna z jejích dcer. Nazítří ráno nám přišli povědět, že je konec. To už ležela v rakvi. Šla jsem se na ni s Eliškou podívat - Jiřina se hlasitě rozplakala a prohlásila, že nemá odvahu jít s námi. Před mnou leželo ztuhlé a nehybné tělo Sáry Reedové, kdysi tak statné a čilé, oči tvrdé jako křemen měla zakryté vychladlými víčky, ale čelo a ostré rysy dosud nesly pečeť nesmířitelné duše. Mrtvá na mne působila podivně a velebně. Dívala jsem se na ni sklíčeně a s bolestí v srdci; nebudila ve mně něžné ani láskyplné city, lítost ani naději, ani pokoru; jen trpkou účast s jejím hořem - nikoli zármutek, že jsem ji ztratila - a zmatený bezcitný úlek z příšerné smrti v takovéhle podobě.

Eliška hleděla na matku klidně. Chvilí mlčela a pak podotkla:

"Při své tělesné konstituci by se byla mohla dožít vysokého věku, ale starosti jí ukrátily život." Na okamžik se jí křečovitě stáhla ústa, ale brzy to přešlo -

Eliška se obrátila a vyšla z pokoje a já za ní. Ani jedna z nás neuronila slzu.

Kapitola 22.

Pan Rochester mi dal jen týden dovolené, ale zdržela jsem se v Gatesheadu měsíc. Chtěla jsem se tam rozloučit hned po pohřbu, jenže Jiřina mě prosila, abych tam zůstala, dokud nebude moci odjet do Londýna, kam ji konečně pozval strýc Gibson, který přijel do Gatesheadu zařídit sestřin pohřeb a uspořádat rodinné záležitosti. Jiřina řekla, že se bojí zůstat o samotě s Eliškou, od níž nemůže očekávat soustrast ve svém zármutku, oporu ve svých obavách, ani pomoc v přípravách k odjezdu - a tak jsem snášela, jak nejlíp jsem dovedla, její slabošskou sklíčenost a sobecké nářky, horlivě jsem na ni šila a balila jsem jí šaty do kufrů. Sama ovšem zahálela, zatímco jsem pracovala, a tak jsem si říkala: "Kdyby nám dvěma bylo souzeno, milá sestřenice, abychom žily pořád spolu, muselo by se to hned od počátku zařídit docela jinak. Rozhodně bych se ti jen tak beze všeho nepodvolovala; přidělila bych ti nějakou práci a musela bys ji konat, nebo jinak by ji nevykonala nikdo; trvala bych také na tom, aby sis unylé nářky aspoň zčásti nechávala pro sebe, stejně

nejsou docela upřímné. Našemu spoluzítí se podrobuji tak trpělivě a shovívavě proto, že má náhodou jen velmi krátké trvání a že k němu došlo při tak obzvlášť truchlivé příležitosti."

Konečně jsem Jiřinu vypravila, ale pak mě zas Eliška požádala, abych se zdržela ještě týden. Prohlásila, že uskutečnění jejích plánů si vyžádá všechen její čas a pozornost - hodlala se totiž odebrat do jakéhosi neznámého útulku. Celý den zůstávala ve svém pokoji, kde se zavřela na petlici a balila kufr, vyprazdňovala zásuvky, páčila papíry a nemluvila s nikým. Přála si, abych dohlédla na domácnost, přijímala návštěvy a odpovídala na soustrastné dopisy.

Jednoho dne ráno mi řekla, že mě už nepotřebuje, a dodala:

"Jsem vám zavázána za vaše cenné služby a šetrné chování. Je něco jiného žít s takovou osobou, jako jste vy, než s Jiřinou. Vy plníte svůj životní úkol a nejste nikomu na obtíž. Zítra odjíždím do Francie," pokračovala. "Uchýlím se do jednoho domu blízko Lisle, kde žijí nábožné ženy - vy byste řekla do kláštera - tam budu mít klid a nikdo mě nebude obtěžovat. Nějakou dobu se chci věnovat studiu římskokatolického učení a pečlivému zkoumání, jakým vlivem působí: jestliže se přesvědčím, jak skoro očekávám, že poskytuje nejbezpečnější záruku, aby si lidé počínali slušně a správně, přihlásím se ke katolické víře a pravděpodobně vstoupím do kláštera."

Neprojevila jsem překvapení nad jejím rozhodnutím, ani jsem se jí nepokoušela rozmluvit. "To povolání je pro tebe jako stvořené," pomyslíla jsem si, "kéž by ti prospělo!"

Když jsme se loučily, řekla: "Sbohem, sestřenko Jano Eyrová, mějte se dobře - jste rozumná osoba."

Odpověděla jsem jí: "Vy máte také dost rozumu, sestřenko Eliško, ale předpokládám, že se stejně do roka dáte zaživa zazdít ve francouzském klášteře. Do toho mi ovšem nic není, a jestli vám to vyhovuje, nemám nic proti tomu."

"To je správné," řekla, a po těch slovech jsme se rozešly každá svou cestou.

Nebudu už mít příležitost o ní mluvit, ani o její sestře, a proto se zde jen zmíním, že Jiřina uzavřela výhodný sňatek s vyžilým boháčem ze vznešených kruhů a že se Eliška skutečně stala jeptiškou a dnes je představenou téhož kláštera, kde strávila období svého noviciátu a jemuž věnovala své jmění.

Nevěděla jsem, jak lidem bývá, když se po delší nebo kratší nepřítomnosti vrací domů - nikdy jsem nic takového nezažila. Zнала jsem ze zkušenosti jen pocity, s jakými jsem se v dětství vracela z dlouhých procházek do Gatesheadu - kde mě vždycky vyplísili za to, že jsem celá zmrzlá a tvářím se tak ponuře; a později, jak mi bývalo, když jsem se vracívala z kostela do Lowoodu - tehdy jsem zas toužila po vydatném jídle a pěkném ohni v krbu, ale nemohla jsem tam čekat ani jedno, ani druhé. Takové návraty nebyly nic příjemného ani žádoucího - nepřitahoval mě žádný magnet, jehož působení by bylo zesilovalo, čím víc jsem se přibližovala. Návrat do Thornfieldu jsem teprve měla zažít.

Cesta se mi zdála zdlouhavá - velice zdlouhavá. První den jsme ujeli padesát mil. Prvních dvanáct hodin jsem vzpomínala na poslední chvíle paní Reedové.

Viděla jsem v duchu její zkrivený bezbarvý obličej a slyšela jsem její podivně změněný hlas. Myslíla jsem na její pohřeb, rakev, pohřební vůz a černý průvod nájemců a služebnictva - příbuzných bylo moc málo - na zející hrobku, tichý kostel, velebné bohoslužby. Pak jsem vzpomínala na Elišku a Jiřinu. Jednu jsem v duchu viděla jako hvězdu plesového sálu, druhou v klášterní cele - a rozbírala jsem dopodrobna jejich tělesné a povahové rozdíly. Mé úvahy rozptýlil příjezd do města x, kam jsme dorazili večer, a v noci jsem začala myslet na něco docela jiného. Když jsem ležela v hostinské posteli, zanechala jsem vzpomínek a představovala jsem si, co mě čeká.

Vracím se tedy do Thornfieldu - ale jak dlouho tam ještě pobudu? Dlouho jistě ne, to jsem věděla. V Gatesheadu jsem dostala dopis od paní Fairfaxové: psala, že se společně už rozjela, že pan Rochester před třemi týdny odjel do Londýna, ale má se vrátit asi za čtrnáct dní. Paní Fairfaxová se domnívala, že bude v Londýně něco zařizovat kvůli své svatbě, říkal totiž, že si koupí nový kočár; nešlo jí pořád ještě na rozum, jak psala, že se má pan Rochester oženit se slečnou Ingramovou, ale podle toho, jak všichni mluví a co sama na vlastní oči viděla, nemůže už pochybovat, že k té svatbě vbrzku dojde. "Jak jste o tom vůbec mohla pochybovat, vy nevěřící osobo!" pomyslíla jsem si. "Já o tom nepochybuj i."

Z toho ovšem vyplývala otázka: "Kam potom půjdu?" Celou noc se mi zdálo o slečně Ingramové a k ránu jsem měla velice živý sen: viděla jsem, jak mě z Thornfieldu vyhání na silnici a zavírá za mnou vrata - a pan Rochester tam stojí se založenými pažemi a uštěpačně se usmívá, možná nad ní i nade mnou.

Neoznámila jsem paní Fairfaxové přesně na den, kdy se hodlám vrátit, protože jsem nechtěla, aby pro mne do Millcote poslala bryčku nebo kočár. Chtěla jsem odtamtud jít celou cestu pěšky, abych měla klid. Toho červnového dne asi v šest hodin večer jsem svěřila svůj kufr podomkovi "U krále Jiřího", vyklouzla jsem z hostince a docela klidně jsem se pustila po známé silnici k Thornfieldu.

Vedla převážně lukami a na sklonku dne byla dost opuštěná.

Nebyl jasný a nádherný letní večer, ale jinak docela pěkný a vlidný; všude u silnice lidé sklízeli seno; obloha sice nebyla bezmračná, ale slibovala dobré počasí. Tam, kde ji bylo mezi mraky vidět, byla bledě modrá, mírná a klidná, a řídké mraky stály vysoko. Na západě se prostírala teplá zář, nezchlazená prosvícenou vodní parou - vypadalo to, jako by tam planul oheň, jako by za tou mramorovou clonou par byl rozsvícený oltář, a mezi protrhanými mraky se ukazovalo nazlátlé rudé nebe.

Měla jsem radost, že cesty přede mnou ubývá - takovou radost, že jsem se jednou zastavila a ptala jsem se, co to znamená. Musela jsem si znovu rozumně připomenout, že se nevracím domů ani do trvalého útočiště, kde se milující přátelé těší na můj příchod. "Paní Fairfaxová tě jistě přivítá s klidným úsměvem," řekla jsem si, "a Adélka bude radostí tleskat a skákat, až tě uvidí. Však dobře víš, že nemyslíš na ně, ale na někoho jiného, a ten si na tebe ani nevzpomene." Jenže mládí je umíněné a nezkušenost je slepá. A tak mi slibovaly, že mě potěší už to, když pana Rochesteru aspoň spatřím, ať mi on také věnuje pohled či ne, a pobízely mě: "Pospěš si! Pospěš si, ať už jsi u něho, stejně to nebude na dlouho - nanejvýš na několik dní, možná týdnů, a pak se s ním rozejdeš provždycky!" Ale zaškrtila jsem tu bolest, která se ve mně najednou zrodila - byl to takový zmetek, nechtělo se mi hlásit se k němu ani ho pochovat v náručí - a

spěchala jsem dál.

V Thornfieldu také sklízeli seno na lukách - totiž nádeníci asi právě končí práci a budou se vracet s hráběmi na rameni, až tam dorazím. Zbývá ještě přejít asi přes dvě louky a přeběhnout přes silnici, a už budu u vrat. Živé ploty jsou obsypané růžičkami! Nemohu si je natrhat, nemám kdy - už abych byla v Thornfieldu! Přicházím k vysokému šípkovému keři, jehož zelené a rozkvetlé větve se natahují přes cestu, vidím úzké kamenné schůdky přes živý plot - a na nich sedí pan Rochester s knihou a s tužkou v ruce - píše.

Jistě to není přízrak, a přece mi všechny nervy v těle selžou a na chvíli nad sebou ztratím vládu. Co to znamená?

Nemyslela jsem si, že se takhle rozřesu; až ho uvidím, že v jeho přítomnosti mi - vypoví hlas a schopnost pohybu.

Jakmile se zas budu moci pohnout, vrátím se kousek cesty zpátky - nechci vypadat směšně a hloupě. Znáám ještě jinou cestu k domovu. Ale není mi to nic platné, i kdybych jich znala třeba dvacet, protože mě už uviděl.

"Sláva!" zvolá a odloží knihu a tužku. "Už jste tu! Pojdte blíž, prosím vás!"

Zdá se mi, že skutečně jdu, jenže nevím jak; neuvědomuji si takřka své pohyby a starám se jen o to, abych se jakžtakž vypadala klidně, a hlavně abych ovládla škubající se svaly v obličeji - mám totiž pocit, že se zpupně bouří proti mé vůli a pokoušejí se vyjádřit to, co jsem se rozhodla utajit. Ale mám závoj - a spuštěný! Přesto hledím, abych se jakžtakž ovládla.

"Je to skutečně Jana Eyrová? A to jdete z Millcote pěšky? Samozřejmě - takové kousky si dovedete vymyslet jen vy!

Neposlat si pro kočár a plahočit se ulicemi a po silnici jako obyčejný smrtelník, jen abyste se mohla k domovu připlížit v soumraku jako stín nebo zjevení ze snu! Co jste, k ďasů, celý ten měsíc dělala?"

"Byla jsem u tetičky, pane Rochestere - je mrtvá."

"Takovou odpověď mi může dát jen Jana! Chraňte mě všichni andělé! Přichází z jiného světa - z říše mrtvých! A klidně mi to oznámí, ačkoli jsem docela sám a málem se už smráká! Kdybych měl odvahu, sáhl bych si na vás, abych se přesvědčil, jste-li z masa a krve, či pouhý stín, vy skřítku! - Ale to bych snad spíš chytil do náruči bludičku v močálech! Vy jste pěkná tulačka! Celý měsíc zůstanete pryč - vsadil bych se, že jste na mne docela zapomněla!"

Věděla jsem, že to bude rozkoš, až se setkám se svým pánem, ačkoli ztřpená strachem, že jím brzy přestane být, a vědomím, že pro něj nic neznamenám. Ale pan Rochester měl tak ohromnou schopnost (jak jsem se aspoň domnívala) sdělovat svou šťastnou náladu druhým, že i ty drobtý, které z ní utrousil zbloudilým stěhovavým ptákům, jako například mně, byly bohatá hostina. Jeho poslední slova byla jako balzám - patrně z nich vyplývalo, že pro něj přece jen má jakýsi význam, jestli jsem na něho zapomněla nebo ne. A mluvil o Thornfieldu jako o mém domově - kéž by to byl můj domov!

Zůstal stát u těch schůdků a nechtělo se mi zeptat se ho, mohu-li už jít dál. Za chvíli jsem se otázala, jestli byl v Londýně.

"Ano - já vím, že jste jasnovidka."

"Psala mi to paní Fairfaxová."

"A sdělila vám také, proč jsem tam jel?"

"Ale ovšem! To přece každý ví."

"Musíte se na ten kočár podívat, Jano, a musíte mi říci, jestli myslíte, že se pro paní Rochesterovou opravdu hodí - jestli se v něm bude vyjímat jako královna Boadicea, až se v něm uvelebí v nachových polštářích. Škoda, Jano, že se k ní zevnějšíkem trochu víc nehodím. Poslyšte, dobrá vílo - nemohla byste mi dát nějaký talisman nebo kouzelný nápoj, zkrátka něco, co by mě proměnilo v hezkého muže?"

"Něco takového by asi nedokázalo žádné kouzlo," odpověděla jsem a v duchu jsem dodala: "K tomu postačí milující oči - těm jste až dost hezký! Vaše přísná tvář působí mocněji než krása."

Pan Rochester dovedl někdy tak bystře uhodnout mé myšlenky, že mi to bylo nepochopitelné - v té chvíli si mé příkré odpovědi vůbec nepovšiml, ale usmál se na mne tak zvláště, jak se usmíval jen velmi zřídka. Jako by si myslil, že při obyčejných příležitostech je toho úsměvu škoda - byl jako procítěný sluneční paprsek - a najednou mě jím obdařil.

"Jděte, Janičko," řekl a ustoupil mi z cesty, abych mohla po schůdkách na druhou stranu. "Vraťte se domů a dejte svým unaveným toulavým nožkám odpočinout v přítelově domě."

Mohla jsem ho uposlechnout mlčky, nemusela jsem se pouštět do dalších řečí.

Beze slova jsem přelezla po schůdkách přes plot a chtěla jsem jít klidně dál.

Ale z jakéhosi popudu jsem zůstala stát - jakási moc mě přiměla, abych se obrátila. Řekla jsem - totiž cosi ze mne promluvílo, proti mé vůli:

"Děkuji vám, pane Rochestere, za vaši velkou laskavost. Mám takovou divnou radost, že se k vám zas vracím. Tam, kde jste vy; je můj domov - můj jediný domov."

Šla jsem pak dál tak rychle, že by mně byl nedohonil, i kdyby se o to pokoušel.

Adélka byla divá radostí, když mě spatřila. Paní Fairfaxová mě uvítala prostě a přátelsky, jak měla ve zvyku. Lea se usmála, a dokonce i Sofie mě radostně pozdravila "bon soir". Bylo to moc milé - není větší štěstí, než když nás naši bližní mají rádi a když máme pocit, že je naše přítomnost trochu těší.

Toho večera jsem se pevně odhodlala, že se nebudu dívat do budoucnosti a zacpu si uši, abych neslyšela hlas, který mi stále výstražně připomínal blízké loučení a budoucí žal. Po čaji se paní Fairfaxová pustila do pletení, já jsem se posadila u ní na nízkou stoličku, Adélka si klekla na koberec a přitiskla se ke mně - naše vzájemná náklonnost nás jako by obklopovala zlatou svatozáří míru, a já jsem se v duchu pomodlila, abychom se nemusely brzy rozloučit a mohly zůstat pohromadě. Znenadání přišel pan Rochester, a když nás tam uviděl tak pohromadě, zřejmě se zaradoval, že jsme se tolik spřátelily - řekl, že staré paní je teď jistě zas dobře, když se jí vrátila její adoptovaná dcera, a dodal, že Adélka je zřejmě "préte a croquer sa petice maman anglaise" - a ve mně se probudila nesmělá naděje, že snad nás i po své svatbě nechá pohromadě v nějakém útulku pod svou ochranou a nepřipraví nás úplně o hřejivý jas, jenž z něho vyzařuje.

Od mého návratu do Thornfieldu uplynulo čtrnáct dní pochybného klidu.

O svatbě se vůbec nemluvilo a ani jsem nepozorovala, že by se k ní konaly přípravy. Takřka každodenně jsem se paní Fairfaxové vyptávala, jestli už ví něco určitého, ale vždycky jsem dostala zápornou odpověď. Jednou mi řekla, že se pana Rochestera dokonce sama zeptala, kdy si přivede domů nevěstu, ale že jí odpověděl jen žertem a vrhl na ni při tom prapodivný pohled, takže ona teď neví, co si má vlastně myslet.

Jedna věc mě zvlášť překvapovala, totiž to, že pan Rochester nikam nejedí a nikdo nejedí k němu, že tedy Ingramovy zřejmě nenavštěvuje - jejich sídlo ovšem bylo od nás dvacet mil, na hranici sousedního hrabství, ale copak taková vzdálenost může pro horoucně zamilovaného vůbec něco znamenat? Pro tak zkušeného a vytrvalého jezdce jako pan Rochester to byla dopolední výjízďka.

Začínala jsem se kojit nadějí, na jakou jsem vůbec neměla právo - že snad z té svatby nic nebude, že to všechno byly jen klamné pověsti, že od toho sňatku buď jeden, nebo oba upustili. Někdy jsem se panu Rochesterovi zadívala do obličeje, zda se tváří smutně nebo zlostně - ale nikdy předtím se snad v jeho tváři nezračil tak vyrovnaný a jasný klid bez mráčku a zloby. Ve chvílích, které jsme s Adélkou trávily pohromadě s ním, opouštěla mě někdy odvaha a nemohla jsem se ubránit sklíčenosti, ale on se naopak rozveselil. Ještě nikdy si pro mne tak často nevzkazoval, nikdy se ke mně nechoval laskavěji - a já jsem ho, běda, ještě nikdy tolik nemilovala!

Kapitola 23.

Nad Anglií zářilo nádherné léto - tak čistá obloha a tak slunné počasí jen zřídka oblaží i na jediný den naši zem obklopenou mořem, natož tak dlouho a nepřetržitě jako tehdy. Jako by k nám z jihu zavítala tlupa italských dní - hejno báječných stěhovavých ptáků - aby si odpočala na skalních útesech Albionu. Seno už bylo svezeno domů; posečené zelené louky kolem Thornfieldu, bílé vypečené cesty, potemnělé a zkošatělé koruny stromů, živé ploty a les, zahalené hustým listím s tmavým nádechem, se pěkně odrážely od světlých palouků zalitých sluncem.

Večer před svatým Janem se Adélka uložila k spánku zároveň se slunkem - byla unavená, protože celé dopoledne sbírala jahody u cesty k Hay. Počkala jsem u ní, dokud neusnula, a pak jsem si vyšla do zahrady. Byla to nejlahodnější hodina celého dne - chladná rosa padala na žízňovou rovinu a vyprahlé kopce.

Tam, kde prostě a velebně zapadlo slunce - bez slavnostního doprovodu oblaků - prostírala se vznešená nachová zář, z níž na jediném místě, v dálce na vrcholku kopce, vyšlehlá jiskra, třpytící se jako rubín a žhavá jako plamen z výhně - ta zář se šířila vysoko a daleko až do půle nebeské klenby a čím dál a výš, tím byla bledší a bledší. I na východě měla obloha své kouzlo - krásnou sytou modř, a svůj skromný klenot - osamělou vycházející hvězdu;-brzy se měla pochlubit i měsícem, ale ten byl ještě pod obzorem.

Chvilí jsem se procházela po chodníčku; z jednoho okna zavanula známá jemná vůně - hořícího doutníku; okno knihovny bylo vytažené na šířku dlaně - věděla jsem, že se odtamtud na mne někdo možná dívá, a proto jsem se vzdálila do sadu. Po celé usedlosti by se nenašel tak skrytý a rajský koutek; byla tam spousta stromů a květů; na jedné straně jej hodně vysoká zeď oddělovala od dvora a na druhé jej zaclánělo bukové stromořadí. Na konci sadu byl povalený plot a hned za ním se prostírala opuštěná luka; k plotu vedla klikatá pěšinka, lemovaná vavříny, a na jejím konci stál obrovský kaštan, kolem jehož kmene bylo sedátko. Tam jsem se mohla procházet nepozorovaně. Padala kýžená rosa, bylo úplné ticho, začínalo se smrákat - a měla jsem pocit, že bych v tom stinném sadě mohla prodlévat věčně. Ale když jsem se přiblížila k záhonům s květinami a zakrslými ovocnými stromky na druhém konci sadu, protože mě do té nezacloněné části přilákalo světlo, které vrhal vycházející měsíc, najednou jsem se zastavila - nezaslechla jsem nic, ani nespatřila, ale znovu jsem ucítila varovnou vůni.

Šípkové květy, boží dřevce, jasmíny, karafiáty a růže už dlouhou chvíli zbožně uctívaly podvečer svým kadidlem, ale takhle nevoní žádný keř ani květ; já vím, co to je - doutník pana Rochestera! Rozhlížím se a naslouchám. Vidím stromy obtížené zrajícím ovocem. Slyším slavičí klokotání v lese vzdáleném půl míle, ale nevidím pohybující se postavu, neslyším bližící se kroky, jenže ta vůně se zesiluje - musím prchnout. Zaměřím k vrátkům do zahrady a spatřím v nich pana Rochestera. Ustoupím do výklenku obrostlého břečťanem - vždyť tam snad nezůstane dlouho stát, vrátí se zpátky, odkud přišel, a když budu tiše sedět, jistě mě neuvidí.

Kdepak - jemu se ten letní podvečer líbí právě tak jako mně a zrovna tak ho láká starý sad; jde dál, a tu nadzdvihne větve angreštového keře a prohlíží si plody velké jako švestky, jimiž jsou obtíženy; tu sebere se zídky zralou třešni nebo se skloní nad trsem květin a vdechuje jejich vůni, nebo s obdivem pozoruje korálky rosy na květinových plátcích. Kolem mne s bzukotem proletí veliký lišaj a usedne na květinu u nohou pana Rochestera, který se shýbne a prohlíží si jej.

"Teď je ke mně obrácený zády," řekla jsem si, "a je zaujatý lišajem - když půjdu hodně potichu, snad se odtud vytratím nepozorovaně."

Našlapovala jsem na měkký okraj záhonu, aby mě neprozradilo skřípání kroků v písku. Pan Rochester stál mezi záhony asi tři nebo čtyři kroky od místa, kudy jsem musila projít, lišaj ho zřejmě zaujal. "Dostanu se tudy docela dobře," pomyslila jsem si. Pan Rochester vrhal dlouhý stín, protože měsíc stál ještě nízko - ale sotva jsem jeho stín překročila, řekl tiše, ani se neotočil:

"Jano, pojdte se podívat na toho chlapíka!"

Nemohl mě přece slyšet a nemá oči vzadu - copak mě ucítil jeho stín? Zprvu jsem sebou polekaně cukla a pak jsem se k němu přiblížila.

"Podívejte se, jaká má křídla," řekl, "připomíná mi skoro jednu západoindickou odrůdu. V Anglii málokdy vidíme tak veliké a tak pestře zbarvené noční tuláky. Tak - uletě!"

Lišaj vskutku uletěl a já jsem se rovněž dala zbaběle na ústup, ale pan Rochester se pustil za mnou, a když jsme došli k vrátkům, řekl:

"Vraťte se - je takový krásný večer, je to škoda zůstat doma, když se západ slunce snoubí s východem měsíce."

Mimo jiné mám tu vadu, že můj jazyk, ačkoli je někdy dost mrštný a neotálí s odpovědí, přece mi občas vypoví službu, zvláště když jde o nějakou výmluvu; stává se to bohužel zejména v rozhodujících chvílích, kdy by mě několik obratně volených slov nebo nějaká přijatelná záminka mohly vysvobodit z trapných rozpaků. Neměla jsem chuť procházet se v tuto hodinu v setmělém sadě sama s panem Rochesterem; ale nemohla jsem si vymyslet, jak bych odůvodnila, že s ním nepůjdu. Šla jsem váhavě za ním a lámala jsem si hlavu, jak bych se měla vymluvit. Vypadal velice klidně a vážně, takže jsem se za své zmatené pocity zastyděla; bylo-li na tom něco zlého či hrozilo-li něco zlého, zřejmě to záleželo jen na mně - on byl klidný a nic takového mu ani nenapadlo.

"Jano," začal, když jsme vstoupili na pěšinku lemovanou vavříny a zvolna jsme se blížili k povalenému plotu a k velikému kaštanu, "v létě je v Thornfieldu hezky, vidíte?"

"Je, opravdu."

"Jistě jste si to tady aspoň trochu zamilovala, ne? Máte přece smysl pro krásu přírody a jste hodně přichylná, že?"

"Vskutku jsem si Thornfield zamilovala."

"A zdá se mi, ačkoli to nedovedu pochopit, že jste si dost oblíbila i pošetilou a dětinskou Adélku, a dokonce i prostoduchou paní Fairfaxovou."

"Ano, mám je obě ráda, každou svým způsobem."

"A bylo by vám líto, kdybyste se s nimi měla rozloučit, že?"

"Ano."

"Škoda!" řekl, vzdychl a umkl. "Tak už to v životě chodí," pokračoval za chvíli, "sotva si člověk najde nějaké útočiště, kde se mu zalíbí, hned ho vyburcuje přísný hlas, který mu káže, aby vstal a šel zas dál, protože hodina odpočinku už vypršela."

"Musím tedy zas jít dál?" otázala jsem se ho. "Musím Thornfield opustit?"

"Myslím že ano. Je mi to moc líto, Janičko, ale opravdu myslím, že musíte."

To byla rána - ale nenechala jsem se jí zdrtit.

"Nu, budu připravena, až dostanu rozkaz k pochodu."

"Musím vám jej bohužel dát už dnes."

"Budete se tedy ženit?"

"Sku-teč-ně a do-o-prav-dy. Vidíte, jaké jste bystré děvče - uhodila jste hřebík rovnou na hlavičku."

"A brzy, prosím?"

"Hodně brzy, má - totiž slečno Eyrová. Jistě si vzpomínáte, Jano, že když jste se dověděla z lidských řečí nebo snad přímo ode mne, že mám v úmyslu strčit svůj staromládenecký krk do posvěcené oprátky a vstoupit do posvátného stavu manželského, že chci zkrátka přivinout na svou hruď slečnu Ingramovou - budu jí mít plnou náruč, ale to je celkem vedlejší, takového skvělého požitku, jako je má krásná Blanka, člověk nikdy nemůže mít dost - ale vy mně neposloucháte, Jano! Snad se nerozhlížete, jestli neuvidíte víc takových lišajů? Tohle byla beruška, dítě, která letěla domů. Chci vám připomenout, že jste to byla vy, která jste řekla - jste totiž velmi taktní, toho si u vás vážím, a prozíravá, moudrá a skromná, a to jsou zas vlastnosti, jaké ve svém odpovědném a závislém postavení potřebujete - vy první jste řekla, že až se jednou ožením se slečnou Ingramovou, uděláte líp, když se i s Adélkou honem odtud odklidíte. Nezmiňuji se ani o tom, že váš návrh nebyl zrovna moc lichotivý vůči mé milované snoubence - až budete pryč, Jano, budu se snažit, abych vám to odpustil, ale vašeho návrhu budu dbát, protože je moudrý, a hodlám se podle něho zařídit.

Adélku pošlu do školy a vy, slečno Eyrová, si musíte hledat jiné místo."

"Ano, dám si ihned inzerát do novin a zatím snad -" chtěla jsem říci: "Zatím snad tady mohu zůstat, než si najdu nový útulek," ale včas jsem zmlkla - měla jsem pocit, že se nesmím pouštět do dlouhé věty, vždyť nemám úplnou vládu nad svým hlasem:

"Asi tak za měsíc, doufám, bude ze mne ženich," pokračoval pan Rochester, "a do té doby se vám postarám sám o zaměstnání a útočiště."

"Děkuji vám, pane Rochestere, ale je mi líto, že vám působím..."

"Ó, jen se neomlouvejte! Jsem toho názoru, že když placená síla koná svou povinnost tak dobře, jako jste ji konala vy, má tak trochu nárok požadovat od svého zaměstnavatele, aby jí trochu poskytl pomoc, která je pro něho tak snadná věc. Dověděl jsem se už prostřednictvím své budoucí tchyně o místě, které by se vám možná hodilo - u jakési paní O'Gallové v Irsku, sídlem v Bitternut Slovní hříčka: paní O'Gallová (gall - česky žluč), sídlem v Bitternut (česky: hořký oříšek). v hrabství Connaught, která hledá vychovatelku pro svých pět dcer. Myslím, že se vám bude v Irsku líbit. Irové jsou prý velmi dobrosrdeční lidé."

"Ale je to daleko, pane Rochestere."

"Na tom nezáleží - jste přece rozumné děvče, tak vám to nebude vadit, že se máte vydat na takovou dlouhou cestu."

"Z dlouhé cesty bych si nic nedělala, ale ta dálka! Vždyť mě bude dělit moře od..."

"Od čeho, Jano?"

"Od Anglie a Thornfieldu, a..."

"A..."

"Od vás, pane Rochestere."

Řekla jsem to téměř mimoděk, a právě tak mimoděk mi vyhrkly slzy z očí. Ale neplakala jsem tak, že mě mohl slyšet; ubránila jsem se vzlykům. Pomyšlení na paní O'Gallovou, sídlem v Bitternut mě zastudilo v srdci; ještě víc mě studila

představa rozbouřeného zpěněného moře, které mě patrně mělo odervat od muže, s nímž jsem se procházela v sadě. Ale nejvíc studila připomínka ještě větších překážek než moře - bohatství, společenského postavení a zvytých obyčejů, které se stavěly mezi mne a to, co jsem přirozeně a nevyhnutelně milovala.

"Je to tak daleko," řekla jsem znovu.

"Zajisté, je to daleko - a až budete u paní O'Gallové, sídlem v Bitternut v Irsku, víckrát vás už neuvidím, Jano, to je tak jisté jako smrt. Já nikdy nejednu do Irska, nemám tu zem moc v lásce. Jsme přece dobří přátelé, vidíte, Jano?"

"Ano."

"Když se takoví přátelé mají rozloučit, vždycky rádi tráví ten krátký čas který jim zbývá, co nejbliž pospolu. Pojdte - klidně si o té cestě a o tom loučení půlhodinku pohovoříme - hvězdy už začínají zářivě ožít tamhle na nebi.

Sedneme si na lavičku pod starým kaštanem. Pojdte, posedíme si tu dnes večer v klidu, ačkoli nám už víckrát nebude souzeno, abychom tady spolu pobesedovali." Posadil mě tam a sedl si vedle mne.

"Irsko je daleko, Janičko, a je mi moc líto, že mám poslat svou malou přítelkyni na tak úmornou cestu - ale nezbývá mi nic lepšího, co tedy mohu dělat?"

Myslíte, Jano, že jsme spolu trochu spřízněni?"

Už jsem se vůbec neodvažovala odpovědět, protože srdce mi ochabovalo.

"Mám totiž někdy vůči vám takový divný pocit," pokračoval, "zvlášť když jste mi nablízku, jako teď. Je mi, jako bych měl někde nalevo pod žebry provázek, který je svázán pevným nerozpletnutelným uzlem s podobným provázkem v témž místě vašeho křehkého těla. A až nás oddělí bouřlivý mořský průliv a asi tak dvě stě mil pevné země, mám strach, že ten provázek, který nás spojuje, najednou praskne - a velice mě znepokojuje pocit, že bych mohl vnitřně vykrváčet.

Copak vám je hej - vy na mne zapomenete!"

"To jistě ne, nikdy, vždyť víte -" nemohla jsem dál.

"Slyšíte, Jano, jak v lese zpívá slavík? Poslouchejte!"

Poslouchala jsem a křečovitě jsem přitom vzlykala - nemohla jsem potlačit bolest, musela jsem se jí poddat a od hlavy k patě jsem se otřásala prudkým žalem. Když jsem konečně promluvila, prohlásila jsem pobouřeně, že jsem se vůbec neměla narodit, nebo že jsem neměla vůbec jezdit do Thornfieldu.

"To je vám tolik líto, že jej máte opustit?"

Prudké vzrušení, vznícené žalem a láskou, se hlásilo o své právo, zápasilo o plnou nadvládu, dožadovalo se svrchované převahy - chtělo si mě podmanit, chtělo se vzburřit a žít a zcela mě opanovat. Ano - a promluvit.

"Je mi líto, že musím Thornfield opustit, protože jej miluji, a miluji jej proto, že jsem tady poznala plný a radostný život - aspoň na chvíli. Tady po mně nikdo nešlapal. Tady mě nekamenovali. Tady jsem nebyla pohřbena mezi úzkoprsými osobami, zbavená vší naděje na společenství s duchaplnými lidmi, silnými a velkodušnými. Tady jsem tvář v tvář hovořila s člověkem, jakého si vážím a v jakém mám zalíbení - osobitým, mocným, svobodným. Tady jsem poznala vás, pane Rochestere. A teď se děším a trnu úzkostí, když si představím, že se od vás musím navždy odtrhnout. Uznávám, že je nutné, abych odtud odjela, ale mám pocit, jako bych před sebou viděla neodvratnou smrt."

"Proč myslíte, že to je neodvratné?"

"Vždyť jste mi to sám postavil před oči."

"V jaké podobě?"

"V podobě slečny Ingramové, té vznešené krasavice - vaší nevěsty."

"Mé nevěsty! Jaké nevěsty? Já žádnou nemám!"

"Ale budete mít."

"Ano! Budu! - Budu!" Zaťal zuby.

"A proto musím odejít - sám jste to řekl."

"Ne, musíte tu zůstat! To přísahám - a svou přísahu splním!"

"Ale já vám říkám, že musím odejít!" odpověděla jsem prudce, vydrážděná téměř k zlosti. "Myslíte, že tady zůstanu, když potom pro vás nebudu nic znamenat? Copak si myslíte, že jsem stroj a nemám cit? Že to mohu snést, když mi urvete od úst mé jediné sousto chleba, když mi vychrstnete z číše mou jedinou kapku živé vody? Myslíte, když jsem chudá, neurozená, nehezka a malá, že nemám duši a srdce? Mýlíte se! - Mám právě tak duši jako vy - a zrovna tak živoucí srdce jako vy! Kdyby mě byl Bůh obdařil jen trochou krásy a velkým bohatstvím, byla bych se postarala, aby vám bylo zrovna tak zatěžko mě opustit, jak je mně teď zatěžko opustit vás. Nemluvíme teď k vám, jak jsou lidé obvykle zvyklí mluvit - konvenčně - snad ani jako obvyčejný smrtelník - to můj duch promlouvá k vašemu, jako bychom byli už oba za hrobem a jako bychom stáli před Bohem - jako bychom si byli rovni - a to také jsme!"

"A to také jsme!" opakoval pan Rochester - "To jsme!" řekl ještě jednou a sevřel mě v náručí, přivinul si mě na prsa a přilnul svými rty k mým. "To jsme, Jano!"

"Ano, jsme," odpověděla jsem, "a přece nejsme! Vy jste přece ženatý - nebo skoro už ženatý - a zaslíbil jste se ženě, která vás není hodna - k níž vůbec necítíte náklonnost - kterou opravdově nemilujete, jak jsem přesvědčena.

Vždyť jsem viděla a slyšela, jak jí pohrdáte. Já bych se k takovému manželství nikdy nesnížila, a proto jsem lepší než vy - pusťte mě!"

"Kam, Jano? Do Irska?"

"Ano - do Irska. Řekla jsem vám, co mám na srdci, a teď mohu jít - třeba na konec světa."

"Jano, sedte klidně, nezmítejte se jako divoké, ustrašené ptáče, které si ze zoufalství rve peří."

"Já nejsem žádné ptáče a nedám se chytit do žádné sítě. Jsem samostatná lidská bytost se svobodnou vůlí - a tu teď uplatním a opustím vás."

Znovu jsem se vzepřela a konečně jsem se osvobodila - stála jsem před ním vzpřímená.

"A vaše vůle rozhodne o vašem osudu," řekl. "Žádám vás o ruku, nabízím vám své srdce a polovinu všeho svého

majetku."

"Hrajete se mnou komedii - tomu se musím jen smát!"

"Žádám vás, abyste šla životem po mém boku - abyste byla druhou polovinou mé bytosti a mou nejlepší družkou tady na zemi."

"Pro ten úděl jste si vyvolil jinou a musíte jí zůstat věrný."

"Jano, mlčte chvíli, prosím vás! Jste předrážděná! Budu také chvíli mlčet."

Přes pěšinku mezi vavříny přelétl závan větru a zachvřel větvemi kaštanu, potom se začal ztrácet - do nekonečných dálek - a utichl. Bylo pak slyšet jen jediný zvuk - slavičí zpěv: když jsem mu naslouchala, znovu jsem se rozplakala. Pan Rochester tam seděl klidně a vlídně a vážně se na mne díval. Trvalo to hezkou chvíli, než promluvil. Konečně řekl:

"Posadte se vedle mne, Jano, musíme si všechno vysvětlit a dobře si porozumět."

"Nikdy se už vedle vás neposadím: už jsem se od vás odtrhla a nemohu se vrátit. "

"Ale vždyť vás, Jano, žádám, abyste se stala mou ženou! Nechci se oženit s nikým jiným než s vámi."

Mlčela jsem - vždyť jsem se domnívala, že se mi vysmívá.

"Pojďte, Jano - pojďte sem."

"Vaše nevěsta stojí mezi námi."

Vstal a rázně přikročil až ke mně.

"Má nevěsta jste vy," řekl a zase si mě přitáhl k sobě, "protože jste mi rovna a protože se mi podobáte. Jano, vezmete si mě?"

Zase jsem neodpovídala a zase jsem se mu chtěla vytrhnout - pořád jsem mu ještě nemohla uvěřit.

"Vy o mně pochybujete, Jano?"

"Naprosto."

"Vy mi nevěříte?"

"Ani trochu."

"Snad mě nemáte za lháře?" zeptal se zlostně. "Však já vás přesvědčím, vy nevěřící! Copak slečnu Ingramovou miluji? Víte dobře, že ne. Copak mě ona miluje? Vůbec ne, a postaral jsem se o důkazy. Rozšířil jsem pověsti, tak aby se o nich dověděla, že nemám ani z třetiny tak velký majetek, jak se lidé domnívají, pak jsem ji navštívil, abych viděl, jaký to bude mít účinek. Ona i její matka mě přijaly velice chladně. Nikdy bych se nechtěl a nemohl oženit se slečnou Ingramovou. Ale vás - vy podivná, vy takřka nezemská bytosti - vás miluji jako sám sebe. A vás - chudou a neurozenou, malou a nehezkou - teď prosím, abyste si mě vzala za manžela."

"Cože - já?" vykřikla jsem - podle toho, že mluvil tak vážně - a hlavně nezdvořile - jsem začínala věřit, že to míní upřímně. "Já, která nemám na světě jediného přítele než vás - jestli vskutku jste můj přítel - která nemám ani šilink kromě toho, co jste mi dal?"

"Vy, Jano. Musím vás mít - musím vás mít úplně pro sebe. Budete má?"

Řekněte ano, honem!"

"Pane Rochestere, musím se vám napřed podívat do obličeje - obraťte se k měsíci!"

"Proč?"

"Protože vám chci číst z obličeje - obraťte se!"

"Dobrá - ale upozornuji vás, že je nečitelný skoro jako poškrábaný, zmačkaný papír. Čtete tedy! Jenom si, prosím vás, pospěšte, protože trpím."

Měl tvář nesmírně vzrušenou, hodně zardělou, všechny svaly v ní cukaly a oči se mu podivně leskly.

"Ó, Jano, nemuňte mě!" zvolal. "Nemuňte mě tím pátravým, a přece milujícím a laskavým pohledem!"

"Jak vás mohu mučit? Mluvíte-li pravdu a miníte-li svou nabídku vážně, nemohu mít vůči vám jiné pocity než vděčnost a oddanost - a ty vám přece nemohou působit muka."

"Vděčnost!" vykřikl a vztekle dodal: "Jano, rozhodněte se rychle! Řekněte:

Edvarde - dej mi své jméno - Edvarde - já si tě vezmu!"

"Miníte to vážně? - Opravdu mě milujete? - Přejete si upřímně, abych se stala vaší ženou?"

"Ano. A jestli potřebujete mou přísahu, abyste mi uvěřila, tak vám to přísahám."

"Vezmu si vás tedy."

"Řekni Edvarde - má ženuško!"

"Drahý Edvarde!"

"Pojď blíž - přísedni si až ke mně!" řekl hlubokým, vzrušeným hlasem, přitiskl si tvář k mé a šeptal mi do ucha: "Udělej mě šťastným - a já udělám šťastnou tebe!"

Za chvíli si zašeptal pro sebe: "Bůh mi odpusť a člověk nechť se mi do toho nevměšuje! Teď ji mám a už ji nepustím."

"Kdo by se vám do toho vměšoval? Vždyť nemám žádné příbuzné."

"Ne - to je na tom to nejlepší," řekl. Kdybych ho nebyla tolik milovala, bylo by se mi snad zdálo, že má v rozjásaném hlase a obličeji cosi divokého. Ale když jsem tam vedle něho seděla, vyburcovaná z příšerného snu o loučení, bylo mi, jako bych se najednou s ním octla v ráji - a myslila jsem jenom na přetékající číši blaženosti, která se mi nabízí. Opakoval znovu a znovu: "Jsi šťastná, Jano?"

A znovu a znovu jsem odpovídala: "Ano." Pak si šeptal: "To mě ospravedlňuje - to mě ospravedlňuje. Copak jsem ji nenalezl opuštěnou, bez přátel, bez tepla a bez útěchy? Copak ji nebudu chránit, hýčkat a utěšovat? Vždy ji miluji celým srdcem a mé rozhodnutí je pevné. Jistě si to před božím soudem zodpovím. Víím, že Stvořitel mě jednání schvaluje. A pokud jde o soud lidský, myji si ruce - na mínění lidí vůbec nedbám."

Ale kam se poděl ten krásný večer? Měsíc ještě nezapadl, a přece bylo všechno ve stínu - málem jsem svému milému ani neviděla do obličeje, ačkoli jsem mu byla tak blízko. A co se stalo kaštanu? Svíjel se a sténal! Ve vavřínech zadul

vítr a přehnal se přes nás.

"Musíme jít dovnitř," řekl pan Rochester, "počasí se obrací. Jinak bych tu s tebou mohl sedět až do rána, Jano."

"Já s tebou také," pomyslela jsem si. Byla bych to možná řekla nahlas, ale z mraku, na nějž jsem se dívala, prudce vyšlehla sinálá jiskra, rozlehlo se prásknutí, třísknutí, a docela blízko zarachotil hrom. Honem jsem si schovala oslepené oči panu Rochesterovi na rameni.

Spustil se liják. Pan Rochester mě chytil za ruku a utíkal se mnou po pěšince, přes sad a zahradu k domu - ale než jsme se dostali pod střechu, úplně jsme promokli. Když mi v hale snímal pléd z ramenou a vytřepával vodu z rozpuštěných vlasů, objevila se paní Fairfaxová ve dveřích svého pokoje. Zprvu jsem si jí nepovšimla, ani pan Rochester. Lampa byla rozsvícená. Hodiny začaly odbíjet dvanáct.

"Honem si svlékni ty promoklé šaty," řekl, "ale napřed si musíme přát dobrou noc - dobrou noc, má milovaná!"

Několikrát mě políbil. Když mě pustil z náručí, pozdvihla jsem oči a přede mnou stála paní Fairfaxová, bledá, vážná a užaslá. Jen jsem se na ni usmála a běžela jsem nahoru. "Teď jí to nebudu vysvětlovat," řekla jsem si. Ale když jsem už byla ve svém pokoji, bodlo mě u srdce při pomýšlení, že by si mohla třeba jen chvíli špatně vykládat to, co viděla. Jenže radost brzy smetla všechny ostatní pocity. Ačkoli vítr prudce fičel hrom bil docela blízko, líté a temné, blesky se křížovaly takřka bez ustání, déšť se lil proudem a bouřka trvala dvě hodiny, neměla jsem vůbec strach, jen chvílemi mě trochu svírala úzkost. Dokud bouřka neustala, přišel pan Rochester třikrát k mým dveřím a ptal se, jestli se nebojím a jsem klidná. A to mi dodávalo útěchu a sílu, ať by se dělo cokoli.

Než jsem ráno vstala z postele, přiběhla ke mně Adélka a řekla mi, že do velikánského kaštanu na konci sadu v noci udeřil blesk a rozštípl jej v půli.

Kapitola 24.

Když jsem ráno vstala a oblékala jsem se, přemýšlela jsem - o tom, co se stalo, a říkala jsem si, jestli to nebyl jenom sen. Nemohla jsem uvěřit, že to byla skutečnost, dokud pana Rochesteru zas neuvidím a znovu od něho neuslyším slova lásky a slib.

- Při česání jsem si v zrcadle prohlížela obličej a měla jsem dojem, že už není nehezký - zračila se v něm naděje a měl oživený výraz a barvu; mé oči vypadaly, jako by se zadívaly do studnice slasti a jako by se v nich dosud odrážely záblesky jejího lesklého zčeřeného povrchu.

Dříve jsem se často bála pohlédnout na pana Rochesteru, abych u něho svým pohledem nevzbudila nelibost, ale teď jsem si byla jista, že k němu mohu pozdvihnout tvář a jeho cit ke mně tím neochladne. Vytáhla jsem ze skříně prosté, ale čisté a lehké letní šaty a oblékla jsem si je - ještě nikdy mi snad nic tolik neslušelo - protože jsem se ještě nikdy neoblékla v takové blažené náladě.

Když jsem seběhla dolů do haly, vůbec mě nepřekvapilo, že je po noční bouři rozzářené červnové jitro a otevřenými skleněnými dveřmi vane svěží a vonný větřík. I příroda se musela radovat, když jsem byla tak šťastna. Po cestičce přicházela k domu žebračka s malým hošíkem - oba bledí a rozedraní - a já jsem jim běžela vstříc a dala jsem jim všechny peníze, které jsem náhodou měla v tobolce - asi čtyři šilinky; ať byli dobří nebo špatní, musela jsem se s nimi o svou radost nějak podělit. Havrani krákali a veselejší ptáci zpívali, ale nic se neozývalo tak radostně a libezně jako mě rozjásané srdce.

Překvapilo mě, že paní Fairfaxová vyhlédla z okna nějak smutná a přísně mi řekla: "Slečno Eyrová, nepůjdete na snídani?" Zatímco jsme spolu snídaly, byla zamklá a chladná, ale nemohla jsem jí povědět pravdu. Musela jsem počkat, až jí dá vysvětlení pan Rochester - a ona musela také počkat. Nemohla jsem skoro ani jíst a šla jsem zas honem nahoru. Před učebnou jsem potkala Adélku.

"Kam jdeš? Začneme se učit!"

"Pan Rochester mě poslal do dětského pokoje."

"Kde je?"

"Tady," řekla a ukázala na dveře, z kterých vyšla; vstoupila jsem do učebny a on tam stál.

"Pojď mi popřát dobré jitro," zvolal. Radostně jsem k němu přistoupila a nedostalo se mi jen chladných slov, nepodal mi ani ruku, ale objal mě a políbil.

Zdálo se mi to docela přirozené a samozřejmé, že mě přivítal tak láskyplně a něžně.

"Jano, jsi tak hezká! Jen kveteš a jsi samý úsměv!" řekl. "Dnes jsi opravdu hezká. Kam se poděl můj bledý skřítek? Je tohle mé hořčičné semínko? Tohle děvčátko s rozzářeným obličejem, s dolíčky v tvářích a růžovými rty? S kaštanovými vlasy, které se lesknou jako hedvábí, a se zářícíma hnědýma očima?" (Mám zelené oči, čtenáři, ale musíš mu ten omyl prominout - pro něho patrně dostaly novou barvu.) "Ano, je to Jana Eyrová."

"A brzy to bude Jana Rochesterová," dodal. "Za čtyři týdny, Jano, ani o den později, slyšíš?"

Slyšela jsem, ale nemohla jsem to hned pochopit - zatočila se mi z toho hlava. Pocit, jež ve mně vzbudila jeho slova, byl něco silnějšího, co se ani nedalo nazvat radostí - úplně mě zdrtil a omámil - byl to pocit skoro jako strach.

"Jano, ty ses zarděla a najednou jsi zase zbledla! Proč?"

"Protože jste mi dal nové jméno - Jana Rochesterová, a mně se zdá tak divné."

"Ano, paní Rochesterová," řekl. "Mladá paní Rochesterová, - ženuška Fairfaxe Rochesteru."

"To se nemůže splnit - zní to tak nepravděpodobně! Tady na světě nemohou být lidé nikdy dokonale šťastni. A mně jistě není přisouzen jiný úděl než ostatním mým bližním! Když si představím, že by mě mohl čekat takový osud "je to jako pohádka - jako sen za bílého dne."

"Sen, který se může uskutečnit, a já ho uskutečním. Začnu hned dnes. Ráno jsem napsal svému bankéři do Londýna,

aby mi poslal šperky, které má pro mne v úschově - dědičné skvosty paní ze Thornfieldu. Doufám, že ti je budu moci za den nebo za dva položit do klína - zahrnu tě všemi výsadami a vši pozorností, jakými bych uctil hraběcí dceru, kdybych se s ní měl oženit."

"Prosím, nemyslete na šperky! Nerada o nich slyším. Šperky pro Janu Eyrovou - to zní nepřírozně a divně - byla bych radši, kdybyste mi je nedával."

"Sám ti zavěším na krk diamantový náhrdelník a nasadím ti čelenku - bude ti slušet, Jano, vždyť sama příroda ti vtiskla na čelo šlechtický znak, a připnu ti na útlá zápěstí náramky a tvé křehké prsty ozdobím prsteny."

"Ne, ne! Myslete na jiné věci, mluvte o jiných věcech, a ne tak lehkovězně!"

Nemluvte se mnou, jako bych byla krasavice - jsem jen vaše nehezka kvakerská vychovatelka."

"V mých očích jsi krasavice, právě taková, po jaké touží mé srdce - jemná a vzdušná."

"Chcete snad říci slaboučká a bezvýznamná. Mluvíte jako ze sna - nebo se mi posmíváte. Proboha, nebudte tak ironický!"

"Přiměji i svět, aby uznal, že jsi krasavice," pokračoval, ale mně bylo při těch jeho řečech vskutku nepříjemně, měla jsem pocit, že se buď sám klame nebo se pokouší oklamat mne. "Ustrojím svou Janu do hedvábí a krajek a do vlasů jí zapletu růže - na hlavu, kterou miluji nejvíc, jí připevním drahocenný závoj."

"A pak mě ani nepoznáte! Nebude to už vaše Jana Eyrová, ale opička v maškarě harlekýna - sojka ve vypůjčeném peří. Tak jako bych nechtěla vidět vás, pane Rochestere, přestrojeného v komediantském kostýmu, zrovna tak bych se nikdy neustrojila do úboru dvorní dámy. Neříkám vám, že jste hezký, ačkoli vás vroucně miluji - právě proto vám nelichotím. Nelichotíte ani vy mně."

Rozvíjel svůj nápad dál, nedbaje na mé prosby. "Ještě dnes tě odvezu kočárem do Millcote a musíš si tam vybrat nějaké šaty. Řekl jsem ti, že budeme mít svatbu za čtyři týdny. Bude to tichá svatba tamhle v tom kostelíčku a potom s tebou ihned ujeďu do Londýna. Nezdržíme se tam dlouho a odvezu svůj poklad do krajů bližších slunci - do francouzských vinic a italských rovin: uvidíš všechna slavná díla z historických i moderních dob, okusíš velkoměstský život a naučíš se správně oceňovat sebe porovnáním s jinými."

"Budu tedy cestovat? - A s vámi?"

"Podíváš se do Paříže, do Říma, Neapole, Florencie, Benátek a do Vídně - všude, kde jsem se už potuloval, půjdeš v mých šlápějích; všude tam, kde jsem zanechal stopy svých kopyt, vkročí tvé lehké nožky vily. Před deseti lety jsem se honil po Evropě pološílený hnusem, nenávistí a vztekem - to byli tehdejší mí druhové, ale teď se tam vrátím vyléčený a očištěný, s andělem, který mě bude utěšovat."

Musela jsem se mu smát. "Nejsem anděl," prohlásila jsem, "a až do smrti nebudu. Budu to vždycky jen já, pane Rochestere, a nesmíte ode mne nikdy čekat ani žádat nic nebeského - protože se vám toho nikdy nedostane, tak jako se mně nic takového nedostane od vás, jenže já to od vás vůbec nečekám."

"A co tedy ode mne čekáš?"

"Nějaký čas budete možná takový jako teď - ale jen velmi krátký čas a potom ochladnete, budete rozmarný a přísný a já budu mít co dělat, abych vás uspokojila. Ale až si na mne hodně zvyknete, budete mě možná zas mít rád - mít rád, slyšíte, nikoli milovat. Předpokládám, že vaše prudká láska vyprchá asi tak za půl roku, ne-li ještě dřív. Četla jsem totiž v knihách, které napsali muži, že manželova horoucí Láska nikdy netrvá déle. Ale doufám, že jako přítelkyně a družka se svému milovanému muži nikdy úplně neznechutím."

"Neznechutíš! Že tě zas budu mít rád! jsem přesvědčen, že tě budu mít rád zas a zas, že ti dám poznat, jak tě nejen mám rád - jak tě miluji - opravdově, věle, věrně!"

"Ale víte přece, že míváte rozmary."

"Na ženy, které se mi zalíbí jen svou tvář, jsem jako ďábel, jakmile se přesvědčím, že nemají duši ani srdce - když vidím, že to jsou jen povrchní loutky, všední, třebas i hloupé, hrubé a zlostiné. Ale na ženu, která má jasné oko a výmluvný jazyk, ohnivou duši a povahu, jež je ohebná, ale nikdy se nezlomí - pružná a přitom pevná, poddajná a přitom osobitá - budu vždycky něžný a vždycky jí budu věrný."

"Poznal jste někdy takovou povahu? Miloval jste někdy takovou ženu?"

"Teď takovou miluji."

"A co přede mnou, jestli totiž mohu vyhovět vašim náročným požadavkům?"

"Nikdy jsem se nesetkal s ženou podobnou tobě, Jano. Ty se mi líbíš a dovedeš mě ovládat - zdá se, jako by ses mi podvolovala, a já mám rád ten dojem poddajnosti, jaký ve mně budiš. Když si to měkké hedvábné vlákno ovijím kolem prstu, cítím rozechvění v celé paži a až v srdci. Podléhám tvému vlivu, podmaňuješ mě - je to nevýslovně blahý vliv a pocit podmanění je tak čarovný, že se nevyrovná žádnému vítězství, jehož bych mohl sám dobýt. Proč se usmíváš, Jano? Co znamená ten náhlý, nevysvětlitelný, potutelný výraz v tvé tváři?"

"Vzpomněla jsem si (musíte mi odpustit, napadlo mě to docela mimovolně) na Herkula a Samsona a na ženy, které je očarovaly..."

"Vida, jaký jsi zlomyslný skřítek!"

"Pst! Teď nemluvíte moc moudře, zrovna jako tamti muži nejednali moudře."

Byli by bezpochyby jako manželé napravili přísnost to, co jako ctitelé pokazili svou povolností - a obávám se, že vy se zachováte také tak. Jsem zvědavá, jak mi odpovíte ode dneška za rok, kdybych vás náhodou o něco žádala, v čem by se vám nehodilo nebo nechtělo mi vyhovět?"

"Požádej mě o něco teď hned, Jano - třeba o nějakou maličkost! Toužím, abys mě o něco poprosila..."

"Udělám to, mám žádost už připravenou."

"Mluv! Ale budeš-li se na mne takhle dívat a usmívat, ihned odpřisáhnu, že ti vyhovím, ještě než se dozvím, oč mě chceš požádat, a budu pak před tebou vypadat jako bláhový hlupák!"

"Vůbec ne! Žádám vás jen o jedno: nedávejte si posílat šperky a nevěncete mě růžemi - vždyť to je, jako byste chtěl olemovat zlatou krajkou tenhle obyčejný kapesník."

"Nebo jako bych chtěl pozlatit ryzí zlato, já vím. Tvé žádosti se tedy vyhovuje prozatím. Odvolávám ten příkaz, který jsem dal bankéřovi. Ale dosud jsi mě o nic nepoprosila, jen jsi mě požádala, abych ti nedával to, čím jsem tě chtěl obdarovat. Zkus to znovu."

"Budte tedy tak laskav a upokojte mou zvědavost, protože jedna věc ji velmi dráždí."

Zatvářil se zneklidněně. "Co je to?" zeptal se honem. "Zvědavost je nebezpečná tazatelka. Ještě dobře, že jsem ti neslíbil, že vyhovím každé tvé žádosti -"

"Ale když této vyhovíte, nehrozí vám žádné nebezpečí."

"Ven s tím, Jano! Jenže by mi bylo milejší, kdyby sis místo vyptávání, třeba na nějaké tajemství, přála polovinu mého majetku."

"Ale, králi Asvere! Co bych si s tou polovinou vašeho majetku počala? Copak jsem nějaký lichvář, abych bažila po půdě, v které jsou prý nejlépe uloženy peníze? Bylo by mi mnohem milejší, kdybyste mi věnoval plnou důvěru. Snad mi neodepřete důvěru - vždyť jste ochotný věnovat mi své srdce!"

"Milerád ti věnuji celou svou důvěru, pokud za to vůbec stojí, Jano! Ale jen se proboha nechtěj zatížit zbytečným břemenem! Nechtěj nám otrávit život - neproměň se mi v pravou Evu - co bych si s tebou počal?"

"A proč ne? Před chvílí jste mi řekl, jak je vám to příjemné, že si vás dovedu podmanit, a jak rád se dáváte ovlivnit. Nemyslíte, že bych měla vašeho přiznání využít a vydírat na vás prosbami - nebo třeba pláčem a vzdorem, kdyby to muselo být - jen abych vyzkoušela svou moc?"

"Jen se opovaž něco takového zkoušet! Jakmile přestoupíš určitou mez a budeš si dělat moc velké nároky, je konec!"

"Opravdu? Nejste moc vytrvalý. A jak přísně se tváříte! Obočí máte najednou široké jako můj prst, a vaše čelo bych mohla přirovnat k něčemu, co v jedné velice podivné básni, kterou jsem kdysi četla, autor nazval "nakupené modré mraky, dštící hrom"! Takhle se patrně budete tvářit jako manžel, ne?"

"A jestli se takhle hodláš tvářit ty, přísahám, jako že jsem křesťan, že mě ani nenapadne, abych se oženil s takovým zlomyslným skřítkem, s takovou ještěrkou! Ale nač ses vlastně chtěla ptát, ženská? Ven s tím!"

"Tak vida, teď nejste ani zdvořilý, ale já vás mám radši, když jste hrubý, nežli když mi lichotíte. Mně je milejší být ženská než anděl. A chci se vás zeptat na tohle: Proč jste si dal takovou práci, abyste mě přesvědčil, že se chcete oženit se slečnou Ingramovou?"

"To je všechno? Díky Bohu, že to není nic horšího!" Zachmuřeně černé obočí se mu vyklenulo - pohleděl na mne zase s úsměvem a pohlídl mě po vlasech, jako by byl rád, že nebezpečí je odvráceno: "K tomu bych se ti snad mohl přiznat, Jano," pokračoval, "ačkoli se na mne budeš trochu hněvat - a přesvědčil jsem se už, jak se dovedeš rozhněvat, když se hněváš. Včera večer jsi v tom chladném měsíčním světle byla celá v ohni, jak ses bouřila proti osudu a prohlašovala jsi, že jsme si my dva rovni. Mimochodem, Janičko, vždyť ty jsi mi sama nabídla manželství."

"Ovšem. Ale teď k věci, prosím - jak to bylo se slečnou Ingramovou?"

"Nu, předstíral jsem, že se slečně Ingramové dvořím, protože jsem chtěl, aby ses do mne zamilovala tak šíleně, jako jsem miloval já tebe - a věděl jsem, že žárlivost je nejlepší spojenec, s jehož pomocí bych dosáhl svého cíle."

"Výtečně! - Teď jste v mých očích takhle maličký - o nic větší než koneček mého maličku. Že se nestydíte, jednat takhle hanebně a potupně. Pomyslíl jste přitom na slečnu Ingramovou, jak jí asi je?"

"Ta přece zná jen jediný cit - pýchu, a proto si zaslouží, aby byla pokořena."

Žárlila jsi na ni, Jano?"

"Na tom nezáleží, pane Rochestere, pro vás to přece nemůže mít vůbec význam, jestli jsem žárlila nebo ne. A teď mi odpovězte podle pravdy ještě na jednu otázku. Nezpůsobí vaše nepoctivé koketování slečně Ingramové bolest? Nebude se cítit oklamaná a opuštěná?"

"Kdepak! Vždyť jsem ti řekl, že naopak opustila vlastně ona mne. Když se dověděla, že mám dluhy, její ohnivý cit okamžitě zchladl, či vlastně vyhasl."

"Vy jste zvláštní, vypočítavý člověk, pane Rochestere. Obávám se, že v jistém ohledu máte prapodivné zásady."

"O mé zásady se nikdy nikdo nestaral, Jano, dost možná, že se proto trochu pokřivily."

"Ještě něco, ale tentokrát vážně: smím se těšit z toho velkého dobra, jímž jsem obdařena, bez obav, že někdo zakouší takovou hořkost a bolest, jakou jsem donedávna trpěla já?"

"Ujišťuji tě, že smíš, má hodná děvečko. Žádná jiná bytost na světě mě nemiluje tak čistou láskou jako ty - jak vidíš, Jano, utěšuji se v duši hojivým balzámem, totiž vírou, že mě máš upřímně ráda."

Sklonila jsem rty k jeho ruce, která mi spočívala na rameni. Milovala jsem ho nesmírně - víc, než bych se odvážila přiznat - víc, než bych byla dovedla vyjádřit slovy.

"Požádej mě ještě o něco," řekl za chvíli, "působí mi to potěšení, když mě o něco prosíš a když ti mohu vyhovět?"

Opět jsem měla žádost připravenou. "Se svým úmyslem byste se měl svěřit paní Fairfaxové. Viděla mě s vámi včera večer v hale a zřejmě ji to póhoršilo."

Vysvětlíte jí to trochu, než se s ní zas uvidím. Bolí mě, že taková dobráčka má o mně špatné mínění."

"Jdi si do pokoje pro klobouk," odpověděl. "Přeji si, abys dopoledne se mnou "jela do Millcote. Než se připravíš k vyjíždce, doufám, že paní Fairfaxové všechno řádně objasním. Myslela si snad, Jano, že ses do mne zamilovala navzdory celému světu a že tě je, chudinko, škoda?"

"Snad si myslela, že jsem zapomněla na své společenské postavení a na vaše."

"Společenské postavení! Tvé společenské postavení je v mém srdci a běda tomu, kdo se opováží tě urazit, teď anebo v budoucnu! - Jdi!"

Byla jsem ustrojena za chvíli, a když jsem slyšela, jak pan Rochester vychází z pokoje paní Fairfaxové, honem jsem k ní

běžela. Četla si z Písma - text příslušný pro ten den, jak to vždycky ráno dělala; měla před sebou otevřenou bibli a na ní ležely její brýle. Sdělení pana Rochestera patrně způsobilo, že na bibli docela zapomněla: dívala se upřeně na holou zed' proti sobě a v jejích klidných očích se zračilo překvapení, vyvolané tou nečekanou zprávou. Když mě uviděla, vytrhla se z úvah, pokusila se o úsměv a vypravila ze sebe několik blahopřejných slov, ale ten úsměv se brzy vytratil a věta zůstala nedokončena.

Nasadila si brýle, zavřela bibli-a odšoupla se na židli kousek od stolu.

"Jsem nad tím celá užaslá," začala, "že ani nevím, co bych vám měla říci, slečno Eyrová. Snad se mi to všechno nezdálo ve snu? Někdy se mi stává, že na mne přijde spání, když tu sedím tak sama, a představuji si věci, které se vůbec nestaly.

Když jsem si tak někdy zdřímla, najednou jsem měla sen, že můj milovaný muž, který je už patnáct let mrtvý, přišel sem do pokoje a posadil se vedle mne; dokonce se mi zdálo, že ho slyším, jak mě volá jménem Alice, jako to dělal.

Můžete mi říci, zda to je skutečně pravda, že vás pan Rochester požádal, abyste se za něho provdala? Nesmějte se mi. Ale vskutku se mi zdálo, že tu před pěti minutami byl a říkal, že za měsíc budete jeho ženou."

"Mně to řekl také," odpověděla jsem.

"Tak! A vy tomu věříte? Přijala jste jeho nabídku?"

"Ano." Podívala se na mne užasle.

"Něco takového bych si jakživa nebyla pomyslela. Je to pyšný člověk - všichni Rochesterové byli pyšní - a jeho otec měl moc rád peníze. Pan Rochester je prý také dost opatrný, když jde o peníze. Opravdu si vás chce vzít?"

"Aspoň to říká."

Prohlížela si mě od hlavy k patě. Četla jsem jí v očích, že na mně neshledává dost mocné půvaby, které by jí pomohly tu záhadu rozluštit.

"To mi nejde na rozum!" pokračovala. "Ale když to říkáte, je to bezpochyby pravda. Nemohu říci, jak to nakonec dopadne - nevím, opravdu. V takových případech je často radno, aby si muž a žena byli rovni, pokud jde o společenské postavení a majetek. A pak, vždyť pan Rochester je o dvacet let starší než vy!

Skoro by mohl být vaším otcem."

"To ne, paní Fairfaxová!" zvolala jsem popuzeně. "Jakpak by mohl být mým otcem! Kdyby nás někdo viděl pohromadě, jistě by mu něco takového ani nenapadlo! Pan Rochester vypadá tak mladě a vskutku je tak mladý jako jiný v pětadvaceti letech!"

"A chce si vás vzít skutečně z lásky?" ptala se dál.

Její chladná nedůvěra mě urážela a bolela, až mi vhrkly slzy do očí.

"Je mi líto, že vám působím zármutek," pokračovala paní Fairfaxová, "ale jste ještě moc mladá, nevyznáte se v mužích, a proto bych vám radila, abyste se měla na pozoru. Znáte přece staré přísloví, že "není všechno zlato, co se třpytí".

Obávám se, aby se i v tomhle případě neukázalo, že není všechno takové, jak se vám nebo mně zdá."

"Copak jsem taková obluda?" zvolala jsem. "Je to tak nemožné, že by mě pan Rochester měl upřímně rád?"

"Ne, jste docela hezká, zvláště v poslední době, a věřím, že vás pan Rochester má rád. Vždycky se mi zdálo, že jste jeho miláček. Někdy mi to dělalo trochu starosti, kvůli vám, že si vás tak oblíbil, a byla bych vás ráda upozornila, abyste se měla na pozoru - ale nechtěla jsem vám dát najevo, že by na tom třeba mohlo být něco zlého. Věděla jsem, že by vás to pohoršilo a snad i urazilo - chovala jste se vždycky, jak se patří, skromně a rozumně, a tak jsem doufala, že si dáte pozor sama. Nemohu vám ani vypovědět, co jsem včera vytrpěla - hledala jsem vás po celém domě a nemohla jsem vás nikde najít, a pána také ne, a najednou jsem vás pak o půlnoci viděla, jak se s ním vracíte."

"No, na tom teď už přece nezáleží;" přerušila jsem ji zlostně, "hlavní je, že bylo všechno v pořádku."

"Doufám, že to také nakonec bude všechno v pořádku," řekla, "ale opatrnosti nikdy nezbývá, věřte mi. Nepřipusťte si pana Rochestera moc blízko, dejte si pozor na sebe i na něho. Páni v jeho postavení nemají ve zvyku ženit se s vychovatelkami."

Už jsem toho opravdu začínala mít dost, ale naštěstí přiběhla Adélka.

"Vezměte mě s sebou - vezměte mě s sebou do Millcote!" volala "Pan Rochester nechce - ale v tom novém kočáře je přece dost místa! Poproste ho, mademoiselle, aby mi dovolil jet s vámi!"

"To udělám, Adélko," slíbila jsem jí a honem jsem s ní odešla - byla jsem ráda, že mohu utéci před svou chmurnou karatelkou. Do kočáru už bylo zapraženo a kočí s ním přijížděl před dům, kde pan Rochester netrpělivě přecházel po zápraží sem a tam a Hektor chodil v patách za ním.

"Vidíte, že Adélka může jet s námi?" -

"Už jsem řekl, že nesmí. Mohu taková škvřnata potřebovat! - Chci být s tebou sám!"

"Dovolte jí, aby jela s námi, pane Rochestere, prosím vás, bude to tak lepší."

"Kdepak! Bude mi překážet!"

Tvářil se úplně neústupně a jeho hlas zněl také tak. Mne ještě studily výstrahy paní Fairfaxové a skličovaly její pochybnosti - mé naděje se náhle zdály jaksi neopodstatněné a nejisté. Ztrácela jsem pocit, že mám nad ním moc. Byla bych ho už bezděky uposlechla, bez dalších námitek, ale když mi pomáhal do kočáru, pohleděl mi do obličeje.

"Co je ti?" zeptal se. "Kam se poděl tvůj rozzářený obličej? Opravdu chceš vzít tu malou s sebou? Bude tě to mrzet, jestli ji necháme doma?"

"Byla bych mnohem radši, kdyby jela s námi."

"Tak si honem skoč pro klobouk a ať už jsi zpátky, rychlostí blesku!" křikl na Adélku.

Uposlechla ho a vzala nohy na ramena.

"No, vždyť na tom konečně nezáleží, jestli nás tohle jediné dopoledne bude "rušit," řekl, "vždyť za chvíli tě budu mít úplně pro sebe - tvé myšlenky, rozhovor s tebou i tvou společnost - na celý život."

Když Adélku posadil do kočáru, začala mě líbat, aby mi projevila vděčnost za mou přimluvu, ale okamžitě ji odstrčil do rohu a posadil se mezi nás. Pokukovala po mně přes něj - měla z něho zřejmě strach: tvářil se tak přísně a byl v nevrle náladě, proto se neodvažovala ani špetnout, natož se na něco vyptávat.

"Pusťte ji ke mně," prosila jsem, "bude vás třeba obtěžovat - tady vedle mne je přece dost místa."

Podal mi ji, jako by byla malý psiček. "Však já ji brzy pošlu do školy," řekl, ale už se usmíval.

Adélka ho slyšela a zeptala se, jestli ji pošle do školy "sans mademoiselle".

"Ano," odpověděl, "rozhodně ,sans mademoiselle", protože mademoiselle vezmu s sebou na měsíc, najdu si tam někde v bílém údolí mezi sopkami nějakou jeskyni a mademoiselle tam bude žít se mnou a jen se mnou."

"Nebude tam mít co jíst, umře tam hladý," podotkla Adélka.

"Každý den ráno a večer budu pro ni sbírat nebeskou manou, vždyť pláň a kopce na měsíci se úplně bělají manou, Adélko."

"Ale bude se chtít ohřát, a čím si tam zatopí?"

"Na měsíci šlehá z hor oheň, a když jí bude zima, vynesu ji na vrcholek sopky a položím ji na okraj jícnu."

"Oh, qu'elle y sera mal - peu confortable! A co až bude mít obnošené šaty - kde vezme nové?"

Pan Rochester se přiznal, že ho přivedla do rozpaků. "Hm! Co bys udělala ty, Adélko?" otázal se. "Láměj si trochu hlavičku, snad si budeš vědět rady. Co říkáš, nebyly by pěkné šaty z bílého nebo růžového obláčku? Mohla by si také vystříhnout docela hezkou šálu z duhy."

"Takhle je na tom mnohem líp," usoudila Adélka po delší úvaze. "Možná, že by ji to omrzelo, kdyby měla žít na měsíci jen s vámi. Kdybych byla na místě mademoiselle, rozhodně bych tam s vámi nešla."

"Ale ona mi to už slíbila - dala mi na to slovo."

"Jak se tam s ní dostanete? Na měsíc přece nevede žádná cesta, mezi zemí a měsícem je jen vzduch a neumíte přece létat, vy ani ona."

"Adélko, vidíš tamhle tu louku?" řekl pan Rochester. Byli jsme už za Thornfieldem a lehce jsme se pohupovali po hladké silnici k Millcote, na níž byl prach po bouři pěkně slehlý a po obou stranách se leskly sytě zelené nízké živé ploty a vysoké stromy, osvěžené deštěm.

"Po té louce, Adélko, jsem šel jednou pozdě večer asi před čtrnácti dny - tehdy, když jsi mi odpoledne pomáhala hrabat seno na trávnících v sadě; byl jsem po shrabování se na unavený a posadil jsem se na schůdky, abych si odpočal, vytáhl jsem z kapsy knížku a tužku a začal jsem psát o neštěstí, které mě kdysi dávno stihlo, a o tom, že mě v budoucnu čekají šťastné dny. Psal jsem rychle, protože se stmívalo, a neviděl jsem už ani, co píšu, a najednou se po cestě něco přiblížilo a zastavilo se to kousek ode mne. Podíval jsem se, co to je. Byla to malíčká víla s pavučinkovým závojem na hlavě. Kývl jsem na ni, aby šla blíž, a za chvíli stála u mne - sahala mi jen po kolena. Nemluvil jsem na ni a ona nemluvila na mne, ale četl jsem jí v očích a ona četla v mých; a tak jsme si řeči beze slov pověděli asi tohle:

"Já jsem víla a přicházím z říše skřítků," řekla, "abych tě udělala šťastným, ale musíš se mnou odejít ze světa obyčejných lidí někam, kde nikdo není - třeba na měsíc," a obrátila hlavičku k srpečku měsíce, který vycházel tamhle nad Hay.

Řekla mi, že je tam ve stříbrném údolí alabastrová jeskyně, kde bychom spolu mohli bydlet.

Odpověděl jsem, že bych tam s ní šel rád, ale upozornil jsem ji, tak jako prve ty mne, že nemám křídla a nemohu létat.

"Ó, to nevádí!" řekla víla. "Tady mám divotvorný prsten, který to všechno spraví," a podala mi hezký zlatý prstýnek.

"Dej si jej na prsteník levé ruky," pokračovala, "a já budu tvá a ty budeš můj; opustíme zem a tam nahoře budeme spolu žít jako v nebi: Zas obrátila hlavičku k měsíci. Mám ten prstýnek v kapse kalhot, Adélko, proměněný v sovereign, ale brzy si jej zas hodlám vyměnit za prsten."

"A co s tím máš co dělat mademoiselle? Co je mi po té víle? Vždy jste říkal, že s sebou na měsíc vezmete mademoiselle!"

"Mademoiselle je také víla," zašeptal tajuplně. Řekla jsem jí, aby si toho nevšímal, že ji jen škádlí, a nato se projevila její pravá francouzská povaha, v podstatě skeptická - nazvala pana Rochesteru "un vrai menteur" a ujišťovala ho, že mu na jeho "contes de fée" vůbec nic nedá, a že "du reste, il n'y a pas de fées, et quand même il y en a," jenže jemu se víla jistě nikdy nezjeví, ani mu nedá prsten a nepozve ho, aby se s ní odstěhoval na měsíc.

Strávila jsem v Millcote dost krušnou hodinu. Pan Rochester mě přiměl, abych s ním šla do obchodu s hedvábím, a tam mi rozkázal, abych si vybrala na půl tuctu šatů. Bylo mi to proti mysli a prosila jsem, aby se s tím ještě počkal, ale kdepak - muselo se to provést ihned. Pádnými domluvy, vyslovenými šeptem, ale důrazně, se mi podařilo usmlouvat jenom na dvoje šaty, ale na ty chtěl mermomocí vybrat sám. S úzkostí jsem sledovala, jak bloudil očima po policích se zbožím v živých barvách. Utkvěly na těžkém hedvábí nejjiskřivějšího ametystového zbarvení a nádherném růžovém atlasu. Navrhovala jsem mu šeptem, aby mi tedy hned koupil zlaté šaty a stříbrný klobouk, protože to, co pro mne vybral, bych určitě jakživa nevzala na sebe. Byl neústupný jako skála, a proto jsem ho teprve po nekonečných svízlech přemluvila, že místo toho koupil střizlivý černý atlas a perlově šedé hedvábí. "Prozatím to snad stačí," řekl, "ale až bude po mém, budeš zářit jako květinový záhon."

Byla jsem ráda, že jsem ho dostala z obchodu s hedvábím a potom od klenotníka - čím víc mi toho nakupoval, tím víc mě tváře pálily z rozmrzelosti a ponížení. Když jsme zas byli v kočáře a rozčilená a zmožená jsem se zabořila do sedadla, vzpomněla jsem si na cosi, nač jsem v překotném sledu událostí, chmurných i jasných, docela zapomněla - na dopis mého strýce Jana Eyra paní Reedové, v kterém jí oznamoval, že má v úmyslu mě adoptovat a učinit svou dědičkou.

"Moc by se mi ulevilo," pomyslíla jsem si, "kdybych měla aspoň trochu vlastních peněz; nemohu to snést, aby si mě pan Rochester strojí jako loutku - nechci být nějaká Danae, aby na mne každodenně pršel zlatý déšť. Jakmile přijedeme domů, napíši na Madeiru strýci Janovi, že se budu vdávat a za koho!"

Kdybych se aspoň mohla nadít, že panu Rochesterovi jednou přispěji vlastním dílem k jeho majetku, dovedla bych líp snášet, že jsem teď na něm zcela závislá."

Ten nápad (jejž jsem samozřejmě ještě téhož dne uskutečnila) mi přinesl jakousi úlevu. a znovu jsem se odvážila pohledět svému milovanému pánovi do očí, které na mne vytrvale upíral, ačkoli jsem měla tvář i oči stále odvrácené. Usmál se a mě napadlo, že takovýmhle úsměvem asi ve chvíli blaženého milostného opojení sultán obdaří otrokyni, kterou zahrnul zlatem a drahokamy. Prudce jsem mu zmáčkla ruku, která se ustavičně vztahovala k její, a hned jsem ji zas odstrčila, celou zrudlou tím zlostným stiskem.

"Takhle se na mne radši nedívejte," řekla jsem mu, "sic na sebe až do smrti nevezmu nic jiného než své staré lowoodské šaty. A na svatbu půjdu v těchhle šedých z kartounu - z perlově šedého hedvábí si můžete dát ušít župan a z černého atlasu celou zásobu vest!"

Tiše se chechtal a mnul si ruce. "Je to nádherné, takhle ji vidět a slyšet!" zvolal.

"Pak že není originální! Pak že není dráždivá! Nevyměnil bych tuhle malou Angličanku za celý serail tureckého paši i s gazelíma očima, s půvaby hurisek "a vším ostatním!"

Ta orientální narážka mě zas tala do živého: "Jen si nemyslete, že vám hodlám v nejmenším nahradit serail! Ani mi nenapadne, a tak na to radši vůbec nemyslete! Máte-li chuť na podobné zboží, jedte si honem pro ně do cařihradských bazarů, a můžete tam vložit do rozsáhlého obchodu s otroky ty zbytečné peníze, kterými si podle všeho nevíte rady, jak byste je měl utrácet tady."

"A co si počneš, Jano, zatímco já se budu handrkovat o tolik a tolik tun masa a tolik a tolik párů černých očí?"

"Budou se připravovat, aby ze mne byla misionářka, která půjde hlásat svobodu zotročeným - mimo jiné i obyvatelkám vašeho harému. Však se tam dostanu a vyvolám vzburu: v mžiku se vás zmocníme, vy pašo s třemi bunčuky, a spoutáme vás, a já nesvolím, aby vám sejmulý pouta, dokud nepodepíšete dekret, jímž svým poddaným zaručíte takovou svobodu jako ještě žádný despota."

"Docela ochotně bych se ti vzdal na milost a nemilost, Jano."

"Jenže já bych vám milost nedala, pane Rochestere, kdybyste o ni prosil s takovýmhle výrazem v očích. Kdybyste se na mne takhle díval, byla bych přesvědčena, že ačkoli jste pod nátlakem zaručil slušné podmínky, jistě byste je ihned zas porušil, jakmile byste se octl na svobodě."

"Tak co bys vlastně chtěla, Jano? Obávám se, že si na mně vynutíš ještě soukromý manželský slib mimo ten, který ti dám před oltářem. Jak vidím, hodláš si vymínit nějaké zvláštní podmínky - jaképak?"

"Chci jen mít klidné svědomí, nezátížené spoustou závazků. Pamatujete se, co jste říkal o Célině Varensové - o těch diamantech a kašmírových šátcích, které jste jí dal? Ale já nechci být Céline Varensová v anglickém vydání. Zůstanu dál Adélčinou vychovatelkou a tím si vydělám na stravu a ubytování, a mimoto ještě třicet liber ročně. Za ty peníze se budu oblékat sama a od vás nepřijmu nic než..."

"Než co?"

"Vaši náklonnost - a když vám na oplátku dám svou, nebudeme si nic dlužni."

"Nu, pokud jde o chladnou vrozenou opovázlivost a přirozenou ryzí hrdost, nemůže se ti nikdo rovnat," řekl. Blížili jsme se už k Thornfieldu. "Budeš tak laskava a poobědváš dnes se mnou?" otázal se, když jsme vjížděli do vrat.

"Děkuji, ne."

"A proč vlastně "děkuji, ne", smím-li se ptát?"

"Nikdy jsem s vámi neobědvala a neuznávám, proč bych tedy měla dnes.

Dokud..."

"Dokud co? Libuješ si v nakousnutých větách."

"Dokud nebudu muset."

"Copak si představuješ, že jsem nějaký lidožrout nebo zloduch, že se bojíš dělat mi při jídle společnost?"

"O tom jsem si zatím neutvořila úsudek, ale chci, aby ještě měsíc zůstalo všechno při starém."

"Té vychovatelské driny zanecháš ihned."

"Kdepak, nezanechám, s vaším dovolením. Budu tady žít stejně jako dosud.

Budu vám celý den pryč z očí, jak jsem byla zvyklá - večer si můžete pro mne vzkázat, jestli budete mít náladu se mnou pobýt, a já přijdu, ale jindy ne."

"Rád bych si pro útěchu zakouřil, Jano, nebo šňupnul, "pour me donner une contenance", jak by řekla Adélka, ale nemám bohužel u sebe ani pouzdro s doutníky, ani tabatěrku. Poslyš, teď ti něco pošeptám: zatím si tedy měj po svém, ty malá tyranko, ale brzy zas bude po mém! A jakmile tě budu mít pevně v ruce, dobře si tě pojistím a - obrazně řečeno - připnu si tě na takovýhle řetízek, (sáhl si na řetízek u hodinek). "Ano, má milá děvečko, budu tě nosit na prsou, abych o svůj klenot nepřišel."

Při těch slovech mi pomáhal z kočáru a pak odtamtud vyzdvihl Adélku, ale já jsem zatím už byla v hale a honem jsem odešla nahoru.

Večer si samozřejmě pro mne vzkázal. Připravila jsem si už pro něho zaměstnání - rozhodla jsem se totiž, že s ním nestrávím celý večer v důvěrném rozhovoru. Vzpomněla jsem si, že má krásný hlas, a věděla jsem, že rád zpívá, jako snad všichni dobří zpěváci. Sama jsem zpívat neuměla a podle jeho náročného úsudku jsem nebyla ani dobrá hudebnice, ale ráda jsem naslouchala dobré hře a dobrému zpěvu. Jakmile začal soumrak, ta chvíle opředená romantickým kouzlem, sklánět svůj modrý hvězdnatý prapor za okenní mříží, vstala jsem, otevřela jsem klavír a prosila jsem ho, aby byl tak hodný a něco mi zazpíval. Řekl, že jsem rozmariná kouzelnice a že by mi radši zazpíval někdy jindy, ale prohlásila jsem, že je k tomu právě nejvhodnější chvíle.

"Líbí se ti můj hlas?" otázal se.

"Moc." Nerada jsem rozdmýchovala jeho vznětlivou ješitnost, ale tentokrát jsem měla naléhavé důvody, a proto bych mu byla i lichotila a podkuřovala.

"Musíš mě tedy doprovázet, Jano."

Zkusila jsem to, ale za chvíli mě stáhl se stoličky a prohlásil, že jsem "malý packal". Bez okolků mě odstrčil od klavíru - to jsem si právě přála - sedl si na mé místo a začal se doprovázet sám, protože uměl zrovna tak dobře hrát jako zpívat. Honem jsem se vzdálila do okenního výklenku a tam jsem se posadila, dívala jsem se ven na nehybné stromy a zešeřelý trávník a poslouchala jsem jímavou píseň, kterou zpíval lahodným hlasem na tato slova:

Tak prudkou lásku v srdce mém horoucím vznítala, že ve všech žilách cítil jsem, jak se krev zrychlila.

S příchodem, jejím den co den naděje svítala; když zdržela se chvíli jen, bolest mě svírala.

O blahu nesmírném já snil, též být tak milován, a sen svůj slepě ze všech sil jsem spřádal sám a sám.

Však prostoršíř dělil nás jak vesmír bez hranic, jak bouřlivých vln bílá hráz, když stoupá víc a víc.

Jak strašidelný černý les - skrýš zloduchů a víl - svět lidskou moc a zášti běs mezi nás postavil.

Zlých znamení se nebojím a nedbám překážek; útokem směle odzbrojím nepřátel krutý vztek.

Po duze letím do oblak lehce, jak okřídlen - tam skvíse radost, jasná tak, jak ve snu září jen.

Tam nevýslovné blaho mi za mraky prosvítá; já nedbám, jaké pohromy zlý osud uch ystá.

V té sladké chvíli nedbám však hrůz, jež jsem Překonal; byť zdvihly se až do oblak, přec bych jim odolal; o byť zaútočil hněvu běs, mstivý a ukrutný a chtěl mě zdrtit, abych kles bezedné hlubiny Má milá ručku vložila s důvěrou o moji dlaň: že bude mou, mi slíbila - teď staniž se, eo staň.

"I v smrti, drahý, budu tvá, to věrně přísahám!"

Teď splnila se touha má - já též jsem milován! -.

Vstal a přistoupil ke mně - obličej měl celý rozsvícený, velké jestřábí oči rozzářené a v každém jeho rysu se zračila něha a vášeň. Okamžik jsem trnula strachem - pak jsem se vzpamatovala. Nedopustím, aby došlo k něžnému projevu nebo vášnivému výstupu! Hrozilo mi obojí a musela jsem si připravit zbraň k obraně - tou byl můj jazyk. Když byl až u mne, zeptala jsem se příkře: "Koho si to vlastně chcete vzít?"

"Takovou divnou otázku bych byl od milované Jany nečekal."

"Ale? Mně se zdá, že je úplně přirozená a nezbytná. Vždyť jste svou budoucí ženu opěvoval, že s vámi chce zemřít.

Jaké to máte pohanské nápady? Já vůbec nemám v úmyslu s vámi zemřít - na to se spolehněte!"

"Netoužím po ničem jiném, nemodlím se za nic jiného, než abych mohl s tebou žít! Smrt není pro takové, jako jsi ty."

"Ovšemže je - já mám zrovna tak právo umřít, až přijde můj čas, jako vy, jenže vyčkám, až na mne dojde řada, a nedám se předčasně upálit s manželovou mrtvolou."

"Jsi ochotna mi ten sobecký nápad odpustit a dosvědčit to políbením na usmířenou?"

"Promiňte, radši ne."

Musela jsem vyslechnout, že jsem bez srdce a že každá jiná žena by úplně roztála, kdyby slyšela takový chvalo zpěv na svou osobu.

Ujistila jsem ho, že jsem velice tvrdá - jako křemen - a že se o tom ještě mnohokrát přesvědčím; že jsem pevně rozhodnuta odhalit mu ještě jiné drsné stránky své povahy, než uplynou příští čtyři týdny; že do té doby aspoň dokonale pozná, jakou uzavřel smlouvu, a bude ještě mít kdy, aby ji zrušil.

"Prosím tě, buď zticha a mluv rozumně!"

"Budu zticha, jestli si přejete - a pokud jde o to, že mám mluvit rozumně, zdá se mi, že tak právě mluvím, jestliže si nelichotím."

To ho dopálilo a začal se mi opovržlivě a posměšně pošklebovat. "Jen se vztekej a rozčiluj, jak je libo," řekla jsem si, "ale takhle s tebou jistě pořídím nejlíp. Miluji tě víc, než mohu vypovědět, ale nepodlehnu falešnému rozčítlivění a takovými pichlavými odpověďmi budu i tebe zahánět od okraje propasti - můj ostrý jazyk aspoň bude udržovat mezi námi vzdálenost, která nám oběma náramně prospěje."

Podánilo se mi vydráždit ho ještě víc, že se doopravdy zlobil a vzdálil až na druhý konec salónu. Pak jsem vstala, řekla jsem uctivě "Přeji vám dobrou noc, pane Rochestere," jak jsem to přirozeně a ze zvyku vždycky dělávala, vyklouzla jsem postranním vchodem a dostala jsem se ven.

Takto jsem se důsledně chovala celou zkušební dobu, a s největším úspěchem.

Byl zřejmě stále nahněvaný a nabřečený, ale viděla jsem, že jinak ho to náramně baví. Věděla jsem, že kdybych byla mírná jako beránek a něžná jako hrdlička, hověla bych sice víc jeho pánovité povaze, ale jistě bych tolik nelahodila jeho bystrému úsudku a neuspokojila jeho zdravý smysl pro skutečnost, dokonce bych se mu možná i méně líbila.

V přítomnosti jiných lidí jsem se chovala uctivě a klidně jako dříve, protože jiné chování by nebylo na místě - jen při našich večerních rozhovorech jsem ho takhle zlobila a týrala. Stále si pro mne vzkazoval, jakmile začaly hodiny odbíjet sedmou, ale když jsem přišla, neměl už na jazyku takové medové výrazy jako "drahoušku" nebo "miláčku" - nejlepší názvy, které pro mne měl, byly "drzá" "panenko"; "zlomyslný skřítku", "šotku", "rozmarná slečinko" a podobně. Místo pohlazení mi uštěďřoval úšklebky, místo stisku ruky štípnutí do paže, místo políbení na tvář bolestné zatahání za ucho.

Tak to bylo správné - prozatím se mi ty strohé projevy přízně zamlouvaly víc než něco něžnějšího. Paní Fairfaxová se mnou byla spokojena, jak jsem viděla, protože její úzkost o mne byla ta tam - a tak jsem se ujistila, že si počínám dobře. Pan Rochester tvrdil, že je z toho trápení už jen kost a kůže, a vyhrožoval, že se mi za mé chování strašlivě pomstí v budoucnosti, která se kvapem blíží. Té pohružce jsem se potají smála. "Však já si s tebou už teď vím rady," říkala jsem si, "a budu si vědět bezpochyby i pak: když na tebe přestane účinkovat jeden prostředek, musím si vymyslet jiný."

Můj úkol nebyl nikterak snadný, častokrát bych ho byla radši polaskala než pošádila. Budoucí manžel mi začínal být celým světem - a nejen světem, ale i kýženým nebem. Byl mi překážkou v nábožném rozjímání, tak jako měsíc při zatmění zastírá lidem jasný kotouč slunce. V těch dnech jsem neviděla Boha, protože jsem si z jeho tvora udělala modlu.

Měsíc námluv uplynul, i jeho poslední hodiny už byly sečteny. Den, který se blížil, nebylo možno odsunout - můj svatební den; už se k němu vykonaly všechny přípravy.

Aspoň já jsem neměla docela nic na práci: mé kufry byly sbalené, zamčené, převázané provazem a seřazené u zdi v mém pokojičku; zítra touhle dobou už budou daleko na cestě do Londýna a já také (s boží pomocí) - totiž já ne, ale jakási Jana Rochesterová, osoba, s kterou jsem se dosud neseznámila. Chybělo už jen přitlouci na kufry štítky s adresou, které ležely na prádelníku - čtyři malé obdélníčky. Pan Rochester sám na ně napsal adresu: "Paní Rochesterová, hotel..., Londýn"; nemohla jsem se odhodlat, abych je na kufry připevnila nebo abych si je dala připevnit. Paní Rochesterová! Zatím ještě neexistovala - narodí se teprve zítra, někdy po osmé hodině ráno, a proto radši počkám, až se přesvědčím, že přišla na svět živá, než jí upíši všechn svůj majetek. Vždyť stačilo, že ve skříni proti mému toaletnímu stolku už visel oděv, prý její, který vypudil mé černé lowoodské šaty a můj slaměný klobouk. Mně přece nepatřil ten svatební oděv, ty perleťové šedé šaty a závoj, jemný jako pára, na přivlastněném ramínku.

Skříň jsem zavřela, abych schovala podivný úbor, který tam strašil jako duch: v tu večerní hodinu - bylo devět - se v zešeřelém pokoji mihotal opravdu až strašidelně. "Nechám tě tady o samotě, bílý sne. Jsem jako v horečce, zdá se mi, jako by venku dul vítr. Musím se podívat ven, je-li to pravda."

Byla jsem jako v horečce nejen z těch kvapných příprav, nejen z očekávání veliké změny - toho nového života, který měl zítra začít. Obě okolnosti bezpochyby také zčásti vyvolaly neklidnou a vzrušenou náladu, jež mě tak pozdě večer vyštvala do setmělé zahrady, ale byla tu ještě třetí příčina, která mě zneklidňovala mnohem víc.

Srdce se mi svíralo podivnou a úzkostnou vzpomínkou. Stalo se cosi, co jsem nedovedla pochopit; nikdo o té příhodě nevěděl a nikdo nebyl jejím svědkem než já - událo se to předešlou noc. Pan Rochester nebyl v noci doma a doposud se nevrátil - povinnosti ho na dva dny odvolaly do hospodářského dvora, vzdáleného třicet mil - ten dvůr mu patřil a musel tam před zamýšleným odjezdem z Anglie osobně něco zařídit. Očekávala jsem jeho návrat. Nemohla jsem se dočkat, až si ulehčím, povím mu o tom a požádám ho o vysvětlení záhady, která mě tolik znepokojovala. Počkej, až se vrátí, čtenáři, dozvíš se to také, až se mu svěřím se svým tajemstvím.

Uchýlila jsem se do sadu, lákalo mě tam pomyslením, že budu chráněna před větrem, který celý den Silně a prudce dul od jihu, ale nepřihnal ani kapku deště.

K večeru se neutišil, spíše se zdálo, jako by fičel ještě prudčeji a hučel ještě temněji; stromy se vytrvale ohýbaly jen k jedné straně, ani na chvíli se nevzpřímily, a za hodinu se jejich větve snad ani jedinkrát nevymrštily zpátky do původní polohy; košaté koruny se pod ustavičným nápoem skláněly k severu - nakupené mraky se rychle honily od pólu k pólu a za celý červencový den se ani na chvíli neukázal kousek modré oblohy.

Působilo mi to divou rozkoš, jak jsem běžela s větrem o závod, a mohla jsem svůj duševní nepokoj ponechat na pospas dravému vzdušnému proudu, který se bouřlivě řítí prostorem. Došla jsem až na konec vavřínové pěšiny a octla jsem se před troskami kaštanu - trčely tam černé, rozpolcené, a kmen uprostřed rozštěpený se přišerně rozvíral. Jeho rozežlané poloviny neodpadly od sebe, dole je držely pohromadě silné kořeny a pevná pata kmene, ale jejich společná životní síla byla zničena - míza v nich nemohla proudit, jejich velké větve po obou stranách odumřely a bouře příští zimu jistě jednu nebo obě poloviny srazí k zemi. Prozatím však ještě jako by tvořily jeden strom - byla to troska, ale vcelku.

"Máte pravdu, že se držíte pohromadě," řekla jsem jim, jako by ty dvě obrovské třísky byly živé bytosti a mohly mě slyšet. "Jste sice zničené, zuhelnatělé a sežehnuté, ale myslím, že v sobě přece jen máte jakýsi pocit života, dokud takhle ulpíváte na věrných a poctivých kořenech. Věk už nebudete mít zelené listí - ve vašich větvích se už nikdy neuhnízdí ptáci a nebudou tam zpívat selanky. Doby radosti a lásky pro vás skončily, ale nejste opuštěné, dokud každá máte družku, která s vámi má účast ve vašem odumírání." Když jsem k nim pozdvihla oči, objevil se na chvíli měsíc na kousku oblohy, který prosvítal v jejich rozštěpu - byl to krvavě rudý kotouč, zpola zatažený mrakem; měla jsem pocit, jako by na mne vrhl zmatený, smutný pohled, a ihned se zase schoval v husté kupě mraků. Kolem Thornfieldu se na vteřinu vítr utišil, ale v dálce nad lesy a vodou se rozléhalo jeho divé teskné skučení - bylo smutné to poslouchat, a honem jsem odtamtud utekla.

Bloudila jsem sadem a sbírala jablka, jichž bylo v trávě kolem stromů jako naseto; pak jsem se zabavila tím, že jsem je roztřídila na zralá a nezralá, odnesla jsem je do domu a uložila ve špižárně. Potom jsem se šla podívat do knihovny, zda je tam zatopeno - ačkoli bylo Léto, věděla jsem, že pan Rochester bude rád, vrátí-li se v takový chmurný večer domů k hřejivému ohni. Ano, oheň byl už chvíli zažehnutý a hořel pěkně. Přitáhla jsem ke krbu jeho lenošku a k ní stolek, spustila jsem záclonu a dala jsem přinést svíčky - jen je rozsvítit. Když jsem ty přípravy dokončila, zmocnil se mne ještě větší neklid; nevydržela jsem tam sedět - nemohla jsem zůstat v domě. Malé hodiny v pokoji a staré hodiny v hale začaly současně odbíjet desátou.

"Už je tak pozdě!" řekla jsem si. "Doběhnu se podívat k vratům - chvilími svítí měsíc, uvidím odtamtud hezký kus na silnici. Možná že se už vrací, půjdu mu naproti a ušetřím si aspoň několik minut čekání."

Vítr hučel ve starých stromech, jejichž košaté koruny zčásti zacláněly vrata, ale na silnici vpravo i vlevo, až kam jsem dohlédla, bylo pořád ticho - neukázala se ani živá duše: nebýt toho, že se přes ni chvilími přehnalý stíny mraků, jak z nich vykoukl měsíc, byl to jen dlouhý světlý pruh bez jediné známky pohybu.

Když jsem se po ní rozhlížela, zkalo se mi oko dětinskou slzičkou - ze zklamání a nedočkavosti; zastyděla jsem se a honem jsem ji setřela. Zůstala jsem tam stát - zatím se měsíc nadobro schoval za úplně zataženými záclonami hustých mraků; setmělo se a vichřice přihnala prudký déšť.

"Kéž by už přijel! Kéž by už přijel!" zvolala jsem, rozrušená chorobnou předtuchou. Čekala jsem, že se vrátí k čaji, a byla už tma - co ho asi zdrželo? Stihla ho nějaká nehoda? Znovu mi vytanula v paměti ta noční příhoda. Vykládala jsem si ji jako výstrahu před nějakou pohromou. Bála jsem se, že jsem si dělala příliš skvělé naděje, které se nemohou splnit; poslední týdný jsem prožívala nevýslovné blaho a najednou jsem dostala strach, že mé štěstí už dosáhlo vrcholu a jistě

ho začne ubývat.

"Nu, dovnitř se vrátit nemohu," pomyslíla jsem si, "když on je v takové nepohodě venku, nevydržím sedět u krbu, milejší je mi tělesná námaha než úzkost v srdci. Půjdu mu kousek naproti."

Vykročila jsem na silnici - šla jsem rychle, ale nedostala jsem se daleko, ani ne čtvrt míle, a uslyšela jsem dusot kopyt - blížil se jezdec, plným tryskem, a podle koně běžel pes. Pryč, zlá předtucho! Byl to on - na Mesrúrovi, a za ním Hektor. Uviděl mě, protože měsíc si vyklidil kus modrého nebe a ukázal se na něm, obklopený mlhavou září. Jezdec smekl klobouk a zamával jím kolem hlavy.

Běžela jsem mu vstříc.

"Tady jsem!" zvolal, natáhl ke mně ruku a naklonil se v sedle. "Je vidět, že beze mne nemůžeš být. Stoupni si na špičku mé boty - podej mi obě ruce - vyskoč do sedla!"

Hbitě jsem uposlechla, povzbuzená radostí, a vyskočila jsem do sedla před něj. Privítal mě srdečným políbením, které ve mně vzbudilo pocit vítězné pýchy, jenže jsem jej honem hleděla potlačit. I on byl v rozjásané náladě, ale najednou se zarazil.

"Stalo se něco, Jano, žes mi tak pozdě běžela naproti? Co je?"

"Nic, ale bála jsem se, že se vůbec nevrátíte. Nevydržela jsem na vás čekat uvnitř, zvlášť když takhle přší a je vítr."

"Pravda, vždyť přší a je vítr! A ty jsi celá zmáčená jako rusalka! Zabal se do mé pláštěnky, vždyť jsi jako v horečce, Jano! Tváře a ruce máš celé rozpálené!"

Ptám se tě znovu - stalo se něco?"

"Teď nic, teď nemám strach a nejsem nešťastná."

"To znamená, že jsi měla strach a žes byla nešťastná, vid'?"

"Skoro, ale o tom vám povím až potom, jenže vy se mým úzkostem jistě jen vysmějete."

"Až budu mít zítřejší den za sebou, nasměji se ti ze srdce, ale do té doby si netroufám - nemám výhru ještě jistou. Jsi to vskutku ty - poslední měsíc jsi hladká jako úhoř a trnitá jako šípková růžička? Nemohl jsem se tě nikdy ani dotknout, abych se nepopíchal, a teď mám pocit, jako bych držel v náručí zbloudilou ovečku: utekla jsi z ohrady hledat svého pastýře, vid' Jano?"

"Potřebovala jsem vás, ale nechlubte se tím. Tak, už jsme v Thornfieldu - pusťte mě s koně dolů!"

Postavil mě na zápraží. Když Jan odváděl koně a vešli jsme do haly, řekl mi, abych se honem převlékla do něčeho suchého a přišla za ním do knihovny.

Zamířila jsem ke schodišti, ale zastavil mě a vynutil si slib, že nezůstanu nahoře dlouho. Nezůstala jsem tam dlouho - v pěti minutách jsem zas byla u něho.

Zastihla jsem ho u večeře.

"Posaď se, Jano, a dělej mi společnost. Díky Bohu, tohle je na dlouhou dobu naše předposlední jídlo v Thornfieldu."

Usedla jsem poblíž něho, ale řekla jsem, že nemohu jíst.

"Máš snad cestovní horečku, Jano? Ztratila jsi chuť k jídlu při pomyšlení, že pojedáš do Londýna?"

"aTeď večer si ještě nedovedu udělat jasné představy o budoucnosti, vždyť ani nevím, jaké myšlenky mám v hlavě. Všechno v životě se mi zdá tak neskutečné!"

"Až na mne, já jsem dost hmatatelná skutečnost - jen si na mne sáhni!"

"Vy se mi zdáte ze všeho nejpřízračnější - jste pouhý sen."

Se smíchem ke mně vztáhl ruku. "Tohle je také sen?" zeptal se a přistrčil mi ji až k očím. Měl silnou, svalnatou a energickou ruku a dlouhou a silnou paži.

"Dotýkám se jí, ale stejně je to všechno jen sen," řekla jsem a jemně jsem si ji odsunula od obličeje. "Už jste se navečeřel?"

Ano."

Zazvonila jsem a dala jsem podnos odnést. Když jsme zas osaměli, prohrábla jsem oheň a posadila se na stoličku těsně vedle něho.

"Už je skoro půlnoc," řekla jsem.

"Ano - ale nezapomeň, Jano, tys mi slíbila, že se mnou tu noc před svatbou zůstaneš vzhůru."

"A slib splním - zůstanu s vámi aspoň ještě hodinu nebo dvě, protože se mi vůbec nechce spát."

"Máš už všechno přichystáno?"

"Ano, všechno."

"A já také," odpověděl. "Všechno jsem už zařídil a zítra odjedeme z Thornfieldu, ani ne za půl hodiny po návratu z kostela."

"Dobře."

"Řekla jsi s takovým podivným úsměvem to slovo ,dobře'! Jano, tobě úplně hoří tváře! A tak divně se ti třpytí oči! Nejsi nemocná?"

"Myslím, že mi nic není."

"Myslíš! Co je ti? - Pověz mi, jak ti je?"

"To nemohu - nedovedla bych vyjádřit slovy, jak mi je. Přála bych si, aby tahle hodina nikdy neskončila. Kdoví, co nám osud chystá v té příští!"

"Tohle už je úplně chorobné, Jano. Patrně tě něco moc rozrušilo nebo jsi zmožená únavou."

"A co vy? Jste klidný a šťastný?"

"Klidný nejsem, ale šťastný, ano - až do hloubi srdce."

Zdvihla jsem k němu oči, jestli v jeho tváři spatřím blažený výraz - byla rozpálená a zardělá.

"Svěř se mi, Jano," řekl, "ulev si, jestli tě něco tíží - pověz mi to! Čeho se bojíš? - Že nebudu hodný manžel?"

"Něco takového by mě vůbec nenapadlo."

"Máš strach z toho nového života, který tě čeká? - Z té nové sféry, v které se octneš?"

"Ne."

"Jsem z tebe celý zmatený, Jano! V obličeji a hlase máš tak úzkostně odhodlaný výraz, který mě znepokojuje a rmoutí. Musíš mi to přece vysvětlit!"

"Tak tedy - poslouchejte. V noci jste přece nebyl doma, že?"

"Nebyl - aha, už vím! Prve ses zmínila o něčem, co se stalo v mé nepřítomnosti - doufám, že to nemělo žádný význam, ale tebe to zkrátka rozrušilo."

Pověz mi, co to bylo. Řekla ti snad něco paní Fairfaxová? Nebo jsi zaslechla, jak si něco povídalo služebnictvo? Něco, co ranilo tvé citlivé sebevědomí?"

"Ne." Hodiny začaly odbíjet dvanáctou - počkala jsem, dokud stříbrně nedoznely a nezmlkly i chrčivé úderly velkých hodin v hale, a pak jsem začala:

"Včera jsem celý den měla plné ruce práce a při tom ustavičném shonu jsem byla velice šťastná. Vy se asi domníváte, že mě straší obavy z té nové sféry a podobné věci, a tak dále - jenže pro mně je to něco úžasného, ta naděje, že budu s vámi žít, vždyť vás miluji! Ne, teď mě nesmíte hladit - nechte mě mluvit nerušeně. Včera jsem ještě měla plnou důvěru v Prozřetelnost a pevnou víru, že to, co se má stát, je k vašemu i mému dobru. Byl krásný den, vzpomínáte-li si - bezvětrí a nebe bez obláčku, a proto jsem se nemusela bát, že nedojedete v bezpečí a pohodlí. Po čaji jsem se chvíli procházela po chodníčku před domem a myslila jsem na vás - v mé obraznosti jste mi byl tak blízko; že jsem vaši skutečnou přítomnost skoro ani nepostrádala. Myslela jsem na život, který mě čeká - a hlavně na váš život, ovšem - ten je obsáhlejší a rušnější než můj, tak jako hluboké moře ve srovnání s mělkým a úzkým korytem potoka, který se do něho vlévá. Nemohla jsem pochopit, proč mravokárci nazývají tenhle náš svět neutěšenou poustinou - pro mne byl celý rozkvetlý jako růže. Po západu slunce se ochladilo a zamračilo, a proto jsem šla dovnitř. Sofie mě zavolala nahoru, abych se šla podívat na svatební úbor, který právě přinesli, a pod ním jsem v krabici našla váš dar - závoj, který jste jako nějaký rozmařilý velmož objednal až z Londýna: když jsem odmítla šperky, umínil jste si patrně, že mě obalamutíte něčím zrovna tak drahocenným. Usmívala jsem se, jak jsem jej rozbalovala, a představovala jsem si, že vás budu škádlit, jaké máte aristokratické záliby, jak se mermomocí pokoušíte přestrojiti svou plebejskou nevěstu za princeznu. Myslela jsem si, co tomu asi řeknete, až před vás předstoupím s kusem tylové krajky na své neurozené hlavě, který jsem si sama vyšíla, a zeptám se vás, zda to snad nestačí pro nevěstu bez věna, bez půvabů a vznešeného příbuzenstva. Viděla jsem jasně, jak se budete tvářit, a slyšela jsem vaše útočné republikánské odpovědi a pyšné zapírání, že si nepotřebujete rozmnožit jmění ani zlepšit společenské postavení svatbou s pytlím peněz nebo šlechtickou korunkou."

"Vyznáš se ve mně dobře, ty kouzelnice!" prohlásil pan Rochester. "Ale co jsi v tom vyšívaném závoji našla, když jsi jej rozbalila? Snad ne jed nebo dýku, že se teď tváříš tak truchlivě?"

"Ne - kromě jemné a drahocenné tkaniny jsem v tom závoji neshledala nic než pýchu Fairfaxe Rochesterera, ale ta mě nevyděsila, protože na tohohle démona jsem už zvyklá. Jenže po setmění se strhl vítr - ne takový jako teď, divý a prudký - včera tak zlověstně a příšerně kvílel! Litovala jsem, že nejste doma."

Šla jsem se podívat sem do knihovny, ale pohled na vaši prázdnou lenošku a studený krb mě mrazil. Lehla jsem si hodně brzy, ale nemohla jsem usnout - trápil mě pocit úzkosti a byla jsem rozčilená. Vichřice ustavičně sílila a zdálo se mi, jako by přehlušovala jakýsi truchlivý spodní tón - nemohla jsem zprvu rozeznat, jestli tady v domě nebo venku; v přestávkách mezi nárazy větru se pokaždé ozval znovu, nezfetelně ale žalostně, a já jsem si nakonec řekla, že to asi někde venku vyje pes. Byla jsem ráda, když se přestal ozývat. Pak jsem usnula, ale ani ve snu mě neopouštěla představa temné větrné noci a touha po vás; jaksi v podvědomí jsem pocítovala zvláštní lítost, jako by mě od vás dělila nějaká vysoká zeď. Zpočátku se mi pořád zdálo, že jdu po neznámé klikaté cestě, v úplné tmě; šlehal mě déšť a ještě k tomu jsem nesla na ruku dítě, docela maličké a slaboučké, které ještě nedovedlo chodit, třásl se v mém studeném náruči a žalostně mi kvílelo do ucha. Myslela jsem, že jste na té cestě někde daleko přede mnou, a s napětím všech nervů jsem se snažila vás dohonit, ze všech sil jsem se pokoušela zavolat na vás jménem a poprosit vás, abyste se zastavil - ale nohy jsem měla jako spoutané a hlas mi stále selhával, takže mi nebylo rozumět, a přitom jsem tušila, že se každou chvíli vzdalujete víc a víc."

"A ty sny tě sklíčuji i teď, Jano, když jsem s tebou? Ty můj uzlíčku nervů!"

Zapomeň na hrůzné představy a mysl jenom na skutečné štěstí. Řeklas, Jano, že mě miluješ - to víš, že na to nezapomenu, nemůžeš to už popřít. Při těch slovech ti neselhal hlas, vyřkla jsi je docela jasně, třebaže tiše; zněla snad moc vážně, ale sladce, jako hudba - pro mne je to něco úžasného, ta naděje, že budu s vámi žít, vždyť vás miluji". - Opravdu mě miluješ, Jano? Řekni mi to ještě jednou!"

"Ano - miluji vás z celého srdce."

"Je to zvláštní," začal po chvilkovém odmlčení, "ale ta slova mě bolestně bodla v prsou. Proč asi? Snad proto, že jsi je řekla s takovým vážným, nábožným důrazem, a proto, že v tvých očích, když je teď máš ke mně pozdvížené, se zračí nejčistší víra, pravda a oddanost - mám skoro pocit, jako by mi byl nablízku nějaký duch. Honem se zatvař zlomyslně, Jano, však to umíš moc dobře! Usměj se na mne zas tak nedůvěřivě, směle a dráždivě a řekni, že mě nenávidíš - škádlí mě, potrap mě, dělej všechno možné, jen mě nedojímej! Jsem radši, když mě dráždíš, než když jsi smutná."

"Ještě se vás naškádlim a natrápím, až vás to bude mrzet - ale napřed vám tohle dopovím. Musíte mě vyslechnout až do konce."

"Myslel jsem, Jano, žeš mi to už dopověděla. Domníval jsem se, že už vím, proč jsi v tak truchlivé náladě - že to způsobil tvůj sen."

Zavrtěla jsem hlavou. "Cože? Ještě něco? Rozhodně ti neuvěřím, že to má nějaký zvláštní význam. Varuji tě předem, že nejsem lehkověrný. Pokračuj."

Tvářil se znepokojeně a podrážděně, jako by se něčeho obával - to mě překvapilo, ale vyprávěla jsem dál.

"Pak jsem zas měla jiný sen - že ze Thornfieldu zbyly jen smutné zříceniny, kde se usídlili netopýři a sovy. Zdálo se mi, že z celého velkolepého průčelí domu nezůstalo nic než vysoká zeď, tenká jako skořápka. Bylo to v noci, měsíc svítil a já jsem bloudila v trávě mezi troskami zdí; tu jsem zakopla o mramorový krb, tu zas o kus zřícené římsy. Byla jsem zabalená v šátku a pořád jsem držela v náručí to neznámé dítě; nemohla jsem je položit do trávy, ačkoli mě už bolely ruce - ačkoli mi už bylo tak těžké, že jsem se sotva vlekla, a držovalo mě - musela jsem je pořád nést v náručí. V dálce na silnici jsem uslyšela koně, běžícího tryskem, a byla jsem si jista, že to jste vy, že odjíždíte na dlouhá léta někam hodně daleko. V horečném spěchu jsem se pokoušela vylézt na tu tenkou, nebezpečnou zeď, abych vás aspoň shora zahlédla, ale kameny se mi řítily pod nohama a větve břečťanu, kterých jsem se chytala, se lámaly a dítě se mne strachy drželo za krk, div mě neuškrtilo. Konečně jsem se přece dostala až nahoru a uviděla jsem vás na bílé silnici jako tečku, která se každou chvíli vzdalovala víc a víc. Vítr dul tak silně, že jsem se nemohla udržet na nohou.

Posadila jsem se na úzký okraj zdi a vystrašené dítě jsem konejšila na klíně.

Najednou jste se začal ztrácet v ohybu silnice - naklonila jsem se kupředu, abych vás ještě naposled zahlédla, ale zeď se začala řítit, já jsem se zakymácela, dítě se mi skutálelo z klína, ztratila jsem rovnováhu, spadla jsem a okamžitě jsem se probudila."

"A tím to skončilo, ne?"

"Byla to zatím jen předehra, to hlavní teprve přijde. Když jsem se probudila, oslepila mě zář a já jsem si pomyslila - ó, vždyť už je den! Ale mylila jsem se, bylo to jen světlo svíčky. Řekla jsem si, že snad přišla Sofie. Svíčka stála na toaletním stolku, uviděla jsem otevřenou skříň, do které jsem si před spaním pověsila svatební úbor a závoj, a slyšela jsem v ní něco šustit. Zeptala jsem se:

"Sofie, co tam děláte?" Nikdo mi neodpověděl, ale najednou se za dveřmi skříně ukázala postava, vzala svíčku do ruky, zdvihla ji vzhůru a prohlížela si šaty, které visely na ramínku. "Sofie, Sofie!" vykřikla jsem znovu, ale zas bylo ticho.

Posadila jsem se na postel a naklonila jsem se kupředu - zprvu jsem byla překvapená, ale pak jsem se zděsila a krev mi ztuhla v žilách. Pane Rochestere, to nebyla Sofie, ani Lea, ani paní Fairfaxová! Nebyla to ani - ne, to jsem věděla jistě a vím i teď - nebyla to ani ta podivínka, Lada Poolová!"

"Musela to přec být jedna z nich," přerušil mě pan Rochester.

"Ne, ujist'uji vás svatosvatě, že nebyla. Tu postavu, kterou jsem tam viděla, jsem ještě jakživa ani nezahlédla tady v domě ani v jeho okolí - její výška a obrysy mi byly něčím úplně novým."

"Popiš mi ji, Jano."

"Byla to velká, statná žena, aspoň se mi zdálo, s hustými tmavými vlasy, rozpuštěnými po zádech. Nevím, co měla na sobě - cosi bílého a volného, ale nemohu říci, jestli noční košili, prostěradlo nebo rubáš."

"Viděla jsi jí do obličeje?"

"Hned ne. Ale za chvíli vytáhla ze skříně závoj, zdvihla si ho k očím, dlouho se na něj dívala, pak si ho přehodila přes hlavu a obrátila se k zrcadlu. V té chvíli jsem v temném podlouhlém skle docela zřetelně uviděla odraz její tváře a podoby."

"A jaká byla?"

"Příšerná a strašidelná - jakživa jsem takovou tvář nespatri! Byla úplně sinalá - vypadala divoce. Snad nikdy nezapomenu, jak se jí koulely krví podlité oči a jak byl ten obličej příšerně oduřý a promodralý!"

"Strašidla bývají obvyklejše bledá, Jano."

"Ale tohle mělo obličej až fialový, rty tmavé a opuchlé, čelo samou hlubokou vrásku a černé obočí vysoko vyklenuté nad očima podlitýma krví. Mám vám říci, co mi připomínalo?"

"Můžeš."

"Toho německého zloducha - upíra."

"Aha! - A co udělalo pak?"

"Shodilo můj závoj s hlavy, roztrhlo jej na dva kusy, mrštilo jimi na podlahu a začalo po nich dupat."

"A pak?"

"Odhrnulo záclonku na okně a podívalo se ven - snad vidělo, že se už rozednává, protože vzalo do ruky svíčku a vracelo se ke dveřím. Ale u mé postele se zastavilo a upřelo na mne ohnivé oči - přistrčilo mi svíčku až k obličeji a najednou ji zhaslo. Já jsem věděla, že se ten příšerný obličej pořád nade mnou sklání, a hrůzou jsem omdlela - podruhé v životě, stalo se mi to jen dvakrát."

"A byl tam někdo, když jsi zas přišla k sobě?"

"Ne, nikdo, jenom bílý den. Vstala jsem, strčila jsem si hlavu a obličej do studené vody a hltavě jsem se jí napila. Cítila jsem se slabá, ale jinak mi nebylo nic, a umínala jsem si, že o tom nočním přízraku nepovím nikomu, jen vám. A teď mi, prosím, řekněte, kdo byla ta žena?"

"Byl to jen přelud vydrážděného mozku, jistě nic víc. Musím na tebe dát pozor, můj poklade! Tvé nervy nesnesou hrubé zacházení."

"Věřte mi, že tím nebyly vinny mé nervy. Byla to skutečnost - všechno se to událo doopravdy."

"A co předtím tvé sny - to také byla skutečnost? Copak je Thornfield v troskách? A jsem od tebe odloučený nepřekonatelnými překážkami? Opouštím tě bez jediné slzy - bez políbení - beze slova?"

"Zatím ne."

"Copak to někdy udělám? -Teď už nastává den, který nás má nerozlučně spojit, a až budeme svoji, přestanou se ti takové hrůzné přeludy zjevovat - za to ti ručím."

"Hrůzné přeludy! Kéž bych mohla uvěřit, že to nebylo nic horšího! Kéž byste měl pravdu - vždyť mi ani vy nedovedete objasnit tajemství té příšerné návštěvnice."

"Jestliže to nedovedu, Jano, nemohla to být skutečnost."

"Jenže tohle jsem si řekla také, když jsem ráno vstávala, ale pak jsem se začala rozhlížet po svém pokojičku, abych načerpala odvalu a útěchu z toho, jak tam v plném denním světle každý známý předmět vypadá přivětivě, a uviděla jsem na koberci zjevný doklad, který vyvrátil mou domněnku - závoj, roztržený v půli odshora až dolů!"

Ucítila jsem, jak sebou pan Rochester cukl a zachvěl se. Honem mě sevřel v náručí a zvolal: "Díky Bohu! Jestli opravdu ti v noci byl nablízku nějaký zloduch, odnesl to jen ten závoj! Když si jen pomyslím, co by se třeba mohlo stát!"

Dech se v něm najednou zatajil - přitiskl mě k sobě tak pevně, že jsem nemohla ani vydechnout. Chvilí se odmlčel a pak začal vesele:

"Janičko, já ti to všechno vysvětlím. Byl to zpola sen a zpola to byla skutečnost; bezpochyby byla v tvém pokoji nějaká žena; byla to jistě - byla to asi -

Lada Poolová. Sama říkáš, že je podivínka, a podle toho, co o ní víš, máš důvod ji tak nazývat - vždyť jsi viděla, co mi udělala a co udělala Masonovi. Ty jsi jen zpola bděla, začínalas už podřimovat, a vidělas ji, že tam je a co dělá, ale měla jsi horečku a v poblouznění se ti jevila jako přízrak, vypadala docela jinak než ve skutečnosti. Ty dlouhé rozpuštěné vlasy, odulý promodralý obličej a přehnaně vysoká postava, to byly jen přeludy tvé obrazotvornosti, vydrážděné ošklivým snem. Jen to, že zlostně roztrhala závoj, byla skutečnost, a tohle jí je podobné. Já vím, že se teď zeptáš, proč takovou ženskou nechávám tady v domě; za rok a den po naší svatbě ti to povím, ale teď ne. Má už tvá dušička klid, Jano?"

Uspokojuje tě mé rozřešení toho tajemství?"

Chvilí jsem uvažovala a opravdu se mi zdálo, že je to jediné možné rozřešení; neuspokojilo mě sice, ale snažila jsem se, aby měl dojem, že ano. Rozhodně se mi ulevilo a odpověděla jsem mu spokojeným úsměvem. Byla už dávno jedna pryč, a proto jsem se chystala ho opustit.

"Sofie spí s Adélkou v dětském pokoji, ne?" zeptal se, když jsem si zapálila svíčku.

"Ano."

"V Adělčině postýlce bude ještě místo pro tebe. Musíš se tam dnes vyspat, Jano! Není divu, že tě tolik rozrušila ta příhoda, kterou jsi mi teď vyprávěla, a byl bych radši, kdybys nebyla dnes v noci sama. Slib mi, že se vyspíš v dětském pokoji?"

"Udělám to moc ráda, prosím!"

"A zavři dveře zevnitř na petlici. Až přijdeš nahoru, probud' Sofii pod záminkou, že ji chceš požádat, aby tě ráno včas vzbudila, vždyť do osmi musíš být ustrojená a po snídani. A teď už žádné truchlivé myšlenky, Janičko, zažeh tu chmurnou starost! Neslyšíš, jak se vítr ztišil? - Už jen šeptá - a déšť také přestal šlehat do oken, podívej se," (nadzdvihl záclonu) - "jak je krásná noc!"

Skutečně. Obloha byla z poloviny čistá, bez poskvynky; mraky hnané větrem, který se stočil od západu, táhly v dlouhých stříbřitých vojích k východu. Měsíc pokojně svítil.

"Tak co, Janičko," řekl pan Rochester a pohlédl mi tázavě do očí, "jak ti je?"

"Noc je jasná a klidná a já také."

"Dnes se ti nebude v noci zdát o odloučení a zármutku, ale o šťastné lásce a blaženém manželství."

Jeho předpověď se vyplnila jenom napůl - vskutku se mi nezdálo o zármutku, ale nezdálo se mi ani o radosti, protože jsem vůbec nespala. Držela jsem Adélku v náručí, střežila jsem její dětský spánek - tak klidný, bez vášně, nevinný - a čekala jsem na příští den. Celé tělo se mi zachvívalo pocitem života, a jakmile vyšlo slunce, vstala jsem také. Pamatuji se, že se Adélka ke mně přitiskla, než jsem ji opustila; vzpomínám si, že jsem ji políbila, jak jsem jí rozpínala ručky, jimiž mě držela kolem krku; rozplakala jsem se nad ní divným dojetím a honem jsem od ní odešla, protože jsem se bála, abych ji svými vzlyky neprobudila ze zdravého spánku. Viděla jsem v ní symbol svého dřívějšího života - a v muži, s kterým jsem se za chvíli měla setkat ustrojená za nevěstu, obávanou, ale zbožňovanou představu své neznámé budoucnosti.

Kapitola 26.

V sedm hodin mě přišla Sofie obléknout, ale trvalo jí moc dlouho, než mě ustrojila - tak dlouho, že pan Rochester, patrně už netrpělivý, vzkázal nahoru, proč ještě nejdu. Právě mi připínala do vlasů brožkou závoj (přece jen ten obyčejný z tylu) - utekla jsem jí pod rukama, jakmile jsem mohla.

---- "Počkat!" vykřikla francouzsky. "Podívejte se přec na sebe do zrcadla! Vždyť jste se tam ani nekoukla!"

Obrátila jsem se tedy ve dveřích a spatřila jsem postavu v dlouhých šatech a v závoji, která mi byla tak nepodobná, že se mi téměř zdálo, jako by to byl obraz cizí osoby. "Jano!" uslyšela jsem zdola a honem jsem seběhla po schodech.

Dole mě přivítal pan Rochester.

"Ty loudo!" řekl. "Mozek mi hoří netrpělivostí, a ty si dáš tolik na čas!"

Zavedl mě do jídelny, pátravě si mě prohlédl od hlavy až k patě, prohlásil, že jsem "bílá jako lilie, pýcha jeho života a rozkoš jeho očí", pak mi řekl, že mi na snídani povoluje jen deset minut, a zazvonil. Přišel jeden ze sluhů, které teprve nedávno přijal.

"Má už Jan kočár přichystaný?"

"Ano, prosím."

"Zavazadla jsou dole?"

"Právě je snášejí, prosím."

"Jděte se podívat do kostela, je-li tam už pan Wood (kněz) a kostelník, a přijďte mi to říci."

Jak čtenář ví, byl kostel hned za vraty - sluha se za chvíli vrátil.

"Pan Wood je v sakristii a obléká si komži."

"A co kočár?"

"Už zapřahají koně."

"Nepojedeme v něm do kostela, ale musí být přichystán ihned, jak se vrátíme."

Všechna zavazadla musí být na místě a přivázána a kočí na kozlíku."

"Ano, prosím."

"Jano, jsi připravena?"

Vstala jsem. Neměli jsme mládence, ani družičky, ani příbuzné, na které bychom museli čekat, až se seřadí do průvodu - byli jsme jen sami dva, pan Rochester a já. Když jsme procházeli halou, stála tam paní Fairfaxová. Byla bych na ni ráda promluvila, ale ruku mi svíraly železné kleště a sotva jsem stačila rychlým a dlouhým krokům pana Rochester - když jsem na něj pohlédla, vycítila jsem, že by za žádnou cenu nepřipustil ani vteřinové zdržení. Sotva kdy nějaký ženich v takové chvíli vypadal jako on - tak odhodlaně, zatvrzele a umíněně - a jistě málokterému se pod staženým obočím tak blýskaly a svítily oči jako panu Rochesterovi.

Nevím, bylo-li pěkně nebo ošklivo: když jsme po snídani spěchali k vratům, nedívala jsem se na nebe ani na zem - měla jsem oči i srdce jen pro pana Rochester. Byla bych ráda spatřila tu neviditelnou věc, na kterou jako by cestou upíral lýtý a sveřepý pohled. Byla bych ráda vytušila myšlenky, kterým jakoby vši silou čelil a odporoval.

U hřbitovních vrátek se zastavil - tam teprve zjistil, že sotva popadám dech.

"Jsem v lásce krutý?" zeptal se. "Odpočíh si chvíli, Jano, opři se o mne."

Vzpomínám si, jak se v té chvíli přede mnou zjevil pokojný, starobylý dům Páně, jak kolem zvonice kroužila vrána, jak na ranní obloze zářily červánky.

Trochu se také pamatuji, že tam byly zelené hroby, a nezapomněla jsem ani na to, že se mezi nízkými rovy procházeli dva neznámí muži a prohlíželi si jména vyrytá na několika omšelých náhrobcích. Povšimla jsem si jich, protože když nás spatřili, obešli kostel a zmizeli mi z očí; vůbec jsem nepochybovala, že vejdou do kostela postranním vchodem a budou tam při naší svatbě. Pan Rochester je nepozoroval, protože se mi vážně zadíval do obličeje, v němž by se byl v té chvíli asi krve nedořežal: na čele mi totiž vyrazil chladný pot a tváře a rty jsem měla studené jako led. Brzy jsem se vzpamatovala a pan Rochester mě něžně vedl po pěšině k chrámovým dveřím.

Vešli jsme do tichého a skromného kostelíčka, kde u prostého- oltáře čekal kněz v bílé komži a vedle něho stál kostelník. Bylo tam úplné ticho, jen v odlehklém koutě se pohybovaly dva stíny. Můj dohad byl správný - ti dva neznámí vstoupili do kostela před námi, stáli u hrobky Rochesterových, zády k nám, a skrze mříže si prohlíželi stářím omšelý mramorový náhrobek, na němž klečel anděl a střežil ostatky Damera Rochester, který padl na Marstonském vřesovišti v dobách občanské války, a jeho manželky Alžběty.

Zaujali jsme své místo u zábradlí před oltářem. Zasllechla jsem za zády opatrné kroky a ohlédla jsem se - jeden z těch cizích pánů se loď blížil k oltáři.

Svatební obřad začal. Výklad účelu manželství byl u konce, kněz přistoupil o krok blíž, trochu se naklonil k panu Rochesterovi a pokračoval:

"Žádám a vyzývám vás oba (neboť se budete zodpovídat v strašlivý den posledního soudu, až tajemství všech srdcí budou odhalena): víte-li někdo z vás o překážce, jež by vám bránila, abyste spolu vstoupili v zákonné manželství, vyjevte mi ji, neboť vězte, že kdožkoli vstoupí v manželství jinak, než dovoluje slovo boží, nejsou oddáni v Bohu a jejich manželství je nezákonné."

Umlkl na chvíli, jak je zvykem. Stává se někdy, že se v té chvíli ozve odpověď? Snad ani jednou za sto let. Kněz, který nepozdvihl oči od modlitební knihy, hned zas pokračoval - vztáhl už ruku k panu Rochesterovi a chystal se vyslovit otázku: "Béřeš si tuto ženu za manželku?" - a tu se hned za námi ozvala zřetelně slova:

"Sňatek nemůže být uzavřen - prohlašuji, že je zde překážka."

Kněz pozdvihl oči k mluvčímu a stál tam oněmělý, stejně i kostelník. Pan Rochester sebou trochu trhl, jako by se pod ním otřásla země; trochu se rozkročil, aby stál pevněji, a neobraceje hlavu ani oči řekl: "Pokračujte."

Když hlubokým a tichým hlasem pronesl to slovo, rozhostilo se v kostele mrtvé ticho. Za chvíli řekl pan Wood:

"Nemohu pokračovat, dokud se nevyšetří a nedokáže, že toto tvrzení je pravdivé nebo lživé."

"Obřad se musí přerušit," dodal ten hlas za námi. "Mohu svou výpověď dokázat: uzavření tohoto sňatku brání nepřekonatelná překážka."

Pan Rochester slyšel, ale nic na to nedbal. Stál tam zarytý a jako zkamenělý; ani se nepohnul, jen mě vzal za ruku. Silně mi ji stiskl ve své - byla tak horká!

V té chvíli bylo jeho bledé, pevné a mohutné čelo jako vytesané z mramoru! Oči se mu stále blýskaly, ale měl v nich číhavý, divoký výraz.

Pan Wood byl zřejmě v rozpacích. "Jakého druhu je ta překážka?" otázal se.

"Snad se dá překonat - nebo nějak vyřídit?"

"Sotva," zněla odpověď. "Prohlásil jsem, že je nepřekonatelná, a vím, co mluvím."

Mluvčí pokročil kupředu a opřel se o zábradlí. Pokračoval a každé jeho slovo znělo zřetelně, klidně a důrazně, ačkoli nemluvil hlasitě.

"Je tady prostě dřívější manželství. Pan Rochester má manželku, která je naživu."

Při jeho tichých slovech se mi nervy roztřáslý, jak je nikdy nerozechvělo ani hromobití - ta záludná a krutá slova mi rozproudila krev, jak to ještě nikdy nedokázal mráz ani oheň; ale zachovala jsem si duchapřítomnost a nehrozilo mi nebezpečí, že snad omdlím. Hleděla jsem na pana Rochester a přiměla jsem ho, že se na mne podíval. Jeho tvář byla jako šedivá skála - oči měl jako z křemene a sršely z nich jiskry. Nic nepopřel, jako by byl odhodlán čelit čemukoli. Beze slova a bez úsměvu, takřka jako by ve mně ani nespatoval lidskou bytost, objal mě jednou rukou kolem pasu a přitiskl

si mě k boku.

"Kdo jste?" zeptal se vetřelce.

"Jmenuji se Briggs a mám advokátní kancelář v Londýně v xx ulici."

"A vy se opovažujete tvrdit, že mám manželku?"

"Chtěl jsem vám připomenout, že ta dáma je podle zákona vaše manželka, i když ji za ni neuznáváte."

"Buďte tak laskav a sdělte mi o ní bližší podrobnosti - jak se jmenuje, kdo jsou její rodiče a kde se teď zdržuje."

"Milerád." Pan Briggs klidně vytáhl z kapsy listinu a přečetl ji takřka úředním, nosovým hlasem:

"Tvrdím a mohu to dokázat, že 20. října roku xx" (před patnácti lety) "byl Edvard Fairfax Rochester ze Thornfieldu v xx hrabství a z Ferdeanu v xx hrabství v Anglii oddán s mou sestrou Bertou Antoinettou Masonovou, dcerou Jonase Masona, obchodníka, a jeho manželky Antoinetty, kreolského původu, v xx kostele ve Spanish Town na Jamajce. Zápis o jejich sňatku je v matrice ve zmíněném kostele a jeho opis mám v rukou. Podepsán Richard Mason."

"Je-li ta listina pravá, dokazuje snad, že jsem byl ženatý, ale nedokazuje, že manželka, o které je v ní zmínka, dosud žije."

"Před třemi měsíci byla ještě naživu," odpověděl advokát.

"Jak to víte?"

"Mám na to svědka, jehož výpověď snad ani vy, pane Rochestere, nemůžete vyvrátit."

"Tak ho přiveďte - nebo táhněte k čertu!"

"Nejdřív vám ho přivedu - je tady. Pane Masone, buďte tak laskav a přistupte blíž."

Když pan Rochester uslyšel to jméno, zatřásl zuby a začal se silně a křečovitě třást - stála jsem těsně u něho a cítila jsem, jak se mu celé tělo škube vztekem nebo zoufalstvím. Ten druhý neznámý muž, který až dosud zůstal v pozadí, se k nám přiblížil; jeho bledý obličej se ukázal nad advokátovým ramenem - ano, byl to Mason. Pan Rochester se otočil a upřel na něj plamenný pohled. Jak jsem už několikrát řekla, měl černé oči, ale v té chvíli v nich probleskoval rezavý, takřka krvavý svit; obličej měl zardělý - na jeho olivových tvářích a téměř bezbarvém čele jako by se šířil žár ohně, který vzplanul v srdci. Trhl sebou a zdvihl paži - mohl Masona udeřit - povalit na chrámovou dlažbu - vyrazit mu nemilosrdnou ranou dech z těla - jenže Mason ucouvl a slabě vykřikl:

"Pane Bože!" Opovržením pan Rochester ochladl - vztek ho přešel, jako by náhle ochrnul. Pan Rochester se zeptal:

"Co k tomu máte co říci vy?"

Mason vyrazil z bílých rtů neslyšnou odpověď.

"Je v tom patrně čert, když to nedovedete říci nahlas. Ptám se vás znovu: co k tomu máte co říci vy?"

"Pane - pane - " napomenul ho kněz, "nezapomínejte, že jste na posvěceném místě." Pak se obrátil k Masonovi a mírně se ho zeptal: "Pane, je vám známo, zda manželka tohoto pána je dosud naživu či ne?"

"Odvalu!" povzbuzoval ho advokát - "ven s tím!"

"Žije v Thornfieldu," řekl Mason už srozumitelněji. "Viděl jsem ji tam v dubnu."

Jsem její bratr."

"V Thornfieldu!" podivil se kněz. "To není možné! Žiji tady v kraji už dlouhá léta, pane, a nikdy jsem o žádné paní Rochesterové ze Thornfieldu neslyšel!"

Viděla jsem, jak se panu Rochesterovi zkřivily rty zlomyslným úsměvem - zamumlal:

"To ne - jak je Bůh nade mnou! Dal jsem dobrý pozor, aby se nikdo nedověděl, že tam žije žena toho jména." Zahloubal se a přemýšlel snad deset minut; konečně pojal rozhodnutí a oznámil je:

"Tak dost - vyplesknou vám to všechno naráz, jako když vystřelí kouli z pušky. - Woode, zavírete tu knihu a svlékněte komži! A vy, Greene," (to byl kostelník) "můžete jít domů, svatba se dnes nekoná." Kostelník uposlechl.

Pan Rochester pokračoval směle a odhodlaně: "Bigamie je ošklivé slovo - a přece jsem se jí chtěl dopustit, jenže osud mě zaskočil, nebo mě snad ochránila Prozítelnost - to spíš. V téhle chvíli jsem hříšný jako ďábel, a jak by mi asi řekl tady pan farář, zasluhuji si bezpochyby nejpřísnější Boží trest - nekonečná muka v neuhasitelném ohni a věčné hryzení svědomí. Pánové, plán se mi zhatil!

- To, co říká tady advokát a jeho klient, je pravda. Jsem ženatý a ta žena, s kterou jsem byl oddán, žije! Říkáte, Woode, že jste nikdy o žádné paní Rochesterové ze Thornfieldu neslyšel, ale jistě jste nejdříve popřál sluchu klepům o tajemné šílené ženě, která je tam vězněna a střežena. Někteří lidé vám našeptávali, že to je má nemanželská nevlastní sestra; jiní zase, že to je má zavřená milenka. Ale povídám vám, že to je má manželka, s kterou jsem se oženil před patnácti roky - jménem Berta Masonová - sestra tohohle hrdiny. Jen se na něj podívejte! Je bílý jako plátno a roztřesený - aspoň vidíte, jak dovedou být muži stateční! Hlavu vzhůru, Dicku! - nic se mne nebojte! - já vám neublížím, stejně jako bych neudeřil ženu! Berta Masonová je šílená; je z rodiny, kde je šílenství dědičné - už ve třetím pokolení. Její matka, kreolka, se opíjela a také zešilela - ale to jsem se dověděl, teprve když jsem se oženil s její dcerou; předtím mi to rodinné tajemství zamlčovali. Berta se jako poslušná dcera vyvedla po matce v každém ohledu. Měl jsem rozkošnou družku - čistou, rozumnou, cudnou! Dovedete si představit, jak jsem byl šťastný! - Zažil jsem úžasné výstupy! Kdybyste jen věděli, jaké nebeské blaho jsem s ní prožíval! Ale nejsem vám povinen dalším vysvětlením. Briggsi, Woode, Masone - zvu vás do svého domu na návštěvu pacientky paní Poolové: ke své ženě! - Uvidíte, do jakého manželství mě vlákali, jakou ženu mi podstrčili, a pak suďte, jestli jsem měl či neměl právo ten svazek zpřetrhat a zatoužit po spolužití s tvorem, který by se podobal člověku! Tahle dívka," pokračoval a pohlédl na mne, "neměla stejně jako vy, Woode, ani potuchy o tom ohavném tajemství; byla přesvědčena, že je všechno v pořádku, že se nic nepříčí zákonu - ani ve snu ji nenapadlo, že bude vlákána do fingovaného manželství s podvedeným ubožákem, který je připoután k zlé, šílené a zvířecí družce! Pojdte všichni za mnou!"

Stále mě držel pevně za ruku, vyšel z kostela a tři jmenovaní pánové šli za námi. Před domem stál kočár.

"Zavezte jej zas do kůlny, Jene," řekl chladně pan Rochester, "dnes jej nebudu potřebovat."

Když jsme vešli do haly, chtěly nás paní Fairfaxová, Adélka, Sofie a Lea přivítat.

"Pryč - klidte se odtud, všechny!" rozkřikl se. "Nechte si svá blahopřání! Teď je nemohu potřebovat! Opozdily jste se o patnáct let!"

Šel dál po schodech nahoru - stále mě držel za ruku a pokynul pánům, aby šli za ním. Když jsme byli v prvním patře, prošli jsme galerií a po schodech jsme vystoupili do druhého patra. Pan Rochester vytáhl z kapsy klíč, odemkl nízké černé dveře a uvedl nás do pokoje se stěnami zakrytými závěsy, s velikánskou postelí a pomalovanou skříní.

"Vy tenhle pokoj znáte, Masone," řekl pán domu. "Tady vás pokoušala a pobodala."

Nadzdvihl závěs na zdi a ukázaly se druhé dveře - ty také otevřel. V pokoji bez oken hořel oheň v krbu, chráněném vysokou silnou mříží, a od stropu visela na řetězu lampa. Nad ohněm stála skloněná Lada Poolová a zřejmě tam něco smažila na pánvi. V hlubokém stínu na druhém konci pokoje pobíhala sem a tam jakási postava. Na první pohled se nedalo rozeznat, zda to je zvíře nebo lidský tvor - zdálo se, jako by to lezlo po čtyřech; chňapalo to a vrčelo jako podivná divoká šelma; mělo to na sobě šaty a na hlavě spoustu tmavých prošedivělých vlasů, rozčuchaných jako hřiva, které zastíraly hlavu i tvář.

"Dobré jitro, paní Poolová!" řekl pan Rochester. "Jak se máte? A jak se dnes daří vaší svěrice?"

"Docela slušně, děkuji," odpověděla a opatrně postavila horkou pánev na kruh ve stěně krbu. "Trochu se vzteká, ale nezuří."

Rozlehl se divoký výkřik, který jako by vyvracel tu příznivou zprávu - hyena v lidském šatě se vztyčila a vzpřímila se na nohou.

"Pozor - uviděla vás!" zvolala Lada. "Neměl byste tu zůstat!" !!, "Ještě chvíli, Lado - musíte mi to dovolit!"

Ale dejte si pozor! Dejte si pozor, proboha!"

Šílená začala řvát - odhrnula si kosmaté vlasy z obličeje a divě se rozhlížela po návštěvnicích. Poznala jsem dobře ten odulý, promodralý obličej. Lada Poolová k nám přistoupila.

"Jděte mi z cesty!" křikl pan Rochester a odstrčil ji stranou. "Doufám, že nemá nůž? Dám si pozor!"

"Člověk nikdy neví, co může u sebe mít, je tak mazaná, že není v lidských silách prokouknout její úskoky!"

"Měli bychom radši jít," šeptal Mason.

"Táhněte k čertu!" navrhl mu švagr.

"Pozor!" vykřikla Lada. Tři pánové ucouvli, takřka současně. Pan Rochester mě odstrčil dozadu. Šílená na něho skočila, začala ho zuřivě škrtit a chtěla ho kousnout do tváře - pustili se do zápasu. Byla to statná žena, skoro tak velká jako její manžel a mimoto tělnatá; v té rvačce se ukázalo, že má sílu jako muž - několikrát ho už málem zardousila, ačkoli byl silák. Mohl ji vyřídít dobře mířenou ranou pěstí, ale neudeřil ji, jen se s ní rval. Konečně ji pevně chytil za paže, Lada Poolová mu podala provaz a on šíleně svázal ruce za zády; druhým už připraveným provazem ji připoutal k židli. Šílená přitom vyrážela divoké skřeky a zuřivě se zmítala. Potom se pan Rochester obrátil k divákům a rozhlédl se po nich s jízlivým a truchlivým úsměvem.

"Tohle je má žena," řekl, "a tohle je jediné manželské objetí, jaké mám v životě poznat - tohle jsou jediná mazlivá slůvka, která mě mají ve volných chvílích utěšovat! A tohle jsem si přál mít," (položil mi ruku na rameno) "tuhle dívku, která tady stojí tak vážná a klidná u bran pekla a statečně pozoruje, jak ta ďáblíce umí řídit. Toužil jsem po ní, abych měl změnu po tom přepepřeném guláši. Woode a Briggsi, jen se podívejte, jaký je to rozdíl! Pozorujte tyhle jasné oči s tamtéma vyvalenýma, podlitýma krví - tenhle obličej s tamtou ohybnou maskou - tuhle půvabnou postavu s tamtou horou masa, a pak mě suďte - vy, hlasatelé evangelia, i vy, muži zákona, ale pamatujte: nesuďte, abyste nebyli souzeni! A teď se odtud klidte. Musím svůj poklad zase zavřít."

Všichni jsme odešli. Pan Rochester se tam chvíli zdržel, patrně aby Ladě Poolové dal nějaké rozkazy. Když jsme sestupovali po schodech, advokát mě oslovil:

"Vy na tom nemáte nejmenší vinu, slečno, a váš strýc bude rád, až se to dozví - jestli ovšem bude ještě naživu, až se pan Mason vrátí na Madeiru."

"Můj strýc? Co je s ním? Vy ho znáte?"

"Zná ho pan Mason, protože pan Eyre z Funchalu byl několik let v obchodních stycích s jeho firmou. Když váš strýc dostal dopis, v němž jste mu oznámila, že se pravděpodobně provdáte za pana Rochester, náhodou byl u něho na návštěvě pan Mason, který se na Madeiru zotavoval po nemoci před návratem na Jamajku. Pan Eyre se mu o vaší zprávě zmínil - věděl, že můj klient má známého, který se jmenuje Rochester. Dovedete si představit, jak to pana Masona překvapilo a zarmoutilo. Samozřejmě vašemu strýci vyložil, jak se věci mají."

Musím vám s politováním sdělit, že váš strýc je těžce nemocný, a když se uváží druh jeho choroby, jeho věk a pokročilé stadium nemoci, zdá se dost nepravděpodobné, že by se natolik pozdravil, aby ještě vstal z lože. Nemohl se proto vydat do Anglie sám, aby vás vyprostil z léčky, do které jste upadla, ale snažně prosil pana Masona, aby ihned podnikl potřebné kroky a nezákonnému sňatku zabránil. Doporučil mu, aby vyhledal pomoc u mne. Zařídil jsem všechno s největším spěchem a jsem rád, že jsme se sem dostali včas - vy jste bezpochyby také ráda. Kdybych si nebyl takřka jist, že váš strýc už bude mrtev, než se dostanete na Madeiru, poradil bych vám, abyste se tam vypravila s panem Masonem. Ale takhle myslím, že uděláte líp, když zůstanete v Anglii, dokud nedostanete zprávu od pana Eyra nebo o tom, že zemřel. Máme ještě nějaký důvod, abychom se tu zdrželi?" otázal se pana Masona.

"Ne, ne - pojďme už," zněla ustrašená odpověď; nepočkali ani na pana Rochester, aby se s ním rozloučili, a odešli z domu hlavním vchodem. Kněz se ještě zdržel, aby si se svým pyšným farníkem pohovořil a stručně ho napomenul nebo pokáral, a jakmile tuto povinnost splnil, odešel i on.

Slyšela jsem ho odcházet, protože jsem stála u pootevřených dveří ve svém pokoji, kam jsem se uchýlila. Když byli hosté z domu, zavřela jsem se na petlici, aby se tam nikdo nedostal - neplakala jsem, neoddala jsem se zármutku, byla jsem ještě dost klidná, ale mimovolně jsem si začala svlékat svatební úbor a oblékat soukenné šaty, které jsem měla na sobě včera, kdy jsem se domnívala, že je už víckrát neobléknu. Pak jsem se posadila, protože jsem byla zesláblá a

vyčerpaná. Opřela jsem si paže na stůl a hlava mi na ně sklesla. Začala jsem přemýšlet. Až do té chvíle jsem jen slyšela, viděla a konala určité pohyby - dala jsem se vodit a táhnout sem a tam - dívala jsem se, jak se jedna událost rychle valí za druhou, jak se přede mnou odhaluje jedno tajemství za druhým, ale pak jsem začala myslet.

To, co se za dopoledne událo, dělo se celkem tiše - všechno, až na krátký výjev se šílenou. Příhoda v kostele nebyla hlučná - nedošlo tam k žádnému zlostnému výbuchu ani k hlasitému sporu nebo k hádce, k vzdorným odmluvám ani k výzvám, k pláči ani vzlykům - ozvalo se několik slov, klidně pronesená námitka proti uzavíranému sňatku; několik příkrých otázek pana Rochester, odpovědi, stručných vysvětlení a svědectví; potom pan Rochester vyznal pravdu; pak se objevil živý důkaz; vetřelci odešli a všechno skončilo.

Byla jsem zas ve svém pokoji - byla jsem to já, bez viditelné změny - nic mě nezranilo, nezdrtilo, neochromilo. Ale nebyla to už včerejší Jana. Kam se poděla? Kam se poděl její život? Kam se poděla její nadějná budoucnost? Jana Eyrová, včera horoucně milovaná žena - takřka nevěsta - znovu byla chladná a opuštěná dívka; její život byl bezbarvý a její budoucnost pustá. Uprostřed léta uhodil vánoční mráz; v červnu se strhla bílá prosincová metelice; zralá jablka potáhl ledový povlak, sněhové závěje pohřbily rozvité růže; luka a pole pokryl mrazivý rubáš; na cestách, včera zpestřených záplavou květů, ležel dnes neprošlapaný sníh; háje, které se ještě před dvanácti hodinami vlnily bujnou a vonnou zelení jako v tropických krajích, prostíraly se pusté, strohé a bílé jako borové lesy v zimavém Norsku. Všechny mé naděje byly mrtvé - ubité záluďným osudem jako byl ten, který stihl novorozeňátka v egyptské zemi.

Pohleděla jsem na své hýčkané touhy, včera tak rozkvetlé a horoucí: byly to ztuhlé, vychladlé, sinale mrtvolky, které už nikdy nemohly obživnout. Pohleděla jsem na svou lásku - na ten cit, jenž patřil mému pánovi, který jej probudil k životu - třásla se v mém srdci jako nemocné děťátko ve studené kolébce; chvěla se bolestí a úzkostí; nemohla hledat útočiště v náručí pana Rochester - nemohla se ohrát na jeho prsou. Už víckrát se nemohla k němu obrátit, protože víra odumřela - důvěra uchřadla! Pan Rochester mi už nebyl tím, čím mi býval - byl jiný, než jsem si ho představovala.

Nevytýkala jsem mu špatnost, neříkala jsem si, že mě zradil - ale v mé představě už ztratil ryzi pravdivost. Musela jsem před ním prchnout - to mi bylo jasné. Kdy - jak - kam, to jsem tak určitě nevěděla, ale nepochybovala jsem, že mě on sám brzy vypudí ze Thornfieldu. Zdálo se mi, že mě nemůže opravdově milovat; byla to vrtkavá vášeň, která náhle zchladla - jsem mu jistě protivná i na pohled. Ó, jak jsem mohla být tak zaslepená a tak slabošsky si počínat! Oči jsem měla zakryté a zavřené - zdálo se mi, jako by mě obklopovaly vířivé temnoty a z nich se kalným, zmateným proudem na mne řítily myšlenky.

Ochablá, zmalátnělá a zemdlená jako bych ležela ve vyschlém korytě veliké řeky; v dále jsem slyšela, jak se v horách strhla průtrž mračen, a cítila jsem, jak záplava se prudce valí blíž a blíž; neměla jsem dost vůle, abych se zdvihla, nemohla jsem utéci, neměla jsem sílu. Ležela jsem tam vyčerpaná a nejraději bych byla zemřela. Jen jediná myšlenka byla ve mně živá, tepala mi v mozku - vzpomínka na Boha: z ní se zrodila modlitba, kterou jsem se snažila vyslovit - její slova mi bloudila sem a tam v zatemnělém mozku jako pojmy, které bych měla vyjádřit aspoň šeptem, ale nedostávalo se mi sil.

"Nevzdaluj se ode mne, neboť souzení blízké jest, a nemám pomocníka."

Bylo blízké. Neobrátila jsem se s prosbou k nebesům, aby je odvrátila - nesejpjala jsem ruce, nepadla jsem na kolena, nepohnula jsem rty - a proto mě stihlo. Vyřítlo se na mne proudem a těžce mě zavalilo. Plné vědomí mého promarněného života, mé ztracené lásky, mé zadušené naděje, mé smrtelně zasažené víry najednou na mne padlo jako obrovská temná tíha. Tu krutou chvíli nemohu vůbec popsat - vpravdě "dosáhly vody až k duši mě; pohřížena jsem byla v hlubokém bahně, v němž dna nebylo; vešla jsem do hlubokostí vod, jejichž proud zachvátil mne".

Kapitola 27.

Někdy odpoledne jsem zdvihla hlavu, a když jsem se rozhlédla a uviděla jsem na stěně nazlátlý odraz zapadajícího slunce, otázala jsem se: "Co mám dělat?"

Můj mozek mi dal odpověď: "Ihned opustit Thornfield," ale přišla tak náhle a byla tak strašná, že jsem si zacpala uši - řekla jsem si: "Takovou odpověď teď nesnesu. Že nejsem ženou Edvarda Rochester, to mě trápí ze všeho nejmní."

Probudila jsem se z nejnáděrnějších snů a poznala jsem, že byly liché a marné, ale to je hrůza, kterou dovedu snést a zdolat - jenže ho rozhodně musím opustit, ihned a nadobro, a to je nesnesitelné. Nesvedu to."

Jakýsi hlas v mém nitru však tvrdil, že mohu, a předpovídal, že to udělám.

Zápasila jsem s vlastním rozhodnutím - chtěla jsem být slabá, abych se mohla vyhnout cestě utrpení, kterou jsem měla nastoupit, ale svědomí, ten krutý tyran, chytilo vášeň za krk a s posměchem ji varovalo, že zatím jen šlápla choullostivou nožkou do blátivé kaluže, a hrozilo, že ji svým železným spárem shodí do nezměrných hlubin nepopsatelných muk.

"Ale potřebuji něčí pomoc, abych se od něho mohla odtrhnout!" vykřikla jsem.

"Ne, musíš se odtrhnout sama, nikdo ti nepomůže. Musíš sama vyvrhnout své pravé oko; sama si utneš pravou ruku; musíš obětovat své srdce a sama je probodneš jako kněžka."

Najednou jsem vstala zděšená samotou, k níž jsem se tak nemilosrdně odsoudila - tichem, v němž se ozýval jenom tenhle příšerný hlas. Postavila jsem se a zatočila se mi hlava - uvědomila jsem si, že jsem vysílená vzrušením a hladem: celý den jsem nevzala do úst ani sousto, ani doušek vody, a vůbec jsem nesnídala. Srdce se mi podivně sevřelo, když jsem si pomyslíla, že jsem tam tak dlouho zavřená a pan Rochester ke mně neposlal nikoho, aby se zeptal, jak mi je, nebo aby mě pozval dolů; ani Adélka nepřišla zaklepat na mé dveře - nepřišla se na mne podívat ani paní Fairfaxová.

"Koho opustí štěstí, na toho přátelé vždycky zapomenou," šeptala jsem si, jak jsem vytahovala kolík z petlice a vycházela ze dveří. Venku jsem o něco zakopla - stále se mi točila hlava, před očima se mi dělaly mžítiky a nohy jsem

měla slabé. Nemohla jsem udržet rovnováhu. Upadla jsem, ale ne na zem, protože mě zachytila vztažená paže; pozdvihla jsem oči - podpíral mě pan Rochester, který seděl na židli před prahem mého pokoje.

"Konečně jsi odtamtud vyšla!" řekl. "Dlouho už tady čekám a naslouchám, ale nezaslechl jsem ani pohyb, ani vzlyk; kdyby bylo to mrtvé ticho trvalo ještě pět minut, byl bych vylomil zámek jako lupič. Tak ty přede mnou utíkáš? - Zavíráš se a truchlíš o samotě? Bylo by mi milejší, kdybys mě zahrnula prudkými výčitkami. Jsi přece zlostná, a proto jsem takový výstup čekal. Přípravoval jsem se na horký přívál slz - byl bych si jen přál, abys je prolila na mých prsou, ale takhle padaly na bezcennou podlahu nebo zmáčely kapesník. Ale mylím se - tys vůbec neplakala! Vidím, že máš tváře bílé a zkalené oči, ale neuplakané. Jen tvé srdce ronilo krvavé slzy, vid'?"

Tak co, Jano, ani jediná výčitka? Žádná trpká, jízlivá slova? Nic, co by ranilo cit, co by popíchlo zlost? Sedíš klidně, kam jsem tě posadil, a díváš se na mne unavenýma, ztrápenýma očima.

Jano, nikdy jsem ti nechtěl takhle ublížit. Ani ten, kdo by měl jen jedinou malou ovečku, která by mu byla drahá jako vlastní dítě, jedla by mu z ruky, pila z jeho číše a tulila se mu na prsa, a kdo by tu ovečku omylem nechal zabít na jatcích, nemohl by víc litovat svého prokletého omylu, než já teď lituji svého.

Odpustíš mi někdy?"

Čtenáři - odpustila jsem mu v té chvíli a na místě. V očích měl upřímnou výčitku, hlas se mu zachvíval tak opravdovou lítostí, v jeho chování byla tak mužná síla - a pak, ve všech rysech jeho tváře a v jeho pohledu byla tak nezměněná láska, že jsem mu všechno odpustila - ale nevyjádřila jsem to slovy, nedala jsem to najevo; odpustila jsem mu jen v hloubi srdce.

"Víš přece, Jano, že jsem darebák, ne?" otázal se za chvíli velmi vážně - nemohl patrně pochopit, proč pořád tak trpně mlčím, ale nebylo to ani tak úmyslné, byl to spíš následek vysílení.

"Ano."

"Řekni mi to tedy rovnou, bez obalu - nešetř mě."

"Nemohu - jsem unavená a není mi dobře. Potřebuji se napít vody."

Zhluboka si oddychl, až se celý zachvěl, vzal mě do náručí a snesl po schodech dolů. Zprvu jsem nevěděla, v kterém pokoji jsem se octla - viděla jsem všechno jako v mlze, protože oči se mi kalily. Najednou jsem pocítila oživující teplo ohně - ačkoli bylo léto, ve mém pokoji jsem vychladla jako led. Přidržel mi k ústům sklenku s vínem; upila jsem ho trochu a hned jsem oživila; pak jsem snědla kousek čehosi, co mi podal, a za chvíli jsem se úplně vzpamatovala. Byla jsem v knihovně - seděla jsem v jeho lenošce - a on stál těsně u mne. "Kdybys teď mohla odejít ze života, bez přílišné bolesti, bylo by to pro mne nejlepší," pomyslela jsem si. "Nemusela bych aspoň násilím zpřetrhat vlákna, která poutají mé srdce k srdci pana Rochester. Patrně ho musím opustit, ale já nechci - a nemohu."

"Jak ti je, Jano?"

"Mnohem líp, věřte, za chvíli mi zas bude docela dobře."

"Napij se ještě vína, Jano."

Uposlechla jsem ho; postavil sklenku na stůl, zůstal přede mnou stát a pozorně se na mne díval. Najednou se obrátil a vyrazil nesrozumitelný, vášnivě vzrušený výkřik; rychle přešel až na druhý konec pokoje a zase zpátky; sklonil se nade mnou, jako by mě chtěl políbit, ale vzpomněla jsem si, že jsem si mazlení zakázala. Odvrátila jsem hlavu a odstrčila jsem ho.

"Aha, už vím, ty nechceš políbit manžela Berty Masonové, vid'?" Myslíš, že v mém náručí už pro tebe není místo a má objetí že patří jiné, co?"

"Určitě tam není pro mne místo a nemám na něco takového nárok."

"Proč, Jano? Ale nemusíš se obtěžovat vysvětlováním, odpovím místo tebe - řekla bys asi, že už jsem ženatý. - Uhodl jsem správně?"

"Ano."

"Jestli takhle smýšlíš, máš o mně asi podivné mínění: jsem v tvých očích lstivý zhýralec - sprostý a podlý prostopášník, který chtěl v tobě vzbudit nezištnou lásku, aby tě úmyslně vlákal do pastí a připravil tě o čest, oloupil o sebeúctu. Co tomu říkáš? Vidím, že na to nemůžeš odpovědět - předně proto, že jsi ještě slabá a máš už dost co dělat, abys popadla dech; za druhé si ještě nemůžeš zvyknout mě obviňovat a tupit; a za třetí máš stavidla slz otevřená, a kdybys moc mluvila, mohly by se ti spustit. Nechce se ti vyčítat, kárat a dělat výstupy.

Přemýšlíš o tom, jak bys měla jednat - říkáš si, že mluvení není nic platné.

Znám tě - a mám se na pozoru."

"Věřte, nikdy nebudu jednat proti vám," odpověděla jsem; hlas se mi zachvěl, a to mi bylo výstrahou, abych ihned zmlkla.

"Nikoli v tvém smyslu slova, ale v mém si děláš plány, jak mě zničit. Dalas mi takřka výslovně na vědomí, že jsem ženatý - a jako před takovým se budeš přede mnou mít na pozoru, budeš se mi vyhýbat - před chvílí jsi mě nechtěla políbit. Máš v úmyslu docela se mi odcizit, žít v mém domě pouze jako Adélčina vychovatelka; a jestli na tebe někdy promluví vlídné slovo, jestli někdy ke mně pocítíš přátelskou náklonnost, vždycky si připomeneš: "Tenhle člověk si málem ze mne udělal svou milenkou - musím být vůči němu chladná jako led a tvrdá jako skála", a skutečně se pro mne změníš v led a skálu."

Odkašlala jsem si a počkala jsem, až se docela uklidním, a pak jsem odpověděla: "Pro mne se teď všechno změnilo, a proto se musím změnit také - o tom není pochyby. Abych se vyhnula citovému kolísání a ustavičnému boji se vzpomínkami a představami, zbývá jen jediný prostředek - Adélka musí dostat novou vychovatelku."

"Adélku pošlu do školy - to jsem už rozhodl, a nechci tě týrat ohavnými vzpomínkami a představami ze Thornfieldu - nenechám tě v tomhle prokletém domě - v tomhle paláci Achabově - v téhle hrobce, která se nestydí ukazovat dennímu světlu příšernou živoucí mrtvolu - v tomhle těsném kamenném pekle, kde je zaklet skutečný ďábel, horší než legie

takových, jaké si představujeme. Ty tady nezůstaneš, Jano, a já také ne. Chybil jsem, že jsem tě nechal žít v Thornfieldu, ačkoli jsem věděl, co tady straší. Ještě než jsem tě spatřil, nařídil jsem všem, aby před tebou zatajili, jaká kletba stihla tenhle dům - a to jen z obavy, že by u Adélky nevydržela žádná vychovatelka, kdyby věděla, s kým tady žije pod jednou střechou. Mé plány nepřipouštěly, abych tu šílenou odstranil někam jinam. Mám ještě jednu usedlost, Ferndean, ještě odlehlejší a zapadlejší než Thornfield, kde bych ji mohl v bezpečí ubytovat, ale mé svědomí mi nedalo, protože je to v nezdravém místě uprostřed lesů - proto jsem se k tomu nemohl odhodlat. V tamtom domě je hodně vlhko, a tak bych se jí pravděpodobně brzy zbavil - jenže každý je padouch svým vlastním způsobem, a já nemám sklon k vraždě, ani nepřímé, ani na někoho, koho nejvíc nenávídím.

Že jsem před tebou zatajil přítomnost šílené, to bylo skoro totéž, jako kdyby člověk zabil dítětko do pláště a položil je pod upasový strom - okolí toho démona je otrávené jedem a vřdycky bylo. Ale já teď Thornfield zavřu, domovní dveře dám přítloci hřebíky a dolejší okna zabednit. Paní Poolové nabídnu ročně dvě stě liber, jestli tady zůstane s mou ženou, jak té přišerné ďáblici říkáš. Lada by pro peníze udělala nevim co, a bude mít u sebe svého syna, hajného z grimbovského revíru, aby jí dělal společníka a pomohl jí zkrotit mou ženu, kdyby dostala záchvat zuřivosti a zlý duch ji pokoušel, aby v noci upálila živé lidi v posteli, aby je pobodala, ohryzala jim maso s kostí a tak dále..."

Skočila jsem mu do řeči: "Vždyť s tou nešťastnicí nemáte vůbec slitování - mluvíte o ní tak nenávislně a pomstychtivě! Je to kruté - nemůže za to, že je šílená."

"Jano, můj miláčku (budu ti tak říkat, protože pořád jsi můj miláček), ty nevíš, co mluvíš! Zas mi křivdíš! Není pravda, že ji nenávídím, protože je šílená. Myslíš, že bych nenáviděl tebe, kdybys zešilela?"

"Vskutku si to myslím, věřte."

"Mýlíš se a špatně mě znáš, nemáš ani potuchy o tom, jaké jsem schopen lásky."

Každý atom tvého těla je mi tak drahý jako mého vlastního: byl by mi stejně drahý, i kdybys trpěla a byla nemocná. Tvá duše je můj poklad, a kdyby ji stihla choroba, byla by mi stále pokladem; kdybys dostala záchvat zuřivosti, sevřel bych tě do náručí a ne do svěrací kazajky - i kdybys mnou v zuřivosti cloumala, byla by to pro mne rozkoš; kdyby ses na mne divě vyřítla, tak jako dnes ráno ta žena, stiskl bych tě v objetí, něžném a zároveň pevném. Neodvracel bych se od tebe s odporem tak jako od ní; ve svých klidných chvílích bys neměla jiného strážce a ošetřovatele než mne; dovedl bych nad tebou neúnavně a něžně bdít, i kdybys mi to neoplatila ani úsměvem; nikdy by mě neomrzelo hledět ti do očí, i kdybys tam nespátřil ani záblesk vědomí, že mě poznáváš. - Ale proč se do takových úvah vůbec pouštím? Vždyť jsem ti řekl, že tě ze Thornfieldu odvezu.

Víš přece, že je všechno připraveno k okamžitému odjezdu - zítra odtud zmizíš.

Žádám tě, Jano, abys to tady vydržela jen jedinou noc, a pak dáš navždy sbohem zdejšímu útrapám a hrůzám. Vim o jednom místě, kde budeš žít jako ve svatyni, chráněná před nenáviděnými vzpomínkami a nevíтанými vetřelci - i před lži a pomluvami."

"Vezměte tam radši s sebou Adélku," přerušila jsem ho, "budete aspoň mít společnost."

"Jak to myslíš, Jano? Vždyť jsem ti už řekl, že Adélku pošlu do školy. Co by mi byla platná společnost takového děcka? A ke všemu ani ne mého - nemanželského dítěte francouzské baletky! Proč mi ji pořád připomínáš? Poslyš, proč mi vlastně doporučuješ za společníci Adélku?"

"Říkal jste, že se chcete uchýlit někam na samotu, ale pro vás by tam bylo příliš nudně."

"Samota! Samota!" opakoval podrážděně. "Vidím, že ti to musím řádně vysvětlit. Nerozumím tomu záhadnému výrazu, který se ti teď objevil v obličeji - tváříš se jako sfinga. Tu samotu se mnou budeš sdílet ty - rozumíš?"

Zavrtěla jsem hlavou. Začínal se rozčilovat a bylo zapotřebí dost velké odvahy i k tomu němému výrazu nesouhlasu. Přecházel prudce po pokoji a najednou se zastavil jako přikovaný. Pohlédl na mne dlouze a tvrdě - odvrátila jsem od něho oči, upřela jsem je do ohně a pokoušela jsem se vypadat klidně a soustředěně.

"To je právě ten háček v tvé povaze," promluvil potom klidněji, než bych byla čekala podle toho, jak se tvářil. "Až dosud šlo s tebou všechno hladce jako na drátku, ale pořád jsem věděl, že najednou narazím na nějakou překážku, na nějakou záhadu - a vida, už je to tady. S tebou je soužení, trápení a nekonečná svíze! Můj Bože, kéž bych měl aspoň zlomek Samsonovy síly, abych tuhle spletitou záhadu mohl zpřetrhat jako Samson provazy!"

Znovu začal chodit po pokoji, ale brzy se zastavil, tentokrát přede mnou.

"Jano, copak s tebou není rozumná řeč?" (Naklonil se ústy k mému uchu.) "Jestli není, dopustím se násilí." Mluvil chraptivým hlasem a vypadal, jako by mohl každou chvíli ztratit hlavu, zpřetrhat nesnesitelná pouta a unáhleně napáchat spoušť. Pochopila jsem, že kdyby ho ještě jednou popadl takový zuřivý vztek, vůbec bych si s ním pak nevěděla rady. Zbývala mi jen prchavá vteřina, abych ho zvládla a zkontrolovala; kdybych v té chvíli projevila odpor nebo strach, kdybych se pokoušela utéci, byl by můj osud zpečetěn - a jeho také. Ale nebála jsem se - ani trochu. Pocítila jsem v sobě vnitřní sílu, jako by mě podpořila zvláštní moc. Byla to nebezpečná chvíle, ale měla určité kouzlo - snad takové, jako prožívá Indián, když v kanoe proplouvá peřejemi. Vzala jsem ho za ruku, sevřenou v pěst; rozevřela jsem mu zaťaté prsty a řekla jsem chlácholivě:

"Posaďte se, pohovořím si s vámi, jak dlouho budete chtít, a vyslechnu všechno, co mi povíte, ať to bude rozumné nebo ne."

Usedl, ale musel chvíli počkat, než mohl začít. Už chvíli jsem se bránila slzám - snažila jsem se je potlačit vši silou, protože jsem věděla, že by mě nerad viděl plakat. Zdálo se mi, že udělám dobře, jestli je nechám proudit volně a tak dlouho, jak budou chtít. Nebude-li mu ta záplava vhod, tím líp. Přestala jsem se jim tedy bránit a usedavě jsem se rozplakala.

Slyšela jsem ho, jak mě vážně prosí, abych se uklidnila. Řekla jsem mu, že nemohu, dokud ho nepřejde vztek.

"Ale já nemám zlost, Jano - mám tě jen příliš rád, a když jsem v tvé bledé tváříce uviděl takový odhodlaný výraz, studený jako ocel, nemohl jsem to snést."

Tak, teď už přestaň plakat a osuš si oči."

Podle jeho zjhlého hlasu jsem poznala, že je zkrocen, a to mě uklidnilo.

Pokusil se položit mi hlavu na rameno, ale to jsem nepřipustila. Pak mě chtěl přitáhnout k sobě - ne.

"Jano, Jano!" řekl - tak trpce a smutně, že mi to rozechvělo všechny nervy.

"Ty mě tedy nemiluješ? Cenila sis jen společenské postavení, které bys získala jako moje manželka? A když vidíš, že se nemohu stát tvým manželem, tak se tě prostě nesmím ani dotknout, jako bych byl ropucha nebo opicé?"

Ta slova mě řála do živého - co jsem mohla dělat, co jsem na to mohla říci?

Byla bych asi udělala líp, kdybych byla mlčela a nedělala nic; ale trápily mě výčitky, že jsem takhle zranila jeho city, a nemohla jsem odolat, abych mu na ty rány nepřiložila balzám.

"Já vás miluji," řekla jsem, "víc než dřív, jenže svou lásku nesmím projevovat a musím se jí bránit. Tentokrát je to naposled, co vám ji dávám najevo."

"Naposled, Jano? Copak myslíš, že se mnou můžeš žít, že mě můžeš každodenně vidat a zůstat při tom chladná a odcizená, jestli mě stále miluješ?"

"Ne, to bych jistě nemohla, a proto vidím jen jediné východisko - ale budete se hrozně zlobit, až vám povím, jaké."

"Jen mi to pověz! Když se rozzuřím, můžeš se zas rozplakat, to bude nejlepší zbraň."

"Pane Rochestere, musím se s vámi rozloučit."

"Na jak dlouho, Jano? Na několik minut, než si přihlídnáš vlasy - jsi trochu rozčuchaná, a než si omyješ obličej studenou vodou - je rozpálený."

"Musím se rozloučit s Thornfieldem, s Adélkou i s vámi na celý život a musím začít nový, mezi cizími lidmi a v cizím prostředí."

"Ovšem - vždy jsem ti to říkal. O tom, že se chceš rozloučit se mnou, nebudeme mluvit, je to šílený nápad. Naopak, se mnou se musíš ještě víc sblížit."

Máš pravdu, že začneš nový život - vždyť budeš mou ženou, já přece žádnou nemám. Budeš paní Rochesterovou - ve skutečnosti i podle jména. Zůstanu s tebou, dokud budeme naživu. Odjedeš se mnou do Francie - mám tam bílý domek na břehu Středozemního moře. Tam budeš užívat šťastného, klidného a čistého života. Neboj se, že tě chci svádět k hříchu - že tě chci za milenku.

Proč vrtíš hlavou? Jano, měj přece rozum, nebo se opravdu rozzuřím!"

Hlas a ruka se mu třáslly, velké nozdry se mu ještě víc rozšířily, oči se mu blýskaly - a přece jsem se nebála promluvit:

"Vaše žena je naživu - sám jste se k tomu ráno přiznal. Kdybych s vámi žila tak, jak si přejete, byla bych vaší milenkou: nazvat to jinak je chytrácká vytáčka - je lež."

"Jano, víš, že nejsem mírný člověk - nezapomínej na to! Nejsem trpělivý, nejsem chladný a bez vášně. Měj s námi oběma slitování - sáhni mi na puls, uvidíš, jak rychle tepe - a měj se na pozoru!"

Odkryl si zápěstí a natáhl ke mně ruku. Krev mu zmizela z tváří a rtů, měl je sinalé; zakoušela jsem velká muka. Takhle hluboce ho rozrušit odporem, který nesnášel, bylo kruté - ale na to, abych mu povolila, nebylo ani pomýšlení.

Učinila jsem to, co lidské bytosti instinktivně činí vždycky, jakmile jsou v koncích se svým rozumem - obrátila jsem se o pomoc k vyšší bytosti a z úst se mi bezděčně ozvala slova: "Bůh mi pomoz!"

"Vždyť jsem blázen!" vykřikl najednou pan Rochester. "Pořád jí říkám, že nejsem ženatý, a nevysvětlím jí proč."

Zapomínám, že vůbec nezná povahu té ženy ani okolnosti, za jakých došlo k našemu pekelnému manželství. Jana bude jistě se mnou souhlasit, až se dozví všechno, co vím! Podej mi ruku, Jano - abych se mohl nejen zrakem, ale i hmatem přesvědčit, že jsi u mne - a několika slovy ti vyložím skutečný stav věcí. Můžeš mě poslouchat?"

"Ano, třeba hodiny, chcete-li."

"Žádám tě jen o minuty. Jano, slyšelas někdy o tom, že jsem nebyl nejstarší syn v rodině? Že jsem měl staršího bratra?"

"Vzpomínám si, že mi to paní Fairfaxová jednou řikala."

"A slyšelas také, že můj otec byl hamižný lakomec?"

"Něco takového jsem vyrozuměla."

"A protože byl tak lakomý, Jano, umínil si, že rodinný majetek musí zůstat pohromadě; nesnesl pomýšlení, že by jej měl rozdělit a dát mi spravedlivý podíl; rozhodl se, že musí všechno zdědit můj bratr Roland. Ale nemohl strpět, aby jeho mladší syn byl chudší. Musel mi tedy opatřit bohatou nevěstu, a brzy mi ji našel. Měl v Západní Indii starého známého, jakéhosi pana Masona, majitele plantáží a obchodníka. Byl přesvědčen, že má skutečně obrovský majetek - dobře se na něj přeptal. Dověděl se, že pan Mason má syna a dceru, a pan Mason mu psal, že může a chce dát dceři věnem třicet tisíc liber - to stačilo."

Když jsem vystudoval, poslal mě otec na Jamajku, abych se tam oženil s dívkou, o kterou se pro mne ucházel. Vůbec mi neřekl, že má tolik peněz; zmínil se jen, že slečna Masonová je chloubou města Spanish Town, že je nesmírně krásná, a nebyla to lež. Zjistil jsem, že to je skutečně krasavice - podobného typu jako Blanka Ingramová: velká, tmavovlasá, majestátní. Její rodina si přála, abych se s ní oženil, protože jsem byl z dobrého rodu, a ona si to také přála. Ukazovali mi ji ve společnosti, skvěle ustrojenou. Zřídka jsem ji vídal o samotě a moc málokdy jsem si s ní mohl pohovořit mezi čtyřma očima. Lichotila mi a v mé společnosti hýřila puvaby a stavěla na odiv své dobré vychování. Všichni muži z jejich kruhů se jí zřejmě obdivovali a záviděli mi. To mě oslňovalo a dráždilo, vzrušovalo mé smysly, a protože jsem byl nevědomec, neostřílený ve světě a nezkušený, domníval jsem se, že ji miluji. Nesmyslná společenská fevnivost, vydrážděná smyslnost, zbrkllost a zaslepenost mládí mohou člověka dohnat k nejpitomějším bláhovostem. Její rodina mě povzbuzovala, soupeři mě dráždili, ona sama mě lákala, a tak došlo k sňatku a já jsem si ani řádně neuvědomil, co dělám. Když na ten sňatek pomyslím, musím se za sebe stydět a musím sám sebou strašně opovrhovat. Vůbec jsem ji nemiloval, vůbec jsem si jí nevážil, a ani jsem ji neznal."

Nepřesvědčil jsem se, že by měla jedinou dobrou povahovou vlastnost - nepozoroval jsem u ní ani cudnost, ani

dobromyslnost, ani upřímnost, ani jemnost a dobré způsoby - a přece jsem se s ní oženil - takový jsem byl hloupý, bídný t'ulpas, slepý jako krtek! Bylo to ještě hříšnější, než kdybys si byl vzal - ale nesmím zapomínat, s kým mluvím. Matku své nevěsty jsem jakživ neviděl. Domníval jsem se, že zemřela. Ale hned po líbáncích jsem se dověděl, že jsem se mýlil. Byla šílená, zavřeli ji do blázince. Má žena měla ještě mladšího bratra a ten byl hluchoněmý idiot. Starší, kterého jsi viděla (a kterého nemohu nenávidět, ačkoli k té rodině pociťuji hluboký odpor, ale vím, že on má aspoň špetku citu - projevuje se to jeho neustálým zájmem o nešťastnou sestru, a kdysi mi byl oddán jako pes), možná také tak skončí. Můj otec a bratr Roland tohle všechno věděli, ale měli na mysli jen těch třicet tisíc liber a spikli se s její rodinou proti mně.

To byly hnusné objevy: jenže nebýt té zrady a toho zatajování, nikdy bych to své ženě nevyčítal, ačkoli jsem později zjistil, že má povahu, která se s mou naprosto nesrovnává; její záliby se mi přičily; po duševní stránce byla úplně všední, hrubá, úzkoprsá, neměla vůbec pochopení pro něco vyššího a schopnost jen trochu širšího rozhledu. Když jsem to zjistil, nevydržel jsem v její společnosti klidně ani jediný večer, ani jedinou denní hodinu; přátelský rozhovor mezi námi dvěma byl nemožný, protože ať jsem začal o čemkoli, ihned všechno převrátila v hrubou všední sprostotu, v nějakou zvrácenou pitomost. Mimoto jsem viděl, že nebudu nikdy mít klidný a spořádaný domov: nikdo ze služebnictva nesnášel její ustavičné zlostné výbuchy a nepochopitelné nálady ani její nemožně tyranskou povahu a náročné, protikladné rozkazy. Ale přesto jsem se dovedl ovládnout a nekáral jsem ji ani jsem ji nevyčítal; pokoušel jsem se užít se lítostí a hnusem potají a potlačoval jsem hluboký odpor, který jsem vůči ní pociťoval.

Nebudu tě, Jano, obtěžovat ohavnými podrobnostmi - postačí několik silných slov, aby vyjádřila, co ti chci říci. Žil jsem s tou ženou tam z druhého patra čtyři roky a za tu dobu jsem s ní hrozně zkusil; její povaha se vyvíjela a zrála strašlivě rychle; její neřesti se začaly projevovat prudce a odporně; byly tak nezkrotné, že jen krutostí by se snad nechaly udržet na uzdě, a já jsem nechtěl užívat krutých prostředků. Kdybys věděla, jaký měla trpasličí mozek a jak obrovsky mocné pudy! Ty pudy pro mne znamenaly příšernou kletbu. Berta Masonová - pravá dcera své hanebné matky - mi dala zakusit nejhnusnější ohavnosti a pokořující utrpení, jaké musí poznat muž připoutaný k chlipné ženě, která nakonec propadla alkoholu.

Můj bratr zatím zemřel, a po čtyřech letech mého manželství umřel i můj otec.

Byl jsem najednou skoro boháč - ale přitom bídný, ohavný chudák. Byl jsem připoután k nejsprostší, nejnecudnější, nejzhýralejší ženě, jakou jsem v životě poznal, a ta žena podle zákona a v očích společnosti byla mou manželkou! Nemohl jsem se jí zbavit zákonnou cestou, protože lékaři zatím zjistili, že má žena je šílená - tím, že se tak výstředně oddávala neřestem, propukla u ní ta choroba předčasně - Jano, vidím, že ti je mé vyprávění nepříjemné; vypadáš, jako by se ti z něho dělalo špatně - mám ti to dopovědět jindy?"

"Ne, dopovězte to teď. Já vás lituji - upřímně vás lituji."

"Jano, lítost některých lidí je nepřijatelná a urážlivá a člověk by ji nejraději vmetl do tváře těm, kteří mu ji nabízejí; ale to je lítost, jaké jsou schopni lidé tvrdí, bez srdce; je to zvrhlá sentimentalita, která se ráda patlá v utrpení druhých, ale zároveň opovrhne těmi, kdo je zakoušejí. Není to tvá lítost, Jano - to není ten cit, který se ti v téhle chvíli zračí v celém obličejí - kterým ti téměř přetéka oči - kterým se ti dme srdce - kterým se chvěje tvá ruka v mé. Tvá lítost, miláčku, je trpící matka lásky, z jejího utrpení se v bolestech rodí božská vášeň. Od tebe ji přijímám, Jano! Nech její dceru přijít ke mně - přivítám ji s otevřenou náručí!"

"Pokračujte, prosím! Co jste dělal, když jste se dověděl, že je šílená?"

"Jano - octl jsem se na pokraji zoufalství a jen poslední zbytek sebeúcty mě zadržel před propastí. Společnost mě bezpochyby odsoudila jako bídáka, ale sám před sebou jsem chtěl být čistý - do krajnosti jsem se bránil, abych se nenakazil jejími zločinnými neřestmi, a vši silou jsem se snažil nepodlehnout jejím duševním vadám. Ale společnost s ní přesto sdužovala mé jméno i mou osobu; přesto jsem ji denně vídal a poslouchal jsem její řeči; její dech (fuj!) se mísil se vzduchem, jež jsem vdechoval; a pak, nemohl jsem zapomenout, že jsem s ní kdysi žil jako manžel - to pomyšlení se mi tehdy nepopsatelně ošklivilo, a oškliví se mi i teď. Přitom jsem si uvědomoval, že dokud ona bude naživu, nemohu se stát manželem jiné a lepší ženy; byla sice o pět let starší než já (i tohle mi její rodina zalhala), ale věděl jsem, že bude pravděpodobně žít stejně dlouho jako já: byla tělesně zdatná, ačkoli duševně chorá. A tak jsem se v pětadvaceti letech octl v úplně beznadějném postavení.

Jednou v noci mě probudil její řev - (když ji lékaři prohlásili za šílenou, musel jsem ji samozřejmě zavírat) - byla žhavá západoindická noc, jaká v tamějším podnebí často věští orkán; nevydržel jsem v posteli - vstal jsem a otevřel okno. Vzduch byl jako prosycený sirnými výpary - nemohl jsem nikde nalézt osvěžení. Otevřeným oknem vnikli moskyti a se zlostným bzukotem lítali po pokoji; slyšel jsem, jak temně hučí moře - dunivě, jako zemětřesení, a nad ním se válely černé mraky; do vln zapadal měsíc - plný a rudý, jako rozžhavená dělová koule - a vrhal poslední pohled, podlitý krví, na rozechvělý svět, v němž kvasila bouře. To ovzduší a ten výjev mě skličovaly, byl jsem zmalátnělý a ohlušený řevem a proklínáním šílené, která jako posedlá nenávisť chvílemi vykřikovala mé jméno s tak sprostými nadávkami, k jakým by se nesnížila ani řemeslná pouliční děvka. Byla sice ode mne vzdálena přes dva pokoje, ale slyšel jsem každé její slovo - stěny v tom západoindickém domě byly tak tenké, že nemohly ztlumit její divé skřeky.

Nakonec jsem si řekl: "Tohle není život, to je peklo! Takovou výheň a takový řev může vysílat jen ta bezedná propast! Mám přece právo vysvobodit se odtud, jestliže mohu. Těchhle pozemských útrap se nezbavím, dokud se má duše neosvobodí z těla, které ji zatěžuje. Věčná muka v ohnivě peci, jakými straší fanaticové, mi nenahánějí hrůzu, protože mě v budoucnu nemůže čekat nic horšího, než je tohle - musím z toho uniknout a navrátit se k Bohu!"

Při těch slovech jsem padl na kolena a odemkl jsem kufr, kde jsem měl dvě nabitě bambitky - chtěl jsem se zastřelit. Ale toho úmyslu jsem se za chvíli vzdal - měl jsem zdravý rozum, a záchvat nejvyššího a pustého zoufalství, z něhož se zrodila lákavá myšlenka na sebevraždu, mě za vteřinu přešel.

Od moře dul svěží víchř z Evropy a vnikal otevřeným oknem do pokoje.

Propukla bouře, spustil se liják, hrom bil, blesky se křižovaly a vzduch se vyčistil.

Dospěl jsem k pevnému rozhodnutí. Když jsem se procházel v mokré zahradě pod značenými oranžovníky, zmoklými granátovými jablky a ananasy a po obloze se rozlévala nádherná zář tropického rána, začal jsem uvažovat, Jano - poslouchej dobře, protože mi v té chvíli dala útěchu opravdová moudrost a ukázala mi správnou cestu.

Lahodný vítr z Evropy dosud šelestil v osvěženém listí a Atlantský oceán hřměl v celé slávě své volnosti; jeho hukot vzdul mě srdce, tak dlouhou dobu vyschlé a vyprahlé, a krev se v něm rozproudila - celou svou bytostí jsem zatoužil po novém životě - má duše žíznila po doušku čisté vody. Cítil jsem, jak ve mně ožívá naděje - začínal jsem doufat v možnost obrození. Zastavil jsem se pod rozkvetlým loubím na konci zahrady a zadíval jsem se na moře - modřejší než obloha; za ním byl starý svět - otvíraly se mi jasné výhledy.

"Vrát' se zas do Evropy," řekla Naděje. "Tam nikdo neví, jak je pošpiněné tvé jméno, ani jakým hnusným břemenem jsi zatížen. Můžeš vzít šílenou s sebou do Anglie; zavři ji v Thornfieldu, učin' nutná opatření a postarej se jí o ošetřovatelku, a pak si můžeš cestovat, kde se ti zachce, a vyhledat si novou ženu, která se ti zalíbí. Ta, s kterou jsi tolik zkusil - která tak pošpinila tvé jméno - tak zhanobila tvou čest - tak zničila tvé mládí - není tvá žena a ty nejsi její manžel. Postarej se, aby se jí dostalo takové péče, jakou vyžaduje její stav, víc od tebe Bůh ani lidstvo nemůže očekávat. Ať její totožnost, její souvislost s tebou upadne v zapomnění - nemusíš se s tím svěřovat nikomu na světě. Odkud ji do bezpečí a opatř' jí všechno, co potřebuje - utaj' její zahanbující existenci a opusť ji:

Jednal jsem přesně podle tohoto návodu. Můj otec a bratr nerozšířili zprávu o mé svatbě mezi známými, protože hned první dopis, v kterém jsem jim o ní psal, obsahoval naléhavou žádost, aby můj sňatek zachovali v tajnosti - začínal jsem už tehdy s krajním odporem pociťovat jeho následky, věděl jsem už o té chorobě v rodině a tušil jsem, jaká hrozná budoucnost mě čeká. Zanedlouho se i můj otec dověděl o hanebném počínání té, kterou mi vyvolil, a byl by se styděl hlásit se k ní jako k své snaše. Nestál vůbec o to, aby se lidé o mém sňatku dověděli, naopak, bylo v jeho zájmu, stejně jako v mém, aby se utajil.

Odvezl jsem ji tedy do Anglie. Na lodi jsem s tím netvorem měl hrozný kříž.

Byl jsem rád, když jsem ji konečně dopravil do Thornfieldu, a odklidil jsem ji v bezpečí a v tajnosti do zadního pokoje v druhém patře, který za deset let proměnila v doupě divoké šelmy - ve strašidelnou kobku. Bylo dost těžké nalézt pro ni ošetřovatelku, protože jsem musel vybrat takovou, na jejíž věrnost bylo spolehnouti; kdyby šílená začala zuřit, mé tajemství by se nevyhnutelně prozradilo; a pak, celé dny - někdy i týdny - bývala celkem při jasném rozumu - ale to mi zas pořád spílala. Konečně jsem našel Ladu Poolovou z hájovny v grimsbyovském revíru. Ona a ranhojič Carter (který ošetřil Masonovi zranění tehdy v noci, kdy se na něho vrhla a pobodala ho) jsou jediné dvě osoby, jimž jsem se svěřil se svým tajemstvím. Paní Fairfaxová má možná určité podezření, ale nemohla vůbec zjistit pravý stav věcí. Lada se celkem osvědčila jako dobrá strážkyně; má sice také svou vadu, z níž ji asi už nic nevyčlení, protože souvisí s jejím vyčerpávajícím zaměstnáním; tato vada je zčásti příčinou, že Lada se nejednou provinila nedbalostí a nechala se ošálit šílenou, která je zlomyslná a zchytralá. Dovede využít příležitosti pokaždé, kdy bdělost její opatrovnice na chvíli ochabne - jednou se tajně zmocnila nože, kterým pobodala svého bratra, a dvakrát zas klíče od své kobky a dostala se v noci ven. Když se to stalo poprvé, pokoušela se upálit mě v posteli; a podruhé ti udělala tu příšernou návštěvu. Jistě tě tehdy chránila Prozřetelnost - jen jí mám co děkovat, že se šílená vyzuřila na tvém svatebním závoji, který jí možná nejasně připomněl její vlastní svatební den. Nechci ani pomyslet, co se tehdy mohlo stát! Když si vzpomenu, že netvor, který se na mne ráno vrhl a začal mě škrtit, v noci skláněl svůj krví podlitý a promodralý obličej nad hnízdečkem mé holubičky, tuhne mi v žilách krev -

"A co jste dělal potom, prosím?" otázala jsem se, jakmile se odmlčel. "Kam jste pak odjel, když jste ji zavřel v Thornfieldu?"

"Co jsem dělal, Jano? Proměnil jsem se v tuláka. Kam jsem odjel? Bloudil jsem po světě jako duch, který nemá nikde stání. Odjel jsem na pevninu a procestoval jsem křížem krážem všechny země. Měl jsem utkvělou myšlenku, že si musím nalézt hodnou a inteligentní ženu, kterou bych mohl milovat - opak té furie, kterou jsem zanechal v Thornfieldu -"

"Ale vždyť jste se nemohl oženit!"

"Rozhodl jsem se pro to a byl jsem přesvědčen, že to mohu a musím udělat.

Původně jsem neměl v úmyslu klamat, jako jsem oklamal tebe. Chtěl jsem se ke všemu upřímně přiznat, než učiním nabídku - zdálo se mi naprosto samozřejmé, že mi nikdo nemůže upřít právo, abych miloval a byl milován. Vůbec jsem nezapochyboval, že by se nenalezla žena, která by byla ochotná a schopna můj případ pochopit a vzít si mě, přestože jsem stížen tou kletbou."

"A co bylo dál?"

"Musím se vždycky usmívat, Jano, když jsi na něco zvědavá. Rozvíráš oči jako dychtivý pták a chvílemi se neposedně pohneš, jako by ti odpovědi neplynuly dost rychle a chtěla by sis přečíst, co je zapsáno v srdci. Ale než budu pokračovat, řekni mi, co znamená to tvé „a co bylo dál?“ Takhle se ptáš velice často a nejednou jsi mě tím zlákala k nekonečnému povídání - sám dobře nevím proč."

"Nu, znamená to - co se stalo pak? Jak jste si počínal? Co z toho vzešlo?"

"Aha! Ale co by ses vlastně chtěla dovědět?"

"Jestli jste nějakou našel, která se vám líbila, jestli jste ji požádal, aby se za vás provdala, a jak vám odpověděla."

"Mohu ti říci, že jsem našel takovou, která se mi líbila, a že jsem ji požádal, aby se za mne provdala. Ale co mi odpoví, to teprve bude zaznamenáno v knize Osudu. Deset dlouhých let jsem se tak potloukal po světě a žil jsem tu v jednom, tu zas v jiném hlavním městě - nějakou dobu v Petrohradě, ale častěji v Paříži; občas také v Římě, Neapoli a Florencii. Měl jsem spoustu peněz a v cestovním pase jméno starobylého rodu, a proto jsem si mohl vybrat společnost, jaká mi vyhovovala - nebyly mi uzavřeny ani nejvyšší kruhy. Hledal jsem svůj ideál ženy mezi anglickými šlechticemi, francouzskými a německými hraběnkami a vznešenými Italkami. Nemohl jsem ho nalézt. Někdy jsem se na mizivý

okamžik domníval, že jsem zachytil pohled, zaslechl hlas, zahlédl zjev, který by mohl slibovat splnění mého snu, ale vzápětí jsem se přesvědčil, že to byl klam.

Nesmíš si myslet, že jsem si přál dokonalou ženu, ať duševně nebo zjevem.

Toužil jsem jen po takové, která by mi vyhovovala - po úplném opaku té kreolky, ale má touha byla marná. Mezi všemi těmi ženami jsem nenašel ani jedinou, kterou - vědomý nebezpečí, hrůz a nenávisti, jež mohou vzejít z manželství dvou nesusoudných lidí - bych rád požádal, aby si mě vzala, i kdybych byl úplně volný. Ze zklamání jsem otupěl. Zkoušel jsem se utěšit lehkováním životem - ale nikdy zhýralým: takový život jsem nenáviděl a nenávidím, protože jsem jej poznal se svou indickou Messalinou a zanechal ve mně zakořeněný odpor. Ošklivil jsem si jej i ji, a to mě drželo na uzdě i v rozkoších. Každý požitek, který hraničil s prostopášností, jako by mě přibližoval jí a jejím neřestem, a proto jsem se ho vystříhal. Ale nemohl jsem žít osaměle, a tak jsem to zkoušel s vydržovanými milenkami. Jako první jsem si vybral Célinu Varensovou - to byl zas takový krok, pro který člověk musí sám sebou opovrhovat, když si na něj vzpomene. Už víš, jaká to byla žena a jak skončil náš poměr. Měla dvě nástupkyně: Italku Giacintu a Němku Kláru, obě podle všeobecného mínění neobyčejně hezké. Ale čím mi byla jejich krása po několika týdnech? Giacinta byla neukázněná a prudká - omrzela mě za tři měsíce. Klára byla hodná a klidná, ale těžkopádná, duševně tupá a nevnímavá, takže ani zbla nevyhověla mému vkusu. Byl jsem rád, že jsem ji mohl odbýt dostatečnou částkou peněz, aby si zařídila výnosný obchod, a tak jsem se jí slušným způsobem zbavil. Ale, Jano, vidím ti v obličeji, že si o mně v téhle chvíli neděláš moc příznivý úsudek. Říkáš si, že jsem necitelný světák bez mravních zásad, vid'?"

"Opravdu se mi teď už tolik nezamlouváte jako dříve. Copak se vám to nezdálo nikdy aspoň nesprávné, žít takovýmhle způsobem - hned s jednou ženou a hned zase s druhou? Mluvíte o tom, jako by to bylo něco docela samozřejmého."

"Však také bylo, aspoň pro mne, ale neuspokojovalo mě to. Byl to ubohý, bídný život a nikdy bych se k němu nechtěl vrátit. Vydržovat si milenkou je skoro taková špatnost, jako kdyby si člověk koupil otroka - bývají to často od přírody a vždycky svým postavením méněcenní tvorové a důvěrný styk s takovými osobami člověka zneuctvuje. Teď se mi oškliví vzpomínky na doby, které jsem prožil s Célinou, Giacintou a Klárou."

Cítila jsem, že ta slova míní opravdově, a vyvodila jsem z nich závěr, že kdybych se tak dalece zapomněla a přestala dbát na všechna naučení, jež mi byla vštípena - kdybych se jakoukoli přijatelnou záminkou a jakýmkoli pokušením dala svést, abych se stala nástupkyní těch nebohých žen, vzpomínal by na mne jednou se stejným pocitem, jakým v duchu znesvěcuje jejich památku. Toto své přesvědčení jsem nevyslovila - stačilo mi, že jsem k němu dospěla. Vtisklo se mi trvale do srdce, aby mi v hodině zkoušky přispělo na pomoc.

"Jano, proč zas neřekneš „a co bylo dál?“ Vždyť jsem ještě neskončil. Tváříš se tak vážně. Vidím, že mé jednání stále neschvaluješ. Ale teď teprve přijde to hlavní. Letos v lednu jsem už měl milenek dost - a duši zatrpklou a zhořklou následkem neužitečného, toulavého a osamělého života - rozleptanou zklamáním a zakyslou vůči lidem, obzvlášť vůči všem ženám (protože jsem začínal pojem inteligentní, věrné a milující ženy považovat za pouhý sen) - a tak jsem se vrátil do Anglie, kam mě volaly neodkladné záležitosti.

Bylo mrazivé zimní odpoledne, když jsem zas před sebou uviděl Thornfield.

Jak se mi ten dům protivil! Nemohl jsem tam čekat klid ani radost. U cesty z Hay jsem spatřil na schůdkách přes živý plot postavičku, která tam tiše seděla docela sama. Přejel jsem kolem nevšímavě jako kolem té zkroucené vrby na druhé straně cesty - netušil jsem, co - pro mne bude znamenat; nic v mém nitru mě neupozornilo, že tam v skromném přestrojení na mne čeká žena, která rozhodne o mém životním osudu - můj strážný anděl v dobrém i zlém. Nevěděl jsem to ani pak, když Mesrúra stihla nehoda a ta postavička se přiblížila a nabídla mi vážně pomoc. Bylo to takové dětské, křehké stvoření! Jako by malá konopka přihopkovala k mým nohám a nabídla mi, že mě odnese na svém maličkém křídélku. Byl jsem nevrlý, ale ta postavička se nehýbala - zůstala u mne stát kupodivu vytrvale a tvářila se a mluvila, jako by byla oprávněna mi radit. Musel jsem od ní zkrátka pomoc přijmout, a tak jsem ji přijal.

Jakmile jsem se jí opřel o křehké ramínko, ucítil jsem najednou, jak se mi celým tělem rozlévá nový pocit - jako by se v něm rozproudila nová míza. A s radostí jsem se dověděl, že se ten skřítek musí ke mně navrátit - že bydlí v mém domě tam dole - jinak bych ji nebyl nechal, aby mi vyklouzla zpod ruky a zmizela v šeru za živým plotem, bez pocitu lítosti. Večer jsem tě slyšel, Jano, jak se vracíš domů, ale ty sis pravděpodobně vůbec neuvědomovala, že na tebe myslím a že tě očekávám. Nazítří jsem se na tebe díval - nepozorovaně - půl hodiny, jak sis na galerii hrála s Adélkou. Vzpomínám si, že padal sníh, a proto jste nemohly ven. Byl jsem ve svém pokoji, dveře jsem měl pootevřené, a tak jsem vás mohl pozorovat i poslouchat. Adélka na chvíli zdánlivě upoutala tvůj zájem, ale měl jsem dojem, že jsi v myšlenkách jinde. Měla jsi si ní velkou trpělivost. Janičko, dovedla jsi ji dlouho zabavit svým povídáním. Když ti nakonec přece utekla, ihned ses pohřbila v hluboké snění a začala jsi zvolna přecházet po galerii sem a tam. Občas, když jsi šla kolem okna, podívala ses ven, jak tam hustě sněží, poslouchalas chvilku skučení větru, a pak ses zase tiše procházela a snila jsi dál. Myslím, že to nebylo ponuré zahloubání - chvílemi ti radostně zasvitlo v očích a v obličeji se ti zračilo něžné vzrušení, které nesvědčilo o roztrpčené, otrávené a zachmuřené náladě; v tvé tváři se spíš jevilo líbezná zadumání mládí, jehož duch ochotně rozpíná křídla, aby se mohl pustit za nadějí vzhůru k vysněným nebesům. Vyburcoval tě hlas paní Fairfaxové, která promluvila v hale na služebnou - a ty ses najednou podivně usmála, Jano, jen tak sama pro sebe. Byl to takový moudrý úsměv a chytrý, jako by se ti tvé rozjímání najednou zdálo pošetilé. Tvůj úsměv jako by říkal: "Ty vidiny byly sice moc krásné, ale nesmím zapomínat, že jsou naprosto neskutečné. V duchu vidím růžovou oblohu a zelený rozkvetlý háj, ale vím dobře, že ve světě mě čeká notný kus hrbolaté cesty a že se kolem mne stahují černé bouřkové mraky, kterým se nevyhnu." Běžela jsi dolů a požádala jsi paní Fairfaxovou, aby ti dala něco na práci - sčítání týdenních výloh na domácnost, myslím, nebo něco takového.

Mrzel jsem se na tebe, že jsi mi zmizela z dohledu.

Nemohl jsem se dočkat večera, kdy si budu moci pro tebe vzkázat. Tužil jsem, že máš povahu, která mi bude něčím nezvyklým, něčím docela novým, a přál jsem si ji prozkoumat a líp poznat. Vešla jsi do salónu a tvářila se a chovala ses

ostýchavě, a přitom samostatně; byla jsi ustrojená tak jednoduše - asi jako teď.

Přiměl jsem tě, že ses rozprávěla - netrvalo dlouho a už jsem zjistil, že máš v sobě plno podivných rozporů. Mělas šaty a způsoby přesně podle předpisů, chovala ses dost ostýchavě, jako od přírody velmi jemné stvoření, ale naprosto nepřivykly společnosti, které má pořád strach, aby si neškodilo nějakým nevhodně voleným slovem nebo přerázkou. Ale když jsem tě oslovil, pozdvihlas ke mně směle, odvážně a planoucí oči; v každém tvém pohledu se zračil bystrý a silný duch; a když jsem tě chtěl svými otázkami přivést do úzkých, odpovídalas mi pohotově a bez okolků. Velmi brzy jsi mi přivykla, jak se zdálo - snad jsi, Jano, už tehdy tušila určitou duševní příbuznost se svým mrzutým a nevrlým zaměstnavatelem, protože tvé chování se až kupodivu rychle uklidňovalo a stávalo přívětivější a nenucenější - ať jsem třeba bručel, nedávalas najevo překvapení, strach, rozmrzelost ani nelibost, že jsem takový mrzut. Bedlivě jsi mě pozorovala a chvílemi ses nade mnou pousmála - tvůj úsměv byl prostý, a přece chytrý a tak půvabný, že to nedovedu popsat. Byl jsem spokojen s tím, co jsem v tobě poznal, a dráždilo to mou zvědavost - líbilo se mi to a přál jsem si poznat to líp. Ale dlouho jsem se k tobě choval nepřístupně a zřídka jsem vyhledával tvou společnost. Prahul jsem po duševních počtích a chtěl jsem oddát potěšení, které jsem si sliboval od své nové a dráždivé známé; a pak, nějaký čas mě znepokojovala neodbytná obava, že kdybych s tím květem nezacházel dost šetrně, mohl by brzy uvadnout a ztratit svůj rozkošný svěží půvab.

Tehdy jsem ještě nevěděl, že to není pomíjivý květ, ale spíš zářivá podoba květu, vyrytá v nezničitelném drahokamu. Mimoto jsem se také chtěl přesvědčit, budeš-li mě vyhledávat, jestli se ti budu vyhýbat - ale to jsi neudělala; bylas v učebně tak tichá jako tvůj psací stůl a malířský stojan; když jsem se s tebou náhodou potkal, rychle jsi přešla mimo a vzalas mě na vědomí jen natolik, jak vyžadovala povinná úcta. V té době jsi, Jano, obvykle vypadala zamyšleně - nikoli zasmušile, protože jsi nebyla chorobně sklíčená, ale neměla jsi nikdy oživený výraz, protože ses nemohla oddávat nadějím a nemělas na světě žádnou radost. Zajímal mě, jak asi o mně smýšlíš - nebo jestli o mně vůbec přemýšlíš, a abych to zjistil, začal jsem si tě všimnout víc. Když jsi se mnou hovořila, zračila se ti v očích radost a celá jsi oživila - viděl jsem, že máš družnou povahu, ale skličoval tě pobyt v tiché učebně a tvůj jednotvárný život. Dopřál jsem si to potěšení a začal jsem se k tobě chovat vlídně; má přívětivost na tebe brzy zapůsobila vzrušivě, výraz v obličeji ti změkl a hlas ti zjihl; rád jsem tě poslouchal; když jsi vyslovila mé jméno - znělo z tvých úst tak vděčně a mile. V té době jsem měl požitky z náhodného setkání s tebou, Jano. Chovala ses pokaždé tak podivně váhavě a pohlédla na mne trochu znepokojeně - jakoby s určitou pochybností, jako by sis nebyla jistá, co mám za lubem - jestli si budu hrát na pána a budu přísný, nebo na přítele a budu laskavý. Tehdy jsem tě už měl tak rád, že jsem někdy ani nedovedl předstírat přísnost a když jsem ti srdečně podal ruku, zjevil se v tvé mladistvé vážné tváři najednou tak rozjařený, zářivý a blažený výraz, že jsem měl často co dělat, abych si tě v té chvíli nepřivínil k srdci."

"Nemluvte už o těch dobách, prosím," přerušila jsem ho a pokradmu jsem si setřela slzy z očí; jeho vyprávění mi působilo trýzeň - věděla jsem, co musím udělat - a brzy - a všechny ty vzpomínky a jeho odhalené city mi to jen ztěžovaly.

"Máš pravdu, Jano," odpověděl. "Proč bychom se měli zabývat minulostí, vždyť přítomnost je mnohem jistější - budoucnost mnohem jasnější?"

Zachvěla jsem se, když jsem slyšela ten zaslepený výrok.

"Teď už vidíš, jak to se mnou vypadá - ne?" pokračoval. "Celé mládí a mužná léta jsem strávil dílem v nevýslovných bédách, dílem v neutěšené samotě, a teprve teď jsem nalezl, co mohu opravdově milovat - našel jsem tebe. Ty jsi má příbuzná duše - mé lepší já - můj dobrý duch - jsem k tobě připoután mocným citem. Vím, že jsi dobrá, nadaná, krásná, a v mém srdci se zrodila horoucí, pravdivá a vášnivá láska k tobě: sklání se k tobě, přitahuje tě k ohnisku a zdroji mého života, který se soustřeďuje kolem tebe - vzněcuje se čistým, mocným plamenem a v tom ohni nás slévá v jedinou bytost.

Cítil jsem a věděl jsem to, a proto jsem se rozhodl, že si tě vezmu za manželku. Říkat mi, že už jednu mám, je pustý výsměch - teď přece víš, že jsem měl jen odpornou dáblíci. Chybil jsem, že jsem se tě pokoušel oklamat, ale bál jsem se tvé zatvrzelosti - bál jsem se předsudků, které ti byly v mládí vštípeny; chtěl jsem si tě dřív zabezpečit, než se odhodlám k nebezpečným doznáním. Byla to zbabělost! Měl jsem se nejdřív odvolat k tvé šlechetnosti a velkodušnosti, jako to činím teď - měl jsem ti upřímně odhalit svůj život, plný hrůzného utrpení - vylíčit ti, jak hladovím a žízním po ušlechtlejším a důstojnějším životě - přesvědčit tě nikoli o svém rozhodnutí (to je moc slabé slovo), ale o tom, že mám neodolatelnou touhu věrně a opravdově milovat ženu, která mi bude odplácat věrnou a opravdovou láskou. Pak teprve jsem tě měl požádat, abys přijala můj slib věrnosti a abys mi dala svůj. Jano, dej mi její!"

Ticho.

"Proč mlčíš, Jano?"

Zakousela jsem muku, jako by mi útroby svírala ruka z rozžhaveného železa.

Byla to strašná chvíle zápasu, temnot a žáru! Nikdy žádná živoucí lidská bytost nemohla zatoužit, aby byla milována víc než já; toho, který mě tolik miloval, jsem úplně zbožňovala - a přece jsem se musela vzdát lásky a své modly. Má nesnesitelná povinnost byla vyjádřena v jediném děsném slově: "Odejdi!"

"Chápeš, Jano, co od tebe žádám? Jen slib - budu vaše, pane Rochestere".

"Pane Rochestere, já nebudu vaše."

Zas dlouhé mlčení.

"Jano!" začal mírným hlasem, který mě drtil žalem a při němž jsem zlověstným strachem strnula jako studený kámen - ten-tichý hlas zněl jako těžký dech lva, který se chystá ke skoku - "Jano, opravdu chceš jít životem svou vlastní cestou a mne chceš nechat jít jinou?"

"Chci."

"Jano," (naklonil se ke mně a objal mě) "i teď to chceš?"

"Chci."

"A teď?" něžně mě políbil na čelo a na tvář.

"Chci!" - a rychle a nadobro jsem se mu vyvinula z objetí.

"Ach Jano, tohle je trpké! Tohle - tohle je špatné! Kdybys mě milovala, to by nebyla špatnost."

"Byla, kdybych vás poslechla."

Povytl brvy - divý výraz se mu zjevil v očích - přelétl mu obličejem.

Vstal, ale přece se ještě zdržel. Opřel se rukou o lenoch židle, třásla jsem se strachem - ale byla jsem pevně odhodlaná.

"Okamžik, Jano. Až odejdeš, zamysli se aspoň chvíli nad mým hrozným životem. S tebou mi bude vyrváno veškeré štěstí. Co mi pak zbude? Za manželku mám jen tu šílenou nahoře - je to stejné, jako kdybys mi přisoudila nějakou mrtvolu tamhle na hřbitově. Co si počnu, Jano? Kde najdu družku, kde mám hledat naději?"

"Čiňte jako já - důvěřujte v Boha a sám sobě. Věřte v nebesa. Doufejte, že se tam setkáme znovu."

"Ty tedy nepovolíš?"

"Ne."

"Chceš mě tedy odsoudit, abych žil jako bídný ubožák a zemřel prokletý?"

Mluvil čím dál tím hlasitěji.

"Radím vám, abyste žil bez hříchu, a přeji vám, abyste zemřel klidně."

"Chceš mě tedy připravit o čistou lásku? Chceš mě uvrhnout znovu do prostopášnosti v náhradu za vášeň - do neřesti v náhradu za řádný život?"

"Pane Rochestere, nepřisuzuji vám takový úděl, zrovna jako bych jej nepřála sobě. Přišli jsme na svět, abychom zápasili a odolávali - vy stejně jako já. Čiňte tak! Zapomenete na mne dřív, než já na vás."

"Když takhle mluvíš, obviňuješ mě ze lži a špiníš mou čest. Prohlásil jsem, že se už nikdy nezměním, a ty mi tvrdíš do očí, že se změním brzy. Tvé chování je důkazem, jak křivě dovedeš soudit a jaké máš zvrácené názory. Je snad lepší uvrhnout bližního v zoufalství než přestoupit pouhý lidský zákon - když tím nebude ublíženo nikomu na světě? Nemáš přece příbuzné ani známé, aby ses musela bát, že je zneuctíš, budeš-li žít se mnou."

To byla pravda - při jeho slovech mě zradilo i mé svědomí, i můj rozum a prohlásily, že se dopouštím zločinu, když mu odporuji. Ozývaly se skoro tak hlasitě jako cit, který se vášnivě dožadoval: "Vyslyš ho! Pamatuj, jak bude nešťastný! - pamatuj, že ho vrháš do nebezpečí - uvaž, jak mu bude, až ho opustíš! Nezapomínej, jakou má prudkou povahu!

Pomysli, jak zoufalstvím člověk otupí! Utěš ho! Zachraň ho! Miluj ho! Řekni mu, že ho miluješ a budeš jeho.

Komu na celém světě na tobě záleží? Komu svým skutkem ublížíš?"

Ale odpověděla jsem mu znovu neochvějně: "Mně samé na mně záleží. Čím budu osamělejší a opuštěnější, čím víc budu bez pomoci, tím víc si budu sebe vážit. Neprohřeším se proti zákonu, danému Bohem a potvrzenému člověkem. Budu se držet zásad, které jsem přijala, dokud jsem byla při zdravém rozumu, a ne šílená - jako jsem teď. Zákony a zásady nejsou pro ty časy, kdy člověk nemá pokušení - jsou pro takové chvíle, jako je tahle, kdy se člověk tělem i duší bouří proti jejich přísnosti; jsou sice strohé, ale musí zůstat neporušené.

Kdybych je mohla přestoupit, kdykoli se to mně osobně hodí, jakou by měly cenu? A mají cenu - o tom jsem byla vždycky přesvědčena, a jestli tomu nemohu věřit teď, je to proto, že jsem šílená - úplně šílená! Žíly mi rozpaluje oheň a srdce mi buší tak rychle, že bych jeho úderu ani nespočetala. V téhle chvíli nemám jinou oporu než přejaté zásady, hotová rozhodnutí - a při těch setrvám."

A setrvala jsem. Pan Rochester to pochopil, protože mi uměl číst v tváři. Jeho zuřivost vyvrcholila - musel jí na chvíli povolit, staň se co staň; rázně ke mně přistoupil, chytil mě za ruku a pevně objal kolem pasu. Jako by mě hltal planoucím očima. V té chvíli jsem se tělesně cítila tak bezmocná jako stéblo nad čišícím žářem výhně - ale nad duší jsem si zachovala vládu a s ní jistotu, že dojdou spasení. Duše má naštěstí tlumočníka - často bezděčného, ale vždycky pravdivého - očí. Pozdvihla jsem je k němu, a když jsem se mu zadívala do rozlíceného obličeje, mimovolně jsem si povzddechla - svíral mě až bolestně a mé přepínané síly byly téměř vyčerpány.

"Nikdy," řekl skřípaje zuby, "nikdy snad nebylo nic tak křehkého a nezdolného. V mých rukou je to pouhá třtina!" (A vši silou mnou zalomcoval.) "Mohl bych ji ohnout mezi ukazováčkem a palcem - ale co by mi to pomohlo, kdybych ji ohnul, kdybych ji zlomil, kdybych ji rozdrtil? Vidiš ty oči - hledí z nich odhodlání, divoké a svobodné, které mi vzdoruje něčím moudřejším, než je odvaha - pevnou jistotou vítězství! Ať bych s tou klecí naložil jakkoli, nikdy se k tomu nedostanu - k tomu divokému, krásnému stvoření! Když to křehké vězení rozrazím a rozbiji, tím násilným činem jen osvobodím zajatce. Mohl bych se zmocnit příbytku, ale to, co v něm přebývá, by uletělo do nebes, ještě než bych si mohl říci, že mám schránku z hlíny konečně v moci. A jsi to ty, duše - nadaná vůlí a silou, ctností a čistotou - po čem toužím, nejen po křehkém těle. Kdybys chtěla, vzlétla bys lehce sama a uhnízдила by ses mi na srdci - když se tě chopím proti tvé vůli, prchneš mi z rukou jako vůně - zmizíš dřív, než tě budu moci vdechnout. Ó pojď, Jano, pojď!"

Při těch slovech uvolnil své sevřené paže a jen se na mne díval. Bylo ještě těžší odolat, jak na mne hleděl, nežli když mě prve zuřivě sevřel v náručí. Ale byla by to malomyslnost, kdybych mu v té chvíli podlehla. Když jsem se odvážila zneškodnit jeho zuřivost, musela jsem si vědět rady i s jeho bolem. Ustoupila jsem ke dveřím.

"Ty odcházíš, Jano?"

"Odcházím."

"Ty mě opouštíš?"

"Ano."

"A víckrát nepřijdeš? - Nebudeš mě utěšovat, nechceš mě zachránit? - Má opravdová láska, můj zoufalý žal, mé vášnivě prosby - na těch ti nezáleží?"

Hlas mu zněl tak nevýslovně dojemně! Bylo mi nesmírně zatěžko, že musím neústupně opakovat: "Odcházím."

"Jano!"

"Pane Rochestere!"

"Dobrá - jdi si - ale pamatuj, že mě tady zanecháváš v mukách. Jdi nahoru do svého pokoje, přemýšlej o tom všem, co jsem ti řekl, Jano, rozpomeň se na mé utrpení - mysli na mne."

Odvrátil se, vrhl se na pohovku a zabořil obličej do podušky. "Jano! Má naději - má lásko - můj živote!" zaúpěl bolestně. A pak zhluboka a hlasitě zavzlykal.

Byla jsem zatím už u dveří, ale vrátila jsem se k němu, čtenáři - stejně odhodlaně, jako jsem se prve vzdálila. Poklekla jsem u něho, zdvihla jsem mu hlavu a obrátila jsem ji obličejem k sobě; políbila jsem ho na tvář, přihladila jsem mu vlasy.

"Bůh vám žehnej, můj drahý!" řekla jsem. "Bůh vás chraň od zlého a hříchu - veď vás, potěš vás - odměň vás za všechno to dobré, co jste mi prokázal."

"Tvá láska, Janičko, by mi byla nejlepší odměnou!" odpověděl. "Bez ní mé srdce trpí. Ale Jana mi dá svou lásku - ano, šlechetně a štědrě."

Do obličeje se mu nahrnula krev, z očí mu vyšlehly plameny; vyskočil z pohovky a rozpřáhl paže, ale nedala jsem se chytit do náručí a honem jsem odešla z pokoje.

"Sbohem!" vykřiklo mé srdce s pláčem, že ho opouštím. A zoufalství dodalo:

"Sbohem navždy!"

Myslíla jsem, že v noci vůbec nebudu spát, ale jakmile jsem ulehla do postele, zmohla mě dřímota. Ve snu jsem se vrátila na místa svého dětství a zdálo se mi, že ležím v červeném pokoji v Gatesheadu, že je tmavá noc a sklíčuje mě podivný strach. To světlo, z kterého jsem tehdy dávno omdlela, viděla jsem ve snu znovu, jak klouzavě stoupá po zdi až doprostřed ztemnělého stropu, kde rozechvěně utkvívá. Pozdvihla jsem hlavu a zadívala jsem se na ně - strop se rozplynul ve vysoká oblaka, jimiž prosvítala mlhavá zář, jako když se měsíc prodírá parami. Dívala jsem se, jak se z nich vynořuje - bylo to až podivné, jak jsem se ho nemohla dočkat, jako by měl na jeho kotouči být vepsán můj osud.

Najednou vyrázil z mraků tak, jak se z nich měsíc ještě nikdy nevynořil, a v nažloutlých záhybech se nejdřív ukázala ruka, která je rozhrnula, a pak se na azurovém nebi neobjevil měsíc, ale zazářila na něm bílá lidská tvář s jasným čelem skloněným k zemi. Dlouze se na mne zahleděla. Potom promluvila k mé duši - z nezměřitelných dálek, a přece tak blízko, že se mi v srdci ozval její hlas:

"Dcero, prchni před pokušením!"

"Uprchnu, maminko!"

Takhle jsem odpověděla, teprve když jsem se probudila ze snu, který se téměř podobal vidině. Byla dosud noc, ale v červenci jsou noci krátké, začne se rozednívat brzy po půlnoci. "Na ten úkol, který mám splnit, nemůže být nikdy moc časné," pomyslíla jsem si. Vstala jsem z postele. Byla jsem oblečená, protože jsem si před spaním jen zula střevice.

Dovedla jsem po hmatu vytáhnout ze zásuvek trochu prádla, medailonek na krk a prstýnek. Když jsem je hledala, nahnatla jsem perlový náhrdelník, který mi před několika dny vnutil pan Rochester. Ten jsem tam nechala, ten nebyl můj - patřil té nevěstě, která se rozplynula jako vzdušný přízrak. Ostatní věci jsem zabalila, do kapsy jsem si strčila peněženku s dvaceti šilinky (víc peněz jsem neměla), uvázala jsem si na hlavu slaměný klobouk, přehodila jsem si pléd, popadla jsem balíček a střevice, protože jsem si je chtěla obout až venku, a vykradla jsem se z pokoje.

"Sbohem, hodná paní Fairfaxová!" zašeptala jsem, když jsem se plížila kolem jejich dveří. "Sbohem, drahá Adélko!"

řekla jsem a pohlédla jsem na dveře dětského pokoje. Nesmělo mě ani napadnout, abych tam vešla a políbila ji. Musela jsem hledět, abych oklamala i tenké uši - copak jsem věděla, jestli nenaslouchají?

Nebyla bych se zastavila ani u pokoje pana Rochestera, ale před jeho prahem mi na chvíli přestalo tlouci srdce, takže jsem hned nemohla dál. Obyvatel toho pokoje nespál - přecházel neklidně ode zdi ke zdi a slyšela jsem ho, jak chvílemi vzdychá. V tom pokoji bylo mé nebe - pomíjející nebe, kdybych byla chtěla - stačilo, abych vešla do dveří a řekla:

"Pane Rochestere, budu vás milovat a budu s vámi žít celý život až do smrti," a pramen úchvatné rozkoše by vytryskl k mým rtům. Myslela jsem na to.

Můj laskavý pán nemůže usnout a netrpělivě čeká, až se rozední. Ráno pro mne pošle, ale já budu pryč. Dá mě hledat, ale marně. Bude se cítit opuštěný, odmrštěný; bude trpět, bude možná zoufalý. Na to jsem také myslela. Vztáhla jsem ruku ke klice, ale strhla jsem ji zpět a plížila jsem se dál.

Smutně jsem sestupovala po točitém schodišti - věděla jsem, co mám dělat, a dělala jsem to mimovolně. V kuchyni jsem po hmatu našla klíč od postranního vchodu, vyhledala jsem tam také lahvičku oleje a peroutku; klíč i zámek jsem namazala olejem. Napila jsem se vody a vzala si kus chleba - měla jsem před sebou možná dlouhou cestu, a proto mě nesmí opustit síly, v posledních dnech hodně přepínané. To všechno jsem vykonala úplně neslyšně. Otevřela jsem dveře, vyšla jsem ven a tiše jsem je zavřela. Na dvoře začínal v šeru probleskovat úsvit. Velká vrata byla zavřená a zamčená, ale v jednom křídle měla vrátka připevněná jenom petlicí. Těmi jsem vyšla, pak jsem je za sebou zavřela a byla jsem ze Thornfieldu venku.

Míli odtamtud za lukami se táhla silnice, která vedla opačným směrem, než byl Millcote; nikdy jsem se po ní nepustila, ale často jsem se na ni zadívala a myslela jsem si, kam asi vede. A k ní jsem zamířila. Nesměla jsem vzpomínat; ani jedinkrát jsem se nesměla ohlédnout, nesměla jsem se podívat kupředu. Nesměla jsem ani na chvíli pomyslit na minulost ani na budoucnost. Minulost - to byla tak božsky krásná stránka - tak k smrti smutná - že kdybych si z ní přečetla jen jedinou řádku, má odvaha by se rozplynula a síla by mě opustila. Budoucnost byla strašně pustá, asi jako svět po potopě.

Šla jsem stezkami v polích, podél živých plotů a úvozy, až vyšlo slunce. Myslím, že bylo krásné letní ráno - vím jen, že střevice, které jsem si obula až před domem, se promáčely rosou. Ale nedívala jsem se ani na vycházející slunce, ani na smavé nebe, ani na probouzející se přírodu. Ten, koho vedou krásnou krajinou k popravišti, nemyslí na květy, které se

na něho cestou usmívají, ale na špalek a ostří sekery; na to, jak přetíná kosti a žíly; na hrob, který před ním zeje - a já jsem myslila na krušný útěk a bloudění bez domova! S bolestným utrpením jsem myslela na to, co opouštím. Nemohla jsem se ubránit. Musela jsem myslet na něj - jak se z okna svého pokoje dívá na východ slunce a doufá, že k němu za chvíli přijdu a řeknu, že s ním zůstanu, že budu jeho. Toužila jsem po tom, prahla jsem po návratu - byl ještě čas, ještě bych mu mohla ušetřit hořký a bolestný zármutek. Byla jsem přesvědčena, že ještě neví o mém útěku. Mohla jsem se vrátit a být mu utěšitelkou - být jeho pýchou! Ještě jsem ho mohla; uchránit před utrpením - snad i před zkázou. Tolik mě mučil strach, že se bude cítit opuštěný - mnohem opuštěnější než já! Cítila jsem jej v srdci jako ozubený hrot šípů; rozdíral mi je, když jsem jej chtěla vytáhnout; omdlávala jsem bolestí, jak mi jej vzpomínka vtlačila ještě hloub. V křoví a houští začínali zpívat ptáci - ti jsou druh druhu věrni, vždyť ptáci jsou symbolem lásky. A co jsem já?

Ačkoli jsem měla bolest v srdci a vášnivě jsem lpěla na svých zásadách, přece jsem se sama sobě ošklivila. Nemohla jsem se utěšovat schvalováním svého jednání ani sebeúctou. Vždyť jsem urazila - zranila - opustila svého pána. Sama sobě jsem se protivila. A přece jsem se nemohla obrátit zpět, nemohla jsem se vrátit. Jistě mi Bůh ukazoval cestu, nikoli má vůle a mé svědomí, protože mou vůli zdeptal a mé svědomí dusil vášnivý žal. Na své osamělé pouti jsem usedavě plakala, ale šla jsem čím dál rychleji, jako šílená. Slabost, již mi ochabovalo srdce, ochromila mi údy, přemohla mě a já jsem upadla. Chvíli jsem zůstala ležet na zemi a vtiskla jsem obličej do mokrého drnu. Začala jsem se skoro bát - nebo těšit - že tam zemřu, ale brzy jsem se zdvihla; kus cesty jsem lezla po kolenou a po rukou, a pak jsem se zas postavila - s pevným rozhodnutím, že musím dojít k silnici.

Když jsem se tam dostala, musela jsem se posadit u živého plotu a odpočinout si; jak jsem tam seděla, uslyšela jsem hrčení kol a viděla jsem, že se blíží povoz.

Vstala jsem a zdvihla ruku - povoz zastavil. Otázala jsem se kočího, kam jede; řekl mi jméno jednoho vzdáleného místa, kde pan Rochester neměl žádné známé, jak jsem věděla. Ptala jsem se, zač by mě tam kočí svezl; řekl, že za třicet šilinků; odpovíděla jsem, že mám jen dvacet; no, snad by to stačilo. Dovolil mi, abych si sedla do vozu, protože byl prázdný; vlezla jsem tam, zavřel dvířka a povoz se rozjel.

Laskavý čtenáři, kéž bys nikdy nepoznal, jak mi tehdy bylo! Kéž by tvé oči nikdy neprolévaly takové proudy horkých slz, deroucí se ze srdce, jaké se řinuly z mých očí! Kéž by ses nikdy neobracel k nebesům v tak beznadějných a mučivých modlitbách, jaké v té hodině šeptaly mé rty! Kéž by ses nikdy, tak jako já, neděsil, že se staneš nástrojem zla proti tomu, koho z celého srdce miluješ.

Kapitola 28.

Minuly dva dny. Je letní večer; kočí mě vysadil v místě zvaném Whiteross, protože za peníze, které jsem mu dala, mě nemohl svézt dál a já jsem už neměla ani šilink. Povoz je zatím na míli odtud a já jsem sama. Teprve teď se rozpomínám, že jsem si zapomněla balíček v povozu, kde jsem si jej pro jistotu uložila do sítě. Nechala jsem ho tam a musí tam zůstat - už je ze mne učiněná žebračka.

Whiteross není městečko, ani osada; je to jen kamenný sloup na křižovatce, kde se sbíhají čtyři silnice - obíleli jej patrně proto, aby byl na dálku a potmě viditelnější. Z jeho vrcholku trčí čtyři ramena: do nejbližšího městečka, k němuž jedno ukazuje, podle nápisu je deset mil a do nejvzdálenějšího víc než dvacet.

Podle těch známých jmen zjišťuji, v kterém hrabství jsem se octla - v severní části střední Anglie - uprostřed tmavých vřesovišť, z nichž se zdvihají horské hřebety, jak vidím. Po obou stranách a za mnou se prostírají rozlehlé slatiny a v dálce za hlubokým údolím přede mnou se vlní hřebeny hor. Je tu jistě málo obydlený kraj, a také nevidím žádné chodce na silnicích, které se táhnou na východ, na západ, na sever a na jih - bílé, široké, opuštěné, všechny protínají slatiny a vysoký, divoký vřes se rozrůstá až k jejich okrajům. Ale přece by mohl tudy jít náhodný chodec a já nechci, aby mě v téhle chvíli spatřilo lidské oko: cizí lidé by se divili, co tady u toho sloupu tak bezradně postávám a zřejmě nevím (poznámka Whiteross - česky: Bílý kříž.) kudy kam. Třeba by se mne vyptávali, ale mohla bych jim dát jen takovou odpověď, která by se jim zdála neuvěřitelná a vzbudila by podezření. V této chvíli mě k lidské společnosti neváže žádné pouto - k mým bližním mě nevábí žádné kouzlo a žádná naděje - kdyby mě teď někdo uviděl, nesmyslel by o mně vlídně a nepřál by mi nic dobrého. Nemám jiné příbuzné než matku nás všech, Přírodu - a proto se k ní přivinu a spočinu na jejích prsou.

Pustila jsem se rovnou přes vřesoviště proláklinou, která hluboko brázdila hnědou slatinu; prodírala jsem se až po kolena tmavým porostem; držela jsem se stále v jejích klikatých zákrutách, až jsem v jejím skrytém ohybu přišla k žulovému skalisku, na němž se černal mech, a posadila jsem se pod ním. Kolem se zdvihaly slatinné břehy prolákliny a hlavu mi chránilo skalisko, nad nímž se klenula obloha.

I tam mi trvalo hezkou chvíli, než jsem se uklidnila; měla jsem neurčitý strach, že se někde nablízku pase zdivočelý dobytek, nebo že by mě mohl objevit nějaký lovec nebo pytlák. Když se přes tu pustinu přehnal závan větru, začala jsem se ustrašeně rozhlížet, neřít-li se na mne býk; když zapískala čejka, představovala jsem si, že to je člověk. Ale přesvědčila jsem se, že mé obavy jsou neodůvodněné, a hluboké ticho, jež se tam rozhostilo, jak večer přecházel v noc, mě nakonec uklidnilo a nabyla jsem důvěry. Až dosud jsem vůbec nepřemýšlela, jen jsem naslouchala, pozorovala a měla strach; pak se mi zas navrátila schopnost uvažovat.

Co si počnu? Kam půjdu? Byly to nesnesitelné otázky, vždyť jsem vůbec nevěděla, co mám dělat a kam mám jít! Vždyť jsem na nohou roztřesených únavou musela urazit dlouhou cestu, než bych se dostala k lidským příbytkům - musela jsem se doprošovat chladného dobrodiní, abych mohla složit hlavu někde pod střešou - dotěrně dožadovat zdráhavé účasti a skoro s jistotou se připravit na příkré odmítnutí, než naleznu někoho, kdo vyslechne mé vysvětlení a vyhoví aspoň jednomu mému přání.

Dotkla jsem se vřesu - byl suchý a ještě prohrátý žárem letního dne. Pohlédla jsem na oblohu - byla čistá a hned nad břehem prolákliny přívětivě blikala hvězda. Padala rosa, jenže mírně, a to se zdálo slibné - neozýval se ani šelest větříčku. Příroda jako by mi byla přívětivě nakloněna, jako by mi projevovala lásku, ačkoli jsem byla psanec; a já, která jsem se mohla od člověka nadít jenom nedůvěry, odmítnutí a urážek, pociťovala jsem k ní přichylnost jako dítě k matce. Aspoň tuto noc mi poskytne útlek, vždyť jsem její děcko - má matka mi dá nocleh zdarma, nebude žádat odměnu.

Měla jsem ještě poslední sousto chleba, zbytek vecky, kterou jsem si v městečku, jímž jsme v poledne projížděli, koupila za poslední penny - jediný peníz, co mi zbyl. Tu a tam jsem viděla, jak se mezi vřesem lesknou zralé borůvky jako lesklé černé korálky; nashbírala jsem si jich hrst a snědla jsem je s chlebem. Tou poustevnickou večerí jsem sice neukojila, ale aspoň trochu utišila hladový hlad. Potom jsem se pomodlila večerní modlitbu a vyhledala jsem si lože.

Kolem skaliska byl vřes hodně vysoký - když jsem si lehla, měla jsem v něm hluboko zabořené nohy; zdvihal se po obou stranách, jenom nade mnou byla skulina, kudy ke mně vnikal noční vzduch. Složila jsem si pléd vedví a rozprostřela jsem jej na sobě místo přikrývky, a za podušku jsem měla vyvýšeninku porostlou mechem. Když jsem se tak uložila, nebylo mi v noci zima, aspoň zpočátku.

Byla bych tam nalezla blažený odpočinek, jenže mi jej rušil smutek v srdci, které úpělo bolestí otevřených krvácejících ran a puklých strun. Trásl se žalem pro pana Rochestera a osud, který ho čeká; trpce a lítostivě ho oplakávalo; ustavičně po něm toužebně volalo; bezmocně, jako ptáče s křídly zlomenými, neustále škubalo pochroumanými perutěmi v marném úsilí pustit se za ním.

Zmořená těmi trýznivými myšlenkami, zdvihla jsem se na kolena. Byla už noc a zatím vyšly oběžnice; tichá noc, která slibovala bezpečí, jasná a velebná - taková noc musí rozptýlit strach. Víme, že Bůh je všude, ale jeho přítomnost pociťujeme jistě nejvíc, když se jeho dílo před námi prostírá v nejvelkolepějším měřítku - na jasné noční obloze, po níž jeho světy neslyšně obíhají ve své dráze, vidíme nejlíp jeho nekonečnost, všemohoucnost, všudypřítomnost. Poklekla jsem a pomodlila jsem se za pana Rochestera. Když jsem zdvihla oči zkalené slzami, uviděla jsem vznešenou Mléčnou dráhu. Připomněla jsem si, co to je - kolik nesčíslných samostatných světů se tiše řítí prostorem jako světelná stopa - a učitila jsem Boží moc a sílu. Byla jsem si jista, že je v jeho moci uchránit to, co stvořil; nabyla jsem přesvědčení, že stejně jako nezanikne zeměkoule, tak nehrozí zánik ani jediné duši, která na ní přebývá. Modlitba se proměnila v díkůvzdání - pochopila jsem, že Zdroj života je také Spasitelem duší.

Panu Rochesterovi se nemůže nic stát, protože patří Bohu a Bůh ho ochrání.

Znovu jsem se uhnízдила pod skaliskem a zanedlouho jsem usnula a zapomněla na utrpení.

Ale nazítří mě navštívil Nedostatek, bledý a holý. Ptáčkové už dávno opustili hnízda; včely už dávno, za svěžího rozbřesku dne, začaly se slétat na vřes a sbírat med, než vyschne rosa; dlouhé ranní stíny se už krátily a po zemi i po obloze se rozlila sluneční zář - vstala jsem a začala jsem se rozhlížet kolem sebe.

Byl tak tichý, horký, dokonale krásný den! Slatiny se prostíraly do dálky jako zlatá poušť. Všechno bylo zalito slunečním světlem. Litovala jsem, že v něm nemohu žít stále a nemohu se jím nasytit. Uviděla jsem ještěrku, jak běží po skalisku, a mezi sladkými borůvkami jsem spatřila pilnou včeličku. Byla bych se ráda v té chvíli proměnila ve včelu nebo ještěrku, aspoň bych tam nalezla vhodnou potravu a trvalé útočiště. Ale byla jsem lidská bytost, měla jsem lidské potřeby a nesměla jsem prodlévat tam, kde jsem je neměla čím ukojit. Vstala jsem a ohlédla jsem se na lože, jež jsem opustila. Neměla jsem docela žádnou naději do budoucna a přála jsem si jen jedno - aby se bylo v noci mému Stvořiteli zalíbilo povolat mou duši k sobě, dokud jsem tam spala, aby mě smrt zbavila dalšího zápasu s osudem a nechala mě znavené tělo v klidu zetlívat a v pokoji se mísit s prstí té pustiny. Jenže jsem doposud měla v sobě život se všemi jeho požadavky, trýznění a povinnostmi. Musela jsem se s tím břemenem vláčet dál; musela jsem ukájet jeho potřeby, snášet jeho utrpení a plnit povinnosti, jaké mi ukládalo. Vydala jsem se tedy na cestu.

Vrátila jsem se na Whiteross a pustila jsem se po silnici zády k slunci, které už stálo vysoko a pálilo. Neměla jsem vůli ani jiný popud, aby rozhodl mou volbu.

Šla jsem dlouho, a když jsem si myslila, že se snad už nedostanu dál a mohu se s čistým svědomím poddat únavě, která mě už začínala zmáhát - že se už nemusím nutit do úmorné chůze, že se mohu posadit na kámen, jež jsem nedaleko spatřila, a podlehnout otupělosti, která se mi věšela na srdce a nohy jako závaží, tu jsem slyšela odzvánění - kostelního zvonu.

Obrátila jsem se za hlasem zvonu a mezi romantickými kopci, jejichž střídavé podoby jsem si už před hodinou přestala všimát, uviděla jsem vísku a štíhlou věž kostela. V údolí vpravo ode mne se prostíraly pastviny, pole, lesy, a jiskřivý potok se klikatil uprostřed střídavých odstínů zeleně, zrajícího obilí, tmavších hájů a světlých a slunných luk. Předě mnou na silnici drnčela kola, a když jsem se po nich ohlédla, spatřila jsem vůz s těžkým nákladem, jak se s námahou vleče do kopce, a kousek za ním pasáka s dvěma kravami. Lidský život a lidská dřina jsou nablízku. Musím tedy dál zápasit o holý-život a lopotit se jako ti ostatní.

Asi ve dvě hodiny odpoledne jsem došla k vesnici. Na konci její jediné uličky byl krámk s několika šiškami chleba ve výloze. Zatoužila jsem po takové šišce chleba. Kdybych se jí posilnila, načerpala bych snad znovu trochu energie - bez ní by se mi šlo těžko dál. Jakmile jsem se zas octla mezi bližními, ozvalo se ve mně opět přání, aby se mi aspoň trochu vrátila síla a ráznost.

Říkala jsem si, že by bylo ponižující veřejně omdlít hladem ve vsi. Copak už u sebe skutečně nemám nic, co bych mohla nabídnout výměnou za jednu takovou šišku? Zamyslela jsem se. Vždyť mám kolem krku uvázaný hedvábný šátek a na rukou rukavice! Nevěděla jsem ovšem, jak by si v nejvyšší nouzi počínali jiní lidé. Nevěděla jsem, jestli ode mne v tom krámku některou z těch dvou věcí vůbec přijmou - pravděpodobně ne, ale přece to musím zkusit.

Vešla jsem dovnitř - byla tam žena. Přivítala mě zdvořile, vždyť viděla slušně ustrojenou osobu. Ptala se, čím mi může posloužit? Zmocnil se mne stud - má ústa nechtěla vyslovit žádost, kterou jsem si připravila. Neodvažovala jsem se nabídnout jí dost obnošené rukavice a pomačkaný šátek: měla jsem pocit, že to bude vypadat nemožně hloupě.

Poprosila jsem jen o dovolení, abych se mohla na chvilku posadit, protože jsem unavená. Zřejmě ji zklamalo, že jsem si nepřišla nic koupit, a chladně vyhověla mé žádosti. Ukázala na židli a já jsem se posadila.

Bylo mi hrozně do pláče, ale potlačovala jsem slzy - věděla jsem, že by to bylo nevhodné chování. Za chvíli jsem se jí zeptala, je-li ve vsi krejčovná nebo obyčejná švadlena.

"Ano, máme tu dvě, tři, víc by se jich tu neuživilo."

Chvíli jsem přemýšlela. Musím konečně promluvit k věci. Stojím tváří v tvář Nutnosti. Octla jsem se v postavení člověka; který neví kudy kam, nemá přítelíčka, jsem bez peněz. Musím něco dělat. Ale co? Musím si někde najít práci. Ale kde?

"Nevíte, jestli tady někde v sousedství nepotřebují služku?"

"Ne, to nevím."

"Jakou práci se zdejší lidé hlavně živí? Kde tady najdou zaměstnání?"

"Někteří pracují na poli jako nádeníci, ale většinou u pana Olivera v továrně na jehly a v železárnách."

"Zaměstnává pan Oliver také ženy?"

"Ne, je to práce pro muže."

"A co tady dělají ženy?"

"To nevím," zněla odpověď. "Dělají všelicos. Chudí lidé se musí živit, jak dovedou."

Měla svých otázek patrně až po krk - vskutku, jakým právem jsem ji obtěžovala? Přišlo několik sousedek a zřejmě všechny čekaly, až se uvolní židle. S pozdravem jsem tedy odešla.

Pustila jsem se ulicí dál a cestou jsem si prohlížela všechny domky vpravo i vlevo, ale nemohla jsem si vymyslet žádnou záminku, nic mě nelákalo, abych do některého vešla. Potulovala jsem se snad přes hodinu kolem vesnice, chvílemi jsem se od ní trochu vzdálila a pak jsem se zas vracela. Byla jsem velice vyčerpaná, hlad mi působil velkou trýzeň, a tak jsem odbočila na polní cestu a sedla jsem si do stínu živého plotu. Uplynulo několik minut a byla jsem zas na nohou, znovu jsem se pustila do hledání - nějaké pomoci nebo aspoň někoho, kdo by mi poradil. Na opačném konci uličky stál hezký domek se zahrádkou - byla velice úpravná a pestřila se spoustou květín. Zastavila jsem se u ní. Jakým právem se vlastně chci přiblížit k těm bílým dveřím a dotknout se vyleštěného klepátka? Jaký prospěch by mohli mít obyvatelé domku z toho, kdyby mi pomohli? A přece jsem se přiblížila ke dveřím a zaklepala jsem na ně. Otevřela mi čistě oblečená mladá žena vlídného vzezření. Hlasem, jakým se může ozvat jen srdce v beznaději a tělo blízké mdlobám - žalostně tichým a roztráveným - jsem se zeptala, zda tam nepotřebují služku.

"Ne," odpověděla, "my jsme nikdy služku neměli."

"Mohla byste mi říci, kde bych našla nějaké zaměstnání?" ptala jsem se dál.

"Jsem tady cizí, nemám tu žádné známé. Potřebuji práci - jakoukoli."

Ale nebylo její věcí, aby za mne myslela a aby mi hledala zaměstnání, a pak, jistě jsem před ní vypadala divně - co si o mně asi pomyslela, že se tak vyptávám? Zavrtěla hlavou, řekla, že lituje, ale nemůže mi přispět radou, a bílé dveře se zavřely, docela tiše a zdvořile - a já jsem zůstala za nimi. Kdyby je nechala ještě chvilku otevřené, určitě bych ji poprosila o kousek chleba, protože jsem už byla docela pokorná.

Nesnesla jsem pomyslení, že bych se měla vrátit do té špinavé vesnice, kde jsem zřejmě nemohla očekávat žádnou pomoc. Byla bych mnohem radši odbočila k nedalekému lesu, který jako by mi nabízel útočiště ve svém stinném chládku; ale dělalo se mi špatně ze slabosti a hladu, který se přirozeně dožadoval ukojení, a proto jsem instinktivně bloudila dál kolem lidských příbytků, kde byla naděje na nějakou potravu. Samota by nebyla samotou - odpočinek by nebyl odpočinkem - dokud mi hlad, ten dravý sup, zatínal zobák a drápy do slabin.

Znovu jsem se přiblížila k domkům; poodešla jsem kousek dál, zas jsem se k ní vrátila, a opět jsem se vzdálila - vždycky jsem si znovu uvědomila, že nemám nárok, že nemám právo ve své opuštěnosti budít a očekávat zájem o svůj osud. Zatímco jsem tam tak bloudila jako zaběhlý hladový pes, odpoledne dost pokročilo. Přešla jsem po louce a spatřila jsem před sebou kostelní věž - honem jsem tam pospíšila. Blízko kostela stál uprostřed zahrady výstavný domek - bezpochyby fara. Vzpomněla jsem si, že lidé, kteří přijdou někam, kde je nikdo nezná, a potřebují zaměstnání, obrazejí se někdy k faráři s žádostí, aby jim dal doporučení a pomoc. Vždyť kněz má povinnost pomáhat - alespoň radou - těm, kdo žádají o pomoc. Zdálo se mi, že mám takřka právo poprosit zde o radu. Sebrala jsem znovu odvalu a poslední zbytky sil a dověkla jsem se k faře, kde jsem zaklepala u kuchyňských dveří. Otevřela mi stará žena a zeptala jsem se, je-li to fara.

"Ano."

"Je pan farář doma?"

"Ne."

"Vrátí se brzy?"

"Ne, odjel."

"Daleko?"

"Daleko ne - asi tak tři míle. Dostal zprávu, že mu náhle zemřel otec, musel jet domů, Na blata, a zdrží se tam ještě asi čtrnáct dní."

"Je doma paní, která mu vede domácnost?"

"Není tu nikdo než já, jsem zdejší hospodyně." Čtenáři, nemohla jsem ji požádat o pomoc, ačkoli jsem už klesala hladem; nebyla jsem ještě tak daleko, abych dovedla žebrat - a proto jsem se zas odplížila.

Znovu jsem si sňala s krku šátek - znovu jsem pomyslela na ten krámek se šíškami chleba. Kéž bych mohla dostat aspoň kůrku - aspoň jediné sousto, abych trochu uchlácholila trýznivý hlad! Instinktivně jsem se zas obrátila čelem k vesnici; znovu jsem zamířila ke krámku a vešla jsem dovnitř; ačkoli tam ta žena nebyla sama, odvážila jsem se požádat ji, jestli by mi za ten šátek dala šišku chleba.

Pohlédla na mne zřejmě podezřívavě a řekla, že není zvyklá dělat takové obchody.

Zpola zoufalá jsem žádala už jen půl šišky - znovu odmítla, vždyť nemohla vědět, jak jsem k tomu šátku přišla.

Zeptala jsem se, jestli by tedy nevzala rukavice.

Ne, co by s nimi dělala?

Čtenáři, není to nic příjemného zabývat se těmihle podrobnostmi. Někdo říká, že člověka těší vzpomínat na trapné zážitky z minulosti, ale pro mne je ještě dnes téměř nesnesitelné pomyšlení na chvíle, o nichž teď vyprávím; vzpomínky na mravní pokoření a tělesné útrapy, které jsem tehdy zakoušela, jsou tak skličující, že u nich nerada prodlévám. Neměla jsem těm lidem za zlé, že mě odmrštili.

Tušila jsem, že nic jiného ani nemohu očekávat a že to tak asi musí být, vždyť i obyčejný žebrák často budí podezření, natož žebrák slušně oblečený. Pravda, prosila jsem o nějaké zaměstnání - ale co bylo komu po tom, aby se mi o ně staral? Jistě ne lidem, kteří mě tehdy spatřili prvně v životě a vůbec nevěděli, co jsem zač. Ta žena, která nechtěla ode mne přijmout šátek výměnou za chléb, byla úplně v právu, jestliže se jí má nabídka zdála podezřelá nebo ta výměna nevýhodná. Povím dál všechno jen stručně. Mám toho vzpomínání až po krk.

Chvilí před setměním jsem šla kolem hospodářství; na zápraží před otevřenými dveřmi seděl sedlák a večerel chléb se sýrem; zastavila jsem se a zeptala jsem se ho:

"Dal byste mi kousek chleba? Mám velký hlad." Vrhla na mne překvapený pohled, ale místo odpovědi ukrojil z bochníku tlustý krajíc a podal mi jej. Myslím, že mě nepokládal za žebračku, ale za nějakou výstřední dámu, která dostala chuť na jeho černý chléb. Jakmile jsem mu byla z dohledu, posadila jsem se a chléb jsem snědla.

Nemohla jsem doufat, že v některém domku dostanu nocleh, a proto jsem si jej vyhledala v lese, o němž jsem se prve zmínila. Ale měla jsem dost neklidnou noc a přerývaný spánek; země byla vlhká a bylo chladno; mimoto poblíž mne několikrát přešli lidé, kteří mě vypudili, a pokaždé jsem si musela vyhledat jiné místo; neměla jsem tam vůbec pocit bezpečí a klidu. K ránu přišlo, i nazítří celý den poprchávalo. Nežádej, čtenáři, abych ti o tom dnu dopodrobna vyprávěla; stále jsem hledala práci jako předtím, a jako předtím mě všude odmítli; stále jsem byla o hladu, ale přece jsem aspoň jednou dostala něco k jídlu. Ve dveřích jednoho domku jsem spatřila holčičku, která se chystala vyklopit do koryta pro prasata zbytek studené ovesné kaše. "Dala bys mi to?" zeptala jsem se jí.

Vyvalila na mne oči. "Maminko!" zavolala. "Nějaká ženská chce, abych jí dala tu kaši."

"No, děvečko," ozvalo se z domku, "tak jí to dej, je to asi žebračka. Prase se nažralo dost."

Dívka mi vyklopila studenou kaši na dlaň a já jsem ji hltavě snědla.

Když vlhký soumrak zhoustl, zastavila jsem se na opuštěné stezce, po níž jsem šla už přes hodinu.

"Síla mě docela opouští," řekla jsem si, "mám pocit, že už dál nedojdu. Musím se v noci zas vyspat venku jako psanec?"

Vždyť vytrvale prší, musím tedy složit hlavu na studenou, promáčenou zem? Obávám se, že mi nic jiného nezbyvá -

kdo by mě přijal pod svou střechu? Bude to strašné - mám takový hlad, jsem tak slabá, je mi zima, a jsem už zoufalá -

úplně jsem se vzdala naděje. Pravděpodobně se rána už nedožiji. Ale proč se nemohu smířit s vyhlídkou na smrt?

Proč tolik zápasím, abych si uchovala bezcenný život? Protože vím, nebo věřím, že je pan Rochester dosud naživu; a pák, smrt z hladu a zimy je osud, jemuž se příroda nedovede trpně podříditi. Ó, kéž mě Prozítelnost zachová ještě chvíli při životě! Kéž mi pomůže - kéž mi ukáže cestu!"

Zkalenýma očima jsem se rozhlížela po zešeřelé a zamlžené krajině. Viděla jsem, že jsem zabloudila dost daleko od vsi - vůbec nebyla v dohledu. Zmizela i obděláaná půda v jejím okolí. Oklikami jsem se po cestíčkách znovu přiblížila k slatinám; za několika loukami, takřka stejně neúrodnými a divoce zarostlými jako vřesoviště, jemuž byly jakžtakž urvány, jsem uviděla setmělý kopec.

"Radši umřu tam než někde na ulici nebo na silnici, kudy chodí lidé," pomyslela jsem si. "Je mi mnohem milejší, jestli vrány a havrani - jsou-li v těchhle končinách nějakí havrani - budou rvát maso z mých kostí, než kdyby je měli zavřít do obecní rakve a kdyby mělo zetlít v hrobě žebráka."

Zamířila jsem tedy ke kopci a dověkla jsem se k němu. Zbývalo ještě vyhledat si nějakou prohlubeň, kam bych si mohla lehnout s pocitem, že jsem aspoň v úkrytu, ne-li v bezpečí; ale rašeliniště se zdálo úplně rovné, bez jediné prolákliny, prostíralo se jednotvárně, jen jeho zabarvení se místy měnilo - tam, kde bylo porostlé ostřicí a mechem, se zelenalo, a kde se na suché půdě urodil jen vřes, bylo černé. Ačkoli se už setmělo, viděla jsem ještě, jak se zbarvení střídá, ale jen jako světlo a stín, protože barvy vybledly zároveň s denním světlem.

Stále jsem očima bloudila po setmělém kopci a k okrajům slatin, které se ztrácely v nejdivočejším porostu - a najednou uprostřed močálů a kopců se v šeru na jednom místě objevilo světélko. "To je bludička," byla má první myšlenka a čekala jsem, že světélko zas brzy zmizí. Ale hořelo dál, stále na jednom místě, nevzdalovalo se ani nepřibližovalo.

"Rozdělal si tam snad někdo oheň?" ptala jsem se v duchu. Dívala jsem se, bude-li se zvětšovat - ale ne, bylo pořád stejné, neubývalo ho ani nepřibývalo. "To možná hoří svíčka někde v domku," usuzovala jsem, "ale i kdybych měla pravdu, jistě bych tam nedošla; i kdyby k němu nebylo dál než pár kroků, co by mi to bylo platné? Zaklepal bych na dveře a zas by je přede mnou zabouchli."

Klesla jsem na místě, kde jsem stála, a přitiskla jsem obličej k zemi. Chvilí jsem ležela bez hnutí; noční vítr se přehnal přes kopec i přes mne a jeho skučení zaniklo v dálce; prudce se rozpršelo a znovu jsem promokla na kůži. Kdybych aspoň mohla úplně ztuhnout mrazem - upadnout do příjemné strnulosti, která předchází smrt - pak ať mě déšť bičuje, necítila bych to. Ale v mém těle ještě byl život a třásko se ve studeném lijáku. Za chvíli jsem vstala.

Světlo tam bylo stále - blikalo v dešti nejasně, ale vytrvale. Pokusila jsem se znovu ujít aspoň kus cesty k němu a pomalu jsem vláčela znavené nohy. Vedlo mě šikmo přes úbočí kopce a rozlehlý močál; v zimě by se přes něj nikdo nedostal, i uprostřed léta mi nohy šplíchaly ve vodě a zapadaly do třaslavého bahna. Dvakrát jsem tam upadla, ale pokaždé jsem zase vstala a znovu jsem napjala všechny síly. To světlo bylo má poslední naděje - musela jsem k němu dojít.

Když jsem se dostala přes močál, uviděla jsem ve slatině bílou čáru a zblízka jsem rozpoznala, že to je cesta nebo stezka; vedla rovnou k tomu světlu, které jako by vyzařovalo z jakéhosi chumlu, jakoby z husté skupiny stromů - patrně borovic, pokud jsem v šeru dovedla rozeznat jejich tvar a jehličí. Když jsem se přiblížila ještě víc, má hvězda zmizela - zaclonila mi ji nějaká překážka. Natáhla jsem ruku před sebe, abych tu temnou hmotu ohmatala; poznala jsem, že to je hrubá kamenná zídka, na ní cosi jako laťkový plot a za ním vysoké pichlavé křoví. Tápala jsem podél zídky. Za chvíli se přede mnou cosi zabělelo - vrátka, malá dvířka, a když jsem se o ně opřela rukou, zlehka se pohnula. Za nimi byl z každé strany tmavý keř - cesmína nebo tis.

Když jsem prošla vrátka a obešla křoví, spatřila jsem siluetu domku - černého, nízkého a dost dlouhého, ale světlo, které mě přivedlo, zatím zmizelo. Všechno bylo ve tmě. Šli obyvatelé domku už spát? Obávala jsem se, že to asi tak bude. Začala jsem hledat domovní dveře a zahrnula jsem za roh - a přivětivá zář znovu zasvitla za kosočtverečky malého zamřížovaného okna, jen stopu nad zemí; ještě ke všemu je zčásti zastíral břečťan nebo nějaká jiná popínavá rostlina, jejíž listy tvořilo husté chomáče na zdi kolem okna. Bylo tolik zacloněné a tak úzké, že ani nepotřebovalo záclonu nebo okenici. Když jsem se shýbla a rozhrnula listnaté haluze, které okno obrůstaly, viděla jsem dovnitř. Jasně jsem rozeznala místnost s čistě vydrhnutou podlahou posypanou pískem; kredenc z ořechového dřeva s řadami cínových talířů, na něž dopadala z krbu rudá zář hořící rašeliny. Viděla jsem hodiny, bílý nenatřený stůl a několik židlí. Svíčka, která mi zdálky svítila jako maják, stála na stole a v jejím světle pletla punčochu starší žena, poněkud drsného vzezření, ale čistě ounká jako všechno kolem ní.

Všech těch podrobností jsem si povšimla jen zběžně - nebylo na nich nic neobyčejného. U krbu jsem spatřila skupinku, která u mne vzbudila větší zájem.

V tom poklidném koutku, zalitým září ohně a teplem, seděly dvě půvabné mladé ženy - každým coulem dámy - jedna v nízké houpací židli a druhá na nižší stoličce. Obě měly na sobě černé smuteční šaty z krepu a lehkého hedvábí, od nichž se zvlášť nápadně odrážela velice světlá pleť jejich šijí a tváří; velký stavěcí starý pes opíral mohutnou hlavu jedné dívky o kolenou - druhá chovala na klíně černou kočku.

Ty dvě dívky se podivně vyjímaly v skromné kuchyni! Kdo vlastně byly?

Nemohly to být dcery starší ženy u stolu - ta vypadala venkovsky, a dívky byly velice jemné a pěstěné. Nikde jsem nespatriila takové tváře jako jejich; a přece, když jsem se na ně zadívala pozorně, zdálo se mi, jako by mi jejich obličej byly dopodrobna známé. Nemohu říci, že byly hezké - na to byly příliš bledé a vážné. Dívky měly každá v ruce knihu, a jak se nad ní zamyšleně skláněly, vypadaly takřka přísně. Mezi nimi stál nízký stolek a na něm druhá svíčka a dva velké svazky, do nichž se často dívaly - patrně v nich něco porovnávaly s těmi menšími knížkami, které držely v ruce, tak jako se lidé dívají do slovníku, chtějí-li něco správně přeložit. Byl to tak tichý výjev, jako by ty postavy byly jen stíny a světelnice osvětlená ohněm v krbu jenom namalovaná na obraze - bylo takové ticho, že jsem slyšela, jak žhavé oharky propadají roštem a jak v tmavém koutě tikají hodiny; dokonce se mi zdálo, že slyším cvakání pletacích jehlic. Konečně to podivné ticho přerušil hlas a docela dobře jsem jej slyšela.

"Poslyš, Diano," řekla jedna z dívek zabraných do četby. "Franz a starý Daniel jsou v noci spolu a Franz vypráví sen, z něhož se hrůzou probudil - poslouchej!" A tichým hlasem četla cosi, z čeho jsem nerozuměla ani slovo, protože to bylo v řeči, kterou jsem neznala - nebyla to latina, ani francouzština. Nepoznala jsem ani, jestli to je řecky nebo německy.

"To je znamenité," řekla, když přestala číst. "Mně se to líbí." Druhá dívka pozdvihla hlavu, jak sestře naslouchala, potom se upřeně zadívala do ohně a opakovala jednu větu z toho, co prve slyšela. Později jsem se té řeči také naučila a přečetla jsem si tu knihu, a proto zde ta slova ocituji. Když jsem je tehdy slyšela poprvé, byly to pro mne jen zvuky jako údery na zvučný gong - nedávaly mi smysl.

"Da trat hervor Einer, anzusehen wie die Sternennacht -: To je vskutku dobré!" zvolala a hluboké černé oči jí zajiskřily.

"Člověk si jasně představí ponurého a mocného archanděla! Za tu řádku bych dala sto stránek bombastu. "Ich wäge die Gedanken in der Schale meines Zornes und die Werke mit dem Gewichte meines Grimms: To se mi líbí!"

Pak obě zas umlkly.

"Copak se v nějaké zemi takhle mluví?" otázala se stará žena a pozdvihla oči od pletení.

"Ano - a ta země je mnohem větší než Anglie, Hano - lidé tam jinak nemluví."

"To pak věru nevím, jak si mohou rozumět - a vy byste jim rozuměly, co říkají, kdybyste tam některá z vás jely?"

"Něco snad ano, ale ne všechno - protože nejsme tak chytré, Hano, jak si myslíte. Neumíme mluvit německy ani číst bez pomoci slovníku."

"A k čemu je vám to dobré?"

"Chtěly bychom jednou němčině učit - nebo aspoň řekněme základům němčiny, tak bychom si vydělaly víc peněz než teď."

"No, možná - ale nechte už učení, mohly byste toho mít pro dnešek dost."

"To je skoro pravda - já aspoň jsem už unavená. Ty ne, Marie?"

"Na smrt! Vždyť je to těžké dřít nějaký jazyk bez učitele, jen se slovníkem."

"To bych řekla, zvlášť tuhle kostrbatou, ale nádhernou němčinu! Kdypak se asi vrátí Jan!"

"Jistě už brzy - vždyť je deset hodin" (podívala se na malé zlaté hodinky, které měla zastrčené za pasem). "Venku jen leje. Buďte tak hodná, Hano, a podívejte se, co dělá oheň v obývacím pokoji."

Žena vstala a otevřela dveře, za nimiž jsem nejasně uviděla chodbu; za chvíli jsem slyšela, jak v sousedním pokoji prohrabává oheň, a hned se zas vrátila.

"Ach děti," řekla, "kdybyste věděly, jak je mi v tom pokoji teď smutno, když tam přijdu a vidím tu opuštěnou prázdnou lenošku, odstrčenou do kouta!"

Otřela si oči zástěrou; obě vážné dívky zesmutněly.

"Ale tam je mu líp," pokračovala Hana, "neměly bychom si přát, aby byl zas tady s námi. A pak, jistě nikdy neměl nikdo

tak lehkou smrt jako on."

"Říkáte, že se o nás ani nezminil?" otázala se jedna z dívek.

"Neměl ani kdy, dítě - za minutu bylo po všem. Den předtím tak trochu postonával, ale nebylo to nic vážného; když se ho pan Jan ptal, jestli chce, aby vám napsal, že byste některá měla přijet, div se mu nevysmál. Druhý den měl zas trochu těžkou hlavu - to bylo před čtrnácti dny - usnul a už se neprobudil.

Když se váš bratr přišel podívat do jeho pokoje, našel ho už skoro ztuhlého. Ach děti, váš otec byl už poslední z toho starého rodu - protože vy a pan Jan jste docela jiní než ti, co už jsou mrtvi; vy jste spíš po matce, ta byla také tak učená. Marie, ty jsi jí podobná, jako bys jí z oka vypadla - Diana je víc po otci."

Mně se zdálo, že jsou si obě moc podobné, a nedovedla jsem pochopit, jaký ta stará služebná (usoudila jsem, že to asi je služebná) mezi nimi vidí rozdíl. Obě měly světlou pleť a štíhlou postavu; oběma se v obličejích zračila jemná povaha a inteligence. Pravda, jedna měla trochu tmavší vlasy než ta druhá a každá se jinak česala - Marie měla světle hnědé vlasy rozdělené pěšinkou a spletené do copu, kdežto Diana je měla tmavší a splývaly jí na krk v hustých lokýnkách.

Hodiny začaly odbíjet deset.

"Už byste asi chtěly večeři, že?" zeptala se Hana. "A pan Jan Křtitel taky, až přijde domů."

A začala ji připravovat. Dívky vstaly - chtěly patrně odejít do obývacího pokoje. Až do té chvíle jsem je napjatě pozorovala, protože svým zjevem a rozhovorem u mne vzbudily tak živý zájem, že jsem málem zapomněla na své žalostné postavení - ale pak jsem si je připomněla. A jako bych se z toho protikladu cítila ještě opuštěnější a zoufalejší. Zdálo se mi tak nemožné vzbudit u obyvatelk toho domku soustrast se svým údělem, přesvědčit je, že mám opravdu hlad a bídu! Podaři se mi je pohnout, aby mi na mé bludné pouti poskytly odpočinek? Když jsem po hmatu nalezla dveře a váhavě jsem na ně klepala, měla jsem pocit, že tato má poslední myšlenka byla bláhová. Otevřela mi Hana.

"Co chcete?" zeptala se překvapeně a prohlížela si mě ve světle svíčky, kterou držela v ruce.

"Mohu mluvit s vašimi dámami?" otázala jsem se.

"Řekněte radši napřed mně, co jim chcete povědět. Odkud jste?"

"Jsem tady cizí."

"A co tu tak pozdě večer pohledáváte?"

"Potřebuji nocleh, třeba někde v kůlně, a kousek chleba."

V Hanině obličejích se objevil výraz nedůvěry - té jsem se právě bála. "Kousek chleba vám dám," řekla po chvíli, "ale tulačku k nám nemůžeme vzít na noc. To se nehodí."

"Nechte mě promluvit s dámami!"

"Kdepak, co vás to napadá! Copak pro vás můžou něco udělat? Neměla byste se v noci toulat po kraji, vypadá to moc ošklivě."

"Ale kam mám jít, když mě vyženete? Co si počnu?"

"Ó, však vy jistě víte, kam máte jít a co si máte počít. Jen si dejte pozor a netropteňáčkou neplechu! Tu máte penny, a už jděte -"

"Penny mě nenasytí a jsem už vysílená, nemohu jít dál. Nezavírejte dveře - ó, proboha, nezavírejte je!"

"Musím, přišel nám dovnitř -"

"Řekněte dámám, že tu jsem! - Pusťte mě k nim!"

"To věru neudělám! Jistě nejste osoba, jak se patří, jinak byste nedělala takový rámus. Honem se kliděte!"

"Ale vždyť jistě umřu, jestli mě vyženete!"

"Kdepak! Podezřívám vás, že máte za lubem nějakou špatnost, jinak byste takhle v noci neslídila kolem domů slušných lidí. Jestli jste si s sebou někoho přivedla - nějaké lupiče nebo tak něco, můžete jim říct, že nejsme v domě sami - máme tady pána, psy a pušky." Poté poctivá, ale neoblomná služebná přirazila dveře a zevnitř je zajistila petlicí.

Tohle byl vrchol! Muka úžasného utrpení - úzkost opravdového zoufalství - drásaly mi srdce, že div nepukalo. Byla jsem vskutku u konce svých sil, nemohla jsem se hnout ani o krok dál. Klesla jsem na mokrý práh - zaúpěla jsem - zalomila rukama - usouzená jsem se rozplakala. Děsila jsem se přízraku smrti - měla jsem hrůzný pocit, že se blíží má poslední hodinka. Byla jsem tak opuštěná - moji bližní mě zapudili jako psance! Nejenže jsem ztratila domov, kde bych mohla zakotvit, ale i odvalu, svou poslední oporu - ale jenom na chvíli, aspoň jsem se pokoušela znovu ji nabýt.

"Mohu nanejvýš umřít," řekla jsem si, "a věřím přece v Boha. Musím se snažit, abych se klidně odevzdala do jeho vůle."

Tuto myšlenku jsem asi vyslovila nahlas; potlačila jsem bolest v srdci hodně hluboko a vši silou jsem se snažila ji přimět, aby tam zůstala - němá a tichá.

"Všichni lidé musí zemřít," promluvil čísi hlas těsně u mne, "ale není všem souzeno, aby je stihla zdlouhavá předčasná smrt, jak by se asi stalo vám, kdybyste tady zhynula hladem."

"Či je to hlas?" zeptala jsem se vyděšená těmi neočekávanými slovy - vždyť jsem už nebyla schopna doufat v pomoc nikde a od nikoho. Vedle mne někdo stál - ale kdo, to jsem v temné noci nemohla oslabeným zrakem rozeznat.

Přichází několikrát hlučně a důrazně zaklepal na dveře.

"To jste vy, pane Jene Křtitele?" vykřikla Hana.

"Ano - ano! Honem otevřte!"

"Jste asi úplně promoklý a je vám zima - takové hrozné počasí! Pojdte dál - sestry už o vás mají starost a myslí, že se tady potloukají špatní lidé. Před chvílí tu byla nějaká žebračka - vida ji, ještě neodešla - tamhle leží! Vstaňte!

Že se nestydíte! A táhněte, slyšíte?"

"Ticho, Hano! Musím si s tou ženou promluvit. Vykonala jste svou povinnost, že jste ji nepustila dovnitř, ale teď dovolte, abych já vykonala svou a pozval ji dál.

Byl jsem blízko a slyšel jsem vás obě, vás i ji. Myslím, že tohle je nějaký zvláštní případ - musím si to aspoň vyšetřit.

Vstaňte, paní, a vejděte do dveří přede mnou."

Uposlechla jsem ho, ale s velkou námahou. Za chvíli jsem už stála v čisté, světlé kuchyni - před krbem - třásla jsem se a dělalo se mi špatně. Uvědomovala jsem si, že jistě vypadám příšerně a zdivočele, když jsem se v tom počasí tak dlouho potloukala venku. Obě dívky, jejich bratr Jan a stará služebná hleděli na mne udiveně.

"Kdo je to, Jene?" slyšela jsem, jak se někdo ptá.

"To nevím - našel jsem ji u dveří," zněla odpověď.

"Je strašně bledá," řekla Hana.

"Jako plátno, nebo jako smrt," odpověděl. "Nechte ji, ať se posadí, jinak upadne."

Vskutku, hlava se mi zatočila a byla bych upadla, nebýt toho, že mi přistrčili židli. Smysly mě ještě neopustily, ačkoli jsem zatím vůbec nemohla promluvit.

"Snad by se měla napít vody. Hano, podejte jí trochu vody. Ale vždyť je vyhublá na kost! Je strašně hubená a bledá, jako bez krve!"

"Vypadá jako přízrak!"

"Je nemocná, nebo jen vyhladovělá?"

"Myslím, že vyhladovělá. Hano, tamhle je mléko, podejte mi je, a také kousek chleba."

Diana (poznala jsem ji podle dlouhých lokýnek, které mi zaclonily oheň v krbu, jak se nade mnou sklonila) nalámala kousky chleba, namáčela je do mléka a podávala mi je k ústům. Její obličej byl docela blízko mého a viděla jsem, že se v něm zračí soustrast, a z jejího zrychleného dechu jsem vycítila účast. V jejích prostých slovech ke mně též mluvilo dojetí, které na mne působilo jako balzám: "Zkuste to sníst."

"Ano - zkuste to," jemně opakovala Marie, sňala mi promáčený slaměný klobouk a pozdvihla mi hlavu. Začala jsem jíst, co mi nabízely, zprvu téměř s nechutí, ale brzy dychtivě.

"Nedávejte jí toho hned moc - už má dost," řekl jejich bratr. A vzal jim z rukou šálek s mlékem a talíř s chlebem.

"Ještě trochu, Jene - podívej se, jaké má chtivé oči!"

"Zatím už víc nedostane, sestro. Teď zkus, jestli může mluvit - zeptej se jí, jak se jmenuje."

Měla jsem pocit, že už mohu promluvit, a odpověděla jsem: "Jmenuji se Jana Elliottová." Hrozně mi na tom záleželo, aby se nikdo nedověděl, kdo jsem, a proto jsem se už dříve rozhodla, že si dám jiné jméno.

"Odkud jste? Máte příbuzné?"

Mlčela jsem.

"Můžeme pro někoho vzkázat? Máte tady nějaké známé?"

Zavrtěla jsem hlavou.

"Můžete nám o sobě něco říci?"

Jakmile jsem překročila práh toho domu a octla jsem se tváří v tvář jeho obyvatelům, neměla jsem jaksi už pocit, že jsem tulačka, psanec, ke kterému se i na celém širém světě nikdo nechce hlásit. Odvážila jsem se přestat dělat žebračku a chovat se zas tak, jak jsem byla odjakživa zvyklá. Začínala jsem se zas poznávat - když mě Jan Křitel prve požádal, abych jim o sobě něco pověděla, bylo to zatím nemožné, protože jsem byla úplně vysílená - chvíli jsem rozvažovala a pak jsem řekla:

"Pane, dnes večer vám nemohu povědět nic bližšího."

"Ale co tedy chcete, abych pro vás udělal?" zeptal se.

"Nic," odpověděla jsem. Mé síly mi stačily jenom na stručné odpovědi. Pak se ujala slova Diana:

"To znamená, že teď už od nás nepotřebujete pomoc? Že vás už můžeme pustit ven do slatin, do tmy a deště?"

Pohlédla jsem na ni. Pomyslela jsem si, že má pozoruhodnou tvář, v níž se zračí instinkt, energie a dobrota srdce.

Najednou jsem si dodala odvahy. Na její soucitný pohled jsem odpověděla úsměvem a řekla jsem: "Mám k vám důvěru. Kdybych byla zaběhlý pes, který se pánovi ztratil, vím, že byste mě dnes v noci neodehnali od svého krbu, a tak opravdu nemám strach. Dělejte se mnou a pro mne, co chcete, ale odpusťte, nemohu moc mluvit - nemohu ani pořádně vydechnout - a když mluvím, začnu se dusit." Všichni tři se na mne zadívali a všichni tři mlčeli.

"Hano," po chvíli řekl Jan Křitel, "nechte ji zatím tady sedět a na nic se jí nevyptávejte. Za deset minut jí dejte zbytek mléka a chleba. Diana a Marie, pojdte se mnou do pokoje, tam se poradíme."

Odešli. Za chvíli se jedna z dívek vrátila - nemohla jsem ani rozeznat, která.

Zmáhala mě jakási příjemná strnulost, jak jsem tam seděla u přívětivého ohně.

Dívka polohlasem Haně dala nějaké příkazy. Zanedlouho jsem se s Haninou pomocí dostala po schodech nahoru; vysvlékla mě z promoklých šatů a za chvíli jsem se octla v teplé, suché posteli. Poděkovala jsem Bohu - byla jsem nevyslovně vyčerpaná, ale cítila jsem, jak mě rozehřívá radostná vděčnost - a už jsem spala.

Kapitola 29.

Na příští tři dny a noci mám jen velmi nejasné vzpomínky.

Připomínám si z té doby určité pocity, ale nevím už, jaké myšlenky mě napadaly a co jsem vlastně dělala. Uvědomovala jsem si, že ležím na úzké posteli v malém pokojíku.

K té posteli jako bych byla přirostla - ležela jsem v ní nehybně jako kámen, a kdyby mě byl někdo od ní odtrhl, snad jsem z toho mohla mít smrt. Vůbec jsem nevnímala, jak čas míjí, jak po ránu přišlo poledne a pak zas nastal večer.

Kdykoli někdo vstoupil do pokoje a zas odešel, pokaždé jsem to zpozorovala, a dokonce jsem i rozeznala, kdo to je, a jestliže mi nablízku něco řekl, docela dobře jsem mu rozuměla, ale nemohla jsem na to odpovědět - nemohla jsem pohnout údy ani rty. Nejčastěji mě navštěvovala služebná Hana, ale to mě znepokojovalo. Měla jsem pocit, že by byla

ráda, kdybych už mohla pryč - že nedovede pochopit, kdo vlastně jsem a odkud jsem se tam vzala, že je vůči mně předpojatá. Diana a Marie přicházely do pokojíku jednou nebo dvakrát denně a u mé postele hovořily šeptem asi takhle:

"Udělalí jsme dobře, že jsme ji tu nechali."

"Ano. Kdyby byla zůstala celou noc venku, jistě by ji ráno našli mrtvou u našich dveří. Copak asi prožila?"

"Něco zvláštního, a hodně zakusila, určitě - je tak bleďá a vyhublá, asi se už dlouho toulala, chudinka."

"Není to nevzdělaná osoba, myslím, podle toho, jak mluví - čistě, se správnou výslovností - ty šaty, co měla na sobě, byly pěkné a jen málo obnošené, třebaže zastříkané blátem a promoklé."

"Má zvláštní obličej - docela se mi líbí, ačkoli je vyhublý na kost. Dovedu si představit, že až se úplně zotaví a ožije, bude opravdu hezká."

Ani jednou jsem při jejich rozhovoru nezaslechla slovo, které by vyjadřovalo politování, že mi poskytli pohostinství, ani podezření nebo odpor vůči mé osobě.

To mi bylo útechou.

Jan Křtitel přišel jen jednou; podíval se na mne a řekl, že ta otupělost je následek přílišné a dlouhotrvající námahy.

Prohlásil, že je zbytečné posílat pro lékaře, že si příroda jistě nejlíp pomůže sama, nechají-li mě na pokoji. Řekl, že celá má nervová soustava utrpěla nějakým silným vzrušením a potřebuje takový tupý spánek. Tvrdil, že nejsem nemocná, že jakmile se začnu zotavovat, brzy budu zas ve své kůži. Tyto názory vyslovil stručně, klidným a tichým hlasem; pak se na chvíli odmlčel a dodal tónem člověka, který není zvyklý vyjadřovat se mnohomluvně: "Má dost nezvyklou fyziognomii, která rozhodně nenasvědčuje, že by to byla všední, hrubá osoba."

"Právě naopak," odpověděla Diana. "Abych řekla pravdu, Jene, začínám tu chudinku mít docela ráda. Měla bych radost, kdybychom si ji tu mohli nechat natrvalo."

"To bude asi sotva možné," zněla odpověď. "Uvidíš, že to je nějaká mladá dáma, která se nepohodla se svou rodinou, a proto možná nerozvázně utekla z domova. Snad se nám podaří přimět ji, aby se vrátila k rodičům, nebude-li moc umíněná. Ale vidím v její tváři energické rysy, a proto pochybuji, že by si dala snadno říci." Chvilí tam zůstal stát, pozorně se na mne díval a pak dodal: "Vypadá rozumně, ale vůbec není hezká."

"Vždyť není zdravá, Jene."

"Ať je zdravá nebo ne, bude vždycky nehezká. Nevidím v jejím obličejí ani trochu půvabu a harmonické krásy."

Třetího dne mi už bylo líp a čtvrtého jsem mohla mluvit, mohla jsem se hýbat, obrátit se na posteli a posadit. Hana mi asi tak v době oběda přinesla trochu ovesné kaše a suchý opékaný chléb. Snědla jsem to s chutí, bylo to dobré - nemělo to už tak horečnou příchut', která mi až dosud znechucovala všechno, co jsem polkla. Když odešla, cítila jsem, že se mi částečně vrací síla a živost, a zanedlouho jsem začala toho odpočívání mít už dost a zatoužila jsem po nějaké činnosti. Chtěla jsem vstát, ale do čeho bych se oblékla? Vždyť jsem měla jen ty mokré a zabláčené šaty, v kterých jsem spala venku na zemi a několikrát upadla ve slatinách. Styděla jsem se předstoupit před své dobrodince takto oblečená. Toho ponížení jsem byla ušetřena.

Na židli u postele jsem spatřila všechno své spodní prádlo, čisté a suché. Mé černé hedvábné šaty visely na zdi. Stopy bahna s nich zmizely, a nebyly už zmačkané po tom promoknutí - vypadaly docela slušně. I mé střevice byly vyčištěné a punčochy vyprané, takže jsem si je mohla zas obout. V pokoji byly mycí potřeby, dokonce i hřeben a kartáč, abych se mohla učesat. Po dlouhé namáhavé práci, při níž jsem musela každých pět minut odpočívat, přece jsem se nakonec ustrojila. Šaty na mě visely, protože jsem hodně zhubla, ale přehodila jsem si pléd, aby to nebylo vidět, a konečně jsem zas vypadala čistě a slušně - bez poskvrnky, bez nejmenší stopy nepořádku, který se mi tolik protivil a budil pocit ponížení. Opřená o zábradlí slezla jsem po kamenném schodišti do úzké, nízké chodby a rovnou jsem zamířila do kuchyně.

Byla plná vůně čerstvě upečeného chleba a tepla od vydatného ohně. Hana právě pekla. Jak známo, je velice těžké vyhladit předsudky zakořeněné v duších, jejichž prst' nebyla nikdy provětrána a pohnojena vzděláním - udržují se tam houževnatě jako plevel mezi kamením. Hana se ke mně zprvu chovala chladně a upjatě, ale potom začínala trochu povolovat, a když mě uviděla v kuchyni pěkně upravenou a slušně oblečenou, dokonce se na mne usmála.

"Cože, vy jste vstala?" řekla. "Je vám teda už líp. Můžete se posadit do mé židle u krbu, jestli chcete."

Ukázala na houpací židli a já jsem si do ní sedla. Hleděla si své práce, ale chvílemi mě pokradmu pozorovala. Vytáhla z trouby několik šíšek chleba, obrátila se ke mně a z ničeho nic se mne zeptala:

"Chodila jste žebrať už předtím, než jste přišla k nám?"

Chvilí jsem se cítila uražená, ale vzpomněla jsem si, že se na ni nesmím zlobit, že jsem před ní vskutku vypadala jako žebračka, a klidně jsem odpověděla, jenže trochu s důrazem:

"Mýlíte se, jestli mě považujete za žebračku. Já nejsem žebračka - zrovna tak jako vy a vaše mladé dámy nejste žebračky."

Za chvíli řekla: "Já tomu nerozumím - přece nemáte žádný domov ani měďáky, že?"

"Když člověk nemá domov ani měďáky (máte asi na mysli peníze), to ještě neznamená, že je žebřák v tom smyslu, jak si představujete."

"Učila jste se z knih?" zeptala se za chvíli.

"Ano, hodně."

"Ale nikdy jste nebyla ve školním internátě, že?"

"Byla jsem ve škole osm let."

Vyvalila na mne oči. "Proč si tedy nedovedete vydělávat na živobytí?"

"Vždyť já jsem si vydělávala na živobytí a doufám, že zas budu moci. Co budete s tím angreštem dělat?" otázala jsem se - postavila ho na stůl plný košík.

"Chci upéct angreštové koláče."

"Podejte mi ten košík, já vám angrešt oberu."

"Ne, nechci, abyste něco dělala."

"Ale musím přece něco dělat. Podejte mi ten angrešt."

Souhlasila, a dokonce mi podala i čistou utěrku, abych si ji prostřela na klín.

"Abyste si neušpinila šaty," řekla.

"Podle vašich rukou je vidět, že nejste zvyklá dělat služku," poznamenala. "Asi jste švadlena."

"Ne. mýlíte se. Ale na tom nezáleží, co jsem, nelamte si tím hlavu. Řekněte mi radši, jak se to tu jmenuje."

"Lidé to tady jmenují Na blatech nebo Slatiny."

"A ten pán, co tu bydlí, se jmenuje Jan Křtitel?"

"On tu nebydlí, přijel sem jenom nakrátko. Bydlí na faře v Mortonu."

"V té vesnici několik mil odtud?"

"Ano."

"A čím je?"

"Farářem."

Vzpomněla jsem si na to, co mi řekla stará hospodyně na faře, když jsem chtěla mluvit s panem farářem. "Tenhle dům tedy patřil jeho otci, že?"

"Ano. Patřil starému panu Riversovi po jeho otci a po dědečkovi, ba už po pradědečkovi."

"Ten pán se tedy jmenuje Jan Křtitel Rivers, ne?"

"Ano - při křtu dostal jméno Jan Křtitel."

"A slečny Diana a Marie jsou jeho sestry?"

"Ano."

"jejich otec už umřel?"

"Ranila ho mrtvice, budou to tři neděle."

"Matku už také nemají?"

"Paní je už kolik let mrtvá."

"Jste u nich už hodně dlouho?"

"Třicet let, všechny jsem je odchovala."

"To je důkaz, že jste poctivá a věrná duše. Musím to uznat, ačkoli jste byla tak nezdvořilá a prohlašovala jste mě za žebračku."

Zas na mne překvapeně vyvalila oči. "Vidím, že jsem se ve vás spletla," řekla, "ale po světě se potlouká tolik podvodníků! Musíte mi to odpustit."

"A chtěla jste mě zahnat od vašich dveří," pokračovala jsem hodně přísně, "ačkoli byla noc a takové počasí, že by člověk nevyhnal ani psa."

"No, to bylo zlé, ale co si má člověk počít? Myslela jsem na děti, ne na sebe."

Nemají chudinky nikoho, kdo by se o ně staral, jen mě. Musím na ně dávat pozor."

Chvilí jsem mlčela a tvářila jsem se přísně.

"Nesmíte si o mně myslet nic zlého," podotkla znovu.

"Ale já o vás nemohu smýšlet dobře," odpověděla jsem jí, "a povím vám proč - ani ne tak proto, že jste mi odmítla přístřeší a pokládala jste mě za podvodnici, ale protože jste mi před chvilí vytkla, že nemám měďáky ani domov. I ti nejlepší lidé na světě byli někdy v takové nouzi jako já, a jste-li křesťanka, neměla byste považovat chudobu za zločin."

"To máte pravdu," řekla uznale, "a pan Jan mi to také řekl. Vidím, že jsem chybovala - teď mám o vás docela jiné ponětí než dřív. Teď už vypadáte jako docela slušná osoba."

"Tak dobrá - odpouštím vám. Podejte mi ruku."

Vložila mi svou zamoučenou mozolnou ruku do dlaně, drsný obličej se jí rozzářil ještě srdečnějším úsměvem než prve a od té chvíle jsme byly přítelkyně.

Hana si zřejmě ráda popovídala. Zatímco jsem obírala angrešt a ona zadělávala těsto na koláče, vyprávěla mi dost podrobně o zesnulém pánovi, jeho ženě a "dětích", jak říkala těm mladým.

Řekla, že starý pan Rivers byl dost obyčejný člověk, ale urozený. Jeho předkové si postavili dům Na blatech - "je už přes dvě stě let starý," tvrdila, "ačkoli je tak malý a skromný a nedá se vůbec přirovnat k tomu, kde bydlí dole v mortonském údolí pan Oliver. Ale já ještě pamatuju otce nebožtíka pana Olivera, ten jezdil po kraji jako kramář a prodával jehly, a Riversové patřili k panstvu už v dobách, kdy v Anglii vládli Jindřichové, jak se může každý přesvědčit, když se podívá do matriky v mortonském kostele. Ale náš starý pán žil jako obyčejní lidé - nedělal ze sebe nikdy něco lepšího. Měl moc rád hony a sedlačení a takové věci. Paní už byla jiná - velká čtenářka, pořád ležela v knihách, a děti se vyvedly po ní. V celém kraji by se nenašli takoví jako oni - rádi se učili, všichni tři, sotva uměli mluvit, a vždycky byli hodně "po svém". Když pan Jan dorostl, chtěl jít na studie a stát se farářem, a dívky, jakmile vychodily školu, chtěly si najít místo jako vychovatelky: řekly mi, že otec před několika lety přišel o moc peněz, protože je někomu svěřil, ale ten člověk udělal bankrot - takže jim nemůže dát věno, a proto se musí starat samy, aby si vydělaly na živobytí. Už kolik let bývají doma vždycky jenom nakrátko, a teď přijely na několik neděl, protože jim umřel otec. Ale Blata a Morton jim přirostly k srdci, i vřesoviště a ty kopce kolem. Byly už v Londýně a v jiných velkých městech, ale vždycky říkají, že doma je nejlíp. A jsou na sebe moc hodné -- nikdy si jedna na druhou "nevyjždějí" a nikdy se nehádají. Nevím, jestli by se na světě našla druhá rodina, kde by všichni žili tak svorně," prohlásila Hana.

Když jsem angrešt obírala, zeptala jsem se, kde mladé dámy a jejich bratr teď asi jsou.

"Šli na procházku do Mortonu, ale za půl hodiny tu budou na čaj."

Vskutku se vrátili za půl hodiny, jak Hana řekla - přišli rovnou do kuchyně.

Když mě Jan uviděl, uklonil se mi a prošel kuchyní do pokoje; ale dívky se mnou zůstaly. Marie mi několika slovy dala vlídně a klidně najevo, jakou má radost, že už je mi dobře, a že jsem dokonce mohla přijít dolů; Diana mě vzala za ruku a zavrtěla nade mnou hlavou.

"Měla jste počkat, až vám dovolím, že můžete jít dolů," řekla. "Jste ještě pořád velice bledá - a tak hubená! Chudinko! Chudinko malá!"

Dianin hlas mi zněl jako vrkání holubičky. Pohled jejích očí mi působil velké potěšení. Celý její obličej měl pro mne velké kouzlo. Marie měla stejně inteligentní tvář - stejně hezkou, ale zdála se uzavřenější a měla sice jemně, ale upjatější chování. Diana se tvářila a mluvila dost autoritativně - měla zřejmě silnou vůli. Bylo už v mé povaze, že jsem se ráda podřizovala autoritě takových lidí jako ona a že jsem se poddávala rázné vůli druhých, pokud mi to dovolovalo mé sebevědomí a má sebeúcta.

"Co tu vlastně děláte?" pokračovala. "Sem přece nepatříte. Sedáváme s Marií někdy v kuchyni, protože doma si rády děláme, co se nám zlíbí - někdy to až přeháníme - ale vy jste host, vy patříte do pokoje."

"Je mi tady moc dobře."

"Dejte pokoj! Hana má plné ruce práce, ještě vás celou zamouční."

"A pak, oheň tady moc sálá a to vám není zdravé," prohlásila Marie.

"Ovšem," dodala její sestra. "Pojďte, musíte být poslušná." Stále mě držela za ruku - přiměla mě, abych vstala, a odvedla mě vedle do pokoje.

"Tady se posaďte," řekla a usadila mě na pohovku, "než se převlékneme a připravíme věci k čaji: to je také výsada, kterou si u nás Na blatech nedáme vzít - vaříme si samy, když se nám zachce nebo když má Hana moc práce s pečením, vařením piva, praním a žehlením."

Zavřela dveře a nechala mě o samotě s Janem Křtitelem, který seděl proti mně a držel v ruce buď knihu nebo noviny. Nejdřív jsem si prohlížela pokoj a pak jeho.

Byl to dost malý pokoj, zařízený velmi prostě, ale útulný, protože tam bylo čisto a uklizeno. Staromódní židle jen svítily a stůl z ořechového dřeva se leskl jako zrcadlo. Pomalované zdi zdobilo několik podivných starodávných podobizen mužů a žen a v zasklené skříni s policemi byly nějaké knihy a starožitná porcelánová souprava. V pokoji nebyly žádné zbytečné ozdoby - ani kousek moderního nábytku, jenom na polici dvě skřínky na ruční práci a dámský psací pultík z růžového dřeva; všechno ostatní - včetně koberce a záclon - vypadalo sice opotřebovaně, ale zachovalo.

Jan Křtitel se ani nepohnul, jako ty zčernalé podobizny na zdích, oči měl upřené do knihy, kterou četl, a ústa němá, jako zapečetěná, a proto jsem si ho mohla důkladně prohlédnout - tak důkladně, jako by to ani nebyl člověk, ale socha. Byl mladý, asi tak osmadvacetiletý až třicetiletý, vysoký a štíhlý; jeho obličej mě upoutal, byl dokonale pravidelný jako tvář nějaké řecké sochy; nos měl rovný, úplně klasický, a zrovna tak aténská ústa a bradu. Tvář Angličana se jen zřídka tak věrně podobá antickému vzoru jako obličej Jana Křtitele. Nedivila jsem se, že ho snad trochu pohoršují mé nepravidelné rysy, když sám je má tak souladné. Měl velké modré oči s hnědými řasami a světlé zvlněné vlasy, nedbale přičísnuté, mu částečně zacláněly vysoké čelo bílé jako slonovina.

Je to ušlechtilá tvář, vid', čtenáři? Jenže ten, komu patřila, nebudil dojem moc mírné, povolné, poddajné, dokonce ani klidné povahy. Seděl tam sice pokojně, ale jeho nozdry, ústa a čelo měly cosi do sebe, čím budil dojem, že je v podstatě člověk neklidný, snad i tvrdý, možná citizádostivý. Nepromluvil na mne ani slovo a ani se na mne nepodíval, dokud se jeho sestry nevrátily. Diana, jak připravovala čaj a přecházela z pokoje do kuchyně a zpět, přinesla mi placičku opečenou na plotně.

"Hned si to snězte," řekla, "máte jistě hlad. Hana říkala, že jste od snídaně dostala jen trochu kaše."

Neodmítla jsem, protože jsem vskutku měla dravou chuť k jídlu. Pan Rivers zavřel knihu, přistoupil ke stolu, posadil se a obrátil ke mně oči, modré jako na obrázku. Zadíval se na mne docela bez okolků, přímo, pátravě a upřeně, což svědčilo o tom, že dosud ode mne odvracel oči úmyslně a nikoli z ostýchavosti.

"Jste velice vyhladovělá," řekl.

"Ano, jsem." Mám už takový způsob - a vždycky jsem měla, instinktivně - že na stručné otázky odpovídám stručně, na přímé - přímo.

"Je to dobře, že vás trochu zvýšená teplota přiměla, abyste se poslední tři dny zdržovala jídla - kdybyste byla ukájela neodbytný hlad hned od počátku, mohlo by to být pro vás nebezpečné. Teď se už můžete najíst dosyta, ale nesmíte se přejídat."

"Doufám, že snad nebudu dlouho jíst na vaše útraty," zněla má neobratně vyjádřená, neuhlazená odpověď.

"Možná," podotkl chladně. "Když nám řeknete, kde bydlí vaše rodina, můžeme jí napsat a budete se moci vrátit domů." "Musím vám povědět rovnou, že to není v mé moci, protože nemám domov ani rodinu."

Všichni tři na mne pohlédli, ale nikoli nedůvěřivě; cítila jsem, že na mne nehledí podezřavě, spíš zvědavě. Mám na mysli hlavně dívky. Jan měl sice oči jasné, míněno doslova, ale jinak dost nezbadatelné. Jako by si navykly spíš pátrat v mysli druhých lidí, než vyjadřovat jeho vlastní myšlenky a pocity: toto spojení smělosti a uzavřenosti přivádělo člověka do rozpaků, ale nepovzbuzovalo.

"Chcete říci," otázal se, "že nejste ve spojení s nikým na světě?"

"Ano. Nic mě nepoutá ani k jedinému živému člověku a nemám docela žádný nárok na to, abych žádala o přístřeší v některém domě v Anglii."

"To je zvláštní, jste přece ještě mladá!"

Viděla jsem, že mi pohlédl na ruce, které jsem měla složené na stole před sebou. Divila jsem se, proč se na ně zadíval, ale brzy mi to vysvětlil sám.

"Nebyla jste nikdy vdaná? Jste ještě svobodná?"

Diána se zasmála. "Jene, vždyť ji nemůže být víc než sedmáct nebo osmáct let!" řekla.

"Bude mi už devatenáct, ale nejsem vdaná."

Cítila jsem, jak mi do obličeje stoupá palčivý žár, protože zmínka o manželství ve mně probudila trpké a vzrušující vzpomínky. Všichni viděli mé rozpaky a mé vzrušení. Diana a Marie odvrátily oči od mého zardělého obličeje, čímž se mi trochu ulevilo, ale jejich chladnější a přísnější bratr na mne upíral oči dál a působil mi čím dál větší trýzeň, až mi vhrkly slzy do očí a zrudla jsem ještě víc.

"Kde jste bydlela posledně?" zeptal se.

"Nebud' tak zvědavý, Jene," šeptem ho napomenula Marie, ale naklonil se nad stůl a znovu na mne upřel pronikavý pohled, jako by rozhodně žádal odpověď.

"Jméno místa a osoby, u které jsem dosud žila, je mé tajemství," odpověděla jsem stručně.

"A máte podle mého názoru plné právo je zachovávat," podotkla Diana, "před bratrem a každým, kdo by se vás vyptával."

"Ale když se o vás a o vašich osudech nic nedovím, nemohu vám pomoci," řekl. "A vy přece potřebujete pomoc, vidíte?"

"Potřebuji, a hledám ji. Stačilo by mi jen, kdyby mi nějaký opravdový lidumil opatřil zaměstnání, které mohu zastávat, za plat, který by mě uživil, abych měla aspoň na nejnужnější životní potřeby."

"Nevím, jsem-li opravdový lidumil, ale jsem ochoten pomoci vám ze všech sil, když máte tak poctivý úmysl. Povězte mi nejdřív, na jaké zaměstnání jste dosud zvyklá a co vlastně umíte."

Zatím jsem vypila šálek čaje a cítila jsem se tím nápojem hodně osvěžená, tak jako nějaký obr vínem; posílil mi ochablé nervy, takže jsem tomu přísnému mladému soudci mohla odpovědět klidně.

"Pane Riversi," řekla jsem, obrátila jsem se k němu a zahleděla jsem se na něho tak jako on na mne, přímo a bez ostychu, "vy a vaše sestry jste mi prokázali velkou službu - největší, jakou může člověk svému bližnímu prokázat. Svým šlechetným pohostinstvím jste mě zachránili před smrtí. Dobrodiní, které jste mi poskytli, vám dává neomezený nárok na mou vděčnost a do jisté míry i na to, abych se vám s důvěrou svěřila. Povím vám o osudech tulačky, kterou jste přijali pod svou střechu, jen to, co neohrozí můj duševní klid - mé bezpečí, duševní i tělesné, a bezpečí jiných. Jsem osiřelá dcera duchovního. Rodiče mi zemřeli, ještě než jsem je mohla poznat. Byla jsem vychována z dobrodiní a dostalo se mi vzdělání v dobročinném ústavě. Povím vám dokonce, v kterém - v Lowoodském sirotčinci v xx hrabství, kde jsem pobyla šest let jako žačka a dva roky jako učitelka. Snad jste o tom ústavě už slyšel, ne, pane Riversi? Je tam pokladníkem pan Brocklehurst."

"O panu Brocklehurstovi jsem slyšel a v té škole jsem se byl podívat."

"Odejela jsem z Lowoodu skoro už před rokem a přijala jsem zaměstnání jako soukromá vychovatelka. Měla jsem pěkné místo a byla jsem šťastná. Ale musela jsem odtamtud odejít čtyři dny před tím, než jsem přišla k vám. Proč jsem odešla, to vám nemohu a nesmím vysvětlit; bylo by to zbytečné a nebezpečné a zdálo by se vám to neuvěřitelné. Ničím jsem se neprovinila - jsem v tom ohledu stejně nevinná jako kdokoli z vás tří. Jsem velice nešťastná a ještě nějaký čas jistě budu, protože z domu, kde jsem nalezla ráj, mě vypudila strašná pohroma docela zvláštní povahy. Když jsem se připravovala k odchodu, měla jsem na mysli jen to, abych se odtamtud dostala co nejdřív a tajně, a proto jsem tam musela nechat všechno, co jsem měla, až na malý balíček, ale ten jsem ve spěchu a rozrušení zapomněla v dostavníku, který mě dovezl na křižovatku Whiteross."

Přišla jsem tedy do zdejšího kraje jako úplná žebráčka. Dvě noci jsem spala venku a dva dny jsem bloudila, vůbec jsem nepřekročila práh lidského obydlí, ale dvakrát za tu dobu jsem dostala něco k snědku. Teprve když jsem z hladu, vyčerpání a zoufalství byla takřka v posledním tažení, zachránil jste mě vy, pane Riversi, před smrtí hladem u vašich dveří a poskytl jste mi přístřeší ve svém domě. Víím, co všechno vaše sestry od té doby pro mne učinily - byla jsem sice zdánlivě zcela otupělá, ale všechno jsem vnímala - a za jejich spontánní, upřímný a laskavý soucit jsem jim velice zavázána stejně jako vám za vaše vpravdě křesťanské dobrodiní."

"Ale teď ji, Jene, nenech mluvit dál," řekla Diana, sotva jsem umkla, "zřejmě se ještě nesmí rozrušovat. Pojdte se posadit na pohovku, slečno Elliottová."

Když jsem to nové jméno slyšela, mimovolně jsem sebou škubla, protože jsem na ně už zapomněla. Pan Rivers, jemuž zřejmě neuniklo nic, si toho ihned povšiml.

"Říkala jste, že se jmenujete Jana Elliottová, ne?" podotkl.

"Ano - z určitých důvodů se totiž domnívám, že bych se měla prozatím takhle nazývat, ale není to mé skutečné jméno, a když je slyším, tak mi zní cizí."

"Své pravé jméno nám tedy nepovíte?"

"Ne - především proto, že se bojím, aby se nezjistila má totožnost, a chci zabránit všemu, k čemu by to mohlo vést."

"Počínáte si zajistit docela správně," řekla Diana. "Ale teď už ji, bratře, chvíli nech na pokoji."

Trochu se zamyslel, ale pak začal klidně znovu, stále tak přísně jako prve:

"Vidím, že byste nechtěla být dlouho odkázána na naše pohostinství - že byste se ráda co nejdřív poděkovala svým sestrám za jejich soucit a především mně za mé dobrodiní (vycítil jsem dobře, že v tom děláte rozdíl, ale nijak mi to nevadí - je to správné). Nechcete být zkrátka na nás závislá, že?"

"Nechci, jak jsem už řekla. Poradte mi, co bych měla dělat nebo jak bych si měla hledat zaměstnání, víc na vás teď nežádám; a pak mě nechte odejít, třeba do nejnужnější chalupy - ale až do té doby mi dovolu, abych zůstala u vás. Děším se pomyšlení, že bych se znovu mohla octnout v hrozném postavení toulavé žebráčky."

"Ovšemže zůstanete u nás," prohlásila Diana a pohlédla mě bílou rukou po vlasech. "To se rozumí," dodala prostě a upřímně, jak to měla v povaze.

"Jak vidíte, působí mým sestrám potěšení, že vás tady mají," řekl Jan Křtitel, "tak jako by měly radost, kdyby mohly

opatrovat a hýčkat polozmrzlého ptáčka, kdyby ho studený vítr zahnal pod naši střechu. Mně by zas bylo milejší, kdybych vám mohl nějak přispět, abyste se uživila sama, a přičiním se o to, ale nezapomínejte, že mám jen malý okruh známých. Jsem duchovní správce chudé venkovské farnosti a mohu vám poskytnout jen velmi skrovnou pomoc.

Máte-li sklon opovrhovat všedními věcmi, hledejte si účinnější přispění, než vám mohu nabídnout já."

"Vždyť nám už řekla, že je ochotna žít se jakoukoli prací, kterou by dovedla zastat," odpověděla Diana místo mne, "a víš přece, Jene, že si nemůže moc vybírat pomocníka, musí se spokojit s takovými mrzouty, jako jsi ty."

"Budu třeba pracovat jako švadlena, budu konat nejobyčejnější práci, půjdu třeba někam za služku nebo za chůvu k dětem, jestli nenajdu nic lepšího," prohlásila jsem.

"Dobře," řekl Jan velmi chladně. "Jste-li k tomu odhodlána, slibuji vám pomoc - kdy a jakou, to ponechte mně."

Vzal zas do ruky knihu, kterou četl, než jsme zasedli k čaji. Za chvíli jsem se uchýlila do svého pokojíku, protože jsem tam už seděla a mluvila moc dlouho a byla jsem vysílená.

Kapitola 29.

Čím líp jsem obyvatele domu Na blatech poznávala, tím jsem je měla radši. Za několik dní jsem se natolik pozdravila, že jsem už mohla celý den sedět a někdy si i vyjít ven.

Mohla jsem sledovat Dianu a Marii při všem, čím se zabývaly, hovořit s nimi, kolik si přály, a pomáhat jim, pokud mi to dovolily. Styk s nimi mně působil osvěžující radost, jakou jsem poznala poprvé v životě - radost z dokonale shodných zálib, pocitů a názorů.

Četla jsem ráda totéž, co ony; co se jim líbilo, působilo potěšení i mně; co schvalovaly, k tomu jsem měla úctu i já.

Milovaly svůj domov odloučený od okolního světa. Jejich starobylý šedivý domek s nízkou střechou, zamřížovanými okny a zdmi pokrytými plísní, stromohadí starých borovic, šikmo skloněných pod nápořem horských vichřic, zahrada, kde temněly tisy a cesmíny a kvetly jenom nejotužilejší druhy květín - to všechno mělo i pro mne mocné a trvalé kouzlo. Lpěly na fialových vřesovištích, která ze všech stran obklopovala jejich domek, i na rozlehlém údolí, k němuž od vrátek vedla úzká kamenitá stezka a které se kousek vinulo mezi stráněmi porostlými kapradím a pak nejpustšími drobnými pastvinami, jaké se mohly udržet na pokraji divokého vřesoviště a poskytnout píce stádu šedivých slatinných ovcí a jehňátkům s čenišky jakoby porostlými mechém - na celém tom kraji lpěly s nadšenou přichylností. Chápala jsem jejich náklonnost a pochovala jsem ji stejně silně a opravdově. I mne ta místa okouzlovala. I na mne ta samota působila posvátně; kochala jsem se podívanou na zvlněné obrysy krajiny - na kopce a doliny pestře zbarvené mechem, rozkvetlým vřesem, květy roztroušenými po slatinách, zářivě zeleným kapradím a světlou šedi žulových skalisek. Tyto podrobnosti byly pro mne tím, čím byly i pro ně - čistými líbeznými zdroji potěšení. Prudký víchř a lehký vánek, drsné a lahodné dny, východ a západ slunce, měsíčné a podmračné noci měly pro mne v těch končinách stejné půvaby jako pro ně - dovedly mě očarovat tímž kouzlem jako je.

Doma jsme se rovněž dobře shodly. Obě byly vzdělanější a sčtetlejší než já, ale dychtivě jsem se za nimi pustila po stezce vědění, po níž se ubíraly přede mnou.

Hltala jsem knihy, které mi půjčovaly, a pak jsem večer s plným uspokojením s nimi rozprávěla o tom, co jsem si ve dne přečetla. Napadaly nás stejné myšlenky - naše názory si vzájemně vyhovovaly - byla mezi námi zkrátka dokonalá shoda.

Jestliže některá z nás tří nad námi vynikala a vedla nás, byla to Diana. Tělesně jsem se k ní vůbec nemohla rovnat - byla hezká a urostlá. Měla překypující životní sílu, nevyčerpatelnou, takřka živočišnou, až mě to udivovalo a nedovedla jsem to pochopit. Na počátku večera jsem také dovedla chvíli mluvit, ale má vzrušená živost se brzy vyčerpala, myšlenky se mi přestaly plynule vybavovat - a pak jsem se ráda, posadila na stoličku u Dianiných nohou, opřela jsem si jí hlavu o koleno a naslouchala jsem střídavě jí i Marii, jak důkladně probírají námět, jehož jsem se já jen dotkla. Diana se nabídla, že mě bude učit německy.

Ráda jsem se s ní učila: úloha učitelky ji zřejmě těšila a jistě jí vyhovovala, a mě stejně těšila a neméně mi vyhovovala úloha žáčky. Naše povahy si dokonale odpovídaly, a proto jsme k sobě přilnuly velmi silnou náklonností. Jakmile zjistily, že umím malovat, ihned mi nabídly své štětky a skříňky s barvami. Byla jsem v tomto jediném oboru dovednější než ony a má schopnost je překvapila a okouzila. Marie u mne vydržela sedět hodiny a dívala se, jak maluji; pak jsem jí začala dávat lekce kreslení a měla jsem v ní učelivou, inteligentní a vytrvalou žáčku. Při takových zaměstnáních a zábavách nám dny měly jako hodiny a týdny jako dny.

Důvěrné přátelství, které se tak přirozeně a rychle vyvinulo mezi mnou a dívkami, nevztahovalo se na jejich bratra. Nemohli jsme se dosud sblížit už proto, že býval doma poměrně zřídka, patrně věnoval spoustu času návštěvám u nemocných a chudých své farnosti, jejíž skrovné obyvatelstvo žilo roztroušeně.

V těch pastýřských vycházkách mu zřejmě nezbraňovalo ani nejhorší počasí.

Když uplynula stanovená doba jeho dopoledního studia, nasadil si klobouk, ať přišlo či bylo hezky, a provázen otcovým starým loveckým psem Carlem vydával se na své výpravy - věru nevím, jestli z lásky či z povinnosti. Když byla venku velká nepohoda, sestry mu někdy domlouvaly, aby zůstal doma. Odpovídal jim se zvláštním úsměvem, spíš vážným než radostným:

"Kdybych se od takových snadných úkolů nechal odradit, jakmile zafouká vítr a spadne několik kapek deště, byla by to pohodlnost, a to by byla špatná příprava na poslání, jaké chci v budoucnu plnit."

Když Diana a Marie tu odpověď slyšely, vždycky si jen povzddechly a na chvíli se pohroužily do úvah, zřejmě truchlivých.

Ale mimo jeho častou nepřítomnost byla našemu přátelství na překážku ještě jiná příčina: jeho uzavřená, nepřístupná a

možná i hloubavá povaha. Horlivě konal své kněžské povinnosti, jeho život a návyky byly úplně bezúhonné, ale přesto asi neměl duševní pohodu a uspokojení, jaké by měly být odměnou každému opravdovému křesťanu a skutečnému lidumilovi. Když večer sedával nad svými papíry u psacího stolu v okenním výklenku, chvílemi přestával číst nebo psát, podpíral si rukou bradu a dával se unášet bůhvíjakými myšlenkami, ale zřejmě byly znepokojivé a vzrušující, protože výraz v jeho očích se rychle střídal a často se mu v nich zajiskřilo.

Mimoto se domnívám, že příroda mu nebyla tak bohatým zdrojem radosti jako jeho sestrám. Jednou, ale jen jedinkrát v mé přítomnosti projevil živý smysl pro drsné kouzlo kopců a vrozenou lásku k tomu tmavému domku se zdmi pokrytými plísní, jež nazýval svým domovem, ale v hlase a slovech, jimiž vyjádřil své city, se ozýval spíš smutek než potěšení.

Když se potuloval po vřesovištích, zřejmě se tam nepřišel uklidnit jejich tichem a pokochat tisícerými pokojnými půvaby, jaké ta místa skýtala.

Byl nesdílňý, a proto jsem dlouho neměla příležitost nahlédnout do jeho duše.

O jeho hloubavosti jsem si utvořila představu teprve tehdy, když jsem ho slyšela kázat v mortonském kostele, kde byl farářem. Ráda bych vyličila jeho kázání, ale vymyká se to mému schopnostem. Nedovedu ani věrně popsat dojem, jakým na mne účinkovalo.

Začal klidně - a pokud jde o přednes a stoupání a klesání hlasu, pronesl své kázání klidně až do konce; brzy se však ve zjevném zdůrazňování určitých slov dalo vytušit upřímnou horlivost, ale přísně zvládnutou, již byla jeho vzrušená dikce prodchnuta. Neustále nabývala na síle - a přesto byla zhuštěná, stručná a odměřená. Kazatel dovedl rozechvít srdce a vzbudit úžas v duši - nepůsobil na ně konejšivě. V jeho kázání se ustavičně ozývaly kupodivu trpké tóny, nezmírněné laskavou útěchou, a často i strohé výrazy kalvinistického učení - vyvolení, předurčení, zavržení, a kdykoli je vyslovil, znělo to jako výrok věčné sudby. Když skončil, neměla jsem pocit, že mě jeho kázání duševně povznese, uklidnilo a osvětlilo, ale sklíčil mě nevýslovný smutek; zdálo se mi totiž - nevím, jestli jen mně nebo i ostatním - že to výmluvné kázání, jež jsem vyslechla, vyprýštilo z hlubin zkalených mrtvem zklamání, rozbouraných prudkými neukojenými tužbami a znepokojivými nároky. Byla jsem přesvědčena, že Jan Rivers, ačkoli žije tak čistě a je svědomitý a horlivý, nenalezl dosud pokoj Boží, "kterýž převyšuje všeliký rozum". Nenalezl jej právě tak jako já, pomyslela jsem si - já, která neustále potajím hořekující nad svou rozbitou modlou a svým ztraceným rájem; v poslední době se těm trýznivým vzpomínkám sice vyhýbám, ale přesto mě stále nemilosrdně přepadají a mučí.

Zatím uplynul měsíc. Diana a Marie měly brzy odjet z domova a navrátit se k svým povinnostem do zcela odlišného života a prostředí - do velkého moderního města na jihu Anglie, kde byly vychovatelkami u zámožných rodin, jejichž členové na ně povzneseně shlíželi jako na chudinky odkázané na jejich dobrodiní - neměli tušení a nechtěli se ani přesvědčit o jejich znamenitých vrozených vlastnostech, ale cenili si jen jejich získaných vědomostí asi stejně jako dovednosti svých kuchařek a dobrého vkusu svých komorných. Pan Rivers se mi dosud ani nezmínil o nějakém zaměstnání, které mi slíbil opatřit, ačkoli bych je už byla naléhavě potřebovala. Jednou jsem se s ním ráno octla na chvíli o samotě v obývacím pokoji; dodala jsem si odvahy a přiblížila jsem se k okennímu výklenku - měl tam svůj psací stůl, židli a stojan na knihu, takže mu jaksi nahrazoval pracovnu - a chystala jsem se promluvit, ačkoli jsem dobře nevěděla, jak mám svou otázku vyslovit, protože člověku je vždycky zatěžko prolomit ledový pláštík, jakým se halí takové uzavřené povahy - ale vysvobodil mě z rozpaků a sám zahájil rozhovor. Když jsem se přiblížila, pozdvihl ke mně oči a řekl: "Chcete se mně na něco zeptat?"

"Ano, ráda bych věděla, jestli jste se už dověděl o nějakém zaměstnání, které bych mohla přijmout."

"Už před třemi týdny jsem si pro vás něco vymyslel, ale jste tady velice užitečná a šťastná - mé sestry si vás zřejmě oblíbily a váš pobyt u nás jim působí neobyčejné potěšení - proto jsem nepokládal za vhodné rušit váš příjemný společný život, dokud se nepřiblíží den, kdy odjedou z domova a kdy bude nutno, abyste odtud odešla i vy."

"Odjedou snad už za tři dny, že?" otázala jsem se.

"Ano, a já se pak vrátím na mortonskou faru a Hana půjde se mnou. Náš starý dům pak musíme zavřít."

Chvilí jsem čekala, že bude mluvit dál o tom, o čem sám začal, ale zřejmě se oddal docela jiným úvahám - podle toho, jak se tvářil, jsem poznala, že nemyslí na mne a mé zaměstnání. Musela jsem mu tedy připomenout věc, o kterou jsem nezbytně měla tak bezprostřední a dychtivý zájem.

"Jaké zaměstnání máte na mysli, pane Riversi? Tím odkladem, doufám, nevzniklo nebezpečí, že bych je třeba nedostala?"

"Vůbec ne, protože záleží jen na mně, jestli je dostanete, a na vás, jestli je přijmete."

Znovu umlkl, jako by se mu nechtělo mluvit o tom dál. Začínala jsem být netrpělivá, a snad můj neklidný pohyb či zvidavý pohled, jež jsem na něj upírala, mu prozradily mé pocity stejně názorně jako slova, a s menší svízeli pro mne. "Nespěchejte tolik, abyste se to dověděla," řekl. "Musím vám povědět upřímně, že vám nemohu nabídnout nic zvlášť lákavého ani výnosného. Než vám to vysvětlím, vzpomeňte si laskavě na mé výslovné upozornění, že pomohu-li vám, bude to asi taková pomoc, jakou může slepý poskytnout chromému. Jsem chudý, až zaplatím dluhy, které otec zanechal, zbude mi jako jediné dědictví tahle stará barabizna na spadnutí, se stromořadím ošlehaných borovic a s kouskem rašelinové půdy, na němž roste několik tisíců a cesmín. Nemám vlivné známosti; pocházím ze starobylého rodu, ale z jeho jediných tří potomků si dva těžce dobývají skývu chleba u cizích lidí a třetí se málem už považuje za cizince ve své vlasti - nejen za živa, ale i po smrti. Svým údělem se ovšem cítí a musí cítit počten a touží jen po té hodině, kdy kříž odluky od pozemských pout bude vložen na jeho bedra a Hlava církve bojující, k jejímž nejpokornějším údům náleží, ho vyzve: "Vstaň a následuj mne!"

Jan Křtitel pronášel ta slova tak jako své kázání - klidným, hlubokým hlasem, bez uzardění, ale se zářivým zábleskem v očích. Pokračoval:

"A protože jsem sám chudý a neznámý, mohu vám nabídnout jenom nuzné a skromné zaměstnání. Možná že se vám bude dokonce zdát ponižující - vidím, že máte vybrané způsoby, jak se to ve světě nazývá; svými zálibami tíhnete k

ideálu a žila jste ve společnosti lidí přinejmenším vzdělaných - ale podle mého názoru žádná služba není ponižující, jestliže přispívá k povznesení lidstva. Jsem přesvědčen, že čím vyprahlejší a zanedbanější je půda, kterou je křesťanovi přisouzeno obdělávat - čím skromnější je výnos, jímž je za svou lopotu odměňován - tím vyšší mu přísluší pocta. Takový je úděl průkopníka, a první průkopníci Evangelia byli apoštolové - jejich vůdcem byl sám Ježíš, náš Vykupitel." Znovu se odmlčel a já jsem ho požádala, aby pokračoval.

Nejdřív na mne pohlédl: dlouho se mi pátravě díval do obličeje, jako by v něm četl, jako by mé rysy byly písmeny na stránce knihy. Závěry, k nimž tím zpytováním dospěl, zčásti vyjádřil následujícími slovy:

"Myslím, že přijmete to zaměstnání, které vám nabídnou, a že je budete nějaký čas zastávat, ačkoli v něm nesetrváte - stejně jako já bych nechtěl natrvalo zastávat omezený a omezující úřad venkovského faráře v tichém, zapadlém koutku Anglie. Máte totiž stejně jako já v povaze příměs prvků, které jsou na újmu duševnímu klidu - ačkoli jsou jiného druhu než u mne."

"Prosím, vysvětlíte mi to," naléhala jsem, protože se opět odmlčel.

"Hned vám to vysvětlím a uvidíte, jaké je to místo ubohé - všední - svízelné.

Ted, když otec zemřel, nezůstanu už dlouho v Mortonu - jsem teď svým vlastním pánem. Pravděpodobně se tam nezdržím déle než rok, ale dokud tam působím, usilovně se vynasnažím, abych byl nějak prospěšný. Když jsem před dvěma roky dostal tu faru, nebyla v Mortonu vůbec škola, takže děti chudých lidí neměly žádnou naději na pokrok. Zřídil jsem tam školu pro chlapce a teď hodlám otevřít školu pro dívky. K tomu účelu jsem už najal stavení s přilehlým domkem o dvou místnostech, kde chci ubytovat učitelku. Bude mít plat třicet liber ročně - ten domek je už zařízený, velmi jednoduše, ale dostatečně, s laskavým přispěním slečny Oliverové, jediné dcery jediného boháče v mé farnosti - pana Olivera, jemuž patří továrna na jehly a železárna tamhle v údolí. Slečna Oliverová také hradí výlohy na vzdělání a ošacení osiřelého děvčátka z chudobince pod podmínkou, že děvčátko bude učitelce pomáhat při hrubší práci v domácnosti a ve škole, protože jí na ni při vyučování nezbude čas. Chcete být tou učitelkou?"

Vyslovil otázku spěšně, skoro jako by čekal, že jeho nabídku rozhořčeně, nebo aspoň pohrdavě odmítnu. Neznal ještě dobře mé smýšlení a citění, ačkoli je částečně vytušil, a proto nevěděl, jak na jeho návrh budu pohlížet. Bylo to vskutku velmi skrovné místo - ale měla bych aspoň střechu nad hlavou - a já jsem potřebovala bezpečný útulek; byla to těžká dřina - ale slibovala nezávislé postavení ve srovnání s údělem vychovatelky u zámožné rodiny. Strach z otročení u cizích lidí mě tížil jako železné závaží, ale tato služba nebude potupná - nedůstojná - duševně ponižující. Rozhodla jsem se ihned.

"Přijímám vaši nabídku, pane Riversi, a jsem vám za ni z celého srdce vděčna."

"Ale pochopila jste to správně?" otázal se. "Je to vesnická škola - vaše žákyně budou dcery chudých chalupníků - v nejlepším případě sedláků. Budete vyučovat jen takovým věcem, jako je pletení, šití, čtení, psaní a počítání. Co vám bude platné vaše vzdělání? Copak to může uspokojit vaše značné duchovní nároky - vaše city a záliby?"

"Těm to neuškodí, jestli trochu počkají, však přijdou také na řadu."

"Jste si tedy vědoma, jakého úkolu se ujímáte?"

"jsem"

Usmál se na mne - nebyl to trpký ani smutný úsměv, ale přívětivý a hluboce uspokojený.

"A kdy chcete nastoupit místo?"

"Zítra se do toho domku nastěhuji, a chcete-li, mohu příští týden zahájit vyučování."

"Výborně! Budiž."

Vstal a prošel se po pokoji. Pak se zastavil, znovu se na mne zahleděl a zavrtěl hlavou.

"Co se vám na mně nelíbí, pane Riversi?" otázala jsem se.

"Vy jistě v Mortonu dlouho nevydržíte, kdepak!"

"Proč? Jaký máte důvod takto usuzovat?"

"Vidím vám na očích, že vám takový jednotvárný život nemůže natrvalo vyhovovat."

"Já nejsem ctižádostivá."

Při slově "ctižádostivá" sebou trhl a řekl: "To nejste. Ale jak vás vůbec napadlo myslet na ctižádost? Kdopak je ctižádostivý? Já, vidíte - máte pravdu. Ale jak jste na to přišla?"

"Mluvila jsem o sobě."

"Nu, nejste sice ctižádostivá, ale zato jste..." Odmlčel se.

"Jaká?"

"Chtěl jsem říci vášnivá, ale možná že byste mi špatně porozuměla a třeba by vás to slovo pohoršilo. Myslím to tak, že silně podléháte lidským citům a sympatiím. Jsem přesvědčen, že vás život v takové samotě nemůže na delší dobu uspokojit, ani ta jednotvárná práce v hodinách vyučování, která vám nemůže přinést žádný podnět. Stejně jako já se nemohu spokojit s tím," dodal s důrazem, "že mám tady žít zahrabán v močálech a uvězněn mezi kopci - takový život se přiči mé povaze, kterou mi dal Bůh; schopností, jimiž mě obdařila nebesa, tady zakrňují - nejsou k ničemu. Vidíte, jak sám sobě odporuji. Kázal jsem lidem, že mají být spokojeni se skrovným údělem, a obhajoval jsem i práci drvoštěpů a kopáčů studní, protože i to je služba Bohu - a já sám, jeho vysvěcený sluha, jsem posedlý neklidem. Ale jsou ještě prostředky, jak uspokojit takové sklony a neprohřešit se proti zásadám."

Pak z pokoje odešel. Za tu krátkou hodinu jsem ho poznala líp než za celý předchozí měsíc, a přece mi zůstal záhadou.

Čím se víc přibližoval den, kdy měly Diana a Marie opustit bratra a domov, tím byly smutnější a zamlklejší. Obě se snažily vypadat jako obvykle, ale ačkoli se svému smutku bránily, nemohly jej úplně zdolat a utajit. Diana se mi svěřila, že tentokrát to bude tak těžké loučení, jaké dosud nezažily. S Janem Křtitelem se pravděpodobně budou muset rozloučit na dlouhá léta, možná na celý život.

"Obětujte všechno svému dávnému předsevzetí," řekla, "i bratrskou lásku, i ještě mocnější cit. Jan Křtitel se zdá klidný,

ale v nitru ho rozpaluje horečný žár.

Snad si myslíte, že je laskavý, ale v některých věcech je neúprosný jako smrt.

Nejhorší na tom je, že mi svědomí nedovolí, abych mu jeho kruté rozhodnutí rozmlouvala, protože mu je nemohu ani na okamžik zazlívát. Je správné, ušlechtilé a křesťanské, ale mně puká srdce." Slzy jí vhrkly do krásných očí. Marie hluboko sklonila hlavu nad svou prací.

"Ztratily jsme otce a brzy ztratíme i bratra a domov," zašeptala.

V té chvíli se událo něco, jako by to schválně seslal osud na potvrzení pořekadla, že "neštěstí nepřichází nikdy samo" - jako by jejich utrpení ještě nebylo dost velké, stihlo je nové, nepřijemné zklamání. Uviděly jsme oknem, jak Jan Křtitel přichází domů a čte dopis. Když vešel do pokoje, řekl:

"Strýc Jan zemřel."

Sestry ta zpráva zřejmě překvapila - neotřásla jimi a neulekly se jí - zdálo se, jako by jí přičítaly velký význam, ale nezarmoutila je.

"Zemřel?" opakovala Diana.

"Ano."

Upřela na bratra pátravý pohled. "Nu a co - ?" otázala se tiše.

"Co dál?" odpověděl s tváří nehybnou jako z mramoru. "Co je dál? Nu - nic.

Přečti si to."

Hodil jí dopis do klína. Přelétla jej pohledem a podala Marii. Ta jej mlčky přečetla a vrátila bratrovi. Všichni tři na sebe vzájemně pohlédli a všichni tři se usmáli - byl to velice smutný a starostlivý úsměv.

"Amen! Proto snad neumřeme hladem," řekla nakonec Diana.

"Určitě na tom nebudeme hůř, než jsme byli předtím," podotkla Marie.

"Jenže člověku se silně vnucuje představa, co by bylo mohlo být," řekl pan Rivers, "a ta se příliš rozchází se skutečností."

Složil dopis, zamkl jej do svého psacího stolu a zas vyšel z domu.

Chvilí nikdo nepromluvil, a pak mi Diana řekla:

"Jistě se divíte, Jano, jaká to máme tajemství, a myslíte si snad, že máme velmi tvrdé srdce, když nás nedojímá smrt tak blízkého příbuzného, jako je strýc.

Jenže my jsme ho nikdy nespatriily a vůbec jsme ho neznaly. Byl to bratr naší matky. S otcem se už dávno pohádali. Na jeho radu vložil otec skoro všechny své peníze do jedné spekulace, která ho přivedla na mizinu. Začali si navzájem vyčítat, rozešli se v hněvu a víckrát se už nesmířili. Strýc pak vložil peníze do výnosnějších podniků a získal prý jmění dvacet tisíc liber. Nebyl nikdy ženatý a neměl jiné blízké příbuzné nežli nás a ještě jednu osobu, která s ním byla stejně spřízněná jako my. Otec se vždycky kojil naději, že strýc napraví svou chybu tím, že nám odkáže svůj majetek, ale z toho dopisu se dovídáme, že jej až do posledního penny odkázal té druhé příbuzné, až na třicet guinejí, které zanechal nám třem, Janovi, Dianě a Marii Riversovým, abychom si za ně koupili tři smuteční prsteny na jeho památku. Měl samozřejmě právo naložit se svým majetkem podle libosti, ale když jsme tu zprávu dostali, přece nás na chvíli zkrušila. Kdybychom měly s Marií každá tisíc liber, pokládaly bychom se za bohačky, a pro Jana by ta částka měla velkou cenu, mohl by ji vynaložit na dobré skutky."

Po tomto vysvětlení se o věci přestalo mluvit a nikdo se pak už o ní nezmínil, ani pan Rivers, ani jeho sestry. Nazítří jsem z domu Na blatech odešla do Mortonu. Den nato jej opustily i Diana a Marie a odjely daleko do města B ... Do týdne se odebral pan Rivers s Hanou na faru: a ten starý dům zůstal opuštěný.

Kapitola 31.

Mám tedy domov - konečně jsem domov nalezla - v domečku, kde je světnička s vybílenými zdmi a s podlahou posypanou pískem. Mám tam čtyři natřené židle a stůl, hodiny a kredenc a v ní několik talířů a mís a kameninovou čajovou soupravu. Nahoře je komůrka stejných rozměrů jako světnice dole, s postelí z ohoblovaných prken a komodou - malou, ale až dost velkou pro mou skrovnou výbavu, ačkoli ji mé laskavé a štědré přítelkyně rozmnožily malou zásobou nejpotřebnějších věcí.

Je večer. Malou sirotu, která mi posluhuje, jsem poslala domů a odměnila jsem ji pomerančem. Sedím samotná u krbu. Ráno jsem zahájila vyučování ve vesnické škole. Mám tam dvacet žáčků. Jen tři z nich umějí číst, ale žádná neumí psát ani počítat. Některé dovedou plést a několik jich trochu dovede šít. Mluví jen místním nářečím. Zatím nám působí nesnáze, jim i mně, máme-li si navzájem porozumět. Některé jsou nezpůsobné, drsné, neovladatelné a nevědomé, ale jiné jsou poslušné, chtějí se učit a projevují povahové sklony, které se mi líbí. Nesmím zapominat, že ty malé venkovanky v šatech z hrubého tkaniva jsou zrovna tak z masa a krve jako ratolesti nejušlechtilějších rodokmenů a že asi mají v srdci tytéž zárodky vrozených znamenitých vlastností - jemnosti, inteligence a laskavosti - jako ty nejurozenější dívky. Mou povinností bude tyto zárodky pěstovat a v té práci jistě naleznu trochu štěstí. V životě, který mě čeká, si neslibuji mnoho radostí, ale podaří-li se mi získat duševní kázeň a uplatnit své schopnosti tak, jak bych měla, bude mi mé zaměstnání bezpochyby přinášet tolik, abych den ze dne měla z čeho žít.

Byla jsem v těch hodinách, které jsem dopoledne a odpoledne strávila v holé, nuzné školní světnici, hodně rozradostněná, klidná a spokojená? Nechci-li sama sebe klamat, musím odpovědět: Ne - bylo mi dost neutěšeně. Měla jsem pocit - ano, jsem tak hloupá - měla jsem pocit ponížení. Trápily mě pochybnosti, jestli jsem tímto krokem nesestoupila, místo abych se jím povznesla na žebříčku společenské úrovně. Slabošsky jsem podlehla malomyslnosti z té nevědomosti, chudoby a hrubosti všude kolem, která urážela můj sluch i zrak. Ale nesmím si to mít příliš za zlé a

nesmím sebou příliš pohrdat za takové pocity: vím, že nejsou správné, a to už je krok kupředu; budu je ze všech sil přemáhat. Doufám, že zítra je částečně překonám, a snad za několik týdnů je úplně potlačím. Za pár měsíců možná budu už místo odporu pociťovat uspokojení a štěstí z dosažených pokroků a změn k lepšímu u svých žáčků.

Zatím si musím položit otázku: Co je lepší? Podlehnout pokušení, poslechnout vášeň bez bolestného úsilí, bez zápasu - trpně se zaplést do hedvábných osidel a usnout na květech, jimiž jsou zakryta; probudit se pod jižním nebem v přepychové, rozkošné vile a žít ve Francii jako milénka pana Rochester, takřka ustavičně opojená jeho láskou - jistě by mě byl, ó ano, byl by mě nějakou dobu vroucně miloval. Miloval mě opravdu - nikdo jiný mě už nebude tak milovat.

Víckrát nepoznám sladký hold kráse, mládí a půvabům, u nikoho jiného nevzbudím dojem, že těmi kouzly oplývám. Měl mě rád a pyšnil se mnou - a to už víckrát nemohu čekat od žádného muže. Ale kam jsem se to zatoulala, co to povídám, a hlavně - jakým se to poddávám citům? Ptám se přece, co je lepší: být otrokyní v pošetile vysněném marseillském ráji, chvíli horečně blouznit klamnou blažeností, a vzápětí se zalykat nejtrpčím hořem výčitek a hanby - nebo být vesnickou učitelkou, svobodnou a poctivou, ve svěžím horském zákoutí zdravého srdce Anglie?

Ano, mám pocit, že jsem jednala správně, když jsem se držela zásad a zákona a vzdorně jsem potlačila šílené nutkání ztřeštěného okamžiku. Vedl mě Bůh, že jsem učinila správnou volbu a mám co děkovat Jeho prozíratelnosti.

Když jsem ve svých podvečerních úvahách dospěla k tomuto úsudku, vstala jsem, přistoupila ke dveřím a zadívala jsem se na podzimní západ slunce a tiché louky před svým domkem, který byl i se školní budovou vzdálen od vesnice půl míle. Ptáci už měli brzy přestat zpívat a večer se skláněl, padala rosa. Když jsem se tak rozhlížela, říkala jsem si, že jsem šťastná, a za chvíli jsem se k svému překvapení rozplakala - proč? Nad osudem, jenž mě odvedl od mého milovaného pána, kterého už víckrát nespátím, a nad zoufalým zármutkem a osudnou zběsilostí, jinž po mém odchodu podlehně a jež ho třeba už strhávají příliš daleko od správné cesty, takže bude ztracena veškerá naděje, že by se tam nakonec mohl ještě vrátit. Při tom pomýšlení jsem odvrátila tvář od krásné večerní oblohy a opuštěného mortonského údolí - pravím opuštěného, protože v jeho ohybu, na nějž jsem odtamtud viděla, nebylo žádné stavení kromě kostela a fary zpola zaclonených stromy, a docela na druhém konci se ukazovala střecha panského domu, v němž bydlil boháč pan Oliver s dcerou. Zakryla jsem si oči a opřela jsem hlavu o kamennou obrubeň dveří, ale za chvíli jsem zaslechla tichý šelest u vrátek v plotě, jenž odděloval mou malou zahrádku od louky před domkem, a pohlédla jsem tam. Nějaký pes - v mžiku jsem poznala, že to je starý Carlo, honící pes pana Riverse - strkal čenichem do vrátek, u nichž stál Jan Křtitel vzepřený pažemi založenými v loktech a upíral na mne zamračený pohled, až nepříjemně přísný. Pozvala jsem ho, aby šel dál.

"Ale, nemohu se zdržet, přinesl jsem vám jen balíček, který mi pro vás odevzdaly sestry. Myslím, že je v něm skříňka s barvami, papír a štětec."

Přistoupila jsem k němu, abych si vzala ten vítaný dárek, a když jsem se přiblížila, zadíval se mi do obličeje příkře, alespoň se mi zdálo, asi protože v něm byly hodně viditelné stopy slz.

"Zjistila jste hned první den, že je ta práce těžší, než jste čekala?" otázal se.

"Ó ne, naopak, myslím, že mi to časem s žáčkami půjde moc dobře."

"Ale snad jste zklamána tím ubytováním - tím domkem a nábytkem, ne?"

Pravda, je hodně nudný, ale --"

Skočila jsem mu do řeči:

"Můj domek je čistý a nepříš do něho, nábytek mi k pohodlí úplně postačí."

Jsem vděčná za všechno, co jsem tu našla, a neklesám na mysli. Nejsem přece tak bláhová a požívačná, abych litovala, že tu nemám koberec, pohovku a stolní stříbro, vždyť před několika týdny jsem neměla nic - byla jsem psanec, žebravá tulačka, a teď mám známé, domov a zaměstnání. Žasnu nad tím, jak je Bůh dobrotný, jak jsou mi přátelé štedří a jak bohatě mě osud obdařil. Nesoužím se lítostí."

"Ale ta samota vás snad tíží? Ve vašem domku je teď tak temno a pusto."

"Zatím jsem ještě neměla ani kdy užívat klidu, natož aby mě omrzela má samota."

"Dobrá, doufám, že ta spokojenost, o níž mluvíte, je opravdová - jste jistě rozumná a víte, že je ještě brzy, abyste se poddávala vrtkavým obavám Lotovy ženy. Nevím ovšem, co jste opustila, než jsem se s vámi seznámil, ale radím vám, abyste pevně odolávala každému pokušení, které by vás ponoukalo, abyste se ohlížela nazpět. Měla byste setrvat na své nynější životní dráze alespoň několik měsíců."

"To mám právě v úmyslu," odpověděla jsem. Jan Křtitel pokračoval:

"Je těžké ovládat své sklony a vzpírat se vrozeným pudům, ale vím ze zkušenosti, že je to možné. Bůh nám dal do jisté míry moc utvářet si vlastní osud, a když se nám zdá, že potřebujeme posilu, již se nám nedostává, když nás naše vůle vhání na cestu, po níž se nesmíme pustit - nemusíme hynout nedostatkem ani ze zoufalství zůstat stát; stačí, budeme-li hledat jinou duševní potěchu, stejně vydatnou jako ta zakázaná, po níž naše duše zatoužila, a možná ryzejší - budeme-li svým dobrodružným sklonům razit cestu stejně přímou a širokou, jako byla ta, kterou nám zatarasil Osud, třeba se zdá neschůdnější."

Před rokem jsem byl sám velice nešťastný - nevěděl jsem, jestli jsem neudělal chybu, že jsem si zvolil kněžskou dráhu, jejíž jednotvárné povinnosti mě k smrti znavovaly. Hořel jsem touhou po činorodějším světském životě, po vzrušenější, loptné činnosti, po údělu umělce, spisovatele, řečníka, po čemkoli, jenom ne po úkolech duchovního. Ano, pod mou kněžskou komží bije srdce politika, vojáka, ctižádostivce, zkrátka člověka, který dychtí po slávě a baží po moci.

Říkal jsem si: vedu bídný život, musím jej změnit, nebo musím zemřít. Po určité době temna a zápasů se objevilo světlo a byla mi seslána úleva - úzký životní obzor se přede mnou rozšířil v nekonečnou rovinu a mým schopnostem byl dán z nebes povel, aby se vzbudily, sebraly všechny své síly, rozepjaly křídla a vznesly se do nedohledných výšek. Bůh mi svěřil poslání, a mám-li je dovést daleko a dobře je plnit, potřebuji k tomu veškerou obratnost a sílu, odvahu a výmluvnost, i nejlepší vlastnosti vojáka, státníka a řečníka, protože tohle všechno musí dobrý misionář mít.

Rozhodl jsem se, že budu misionářem. Od té chvíle se můj duševní stav změnil, jako by se rozplynula pouta a všechny mé schopnosti se uvolnily - to spoutání zanechalo pouze bolestné roztrpčení, jaké může vyléčit jen čas. Otec sice byl proti mému rozhodnutí, ale teď, když je mrtev, nemusím už zápasit se žádnou oprávněnou překážkou; zbývá mi jen uspořádat několik záležitostí, opatřit nástupce pro mortonskou farnost, vyprostit se z určitých citových zápletek nebo je zprůtrhat - to bude poslední zápas s lidskou slabostí, ale vím, že ji překonám, vždyť jsem se zavázal, že ji překonám - opustím Evropu a odjedu na Východ."

Řekl to svým osobitým, přtlumeným, ale důrazným tónem, a když přestal mluvit, zahleděl se nikoli na mne, ale na zapadající slunce, na něž jsem se dívala i já. Oba jsme byli obrázení zády k pěšině, která vedla přes louku k vrátkům. Byla zarostlá trávou a neslyšeli jsme odtamtud kroky: v té chvíli a v tom tichém výjevu se ozývalo jen zurčení potoka v údolí, a proto není divu, že jsme sebou trhli, když za námi zvolal veselý hlas, jemný jako stříbrný zvonek:

"Dobrý večer, pane Riversi! Dobrý večer, Carlo! Váš pes dovede bystřeji rozeznat své přátele než vy: už když jsem byla na druhém konci louky, nastavil uši a začal vrtět ocasem, a vy se ještě teď obrácíte ke mně zády."

Byla to pravda. Pan Rivers sebou trhl, jakmile uslyšel ten libozvučný hlas, jako by z nějakého mraku nad ním vyšlehl blesk, ale i když hlas dozněl, zůstal pořád stát tak, jako když na něj dívka promluvila - s paží opřenou o vrátka a s obličejem k západu. Konečně se úmyslně a váhavě otočil. Vedle něho jako by stálo zjevení. Tři kroky od něho se objevila postava bělostně oblečená - mladistvá, půvabná postava, plných, ale jemných obrysů; nejdřív se sklonila nad Carlem a pohládila ho, pak zdvihla hlavu, odhodila s obličeje dlouhý závoj a ukázala se dokonale krásná tvář. Dokonale krásná tvář je silný výraz, ale přesto jej neodvolám ani blíže nevysvětlím, protože je oprávněný: byla to nejlíbeznější tvář, jakou kdy vytvořilo mírné podnebí Anglie, zbarvená nejčistším růžovým a liliovým nádechem, jaký kdy zplodily a uchovaly vlhké větry a zamlžená obloha Albionu. Nechyběl mu jediný půvab, neměl ani jedinou vadu. Ta dívka měla pravidelné a jemné rysy, oči utvářené a zbarvené tak, jak je vidáme na krásných obrazech, veliké, tmavé a výrazné; dlouhé stinné řasy, jež krásné oko obestírají tak jemným kouzlem, tence narysované obočí, jež oči zjasňuje; hladké bílé čelo, jež vnáší soulad do živějších půvabů zářivých barev; oválné, svěží a hebké tváře; stejně svěží rty, rudé, zdravé a půvabně utvářené; pravidelné lesklé zuby bez poskvrnky; malou bradu s jamkou a nádherné, husté a bujné kadeře - měla zkrátka v plné míře všechny přednosti, jejichž spojení představuje ideální krásu.

Když jsem se na tu krasavici dívala, žasla jsem a upřímně jsem se jí obdivovala.

Příroda ji jistě vytvořila v nejpříznivějším rozpoložení, zapomněla na svou obvyklou macešskou skoupost, neskrblila dary, protože svého miláčka vybavila jako nejštědřejší babička.

Jak asi na toho pozemského anděla pohlíží Jan Křtitel Rivers? Samozřejmě jsem si kladla tuto otázku - viděla jsem, jak se obrátil a podíval se na ni, a stejně přirozeně jsem hledala odpověď ve výrazu jeho tváře. Odvrátil zatím zraky od té perli a zahleděl se na skromný trs chudobek, který rostl u vrátek.

"Je krásný večer, ale neměla byste tak pozdě být sama venku," řekl a přišlápl uzavřené sněhobílé kalíšky.

"Teprve dnes odpoledne jsem přijela ze S..." (jmenovala velké město vzdálené asi dvacet mil). "Tatíček mi řekl, že jste dnes odpoledne otevřel novou školu a nová učitelka už je tu, tak jsem si po čaji nasadila klobouk a přiběhla jsem se na ni podívat. To je ona?" a ukázala na mne.

"Ano," řekl Jan Křtitel.

"Myslíte, že se vám bude v Mortonu líbit?" otázala se mne s upřímným, naivním a prostým tónem v hlase a chování, jenž působil až dětinsky mile.

"Doufám že ano, mám pro to mnoho důvodů."

"Jsou vaše žačky tak pozorné, jak jste očekávala?"

"Naprosto."

"Líbí se vám váš domeček?"

"Velice."

"Zařídila jsem vám jej pěkně?"

"Velice pěkně, opravdu."

"A vybrala jsem vám v Alici Woodové dobrou pomocnici?"

"Ano, vsutku. Je učelivá a obratná." (Tohle je tedy ta bohatá dědička, slečna Oliverová, řekla jsem si. Zřejmě ji i štěstěna zahrnula dary, nejen příroda: Za jaképak příznivé konstelace hvězd se asi narodila?) "Někdy vám přijdu pomáhat při vyučování," dodala. "Budu aspoň trochu mít změnu, přijdu-li vás občas navštívit - mám ráda změnu. Měla jsem se v S ... dobře, pane Riversi, bylo tam moc veselo. Včera večer či dnes ráno jsem tančila až do dvou hodin. Od nedávných nepokojů je tam posádkou ... pátý pluk a důstojníci jsou nejroztomilejší muži na světě, všichni naši mladí brusiči a nožiři se musejí před nimi schovat."

Zdálo se mi, že Jan Křtitel trochu vyšpulil dolní ret a ohrnul horní. Jistě sevřel ústa ještě pevněji a spodní část jeho obličeje vypadala neobyčejně přísně a tvrdě, když se mu usměvavá dívka takto svěfovala. Pozdvihl oči od chudobek a obrátil je k ní. Byl to nepřívětivý, pátravý a významný pohled. Když se na ni tak zadíval, znovu se zasmála, a smích velice slušel jejímu mládí, růžovým tvářím s doličky a zářivým očím.

Stál tam dál němý a vážný a dívka začala znovu hladit psa. "Carlo mě má rád," řekla. "Nechová se k přátelům přísně a upjatě, a kdyby mohl mluvit, jistě by nemlčel."

Když hladila psa po hlavě a s vrozeným půvabem se skláněla před jeho mladým strohým pánem, viděla jsem, jak panu Riversovi zahořel obličej ruměncem.

Viděla jsem, jak se mu v přísných očích zažehl oheň a vzplanul nepřemožitelným vzrušením. Takto zardělý a roznicený byl téměř stejně krásný co muž, jako byla ona co žena. Hrud' se mu náhle a prudce vzedmula, jako by jeho velké srdce, znavené despotickým útlakem, se proti jeho vůli vzepjalo a vši silou si chtělo vydobýt svobodu. Ale zřejmě je opět zkontroloval, tak jako energický jezdec dovede zkontrolovat vzpínajícího se koně. Neodpověděl jediným slovem ani hnutím na její

jemné upozornění.

"Tatíčkoví je divné, že k nám vůbec nechodíte," pokračovala slečna Oliverová a pozdvihla k němu oči. "Pomalů vás nebude u nás už nikdo znát. Tatíček je dnes večer sám a není mu docela dobře; nechcete mě doprovodit a podívat se k němu?"

"Tak pozdě večer se nehodí, abych pana Olivera vyrušoval," odpověděl Jan Křtitel.

"Tak pozdě večer! Copak je pozdě? Právě v tuto hodinu potřebuje tatíček nejvíc společnost, továrna je zavřená a on se nemá čím zaměstnat. Pojdte se mnou, pane Riversi! Proč jste tak hrozně plachý a zádušný?" Na její otázku dál mlčel, a tak jsem si odpověděla sama.

"Vždyť jsem zapomněla!" zvolala a zavrtěla krásnou kučeravou hlavou, jako by se sama nad sebou horšila. "Jsem tak bezhlavá a roztržitá! Odpuště, prosím vás! Nevzpomněla jsem si, že z vážných důvodů nejste v náladě, aby vám bylo do povídání se mnou. Diana a Marie odjely, dům Na blatech je zavřený a vy jste tak opuštěný. Věřte, že je mi vás líto. Pojdte se podívat na tatíčka!"

"Dnes večer ne, slečno Rosamondo, dnes večer ne."

Jan Křtitel mluvil jako stroj - sám nejlíp věděl, jaké úsilí musil vynaložit na to odmítnutí.

"Nu, když jste tak umíněný, musím vás tu nechat. Nesmím se už zdržovat, začíná padat rosa. Dobrou noc!"

Podala mu ruku. On se jí jen dotkl. "Dobrou noc!" opakoval tichým a dutým hlasem jako ozvěna. Obrátila se k odchodu, ale za chvíli se vrátila.

"Není vám snad dobře?" otázala se. Byla to docela vhodná otázka, protože byl v obličeji bílý jako její šaty.

"Je mi docela dobře," ujistil ji, uklonil se a odstoupil od vrátek. Odešla jedním směrem a on druhým. Když se lehkými krůčky jako víla vzdalovala přes louku, dvakrát otočila hlavu a ohlédl se po něm, ale on si vykračoval rázně a vůbec se neobrátil.

Podívaná na utrpení a obět' druhého člověka mě vytrhla z úvah o mém vlastním soužení. Diana Riversová řekla o svém bratrovi, že "je neúprosný jako smrt". A nepreháněla.

Kapitola 32.

Lopotila jsem se ve vesnické škole pilně a vytrvale, jak jsem dovedla. Byla to zprvu opravdu těžká práce. Při mém veškerém úsilí trvalo dost dlouho, než jsem se naučila rozumět mluvě svých žaček a jejich povaze. Nikdy se ničemu neučila, jejich schopnosti zakrněly a beznadějně otupěly, jak se mi na první pohled zdálo, dokonce u všech stejně, ale brzy jsem se přesvědčila, že se mýlím. Byl mezi nimi zrovna takový rozdíl jako mezi vzdělanými lidmi, a když jsem je poznala líp a ony mne, ten rozdíl se rychle projevoval. Jakmile je přešel úžas nade mnou, nad mou mluvou, nad mými příkazy a způsoby, poznávala jsem, že se v některých z těch na pohled těžkopádných a vyjevených venkovanek začíná probouzet dost bystrá inteligence. Mnohé projevovaly vděčnost a byly na mne milé, některé měly vrozenou zdvořilost a přirozené sebevědomí i výtečné schopnosti, jimiž si získaly mou náklonnost a obdiv. Tyto dívky brzy s potěšením svou práci konaly dobře, dávaly si záležet na pečlivém zevnějšku, pravidelně se učily úlohám a začínaly si osvojovat klidné a slušné způsoby. V několika případech mě až překvapovalo, jak rychle dělaly pokroky, a byla jsem na to upřímně hrdá, měla jsem z toho velkou radost. A mimoto jsem si některé z nejlepších žaček i osobně oblíbila a ony si oblíbily mne. Bylo mezi nimi několik statkářských dcer - byly to téměř mladé dospělé ženy. Ty už uměly číst, psát a šít a začala jsem je učit základům mluvnice, zeměpisu a dějepisu a jemnějším druhům ručních prací. Byly mezi nimi i dívky, které vzbuzovaly úctu - dychtily po vědění a měly skutečné vlohy k učení - s těmi jsem trávila mnohé příjemné večery v jejich domovech, kde mě jejich rodiče (sedláci a jejich ženy) zahrnovali pozornostmi. Těšilo mě přijímat ty prosté laskavosti a oplácela jsem je úctou a pečlivým šetřením jejich citů, na což asi nebyli u všech lidí zvyklí, a proto jim to bylo milé a prospěšné; povznášelo to jejich sebevědomí a zároveň je to podněcovalo, aby si zasloužili uctivé způsoby, jakými se s nimi jednalo.

Měla jsem dojem, že si v okolí získávám oblibu. Kdykoli jsem se ukázala, všude mě lidé srdečně zdravili a vítali přátelskými úsměvy. Když se člověku všeobecně projevuje uctivá náklonnost, třeba jen úcta a náklonnost dělného lidu, pak mu je, jako by se "vyhříval na výsluní, teplém a tichém", v těch paprscích klidí a vzkvétají blahé pocity. V tomto období mého života mi srdce častěji překypovalo vděčností, než klesalo hořem; ale mám-li být zcela upřímná, čtenáři, musím se přiznat, že při tom klidném a užitečném životě, po dnech strávených poctivou prací mezi žačkami, a večerech, kdy jsem se o samotě a v klidu zaměstnávala malováním nebo četbou, mívala jsem v noci podivné sny: velmi barvitě, plně vzrušení a ideálních představ, neklidné a bouřlivé - samé nevídané výjevy plné dobrodružství, číhavého nebezpečí a romantických náhod; a znovu a znovu se mi v nich zjevoval pan Rochester, vždycky v nějaké osudné chvíli - a znovu ve mě plnou silou a prudkým žářem ožíval pocit, že mě objímá, že slyším jeho hlas, hledím mu do očí, dotýkám se jeho ruky a tváře, že ho miluji a on miluje mne - a znovu jsem začínala doufat, že strávím celý život s ním. A pak jsem se probudila a rozpomněla jsem se, kde jsem a v jakém postavení. Vstala jsem z prosté postele bez závěsů, celá rozechvělá a roztrávená, a tichá, temná noc byla svědkem zoufalých otřesů a vášnivého pláče. Nazítří ráno jsem přesně v devět hodin zase zahájila vyučování, pokojná, klidná, odhodlaná vytrvale plnit své denní povinnosti.

Rosamonda Oliverová dostala slovu a chodila mě navštěvovat. Zastavovala se ve škole obvykle na svých ranních vyjíždkách. Přiklusala na poníkovi a za ní jel sluha v livreji. Vypadala téměř nepředstavitelně půvabně ve fialovém jezdeckém obleku, s černou sametovou čapkou Amazonky posazenou na dlouhých kadeřavých vlasech, které se lehce dotýkaly jejích tváří a splývaly jí na ramena. Vešla do naší venkovské školy a zlehka procházela mezi řadami oslněných vesnických dětí. Obvykle přišla na hodinu, kdy pan Rivers každodenně vyučoval katechismu.

Obávám se, že oči mé návštěvnice bolestně zraňovaly srdce mladého duchovního. Vytušil její příchod jakoby

instinktivně, i když ji neviděl vcházet do třídy, i když měl oči odvrácené ode dveří, v nichž se objevila, pokaždé se mu tváře rozhořely, a přestože v obličeji jako vytesaném v mramoru vědomě nehnul ani svalem, zračila se v něm nepopsatelná změna - ačkoli se tvářil klidně, zřejmě potlačoval vnitřní vzplanutí, mocnější než se mohlo zdát podle jeho přísně zachmuřeného vzezření a kradmého pohledu.

Byla si ovšem vědoma, že má nad ním moc - vždyť to ani neskrýval, protože nemohl. Přistoupila k němu, oslovila ho a vesele a povzbudivě, dokonce láskyplně se na něj usmála, a jemu se začala -třást ruka a oči mu vzplály, přestože se nutil do křesťanského stoicismu. Svým smutným, odhodlaným pohledem jako by říkal to, co nevyslovila jeho ústa: "Miluji tě a vím, že mě máš ráda. Nezůstávám němý, protože bych neměl naději na úspěch, jsem přesvědčen, že bys neodmítla mé srdce, kdybych ti je nabídl. Ale položil jsem je jako zápalnou oběť na oltář a brzy z něho zbude jen popel."

Zatvářila se vždycky vzdorovitě jako zklamané děcko; její rozzářený obličej se zachmuřil přemítáním; spěšně odtáhla ruku, kterou držel ve své, a v chvilkovém nevrším rozmaru se odvrátila od muže, jenž v té chvíli působil dojmem hrdinného mučedníka. Jan Křtitel by byl bezpochyby dal nevímco za to, kdyby se mohl za ní rozběhnout, kdyby ji mohl zavolat zpět a zadržet, když ho takto opouštěla; ale za nic na světě by se nebyl vzdal Nebes; pro blaženost, jakou by mu skýtala její láska, nebyl by se připravil o naději na opravdový, věčný Ráj.

Mimoto ani nemohl spoutat všechno, co měl v povaze - sklony tuláka, ctižádostivce, básníka, kněze - v mezích jediné vášně. Nemohl a nechtěl upustit od bojovného misionářského poslání na poli nezoraném a dát přednost pokojnému životu v přepychovém domě Oliverových. Řekl mi to sám, když jsem se jednou odvážila vetřít se do jeho důvěry, ačkoli byl tak upjatý.

Slečna Oliverová mě často navštěvovala i v mém domečku. Vyznala jsem se v ní už dobře, protože se ničím netajila a nijak se nepřetvařovala; byla koketní, ale nikoli bez srdce, byla náročná, ale nikoli špatná a sobecká. Od narození ji hýčkali, ale nerozmazlili. Byla prchlivá, ale dobrosrdečná; ješitná (za to nemohla, vždyť při každém pohledu do zrcadla viděla, jak oplývá krásou), ale nikoli strojená; měla štědrou ruku, ale nepyšnila se svým bohatstvím; byla upřímná, dost inteligentní, veselá, živá, bezmyšlenkovitá; byla zkrátka roztomilá (to jsem musela uznat i já, přestože jsem ji jako žena pozorovala chladně), ale nijak zvlášť zajímavá ani citlivá. Duševně byla docela jiná než například sestry Jana Křtitele. Ale měla jsem ji ráda skoro tak, jako svou bývalou žačku Adélku; jenže k dítěti, které vychováváme a učíme, vždycky přilneme víc než k dospělé osobě, třeba stejně roztomilé.

Projevovala mi rozmarnou náklonnost. Říkala, že jsem jako pan Rivers ("ovšemže nejste ani z desetiny tak hezká," přiznávala, "ačkoli jste docela milé a pěkné stvoření, jenže on je anděl"). Prohlašovala, že jsem dobrá, bystrá, klidná a energická jako on. Tvrdila, že jako vesnická učitelka jsem rozhodně *lulus naturae* a že z toho, co jsem prožila, kdyby-to bylo někomu známo, byl by jistě napínavý román.

Jednou večer se jako neposedné děcko, nešetné, ale nikoli urážlivě zvědavé, hrabala v kredenci a v zásuvce u stolu v mé kuchyňce a objevila tam nejdřív dvě francouzské knížky, svazek Schillerových spisů, německou mluvnici a slovník, a pak mé kreslicí náčiní a několik náčrtků, mezi nimi i tužkou kreslenou hlavu jedné z mých žaček, dívenky hezké jako andílek, a různé krajinářské náčrtky z mortonského údolí a okolních slatin. Zprvu oněměla překvapením a pak byla radostí jako u vytržení.

"To jste kreslila sama? A umíte francouzsky a německy? Vy jste báječná - vy jste úplný zázrak! Vždyť dovedete kreslit líp než můj učitel z nejlepší školy v S...! Nakreslila byste mi mou podobiznu, abych ji mohla ukázat tatíčkovi?"

"S radostí," odpověděla jsem a pocítila jsem záchvěv rozkoše, jako každý malíř, při pomýšlení, že bych mohla pracovat podle tak skvělého a dokonale krásného modelu. Měla tehdy na sobě tmavomodré hedvábné šaty. paže a krk obnažené a jako jedinou ozdobu své od přírody zvlněné kaštanové vlasy, které jí rozevlátě a půvabně splývaly na ramena.

Vybrala jsem si list jemného kreslicího papíru a pečlivě jsem načrtla obrysy jejího obličeje. Těšila jsem se, až jej budu kolorovat, ale bylo to už k večeru, a proto jsem jí řekla, že musí přijít jindy, abych mohla pokračovat.

Podala o mně otci asi velice příznivou zprávu, protože nazítří večer s ní přišel pan Oliver - vysoký muž středních let s plným obličejem a šedivou hlavou, vedle něhož jeho dcera vypadala jako nádherný květ vedle omšelé věže. Byl zamlklý a možná pyšný, ale choval se ke mně velmi vlídně. Náčrtek Rosamondiny hlavy se mu moc líbil a řekl, že z něho musím udělat barevnou podobiznu.

Naléhavě mě zval, abych k nim nazítří přišla a zůstala u nich celý večer.

Šla jsem tam. Bylo to velké a pěkné sídlo, okázale dosvědčující, že majitel je zámožný člověk. Celou dobu, co jsem u nich byla, Rosamunda hýřila veselím a radostí. Její otec byl přívětivý, a když se po čaji se mnou rozpovídal, vyjadřoval se velmi pochvalně o mé práci v mortonské škole a zároveň prohlásil, že podle toho, co vidí a slyší, není to pro mne bohužel průměrné zaměstnání - kdoví, jestli ho brzy zas nezanechám a nenajdu si nějaké vhodnější.

"To je pravda!" zvolala Rosamonda. "Vždyť je tak vzdělaná, tatíčku, že by mohla být vychovatelkou v nějaké vznešené rodině."

Pomyslila jsem si, že mnohem radši zůstanu tam, kde jsem, než abych byla vychovatelkou u venkovské šlechty. Pan Oliver mluvil s velkou úctou o panu Riversovi a jeho rodině. Řekl, že pocházejí z velmi starobylého místního rodu a jejich předkové byli zámožní, kdysi jim patřil celý Morton, a vyslovil názor, že i teď by se mohl představitel toho rodu ženitbou spříznit s nejlepší rodinou v kraji.

Vyjádřil politování, že takový krásný a nadaný mladý muž má v úmyslu stát se misionářem, vždyť to znamená vzdát se vzácných životních příležitostí.

Rosamondin otec tedy asi nemohl být na překážku tomu, aby se jeho dcera provdala za Jana Křtitele. Pan Oliver zřejmě považoval dobrý rodinný původ, starobylé jméno a posvátné povolání mladého duchovního za dostatečnou náhradu bohatství.

5. listopadu byl svátek. Když mi má malá služebná pomohla poklidit domeček, odešla náramně spokojená, že jsem jí za

práci dala penny. Všechno v domečku zářilo čistotou - vydrhnutá podlaha, vyleštěná mřížka u krbu a dobře umyté židle. Také jsem se pěkně upravila a měla jsem celé odpoledne volno - mohla jsem je strávit, jak jsem chtěla.

Hodinu jsem se zaměstnávala překladem několika stránek z němčiny; pak jsem vzala paletu a štětec a pustila jsem se do uspokojivější práce, protože byla snazší - chtěla jsem dokončit miniaturu Rosamondy Oliverové. Hlava už byla hotová, ale zbývalo ještě kolorování pozadí a stínování drapérie; bylo třeba přibarvit karmínem syté červené rty - změkčit tu a tam barvu zvlněných vlasů a ztemnit stín řas pod azurovými očima. Byla jsem zabrána do těchto příjemných podrobností, a najednou se ozvalo rychlé zaklepání, dveře se otevřely a vstoupil Jan Křtitel Rivers.

"Přišel jsem se podívat, co děláte ve svátek," řekl. "Doufám, že jste se nezahloubala do úvah? Ba ne, to je dobře; dokud malujete, jistě se necítíte osamocená. Pořád ještě vám nedůvěřuji, jak vidíte, ačkoli jste si až dosud počínala podivuhodně. Přinesl jsem vám knížku, abyste se měla večer čím utěšit," a položil na stůl nedávno vydaný epos - ryzí básnické dílo, jakými byli tehdejší čtenáři, v letech zlatého věku romantické poezie, často obšťastňování. Nynější čtenáři nemají bohužel takové štěstí. Ale co se dá dělat! Nehodlám tady obviňovat ani hořekovat. Vím, že básnictví není mrtvé a na světě jsou ještě géniové. Mamon nad nimi dosud nenabyl moci, nespoutal je ani neubil; poezie i básníci se znovu uplatní a jednoho dne opět prokáží, že existují, svobodní a silní. Mocní andělé se v bezpečí na nebesích jistě usmívají, když bidné duše triumfují a slabé nařikají nad svou zkázou. Že by poezie byla ubita a geniální básníci zavrženi? Ne! lidská prostřednost, něco takového si ze závidi nenamlouvej! Ne, poezie a básníci nejen žijí, ale vládou a mohou ještě lidstvo vykoupit, a kdyby všude nešířili svůj božský vliv, propadlo by peklu - peklu své ničemnosti.

Prohlížela jsem si dychtivě skvělé stránky Marmiona (přinesl mi báseň Marmion) a Jan Křtitel se zatím sklonil nad mým obrázkem. Najednou sebou trhl a vzpřimil se v celé své výšce, ale mlčel. Pozdvihla jsem k němu oči, ale on se vyhnul mému pohledu. Zнала jsem dobře jeho myšlenky a dovedla jsem mu čist v srdci; v té chvíli jsem byla klidnější a chladnější než on, byla jsem proti němu ve výhodě, a proto se mi zachtělo prokázat mu dobrý skutek, budu-li moci.

"Je sice energický a dovede se ovládat, ale ukládá si příliš mnoho," pomyslíla jsem si. "Uzavírá každý cit a každou bolest ve svém srdci - nevysloví nic; nevyzná se z ničeho, nesvěří se s ničím. Jistě by mu prospělo, kdyby si mohl trochu popovídat o své rozkošné Rosamondě, o níž se domnívá, že by se s ní neměl ženit. Přinutím ho, aby mluvil." Nejdřív jsem ho vyzvala, aby se posadil. Odpověděl stejně jako vždycky, že se nemůže zdržet. "Dobrá," řekla jsem si v duchu, "zůstaň tedy stát, jestli chceš, ale já jsem si umínila, že odtud hned tak neodejdeš; samota je pro tebe nejméně tak zlá věc jako pro mne. Pokusím se nalézt nějaký tajný zdroj tvé důvěry a skulinu v tvých mramorových prsou, kudy bych tam mohla vkápnout trochu hojivé účasti."

"Je ta podobizna dost věrná?" zeptala jsem se znenadání.

"Věrná? Komu? Ani jsem si ji pořádně nepohlédl."

"Ale ano, pohlédl, pane Riversi."

Při mých tak náhle a podivně přímých slovech sebou málem trhl a udiveně na mne pohlédl. "Ó, tohle ještě nic není," šeptala jsem si v duchu. "Trochou tvé upjatosti se nedám odradit, jsem odhodlána pustit se hodně daleko." A pokračovala jsem: "Pohlédl jste si ji důkladně, ale nemám nic proti tomu, jestli se na ni podíváte ještě jednou," a vstala jsem a dala jsem mu ji do ruky.

"Velice zdařilý obrázek," řekl, "kolorit je velmi měkký a jasný a kresba je provedena jemně a přesně."

"Ano, ano, já vím. Ale co ta podoba? Či je to podobizna?"

Zaváhal, pak se vzmužil a odpověděl: "Slečny Oliverové, ne?"

"Ovšem. A v odměnu za to, že jste hádal tak správně, vám slibuji, že pro vás nakreslím pečlivou a věrnou kopii tohoto obrázku, ovšem jestli ji ode mne přijmete. Nerada bych mrhala časem a prací na dárek, o který byste vůbec nestál!"

Hleděl stále na ten obrázek a čím déle se na něj díval, tím pevněji jej svíral v prstech, tím víc si zřejmě přál jej mít. "Je to věrná podobizna!" šeptal. "Oči se vám povedly, jejich barvu, lesk a výraz jste vystihla dokonale. Ty oči se usmívají!"

"Těšilo by vás, nebo by vám to působilo bolest, kdybyste podobný obrázek měl? Řekněte mi to. Bylo by vám to útěchou, až budete na Madagaskaru nebo někde u jižního mysu v Africe či kdesi v Indii, kdybyste měl něco takového na památku? Nebo by ta podobizna vyvolávala vzpomínky, které by vás připravovaly o klid a duševní pohodu?"

Pokradmu pozdvihl oči a nerozhodně, zmateně na mne pohlédl; pak se znovu zadíval na obrázek.

"Jistě bych jej rád měl, ale bylo-li by to rozumné a moudré, to je jiná otázka."

Od té doby, co jsem zjistila, že ho má Rosamonda opravdu ráda a že její otec proti jejich sňatku pravděpodobně nebude nic namítat, odhodlala jsem se tajně a upřímně jejich spojení napomáhat, protože jsem nebyla tak přepjatá puritánka jako Jan Křtitel. Domnívala jsem se, že kdyby jednou dostal do rukou velký majetek pana Olivera, mohl by ho využít k dobrému stejně, jako kdyby se vydal do tropických krajů a nechal tam své velké nadání chřadnout a své síly hynout pod žhavým sluncem. Byla jsem o tom přesvědčena, a proto jsem odpověděla:

"Zdá se mi, že by bylo moudřejší a rozumnější, kdybyste si radši vzal hned originál."

Zatím se už posadil, položil obrázek před sebe na stůl, opřel si hlavu do obou dlaní a zamilovaně se nad ním skláněl. Poznala jsem, že ho má troufalost nezlobí ani nepohoršuje. Viděla jsem dokonce, že když s ním tak otevřeně mluvím o námětu, který podle svého soudu pokládal za nedotknutelný, a když o něm tak svobodně pojednávám, začíná mu to působit jakési dosud nepoznané potěšení a přináší mu to nečekanou úlevu. Uzavřené lidské povahy si vskutku potřebují upřímně pohovořit o svých citech a zármutcích mnohdy ještě víc než povahy sdílné. I zdánlivě nejpřísnější stoik je nakonec člověk, a když se někdo směle, ale v dobré vůli z ničeho nic "pohrouží do tichého moře" takové lidské duše, často tím prokáže velké dobrodiní.

"Vím jistě, že vás má ráda," řekla jsem a postavila jsem se za židli, na níž seděl, "a její otec si vás váží. A pak, je to tak milá dívka, trochu bezmyšlenkovitá, pravda, ale vy budete mít myšlenek dost za vás oba. Měl byste se s ní oženit."

"Má mě opravdu ráda?" otázal se.

"Zajisté, radši než koho jiného na světě. Ustavičně o vás mluví - nic jiného ji tolik netěší, o ničem jiném se tak často nezmiňuje."

"Je mi to velice milé, že to slyším," řekl, "velice, mluvte takhle třeba ještě čtvrt hodiny." Opravdu vytáhl z kapsy hodinky a položil je na stůl, jako by mi chtěl tu čtvrt hodinu odměřit.

"Ale k čemu mám takhle mluvit dál," otázala jsem se, "když si možná připravujete nějaký železný argument, jímž mě zdrtíte, nebo když si kujete nový řetěz, jímž spoutáte své srdce?"

"Nepředstavujte si mě tak tvrdého. Myslete si, že povoluji a jihu, a je to vskutku pravda; v duši mi vyvěrá lidská láska jako náhle vytrysklý pramen a zaplavuje slasti roli, kterou jsem tak pečlivě a namáhavě vzdělával - tak vytrvale oséval dobrými předsevzetími a odříkavými plány. A teď se po ní jako povodeň rozlil sladký nektar a odplavil mladé klíčky, zachvácené lahodným jedem. Vidím se už, jak ležím na otomanu v salóně domu Oliverových u nohou své mladé ženy Rosamondy, která na mne líbezně promlouvá, upírá na mne oči, jež vaše dovedná ruka tak dobře vypočetla, a usmívá se na mne korálovými rtíky. Je má - já jsem její - spokojím se ve zdejší životem a pomíjejícím světem. Pst! - mlčte - srdce mi překypuje rozkoší - smysly mám zmámené - nechte pokojně plynout dobu, kterou jsem vám určil."

Dopřála jsem mu to; hodinky tikaly, on tiše, rychle oddechoval, já jsem tam stála mlčky. V tom tichu uběhla čtvrt hodina; strčil hodinky do kapsy, obrázek položil na stůl, vstal a postavil se u krbu.

"Tak," řekl, "v té chvíli jsem se oddával blouznění a klamu. Spočinul jsem hlavou na prsou pokušení, dobrovolně jsem sklonil šíj pod jeho květinové jho a napil jsem se z jeho číše - ale ta poduška mě pálila, v jeho věncoví se skrývá vosa, víno má zatrpklou příchut', jeho sliby jsou plané a předpovědi lživé. To vím a je mi to jasné."

Hleděla jsem na něho užaslá.

"Je to zvláštní!" pokračoval. "Miluji Rosamundu Oliverovou šíleně - s horoucností první lásky jsem se zamiloval do vybraně krásné, půvabné a okouzující dívky, a přitom si klidně a nestranně uvědomuji, že by mi nebyla dobrou ženou; že není pro mne vhodná družka; že bych se o tom přesvědčil do roka po svatbě a po dvanácti měsících milostného vytržení by nastal život naplněný lítostí. Vím to."

"Je to opravdu zvláštní!" zvolala jsem bezděky.

"Cosi ve mně citlivě vnímá její půvaby," pokračoval, "ale cosi jiného si hluboce uvědomuji její vady. Jsou takové, že by nemohla mít účast s ničím, o co já usiluji, nemohla by se mnou spolupracovat na ničem, co bych podnikal. Rosamonda - trpitelka, pracovnice, apoštolka? Rosamonda - žena misionáře? Kdepak!"

"Ale vždyť nemusíte být misionářem. Mohl byste se toho plánu vzdát."

"Vzdát! Jak bych se mohl vzdát svého poslání? Svého velkého díla? Základů, jež buduji zde na zemi pro své sídlo na nebesích? Naděje, že budu patřit do sboru těch, kdo všechny své tíživosti soustředili k jedinému slavnému cíli, aby povznegli lidstvo - šířili vědění v říši nevědomosti - nastolili mír místo války - svobodu místo otroctví - náboženství místo pověr - naděje na nebeskou spásu místo strachu z pekla? Toho bych měl zanechat? Vždyť je mi to dražší než má vlastní krev! Je to cíl, k němuž spějí a pro nějž žijí!"

Po delším odmlčení jsem řekla: "A co slečna Oliverová? Její zklamání a zármutek vám nejsou ničím?"

"Slečna Oliverová je soustavně obklopena ctiteli a pochlebníky - neuplyne ani měsíc a můj obraz úplně vymizí z jejího srdce. Zapomene na mne a pravděpodobně se provdá za někoho, s kým bude mnohem šťastnější, než by byla se mnou."

"Říkáte to velmi chladně, ale trpíte tím rozporem. Chřadnete!"

"Kdepak! Jestliže trochu hubnu, je to tím, že mi má budoucnost, dosud neuspořádaná, působí starosti - že ustavičně odkládám odjezd. Právě dnes ráno jsem dostal zprávu, že můj nástupce, jehož příjezd už tak dlouho očekávám, mě nemůže vystřídat dříve než za tři měsíce, a ty tři měsíce se možná protáhnou na půl roku."

"Chvějete se a rdíte, kdykoli slečna Oliverová přijde do školy."

Znovu se mu obličejem kmitl výraz překvapení. Nečekal, že by se žena odvážila takto mluvit s mužem. Mne takový rozhovor vůbec nepřiváděl do rozpaků.

Nedovedla jsem se nikdy zdržet v rozmluvě se silnými, jemnými a vzdělanými lidmi, ať to byli muži nebo ženy, abych neztekla hradby konvenční upjatosti, nepřekročila práh jejich důvěry a neprobojovala se až k žhavému jádru jejich srdce.

"Jste věru osobitá a nebojácná!" řekl. "Máte statečnou duši a pronikavý pohled, ale dovolte, abych vás ujistil, že si mé vzrušení vykládáte částečně nesprávně. Domníváte se, že je hlubší a mocnější než ve skutečnosti. Přisuzujete mi větší schopnost milovat, než jakou mám. Když se před slečnou Oliverovou rdím a chvěji, není to z lítosti nad sebou, ale protože sebou pohrdám za takovou slabost. Vím, že bych se za ni měl stydět, že je to pouhé tělesné vzrušení a nikoli prudké hnutí duše, o tom jsem přesvědčen. Má duše je pevná jako skála, zapuštěná hluboko do dna bouřlivého moře. Poznejte mě takového, jaký jsem - chladný, tvrdý muž."

Usmála jsem se nedůvěřivě.

"Zaútočila jste na mou důvěru a dobyla jste si ji," pokračoval. "Teď s ní naložte, jak je libo. Stojím tu před vámi prostě takový, jaký jsem - chladný, tvrdý, ctižádostivý člověk, s něhož bylo strženo krví zbrocené roucho, kterým křesťanství zakrývá lidské vady. Ze všech citů má nade mnou trvalou moc jen láska, jakou dala tvorům příroda. Dávám se vést rozumem, nikoli citem; mám bezmeznou ctižádost a nenasytnou touhu povznést se nad ostatní, vykonat víc než oni. Cítím vytrvalost, houževnatost, píli a nadání, protože to jsou prostředky, jimiž lidstvo dosahuje vznešených cílů a povznáší se k nejvyšším vrcholům. Zajímám se o vaši životní dráhu, protože ve vás vidím příklad pilné, spořádané a energické ženy, a nikoli proto, že s vámi mám soucit - vždyť jste tolik zakusila a stále ještě zakoušíte."

"Líčíte se tady," řekla jsem, "jako byste byl nějaký pohanský filosof?"

"Nikoli. Mezi mnou a deistickým filozofem je rozdíl v tom, že já věřím, že věřím v Evangelium. Váš přívlastek se na mne nehodí. Já nejsem pohanský, ale křesťanský filozof - následovník učedníků Ježíšových. Jako jeho žák přijímám jeho

čisté, milosrdné a blahodárné učení. Hlásám je a složil jsem slib, že je budu šířit. Už od mládí jsem pobožný a náboženství rozvíjelo mé vrozené vlastnosti tak, že z nepatrného zárodku, přirozené lásky k bližním, vypěstovalo košatý strom, lidumilnost; z divoce rostoucího, houževnatého kořene lidské poctivosti vychovalo opravdový smysl pro Boží spravedlnost; ze ctižádosti dobýt si moc a slávu pro sebe bídneho vytvořilo ctižádost rozšířit království Páně, dobýt vítězství pro symbol kříže. Tohle pro mne učinilo náboženství - použilo mých vrozených vlastností k nejlepšímu účelu, zušlechtilo a vytříbilo mou povahu.

Nemohlo však mé vrozené vlastnosti vykořenit, protože nemohou být vykořeny, dokud se smrtelné tělo neoděje nesmrtelností."

Po těch slovech vzal klobouk, který ležel na stole vedle mé palety, a znovu se zadíval na podobiznu.

"Je krásná," zašeptal. "Vskutku si zaslouží jméno Růže světa."

"Nemám tedy namalovat také jednu pro vás?"

"Cui bono? Ne."

Zakryl ten obrázek listem tenkého papíru, o nějž jsem byla zvyklá se při práci opírat rukou, abych kreslicí papír nepošpinila. Co na tom prázdném papíře najednou uviděl, nemohla jsem rozeznat, ale cosi upoutalo jeho pozornost. Chytil ten papír a pozdvihl si jej k očím, podíval se na jeho okraj, pak na mne vrhl kradmý pohled, nevýslovně podivný a zcela nepochopitelný - jako by chtěl propátrat každíčkou podrobnost mé postavy, tváře a mého obleku; ten pohled mnou prudce a bolestně projel jako blesk. Pootevřel rty, jako by chtěl promluvit, ale potlačil ta slova, ať byla jakákoli.

"Co je?" zeptala jsem se.

"Vůbec nic," odpověděl a položil papír na stůl, ale viděla jsem, že si od něho na okraji utrl úzký proužek. Pokradmu si jej strčil do rukavice, spěšně mi pokývl hlavou, řekl "Na shledanou" a zmizel.

"Nu, tohle svět neviděl!" řekla jsem si.

Začala jsem si pátravě prohlížet ten papír, ale neviděla jsem na něm nic než ! několik rozmazaných barevných skvrn, jak jsem štětcem zkoušela namíchané barvy. Chvilí jsem se zahloubala nad tou záhadou, ale pak jsem si řekla, že ji nerozluštím - beztak jsem byla přesvědčena, že to jistě nemá zvláštní význam.

Přestala jsem na to myslet a za chvíli jsem na to zapomněla.

Kapitola 33.

Když Jan Křtitel odešel, začínalo sněžit a metelice trvala celou noc. Nazítří přihnál prudký vítr novou, oslepující chumelenici a do soumraku bylo údolí zaváté a takřka neschůdné. Zavřela jsem okenici, ke dveřím jsem položila rohožku, aby mi vítr pod nimi nenavál do světnice sních, pěkně jsem si zatopila a posadila jsem se u krbu. Seděla jsem tak asi hodinu a naslouchala přitlumenému řádění bouře, pak jsem rozsvítila svíčku, vzala jsem si Marmiona a dala jsem se do čtení.

"Když nad zdí hradu vysokou a nad řekou Tweed hlubokou den skláněl k horám tvář tu věž strmou a vznešenou i hradbu kolem kamennou mdlá ozlatila zář." -.-

Při hudbě těch veršů jsem na bouři brzy zapomněla.

Zaslechla jsem šramot a řekla jsem si, že to vítr zalomcoval dveřmi. Ale nikoli - byl to Jan Křtitel, který odšoupl závoru, vynořil se z mrazivého uragánu - z vyjících temnot - a stál přede mnou v pláštěnce, bílé jak ledovec, která halila jeho vysokou postavu. Byla jsem jako ohromená, vždyť jsem vůbec nečekala, že by mě ten večer přišel navštívit někdo ze zavátého údolí.

"Nesete nějakou zlou novinu?" otázala jsem se. "Stalo se něco?"

"Ne. Dáte se snadno vylekat!" odpověděl, zatímco klidně odkládal pláštěnku a věšel ji u dveří, k nimž znovu přistrčil rohožku, kterou odhrnul, jak je otvíral; zadupal, aby setřásl sních s bot.

"Ušpiním vám čistou podlahu," řekl, "ale musíte mi to prominout" Potom přistoupil ke krbu. "Byla to těžká práce dostat se sem, věřte," řekl, zahřívaje si ruce nad ohněm. "Jednou jsem zapadl do závěje až po pás, ale naštěstí je sních ještě úplně kyprý."

"Ale proč jste přišel?" zeptala jsem se ho - nemohla jsem se už zdržet.

"Není to moc přívětivé, takhle se ptát hosta, ale když jste se zeptala, odpovím vám jednoduše, že si s vámi musím pohovořit - mám už dost němých knih a prázdných světnic. Mimoto jsem od včerejška posedlý zvědavostí jako člověk, který vyslechl kus nějakého příběhu a nemůže se dočkat, až se doví, jak to bylo dál."

Posadil se. Vzpomněla jsem si, jak podivně se včera choval, a věru jsem se začínala bát, že se snad nějak pomátl. Jestliže však propadl šílenství; bylo to velmi chladné a klidné šílenství, vždyť jsem se nepamatovala, že by se jeho hezká tvář byla někdy tolik podobala soše vytesané z mramoru jako v té chvíli, kdy si shrnul z bleďého čela vlasy zmáčené sněhem a oheň z krbu mu jasně ozářil i stejně bleďé líce, v nichž jsem k své lítosti zpozorovala zřetelné rýhy, zřejmě zůstatkové nějakým soužením nebo utrpením. Čekala jsem, že řekne něco, čemu bych snad porozuměla, ale opíral si rukou bradu a přitiskl si na ústa ukazováček - zamyslel se. Všimla jsem si, že ta ruka vypadá vyhublá stejně jako tvář. Srdce se mi sevřelo návalem soucitu, snad nevítaného, a řekla jsem: "Diana a Marie by se měly k vám vrátit a měly by u vás zůstat. Je to moc zlé, že jste tak docela sám - jste moc lehkomyšlný a vůbec nedbáte o své zdraví."

"Nemáte pravdu," odpověděl, "když je zapotřebí, dovedu se o sebe postarat. Je mi docela dobře. Vám se zdá, že mi něco chybí?"

Vyslovil tu otázku nedbale, roztržitě a lhostejně, z čehož mi bylo jasné, že má starostlivost je aspoň podle jeho názoru úplně zbytečná. Tím mě umlčel.

Neustále si pomalu přejížděl ukazováčkem po horním rtu a pořád se zasněně díval do ohně v krbu. Domnívala jsem se,

že bych měla něco říci, a zeptala jsem se ho po chvíli, jestli na něho zezadu netáhne od dveří.

"Ne, ne," odvětil stroze a trochu mrzutě.

"Nu, mlč tedy, nechceš-li mluvit," pomyslela jsem si. "Nechám tě na pokoji a budu zase čist." utřela jsem knot svíčky a zabrala jsem se znovu do Marmiona.

Za chvíli se pohnul a tím k sobě okamžitě přilákal můj pohled; ale vytáhl měkkou koženou toboleku a z ní dopis, který si mlčky přečetl, pak jej složil, dal zpět do toboleky a znovu se pohřížil do úvah. Zbytečně jsem se pokoušela čist, jak tam přede mnou seděl jako přikovaný a nevyzpytatelný; hořela jsem nedočkavostí a nemohla jsem zůstat němá; ať mě třeba odbude, ale rozhodně musím promluvit.

"Dostal jste v poslední době zprávu od Diany a Marie?"

"Žádnou od toho dopisu před týdnem, který jsem vám ukázal."

"A nenastala žádná změna ve vašich vlastních plánech? Snad nebudete muset opustit Anglii dříve, než jste čekal?"

"Obávám se, že ne - to by byla příliš šťastná náhoda." Zarazilo mě to a musela jsem začít z jiného konce. Řekla jsem si, že budu tedy mluvit o škole a svých žáčkách.

"Mamince Marie Garrettové je líp, - Marie byla ráno zas ve škole a příští týden dostanu čtyři nové žákyně z kolonie u ocelárny. Byly by přišly dnes, nebýt toho sněhu."

"Opravdu?"

"Za dvě platí pan Oliver."

"Tak?"

"O vánocích chce žáčkám uspořádat slavnost."

"já vím"

"To byl váš nápad?"

"Ne."

"Či tedy?"

"Patrně jeho dcery."

"To je jí podobné, má opravdu dobré srdce."

"Ano."

A zas nastalo mlčení; hodiny odbily osmou. To ho vyburcovalo: posadil se zpřímá, nohu, kterou měl přehozenou přes druhou, postavil na zem a obrátil se ke mně.

"Nechte na chvíli té knihy a pojďte trochu blíž k ohni," řekl.

Stále jsem se nemohla vymanit ze zvědavého úžasu, a proto jsem mu vyhověla.

"Před půlhodinou jsem vám říkal, že se nemohu dočkat, až uslyším pokračování jakéhosi příběhu. Po delší úvaze jsem dospěl k závěru, že to půjde líp, jestli se sám ujmou úlohy vypravěče a z vás udělám posluchače. Ale než začnu, sluší se, abych vás upozornil, že se vám ten příběh bude zdát trochu ošepávaný, ale zvětralé podrobnosti se někdy přece trochu osvěží, slyší-li je člověk znovu z jiných úst.

Ten příběh je ostatně krátký, ať už je otřelý, nebo zbrusu nový.

Před dvaceti lety se chudý kaplan - prozatím je vedlejší, jak se jmenoval - zamiloval do dcery boháčovy, ona se zamilovala do něho a proti všem radám svých příbuzných se za něj provdala; rodina se jí proto ihned po svatbě zřekla. Nemínuly ani dva roky a oba ukvapením manželé zemřeli a byli tiše pochováni bok po boku pod týměž náhrobkem. (Viděl jsem jejich hrob, který s jinými takovými kamennými deskami tvoří souvislou dlažbu kolem zasmušilé a začouzené starobylé katedrály v průmyslovém městě, jež se tak rychle rozrostlo v xx hrabství.) Zanechali po sobě dcerušku, která byla hned od narození odkázána na lidumilnost - studenou skoro jako ta závěj, do které jsem před chvílí tak hluboko zapadl. Z lidumilnosti přijali osiřelé děcko k sobě příbuzní z matčiny strany; vychovala ji přivdaná teta jménem (teď už začnu užívat jmen) Reedová z Gatesheadu - co jste sebou tak cukla? Zaslechla jste nějaký šramot? To bude asi jen krysa, drápe se po stropních trámech v sousední školní třídě - byla to původně stodola, kterou jsem dal opravit a přestavět, a ve stodolách se to obvykle hemží krysami. - Tak dál. Paní Reedová si nechala sirotu u sebe deset let. Byla-li ta dívka u ní šťastná či ne, to nevím, nikdy mi to nikdo nepověděl, ale po deseti letech ji teta poslala někam, kde to znáte - totiž do lowoodské školy, kde jste i vy dlouho pobývala. Učila se patrně velmi dobře, protože se tam později stala učitelkou, tak jako vy - člověk věru až žasne, do jakých podrobností se její životní osudy shodují s vašimi. Pak odtamtud odešla a přijala místo vychovatelky - také tímhle jsou vaše osudy obdobné - u schovanky jakéhosi pana Rochestera."

"Pane Riversi!" přerušila jsem ho."

"Tuším, jak vám asi je," řekl, "ale přemozte se na chvíli, jsem už skoro u konce, a proto mě vyslechněte. O tom, jaký je pan Rochester člověk, nevím nic až na to, že předstíral, jako by té dívce nabízel počestné manželství, a teprve před oltářem se dověděla, že má ženu, která je dosud naživu, ale šílená. Jak se potom zachoval a co té dívce navrhoval, mohu se jen dohadovat. Ale pak se stalo něco takového, že bylo nutno zahájit po vychovatelce pátrání, a zjistilo se, že zmizela - nikdo nevěděl kdy, kam a jak. Opustila Thornfield v noci a veškeré hledání bylo marné; ačkoli byl celý kraj široko daleko prozkoumán. Nikdo o ní nic nevěděl. Velice na tom záleželo, aby se dívka našla, a proto se uveřejnily dotazy ve všech novinách. Já jsem také dostal dopis od advokáta, jakéhosi pana Briggse, v němž mi sděloval podrobnosti, které vám tu vyprávím. Vidíte, že je to podivný příběh?"

"Povězte mi jen jedno," odpověděla jsem, "a když toho tolik víte, jistě mi to můžete povědět - co je s panem Rochesterem? Kde je a jak se mu daří? Co dělá? Je zdrav?"

"O panu Rochesterovi nevím vůbec nic, dopis se o něm zmiňuje jen potud, že se v něm ličí jeho pokus uzavřít podvodné a nezákonné manželství, jak jsem vám už vyprávěl. Měla byste se raději zeptat, jak se ta vychovatelka jmenuje a co se vlastně událo, že je tak nutné ji nalézt?"

"Nebyl se tedy nikdo podívat v Thornfieldu? Nemluvil nikdo s panem Rochesterem?"

"Patrně ne."

"Ale snad mu psali, ne?"

"Ovšem."

"A co jim odpověděl? Dostal od něho někdo dopis?"

"Pan Briggs mi sděluje, že na svůj dotaz nedostal odpověď od pana Rochesterera, ale od jakési dámy, která se podepsala Alice Fairfaxová."

Zděšením mě až zamrazilo; mé nejhorší obavy se patrně potvrdily; pravděpodobně odjel z Anglie a ze zoufalství se zas bezhlavě pustil na bludnou pouť po pevnině, jako už kdysi. A jaký tam ve svém velkém utrpení našel omamný prostředek - čím tam ukájí svou prudkou vášeň? Neodvažovala jsem se odpovědět na tu otázku. Ó, můj nebohý pane - kdysi téměř můj manželi - jehož jsem tak často nazývala „můj drahý Edvarde“!

"Byl to jistě špatný člověk," podotkl pan Rivers.

"Neznáte ho - tak ho nesudte!" řekla jsem dopáleně.

"Dobrá," odpověděl klidně, "beztak mi záleží na něčem jiném, ne na něm."

Musím přec dopovědět ten příběh. Když se nechcete zeptat na jméno té vychovatelky, musím vám je říci sám, bez ptaní - počkat - mám je tady - každého vždycky víc uspokojí, může-li si důležité údaje přechystat černé na bílém."

Znovu váhavě vytáhl tobolek, otevřel ji a začal v ní hledat; pak vyňal z jedné její kapsy ušpiněný proužek papíru, spěšně utřené, v němž jsem podle jakosti a ultramarinových, tmavočervených a rumělkových skvrn poznala urvaný okraj své ochranné podložky. Zdvihl jej, podržel mi jej těsně u očí, a přečetla jsem si na něm jméno "Jana Eyrová", psané tuší a mou vlastní rukou - asi jsem je tam načmárala jen tak, z roztržitosti.

"Briggs mi psal o jakési Janě Eyrové," řekl, "v novinách se hledala jakási Jana Eyrová, a já znám Janu Elliottovou - přiznávám se, že jsem pojal určité podezření, ale teprve včera odpoledne jsem nabyl jistoty. Přihlásíte se k tomu jménu a zřeknete se toho vymyšleného?"

"Ano - ano - ale kde je pan Briggs? Snad ví o panu Rochesterovi víc než vy."

"Briggs je v Londýně, ale pochybuji, že o panu Rochesterovi něco ví, nezajímá se totiž o něho. Chytáte se bezvýznamných maličkostí a zapomínáte na to hlavní: neptáte se, proč pan Briggs po vás pátrá, co vám chce."

"Nu, co tedy chce?"

"Jen to, že váš strýc na Madeiře, pan Eyre, zemřel, že vám odkázal celý svůj majetek a že teď jste bohatá - jen to - nic víc."

"Já - bohatá?"

"Ano, vy - jste bohatá dědička."

Nastalo ticho.

"Musíte ovšem prokázat svou totožnost," pokračoval Jan Křtitel za chvíli. "To vám jistě nebude nikterak zatěžko, a pak se můžete svého dědictví ihned ujmout."

Je uloženo v anglických státních papírech - Briggs má závět' i potřebné doklady."

Vída, karta se obrátila! Je to pěkná věc, čtenáři, když se člověk v jediné chvíli povznese z nedostatku k bohatství - moc pěkná, ale člověk to honem nedovede pochopit, a nemůže tedy z toho mít hned radost. Mimoto jsou v životě ještě jiné věci, které člověka vzrušují a uchvacují mnohem víc; toto je něco hmotného, ze skutečného světa, docela nic pomyslného, buď to v člověku věčné a střízlivé myšlenky, které se také tak projevují. Člověk neskáče a netančí a nekřičí „Sláva!“, když slyší, že zbohatl, ale začne uvažovat, jakou mu to ukládá odpovědnost a co má s tím bohatstvím podniknout; na podkladě klidného uspokojení začínají vyvstávat určité vážné starosti - a proto se zdržíme všech projevů a s vážnou tváří hloubáme o svém štěstí. A pak, slova „dědictví“ a „odkaz“ jsou v přímé souvislosti se slovy „smrt“ a „pohřeb“. Dověděla jsem se, že můj strýc je mrtev, můj jediný příbuzný; od té chvíle, kdy jsem slyšela, že je na světě, kojila jsem se nadějí, že ho jednou uvidím - a teď ho nespátřím už nikdy. Ty peníze odkázal mně, nikoli mně a příbuzným, kteří by se z nich těšili, ale jen mně, zcela osamoceně. Je to jistě velký dar; budu úplně nezávislá, a to je nádherné pomyslení - nádherný pocit - srdce se mi při něm rozbušilo.

"Konečně se vám čelo vyhladilo," řekl pan Rivers. "Už jsem si myslel, že vás uhranula Medusa a že jste se proměnila v kámen! Teď se snad také zeptáte, kolik jste zdělila, ne?"

"Kolik?"

"Ó, maličkost! Nestojí to ani za řeč - myslím, že v tom dopise stojí něco o dvaceti tisících liber - ale co to je?"

"Dvacet tisíc liber?"

To mě znovu omráčilo - počítala jsem se čtyřmi nebo pěti tisíci. Při té zprávě se mi na chvíli zatajil dech a Jan Křtitel, jehož jsem nikdy neslyšela se smát, se najednou zasmál.

"Kdybyste spáchala vraždu," řekl, "a já bych vám řekl, že váš zločin je odhalen, nemohla byste vypadat tak vyděšeně."

"Jsou to velké peníze - co myslíte, není to nějaký omyl?"

"Naprosto ne."

"Třeba jste si tu číslici špatně přečetl - třeba to jsou jen dva tisíce liber."

"Ta částka je tam vypsána slovy a nikoli číslicemi - dvacet tisíc liber."

Znovu mi bylo téměř jako průměrnému jedlíkovi, který zasedne sám k tabuli, na níž jsou připraveny hody pro sto lidí. Pan Rivers vstal a oblékal si pláštěnku.

"Kdyby nebyla tak bouřlivá noc," řekl, "poslal bych vám sem Hanu, abyste měla společnost - vypadáte tak zoufale a nešťastně, že bych vás nerad nechával o samotě. Ale chudák Hana by se sem těmi závějeji nedostala tak dobře jako já, nemá tak dlouhé nohy, musím vás tedy nechat samotnou s tím soužením."

Dobrou noc."

Chystal se odšoupnout závoru, ale najednou mě něco napadlo.

"Počkejte chvíli!" vykřikla jsem.

"Nu?"

"Je mi moc divné, že vám pan Briggs o mně psal. Jak se o vás dověděl a jak si mohl představovat, že vy v takovém zapadlém koutě byste mu mohl nějak pomoci mě nalézt?"

"Vždyť jsem kněz," řekl, "a lidé se často na kněze obracejí v nejrůznějších záležitostech." Znovu zašramotila závora.

"Takhle se nedám odbýt!" zvolala jsem. Ta spěšná odpověď, která nepodávala žádné vysvětlení, nijak neuspokojila mou zvědavost, naopak, ještě ji vydráždila.

"To je moc divná věc," dodala jsem. "Musím se o tom dovědět víc."

"Až někdy jindy."

"Ne, ještě dnes večer - ještě dnes večer!" Když se odvrátil od dveří, postavila jsem se mezi ně a jeho. Vypadal dost rozpačitě.

"Rozhodně vás nepustím, dokud mi nepovíte všechno!" řekla jsem mu.

"Teď se mi do toho nechce."

"Povíte mi to - musíte!"

"Byl bych radši, kdyby vám to pověděly Diana a Marie."

Těmi námitkami vydráždil mou zvědavost úplně nesnesitelně - musela být ukojena, bezodkladně, a řekla jsem mu to.

"Upozornil jsem vás přece, že jsem člověk tvrdý," odpověděl, "nedám se snadno přemluvit."

"A já jsem také tvrdá - nedám se odbýt."

"Jsem také chladný," pokračoval, "žár mě nezachvátí."

"Já jsem zas žhavá, a oheň rozpouští led. V tamtěch plamenech roztál všechn i sníh na vašem plášti, stekl mi na podlahu a proměnil ji v zablácenou náves. Jistě doufáte, pane Riversi, že vám odpustím ten zločin a nezpůsob, že jste mi zamazal vydrhnutou podlahu, a proto mi musíte říci, co si přejí vědět!"

"No, tak dobrá," řekl, "já se poddám, ani ne tak proto, že se toho vážně domáháte, ale že jste tak vytrvalá - kámen se také vyhlodá, když na něj ustavičně kape voda. Stejně se to musíte jednou dovědět - tak je to jedno, teď či později."

"jmenujete se Jana Eyrová?"

"Ovšem, ta otázka je přece už vyřízena."

"Ale není vám možná známo, že jsem váš jmenovec - že jsem při křtu dostal jména Jan Křtitel Eyre!"

"Věru ne! Teď si vzpomínám, že jsem viděla písmeno E vpletené do monogramu ve vašich knihách, které jste mi někdy půjčoval, ale nikdy jsem se nezeptala, jaké jméno představuje. Nu, ale co s tím? Jistě..."

Zarazila jsem se: netroufala jsem si zabývat se myšlenkou, která mi najednou napadla, nabyla pevného tvaru a ve vteřině zhmotněla v silnou pravděpodobnost; tím méně jsem se odvažovala ji vyslovit. Okolnosti se splétaly, zapadaly do sebe, seřazovaly se; řetěz, který do té chvíle tvořil beztvárnou hromadu spojených článků, se najednou natáhl - každý kroužek byl neporušený, všechny se spájely dokonale. Instinktivně jsem uhodla, jak se věci mají, ještě než Jan Křtitel začal zas mluvit; ale nemohu očekávat, že by čtenář měl stejnou intuitivní vnímavost, a proto zde musím podat Janovo vysvětlení.

"Má matka se jmenovala Eyrová a měla dva bratry: jeden byl kněz a oženil se s Janou Reedovou z Gatesheadu a druhý, Jan Eyre, byl obchodník a zemřel ve Funchalu na Madeiře. Pan Briggs jako právní zástupce pana Eyra nám v srpnu psal, že náš strýc zemřel a odkázal svůj majetek osiřelé dceři svého bratra kněze; nás v závěti opomenul v důsledku pře, kterou měl s naším otcem, a nikdy mu to neodpustil. Před několika týdny mi pan Briggs psal znovu, že dědičku nelze vypátrat, a tázal se mne, zda o ní snad něco nevím. Jméno, které jsem náhodou viděl napsané vaší rukou na kousku papíru, mi umožnilo ji odhalit.

Ostatní už víte." Znovu chtěl odejít, ale opřela jsem se zády o dveře.

"Nechte mě mluvit, prosím vás," řekla jsem, "ale napřed mě nechte vydechnout a chvíli přemýšlet." Umlkla jsem a on tam stál přede mnou s kloboukem v ruce a vypadal docela klidně. Pokračovala jsem:

"Vaše matka byla sestra mého otce?"

"Ano."

"Tedy má teta, ne?"

Uklonil se.

"Můj strýc Jan byl také váš strýc, že? Vy, Diana a Marie jste děti jeho sestry, tak jako já jsem dítě jeho bratra, že?"

"Samozřejmě."

"Vy tři tedy jste můj bratranec a mé sestřenice - polovina naší krve proudí z téhož zdroje!"

"Ano, jsem váš bratranec."

Zadávala jsem se na něho. Bylo mi, jako bych našla bratra, na něhož jsem mohla být hrdá, jehož jsem mohla milovat, a dvě sestry, které měly takové vlastnosti, že i dokud jsem je znala jen jako cizí osoby, vzbudily ve mně upřímnou lásku a obdiv. Ty dvě dívky, na které jsem, klečíc na mokré zemi a nahlížeje nízkým zamřížovaným oknem do kuchyně domu Na blatech, hleděla s tak trpkou směsí zájmu a zoufalství, byly mé blízké příbuzné; a ten mladý zteplý muž, který mě našel téměř umírající u svých dveří, byl můj vlastní bratranec.

Úžasný objev pro takovou osamocenou ubožačku! Toto bylo opravdové bohatství! - Obohacení srdce! -

Nevyčerpatelný zdroj čisté, přirozené lásky! Tohle bylo pro mne požehnání, jasné, živé, rozjařující - a ne ten tíživý zlatý poklad; byl to sice štědrý a vítaný dar, ale pod jeho tíhou jsem vystřízlivěla. Najednou jsem zatleskala radostí - srdce se mi rozbušilo, krv se mi prudce rozproudila v žilách.

"Ó, jsem tak ráda - jsem ráda!" zvolala jsem. Jan Křtitel se usmál. "Copak jsem vám neřikal, že se chytáte bezvýznamných maličkostí a zanedbáváte to hlavní?" otázal se. "Když jsem vám řekl, že jste zbohatla, celá jste z toho

zvážněla, a teď vás vzruší taková bezvýznamná věc!"

"Jak to myslíte? Pro vás je to možná bezvýznamné, máte sestry a nestojíte o sestřenici - ale já nemám nikoho, a teď jsem našla tři příbuzné - nebo alespoň dvě, jestliže se k nim nechcete počítat - narodily se z něčeho nic už dospěle! Říkám znovu, jsem tak ráda!"

Začala jsem prudce přecházet po světnici; najednou jsem se zastavila, celá udýchaná, jak se mi vybavovaly myšlenky rychleji, než jsem je mohla pojmut, i pochopit a srovnat - co všechno by se mohlo a mělo stát a co se jistě brzy stane. Pohlédla jsem na holou zeď a zdálo se mi, jako by to byla obloha posetá vycházejícími hvězdami - a každá z nich ve mně zažehovala radostný úmysl.

Těm, kteří mi zachránili život a které jsem až do té chvíle milovala jen planě, těm jsem teď mohla prospět. Tížilo je jejich jho - mohla jsem je osvobodit! Žili odloučení - mohla jsem je zase sdružit! Ta nezávislost a hojnost, jichž se mi dostalo, mohly by patřit i jim! Copak teď nejsme čtyři? Dvacet tisíc liber, rozděleno na stejné části, znamená pět tisíc pro každého z nás - je to až dost!

Spravedlnosti bude učiněno zadost a všichni budeme šťastni. Už mě to bohatství netížilo; už to nebyl pouhý peněžní odkaz - byl to zděděný dar života, naděje, radosti.

Nemohu říci, jak jsem se tvářila, když se mi ty nápady tak bouřlivě rojily v mozku, ale brzy jsem zpozorovala, že pan Rivers mi ze zadu přistřelil židli a jemně se pokoušel posadit mě na ni. Domlouval mi, abych se uklidnila. Odmítla jsem pohrdavě takto vyjádřenou domněnku, že mě snad opouštějí síly a smysly, setřásla jsem jeho ruku a začala jsem znovu přecházet sem a tam.

"Hned zítra napíšete Dianě a Marii," prohlásila jsem, "aby ihned přijely domů.

Diana říkala, že by se obě považovaly za bohačky, kdyby měla každá tisíc liber, a tak jim pět tisíc liber jistě postačí."

"Řekněte mi, kde máte sklenici, dal bych vám napít vody," odpověděl Jan Křitel. "Musíte se opravdu vzchopit a vzpamatovat z toho vzrušení."

"Nesmysl! A jak zapůsobí ten odkaz na vás? Přiměje vás to, abyste zůstal v Anglii, abyste se oženil se slečnou Oliverovou a konečně se už jednou usadil jako obyčejný smrtelník?"

"Vy blouzníte, nějak se vám v hlavě pomátlo! Sdílel jsem vám tu zprávu moc nešetrně, takže vás příliš rozčílila - je to nad vaše síly."

"Pane Riversi, teď už opravdu s vámi začínám ztrácet trpělivost! Jsem úplně při rozumu, jen vy mi nerozumíte, nebo spíš předstíráte nechápavost."

"Snad kdybyste mi to blíž vysvětlila, mohl bych vám porozumět líp."

"Vysvětlila! Co je tu třeba vysvětlovat? Nemůžete přece nechápat, že dvacet tisíc liber, o které tu jde, rozděleno na stejné díly mezi synovce a tři neteře našeho strýce, znamená pro každého pět tisíc liber! Já jen chci, abyste sestrám napsal, že najednou zbohatly."

"Totiž že jste zbohatla vy."

"Už jsem vám řekla, jak se na tu věc dívám, a rozhodně se na ni nedovedu dívat jinak. Nejsem přece hrubě sobecká, slepě nespravedlivá a ďábelsky nevděčná. A mimo to jsem si umínila, že chci mít domov a příbuzné. Mám ráda dům Na blatech a chci tam žít; mám ráda Dianu a Marii a chci se na celý život s nimi spojit. Kdybych měla pět tisíc liber, působilo by mi to radost a měla bych z toho prospěch, ale kdybych měla dvacet tisíc liber, jistě by mě to trápilo a tížilo, a ještě ke všemu by mi nikdy podle spravedlnosti nepatřily, ačkoli by podle zákona byly mým majetkem. Nechám vám tedy to, co je pro mne úplně přebytné. Nevzpírejte se tomu a přestaňte se o to přit - musíme se spolu domluvit a okamžitě o té věci rozhodnout."

"Tohle znamená jednat z prvního popudu; musíte přece mít několik dní na rozmyšlenou, abyste si mohla celou věc rozvážit, než ji budu moci považovat za rozhodnutou."

"Ó, máte-li pochybnosti, jestli to myslím upřímně, nic si z toho nedělám. Doufám, že mé řešení považujete za spravedlivé, ne?"

"Do jisté míry ano, ale přiči se všem zvyklostem. Ostatně máte právo na celé to jmění; strýc je získal vlastním úsilím a mohl je odkázat, komu chtěl - odkázal je vám. Vůbec to nebude nespravedlivé, necháte-li si je celé - můžete je s čistým svědomím pokládat za svůj výhradní majetek."

"Pro mne je to právě tak věc citu a svědomí," řekla jsem, "a musím svým citům vyhovět, měla jsem k tomu dosud málokdy příležitost! Kdybyste se i se mnou přel, kdybyste se bránil, kdybyste mě trápil celý rok, nemohla bych si odepřít lahodnou rozkoš, na kterou jsem se začala těšit - že částečně splatím obrovský dluh a získám si nadosmrti přátele."

"To si myslíte teď," odpověděl Jan, "protože nevíte, co to je mít majetek a užívat bohatství. Neumíte si utvořit představu, co by pro vás těch dvacet tisíc liber mohlo znamenat, jaké společenské postavení byste tím získala, jaké vyhlídky by se vám otevřely - nemůžete..."

"A vy," přerušila jsem ho, "si zas vůbec nedovedete představit, jak toužím po bratrské a sesterské lásce. Nikdy jsem neměla domov, nikdy jsem neměla sourozence. A teď je chci a musím mít. Vy se ke mně nechcete hlásit jako k sestře, vidíte?"

"Jano, chci být vaším bratrem - mé sestry chtějí být vašimi sestrami - ale nežádají na vás, abyste jim obětovala to, co vám právem patří."

"Chcete být mým bratrem, ano, ale na vzdálenost tisíc mil! Chtějí být mými sestrami, ale přitom otročit u cizích lidí! A já mám být bohatá - mám oplývat zlatem, které jsem sama nezískala a které si nezasloužím! A vy všichni bez peněz! To by byla pěkná bratrská a sesterská rovnost! To by byla pěkná rodina!

To by bylo důvěrné sblížení!"

"Ale Jano, svou touhu po rodinném svazku a domácím štěstí můžete uspokojit jinak než těmi prostředky, o jakých

uvažujete. Můžete se vdát!"

"Zas takový nesmysl! Mohu se vdát! Ale já se nechci vdávat a nikdy se nevdám."

"To je příliš smělé tvrzení - teď už přeháníte, a to jen dokazuje, jak jste velice rozrušená."

"Nepřeháním. Já znám své city a vím, jak se mi přičí pouhé pomyšlení na manželství. Nikdo by si mě nevzal z lásky a nechci, aby na mne někdo pohlížel jen jako na dobrou peněžní spekulaci. A nechci nikoho cizího - někoho, kdo by byl docela jiný než já a nebyl se mnou duševně spřízněný - chci někoho, kdo mi je docela blízký, kdo je se mnou příbuzný. Řekněte mi ještě jednou, že mi chcete být bratrem! Když jste ta slova vyřkl, byla jsem spokojená, šťastná; opakujte je ještě jednou, můžete-li, opakujte je upřímně."

"Myslím, že mohu. Víím, že jsem své sestry vždycky miloval, a víím, na čem se zakládá má láska k nim - na úctě, protože si jich mohu vážit, a na obdivu, protože jsou nadané. Vy jste také čestná a chytrá; máte podobné záliby a návyky jako Diana a Marie; jsem vždy rád ve vaší společnosti a v rozhovoru s vámi už delší čas nalézám blahodárnou útěchu. Mám pocit, že vás mohu snadno a přirozeně pojmout do srdce jako svou třetí a nejmladší sestru."

"Děkuji vám, to mi pro dnešek stačí. Teď byste už měl jít, abyste mě snad znovu nepodráždil nějakým nedůvěřivým vrtochem."

"A co škola, slečno Eyrová? Tu přece nesmíme zavřít, že?"

"Ne. Ponechám si dál místo učitelky, dokud si neopatřím za mne náhradu."

Pochvalně se usmál, podali jsme si ruce a rozloučil se.

Nemusím snad podrobně líčit další zápasy, které jsem musela svádět, a důvody, jimiž jsem ospravedlňovala své přání, než se mi podařilo vyřídit dědické záležitosti tak, jak jsem chtěla. Byl to velmi těžký úkol, ale pojala jsem naprosto pevně rozhodnutí a má příbuzní konečně pochopili, že jsem si skutečně a nezvratně umínila rozdělit dědictví na čtyři díly. Jistě v hloubi srdce uznávali, že můj úmysl je spravedlivý, jistě si sami také uvědomovali, že by na mém místě udělali totéž, co jsem chtěla učinit já - a tak nakonec povolili natolik, že dali souhlas, abychom tu věc předložili nestranným rozhodčím. Jako takové jsme si vyvolili pana Olivera a schopného advokáta. Oba mi dali za pravdu a já jsem provedla svou. Pak byly sepsány listiny o převodu majetku a Jan Křtitel, Diana, Marie a já jsme každý zdědili slušné jmění.

Kapitola 34.

Než se všechno uspořádalo, blížily se už vánoce, nastávala doba svátků, které se světí všude. Zavřela jsem mortonskou školu a postarala jsem se, abych se s žáčkami nerozloučila jen tak s prázdnými rukama. Štěstí podivuhodně otvírá ruku i srdce, a když člověk štědrě obdařený může rozdávat, dá aspoň volný průchod vyvrlelým citům. Už delší dobu jsem si s radostí uvědomovala, že mě mnoho mých vesnických žáček má rádo, a při loučení se mi toto mé vědomí potvrdilo, protože mi upřímně a prostě projevily svou náklonnost. Působilo mi to hluboké uspokojení, když jsem poznala, že vskutku mám své místo v jejich upřímných srdcích; slíbila jsem jim, že v budoucnosti neuplyne ani jediný týden, abych je nenavštívila a neposkytla jim ve škole hodinu vyučování.

Přišel také pan Rivers. Měla jsem už šedesát žáček. Ve dveřích jsem se na ně dívala, jak odcházely ze školy seřazené po dvojicích, a pak jsem dveře zamkla.

Zůstala jsem tam s klíčem v ruce a loučila jsem se ještě zvlášť s několika nejlepšími, z kterých už byly nejslušnější, nejpočetnější, nejskromnější a nejvzdělanější mladé ženy, s jakými se člověk může setkat mezi britským venkovským lidem.

To znamená hodně, protože britský venkovský lid je nejvzdělanější, nejslušnější a nejsebevědomější v Evropě. Setkala jsem se od té doby s francouzskými a německými venkovankami, ale i ty nejlepší mezi nimi se mi ve srovnání s mými mortonskými žáčkami zdály nevědomé, hrubé a přihlouplé.

"Myslíte, že jste za svou námahu dostatečně odměněna?" otázal se pan Rivers, když odešly. "Nepůsobí vám radost vědomí, že jste své době a generaci prokázala skutečné dobro?"

"Zajisté."

"A to jste se lopotila jen několik měsíců! Co říkáte, nestojí to za to, aby člověk věnoval celý život obrození lidstva?"

"Ano," odpověděla jsem, "ale nemohla bych takhle žít věčně. Chci také rozvíjet vlastní schopnosti, a nejen pěstovat schopnosti druhých. A teď si to mohu dovolit. Nepřivádějte mě tělem duši zpátky do školy. Dostala jsem se z ní ven a chtěla bych plně využít prázdnin."

Tvářil se vážně. "Co to, že najednou projevujete takovou dychtivost? Co chcete dělat?"

"Chci být činná - tak činná, jak jen dovedu. Nejdřív vás musím poprosit, abyste Hanu propustil a našel si k obsluze někoho jiného."

"Vy ji chcete?"

"Ano, chci si ji vzít s sebou do domu Na blatech. Za týden přijedou Diana a Marie domů a chci tam mít do té doby všechno v pořádku."

"Chápu - domníval jsem se, že se chystáte někam na výlet. Takhle je to lepší a Hana půjde s vámi."

"Řekněte jí tedy, aby byla zítra připravena. Tady je klíč od školní světnice, klíč od domečku vám dám ráno."

Vzal klíč a řekl: "Odevzdáváte jej zřejmě s radostí! Nedovedu dost dobře pochopit, že se loučíte se školou s tak lehkým srdcem, vždyť nevím, jakému zaměstnání se chcete věnovat v náhradu za to, jehož zanecháváte. Jaký cíl, jaký úmysl, jakou ctižádost máte pro další život?"

"Můj nejbližší cíl bude vydrbat (chápete plný význam toho slova?) - vydrbat dům Na blatech od půdy až do sklepa; potom jej napustit včelím voskem a olejem a vyleštit ohromnou spoustou flanelu, až se bude blýskat; za třetí uspořádat všechny židle, stoly, postele a koberce s matematickou přesností; a pak vás málem přivedu na mizinu nákupem uhlí a

rašeliny, aby v každé světnici ustavičně hořel pěkný oheň; a konečně poslední dva dny před očekávaným příjezdem vašich sester se musím s Hanou věnovat výhradně jen šlehání vajec, přebírání rozinek, tlučení koření a pečení vánočních koláčů, sekání masa do paštik a jiným slavnostním kuchařským obřadům, jaké se nedají vylicit slovy takovému nezasevěnci, jako jste vy, vždyť si o tom nedovedete udělat přiměřenou představu.

Mým úmyslem je zkrátka vykonat do čtvrtka všechny přípravy a mít všechno v dokonalém pořádku, než přijedou Diana a Marie; a mou ctižádostí je přichystat jim nejkrásnější a nejideálnější uvítání."

Jan se trochu usmál, ale stejně ho to neuspokojilo.

"To je všechno moc hezké a prozatím to stačí," řekl, "ale mluvme vážně!"

Doufám, že až vás přejde první radostné vzrušení, vytknete si nějaký vyšší cíl než půvaby domova a radost z práce v domácnosti."

"Vždyť to je to nejlepší na světě!" skočila jsem mu do řeči.

"Ne, Jano, není. Člověk není na světě proto, aby se oddával požitkům, a nepokoušejte se takhle žít - neoddávejte se pohodlí a zahálce."

"Vždyť já se chci naopak vrhnout do práce."

"Jano, prozatím vám promím; povolují vám dva měsíce, abyste mohla plně užívat svého nového postavení a těšit se z příbuzenského svazku, jehož kouzlo jste tak pozdě objevila. Ale doufám, že pak se vám zachce něčeho víc, než je dům Na blatech a Morton, společnost sester, sobecký klid, smyslové požitky a civilizovaný život v nadbytku. Doufám, že vás znovu začne silně znepokojovat vaše velká energie."

Pohlédla jsem na něho překvapeně a odpověděla jsem mu: "Jene Kříteli, to je ošklivé, že takhle mluvíte. Těším se, že budu žít spokojeně jako královna, a vy se pokoušíte vyburcovat ve mně neklid. K čemu?"

"Abyste nějak prospěšně využila nadání, jež vám světil Bůh, a jistě od vás bude jednou požadovat, abyste mu z něho skládala přesné účty. Budu nad vámi bdít bedlivě a úzkostlivě, Jano - na to vás upozorňuji. Snažte se tlumit nepřiměřenou horlivost, s jakou se vrháte do všedních domácích radostí. Nelpěte tak houževnatě na pozemských poutech, uchovejte si svou věrnou a horoucí přichylnost pro vhodnější cíl, chraňte se ji promrhat ve všedních pomíjivých věcech.

Slyšíte, Jano?"

"Ano, ale tak, jako kdybyste mluvil řecky. Zdá se mi to vhodný cíl, že chci být šťastná, a já budu šťastná! Sbohem!"

Byla jsem v domě Na blatech šťastná a pracovala jsem stejně těžce jako Hana. Blažilo ji, jak dovedu být veselá v tom shonu - obrátily jsme dům vzhůru nohama - jak dovedu zametat, utírat prach, uklízet a vařit. Vskutku po několika dnech ještě hroznějšího zmatku bylo radostné zas postupně vytvářet pořádek z chaosu, jež jsme samy způsobily. Předtím jsem zajela do S ... nakoupit nějaký nový nábytek, protože sestřenice mi ponechaly volnou ruku, abych v domě provedla změny, jak se mi zdá, a daly mi na to zvlášť peníze. Obývací pokoj a ložnice jsem ponechala téměř tak, jak byly, protože jsem věděla, že Dianu a Marii bude těšit víc, uvidí-li tam zase staré obyčejné stoly, židle a postele, než kdyby tam spatřily nejelegantnější nový nábytek. Něčeho nového však bylo zapotřebí, chtěla-li jsem, aby návrat domů byl pro sestřenice překvapením, jaké jsem jim zamýšlela uchystat. K tomu cíli sloužily hezké tmavé nové koberce a záclony, několik vhodně volených starožitných ozdobných předmětů z porcelánu a bronzu, nové potahy, zrcadla a krabičky na toaletní stolky: bylo to všechno nové a přítom to nebilo do očí. Ložnici pro hosty a salónek jsem zařídila úplně znovu starým mahagonovým nábytkem s rudými potahy; v chodbě jsem položila běhoun z rezného plátna a na schodech koberce. Když bylo všechno hotovo, zdál se mi vnitřek domu Na blatech tak dokonalým vzorem veselého, skromného a útulného domova, jako byl v té roční době jeho zevnějšek dokonalou ukázkou opuštěného a ponurého obydlí uprostřed zimní pouště.

Konečně nadešel významný čtvrtek, kdy měly navečer přijet. Nežli se zešeřilo, rozdělaly jsme s Hanou všude oheň, nahoře i dole, a pak jsme pěkně ustrojené čekaly v dokonale uklizené kuchyni.

Jan Křitel přišel první. Prosila jsem ho, aby k nám zatím nechodil, dokud nebude všechno uspořádáno; stačilo mu vskutku pouhé pomyšlení na ten všední shon a nepořádek, jenž v domě zavládl, aby se mu ustrašeně vyhýbal. Zastihl mě v kuchyni, kde jsem dozírala na přípravu koláčků k čaji a na pečení. Přistoupil k plotně a zeptal se: "Nalezla jste konečně uspokojení v hospodyňské práci?"

Odpověděla jsem mu tím, že jsem ho vyzvala, aby se šel podívat, jak to po práci v domě vypadá. S určitými svízelemi se mi nakonec podařilo přimět ho k té obchůzce. Nahlédl všude jen do otevřených dveří, a když jsem ho provedla shora až dolů, řekl, že mi to jistě dalo spoustu námahy a starostí, než jsem za tak krátkou dobu provedla všechny ty velké změny; nezmínil se však ani slabikou, jestli mu zvelebení jeho domova působí potěšení.

Jeho mlčení mě skličovalo. Řekla jsem si, že mu snad ty změny porušují nějaké dávné vzpomínky, které mu jsou drahé. Otázala jsem se ho patrně trochu zkormouceným hlasem, je-li tomu tak.

"Vůbec ne, naopak, povšiml jsem si, že jste si počínala úzkostlivě a s úctou, abyste nic takového neporušila. Obávám se dokonce, že jste na to vynaložila víc přemýšlení, než si taková věc zaslouží. Kolik minut jste například strávila úvahami, jak byste měla zařídit tenhle pokoj?" A pak se mne jen tak mimochodem zeptal, mohu-li mu říci, kde je ta a ta kniha.

Ukázala jsem mu ji v polici. Vzal ji do ruky, vzdálil se do okenního výklenku, kde obyčejně sedával, a dal se do čtení. Tohle se mi nelíbilo, čtenář. Jan Křitel byl hodný člověk, ale začínala jsem si uvědomovat, že měl pravdu, když o sobě řekl, že je tvrdý a chladný. Lidské a příjemné stránky života ho vůbec nelákaly - pokojný, radostný život pro něho neměl půvab. Žil doslova jen pro to, aby dosáhl svých ctižádostivých cílů - zajisté dobrých a vznešených, ale bylo mi jasné, že si nikdy nedopřeje klidu a že mu není vhod, jestliže si ho dopřávají druzí kolem něho. Když jsem se dívala na jeho vysoké čelo, nehybné a bílé jako bílý kámen, a na jeho krásnou tvář zabranou do čtení, najednou jsem pochopila, že by nikdy nemohl být dobrým manželem a že by to byla těžká zkouška být jeho ženou. Jakoby vnuknutím

jsem pochopila, jaká je jeho láska k slečně Oliverové - dala jsem mu za pravdu, že je to pouze smyslná vášeň. Pochopila jsem, jak sebou jistě pohrdá za to, že jí tak horečně podléhá, jak by ji rád potlačil a zdusil; jak nemůže mít důvěru, že by mohla vést k trvalému štěstí pro něho a pro ni. UVědomila jsem si, že je ze stejné hmoty, z níž příroda hněte hrdiny, křesťanské i pohanské - zákonodárce, státníky, dobyvatele - pevný základní kámen, na němž buduje své vysoké cíle. Ale u krbu by se snad vždycky vyjímal jako chladný a ponurý pilíř, který tam nepatří a překáží.

"Tenhle obývací pokoj není jeho sféra," říkala jsem si. "Hřbety Himálajů nebo kaferské křoviny, i zamořené močály na guinejském pobřeží by se pro něho líp hodily. Má pravdu, že se vyhýbá klidnému domácímu životu, to není jeho živél, jeho schopnosti zde zakrňují, nemohou se rozvíjet a uplatnit. Jen tam, kde je boj a nebezpečí - kde může osvědčit odvahu, vyvíjet energii a vyzkoušet statečnost - jen tam se každým slovem a hnutím projeví jako vůdce, tam se ukáže jeho převaha. Tady u krbu by ho předčilo i veselé děcko. Má pravdu, že si zvolil misionářskou dráhu - teď je mi to jasné."

"Už jedou! Už jedou!" vykřikla Hana a otevřela dveře do pokoje dokořán.

V té chvíli radostně zaštěkal Carlo. Vyběhla jsem ven. Byla tma, ale slyšela jsem hrčení kol. Hana už měla v ruce rozsvícenou lucernu. Povož zastavil u vrátek; kočí otevřel dvířka a nejdřív vyskočila jedna dobře známá postava a pak druhá.

V minutě jsem měla obličej pod jejich klobouky a nejdřív jsem se dotkla Mariiny hebké tváře a pak Dianiných splývavých kadeří. Smály se - líbaly mě - a pak Hanu; hladily Carla, zdívočelého radostí, dychtivě se vypyťovaly, je-li všechno při starém, a když jsme je ujistily, že je, vběhly rychle do domu.

Byly celé zdřevěnělé po dlouhé drkotavé jízdě do Whiterossu a prokřehlém mrazivým večerním vzduchem, ale jejich milé tváře se v záři ohně rozjasnily.

Zatímco kočí s Hanou vnášeli do domu jejich kufry, ptaly se na Jana. V té chvíli právě přicházel z obývacího pokoje. Obě se mu ihned vrhly kolem krku a obě je klidně políbil, řekl jim tiše několik slov na přivítanou, postál chvíli a poslouchal, co mu povídají, potom řekl, že snad za ním brzy přijdou do pokoje, a uchýlil se tam jako do útočiště.

Rozsvítila jsem jim svíčky, aby mohly jít nahoru, ale Diana jako paní domu musela dát nejdřív rozkazy týkající se kočího, a pak šly obě za mnou. Měly radost, jak jsem jim nově zařídila a vyzdobila jejich pokoje, z nových záclon a koberců i nádherných pestrých čínských váz, a neskřblily vděčností. Těšilo mě, že jsem jim pokoje upravila zřejmě podle jejich přání a že to, co jsem vykonala, přispělo novými půvaby k jejich radosti z návratu domů.

Byl to krásný večer. Mé sestřenice, celé rozjařené, vyprávěly a povídaly tak živě, že ani nepozorovaly, jak je Jan Křtitel zamlklý. Měl upřímnou radost, že vidí sestry, ale nemohl se rozehrát jejich rozzářenou horoucností a radostnou výmluvností. Ta událost, totiž návrat Diany a Marie, ho těšila, ale její průvodní zjevy, radostný shon a veselé štěbetavé vítání, mu vadily - viděla jsem, že už touží po klidnějším zítřku.

Když veselý večer vyvrcholil, asi hodinu po čaji, uslyšeli jsme prudké klepání na dveře. Přišla Hana se zprávou, "že je tu náký chudý chlapec, tak pozdě, dyť je skoro noc - pro pana Riverse, aby s ním šel k jeho mamince, která je v posledním tažení".

"Odkud je, Hano?"

"Až někde od Whiterossu, skoro čtyry míle odtud, a skoro celou cestu samá slatina a bažina."

"Řekněte mu, že půjdu."

"Neměl byste tam chodit, věřte mi. Potmě to bude hrozná cesta, přes bažiny vůbec nevede pěšina. A v tomhle mrazu a vichřici, že to člověk nevidí! Měl byste tam radši vzkázat, že přijdete až ráno."

Jenže už byl v chodbě, oblékal si pláštěnku a bez jediné námitky a bez reptání ihned odešel. Bylo devět hodin, a vrátil se až o půlnoci, vyhladovělý a unavený, ale zřejmě šťastnější než před odchodem. Splnil svou povinnost, vykonal namáhavou cestu, vyzkoušel své síly a schopnost sebezapření a byl sám se sebou spokojenější. Obávám se, že celý příští týden pro něho znamenal zkoušku trpělivosti. Byl to vánoční týden, takže jsme se žádná nevěnovaly nějakému určitému zaměstnání, ale oddávaly jsme se veselí a domácím radovánkám. Svěží vzduch vřesovišť, volnost a domov, naděje na blahobytný život, to všechno působilo na duši Diany a Marie jako životodárný elixír - veselily se od rána do poledne a od poledne do noci. Měly stále co povídat, vyjadřovaly se tak vtipně, jadrně, osobitě a jejich povídání mělo pro mne takový půvab, že bych byla nejradši všeho nechala a trávila celé dny rozhovorem s nimi. Jan Křtitel nám veselost nevytýkal, ale stranil se jí a býval málo doma. Měl na starosti velkou farnost s roztroušeným obyvatelstvem a měl každodenně co dělat, chtěl-li navštívit nemocné a chudé v různých těch končinách.

Jednou ráno u snídani se Diana chvíli zamyslela a pak se ho zeptala, jestli své plány snad nezměnil.

"Nezměnil a nezměním," odpověděl a oznámil nám, že jeho odjezd z Anglie je definitivně určený na příští rok.

"A co Rosamunda Oliverová?" připomněla mu Marie: asi jí ta otázka vyklouzla z úst mimovolně, protože jakmile ji vyslovila, učinila rukou pohyb, jako by ji chtěla odvolat. Jan Křtitel seděl u stolu s knihou - měl ve zvyku při jídle číst - zavřel ji a pozdvihl oči.

"Rosamunda Oliverová se má provdat za pana Granbyho ze S ..., z velice dobré a vážené rodiny," řekl. "Je vnuk a dědic sira Frederika Granbyho. Dověděl jsem se to včera od jejího otce."

Sestry se na sebe podívaly a pak na mne; všechny tři jsme pohlédly na něj, ale tvář měl klidnou a jasnou jako ze skla.

"K jejich zasnoubení patrně došlo úplně znenadání," řekla Diana, "nemohou se přece znát dlouho."

"Znají se teprve dva měsíce, seznámili se v říjnu na plesu v S ..., kde se sešlo celé hrabství. Ale tam, kde se sňatku nic nestaví na překážku, jako v tomto případě, kde je takový sňatek v každém ohledu žádoucí, je odklad zbytečný; vezmou se hned, jakmile pro ně bude upraveno sídlo sira Frederika, který jim je chce dát darem."

Při první příležitosti, kdy jsem se po tomto sdělení octla s ním o samotě, byla jsem v pokušení zeptat se ho, jestli ho ta věc nermoutí, ale zdálo se mi, že vůbec nepotřebuje mou účast, a tak jsem se neodvážila mu ji nabízet, dokonce jsem se trochu zastyděla při vzpomínce, že jsem si něco takového už jednou dovolila.

Mimoto jsem si už odvykla s ním hovořit, protože byl vůči mně opět ledově uzavřený a tím zmrazoval mou upřímnost. Nedodržel slib, že se ke mně bude chovat jako k svým sestrám; ustavičně mi drobnými, studivými náznaky dával najevo, že mezi nimi a mnou činí rozdíl, a to nikterak nepřispívalo k našemu srdečnějšímu sblížení. Zkrátka od té doby, co jsem byla uznána za jeho příbuznou a co jsme spolu žili pod jednou střeou, měla jsem pocit, že jsme si mnohem vzdálenější než v dobách, kdy mě znal jen jako vesnickou učitelku. Při vzpomínce, jak důvěrně se mnou dřív hovořil, nedovedla jsem jeho pozdější chlad ani pochopit.

Za takového stavu věci mě nemálo překvapilo, že najednou pozdvihl hlavu od psacího stolu, nad nímž se skláněl, a řekl:

"Jak vidíte, Jano, svedl jsem boj a vyšel jsem z něho vítězně."

Jeho slova mě zarazila a nemohla jsem hned odpovědět, až teprve po chvíli váhání:

"Ale jste si jist, že jste přitom nedopadl jako někteří dobyvatelé, jimž jejich vítězství přišlo příliš draho? Nemohlo by se stát, že by vás druhé takové zahubilo?"

"Myslím že ne, ale i kdyby, nezáleží na tom, protože se asi nestane, že bych musel takový boj svést ještě jednou. Tato věc je už rozhodnuta a mám díky Bohu teď před sebou volnou cestu." Po těch slovech umkl a sklonil se zas nad svými papíry.

Když naše vzájemné štěstí (totiž Dianino, Mariino a mé) nabylo klidnější povahy a začaly jsme zase pravidelně žít a oddávat se studiu, jak jsme byly zvyklé, zdržoval se Jan Křtitel doma víc a někdy s námi sedával hodiny v též pokoji. Marie obyčejně kreslila, Diana se učila předmětům všeobecného vzdělávacího kursu, kam se dala zapsat (čímž u mne vzbudila úžas a obdiv), a já jsem pořád dřela němčinu. Jan Křtitel studoval jakousi tajemnou nauku, jakýsi orientální jazyk, jehož znalost pokládal za nutnou, chtěl-li uskutečnit své plány.

Sedával ve svém výklenku a zdálo se, že je klidný a zahloubaný do studia, ale jeho modré oči se chvílemi odvracely od cizojazyčné mluvnice, tékaly po pokoji a někdy se zvědavě a pátravě upíraly na nás, jeho družky při studiu; jestliže zachytily náš pohled, ihned se zas odvracely, ale přesto se znovu pátravě zadívaly na nás u stolu. Divila jsem se, co to asi znamená; byla bych také ráda věděla, proč nikdy neopomine projevit uspokojení při příležitosti, která se mi nezdála zvlášť významná, totiž po každé mé návštěvě v mortonské škole, kam jsem chodila týden co týden; ale ještě víc mě překvapovalo, že i v nepříznivém počasí, když sněžilo nebo přšelo, nebo byl prudký vítr a sestry mi domlouvaly, abych tam nechodila, vždycky bral jejich starostlivost na lehkou váhu a pobízel mě, abych svůj úkol splnila bez ohledu na počasí.

"Jana není taková pápěrka, jakou byste z ní chtěly udělat," říkal, "neuškodí jí horský víchř ani liják či několik sněhových vloček, zrovna tak jako nám ne. Má zdravý kořen a poddajný, a proto snáší změny podnebí líp než nějaký silák."

Když jsem se vracela, někdy hodně unavená a ošlehaná větrem, netroufala jsem si nikdy naříkat, vždyť jsem věděla, že by byl mrzutý, kdybych reptala; jemu se za všech okolností líbila statečnost a opak těžko snášel.

Jednou odpoledne mi však dovolil, že mohu zůstat doma, protože jsem byla opravdu nachlazená. Místo mne šly do Mortonu jeho sestry. Seděla jsem v pokoji a četla jsem Schillera a on luštil své orientální texty, vytištěné nesrozumitelnými znaky. Když jsem přestala číst a brala jsem do ruky sešit s úlohami, podívala jsem se náhodou na něj a zjistila jsem, že na mne ostražitě upírá bdělé modré oči. Nemohu říci, jak dlouho mě už tak pátravě zkoumal skrz naskrz a od hlavy k patě, ale jeho pohled byl tak pronikavý a přitom tak chladný, že mě na okamžik pojala pověřivá hrůza, jako by tam se mnou seděl nějaký zloduch.

"Co děláte, Jano?"

"Učím se německy."

"Chci, abyste němčiny nechala a začala se učit hindustánštině."

"To myslíte vážně?"

"Tak vážně, že mě musíte poslechnout, a řeknu vám hned proč."

Pak mi vysvětlil, že se také učí hindustánsky, a čím déle se tomu jazyku učí, tím víc zapomíná na jeho základy, a proto by mu velmi prospělo, kdyby měl začku, s kterou by ty počáteční vědomosti mohl znovu a znovu opakovat, aby si je dokonale vštípil; při té volbě se už nějaký čas rozhoduje mezi mnou a sestrami, ale nakonec se rozhodl pro mne, protože vidí, že jsem v učení ze všech tří nejvytrvalejší. Prokázala bych mu tu laskavost? Snad se nebudu muset dlouho obtěžovat, protože do jeho odjezdu zbývají už jen tři měsíce.

Jan Křtitel patřil k lidem, kterým není snadné odmítnout - člověk měl pocit, že všechny dojmy, ať bolestné nebo radostné, v něm zanechávají hlubokou a trvalou odezvu. Proto jsem vyslovila souhlas. Když se dívky vrátily, zjistila Diana, že jí začku přebíral Jan Křtitel, a smála se tomu; ona i Marie svorně prohlásily, že by je pro takové studium nikdy nezískal. Odpověděl klidně:

"Já vím."

Ukázal se jako velmi trpělivý a shovívavý, ale náročný učitel: očekávat, že budu hodně pracovat, a když jsem jeho očekávání splnila, projevil mi svým způsobem úplnou spokojenost. Postupně nade mnou nabýval určitého vlivu, jímž mě připravoval o mou duševní svobodu - jeho chvála a pozornost mě od něho vzdalovaly víc než jeho lhostejnost. V jeho přítomnosti jsem se už nedovedla volně rozprávět a rozesmát, protože jsem si nepříjemně a neodbytně, takřka instinktivně připomínala, že mu je veselí (alespoň mé) nevhod. Byla jsem si ustavičně vědoma, že uznává jen vážnou náladu a pílí a že se v jeho přítomnosti nesmím oddávat žádným jiným náladám; bylo mi, jako by mě poutal nějakým mrazivým kouzlem. Když řekl: "Jděte!", šla jsem; "Pojďte sem!", honem jsem přiběhla; "Udělejte tohle!", ihned jsem to udělala. Ale to zotročení se mi přičilo, často jsem litovala, proč mě raději dál nezanedbává.

Jednou večer jsme s Dianou a Marií stály kolem něho a přály jsme mu před spaním dobrou noc; podle svého zvyku je obě políbil, a rovněž podle svého zvyku mi podal ruku. Diana byla náhodou v laškovné náladě (nepodléhala tak trapně

jeho vlivu, protože měla také silnou vůli) a řekla mu vyzývavě:

"Jene, říkával jsi, že Jana je tvá třetí sestra, ale nejednáš s ní podle toho: měl bys ji také políbit!"

A postrčila mě k němu. Pomyslela jsem si, že je velice opovážlivá, a zmocnily se mne nepříjemné rozpaky; chvíli jsem se jimi nechala ovládnout, ale Jan Křtitel sklonil hlavu, přiblížil svou řeckou tvář k mojí, pronikavě a tázavě se mi podíval do očí - a políbil mě. O políbeních se nedá říci, že jsou jako z mramoru nebo jako led, jinak bych musela prohlásit, že políbení mého bratrance a duchovního k některým z nich patřilo; ale jsou možná políbení na zkoušku, a takové bylo i jeho. Když mi je dal, podíval se na mne, jaký mělo účinek; nebyl nijak překvapující, jistě jsem se ani nezarděla; snad jsem trochu zbledla, vždyť jsem měla pocit, že se tím políbením ještě víc sevřely okovy, jimiž mě spoutal. Pak už ten obřad nikdy nevynechal a zdálo se mi, že ta vážnost a shovívavost, s jakými jsem se mu podvolovala, má pro něho patrně určitý půvab.

Denně jsem si víc a víc přála, aby byl se mnou spokojený, ale uvědomovala jsem si denně víc a víc, že abych toho dosáhla, musím se částečně zřici své přirozenosti, musím tlumit své sklony, vykořenit své osobní záliby a nutit se do činnosti, k níž nejsem od přírody povolána. Chtěl, abych se vzešla do takové výše, jíž jsem nikdy nemohla dosáhnout; musela jsem každou hodinu napínat všechny síly, abych dosáhla mety, kterou mi vytyčil. Bylo to něco tak nemožného, jako kdyby chtěl z mých nepravidelných rysů uhníst svou dokonalou klasickou tvář, jako by chtěl mým měňavým zelenavým očím dát bledě modrý nádech a velebný lesk svých vlastních.

V té době mě však nesklíčoval jen jeho despotický vliv. Někáký čas jsem věru měla důvod, abych se tvářila smutně, protože jsem se trápila soužením, které mi hlodalo v srdci a odčerpávalo mé štěstí u samého zdroje - soužila jsem se nejistotou.

Snad si myslíš, čtenáři, že jsem při těch změnách prostředí a osudu zapomněla "na pana Rochestera. Ani na chvíli jsem na něho nezapomínala! Myslela jsem na něho stále, protože vzpomínka na něho nebyla pouhá mlha, kterou sluneční zář může rozptýlit, ani podoba narysovaná v písku, kterou bouře mohou smýt - bylo to jméno vryté do mramorové desky a mělo mít tak dlouhé trvání jako ten kámen. Mučivá touha zvědět, co s ním je, pronásledovala mě všude; myslela jsem na to v Mortonu každý večer, jakmile jsem se vrátila do svého domečku. a v domě Na blatech jsem nad tím hloubala každou noc ve svém pokojíku.

Při svém nezbytném dopisování s panem Briggsem ohledně té závěti jsem se ho též dotazovala, jestli neví, kde se pan Rochester zdržuje a je-li živ a zdrav - ale pan Briggs o něm vůbec nic nevěděl, jak správně usuzoval Jan Křtitel. Pak jsem psala paní Fairfaxové a prosila jsem ji, aby mi o tom podala zprávu. S jistotou jsem se spoléhala, že tento krok bude mít výsledek - byla jsem přesvědčena, že dostanu obratem odpověď. Udivilo mě, že minuly dva týdny a odpověď nepřicházela; když to trvalo už dva měsíce a den co den přicházel listonoš a pro mne nikdy neměl nic, zmocnila se mne mučivá úzkost.

Napsala jsem jí znovu v domnění, že se můj první dopis možná ztratil; nový pokus mi přinesl novou naději, která mi jako ta předtím zasvitla na několik týdnů, ale stejně časem bledla a dohořívala, protože jsem od paní Fairfaxové nedostala ani řádku, ani slovo. Když v marném očekávání uplynulo půl roku, má naděje zhasla docela a obklopily mě temnoty. Všude kolem zářilo nádherné jaro, z něhož jsem se nemohla radovat. Přiblížilo se léto. Diana se pokoušela mě potěšit - tvrdila, že vypadám špatně, a chtěla se mnou jet k moři. Jan Křtitel byl proti tomu; prohlásil, že nepotřebuji rozptýlení, ale zaměstnání, že vedu bezúčelný život a musím si nalézt nějaký životní cíl.

Patrně aby mi jej nějak nahradil, prodlužoval mě lekce hindustánštiny ještě víc a byl ještě netrpělivější, aby se projevil jejich výsledek; a mně, bláhové, ani nenapadlo, že bych se mu měla postavit na odpor - nebyla bych to dokázala.

Jednou jsem se přišla s ním učit v ještě skleslejší náladě než obvykle, což bylo způsobeno bolestným zklamáním. Hana mi totiž ráno řekla, že jsem dostala dopis, a když jsem si pro něj přišla dolů, takřka s jistotou, že to konečně bude zpráva, kterou jsem tak dlouho čekala, ukázalo se, že to je jen bezvýznamný úřední dopis od pana Briggse. Bylo to tak trpké zklamání, až se mi nahruly slzy do očí, a když jsem pak seděla nad nesrozumitelnými znaky a ozdobnými symboly nějakého indického písaře, slzela jsem znovu.

Jan Křtitel mě vyzval, abych mu ty znaky četla nahlas, ale hlas mi selhal, nemohla jsem dál a rozplakala jsem se. Byli jsme spolu v obývacím pokoji sami;

Diana cvičila v salóně na klavír a Marie pracovala v zahradě - byl překrásný májový den, jasný, slunečný a svěží. Jan Křtitel neprojevil překvapení nad mým vzrušením a neptal se mne, co je jeho příčinou; řekl jen:

"Počkáme chvíli, Jano, až se trochu uklidníte." Honem jsem potlačila křečovitě vzlyky a on tam zatím seděl klidně, trpělivě, skloněný nad psacím stolem, a vypadal jako lékař, který chladným zrakem vědce pozoruje očekávanou a zcela pochopitelnou krizi, jež nastala u nemocného. Když jsem potlačila vzlyky, osušila jsem si oči a vykoktala jsem jakousi omluvu, že mi není dobře, chopila jsem se opět svého úkolu a podařilo se mi jej dokončit. Jan Křtitel uložil své i moje knihy, zamkl psací stůl a řekl:

"A teď, Jano, půjdete se mnou na procházku."

"Zavolám Dianu a Marii."

"Ne, dnes ráno chci mít jen jednu společnici, a tou musíte být vy. Oblečte se, vyjděte ven kuchyňskými dveřmi a pusťte se směrem ke strži - za chvíli vás dohoním."

Neznám střední cestu; kdykoli jsem v životě měla co dělat s rozhodnými, tvrdými povahami, jaké se naprosto přičií mojí, nikdy jsem neznala střední cestu mezi úplnou povolností a odhodlanou vzpourou. Vždycky jsem se poslušně podřizovala až do poslední chvíle, než jsem se najednou vzbouřila, někdy až sopečnou prudkostí. V té chvíli nebyly podmínky takové, aby mě vydráždily k odporu, ani jsem neměla náladu se bouřit, a proto jsem poslušně vyhověla jeho pokynům a za deset minut jsem se už s ním ubírala stezkou v divoké rokli.

Vanul západní větřík, který přinášel z kopců líbeznou vůni vřesu a sítin; obloha byla modrá, bez poskvrnky; potok protékající strží, rozvodněný jarními dešti, plynul vedle nás, vzdutý, jasný, zlatově třpytný v paprscích slunce a

safírově modrý, jak se v něm zrcadlila obloha. Kus dál jsme odbočili ze stezky a šli jsme po měkké trávě, jemné jako mech a smaragdově zelené, v níž se leskly droboučké bílé kvítky, jakoby emailové, a jiskřily žluté květiny jako hvězdy. Zatím se kolem nás kopce semkly, protože stráž se vinula vzhůru mezi nimi.

"Odpočínáme si tady," řekl Jan Křtitel, jakmile jsme došli k prvním výběžkům skalní hradby, která střežila jakýsi průsmyk, pod níž se potok řítí jako vodopád; o kus dál čněla hora, na níž se neudržely květy ani tráva, kterou pokrýval jen vřes a místo drahokamů zdobily jen balvany - která nevypadala ani divoce, ale dokonce zle a ponuře - nikoli svěže a usměvavě, ale zamračeně, vždyť střežila poslední naději na samotu a poslední útočiště ticha.

Posadila jsem se a Jan Křtitel zůstal stát vedle mne. Díval se vzhůru do průsmyku a dolů do rokle; sledoval očima potok, mizící v dálce, a pak se rozhlédl po bezmračné obloze, která se modře zrcadlila ve vodě; sňal s hlavy klobouk a nechal si větříkem provívat vlasy a líbat čelo. Jako by se v myšlenkách obracel k duchu, střežícímu to místo, jako by se pohledem s něčím loučil.

"Budu to místo vidat znovu," řekl nahlas, "ve snu, až budu spát někde na břehu Gangu a pak v ještě vzdálenější budoucnosti - až mě přemůže jiný spánek - na břehu řeky obklopené temnotou."

Zvláštní slova podivné lásky, vášnivě lásky přísného vlastence k rodné zemi!

Usedl také a půl hodiny jsme vůbec nepromluvíli, ani on na mne, ani já na něho; pak teprve řekl:

"Jano, odjíždím za šest neděl, mám už zamluvené lůžko na lodi Východoindické společnosti, která vyplouvá z přístavu dvacátého června."

"Bůh vás ochrání - vždyť jste se ujal jeho díla," odpověděla jsem.

"Ano," řekl, "to je má sláva a radost. Jsem sluhou neomylného pána. Nevydávám se na svou pout' pod lidským vedením, podřízený nedokonalým zákonům já chybující moci svých bližních, bídných červů - můj vládce, můj zákonodárce, můj vůdce je svrchovaný Pán. Je mi divné, že všichni kolem mne nehoří touhou přihlásit se pod Jeho prapor - připojit se rovněž k té výpravě."

"Všichni nemají vaše schopnosti, a byla by to bláhovost, kdyby slabí chtěli pochodovat v jednom šiku se silnými."

"Já nemluvím k slabým, ty nemám na mysli - obrácím se jen k takovým, kteří jsou hodni toho úkolu a schopni jej splnit."

"Takových je málo a těžko je nalézt."

"Máte pravdu, ale když se naleznou, je správné je burcovat, povzbuzovat a pobízet, aby se toho úkolu ujali - ukázat jim, jaké mají schopnosti a proč jim byly svěřeny - sdělovat jim poselství nebes - zprostředkovat jim přímo od Boha místo v řadách jeho vyvolených."

"Což je o tom v první řadě nezprávi jejich srdce, jestliže jsou takového úkolu opravdu schopni?"

Bylo mi, jako by mě obestíralo a ovíjelo jakési strašné kouzlo, a chvěla jsem se bázní, že uslyším nějaké osudné slovo, jímž se ta kouzelná moc projeví a spoutá mě.

"A co říká vaše srdce?" zeptal se Jan Křtitel.

"Mé srdce je němé - mé srdce je němé," odpověděla jsem ulekaně a rozechvělá úzkostí.

"Musím tedy promluvit za ně," pokračoval ten hluboký neúprosný hlas. "Pojeďte se mnou do Indie, Jano, jako má pomocnice a spolupracovnice!"

Údolí a obloha se mi zatočily před očima a kopce se vzedmuly! Bylo mi, jako bych slyšela výzvu Nebes - jako by mě jakési zjevení, podobně jako toho Makedonského, vyzývalo: "Přidruž se k nám a pomáhej nám!" Ale já jsem nebyla apoštol - neviděla jsem toho posla a nemohla jsem přijmout jeho výzvu.

"Jene Křteli!" vykřikla jsem. "Mějte se mnou slitování!"

Vzývala jsem však člověka, který v plnění toho, v co věřil jako ve svou povinnost, neznal slitování, ani výčitky svědomí. Pokračoval:

"Bůh a příroda vás stvořili, abyste se stala ženou misionáře. Nedostala jste od nich tělesné dary, ale duchovní - jste uzpůsobena k těžkým povinnostem, nikoli k lásce. Musíte se stát misionářovou ženou - a budete jí. Budete má žena - žádám vás o to - nikoli pro své potěšení, ale pro službu mému svrchovanému Pánu."

"Nehodím se k tomu, nejsem k tomu povolána!" odpověděla jsem.

Počítal s těmi prvními námitkami a nedal se jimi zmást. Opřel se zády o skalní útes, zkrřížil ruce na prsou a tvář mu zpřísněla - viděla jsem, že se připravuje na dlouhý, tuhý odpor a obrňuje se trpělivostí, aby mu vystačila až do konce - s pevným předsevzetím, že ten konec bude pro něho vítězný.

"Pokora, Jano," začal, "je základní křesťanská ctnost. Říkáte správně, že se pro to dílo nehodíte. Kdo se pro ně hodí?

Ani ti, kdo byli k němu vskutku povoláni, nemohli uvěřit, že jsou takového úkolu hodni. Já také, například, jsem jen prach a popel. Tak jako svatý Pavel doznávám, že patřím k největším hříšníkům. Ale nedám se odradit vědomím, že jsem jen bídný lidský tvor. Zná svého Pastýře, vím, že je spravedlivý a mocný, a jestliže si k splnění velkého úkolu vyvolil slabý nástroj, jistě ho z nekonečných zdrojů své prozřetelnosti vybaví prostředky, jichž se mu k takovému cíli nedostává. Myslete tak jako já, Jano - důvěřujte tak jako já. Žádám vás, abyste se opřela o Skálu, která přetrvá věky, a nepochybujte, že unese tíhu vaší lidské slabosti."

"Nevyznám se v životě misionářů, nikdy jsem se nezajímala o jejich práci."

"Mohu vám poskytnout pomoc, byť jen skrovnou, kterou potřebujete; mohu vám ustavičně ukazovat, co je vaším úkolem; budu při vás stát a v každé chvíli vám pomáhat. Zpočátku vás mohu podpírat, a brzy (vždyť znám vaše schopnosti) budete stejně silná a schopná jako já a nebudete už potřebovat mou pomoc."

"Ale copak mám k takovému úkolu schopnosti? Nejsem si jich vědoma. Vaše slova ve mně nevzbuzují vzrušující odezvu. Necítím, že by se ve mně zažehovalo světlo - že by se ve mně prudčeji rozproudila životní síla - že by mě povzbuzoval a utěšoval nějaký hlas. Ó, kéž bych mohla způsobit, abyste viděl, jak je v téhle chvíli v mé duši temno jako v žaláři, jak se v jejích hlubinách krčí spoutaný strach, že se dám přemluvit, abych se pokusila o něco, co nemohu splnit!"

"Mám pro vás odpověď - vyslechněte ji. Bedlivě jsem vás pozoroval od první chvíle, co jsme se setkali. Zkoumal jsem vás deset měsíců. Přesvědčoval jsem se o vás všelijakými zkouškami, a co jsem viděl a zjistil? Ve vesnické škole jste pracovala dobře, přesně a řádně; ačkoli ta práce nevyhovovala vašim zvyklostem a sklonům, konala jste ji schopně a taktně, dovedla jste si žáčky získat a zároveň jste je uměla ovládat. Když jste tak klidně přijala zprávu, že jste najednou zbohatla, bylo mi jasné, že vaše duše není zatížena neřestí Demasovou, že nejste ziskuchtivá. Jak jste se ihned rozhodla, že rozdělíte své jmění na čtyři stejné díly, ponecháte si jen jeden a ostatní tři rozdáte podle toho, jak žádá vyšší spravedlnost, tím se projevila vaše duše, která plane touhou po vzrušující obětavosti: V tom, jak povolně jste na mě přání zanechala studia, které vás zajímalo, a věnovala jste se jinému, protože zajímalo mne, jak neúnavně a pilně v něm setrváváte, s jakou neochabující energií a neochvějnou odvahou čelíte jeho obtížím, poznal jsem vlastnosti, které hledám jako doplněk svých vlastních. Jano, jste poddajná, pilná, nezištná, věrná, stálá a statečná, jemnocitná a hrdinná - přestaňte si nedůvěřovat - já vám důvěřuji bezvýhradně! Když budete v Indii řídit školy a pomáhat domorodým ženám, prokážete mi neocenitelnou službu."

Můj železný krunýř se svíral a Janovo přesvědčování mě dobývalo krok za krokem. Ať jsem sebevíc zavírala oči, svými posledními slovy jako by téměř uvolnil cestu, která se zdála zatarasená. Můj úkol, který se mi zdál tak nejasný, tak beznadějně složitý, při jeho slovech a v jeho dovedné ruce nabýval jasných obrysů a určitého tvaru. Jan Křtitel čekal na odpověď. Požádala jsem ho, aby mi dal čtvrt hodiny na rozmyšlenou, než se odvážím mu odpovědět.

"Milerád," řekl, vstal a odešel kus dál do průsmyku, vrhl se do trsu vřesu a zůstal tam nehybně ležet.

"Mohu vykonat, co po mně chce, to musím říci a uznat," uvažovala jsem, "totiž budu-li zachována při životě. Ale mám pocit, že nejsem tak silná, abych ve žhavém indickém podnebí zůstala dlouho naživu. - Co na tom? Jemu na tom nezáleží - až by nastala hodina mé smrti, odevzdal by mě klidně, se zbožnou modlitbou Bohu, od něhož mě přijal. Mám všechno jasné před očima. Kdybych odjela z Anglie, opustila bych milovanou, ale pustou zem - pan Rochester zde není - i kdyby zde byl, co bych z toho měla, co by to pro mne znamenalo? Mým úkolem je teď žít bez něho. Byla by to největší bláhovost a slabost, kdybych se den ze dne soužila očekáváním nemožné změny okolností, která by mi umožnila, abych s ním zas mohla žít pohromadě. Jan Křtitel měl tehdy pravdu, když řekl, že si musím nalézt v životě jiný zájem v náhradu za ten, o nějž mě osud připravil - a není posláním, které mi Jan Křtitel nabízí, vskutku nejvznešenější, jaké si člověk může zvolit a jaké mu Bůh může svěřit? Ukládá mu ušlechtilé snahy a slibuje vznešenou odměnu - nemůže tedy nejlépe vyplnit prázdnotu, zbylou po násilně vyrvaných citech a zničených nadějích"? Myslím, že musím říci ano - a přece se chvěji bázní. Jestliže se spojím s Janem, musím se vzdát poloviny vlastní osobnosti; jestliže s ním odjedu do Indie, znamená to pro mne předčasnou smrt. A jak vyplním čas mezi odchodem z Anglie do Indie a z Indie do hrobu? Však to vím dobře, i tohle mám jasné před očima. Ale napnu-li síly, div mě nerozbolí všechny šlachy, jistě Jana Křtitele uspokojím - až po nejcitlivější ohnisko a nejvzdálenější okruh jeho očekávání. Odejdu-li s ním a přinesu-li oběť, kterou po mně tak naléhavě žádá, vím, že tu oběť podstoupím bezvýhradně, že položím na oltář všechno - srdce a celý svůj život. Nebude mě nikdy milovat, ale bude se mnou spokojený - ukáží mu, že mám sílu, kterou ve mně netuší, a schopnosti, o nichž nemá ponětí. Ano, zastanu zrovna tak těžkou práci jako on, a stejně jako on bez reptání. Mohu tedy vyhovět jeho žádosti, nebýt jedné věci - jedné hrozné věci. Totiž té, že chce, abych byla jeho ženou, ale má pro mne asi tolik manželské lásky jako pro tamtu obrovskou zachmuřenou skálu, po níž se zpěněný potok řítí do rokle. Cení si mě asi tak, jako si voják cení dobrou zbraň - o nic víc. Kdybych se za něj neprovdala, nermoutilo by mě to, ale mohu dovolit, aby skutečně podle chladných výpočtů svůj plán, že si mě odvede k oltáři? Mohla bych od něho přijmout svatební prsten a manželskou lásku (nepochybují, že by svědomitě zachovával všechno, co se od ní žádá) a přitom vědět, že je duchem někde docela jinde? Mohla bych snést vědomí, že každým svým milostným projevem obětuje něco ze svých zásad? Ne, to by bylo úplné mučednictví. Nikdy je nepodstoupím. Mohla bych s ním snad odejít jako jeho sestra, ale nikdy jako jeho žena. A povím mu to."

Pohlédla jsem na něho - ležel tam ve vřesu jako povalený sloup, s obličejem obráceným ke mně, a upíral na mne bdělý, číhavý pohled. Vyskočil a přiblížil se.

"Jsem ochotna odjet do Indie, jestli tam mohu odjet svobodná."

"Tu odpověď mi musíte vysvětlit," řekl, "není mi jasná."

"Až dosud jste mi byl adoptovaným bratrem, který mě považoval za svou sestru, nechť to tedy tak zůstane - neměli bychom uzavírat sňatek."

Zavrtěl hlavou. "Takový bratrský a sesterský svazek by nestačil. Kdybyste byla opravdu má sestra, bylo by to něco jiného - vzal bych si vás s sebou a nepotřeboval bych manželku. Ale takhle musí být naše spolužití posvěceno a zpečetěno manželstvím, jinak je nemožné, protože se mu staví v cestu nepřekonatelné překážky. Copak to nechápete, Jano? Uvažujte o tom chvíli - váš moudrý rozum vám dá odpověď!"

Přestože jsem to uvážila, můj rozum, ať byl jaký chtěl, mi jen potvrzoval skutečnost, že se nemilujeme, jak se manželé mají milovat, a proto mě přesvědčoval, že bychom neměli uzavírat sňatek. Řekla jsem mu to: "Jene Křtitele, já ve vás vidím bratra - a vy ve mně sestru, nechme to tedy tak."

"Nemůžeme - nemůžeme!" odpověděl příkře, přísně a rozhodně. "To by nešlo. Řekla jste, že se mnou odjedete do Indie - pamatujte, že jste to už řekla!"

"Ale pod jednou podmínkou."

"Dobrá - dobrá. Proti tomu hlavnímu - že se mnou odjedete z Anglie a budete se mnou spolupracovat na mém budoucím těžkém úkolu - nemáte námitky. Už jste takřka opřela ruku o pluh a vím, že jste důsledná a neodtáhnete ji. Musíte mít na zřeteli jen jeden cíl - abyste co nejlépe splnila úkol, jehož jste se ujala. Musíte zjednodušit své složité zájmy, city, myšlenky, touhy a cíle, soustředit všechny úvahy k jednomu účelu: zdárně a ze všech sil plnit povinnost vůči nejvyššímu Pánu. Má-li se vám to podařit, potřebujete pomoc manžela, nikoli bratra - manželství je pevnější pouto. Ani já nepotřebuji sestru, kterou by mi mohl kdykoli někdo uzmout. Potřebuji manželku, to je jediná pomocnice, jejíž

život bych mohl ustavičně ovlivňovat a kterou bych si mohl připoutat až do smrti."

Při těch slovech jsem se zachvěla; cítila jsem jeho vliv až do mórku kostí - spoutal mi celé tělo.

"Vyhledejte si tedy někoho jiného než mne, Jene, někoho, kdo se k vám líp hodí."

"Chcete říci, kdo se líp hodí pro můj účel - pro mé poslání. Znovu vám říkám, že se s vámi nechci na celý život spojit jen jako bezvýznamný lidský tvor - jako člověk se sobeckými lidskými pudy - potřebuji vás jako misionář."

"A já dám misionáři své síly - nic víc po mně nechce - ale nikoli sebe, to by pro vás beztak byla zbytečná přítěž. Co byste si s ní počal?"

"To nemůžete - to nesmíte. Myslíte, že se Bůh spokojí jen poloviční obětí?"

Že ji přijme okleštěnou? Hájím Boží věc, přijímám vás pod jeho prapor. Nemohu v jeho zastoupení přijmout poloviční přísahu věrnosti - musí být úplná."

"Bohu dám své srdce ráda," prohlásila jsem, "vy o ně beztak nestojíte."

Nemohu odpřisáhnout, čtenáři, že se v mém hlase, když jsem vyslovila tuto odpověď, a v pocitech, které ji provázely, neozýval tlumený jízlivý tón. Až do té chvíle jsem se Jana Křtitele tajně bála, protože jsem ho nechápala. Udržoval mě ve strachu, protože mě nechával na pochybách. Až do té chvíle jsem nemohla rozeznat, do jaké míry je světcem a do jaké obyčejným smrtelníkem; teprve při tomto rozhovoru se mi leccos objasnilo a jeho povaha se mi před očima odhalovala. Odkrývaly se mi jeho slabiny, začínala jsem mu rozumět. Pochopila jsem, že tam ve vřesu sedím u nohou hezkého muže, který je chybující zrovna jako já.

Z jeho tvrdého despotismu spadl závoj. Vytušila jsem tyto jeho vlastnosti a povahové nedostatky, a to mi dodalo odvahy. Byli jsme si rovni - mohla jsem se s ním přit - mohla jsem mu odporovat, jestliže jsem to považovala za správné. Po mých posledních slovech zůstal zamlklý, a tak jsem si troufala pohlédnout mu do obličeje. V očích, jež na mne upíral, měl přísný a překvapený výraz a zároveň zvědavě tázavý, jako by říkal: "Je jízlivá, a vůči mně? Co to má znamenat?"

"Nesmíme zapomínat, že je to vážná věc," řekl za chvíli, "kterou nesmíme brát na lehkou váhu, to by byl hřích. Doufám, Jano, že to miníte doopravdy, když říkáte, že dáte ráda své srdce Bohu - nic víc po vás nechci. Jakmile odtrhnete srdce od lidí a upnete se jím k svému Stvořiteli, stane se šíření duchovního království Páně na zemi vašim hlavním a nejradostnějším cílem a budete ochotna konat vše, co k tomu cíli přispívá. A uvidíte, jakého rozmachu nabudou vaše i moje snahy, až se tělesně a duševně spojíme v manželství, jediném svazku, který trvale navzájem přizpůsobuje osudy a záměry lidských tvorů. Jakmile se přenesete přes nicotné vrtochy, všední nesnáze a jemnocitné rozpaky - přes ty předsudky o stupni, druhu, síle nebo vroucnosti pouhé lidské náklonnosti - ihned se rozhodnete pro manželství."

"Opravdu?" zeptala jsem se stručně a pohlédla jsem mu do krásné, klidné a přitom přísné tváře, která mi naháněla podivnou hrůzu; na čelo, pánovitě a nepřístupně; do zářivých hlubokých očí, pátravých, ale nikdy něžných; na jeho vysokou velitelskou postavu, a představila jsem si, že bych byla jeho ženou. Ne, to by bylo nemožné! Být jeho pomocnicí, jeho družkou, to ano, to bych se s ním pustila za moře, pracovala bych s ním ve žhavém východním podnebí, v asijských pouštích; mohla bych se obdivovat jeho odvaze, obětavosti, vytrvalosti a snažila bych se následovat jeho příklad; pokojně bych se podřídila jeho nadvládě; klidně bych se usmívala jeho nenasytné ctižádosti; dovedla bych rozlišovat křesťana od člověka, hluboce bych cítila jednoho a štědře bych odpouštěla druhému. I jako pomocnice bych bezpochyby musela často snášet utrpení, tělesně by mě tížilo to jeho, ale mé srdce a má duše by byly svobodné. Mé nitro by nebylo zasaženo a ve chvílích osamělosti bych se mohla utěšovat tím, že aspoň mé přirozené city nejsou ztotožněny. V srdci by mi zbyly koutky, které by byly jen moje, do nichž by nikdy nepronikl; tam bych skrývala své klíčící city, které by nikdy nemohla zmrazit jeho krutá přísnost ani pošlapat jeho těžká chůze bojovníka. Ale být jeho ženou - stále po jeho boku, stále utlačovaná a uskrápnutá - být nucena ustavičně tlumit žár své povahy, aby jen skrytě doutnal, a nikdy nevykřiknout bolestí, ačkoli by mě ten potlačený oheň v nitru celou postupně stravoval - to by bylo nesnesitelné.

"Jene Křtiteli!" zvolala jsem, jakmile jsem ve svých úvahách dospěla až sem.

"Nu?" zeptal se ledově.

"Opakuji: dávám ochotně souhlas, že s vámi půjdu jako pomocnice ve vašem misionářském díle, ale ne jako vaše žena. Nemohu se za vás provdat, nemohu se stát částí vašeho těla a vaší duše."

"Ale musíte," odpověděl pevně, "jinak naše ujednání neplatí. Jak bych mohl já, muž ani ne třicetiletý, vzít s sebou do Indie devatenáctiletou dívku, jestliže bychom nebyli spolu oddáni? Jak bychom mohli být věčně spolu - někdy v pustinách, někdy mezi divošskými kmeny - jinak než jako manželé?"

"Docela dobře," odpověděla jsem zkrátka, "zrovna tak dobře, jako kdybych byla buď vaše sestra, nebo kněz jako vy."

"Je přece známo, že nejste má sestra, a nemohu vás za ni vydávat - kdybych se o to pokoušel, vystavoval bych nás oba urážlivému podezření. A pokud jde o tu druhou možnost, máte sice energický mužský rozum, ale ženské srdce a - ne, to by nešlo."

"Ale ano, šlo," tvrdila jsem trochu nakvašeně, "šlo by to docela dobře. Mám ženské srdce a k vám upřímné vojácké kamarádství, věrnou sesterskou lásku, chcete-li - mám k vám posvátnou a pokornou úctu jako nováček vůči zasvěcenci, ale nic víc."

"To právě potřebuji," řekl jakoby jen pro sebe, "to právě potřebuji. Mám v cestě překážky - musím si ji proklestit. Buďte ubezpečena, Jano, že byste nelitovala, kdybyste se za mne provdala - musíme se vzít! Opakuji, že nemáme jinou možnost. Když uzavřeme sňatek, budeme se jistě mít dost rádi, aby se i vám naše spojení zdálo správné."

"Vaši představou o lásce opovrhují," prohlásila jsem bez rozmyšlení, vstala jsem a postavila jsem se před ním opřená o skálu. "Opovrhují tím padělaným citem, který mi nabízíte, ano, Jene Křtiteli, a opovrhují i vámi, že mi jej můžete nabízet." Upřeně se na mne zadíval a sevřel krásně vykrojené rty. Nebylo snadné rozeznat, jestli ho to dopálilo nebo překvapilo či co, protože dovedl dokonale ovládat svůj obličej.

"Taková slova bych od vás nečekal," řekl. "Myslím, že jsem neudělal ani neřekl nic, co by zasluhovalo opovržení."

Jeho mírný hlas mě dojal a tím povzneseným, klidným výrazem v tváři si mě podmanil.

"Odpusťte mi ta slova, Jene Křtiteli, ale je to vaše vina, že jsem se k nim dala tak unáhleně vydráždit. To vy jste začal mluvit o věci, v které se naše povahy rozcházejí - o věci, o které bychom nikdy neměli spolu hovořit - pouhé slovo láska zasévá mezi námi svár. Co bychom si počali, kdyby bylo zapotřebí skutečné lásky? Jak by nám bylo? Drahý bratranče, přestaňte pomýšlet na náš sňatek - pusťte to z hlavy!"

"Ne," řekl, "je to můj dávný záměr, jímž se utěšuji, a jediný, který mi může zaručit, že splním svůj vznešený úkol se zdarem. Ale prozatím na vás přestanu naléhat. Zítřa odjízďím do Cambridge, mám tam hodně známých, chci se s nimi rozloučit. Zdržím se tam čtrnáct dní - přemýšlejte zatím o mé nabídce a nezapomínejte, že odmítnete-li ji, nezřeknete se mne, ale Boha. Mým prostřednictvím vám nabízím vznešenou životní dráhu, ale můžete ji nastoupit jen jako má žena.

Odmítněte stát se mou ženou, a navždy se odsuzujete, abyste se ubírala po úzké stezce sobeckého pohodlí a neplodného života v soukromí. A třeste se, že byste pak patřila mezi ty, kdo zapřeli víru a jsou horší než pohani!"

Domluvil. Odvrátil se ode mne a znovu se rozhlédl kolem na řeku i na kopce.

Ale své city tajil v srdci, protože jsem nebyla hodna, aby se mi s nimi svěřoval.

Když jsem se s ním vracela k domovu, vytušila jsem dobře, z jeho ledového mlčení, co ke mně cítí: zklamání příkré a pánovité povahy, která se setkala s odporem tam, kde očekávala povolnost - nevoli chladného, nepoddajného rozumu, který v druhém objevil city a názory, pro jaké neměl pochopení. Jako muž mě zkrátka chtěl přinutit k poslušnosti, ale jako pravý křesťan trpělivě snášel můj zvrácený odpor a povolil mi tak dlouhou dobu k rozjímání a pokání.

Když večer políbil své sestry, neuznal ani za vhodné podat mi ruku a mlčky odešel z pokoje. Nemilovala jsem ho, ale byla jsem mu upřímně přátelsky nakloněna, a to úmyslné opominutí mě ranilo - tak bolestně, že mi vhrkly slzy do očí.

"Vidím, Jano, že jste se s Janem pohádali," řekla Diana, "tam na procházce po vřesovišti. Ale jdi za ním, otálí ještě na chodbě, čeká na tebe - jistě se s tebou usmíří."

Za takových okolností se málokdy zatvrdím pýchou; vždycky bych raději byla šťastná než důstojná. Proto jsem za ním běžela - stál pod schody.

"Dobrou noc, Jene," řekla jsem mu.

"Dobrou noc, Jano," odpověděl klidně.

"Podejme si ruce," dodala jsem.

Tak chladně a chabě mi stiskl prsty! Zřejmě ho hluboce roztrpčilo, co se ten den zběhlo; srdečnost jím nemohla pohnout, nedojaly by ho ani slzy. S ním nebylo možné šťastné usmíření - nebylo možno povzbudivě se na něho usmát a naklonit si ho velkodušným slovem. Ale jako křesťan byl mírný a trpělivý, a když jsem se ho zeptala, jestli mi odpouští, odpověděl, že nemá ve zvyku uchovávat vzpomínku na mrzuté události - že nemá co odpouštět, protože ho nikdo neurazil.

A po těch slovech odešel a nechal mě tam stát. Bylo by mi bývalo mnohem milejší, kdyby mě srazil k zemi.

Kapitola 35.

Neodjel do Cambridge hned nazítří, jak říkal. Odložil odjezd o celý týden a za tu dobu mi dal pocítit, jak dovede hodný, ale přísný, svědomitý, ale nesmiřitelný člověk kruté vytrestat někoho, kdo ho urazil. Bez jediného zjevného projevu nepřátelství a jediného pokárání mě ustavičně utvrzoval ve vědomí, že mě vyhostil ze sféry své přízně. Jan Křtitel v sobě jistě neživil nekřesťanskou touhu po odvetě - nebyl by mi zkrivil ani vlasek na hlavě, i kdyby to bylo v jeho moci. Povahou a svými zásadami byl povznesený nad ničemnou pomstychtivost - odpustil mi má slova, že jím a jeho láskou opovrhují, ale nezapomněl mi je, nemohl mi je zapomenout, dokud on a já budeme naživu. Kdykoli ke mně obrátil oči, viděla jsem ta slova stále mezi ním a mnou, jako by byla napsána ve vzduchu; kdykoli jsem promluvila, ozývala se mu v sluchu z mých úst a jejich ozvěna zaznívala z každé jeho odpovědi, která platila mně.

Nevyhýbal se rozhovoru se mnou, dokonce mě každý den dopoledne volal, abych si přisedla k jeho psacímu stolu - a obávám se, že pomíjivému smrtelníku v něm působilo potěšení (na němž se nepodílel a jež nepocíťoval ten pravý křesťan), jestliže se mu při zdánlivě nezměněném chování a jednání vůči mně co nejlépe podařilo každý svůj skutek a výrok zprostit účastného a pochvalného přízvuku, který jim dříve dodával určitý drsný půvab. Pro mne to už vlastně nebyl člověk z masa a krve, ale z mramoru; jeho oči byly chladné, zářivě modré drahokamy a jazyk jenom nástroj řeči - nic víc.

To všechno pro mne znamenalo muka - důmyslné, zdoluhavé mučení. Udržovalo ve mně stále doutnající rozhořčení a rozechvívalo mě bolestným a truchlivým nepokojem, který mě soužil a krušil. Uvědomovala jsem si, že ten dobrý muž, čistý jako hluboká studánka ve stínu lesa, by mě mohl brzy ubít, kdybych byla jeho ženou; nemusela bych přitom vycedit ani jedinou kapku krve a jeho křišťálové svědomí by se neposkvrmilo ani nejslabším stínem zločinu. Obzvlášť jasně jsem si to uvědomovala, kdykoli jsem se pokusila ho usmířit. Ani tehdy neměl se mnou slitování.

On tím odcizením netrpěl - netoužil po smíru. Ačkoli jsem nejednou skropila slzami stránku knihy, nad níž jsme se oba skláněli, neúčinkovalo to na něj o nic víc, než kdyby měl srdce z kamene nebo kovu. K sestrám se zatím choval trochu přívětivěji než obvykle - jako by se bál, že by mě pouhý chlad dostatečně nepřesvědčil o tom, jak úplně jsem vyhoštěna a dána do klatby, úmyslně ten rozdíl v chování zdůrazňoval; jsem přesvědčena, že tak činil nikoli ze zlomyslnosti, ale ze zásady.

Večer před jeho odjezdem z domova jsem ho náhodou uviděla, jak se při západu slunce procházel v zahradě, a vzpomněla jsem si, že ten člověk, který je mi teď tak odcizený, kdysi mi zachránil život a jsme blízcí příbuzní, a to mne pohnulo, abych se naposled pokusila znovu si získat jeho přátelství. Vyšla jsem z domu, přistoupila jsem k němu, jak stál opřený o vrátka, a rovnou jsem mu řekla:

"Jene, jsem nešťastná, že se na mne pořád zlobíte. Budme zas přátelé."

"Doufám, že jsme přátelé," odpověděl docela klidně a díval se dál na vycházející měsíc, jež pozoroval, už když jsem se přiblížila.

"Nikoli, Jene Křtiteli, nejsme už takoví přátelé, jako jsme bývali. Však to víte."

"Nejsme? To není pravda. Já vám nepřeji nic zlého, naopak, přeji vám všechno dobré."

"Věřím vám, Jene Křtiteli, jsem přesvědčena, že vůbec nejste schopen přát někomu něco zlého. Ale jsem přece vaše příbuzná, a proto bych si přála, abyste mi projevoval trochu větší náklonnost, než je ta povšechná lidumilnost, kterou prokazujete cizím lidem."

"Ovšem, vaše přání je rozumné," řekl, "a já vás vůbec nepovažuji za cizí."

Vyřkl ta slova chladným, klidným hlasem a to mě rozzlobilo a zklamalo. Kdybych byla uposlechla svou hrdost a svůj hněv, byla bych od něho ihned odešla, ale popudilo mě něco silnějšího než tyto pocity. Opravdově jsem si vážila jeho nadání a zásad; jeho přátelství mělo pro mne velkou cenu a krutě mě trápilo, že jsem je ztratila. Nebylo mi tak snadné zanechat pokusu, abych si ho znovu dobyla.

"Musíme se opravdu takhle rozloučit, Jene Křtiteli? I pak, až budete odjíždět do Indie, chcete mě opustit bez vlídnějšího slova, než jaká jste měl pro mne až doposud?"

Uplně se odvrátil od měsíce a zadíval se na mne.

"Copak vás opustím, Jano, až budu odjíždět do Indie? Cože, vy tam se mnou nepojedete?"

"Říkal jste, že nemohu, jestli se za vás neprovdám."

"A vy se za mne neprovdáte? Trváte na tom rozhodnutí?"

Víš, čtenáři, tak jako to vím já, jakou hrůzu dovedou takoví chladní lidé vložit do svých ledových otázek? Jak jejich hněv dovede zdrtit jako zřícená lavina?

Jak jejich nevole nahání strach, jako když puká led na zamrzlém moři?

"Trvám, Jene Křtiteli, a neprovdám se za vás."

Lavina se trochu hnula a sklouzla o kousek níž, ale zatím mě nezdrtila.

"Vysvětlte mi ještě jednou, proč náš sňatek odmítáte!"

"Dříve jsem jej odmítala, protože jste mě nemiloval," odpověděla jsem, "a teď jej odmítám proto, že mě téměř nenávidíte. Kdybych se za vás provdala, ubil byste mě. Ubijíte mě už teď."

Rty a líce mu zbělely - úplně zbělely.

"Já že bych vás ubil - 'já že vás ubijím? Takových slov byste neměla vůbec používat, jsou prudká, neženská a nepravdivá. Svědčí o neblahém duševním stavu a zaslouží si přísné pokárání; byla by snad neodpuštělná, ale člověk má povinnost odpouštět svému bližnímu i posedmasedmdesáté."

Tak, teď jsem tomu dala! Upřímně jsem si přála vymazat z jeho paměti každou stopu své dřívější urážky, a teď jsem v jeho trvanlivé mozkové kůře vypálila nový a ještě hlubší otisk.

"Teď mě budete opravdu nenávidět," řekla jsem. "Zbytečně bych se pokoušela vás usmířit. Vidím, že jsem si vás navěky znepřátelila."

Tato slova způsobila novou křivdu, tím horší, že se dotýkala pravdy. Jeho bezkrevný ret se chvíli křečovitě chvěl.

Věděla jsem, že jsem tím jeho hněv ještě zjitřila. Drásalo mi to srdce.

"Vykládáte si má slova úplně špatně," řekla jsem a náhle jsem ho vzala za ruku. "Nechci vás zarmoutit a zranit - opravdu ne."

Usmál se velmi trpce a rozhořčeně mi ruku vytrhl. "Odvoláváte tedy svůj slib a vůbec se mnou nepojedete do Indie, že?" zeptal se po delším mlčení.

"Pojedu, ale jako vaše pomocnice," odpověděla jsem.

Následovalo velmi protáhlé ticho. Nemohu říci, jaký za tu dobu v něm nastal zápas mezi lidskou přirozeností a křesťanskou ctností, ale oči se mu podivně jiskřily a obličejem se mu míhaly zvláštní stíny. Konečně promluvil.

"Už jsem vám dokázal, že je nemožné, aby mladá svobodná žena jako vy navrhovala, že bude provázet za moře svobodného muže v mém stáří. Vysvětlil jsem vám to přece dost jasně, a proto bych nikdy nečekal, že se o svém úmyslu budete znovu zmiňovat. Lituji, že to teď děláte - lituji toho ve vašem zájmu."

Přerušila jsem ho, protože cokoli, co se dalo jen trochu vykládat jako výčitka, dodalo mi ihned odvahy. "Držte se zdravého rozumu, Jene Křtiteli, vždyť mluvíte skoro nesmysly. Tváříte se, jako by váš můj návrh urážel. Ale ve skutečnosti vás neuráží, protože jste nad takové předsudky povznesený, nemůžete být přece tak pošetilý ani domýšlivý, že byste nechápal, jak to míním. Jestli chcete, pojedu s vámi jako vaše misijní pomocnice, ale nikdy jako vaše žena."

Znovu zbledl, až zesinal, ale stejně jako prve dokonale ovládl svůj hněv.

Odpověděl důrazně, ale klidně:

"Misijní pomocnice, která by nebyla mou manželkou, by mi nevyhovovala."

Zdá se tedy, že se mnou nemůžete jet, ale míníte-li svůj návrh doopravdy, promluví s jedním ženatým misionářem, až budu v Londýně - vím, že jeho žena potřebuje misijní pomocnici. Máte své vlastní jmění, a proto nebudete závislá na podpoře misijního spolku. Takto se aspoň nezneuctíte tím, že byste zrušila slib a nedostála svému závazku."

Čtenář přece ví, že jsem se nikdy výslovně nezavázala slibem a že jsem neuzavřela žádné ujednání. Takováhle řeč tedy byla za daných okolností příliš tvrdá a pánovitá. Odpověděla jsem na ni takto:

"Tady se nejedná o žádné zneuctění, zrušení slibu ani zběhnutí od povinnosti."

Nejsem vůbec povinna jet do Indie, obzvlášť s cizími lidmi. S vámi bych se toho odvážila, protože se vám obdivuji, důvěřuji vám a jako sestra vás miluji. Ale jsem přesvědčena, že ať bych tam odjela s kýmkoli, nezůstala bych v tom podnebí dlouho naživu."

"Aha, máte o sebe strach!" řekl a pohrdavě zkrivil ret.

"Ano. Bůh mi nedal život proto, abych jej promrhala, a kdybych udělala to, co ode mne žádáte, znamenalo by to skoro totéž, jako bych spáchala sebevraždu, jak se mi teď začíná zdát. A pak, než se pevně rozhodnu opustit Anglii, chci se přesvědčit, jestli nemohu být užitečnější tím, že zde zůstanu, než kdybych odjela."

"Jak to myslíte?"

"Marně bych se pokoušela to vysvětlovat, ale v jedné věci se už dlouho soužím trapnou nejistotou a nemohu nikam odjet, dokud se té nejistoty nezbavím."

"Já vím, kam tíhne vaše srdce a na čem lpí. Jenže tenhle váš citový vztah je nezákonný a neposvěcený. Už dávno jste jej měla potlačit, a neměla byste se o něm zmiňovat bez uzardění. Myslíte stále na pana Rochestera."

Byla to pravda. Mlčky jsem se k tomu přiznala.

"Chcete pana Rochestera hledat?"

"Musím zjistit, co se s ním stalo."

"Nezbývá mi tedy nic jiného, než abych na vás pamatoval ve svých modlitbách a zbožně a upřímně prosil Boha, abyste se nakonec opravdu neoctlá mezi zavrženými. Kdysi jsem se domníval, že jsem ve vás poznal jednu z vyvolených. Ale Bůh vidí věci jinak než člověk - staň se jeho vůle."

Otevřel vrátka, prošel jimi a vzdaloval se dolů do údolí. Brzy mi zmizel z dohledu.

Když jsem se vrátila do obývacího pokoje, stála Diana u okna a vypadala velmi zamyšleně. Byla mnohem větší než já; položila mi ruku na rameno, sklonila se a pátravě se mi zadívala do obličeje.

"Jano," řekla, "jsi teď pořád vzrušená a bledá. S tebou se něco děje. Pověz mi, co je mezi tebou a Janem. Dívám se na vás z okna už půl hodiny; musíš mi odpustit, že takhle slídím, ale dlouho mě už všelicos napadá - leccos mi je záhadou. Jan je podivný člověk..."

Umlkla a já jsem také mlčela. Za chvíli pokračovala:

"Vím, že bratr má s tebou zvláštní záměry, už dlouho tě vyznamenává pozorností a zájmem, jaký dosud neprojevil o nikoho jiného - ale k čemu to směřuje? Byla bych ráda, kdyby se do tebe zamiloval - miluje tě, Jano?"

Přitiskla jsem si její chladnou ruku k horkému čelu: "Ne, Diano, ani trochu."

"Proč tě tedy pořád sleduje očima - proč tak často hledí být s tebou o samotě a snaží se tě mít u sebe? Usoudily jsme s Marií, že asi chce, aby ses za něho provdala."

"Chce - požádal mě, abych se stala jeho ženou."

Diana zatleskala. "To jsme si právě myslely a přály! A ty si ho vezmeš, Jano, vid'?" Pak aspoň zůstane v Anglii!"

"Kdepak, Diano. Požádal mě o ruku jedině proto, že bych se mu hodila jako pomocnice při misijní práci v Indii."

"Cože? On chce, abys s ním odjela do Indie?"

"Ano !"

"To je šílenství!" zvolala. "Nezůstala bys tam naživu ani tři měsíce, to je jisté."

Ty tam nepojedeš - neslíbilas mu to, Jano, vid', že ne?"

"Řekla jsem mu, že si ho nevezmu -"

"A tím jsi ho pohněvala, vid'?"

"Nesmím - obávám se, že mi to nikdy neodpustí. Ale nabídla jsem mu, že tam s ním pojedu jako sestra."

"To by bylo úplné šílenství, Jano! Jen si pomysli, k jaké povinnosti by ses zavázala - k ustavičné a vysilující dřině v podnebí, kde namáhavá práce zabíjí i siláky, a ty jsi slabá. Znáš přece Jana Křtitele - žádal by na tobě úplné nemožnosti - nedovolil by ti odpočívat ani v nejžhavější denní době. Pozorovala jsem bohužel, že ať od tebe vyžaduje cokoli, nutíš se vždycky mu vyhovět. Dívím se, kde se v tobě vzalo tolik odvahy, že jsi odmítla jeho nabídku k sňatku. Nemiluješ ho tedy, že, Jano?"

"Rozhodně ne jako manžela."

"Je přece hezký hoch."

"A vidíš, má drahá Diano, já jsem tak nehezká. Rozhodně bychom se k sobě nehodili."

"Nehezká? Ty? Co tě napadá! Jsi až moc hezká a také dobrá k tomu, aby ses v Kalkatě upekla zaživa." A znovu mě vážně zapřísahala, abych přestala přemýšlet o tom, že bych s jejím bratrem odjela do Indie.

"Nemohu na to už pomýšlet," odpověděla jsem. "Před chvílí jsem mu znovu nabídla, že s ním budu pracovat jako jeho misijní pomocnice, a on se pohoršoval, že jsem tak neslušná. Patrně si myslí, že je to opravdu nepatřičný návrh, chci-li s ním odjet a neprovdat se za něho. Copak jsem hned od počátku nedoufala, že v něm naleznu bratra, a nepovažovala jsem ho vždy za bratra?"

"Podle čeho soudíš, že tě nemiluje, Jano?"

"Měla bys ho slyšet, jak o té věci mluví. Znovu a znovu mi vysvětloval, že mě nechce jako družku pro manželství, ale pro svou práci. Řekl mi, že jsem uzpůsobena k práci a ne k lásce - bezpochyby je to pravda. Ale nejsem-li uzpůsobena k lásce, pak nejsem podle mého názoru uzpůsobena ani k manželství. Nebylo by to divné, Diano, připoutat se na celý život k muži, který by v člověku neviděl nic než užitečný nástroj?"

"Bylo by to nesnesitelné - nepřirozené - na něco takového není ani pomyšlení."

"Mám k němu sice jen sesterskou náklonnost," pokračovala jsem, "a přece, kdybych se musela stát jeho ženou, dovedu si představit, že bych asi k němu nevyhnutelně pojala jakousi podivnou, trýznivou lásku, je přece tak nadaný a v jeho zjevu, chování a řeči je často tak hrdinská velikost. Pak by mě ovšem čekal nevýslovně bídný osud. Nechtěl by, abych ho milovala, a kdybych mu projevila lásku, dal by mi znát, že to je zbytečnost, kterou po mně nežádá a která se pro mne nesluší. Vím, že by to tak dopadlo."

"Ale Jan je hodný člověk," řekla Diana.

"Je hodný a vynikající člověk, ale zapomíná bohužel na city a potřeby nepatrných lidí a vidí jen své vysoké cíle. Proto

ti bezvýznamní udělají líp, když mu uhnou z cesty, aby je snad v honbě za svým cílem nezašlápl. Už jde! Musím tě tu nechat, Diano." A když jsem viděla, že vešel do zahrady, běžela jsem honem nahoru.

Byla jsem však nucena setkat se s ním zas u večere, při níž se zdál stejně klidný jako obvykle. Domnívala jsem se, že na mne snad ani nepromluví, a byla jsem přesvědčena, že už se vzdal myšlenky na sňatek. Ale z toho, co následovalo, jsem se přesvědčila, že jsem se v obojím případě mylila. Mluvil na mne docela tak jako jindy, totiž choval se ke mně přesně tak, jako v poslední době - úzkostlivě zdvořile. Bezpochyby se pomodlil k Duchu svatému, aby mu pomohl ztlumit hněv, jež jsem v něm vzbudila, a proto věřil, že mi zas odpustil.

Pro večerní čtení před modlením si vybral dvacátou prvou kapitolu ze Zjevení. Bylo vždycky příjemné naslouchat, jak z jeho rtů plynou slova bible; nikdy jeho krásný hlas nezněl tak lahodně a zároveň tak zvučně - nikdy jeho prosté chování nepůsobilo tak velebně, jako když pronášel věštby Boží. Ten večer zněl jeho hlas ještě slavnostněji a jeho chování ještě víc uchvacovalo důstojností, když tam seděl v rodinném kroužku (májový měsíc svítil nezastřenými okny, takže rozsvícená svíčka na stole byla téměř zbytečná) skloněný nad velkou starou biblí a předčítal z ní místo, kde se líčí vidina nového nebe a nové země - jak Bůh bydleti bude s lidmi, jak setře všelikou slzu z očí jejich, a smrti již více nebude, ani kvílení ani křiku, ani bolesti nebude více; nebo první věci pominuly.

Následující slova mě podivně rozechvěla, jak je předčítal, obzvlášť když jsem podle nepatrné, takřka nepostřehitelné změny v jeho hlase vycítila, že při nich upírá pohled na mne:

"Kdož zvítězí, obdrží dědičně všechno, a buduť jemu Bohem, a on mi bude synem. Strašlivým pak," četl zvolna a Bodně zřetelně, "a nevěrným atd., díl jejich v jezeře, kteréž hoří ohněm a sírou, jenž jest smrt druhá."

Od té chvíle jsem věděla, jakého osudu se Jan Křtitel pro mne obává.

Když četl poslední velebné verše té kapitoly, ozýval se v jeho hlase zřetelně klidný, tlumený pocit vítězství a zároveň naléhavá touha. Zřejmě věřil, že jeho jméno je už vepsáno v Beránkově knize života, a toužebně očekával hodinu, kdy bude vpuštěn do města, kam pozemští králové přicházejí složit slavnostní hold, které nepotřebuje být osvětlováno sluncem ani měsícem, protože je ozařuje sláva Boží a její pochodní je Beránek.

Při modlení, které pak následovalo, soustředil všechnu svou energii - zburcoval všechnu svou přísnou horlivost. S hlubokou opravdovostí se dovolával Boží pomoci - zřejmě s rozhodnutím, že musí zvítězit. Zbožně prosil o sílu pro malomyslné, o vedení pro zbloudilé ovečky, aby se i ty, které světské a tělesné pokušení zlávalo z úzké stezky, na ni zas navrátily, byť i v jedenácté hodině.

Úpěnlivě žádal a vzýval o milost, aby ty, které už propadly plamenům, byly zachráněny z věčného ohně. Opravdová zbožnost působí vždycky velebně; když jsem mu naslouchala, jak se modlí, obdivovala jsem se jeho zbožnosti; čím dál a čím důrazněji pronášel slova modlitby, tím víc mě dojímala a nakonec ve mně vzbudila posvátnou hrůzu. Jan Křtitel byl upřímně přesvědčen o tom, že jeho záměr je vznešený a správný, takže ti, kdo ho slyšeli, jak za ně oroduje, museli být o tom rovněž přesvědčeni.

Po modlení jsme se s ním loučily, protože měl časně ráno odjet. Diana a Marie ho na rozloučenou políbily a ihned odešly z pokoje - patrně na jeho pokyn, který jim dal šeptem; podala jsem mu ruku a přála jsem mu šťastnou cestu.

"Děkuji vám, Jano. Jak jsem řekl, vrátím se z Cambridge za čtrnáct dní, máte tedy dost času na rozmyšlenou. Kdybych byl poslušný lidské pýchy, nemluvil bych už s vámi o našem sňatku, ale řídím se povinností a mám ustavičně před očima svůj hlavní cíl - konat vše, co podnikám, pro slávu Boží. Můj Pán byl nekonečně trpělivý, budu tedy trpělivý i já. Nemohu vás ponechat zatracení jako nádobu hněvu. Kajte se a čiňte předsevzetí, dokud je ještě čas. Pamatujte - káže se nám, že "musíme pracovat, dokudž den jest" - a jsme varováni: "Přichází noc, kdy žádný nebude moci dělati." Pamatujte, jaký osud stihl bohatce, který měl nejlepší věci z tohoto světa. Bůh vám dejž sílu, abyste si zvolila ještě lepší věc, která vám nebude odňata."

Při posledních slovech mi vložil ruku na hlavu. Pronesl je vážně, mírně; nehleděl na mne vskutku tak, jak se milující muž dívá na milovanou ženu, ale jako pastýř, který přivolává zbloudilou ovečku - nebo spíš jako strážný anděl bdící nad duší, za kterou je odpovědný. Všichni nadaní lidé - ať mají cit nebo nemají, ať jsou to horlivci, ctižádostivci nebo despoti, jen jsou-li opravdoví - mívají chvíle, kdy působí velebně, kdy podmaňují a ovládají. Pociťovala jsem vůči Janovi Křtiteli posvátnou úctu, tak silnou, že mě pudiva k tomu, čemu jsem tak dlouho odolávala. Měla jsem pokušení zanechat zápasu s ním - dát se jeho vůli unášet jako prudkým proudem do zálivu jeho života a rozplynout se v něm. Podmanil si mě v té chvíli téměř úplně, jako si mě kdysi jiným způsobem podmaňoval ten druhý. V obou případech jsem byla pošetilá. Kdybych byla tenkrát podlehla, znamenalo by to prohřešení proti mým zásadám; kdybych podlehla tentokrát, bylo by to prohřešení proti rozumu. Takhle uvažuji v této chvíli, kdy na ten osudný okamžik vzpomínám po čase, který všechno uklidňuje, ale tehdy jsem si neuvědomovala, jak jsem bláhová.

Stála jsem tam nehybně pod rukou svého velekněze. Zapomněla jsem na své odmítání - strach byl překonán - mé bojové síly byly ochromeny. To nemožné - mé manželství s Janem Křtitelem - se stávalo možným. Všechno se najednou a rázem změnilo. Náboženství volalo - andělé vybízeli - Bůh rozkázal - život se svinul jako list pergamenu - brány smrti se otevřely a za nimi se zjevila věčnost: zdálo se mi, že za pokoj a blaženost na věčnosti bych mohla ve vteřině obětovat celý vezdejší život. V zešeřelém pokoji se vznášely vidiny.

"Mohla byste se rozhodnout už teď?" otázal se misionář. Vyslovil tu otázku mírným tónem a jemně si mě k sobě přitáhl. Ach, ta mírnost měla mnohem větší moc než síla! Dovedla jsem odolávat jeho hněvu, ale jeho laskavosti jsem se poddávala jako třtina. A přece jsem si byla stále vědoma, že kdybych v té chvíli povolila, stejně by mi jednou dal odpykat mé dřívější vzpouzení. Zbožnou modlitbou, byť i trvala hodinu, se jeho duše nemohla proměnit - mohla se jen povznést.

"Snad bych se rozhodla, jen kdybych měla jistotu," odpověděla jsem. "Kdybych byla přesvědčena, že to je vůle Boží, abych se za vás provdala, učinila bych to ihned, zde na místě - děj se potom co děj!"

"Mé modlitby jsou vyslyšeny!" zvolal Jan Křtitel. Přitiskl mi pevněji ruku na hlavu, jako by si mě přivlastňoval, objal

mě jednou paží, téměř jako by mě miloval (říkám téměř - poznala jsem ten rozdíl, vždyť jsem už pocítila, co to je být milována; ale v té chvíli jsem už tak jako on úplně přestala myslet na lásku a myslila jsem jenom na povinnost); zápasila jsem, abych viděla jasně, protože má vnitřní schopnost vidění byla ještě zastřena hustými mraky. Upřímně, opravdově, horoucně jsem toužila zvolit si správnou cestu, jen to, nic víc. "Ukaž mi ji, ukaž mi ji!" prosila jsem Nebe. Jakživa jsem nepodlehla takovému vzrušení, a čtenář nechť posoudí sám, jestli to, co se událo pak, bylo následkem vzrušení. V domě už zavládlo ticho - myslím, že všichni kromě Jana a mne se už uložili k spánku. Jediná svíčka dohořovala, pokoj byl jasně ozářen měsíčním světlem.

Srdce mi prudce a rychle bušilo, až jsem slyšela jeho tep. Najednou se zastavilo, rozechvěl je jakýsi nevýslovný pocit a projel mi ze srdce do hlavy a do údů.

Nebyl to pocit, jako když člověk dostane elektrickou ránu, ale byl zrovna tak prudký, zvláštní a podivný: zapůsobil na mé smysly tak, jako by i v největším napětí prve zůstávaly otupělé - jako by je vyburcoval a přiměl, aby se zbystřily. Zrak a sluch se v očekávání vzepjal a celé tělo se mi rozechvělo až do kostí.

"Zaslechla jste něco? Vidíte něco?" zeptal se Jan Křtitel. Neviděla jsem nic, ale slyšela jsem odkudsi hlas, který volal: "Jano! Jano! Jano!" - nic víc.

"Bože, co to je?" zašeptala jsem zděšeně.

Mohla jsem se spíše ptát: "Odkud se to ozývá?" - protože se to neozývalo v pokoji - ani v domě - ani ze zahrady; neznělo to ve vzduchu - ani pod zemí - ani nade mnou. Ale slyšela jsem to - kde a odkud, to se nikdy nedovím!

A byl to lidský hlas - známý, milovaný hlas, který jsem si tak dobře pamatovala - hlas Edvarda Fairfaxe Rochestera - a ozval se tak úpěnlivě, bolestně, divě, strašidelně, naléhavě.

"Už jdu!" vykřikla jsem. "Počkej na mne! Už jdu!" Letěla jsem ke dveřím a vyhlédla jsem na chodbu - tma. Vyběhla jsem do zahrady - nebyl tam nikdo.

"Kde jsi?" zavolala jsem.

Kopce za strží mi přidušeně vrátily mou otázku - "Kde jsi?" Naslouchala jsem. Vítř tiše šelestil v borovicích - kolem dokola se prostíralo pusté vřesoviště a půlnoční ticho.

"Dej pokoj, pověrol!" okřikla jsem temný přízračný stín, který se pohnul u černého tisu před vrátky. "Tohle není tvoje mámení, to nejsou tvé čáry - tohle je dílo přírody! Vzpchopila se a vykonala - nikoli zázrak - ale co nejlepšího dovedla." Odtrhla jsem se od Jana Křtitele, který za mnou vyběhl ven a chtěl mě zadržet. V té chvíli bilo na mně, abych uplatnila svou převahu. Musela jsem ukázat svou moc a sílu. Řekla jsem mu, aby se zdržel všech otázek a poznámek, a požádala jsem ho, aby mě nechal o samotě, že musím a chci být sama. Okamžitě uposlechl. Kdo dovede hodně energicky rozkazovat, vynutí si vždycky poslušnost. Šla jsem nahoru do svého pokoje a zamkla jsem se tam; padla jsem na kolena a pomodlila jsem se, svým způsobem - jinak než se modlil Jan, ale má modlitba byla také v určitém smyslu účinná. Měla jsem pocit, že proniká k sluchu Nejvyšší bytosti a má duše se jí vděčně vrhá k nohám. Po tom díkůvzdání jsem vstala - pojala jsem rozhodnutí - ulehla jsem na lože bez obav, osvětlená nadějí - a nemohla jsem se dočkat dne.

Kapitola 36.

Den nadešel. Vstala jsem za svítání. Dvě hodiny jsem spěšně uklízela svůj pokojík, komodu a skříň, abych všechny své věci zanechala v takovém pořádku, v jakém bych je chtěla mít, kdybych se zanedlouho měla vrátit. Slyšela jsem, jak Jan Křtitel vyšel ze svého pokoje. Zastavil se u mých dveří a bála jsem se, že zaklepá - nikoli, ale podstrčil pod dveřmi proužek papíru. Zdvihla jsem jej. Stálo na něm:

"Včera večer jste tak náhle odešla. Kdybyste se byla zdržela trochu déle, byla byste vložila ruku na kříž křesťanův a korunu andělskou. Ode dneška za čtrnáct dní se vrátím a budu očekávat, že se do té doby pevně rozhodnete. Zatím bděte a modlete se, abyste neupadla v pokušení - věřím, že duch chce, jen tělo je slabé. Budu se za vás neustále modlit. Váš Jan Křtitel."

"Můj duch," odpověděla jsem mu v myšlenkách, "chce udělat, co je správné, a mé tělo je, doufám, dost silné, aby splnilo vůli nebes, jakmile se mi ta vůle zřetelně projeví. Rozhodně budu mít dost síly, abych se pídila, pátrala a tápala po východisku z tísnivých pochybností a našla konečně světlo jistoty."

Bylo prvního června, ale podmravné a chladné ráno a do okna mi prudce šlehal déšť. Slyšela jsem, jak se otevřely dveře a Jan Křtitel vyšel z domu. Dívala jsem se za ním z okna, jak jde přes zahradu. Pustil se v mlze přes vřesoviště směrem k Whiterossu; kde zastavoval dostavník.

"Za několik hodin půjdu v tvých stopách, bratranče," pomyslila jsem si. "Já také musím stihnout dostavník na té křižovatce. Také já se musím v Anglii po něčem poptat a s někým se sejít, než odjedu navěky."

Do snídaňe chyběly ještě dvě hodiny. Celou tu dobu jsem tiše přecházela po pokoji a uvažovala jsem o vnuknutí, jež dalo mým záměrům jejich nynější směr.

Připomínala jsem si to vnitřní vzrušení, jež jsem zažila - dovedla jsem si je připomenout ve vši jeho nevýslovné podivnosti. Připomínala jsem si ten hlas, který jsem slyšela; a znovu jsem se ptala, odkud se ozval, ale zas tak marně jako včera; zdálo se mi, jako by se ozval ve mně - nikoli někde venku, mimo mne.

Ptala jsem se, zda mě neklamaly smysly - zda to nebyl přelud. Tomu jsem nemohla uvěřit - spíš se to podobalo nějakému vnuknutí. Ten podivný otřesný pocit byl jako zemětřesení, jež pohnulo základy Pavlova a Sílova žaláře, otevřelo bránu kobky, kde byla uvězněna má duše, roztrhlo její pouta a vyburcovalo ji ze spánku - vyskočila, rozechvělá, a zděšeně napjala sluch: v mém překvapeném sluchu pak třikrát zazněl výkřik a projel mi vylekaným srdcem a duší, která se nevystrašila ani nezachvěla, ale zajásala jakoby radostí z toho, že se jí podařilo vykonat něco, oč se směla pokusit nezávisle na těžkopádném těle.

"Zanedlouho se už něco dozvím o tom, jehož hlas mě asi včera volal," řekla jsem si na konci svých úvah. "Dopisy nevedly k ničemu - teď se na něho budu vyptávat ústně."

U snídaně jsem Dianě a Marii oznámila, že se vydám na cestu a nevrátím se nejméně čtyři dny.

"Sama, Jano?" ptaly se mne.

"Ano, musím někoho vyhledat, nebo aspoň se něco dovědět o příteli, o kterého si už delší dobu dělám starosti."

Mohly říci a bezpochyby si pomyslely, že se domnívaly, že nemám jiné přátele než je, jak jsem je o tom často ujišťovala. Ale byly tak jemné a šetrné, že si tu poznámku odpustily, jen Diana se mne zeptala, jestli mi je úplně dobře, abych se mohla vydat na cestu. Podotkla, že jsem velmi bledá. Odpověděla jsem, že mě nic netrápí, jen duševní úzkost, které bych se ráda brzy zbavila.

Další přípravy jsem pak už vykonala snadno, protože mě nikdo neobtěžoval otázkami ani domněnkami. Když jsem jim vysvětlila, že jim zatím nemohu povědět nic bližšího o svých plánech, spokojily se laskavě a moudře mým mlčením, protože by se ode mne nebyly stejně nic dověděly, a ponechávaly mi úplnou volnost, jakou bych já za podobných okolností ponechala jim.

Odešla jsem z domu Na blatech ve tři hodiny odpoledne a brzy po čtvrté jsem stála u sloupu na Whiterossu a čekala jsem na povoz, který mě měl dovézt k dalekému Thornfieldu. V tichu těch opuštěných silnic a pustých kopců jsem jej slyšela už z velké dálky. Byl to týž povoz, z něhož jsem před rokem jednoho letního večera-vystoupila právě na tomto místě - zoufalá, bez naděje, bez cíle!

Zamávala jsem na něj a zastavil. Nastoupila jsem do vozu - tentokrát jsem se nemusela rozloučit s celým svým jménem, aby mě svezl. Jakmile se dostavnik rozjel k Thornfieldu, bylo mi jako poštovnímu holubu, když letí znovu domů.

Cesta trvala třicet šest hodin. Vyjela jsem od Whiterossu v úterý odpoledne a časně ráno ve čtvrtek dostavnik zastavil, aby napojili koně, před hostincem u silnice v krajině, kde mi zelené živé ploty, rozlehlé louky a nízké pahorky s pastvinami (tak povlovné a sytě zelené ve srovnání s přísnými mortonskými vřesovišti na severu) jako by připomínaly rysy tváře, která mi kdysi byla tak známá. Ano, znala jsem ten kraj, jistě jsem už byla blízko cíle své pouti.

"Jak daleko je odtud do Thornfieldu?" zeptala jsem se podomka.

"Jen dvě míle, slečno, přes louky."

"Má pout' skončila," pomyslela jsem si. Vystoupila jsem z dostavníku, svěřila jsem svůj kufřík podomkovi, aby mi jej uschoval, dokud si pro něj nepřijdu; zaplatila jsem jízdné, kočímu jsem dala slušné spropitné a už jsem chtěla jít: paprsky vycházejícího slunce náhle ozářily hostinský vývěsní štít a na něm zlatený nápis "U Rochesterova znaku". Srdce mi poskočilo - byla jsem už na území svého pána. Ale hned se mi znovu sevřelo, protože mě napadla myšlenka: "Tvůj pán je třeba už za Britským průlivem! A je-li v Thornfieldu, kam tolik pospícháš - kdo je tam s ním? Jeho šilená žena, a ty u něho nemáš co pohledávat - neopovaž se s ním setkat a mluvit! Zbytečně ses namáhala - raději ani nechod dál," napomínal mě káravý hlas. "Zeptej se na něj v hostinci, tam ti o něm mohou podat zprávu, mohou tě hned zbavit pochybností. Jdi tamhle k tomu muži a zeptej se, je-li pan Rochester doma."

Byl to rozumný nápad, a přece jsem se nemohla přimět, abych se jím řídila.

Tolik jsem se bála nějaké odpovědi, která by mě zdrtila zoufalstvím. Dokud jsem měla pochybnosti, mohla jsem ještě doufat. Mohu aspoň ještě jednou spatřit Thornfield, možná že mě vede šťastná hvězda! Tu jsou ty schůdky přes plot - a ty louky, kudy jsem prchala, slepá, hluchá, zoufalá, pronásledovaná a štvaná zuřivou pomstychtivostí tehdy ráno, kdy jsem utekla ze Thornfieldu - octla jsem se tu opět, ještě než jsem si uvědomila, kterým směrem se mám pustit! Jak rychle jsem šla! Chvilími jsem dokonce běžela! Tolik jsem se těšila, až se mi ukáží ty známé lesy! S jakými pocity jsem vítala všechny známé stromy, i luka a pahorky kolem usedlosti!

Konečně se ukázaly lesy, pak pustý temný sad, a v ranním tichu se rozlehlo pronikavé kráčení. Pocítila jsem nadšenou radost a spěchala jsem dál. Ještě přes jednu louku - pak kousek úvozem - a už vidím zdi dvora a hospodářská stavení - za chvíli se ukáže i dům, ještě jej zaclání sad. "Prvně jej musím vidět z průčelí," umínila jsem si, "vypadá tak vznešeně s tím hrdým cimbuřím, a hned v něm rozeznám okno pánova pokoje; možná, že u něho bude stát - vstává časně; snad se teď prochází v sadě nebo na zápraží před domem. Kdybych ho mohla aspoň na chvíli spatřit! Ale snad bych v tom případě nebyla tak bláhová a neběžela bych k němu? To nevím - nejsem si jista. Ale i kdyby - co na tom?"

Bůh s ním. Co na tom? Komu to ublíží, jestli ještě jednou na chvíli ochutnám rozkoš života, jakou mi může dát pohled jeho očí? Blouzním! Možná že se v téhle chvíli dívá na východ slunce někde v Pyrenejích nebo u jižního moře, které nemá příliv ani odliv."

Šla jsem podél nižší zdi sadu a zahrnula jsem za roh; byla tam vrátka, která vedla do luk, mezi dvěma kamennými sloupy nahoře ozdobenými kamennými koulemi. Mohu se tiše postavit za jeden z nich a vykuknout, odtamtud uvidím celé průčelí domu. Opatrně jsem vystrčila hlavu - chtěla jsem se přesvědčit, je-li v okně některé ložnice už vytažena roleta: z toho úkrytu bylo vidět na celé dlouhé průčelí domu, i s cimbuřím a okny.

Nade mnou poletovali havrani a snad mě pozorovali, jak se tam schovávám za sloupem. Copak si asi mysleli! Jistě si říkali, že jsem zprvu nějak moc opatrná a bojácná, ale postupně se osměluji a dodávám si odvahy. Vykoukla jsem za sloupem - a vytřeštila jsem oči, a pak jsem od sloupu poodešla dál do luk; najednou jsem se zastavila přímo proti velkému domu a dlouho a pronikavě jsem se na něj zadívala. "Co to, že se nejdřív tvářila tak ostýchavě," divili se asi havrani, "a najednou je tak hloupě neopatrná?"

Zde máš vysvětlení, čtenáři!

Milenec nalezne svou milou spící na mechem porostlém svahu a rád by aspoň zahlédl její krásnou tvář a neprobudil ji přitom. Tiše se plíží po trávě a dává pozor, aby ho nebylo slyšet; najednou se mu zdá, že se pohnula - zastaví se a honem se vzdálí, protože za nic na světě nechce, aby ho viděla. Nic se nehýbe, přiblíží se tedy znovu a skloní se nad ní; dívka má přes obličej lehký závoj; on jej pozdvihne, skloní se níž a málem už vidí před sebou její krásnou tvář - teplou, kvetoucí a rozkošnou v spánku. Dychtivě na ni pohlédne. Ale vytřeští oči! Ulekaně sebou trhne! A najednou prudce

sevrže v náručí tělo, jehož se před chvílí neodvážil dotknout ani prstem! Vykřikne jméno, pustí své břímě a civí na ně jako šílený! To proto ji tak sevrhel v náručí a vykřikl a vytřeštil oči, že se nemusí bát, aby ji neprobudil svým hlasem nebo pohybem. Domníval se, že jeho kráska sladce spí, ale vidí, že je mrtvá.

Já jsem bojácně a radostně pohlédla na nádherný dům a uviděla jsem začouzenou zříceninu.

Nemusela jsem se už schovávat za sloup u vrátek a pokradmu pokukovat po oknech pokojů v naději, že se za nimi hýbe život! Nemusela jsem naslouchat, jestli se někde otevrou dveře, a představovat si, že slyším kroky na zápraží nebo v písku na cestičce! Trávník a sad byly udupané a zpustošené a průčelí domu zelo prázdnotou. Vypadalo tak, jak jsem je kdysi viděla ve snu - jako tenká zeď, hodně vysoká a křehká jako skořápka, provrtaná prázdnotnými okny bez skla; střecha byla pryč, i cimbuří a komíny - to všechno se zřítilo.

A kolem se rozhostilo mrtvé ticho - všude byla jen pustá a zdívočelá samota.

Není divu, že na dopisy, které jsem psala tamějším lidem, nikdy nepřišla odpověď - zrovna tak jsem mohla vysílat listy do krypty v sousedním kostelíčku.

Chmurné zčernalé kameny vyprávěly, jakému osudu ten panský dům propadl - zničil jej požár! Ale jak vznikl? Co zavinilo tu pohromu? Jaké škody napáchala kromě zřícených zdí, mramoru a trámů? Způsobila i ztráty na životě kromě ztrát na majetku? A jestliže ano, kdo tu přišel o život? Strašná otázka - a nebyl tam nikdo, kdo by mi na ni mohl odpovědět - nezbyla tam ani němá stopa, ani hluchá památka.

Bloudila jsem kolem zřícených zdí a zpustošeným vnitřkem domu a shledávala jsem důkazy, že ta pohroma není teprve nedávná. Říkala jsem si, že pod tu pustou klenbu zimní vichřice jistě už navála sníh, že do těch dutých oken jistě už bičovaly zimní deště, vždyť na mokřích hromadách rumu vyrazila na jaře zeleň a mezi kameny a zříceným trámovím tu a tam rostla tráva a plevel. Ale kde je teď nešťastný majitel té zříceniny? V které zemi? A jak se mu daří? Bezděky jsem zabloudila očima k šedivé věži poblíž vrat a v duchu jsem se ptala: "Odpočívá u Damera Rochestera v tichém těsném mramorovém příbytku?"

Na tu otázku jsem musela dostat nějakou odpověď. Nemohla jsem ji nalézt jinde než v hostinci, a proto jsem se tam zanedlouho vrátila. Hostinský mi sám přinesl snídani do hostinské místnosti. Požádala jsem ho, aby zavřel dveře a posadil se ke mně, protože se ho musím na něco zeptat. Ale když mi vyhověl, nevěděla jsem, jak začít - tolik jsem se děsila, jakou mi asi dá odpověď! Jenže podívaná na zpusť zříceniny, kterou jsem před chvílí spatřila, mě částečně připravila na nějaký žalostný příběh. Hostinský byl starší muž slušného vzezření.

"Jistě znáte Thornfield, že?" vypravila jsem ze sebe konečně.

"Ano, paní, kdysi jsem tam žil."

"Tak?" Ale ne za mých dob, pomyslela jsem si, protože vás neznám.

"Sloužil jsem u nebožtíka pana Rochestera jako sluha," dodal.

Nebožtíka! Bylo mi, jako by mě vši silou zasáhla rána, již jsem se snažila uhýbat.

"Nebožtíka!" šeptla jsem zděšeně. "Copak je mrtvý?"

"Totiž u otce nynějšího pána, ne u pana Edvarda," vysvětloval. Oddechla jsem si a krev se mi zase rozproudila. Ta slova mi dala aspoň jistotu, že pan Edvard - můj pan Rochester (Bůh mu žehnej, ať je kdekoli!) je naživu. Potěšující slova!

Zdálo se mi, že vyslechnu všechno, co bude následovat - jakékoli odhalení - poměrně klidně. Když nebyl v té hrobce, měla jsem pocit, že snesu třeba i zprávu, že je u protinočků.

"Pan Rochester už nežije v Thornfieldu?" otázala jsem se vědouc samozřejmě, jakou dostanu odpověď, ale chtěla jsem nějak odsunout přímou otázku, kde vlastně teď je.

"Ne, paní - kdepak! Teď tam už nežije nikdo. Jste tady asi cizí, jinak byste se byla dověděla, co se tu na podzim stalo. Thornfield je už jen zřícenina - dům úplně vyhořel, stalo se to o žních. Strašná pohroma! Takový ohromný, cenný majetek, a všechno zničené! Nezachránil se snad ani kus nábytku! Požár vypukl v noci, a než přijely z Millcote stříkačky, stál už celý dům v jednom plameni.

Byla to příšerná podívaná - sám jsem toho byl svědkem."

"V noci!" zašeptala jsem. Ano, noční hodiny byly Thornfieldu vždycky osudné.

"A vědělo se, jak ten požár vznikl?" otázala jsem se.

"Jsou o tom jen dohady, paní, jen dohady. Ale já bych řekl, že to je jisté, nade všechny pochybnosti. Vy asi nevíte," pokračoval, přisunul si židli blíž ke stolu a mluvil tiše, "že tam v domě žila dáma, která byla šílená?"

"Něco jsem o tom slyšela."

"Žila tam úplně odloučená a dávali na ni dobrý pozor, paní, takže lidé ani po letech nevěděli určitě, že tam opravdu přebývá. Nikdo ji nikdy neviděl, jenom se povídalo, že v Thornfieldu taková osoba je, ale co byla zač, o tom bylo těžko se dohadovat. Říkalo se, že si ji pan Edvard přivezl odněkud z ciziny, a někteří lidé tvrdili, že to bývala jeho milénka. Ale před rokem se stala podivná věc - náramně podivná."

Bála jsem se, že uslyším vyprávění o sobě, a proto jsem chtěla, aby se držel hlavní věci.

"Jak to bylo s tou dámou?"

"S tou dámou? Ukázalo se, že to byla žena pana Rochestera!" odpověděl.

"Přišlo se na to náramně podivným způsobem. V Thornfieldu byla mladá dáma, vychovatelka, do které se pan Rochester -"

"Ale jak vznikl ten požár?" zeptala jsem se honem.

"To vám všechno povím, paní - strpení! Pan Rochester se do ní zamiloval.

Služebnictvo říkalo, že nikdy nevidělo nikoho tolik zamilovaného - pořád se kolem ní točil. Dávali si na něho pozor - to víte, paní, znáte služebnictvo - viděli, že mu na ní náramně záleží, a všem to bylo divné, protože nebyla ani hezká, líbila se jen jemu. Byla prý taková drobounká, skoro jako dítě. Sám jsem ji jakživ neviděl, ale slyšel jsem, co o ní povídala Lea,

služebná. Lea ji měla moc ráda. Panu Rochesterovi bylo kolem čtyřiceti, a té vychovatelce ani ne dvacet - to víte, když se muž v jeho věku zamiluje do takové mladice, je obvykle jako začarovaný. Pan Rochester se s ní chtěl oženit.

"Tohle všechno mi můžete vyprávět jindy," přerušila jsem ho, "ale teď bych chtěla slyšet, jak to bylo s požárem, mám pro to zvláštní důvody. Bylo tu nějaké podezření, že v tom měla prsty ta šílená, paní Rochesterová?"

"Správně jste uhodla, paní. Je to jistá věc, že požár nezaložil nikdo jiný než ona. Ošetřovala ji jedna žena, jmenovala se paní Poolová - dělala svou práci moc dobře a byla velice spolehlivá, jenže měla jednu vadu - tu má hodně starších ošetřovatelek - pořád měla někde tajně schovanou láhev kořalky a občas si z ní notně přihnula. Člověk jí to nemůže mít za zlé, měla těžký život, ale bylo to přece jen nebezpečné, protože když se paní Poolová napila kořalky s vodou, měla pak tvrdé spaní, a ta šílená dáma, která byla chytrá jako čarodějnice, jí vzala z kapsy klíče, dostala se z pokoje ven, chodila po domě a tropila zlou neplechu, to víte, blázni mají všelijaké nápady. Jednou prý, div neupálila svého muže v posteli, ale o tom nevím nic bližšího. Tehdy v noci nejdřív zapálila drapérie v pokoji hned vedle toho, kde spala, pak se dostala do dolejšího patra a do pokojíku, kde spávala vychovatelka - (považte, jako by věděla, co se děje, a měla na ni zlost) - a zapálila tam postel, jenže v ní naštěstí nikdo nespál.

Vychovatelka totiž už před dvěma měsíci utekla; pan Rochester sice po ní pátral, jako by to bylo to nejdražší, co na světě měl, ale nemohl se o ni vůbec nic dovědět. Z toho zklamání až zdivočel - úplně zdivočel; nebyl nikdy divoký, ale když ji ztratil, začínal být až nebezpečný. Chtěl také být pořád sám. Poslal hospodyně, paní Fairfaxovou, někam daleko k jejím příbuzným, ale zachoval se k ní pěkně, dal jí připsat doživotní důchod; však si to také zasloužila - byla to moc hodná paní. Měl u sebe schovanku, slečnu Adélku, a tu dal někam do školy.

Přerušil úplně styky s okolním panstvem a žil v Thornfieldu jako poustevník."

"Cože! Copak neodjel z Anglie?"

"Z Anglie? Co vás napadá! Nepřestoupil ani práh domu, leda v noci a to jako strašidlo bloudil kolem domu a v sadě, jako by přišel o rozum - tak nějak to s ním také bylo, aspoň podle mého, protože než se mu připletla do cesty ta vychovatelka, býval vždycky plný života, čilý a smělý - takového pána člověk hned tak nevidí. Nepil, nehrál karty a nesázel na dostihách, jak to někteří páni dělají, a nebyl ani moc hezký, ale měl odvalu a byl náramně umíněný. Znal jsem ho už jako malého chlapce a často jsem litoval, že se ta slečna Eyrová neutopila v moři, než přišla do Thornfieldu."

"Pan Rochester byl tedy doma, když vypukl ten požár?"

"Ano, byl, a když dům už hořel shora i zdola, běžel na půdu, vytáhl služebnictvo z postelí a sám jim pomohl, aby se dostali dolů. Pak se ještě vrátil pro svou bláznivou ženu, aby ji zachránil z pokoje, kde byla zavřená. Najednou na něho volali, že je na střeše - stála na cimbuří, mávala rukama a křičela, že ji bylo slyšet na míli daleko. Viděl jsem ji sám a slyšel jsem ji na vlastní uši. Byla to tělnatá ženská a měla dlouhé černé vlasy, a jak tam stála, vlály jí v plamenech.

Viděl jsem, a nebyl jsem sám, jak pan Rochester tam za ní vylezl vikýřem, a slyšeli jsme ho, jak na ni křičí: "Berto!" Viděli jsme, jak se k ní přiblížil, ale považte, paní, ta ženská zaječela, skočila dolů a v minutě se válela na zápraží."

"Byla mrtvá?"

"Mrtvá? To se ví, jako ty kameny, na kterých ležela, vždyť byly postříkané její krví a mozky."

"Pane Bože!"

"Věřte, paní, byla to hrůza!"

Celý se otřásl.

"A pak?" pobídla jsem ho.

"No, pak dům vyhořel až do základů, zbyly z něho jen kousky zdí."

"Přišel ještě někdo o život?"

"Ne - snad by bylo bývalo lepší, kdyby byl ještě někdo ztratil život."

"Jak to myslíte?"

"Chudák pan Edvard!" ulevil si. "Nebyl bych to nikdy čekal! Někteří lidé říkají, že ho stihl spravedlivý trest za to, že zatajoval své manželství a chtěl se oženit znovu, dokud jeho první žena byla ještě naživu. Ale já ho lituju."

"Říkal jste přece, že žije?" zvolala jsem.

"Ano, ano, žije, ale moc lidí si myslí, že by pro něj bylo lepší, kdyby byl mrtvý."

"Proč? Jak to?" Krev mi tuhla v žilách. "Kde je?" ptala jsem se. "Je v Anglii?"

"Ano, ano, je v Anglii, teď by ani nemoh z Anglie odjet - nemůže se odtud hnout."

Zakousla jsem hrozná muka. A zdálo se, jako by je ten muž schválně prodlužoval.

"Je úplně slepý," řekl konečně. "Ano, pan Edvard je úplně slepý."

Bála jsem se, že uslyším něco horšího. Děsila jsem se, že se snad zbláznil.

Sebrala jsem všechny síly a zeptala jsem se, jak k tomu neštěstí došlo.

"Dalo by se říct, paní, že si to zavinil sám, protože byl tak odvážný a hodný - nechtěl za nic na světě opustit dům, dokud nebudou všichni venku. Když paní Rochesterová skočila z cimbuří, chtěl sejít dolů po hlavním schodišti, ale najednou bylo slyšet strašnou ránu a dům se zřítíl. Vytáhl ho z trosek živého, ale těžce raněného: jeden trám se nad ním vzpříčil a tak ho aspoň částečně chránil, ale vyrazil mu oko, a jednu ruku měl tak rozdrčenou, že mu ji doktor Carter musel ihned amputovat. Druhé oko se mu zanítlo a přestal na ně také vidět. Je teď úplně bezmocný - slepý a mrzák."

"Ale kde je? Kde žije?"

"Ve Ferndeanu, má tam statek s obytným domem, skoro třicet mil odtud: je to úplná, pustá samota."

"A kdo je tam s ním?"

"Starý Jan s ženou, nikoho jiného tam nechce. Prý ho to úplně zničilo."

"Máte nějaký povoz?"

"Mám tady kočár, paní, moc pěkný kočár."

"Dejte do něho ihned zapřáhnout, a jestli mě může váš kočár dovézt do Ferndeanu, než se setmí, zaplatím vám i jemu

dvakrát tolik, než za tu jízdu obyčejně žádáte."

Kapitola 37.

Obytný dům ve Ferdeanu bylo dost starobylé, nevelké a nenáročné stavení v hlubokém lese. Slýchala jsem o něm už dříve. Pan Rochester o něm často mluvil a někdy tam jezdil. Jeho otec ten statek koupil proto, že při něm byla honitba. Byl by jej pronajal, ale nemohl nalézt nájemce, protože byl hodně odlehlý a měl nezdravou polohu.

Ferdeanský dům proto zůstal neobydlený a nezařizený, až na dvě tři světnice připravené pro majitele, který tam jezdil jen v době honů.

Dorazila jsem tam před setměním - byl pochmurný večer, obloha byla zatažená, fičel studený víchř a ustavičně přšelo, nikoli hustě, ale protivně. Poslední míli jsem šla pěšky, kočího s povozem jsem poslala pryč s dvojnásobným spopitným, jak jsem slíbila. I když jsem se už hodně přiblížila, nebylo dům vidět, tak hustý, tmavý a pochmurný les jej obkličoval ze všech stran. Uviděla jsem železná vrátka mezi kamennými sloupky, prošla jsem jimi a octla jsem se najednou v šeru mezi hustými řadami stromů. Lesem vedla stezka, zarostlá trávou, stromohadím omšelých sukovitých kmenů pod klenbou větví. Pustila jsem se po ní v očekávání, že brzy dojdou k stavení, ale neměla konce, klikatila se pořád dál a dál a v dohledu nebyla ani stopa po lidském obydlí nebo pozemku, který by k němu patřil.

Domnívala jsem se, že jsem se pustila nesprávným směrem a že jsem zabloudila. Tma houstla nejen přibývajícím soumrakem, ale i šerem houstnoucího lesa.

Rozhlížela jsem se, jestli uvidím jinou cestu. Nebyla tam žádná - všude kolem stály husté řady silných kmenů, rovných jako sloupy, s hustým letním listovím - nikde jsem neviděla nějakou mezeru.

Šla jsem dál a konečně se stezka začala rozšiřovat a stromy trochu profidly; za chvíli jsem uviděla mřížový plot a pak dům - v tom šeru jsem jej mezi stromy sotva rozeznala, tak tuchlé a omšelé byly jeho plesnivé zdi. Vešla jsem vraty v plotě, připevněnými jen petlicí, a octla jsem se na oploceném prostranství, do půlkruhu obklopeném lesem. Nebyly tam květiny ani záhony, rostla tam jen tráva, přes kterou vedla široká cesta posypaná pískem - všechno obkličoval hustý les. V průčelí měl dům dva špičaté štíty, úzká zamřížovaná okna a úzké domovní dveře, k nimž vedlo několik schůdků. Opravdu, "úplná, pustá samota", jak říkal hostinský "U Rochesterova znaku". Bylo tam ticho jako ve všední den v kostele: všude kolem dokola jen krápaní deště na listí lesních stromů.

"Může tady vůbec někdo žít?" ptala jsem se v duchu.

Ano, kdosi tam žil, vždyť jsem uslyšela, že se něco hýbe - úzké domovní dveře se pootevřely a ze stavení někdo vycházel.

Otvíraly se pomalu, objevila se v nich postava a zůstala stát na schůdku: byl to muž bez klobouku, natáhl ruku kupředu, jako by zkoušel, jestli prší. I v tom šeru jsem poznala, kdo to je - nebyl to nikdo jiný než můj pán, Edvard Fairfax Rochester.

Zůstala jsem stát, nemohla jsem téměř popadnout dech a dívala jsem se na něj - pozorovala jsem ho, ale on mě neviděl - běda, ani mě vidět nemohl. Radost z toho náhlého setkání zmařil žal. Bylo mi zatěžko potlačit výkřik na přivítanou a přemoci se, abych se mu nerozběhla vstříc.

Doposud měl statnou a urostlou postavu, držel se stále zpřímá, vlasy mu zůstaly černé jako havran; ani v obličejí nebyl změněný nebo přepadlý; ani za rok nemohlo utrpení zdolat jeho atletickou sílu a zničit jeho mužnou energii. Jen výraz tváře měl změněný, zamyšlený a zoufalý, a připomínal mi spoutanou šelmu nebo dravého ptáka, jimž bylo ublíženo a k nimž je nebezpečné se přibližovat, tak jsou mrzutí a sklíčení. Uvězněný orel, jehož zlatě lemované zřítelnice by nějakým krutým osudem vyhasly, možná by se podobal tomu nevidomému Samsonovi.

Myslíš, čtenáři, že jsem se ho bála, když jsem ho spatřila slepého a zdivočelého? Jestli si to myslíš, pak mě špatně znáš. K mé bolesti se mísila slabá naděje, že snad budu moci za chvíli vtisknout políbení na to čelo jako z kamene a na rty pod ním, tak přísně sevřené; ale zatím jsem se toho neodvažovala. Zatím jsem ho ještě nechtěla oslovit.

Sestoupil ze schůdku a pomalu a tázvavě se blížil k trávníku. Kam se poděla jeho smělá chuť? Zastavil se, jako by nevěděl, kterým směrem se má obrátit.

Zdvihl ruku a odhrnul si oční víčko; vytřeštěně a s velkým úsilím upřel slepé oko k obloze a k půlkruhu lesních stromů, ale zřejmě pro něho byla kolem dokola jen prázdnota a tma. Natáhl pravou ruku (levou ruku, zmraženou, měl schovanou pod kabátem), jako by se chtěl něčeho dotknout, aby se přesvědčil, co je kolem něho, ale zas tápal v prázdnu, protože stromy byly ještě kus od něho.

Zanechal toho snažení, založil paže v loktech a stál tam němě, bez hnutí v dešti, který mu už hustě padal na nepokrytou hlavu. V té chvíli se k němu odněkud přiblížil Jan.

"Chcete se opít, pane?" otázal se. "Spouští se liják, měl byste jít dovnitř."

"Nechte mě být," zněla odpověď.

Jan odešel, ale nezpovozoval mě. Pan Rochester se pokoušel trochu chodit, ale marně - bylo to příliš neisté. Tápal se hledal cestu zpět do domu, vešel dovnitř a zavřel dveře.

Přistoupila jsem k nim a zaklepala. Otevřela mi Janova žena. "Jak se máte, Marie?" řekla jsem jí.

Trhla sebou, jako by spatřila strašidlo, ale honem jsem ji uklidnila. Zeptala se:

"Jste to opravdu vy, slečno? Kde se tu v té samotě tak pozdě berete?" Vzala jsem ji za ruku a šla jsem za ní do kuchyně, kde Jan seděl u pěkného ohně.

Několika slovy jsem jim vysvětlila, že jsem se dověděla všechno, co se stalo po mém odchodu ze Thornfieldu, a že jsem přišla pana Rochesteru navštívit. Požádala jsem Jana, aby došel do domku úmýta, kde jsem vystoupila z kočáru a nechala svůj kufík, a aby mi jej přinesl. Zatím jsem odložila klobouk a pléd a ptala jsem se Marie, mohu-li u nich zůstat

přes noc. Když jsem se dověděla, že by se to dalo nějak zařídit, ačkoli dost těžko, řekla jsem jí, že zůstanu. V té chvíli zazvonil zvonek z pokoje.

"Až tam půjdete," požádala jsem ji, "řekněte pánovi, že tu je nějaká žena, která s ním chce mluvit, ale nejmenujte mě."

"Pochybuju, že s vámi bude chtít mluvit," odpověděla, "nepřijímá nikoho."

Když se vrátila, ptala jsem se jí, co říkal.

"Máte mu vzkázat, kdo jste a co mu chcete," odpověděla. Pak nalila vodu do sklenice a postavila ji na podnos, a také dvě svíčky.

"Nic jiného nechtěl?" zeptala jsem se.

"Ne. Když se setmí, chce vždycky, abych mu přinesla svíčky, ačkoli je slepý."

"Dejte mi ten podnos, donesu mu je."

Vzala jsem jí jej z ruky a ona mi ukázala dveře do obývacího pokoje. Podnos se mi v rukou třásl, voda vyšpláchla ze sklenice - srdce mi hlasitě a prudce bušilo do žeber. Marie mi otevřela dveře a zas je za mnou zavřela.

Byl to smutný pokoj; v krbu dohořovalo nízkým plamenem několik uhlíků a nad krbem, opřený hlavou o vysokou staromódní římsu, se skláněl slepý obyvatel pokoje. Stranou u krbu, aby nepřekážel, ležel jeho starý pes Hektor stočený do klubka, jako by se bál, aby na něj pán nevědomky nešlápl. Když jsem vstoupila, nastavil Hektor uši, potom zaštěkal, zakňučel, vyskočil a hnál se ke mně, div mi nevyrazil podnos z rukou. Postavila jsem jej na stůl, pohladila jsem psa a řekla jsem mu tiše: "Lehni!" Pan Rochester se bezděky obrátil, aby se podíval, co se děje, ale protože nic neviděl opřel se zas o římsu nad krbem a povzdychl si.

"Podejte mi vodu, Marie," řekl.

Přistoupila jsem k němu se sklenicí naplněnou jen do poloviny. Hektor mi byl stále v patách, stále vzrušený.

"Co se děje?" zeptal se pan Rochester.

"Lehni, Hektore!" okřikla jsem psa znovu. Pan Rochester se zarazil, nepozdvihl sklenici k ústům, a chvíli jako by naslouchal. Pak se napil a postavil sklenici. "To jste vy, Marie, že?"

"Marie je v kuchyni," odpověděla jsem.

Prudce vztáhl ruku, ale neviděl, kde stojím, nedotkl se mne tedy. "Kdo je to?"

"Kdo je to?" ptal se a jako by se těma slepýma očima pokoušel vidět - marný, žalostný pokus! "Odpovězte mi - promluvte znovu!" rozkázal pánovitě a hodně nahlas.

"Chcete ještě trochu vody, prosím? Polovinu jsem jí ze sklenice vyšpláchla," řekla jsem.

"Co je to? Co je to? Kdo to mluví?"

"Hektor mě poznal, Jan a Marie také vědí, že jsem tu. Přišla jsem teprve teď večer," odpověděla jsem.

"Všemohoucí Bože! Jaké je tohle mámení? Co znamená to sladké blouznění?"

"To není mámení ani blouznění. Váš duch je tak silný, že nepodlehne mámení, a tak zdravý, že nepropadne šílenství."

"A kdo je ta, která mluví? Nebo je to jen její hlas? Nemohu ji spatřit, ale musím se jí dotknout, nebo se mi zastaví srdce a mozek se mi rozskočí! Ať jsi, co jsi - ať jsi, kdo jsi - nech, abych se tě dotkl, nebo snad umřu!"

Začal tápat - chytila jsem ho za vztaženou ruku - a sevřela jsem ji ve svých dlaních.

"Ano, to jsou její prsty!" vykřikl. "Její drobné, křehké prsty! Ale je-li tomu tak, musí tady přece být celá, ne?"

Vytrhl mi svou svalnatou ruku, uchopil mě za paži, za rameno, chytil mě kolem krku - kolem pasu - objal mě a přivinul k sobě.

"Je to Jana, či co je to? Je to její postava, její tělo -"

"A její hlas," dodala jsem. "Je tu celá, celým srdcem. Bůh vám žehnej! Jsem tak ráda, že jsem zas u vás."

"Jana Eyrová - Jana Eyrová -" víc ze sebe nevypravil.

"Můj drahý pane," odpověděla jsem, "ano, jsem Jana Eyrová. Nalezla jsem vás - vrátila jsem se k vám."

"Opravdu - má živá Jana - z masa a krve?"

"Vždyť mě máte v rukou, vždyť mě objímáte, a dost pevně - nejsem snad studená mrtvola, ani nehmatatelná jako vzduch, že?"

"Má drahá - má drahá, živá Jana! To jsou vskutku její ruce, to je vskutku její tvář. Ale tohle není možné, takové blaho po tom, co jsem vytrpěl! Je to sen - takové sny mívám v noci, takhle si ji tisknu k srdci jako teď, a takhle ji líbám - a cítím, že mě miluje, a doufám, že mě víckrát neopustí."

"Však vás ode dneška už neopustím!"

"Zas mi to ta vidina slibuje? Vždycky se pak probudím a poznám, že to byl jen prázdný výsměch, a jsem zoufalý a opuštěný - vidím před sebou temný, osamocený, beznadějný život - má duše žízní a nesmí se napít - mé srdce hladoví a nikdy se nenasytí. Ted' také svírám v náručí jen krásný, něžný sen, a zas mi uprchne, tak jako prchl pokaždé! Ale napřed mi dej políbení - obejmi mě, Jano!"

"Políbím vás - a ještě a ještě!"

Přitiskla jsem rty na jeho kdysi zářící a teď vyhaslé oči - shrnula jsem mu vlasy z čela a také jsem je políbila. Jako by se najednou probudil ze sna - náhle si uvědomil, že to je skutečnost.

"Jsi to ty - jsi to ty, Jano? Ty ses tedy ke mně vrátila?"

"Ano."

"A neležíš mrtvá někde na dně řeky? Nesoužíš se někde jako psanec mezi cizími lidmi?"

"Ne, jsem teď úplně nezávislá."

"Nezávislá! Jak to myslíš, Jano?"

"Můj strýc na Madeiře zemřel a odkázal mi pět tisíc liber."

"Vida, je to tedy opravdu skutečnost - vždyť se tu jedná o peníze!" vykřikl.

"To bych nikdy netušil. Ale slyším přece její zvláštní hlas, tak rozjařující a dráždivý, a přitom tak jemný; rozechvívá mé

zvadlé srdce radostí, vlévá do něho život. - Tak co, Janičko? Ty jsi teď nezávislá? Bohatá?"

"Pravda, bohatá! Když si mě nenecháte u sebe, mohu si postavit dům hned vedle vašeho a můžete si ke mně večer chodit popovídat, jestli se vám zasteskne po společnosti."

"Ale když jsi teď bohatá, Jano, máš asi přátele, kteří tě budou hledat a nedovolí ti, aby ses věnovala takovému slepému ubožákovi, jako jsem já, ne?"

"Už jsem vám řekla, že jsem nezávislá a bohatá - jsem teď svou vlastní paní."

"A zůstaneš u mne?"

"Ovšem - nemáte-li nic proti tomu. Budu vaší sousedkou. Budu vás ošetřovat a povedu vám domácnost. Jste osamělý."

Budu vám dělat společníci - budu vám předčítat, chodit s vámi na procházku, sedět u vás, opatrovat vás, budu vašima očima a rukama. Přestaňte se tvářit tak smutně, můj drahý - už nezůstanete opuštěný, co budu živa!"

Neodpověděl; vypadal vážně - zamyšleně; vzdychl si, pootevřel ústa, jako by chtěl promluvit, ale zas je sevřel. To mě trochu přivedlo do rozpaků. Snad se tedy chovám moc ukvapeně, nedbám snad mezi obvyklé slušnosti, a on to stejně jako Jan Křtitel pokládá za nepatřičnost a nerozvážnost. Mé návrhy totiž vyplývaly z představy, že si mě chce vzít a požádá mě, abych se stala jeho ženou - nadchla jsem se nadějí, úplně nejistou a nevyslovenou, že si mě bude chtít ihned přivlastnit. Ale neprozradil se žádnou podobnou narážkou a vypadal čím dál zasmušilejší, a tak mi najednou napadlo, že jsem se snad mýlila a bezděčně jsem se zesměšnila. Začala jsem se mu jemně vyvinovat z náručí - ale honem mě ještě víc přitiskl k sobě.

"Ne - ne - Jano, já tě nepustím. Dotýkám se tě, slyším tě, kochám se tvou blízkostí, přináší mi sladkou útěchu - a já se nemohu té radosti vzdát. Sám už toho mám tak málo - musím tedy mít tebe. Ať se lidé smějí - ať mi spílají, že jsem bláhový sobec - mně na tom nezáleží. Má duše po tobě touží - a buď bude uspokojena, nebo se smrtelně pomstí na své tělesné schránce."

"Vždyť u vás přece zůstanu - už jsem to řekla."

"Ano - jenže když říkáš, že u mne zůstaneš, myslíš to jinak než já. Snad by ses odhodlala být pořád kolem mne - opatrovat mě jako laskavá ošetřovatelka (protože máš citlivé srdce a štědrnou duši, které tě vybízí, aby ses obětovala tomu, s kým máš soustrast). To by mi samozřejmě mělo postačit. Měl bych teď k tobě chovat jen otcovské city - co myslíš? Pověz, co myslíš!"

"Budu si myslet to, co budete sám chtít. Spokojím se tím, že budu jen vaší ošetřovatelkou, jestli myslíte, že to tak bude lepší."

"Ale nemůžeš pořád zůstat mou ošetřovatelkou, Jano! Jsi ještě mladá - jednou se přece musíš vdát."

"Já o vdávání nestojím."

"Měla bys o to stát, Janičko. Kdybych byl takový, jaký jsem býval, postaral bych se, abys o to stála - ale - jsem slepý mrzák!"

Znovu se zahloubal do chmurných úvah. Já jsem se naopak rozveselila a znovu jsem si dodala odvahy: z jeho posledních slov jsem vytušila, co je tu na překážku. A protože ta překážka nespočívala ve mně, najednou se mi ulevilo a mé rozpaky byly ty tam. Živě jsem se rozpovídala.

"Je čas, aby se někdo pokusil zase z vás trochu udělat člověka," řekla jsem uhlazujíc mu husté a dlouho nestříhané vlasy, "vždyť vidím, že jste se prozatím proměnil ve lva nebo něco takového. Vypadáte divoce jako Nebukadnezar, to je jisté: vlasy máte zcuhané jako orel peří. Ukažte, nenechal jste si také narůst nehty jako orlí drápy?"

"U téhle paže nemám ruku ani nehty," řekl, vytáhl ji zpod kabátu a ukázal mi ji. "Je to jen pahýl - vypadá příšerně! Nemyslíš, Jano?"

"Budí ve mně lítost a je mi vás líto, když hledím na vaše oči - i na tu ohnivou jizvu na čele. A nejhorší na tom je, že člověku hrozí nebezpečí, že vás právě proto bude mít ještě radši a že mu na vás bude ještě víc záležet."

"Bál jsem se, že se ti zošklivím, Jano, až uvidíš ten pahýl a můj zjizvený obličej."

"Opravdu? To ani neříkejte, abych já vám zas neřekla něco nepěkného o vašem rozumu. Teď mě na chvíli pusťte, přiložím na oheň a zametu před krbem."

Můžete mi říci, kde tady hoří oheň v krbu?"

"Ano, pravým okem vidím zář - rudou mlhu."

"A vidíte svíčky?"

"Velmi nejasně - jen jako dva světlé obláčky."

"Vidíte mne?"

"Ne, má vilo - jsem vděčný už za to, že tě slyším a mohu se tě dotýkat."

"V kolik večeríte?"

"Já nikdy nevečeřím."

"Ale dnes budete večeřet. Mám hlad a vy jistě také, jenže si to neuvědomujete."

Zavolala jsem Marii a za chvíli už vypadal pokoj veseleji; připravila jsem také docela dobré jídlo. Byla jsem radostně vzrušená a při večeři a ještě dlouho potom jsem s ním nenuceně rozprávěla. Nic mě nepřivádělo do rozpaků a v jeho přítomnosti jsem nemusela tlumit veselou a živou náladu - věděla jsem, že mu vyhovuji, a proto jsem mohla být úplně svá. Všechno, co jsem říkala a dělala, ho zřejmě těšilo a oživovalo. Bylo to blahé vědomí! Mé přirozené vlastnosti se mohly plně projevit, proto v jeho přítomnosti jsem žila plným životem, tak jako on v mé. Ačkoli byl slepý, přelétal mu obličejem každou chvíli úsměv a čelo se mu vyjasňovalo radostí: tvář se mu obměkčila a zvroucnila.

Po večeři se mne začal vyptávat, kde jsem celou tu dobu byla, co jsem dělala a jak jsem ho vypátrala, ale odpovídala jsem velmi kuse, protože už bylo pozdě a nemohla jsem mu beztak vypovědět všechno dopodrobna. A pak jsem se nechtěla dotknout příliš citlivé struny v jeho srdci - nechtěla jsem v něm znovu probouzet příliš prudkou citovou odezvu. Prozatím jsem se snažila jen ho rozveselit. A to se mi dařilo, jak jsem už řekla, ale jen chvílemi. Jakmile rozhovor

zmlkl, pokaždé se ke mně znepokojeně obrátil, dotkl se mne a řekl: "Jano!"

"Jsi vůbec lidská bytost, Jano? Jsi si tím jista?"

"O tom vás ujišťuji, pane Rochestere, na své svědomí."

"Ale jak to, že ses tak znenadání objevila u mého opuštěného krbu v takový tmavý a smutný večer? Vztáhl jsem ruku, abych vzal sklenici od služebné, a podalas mi ji ty. Vyslovil jsem otázku v očekávání, že mi odpoví Janova žena, a najednou jsem těsně u ucha uslyšel tvůj hlas."

"Protože jsem přišla s podnosem místo Marie."

"Je to kouzelná hodina, kterou s tebou trávím. Nikdo neví, jaký temný, neutěšený a beznadějný život jsem poslední měsíce vedl! Nemohl jsem nic dělat, nemohl jsem nic čekat; den a noc mi splývaly v stejnou tmou; jediné mé pocity byly chlad, když jsem nechal vyhasnout oheň v krbu, hlad, když jsem se zapomněl najíst, ustavičná trýzeň a chvílemi šílená touha, abych zas mohl spatřit svou Janu. Ano, toužil jsem po tom, aby se mi zas vrátila, mnohem víc, než abych zas nabyl zrak. Jak je to možné, že je Jana u mne a říká, že mě miluje? Neodejde zas tak náhle, jako přišla? Bojím se, že tu zítra už nebude."

"Byla jsem přesvědčena, že když je v takové náladě, udělám nejlíp a nejvíc ho ubezpečím, dám-li mu docela obyčejnou, hmatatelnou odpověď, abych ho vytrhla z trudných myšlenek. Přejela jsem mu prstem po obočí a řekla jsem, že je má popálené, že mu na ně musím něco dát, aby mu zas narostlo tak husté a černé, jaké měl dříve."

"Co mi to pomůže, dobrý duchu, chceš-li mi nějak prospět - vždyť vím, že mě v nějaké osudné chvíli zas opustíš - zmizíš jako stín a já nebudu vědět kam a jak a víckrát tě už nenaleznu?"

"Máte u sebe kapesní hřebínek?"

"K čemu, Jano?"

"Abych vám pročísla tu kosmatou černou hřívu. Mám z vás skoro strach, když se na vás zadívám zblízka. Říkáte, že jsem víla, a vy zas, věřte, vypadáte jako strašák."

"Jsem šeredný, Jano?"

"Moc, a vždycky jste byl, věřte."

"Hm! Nevím, kde ses do té doby zdržovala, ale zlomyslnost ti zůstala!"

"A vidíte, byla jsem u hodných lidí, mnohem lepších, než jste vy, stokrát lepších, kteří mají ideály a názory, jakých byste jakživ nebyl schopen - u mnohem jemnějších a ušlechtilějších lidí než vy."

"U koho jsi to, k d'asu, byla?"

"Jestli mi nepřestanete kroutit ruku, škubnu vás za ty pačesy a pak snad vás už přejdě pochybovat o mé lidské podstatě!"

"U koho jsi byla, Jano?"

"Dnes to už na mne nevyzvíte, musíte s tím počkat do zítřka. Když vám to teď nedopovím, aspoň se trochu pojistíte, že mě zas uvidíte u snídaně a že vám to pak dopovím do konce. Nemám v úmyslu objevit se zítra u vašeho krbu jen se sklenicí vody, musím přinést k snídani aspoň vejce, a třeba také opečenou šunku!"

"Ty posměvačný šotku - zrodila ses v říši vil, ale vyrostla jsi mezi lidmi!"

S tebou je mi zase tak, jak jsem to nepoznal za celý minulý rok! Kdyby tě Saul měl u sebe místo Davida, byl by se zbavil zlého ducha i bez pomoci harfy."

"Tak, teď jste zas v pořádku a vypadáte trochu k světu. Mohu už jít spát, poslední tři dny jsem urazila notný kus cesty a začínám cítit únavu. Dobrou noc."

"Ještě slovíčko, Jano! Tam, kde ses teď zdržovala, byly jen dámy?"

Zasmála jsem se a utekla jsem, a smála jsem se ještě na schodech. "To byl dobrý nápad!" pomyslila jsem si radostně.

"Už vím, jak ho budu burcovat z trudnomyslnosti, aspoň nějaký čas!"

Velmi časně ráno jsem ho slyšela, že už je vzhůru a chodí po domě ze světnice do světnice. Jakmile Marie přišla do kuchyně, zaslechla jsem otázku: "Je tady slečna Eyrová?" A pak: "Který pokoj jste jí dala? Je suchý? Je už vzhůru? Jděte se jí zeptat, jestli něco nepotřebuje a kdy přijde dolů."

Přišla jsem dolů, teprve když jsem se domnívala, že by už mohla být snídáně.

Vstoupila jsem do pokoje velmi tiše, protože jsem se na něho chtěla podívat dřív, než zjistí, že tam jsem. Bylo vskutku žalostné pozorovat, jak jeho silný duch podlehl tělesnému zmrazení. Seděl v lenošce bez hnutí, ale nikoli klidně - zřejmě něco očekával a v jeho energické tváři se zračil smutek, jako asi obvykle.

Výraz v jeho obličeji člověku připomínal zhasnutou lampu, která čeká, až ji někdo rozsvítí - on sám v něm už nemohl bohužel vznítit oživenou zář, musel mu někdo tu službu prokázat. Chtěla jsem být veselá a bezstarostná, ale při pohledu na toho silného muže, tak bezmocného, se mi srdce sevřelo bolestí.

Oslovila jsem ho co nejživěji, jak jsem jen dovedla:

"Je jasné a slunečné ráno! Už je po dešti a slunce září tak něžně! Za chvíli půjdeme na procházku!"

Rozsvítila jsem tu zář - obličej se mu rozjasnil.

"Ó, jsi tu tedy opravdu, můj skřivánku! Pojď ke mně! Neodešla jsi, nezmizela?"

Před hodinou jsem slyšel tvého bratříčka, jak zpíval vysoko nad lesem, ale jeho zpěv mi nezněl jako hudba, tak jako mi nezáří paprsky vycházejícího slunce. Pro mne zní hudba jen z úst mé Jany (jsem rád, že nejsou od přírody zamlklá) a jen v její blízkosti mě hřeje sluneční zář."

Když jsem slyšela to přiznání, jak je na mně závislý, vstoupily mi slzy do očí - bylo to, jako by královský orel připoutaný řetězem k bidýlku prosebně vzýval vrabce, aby se o něho staral. Ale nechtěla jsem se oddat pláčtivé náladě. Honem jsem ty slané kapky setřela a pustila jsem se do přípravy snídaně.

Skoro celé dopoledne jsme byli venku na vzduchu. Vyvedla jsem ho z vlhkého hustého lesa na veselé louky a líčila jsem mu, jak jsou ostře zelené, jak květiny a živé ploty vypadají svěže, jak jiskřivě modrá je obloha. Usadila jsem ho na

suchý pařez v pěkném chráněném místečku a nevzpouzela jsem se, že si mě posadil na koleno; nač, vždyť jsme byli oba šťastnější, čím jsme si byli blíží?

Hektor si lehl vedle nás. Všude kolem bylo ticho. Najednou je přerušil a sevřel mě v objetí:

"Ty ukrutná, proč jsi mi utekla? Ó, Jano, kdybys věděla, jak mi bylo, že jsi uprchla ze Thornfieldu a nemohl jsem tě nikde nalézt! A když jsem prohledal tvůj pokoj a viděl jsem, že sis s sebou nevzala peníze a nic, co by mělo nějakou cenu! Perlový náhrdelník, který jsem ti dal, byl netknutý v malém pouzdře; tvé kufrы tam stály zamčené a převázané provazem, jak sis je připravila na svatební cestu. Co si můj miláček počne, říkal jsem si, tak sám a sám a bez peněz? A co si počal? Musíš mi to povědět."

Když takto naléhal, začala jsem mu vyprávět, co jsem za poslední rok zažila.

Hodně jsem zmínila všechny podrobnosti svého třídenního bloudění o hladu, protože kdybych mu to pověděla všechno, zbytečně bych mu rozdírala srdce.

I to málo, co jsem mu řekla, zranilo jeho věrné srdce hloub, než jsem chtěla.

Řekl, že jsem ho neměla tak opouštět úplně bez prostředků a vydávat se sama do světa, že jsem mu měla svůj úmysl oznámit, že jsem mu měla důvěřovat - jakživ by mě nebyl nutil, abych s ním žila jako jeho milenka. Zdálo se mi snad, že by se v zoufalství dopustil i násilí, ale mohla jsem přece vědět, že mě miluje opravdově a něžně a nikdy by se mnou nemohl zacházet jako tyran. Byl by mi dal půl svého majetku a nebyl by na oplátku žádal ani políbení, kdyby byl věděl, že se chci tak opuštěná vydat do širého světa. Byl přesvědčen, že jsem vytrpěla víc, než jsem mu přiznala.

"Nu, ať jsem vytrpěla sebevíc, netrvalo to dlouho," odpověděla jsem. A pak jsem mu vyprávěla po pořádku, jak mě přijali v domě Na blatech, jak jsem potom dostala místo učitelky, jak jsem najednou zbohatla a zjistila, že moji dobrodinci jsou vlastně mí příbuzní. Ve svém vyprávění jsem se samozřejmě často zmínila o Janu Kříteli Riversovi. Když jsem skončila, ihned se toho jména chytil.

"Ten Jan Křitel je tedy tvůj bratranec, že?"

"Ano."

"Zmínila ses o něm několikrát. Mělas ho ráda?"

"Je to moc hodný člověk, musela jsem ho přece mít ráda."

"Hodný člověk? To znamená úctyhodný, usedlý padesátník, ne?"

"Janu Křiteli je teprve devěťadvacet."

""Jeune encore", jak říkají Francouzi. Je to nějaký zakrslík, ne, flegmatický, nezajímavý? Jeho dobrota záleží spíš v tom, že nemá žádné špatné vlastnosti, nežli že by se sebezapřením pěstoval v sobě jen ctnosti?"

"Je neúnavně činný. Žije jen proto, aby konal ušlechtilé skutky."

"Ale co jeho mozek? Ten je patrně dost chabý, ne? Má dobré úmysly, ale když ho člověk slyší mluvit, krčí nad ním rameny, že?"

"Mluví málo, a když, tak vždycky k věci. Má znamenitou hlavu a mozek snad málo přístupný dojmům, ale odolný."

"Je to tedy schopný člověk?"

"Opravdu schopný."

"A velice vzdělaný?"

"Jan Křitel má hluboké vzdělání, je vlastně učenec."

"Myslím, že jsi říkala, že jeho chování není podle tvého vkusu, ne? Je patrně pedantský kněz, že?"

"O jeho chování jsem vůbec nemluvila, ale jistě by mi bylo po chuti, ledaže bych měla moc špatný vkus. Má jemné, klidné a velice slušné způsoby."

"A co jeho zjev - už si nevzpomínám, jak jsi mi vylíčila jeho zevnějšek? Je to asi drsný venkovský farář v utaženém bílém nákrčníku, dív se v něm neuškrť, a chodí v hrubých střevících s vysokými podešvemi, jako na chůdách, že?"

"Jan Křitel se pěkně obléká. Je to hezký muž, urostlý, světlovlasý, s modrýma očima a řeckým profilem."

(Stranou.) "Vem ho čert!" - "Líbil se ti, Jano?" (Tahle otázka už platila mně.) "Ano, pane Rochestere, líbil se mi, ale na to jste se mne už ptal."

Samozřejmě jsem pozorovala, co se v něm děje. Posedla ho žárlivost; její osten ho bodal, ale to mu bylo zdravé, aspoň ho to vytrhlo ze škodlivé trdnomyslnosti. Proto jsem toho hada hned nezkontrolovala.

"Snad ti není příjemné, že mi sedíš na koleně, co, Jano Eyrová?" řekl za chvíli dost nečekaně.

"Proč, pane Rochestere?"

"Protože ten obraz, který jsi mi teď nakreslila, představuje příliš zřejmý protiklad. Vylíčila jsi mi velmi hezkého a půvabného Apollóna - vidíš ho tak ve své obraznosti - urostlého, světlovlasého, modrookého a s řeckým profilem. A máš před sebou Vulkána - černého kováře, osmahlého, nevzhledného, a ještě k tomu slepého a zmračeného."

"To mi dosud jakživo nenapadlo, pane Rochestere, ale opravdu se dost podobáte Vulkánovi."

"Nu, slečno, nikdo vás nedrží, můžete jít," (přitiskl si mě k sobě ještě víc), "ale napřed mi laskavě ještě zodpovíte několik otázek." Odmlčel se.

"Jakých, pane Rochestere?"

Následoval úplný křížový výsledek.

"Jan Křitel ti dal místo učitelky v Mortonu, ještě než věděl, že jsi jeho sestřenice?"

"Ano."

"Vídali jste se často? Chodil se někdy podívat do školy?"

"Chodil tam denně."

"Schvaloval tvé učební plány, Jano? Vím, že byly jistě důmyslné, vždyť jsi nadané stvoření."

"Ano, schvaloval je."

"Objevil mnoho věcí, které by byl u tebe nečekal? Pro některé obory máš neobyčejné nadání."

"O tom nic nevím."

"Říkáš, že jsi bydlila v domečku vedle školy. Chodil tě někdy navštěvovat?"

"Tu a tam."

"Večer?"

"Jednou či dvakrát."

Mlčení.

"Jak dlouho jsi ještě u nich zůstala, s ním a s jeho sestrami, když se pak ukázalo, že jste příbuzní?"

"Pět měsíců."

"Byl Rivers hodně pohromadě se svými sestrami?"

"Ano, v obytném pokoji; kde jsme všichni měli vlastně pracovnu. Měl psací stůl u okna a my jsme sedávaly u jídelního stolu."

"Studoval hodně?"

"Hodně."

"Co?"

"Hindustánštinu."

"A co jsi zatím dělala ty?"

"Zpočátku jsem se učila německy."

"To on tě učil?"

"Neumí německy."

"Neučil tě tedy ničemu?"

"Ano, trochu mě učil hindustánsky."

"Rivers tě učil hindustánsky?"

"Ano."

"Své sestry také?"

"Ne."

"Jen tebe?"

"Jen mne."

"Žádala ho o to, aby tě učil?"

"Ne."

"Chtěl tě sám učit?"

"Ano."

Znovu se odmlčel.

"Proč to chtěl? Co by ti byla hindustánština platná?"

"Přál si, abych s ním odjela do Indie."

"Tak vida, konečně jsem se tomu dostal na kloub. Chtěl, aby ses za něho provdala, že?"

"Ano, požádal mě o ruku."

"Tohle sis vymyslela, ty bezohledná, abys mě soužila!"

"Prosím za prominutí, ale je to doslova pravda. Požádal mě o ruku nejednou a naléhal na mne umíněně, tak jako dříve vy."

"Opakuji vám, slečno Eyrová, můžete jít. Jak často vám to mám ještě říkat?"

"Proč mi tak vytrvale zůstáváte sedět na koleně - vždyť vás vlastně propouštím?"

"Protože se mi tak sedí pohodlně."

"Ne, Jano, tobě to není pohodlné, protože jsi srdcem jinde, u svého bratrance - u toho Jana Křitele. Až do téhle chvíle jsem si myslel, že Janička je úplně má! Věřil jsem, že mě miluje, ačkoli mě opustila - ta víra byla jako kapka medu v mé čiši hořkosti. Byli jsme sice dlouho odloučení, a prolil jsem proto horké slzy, ale nikdy mě ani nenapadlo, že zatímco já pro ni truchlím, miluje ona druhého! Ale co bych se zbytečně trápil, Jano - jdi a provdej se za Reverse!"

"Shodte mě tedy, prosím - odstrčte mě, protože z vlastní vůle vás už neopustím."

"Jano, tvůj hlas mi zní sladce, oživuje ve mně stále naději, zní tak opravdově!"

Když jej slyším, unáší mě o rok zpátky. Zapomínám, že jsi poutána jinde. Ale nejsem blázen - jdi -"

"A kam mám jít?"

"Svou vlastní cestou - s manželem, kterého sis vyvolila."

"A kdo to je?"

"Ty víš - Jan Křitel Rivers."

"Není můj manžel a nikdy nebude. Nemiluje mě a já nemiluji jeho. Miluje - pokud vůbec může někoho milovat, a je to jiná láska než vaše - krásnou mladou dámu, která se jmenuje Rosamonda. Chtěl se oženit se mnou, jen protože se domníval, že se hodím za manželku pro misionáře a ona ne. Je dobrý a ušlechtilý, ale přísný, a podle mého citění studený jako ledovec. Není vůbec jako vy. S ním nejsem šťastna, ani v jeho blízkosti, ani po jeho boku. Není vůči mně shovívavý, nemá mě rád. Nevidí ve mně žádné půvaby ani mé mládí - jen několik užitečných duševních schopností. - Mám vás tedy opustit, prosím, a jít k němu?"

Bezděky jsem se zachvěla a instinktivně jsem se přivinula k svému slepému, ale milovanému pánovi. Usmál se.

"Cože, Jano? Je to pravda? Skutečně to takhle dopadá mezi tebou a Riversem?"

"Skutečně. Nemusíte na něj žárlit! Chtěla jsem vás trochu poškádlit, abyste nebyl tak smutný - myslela jsem, že bude pro vás lepší, budete-li se zlobit, než být takhle zámčivý. Ale jestli chcete, abych vás milovala, a kdybyste dovedl pochopit, jak vás miluji, byl byste hrdý a spokojený. Mé srdce vám patří celé a zůstane vaše, i kdyby řízením osudu ze

mne jinak nezbylo nic, co by mohlo zůstat u vás."

Znovu mě políbil a tvář se mu zachmuřila trudnými myšlenkami.

"Můj ztracený zrak! Má zmrzačená síla!" šeptal si lítostivě.

Hladila jsem ho, abych ho ukonejšila. Věděla jsem, na co myslí, a chtěla jsem promluvit za něho, ale netroufala jsem si. Odvrátil na chvíli obličej a viděla jsem, jak mu zpod zavřeného víčka vyklouzla slza a skanula mu po mužné tváři. Srdce se mi sevřelo bolestí.

"Jsem jako ten starý kaštan v thornfieldském sadě, zasažený bleskem," řekl za chvíli. "Má taková troska právo žádat, aby její rozklad zastřel svěžestí rozpučelý zimolez?"

"Vy nejste troska - nejste strom zasažený bleskem! Jste zelený a silný! Kolem vašich kořenů vyraší rostliny, ať o to žádáte nebo ne, protože si libují ve vašem hojném stínu; budou růst a vinout se kolem vás a opírat se o vás, protože jim vaše síla poskytne spolehlivou oporu."

Znovu se usmál, protože ho má slova potěšila.

"To mluvíš o přátelích, vid', Jano?"

"Ano, o přátelích," odpověděla jsem trochu váhavě - vždyť jsem měla na mysli někoho bližšího, než přátele, ale nevěděla jsem, jakého jiného slova bych měla použít. Pomohl mi.

"Ach, já potřebuji ženu, Jano!"

"Opravdu?"

"Ano. Copak je to pro tebe něco nového?"

"Ovšem! Dříve jste o tom nemluvil."

"Je ti to nevídané?"

"To záleží na okolnostech - koho si vyvolíte."

"Musíš mi vybrat ženu sama, Jano. Podrobím se tvému rozhodnutí."

"Vyvolte si tedy - tu, která vás miluje nejvíc."

"Vyvolím si - tu, kterou já nejvíc miluji. Jano, vezmeš si mě?"

"Ano, vezmu."

"Slepého chudáka, kterého budeš muset vodit za ruku?"

"Ano."

"Ubohého mrzáka, o dvacet let staršího, než jsi ty, kterého budeš muset opatrovat?"

"Ano."

"Opravdu, Jano?"

"Opravdu."

"Můj miláčku! Žehnej a oplat' ti Bůh!"

"Pane Rochestere, jestli jsem někdy v životě vykonala dobrý skutek - jestli jsem někdy měla dobrou myšlenku - jestli jsem se někdy upřímně a opravdu zbožně modlila - jestli jsem někdy měla spravedlivé přání - jsem za to teď odměněna. Být vaší ženou pro mne znamená být nejšťastnějším tvorem na zemi."

"Protože ráda přinášíš oběti?"

"Oběď! Co tady obětují? Hlad za nasycení, nadějí za uspokojení! Mít to štěstí, že mohu obejmout, co si cením - že mohu líbat, co miluji - že mám oporu, v kterou skládám důvěru - copak to je nějaká oběť? Jestli je, působí mi taková oběť opravdu rozkoš."

"A smířit se s mými tělesnými vadami, Jano, nevidět mé nedostatky?"

"Pro mne vůbec neexistují. Miluji vás ještě víc teď, mohu-li vám být skutečně užitečná, než tehdy, dokud jste byl hrdý a nezávislý, kdy byste byl pohrdal každou jinou úlohou než dárce a ochránce."

"Až dosud jsem nesnášel pomyšlení, že by mi někdo mohl pomoci - že by mě mohl vést, ale od nynějška to budu umět snášet. Nerad jsem se dal vodit sluhou, ale je mi příjemné, že mohu vložit ruku v Janiny prstíky. Byla mi milejší úplná samota než ustavičná bdělost služebnictva, ale Janina něžná péče mi bude věčným zdrojem radosti. Jana mi vyhovuje - vyhovuji já jí?"

"Až do nejjemnějšího vlákna mé bytosti!"

"Jestli je to tak, nač bychom tedy čekali - musíme se dát ihned oddat."

Vypadal a mluvil dychtivě, znovu se v něm ozývala jeho prudká povaha.

"Musíme se stát neodkladně jedním tělem, Jano, potřebujeme jen úřední povolení sňatku - a můžeme se hned vzít."

"Pane Rochestere, vidím, že slunce se už hodně sklonilo z nadhlavníku a Hektor nám utekl domů na oběd. Musím se podívat na vaše hodinky."

"Připni si je k pasu, Janičko, a ponech si je - mně nejsou nic platné."

"Jsou už skoro čtyři hodiny! Nemáte hlad?"

"Ode dneška za tři dny budeme mít svatbu, Jano. Teď nepotřebuješ krásné šaty a šperky, to všechno nemá zbla ceny."

"Slunce už vysušilo všechny dešťové kapky. Větrík se utišil - je úplně horko."

"Víš, Jano, že mám teď tvůj perlový náhrdelník pod kravatou, kolem hnědého vychrtlého krku? Nosím jej tak od toho dne, co jsem ztratil svůj jediný poklad, jako památku na tebe."

"Půjdeme domů lesem, tam bude stín."

Nedbal na mne a sledoval dál své myšlenky.

"Jano, jistě si o mě myslíš, že jsem bezbožný pohan, ale srdce se mi vzdouvá vděčností k dobrotivému Bohu, Pánu na zemi. Nevidí tak jako člověk, je mnohem jasnovidnější; nesoudí jako člověk, je mnohem moudřejší. Chyboval jsem - byl bych poskládal hříchem svůj čistý, neviný kvítek - ale Všemohoucí mi jej vyrval z ruky. Ve své vzpurné umíněnosti jsem takřka proklínal ten posvátný obřad - místo abych se sklonil před Boží vůlí, protivil jsem se jí. Ale božská

spravedlnost vykonala své - stíhala mě pohroma za pohromou a musel jsem projít údolím smrti. Jeho tresty jsou mocné a stihl mě takový, který mě navždy pokořil. Víš, jak jsem byl hrdý na svou sílu; ale co z ní teď zbylo - vždyť se musím dát vést cizí rukou, jako slabě dítě? V poslední době, Jano - teprve v poslední době jsem pochopil a uznal, že můj osud řídí ruka Boží. Začal jsem pociťovat výčitky, lítost, touhu, abych se smířil se svým Stvořitelem. Někdy jsem se začínal i modlit - byly to velmi krátké modlitby, ale upřímné.

Před několika dny - mohu je dokonce spočítat - před čtyřmi - v pondělí pozdě večer se mne zmocnila podivná nálada - vztek ustoupil zármutku, zloba bolesti. Dlouho jsem už měl dojem, že jsi mrtvá, vždyť jsem tě nemohl nikde nalézt. Pozdě v noci - mohlo být mezi jedenáctou a dvanáctou - než jsem uleh na své neutěšené lože, prosil jsem úpěnlivě Boha, aby mě brzy vysvobodil z tohoto života, uzná-li za dobré, a povolal mě na onen svět, kde budu mít naději, že se znovu setkám s Janou. Byl jsem ve svém pokoji, seděl jsem u otevřeného okna - vonný večerní vzduch na mne působil konejšivě, ačkoli jsem neviděl hvězdy a světlo měsíce jsem rozeznával jen podle světlé mlhy. Tolik jsem po tobě toužil, Janičko! Toužil jsem po tobě duší tělem. Vzályval jsem Boha s úzkostí a v pokoře, že už jsem dost dlouho opuštěný, zkušný, trýzněný, a rád bych zas jednou okusil pokojnou blaženost. Uznával jsem, že si své utrpení zasloužím - ale prosil jsem Boha, aby mě zbavil té trýzně, protože ji už nemohu snášet. Jako alfa a omega veškeré touhy srdce se mi bezděky vydralo z úst: Jano! Jano! Jano!"

"Vyslovil jste mé jméno nahlas?"

"Ano. Kdyby mě byl někdo slyšel, mohl by si snad myslet, že jsem se zbláznil, protože jsem je vykřikl hlasitě jako šílenec."

"A bylo to v pondělí v noci, před půlnocí?"

"Ano, ale na tom přece nezáleží, kolik bylo hodin - hlavní je, že se pak událo něco zvláštního. Řekneš, že jsem pověřivý - mám sice pověřivost trochu v krvi, vždycky jsem měl, ale to, co ti vyprávím, je skutečnost - opravdu jsem slyšel to, co ti teď povím.

Když jsem takhle třikrát za sebou vykřikl „Jano! Jano! Jano!“, odpověděl mi jakýsi hlas - nevím, odkud se ozval, ale vím, čím hlas to byl - "Už jdu, počkej na mne!" a za chvíli jako by se ve větru ozvala šeptem slova: "Kde jsi?"

Vynasnažím se ti vyličit, jakou představu, jaký obraz ve mně ta slova vyvolala, v hlubokém lese, kde všechno zní hluše, bez ozvěny. Ta slova "Kde jsi?" jako by se ozývala někde v horách - slyšel jsem, že se rozléhají jako ozvěna mezi kopci. V té chvíli mi ovanul čelo chladnější, svěžejší vánek; zdálo se mi skoro, jako bych se s Janou setkal uprostřed nějaké pusté, divoké krajiny. Věřím, že jsme se setkali v duchu. V té chvíli jsi bezpochyby spala, Jano, ale možná v podvědomí tvá duše na chvíli opustila svou tělesnou schránku, aby utěšila mou ztrápenou duši, vždyť to byl tvůj hlas - tak jistě, jako že žiji - byla to tvá slova!"

Čtenáři, tehdy v pondělí v noci - před půlnocí - jsem i já uslyšela to tajemné volání, a právě těmi slovy jsem na ně odpověděla. Poslouchala jsem vyprávění pana Rochester, ale nic jsem mu nezjevila. Všechno se shodovalo tak tajuplně a nevysvětlitelně, že jsem o tom nemohla mluvit. Kdybych byla něco prozradila, bylo by to jistě zapůsobilo hlubokým dojmem na jeho duši, která už tolik vytrpěla a byla náchylná k trudnomyslnosti, takže bych ji takovou nadpřirozenou záhadou ještě víc zatížila. Nechala jsem si to tedy pro sebe a uvažovala jsem o tom samotná.

"Proto se nemůžeš divit," pokračoval pan Rochester, "že když ses včera tak znenadání objevila, zprvu jsem se domníval, že snad slyším jen tvůj hlas a mám jen nějaké zjevení, které se zas rozplyne v tichu a neznámu, tak jako tehdy o půlnoci ten šepot a horská ozvěna. Bohužel, přesvědčil jsem se, že to tak nebylo. Poděkuji za to Bohu!"

Postavil mě na zem, vstal, uctivě sňal klobouk s hlavy, sklopil nevidomé oči k zemi a stál tam v němém, zbožném modlitbě. Zaslechla jsem jen její poslední slova: "Děkuji svému Stvořiteli, že mě soudil milosrdně. Pokorně prosím svého Vykupitele, aby mi dal sílu, abych ode dneška žil čistším životem než dosud!"

Potom ke mně vztáhl ruku, abych ho vedla. Uchopila jsem tu drahou ruku, přitiskla jsem ji na chvíli ke rtům a pak jsem si ji položila na rameno - byla jsem o tolik menší než on, že jsem mu mohla posloužit jako opora a zároveň jako průvodce. Vešli jsme do lesa a zamířili jsme k domovu.

Kapitola 38.

Čtenáři, provdala jsem se za něho. Měli jsme tichou svatbu, byli jsme jen sami dva a farář s kostelníkem. Když jsme se vrátili z kostela, šla jsem do kuchyně, kde Marie vařila oběd a Jan čistil nože, a řekla jsem jim:

"Marie, před chvílí jsme měli s panem Rochesterem svatbu." Hospodyně a její manžel patřili k slušným a klidným lidem, kterým člověk může kdykoli oznámit podivuhodnou novinu bez obavy, že pronikavě vykřiknou, až mu div neprasknou bubínky, a pak ho úplně ohluší přívalem udivených otázek. Marie pozdvihla oči a vyjeveně se na mne zadívala - naběračka, kterou podlévala párek kuřat pečených na ohni, zůstala chvíli viset ve vzduchu, i Jan přestal chvíli leštit nože. Ale potom se za Marie sklonila nad pečení a řekla:

"Opravdu, slečno? No, to je novina!"

Za chvíli pokračovala: "Viděla jsem vás odcházet s pánem, ale nevěděla jsem, že jdete do kostela na svatbu," a hleděla si zas pečení. Když jsem se obrátila k Janovi, měl ústa roztažená v úsměvu od ucha k uchu.

"Já jsem to Marii říkal," prohlásil. "Já jsem věděl, co pan Edvard" (Jan byl už starý a znal svého pána ještě jako mladšího syna rodiny, proto ho často nazýval křestním jménem) - "já jsem věděl, co pan Edvard udělá, říkal jsem si, že jistě nebude dlouho otálet. Udělal dobře, to se ví! Přeji vám hodně štěstí, slečno!"

A zdvořile se dotkl prstem vlasů na čele.

"Děkuji vám, Jene. Pan Rochester mě požádal, abych vám a Marii tohle dala."

Vložila jsem mu do dlaně pětilibrovou bankovku. Nečekala jsem, co uslyším dál, a odešla jsem z kuchyně. Když jsem

pak za chvíli šla kolem dveří té svatyně, zaslechla jsem slova:

"Tahle se k němu hodí líp než některá vznešená dáma." A pak: "Není zrovna hezká, ale má rozum a moc dobré srdce, a pán se v ní zhlíží, jako by byla krasavice, to každý hned vidí."

Okamžitě jsem napsala Na blata a do Cambridge, že jsem se vdala, a podrobně jsem vysvětlila, proč jsem to udělala. Diana a Marie můj krok bezvýhradně schvalovaly. Diana mi oznámila, že jen počká, až budu mít po líbáncích, a pak mě hned přijede navštívit.

"Neměla by tak dlouho čekat, Jano," řekl pan Rochester, jakmile jsem mu ten dopis přečetla. "Mohlo by být pak už pozdě, protože naše líbanky budou trvat celý náš život, jejich šťastná nálada vyhasne teprve nad tvým nebo nad mým hrobem."

Nevím, jak přijal tu zprávu Jan Křtitel, protože mi na dopis, v němž jsem mu ji oznámila, vůbec neodpověděl. Psal mi až po půlroce, nezmiňoval se však ani slovem o panu Rochesterovi, ani o mém manželství. Jeho dopis byl klidný a vážný, ale přívětivý. Od té doby si se mnou stále pravidelně dopisuje, ale nikoli často; píše vždycky, že doufá, že jsem šťastna, že nejsem živa bez Boha a nemám mysl obrácenou jen k pozemským věcem.

Snad jsi docela nezapomněl na Adélku, čtenáři? Já jsem na ni nezapomněla.

Zanedlouho jsem si od pana Rochesteru vyžádala svolení a jela jsem ji navštívit do školy, kam ji pan Rochester dal.

Když mě uviděla, měla nadšenou radost a mě to velmi dojalo. Byla bledá a hubená a říkala, že není šťastná. Zjistila jsem, že školní předpisy a učební plán jsou moc přísné pro tak malé dítě, a odvezla jsem si ji domů. Chtěla jsem se zase stát její vychovatelkou, ale brzy jsem viděla, že to je neproveditelné; můj čas a mou péči potřeboval někdo jiný - můj manžel.

Vyhledala jsem tedy školu, kde byla kázeň mírnější; byla dost blízko, takže jsem Adélku mohla často navštěvovat a někdy jsem si ji mohla přivést domů. Dbala jsem, aby jí nikdy nechybělo nic, co by ji mohlo potěšit; brzy si v nové škole zvykla, byla tam velmi šťastná a dělala v učení slušné pokroky. Čím byla starší, tím víc se její francouzské povahové vlastnosti napravovaly zdravou anglickou výchovou, a když školu ukončila, byla mi pak milou a příjemnou společnicí, učenlivou, mírnou a ukázněnou. Svou vděčnou pozorností vůči mně a mé rodině mi už dávno splatila všechny drobné laskavosti, které jsem jí podle svých možností prokázala.

Mé vyprávění se schyluje ke konci. Ale než skončím, musím ještě stručně povědět několik slov o svých zkušenostech v manželském životě a o osudech několika osob, jejichž jména se v mém vyprávění vyskytovala nejčastěji.

Jsem už vdaná deset let. Víím, co to je, žít jen pro člověka a s člověkem, kterého miluji nade všechno ostatní tady na zemi. Pokládám to za nesmírné požehnání, že můj manžel žije jen pro mne, tak jako já žiji jen pro něho - je to požehnání, jaké nelze slovy vyjádřit. Žádná žena na světě nebyla svému muži nikdy tak blízká, jako jsem já, nikdy nebyla natolik kostí z jeho kostí a tělem z jeho těla. Edvardova společnost mě nikdy nemůže omrzet, jako má společnost nemůže nikdy omrzet jeho, a nikdy nám nepřestanou v prsou bít naše srdce v dokonalém souladu - proto jsme stále pospolu. Být pospolu pro nás oba znamená být zároveň svobodni, jako bychom byli každý jen pro sebe, i veselí, jako bychom byli stále ve společnosti. Myslím, že si máme celý den co povídat, ale náš rozhovor je jen oživenější a slyšitelné přemýšlení. Skládám v něho veškerou důvěru a on mi úplně věnuje svou; naše povahy se k sobě dokonale hodí - a výsledkem je šťastná shoda.

Dva roky po svatbě zůstal pan Rochester nevidomý, a snad proto jsme se tolik sblížili - proto možná bylo naše spojení tak těsné, že jsem mu vlastně byla zrakovým, tak jako jsem mu pravou rukou. Byla jsem doslova zřetelností jeho oka, jak mě často nazýval. Díval se na přírodu a četl knihy mým prostřednictvím, a mne nikdy neunavovalo dívat se na všechno pro něho a líčit mu slovy, jak vypadají louky, stromy, města, řeky, mraky, sluneční zář - celá krajina, která se před námi prostírala - jaké je počasí, a tak mu prostřednictvím zvuku a sluchu sdělovat věci, které nemohl vnímat očima. Nikdy mě neomrzelo mu předčítat, vodit ho tam, kam si přál, a dělat pro něho všechno, co ode mne žádal. Ty služby mi působily největší a nejdokonalejší radost, ačkoli byly tak smutné - protože je na mně požadoval bez trapného studu a tísnivého pocitu ponížení. Miloval mě tak hluboce, že mu vůbec nepůsobilo rozpaků využívat mé ochoty: cítil, že ho mám opravdově ráda, a proto bylo mým neuvěřitelnějším přáním, abych mu mohla jak nejlíp sloužit.

Po dvou letech, když jsem jednou ráno psala dopis, který mi diktoval, přistoupil ke mně, sklonil se nade mnou a řekl:

"Jano, máš na krku něco, co se třpytí?"

Měla jsem zlatý řetízek od hodinek. Odpověděla jsem: "Mám."

"A máš na sobě bledě modré šaty?"

Ano, měla jsem. Řekl mi, že se mu už nějaký čas zdá, jako by temnota, která mu zastírá oko, nějak řídla, ale teď že si tím je jist.

Okamžitě jsme odjeli do Londýna. Poradil se s vynikajícím očním lékařem a po nějakém čase tím okem začal vidět. Nevidí na ně docela zřetelně, nemůže mnoho číst a psát, ale může chodit, vidí na cestu a nemusí ho nikdo vodit za ruku; nebe nad ním už není prázdnota - země pro něj už není poušť. Když mu vložili do náručí prvorozeného syna, viděl, že hošík zdědil jeho oči, jaké míval kdysi - velké, zářivé a černé. Tehdy znovu upřímně a z hloubi srdce uznal, že Bůh soudí milosrdně.

Jsem tedy s Edvardem šťastni, tím víc, že ti, které nejvíce milujeme, jsou také šťastni. Diana a Marie Riversovy jsou obě vdané; jezdí k nám jednou za rok střídavě na návštěvu a my jezdíme k nim. Dianin manžel je námořní kapitán, chrabří důstojník a hodný člověk, Mariin muž je kněz, který studoval v koleji s jejím bratrem a svými vědomostmi a mravními zásadami je hoden toho příbuzenského svazku. Kapitán Fitzjames a pan Wharton milují své ženy a ony milují je.

Jan Křtitel Rivers odjel z Anglie do Indie. Nastoupil dráhu, kterou si určil, a dosud na ní setrvává. Odhodlanější a neúnavnější průkopník jistě nikdy nešířil víru uprostřed pustin a nebezpečí. Pevný, věrný, zbožný a pravdivý, energicky a horlivě pracuje pro lidstvo, s námahou mu klesá cesta ke zdokonalení; jako obr boží předsudky pohanských pověr a kastovníctví, které lidstvu brání v pokroku. Je možná přísný a náročný, snad i ctižádostivý; ale je to přisnost zaníceného bojovníka, který chrání zástup svých poutníků před útoky Apollyona. Je to náročnost

apoštola, který ve jménu Kristově lidem káže: "Chce-li kdo za mnou přijíti, zapři sám sebe, a vezmi kříž svůj, a následuj mne." Je to ctižádostivost velkého učitele, který by chtěl zaujmout místo v první řadě těch, kdo dojdou spásy už na zemi - kdo stanou bez hříchu před Božím trůnem; kdo mají zásluhu o mohutná vítězství beránka Božího - těch, kdo jsou povolání, vyvolení a stálí.

Jan Křtitel se neoženil a už se neožení. Stačil na svou těžkou práci až dosud sám, a ta práce se blíží ke konci - jeho slunce se schyluje k nádhernému západu. Poslední dopis, který jsem od něho dostala, mi vyloudil z očí lidské slzy a naplnil mi srdce božskou radostí - Jan Křtitel psal, že očekává svou jistou odměnu, nezničitelnou korunu. Vím, že příště dostanu dopis psaný cizí rukou, z něhož se dovím, že ten dobrý a věrný služebník byl konečně povolán do radostné blízkosti svého Pána. Nač bych proto plakala? Jeho poslední hodiny nezkráší strach ze smrti; jeho mysl neobestře mrak; jeho srdce bude očekávat smrt zmužile; jeho naděje bude jistá, jeho víra pevná. Zaručuji to jeho slova: "Pán můj," píše, "mi dává výstrahu - každým dnem čím dále tím zřetelněji oznamuje: "Jistě přijdu brzo!" A každou hodinu mu odpovídám dychtivěji a dychtivěji: "Amen. Přijdiž tedy, Pane Ježíši!"

JANA EYROVÁ.

Charlotte Brontëová.

Z anglického originálu vydaného nakladatelstvím Chatto and Windus v Londýně. přeložila a poznámkami opatřila Jarmila Fastrová.

Kresby Marta Sonnbergová.

Přebal a vazba Jiří Svoboda.

Grafická úprava Miloslav Kloss.

Vydala Mladá fronta jako svou 3695. publikaci.

Odpovědná redaktorka Hana Žantovská.

Výtvarný redaktor Jiří Svoboda.

Technická redaktorka Silva Hofmanová.

Výtiskla Svoboda, n. p. závod 1 v Praze.

32,10 AA. 33,58 VA. 5. vydání.

360 stran. Náklad 100 000 výtisků.

Praha 1976 14/74 23-094-76.

605/22/85.7.

Cena brožovaného výtisku Kčs 28,50.

Cena vázaného výtisku Kčs 35.